KERTOMUS

HELSINGIN KAUPUNGIN KUNNALLISHALLINNOSTA.

22.

1909.

HELSINGIN KAUPUNGIN TILASTOKONTTORIN

JULKAISEMA.

HELSINKI.
1914.

HELSINKI
SANOMALEHTI- JA KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINO
1914.

SISÄLLYSLUETTELO.

Siv.

Alkulause V

I. Kaupunginvaltuusto.

A. Kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat 2
1. Kaupunginasemakaavaa ja tonttijaoitusta koskevat asiat 2
2. Kiinteän omaisuuden hankintaa ja kaupungille kuuluvan tuollaisen omaisuuden luovutusta koskevat asiat 8
3. Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nautintaoikeutta koskevat asiat 17
4. Kaupungille kuuluvain talojen ja rakennusten käyttämistä määrättyihin tarkoituksiin sekä sellaisten rakennusten teettämistä ja kunnossapitoa koskevat asiat 32
5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat 54
B. Kaupungin irtaimistoa ja rahatointa koskevat asiat 67
C. Muut asiat 114

II. Rahatoimikamari.

A. Kaupungin kiinteän omaisuuden hoitoa koskevat asiat 148
1. Kaupungin kiinteän omaisuuden luovutusta koskevat asiat 148
2. Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nautintaoikeutta sekä tilapäistä käyttöoikeutta koskevat asiat 151
3. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat 164
B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat 165
C. Muut asiat 170

III. Liikennekonttori 172
IV. Palotoimikunta 175
V. Vaivaishoitohallitus 178
VI. Kasvatuslautakunta 206
VII. Sedmigradskyn pientenlastenkoulu ja Marian turvakoti 211
VIII. Kansankirjasto ja lukusali 216
IX. Rakennustentarkastus 224
X. Rakennuskonttori 226
XI. Puutarhalautakunta 241
XII. Kaupunginasemakaava-toimikunta 254
XIII. Vesijohtokonttori 256
XIV. Kaasulaitos 304
XV. Sähkölaitos 331
XVI. Majoituslautakunta 347
XVII. Holhouslautakunta 354
XVIII. Köyhäinasianajaja 356
XIX. Työväenasiain lautakunta 358
XX. Kunnan työnvälitystoimisto 369

Asiarekisteri 375
Oikaistavia 413

ALKULAUSE.

Esillä oleva vuosikerta kertomusta Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta on toimitettu pääasiassa saman suunnitelman mukaan kuin aikaisemmin julkaistut saman julkaisusarjan vuosikerrat. Lisäksi ovat kuitenkin tulleet kaupungin uuden sähkölaitoksen ja kunnan työnvälitystoimiston kertomukset vuodelta 1909. Muista muutoksista mainittakoon tässä vain, että kaupunginvaltuustoa koskevassa osassa on yleiskatsauksen helpoittamiseksi toimitettu yksityiskohtaisempi ryhmittely kuin ennen.

Osat I (Kaupunginvaltuusto) ja II (Rahatoimikamari) on laatinut K. Senaatin oikeusosaston ent. jäsen, senaattori C. J. Timgren, jonka rahatoimikamari on ottanut näiden kunnalliskertomuksen osain toimittajaksi vuosilta 1909—15, ja kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaisesti on edellinen osa sekä alkuperäisenä että käännöksenä toiselle kotimaiselle kielelle tarkastettu kaupunginvaltuuston kansliassa, jälkimäinen taas rahatoimikamarin kansliassa.

Muuten on, kuten edellisessäkin vuosikerrassa, allekirjoittanut yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi hieman muovaillut kertomuksen eri osain muodollista puolta, ja kaikki päivämäärät ja numerotiedot ovat, mikäli mahdollista, konttorissa tarkistetut, mikä on aiheuttanut useita korjauksia, etenkin V ja XIV osaan. Kertomuksen suomalaisen laitoksen kieliasua on tarkastanut aktuaari, filosofian lisensiaatti Edvard Gylling.

Asiarekisteri, jota edellisessä vuosikerrassa oli tuntuvasti lisätty, on laadittu saman suunnitelman mukaan kuin siinä, sitä yhäkin jonkunverran laajentaen.

Helsingin kaupungin tilastokonttori, syyskuun 1 päivänä 1914.

Harald Dalström.

I. Kaupunginvaltuusto.

Kaupunginvaltuusmiehinä vuoden varrella olivat: pankinjohtaja A. Norrmén, puheenjohtajana, professori O. Heikel, varapuheenjohtajana, intendentti K. Appelberg, professori O. Aschan, tirehtööri S. Damstén, insinööri O. Donner, varastonhoitaja F. Grönroos, arkkitehti Alb. Nyberg, rehtori V. T. Rosenqvist, varatuomari A. M. Lassenius, faktori J. A. Kosk, hovioikeudenasessori K. Söderholm, professori K. R. Wahlfors, varatuomari S. Hällfors, pakkahuoneeninspehtori O. Häggman, lakitieteentohtori H. Renvall, lääketieteentohtori V. Parviainen, stereotypoitsija A. Tallroth, laamanni T. J. Boisman, maanviljelysneuvos J. Cygnaeus, oikeusraatimies W. F. Heimbürger, arkkitehti H Neovius, toimistotirehtööri E. Willgren, professori G. Nyström, konsuli F. Stockmann, kansakoulun-tarkastaja M. Pesonen, ent. senaattori A. Ramsay, kauppias A. F. Lindberg, filosofianmaisteri A. R. Frenckell, oikeusraatimies Arvid Nyberg, rakennusmestari A. V. Åberg, turkkuri Aug. Lundqvist, filosofianmaisteri A. E. Alfthan, insinööri A. Engström, professori U. Lindelöf, ent. pormestari L. Cajander, pankinjohtaja H. Kihlman, konsuli E. Krogius, aktuari O. Groundstroem, kunnallisneuvos V. von Wright, professori A. af Forselles, pankinjohtaja H. Hertzberg, dosentti G. Mattsson, apteekkari G. Salingre, varatuomari E. Polón, lääketieteentohtori, vapaaherra K. von Alfthan, professori F. Gustafsson ja arkkitehti K. Wasastjerna.

Kaupunginvaltuuston valmisteluvaliokuntaan kuuluivat, paitsi valtuuston puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa,

vuoden alkupuoliskolla: herrat Lassenius, af Forselles, Hertzberg, Ramsay ja Gustafsson jäseninä sekä herrat Appelberg ja Frenckell varajäseninä; ynnä

vuoden jälkipuoliskolla: herrat Rosenqvist, Hertzberg, Frenckell, Alfthan ja af Forselles jäseninä sekä herrat Lassenius ja Heimbürger varajäseninä.

Valtuuston sihteerintointa hoiti helmikuun 10 päivästä lähtien lakitieteenkandidaatti, varatuomari Hjalmar Ekholm.

Kaupunginvaltuusto kokoontui vuoden varrella 26 kertaa, niistä 4 kertaa lisätyin luvuin.

Vuoden varrella saapui 598 asiaa. Näistä ja vuoden alussa erinäisiltä edellisiltä vuosilta ratkaisematta olevista 69 asiasta ratkaistiin vuoden varrella 590 ja poistettiin 5 asiaa, joten vuoteen 1910 siirtyi 72 asiaa.

Kaupunginvaltuuston pöytäkirjain pykäläluku oli 636 ja valtuuston puolesta annettujen kirjeiden luku 572.

Kaupunginvaltuuston vuonna 1909 käsittelemistä asioista mainitaan seuraavat:

A. Kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

1. Kaupunginasemakaavaa ja tonttijaoitusta koskevat asiat.

XV kaupunginosan asemakaavanmuutoksen vahvistus.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 15 päivänä 1908 oli päättänyt [1]) K. Senaatilta hankkia vahvistuksen XV kaupunginosan kaupunginasemakaavan muutosehdotukselle, oli K. Senaatti maaliskuun 15 päivänä 1909 vahvistanut sanotun kaupunginasemakaavanmuutoksen, mikä maistraatin kirjelmässä viimeksi mainitun kuukauden 27 päivältä ilmoitettiin [2]) valtuuston tiedoksi.

Hakaniemen torin asemakaavanmuutoksen vahvistus.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 20 päivänä 1908 oli antanut [3]) rahatoimikamarin tehtäväksi valtuustolle esittää ehdotuksen Hakaniemen torin kaupunginasemakaavanmuutokseksi, lähetti kamari kirjelmässä joulukuun 17 päivältä 1908 valtuustolle kaupunginasemakaavatoimikunnan laatiman ehdotuksen tuollaiseksi kaupunginasemakaavanmuutokseksi sekä esitti, että valtuusto K. Senaatilta hankkisi ehdotukselle vahvistuksen. Esitykseen valtuusto myöntyi [4]).

Sittemmin ilmoitettiin [5]) maistraatin kirjelmässä toukokuun 29 päivältä kaupunginvaltuuston tiedoksi, että K. Senaatti oli mainitun kuukauden 10 päivänä vahvistanut valtuuston Senaattiin lähettämän kaupunginasemakaavan muutosehdotuksen.

Kaivokadun uudestijärjestelyä koskevan

Sittenkun valtuusto kokouksessaan huhtikuun 20 päivänä oli antanut [6]) rahatoimikamarin tehtäväksi ryhtyä asianmukaiseen toimenpiteeseen

---

[1]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 2 ja 3. — [2]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 16 §. — [3]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 26. — [4]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 10 §. — [5]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 11 §. — [6]) Ks. tätä kert., siv. 8.

kaupunginasemakaavanmuutoksen aikaansaamiseksi Kaivokadun uudestijärjestelyyn nähden, lähetti kamari valtuustolle kirjelmässä kesäkuun 3 päivältä kaupunginasemakaava-toimikunnan mainittua tarkoitusta varten laatiman kaupunginasemakaavan muutosehdotuksen, jonka mukaan sanotun kadun varrella olevasta tontista n:o 10 erilleen murrettava ja katualaan yhdistettävä ala olisi 240 neliömetriä, sekä esitti, että valtuusto K. Senaatilta hankkisi vahvistuksen mainitulle ehdotukselle. kaupunginasemakaavanmuutoksen vahvistus.

Sittenkun terveydenhoitolautakunta antamassaan lausunnossa oli ilmoittanut, ettei lautakunnalla ollut terveydelliseltä kannalta mitään muistuttamista aiottuun kaupunginasemakaavanmuutokseen, myöntyi kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esitykseen [1]).

Maistraatin kirjelmässä lokakuun 16 päivältä ilmoitettiin [2]) sitten kaupunginvaltuuston tiedoksi, että K. Senaatti oli mainitun kuukauden 5 päivänä vahvistanut valtuuston ehdottaman kaupunginasemakaavanmuutoksen.

Sen johdosta että herra A. R. Frenckell oli lokakuun 16 päivänä 1906 kaupunginvaltuustolle tehnyt esityksen kaupungin tarpeiden täyttämisestä puistoihin ja kävelypaikkoihin nähden, oli valtuusto antanut puutarhalautakunnan tehtäväksi [3]) esittää lausunnon asiasta ja samalla myöskin ottaa harkittavaksi, eikö Siltavuoren- ja Pohjoisrantaa kävisi yhdistäminen Uudenmaan pataljoonan kasarmin ympäritse kulkevalla kävelytiellä. Antamassaan lausunnossa [4]) puutarhalautakunta huomautti, että puheenalainen Uudenmaan pataljoonan karsarmialueen ympäritse käyvä kulkuväylä on edellytetty voimassa olevassa kaupunginasemakaavassa ja että kaupungilla sentähden on käyttöoikeus tuollaisen tien aikaansaamiseen tarvittavaan rantakaistaleeseen, josta kuitenkin sotilasviranomaiset käyttävät erästä osaa olematta hankkineet siihen lupaa, sekä esitti m. m., että kaupunginvaltuusto antaisi rahatoimikamarin tehtäväksi laatia suunnitelman puheenalaisen kulkuväylän aikaansaamiseksi. Tämän johdosta lähetti valtuusto marraskuun 13 päivänä mainittua vuotta asian rahatoimikamariin, joka taas antoi rakennuskonttorin tehtäväksi laatia ja kamariin lähettää ehdotuksen suunnitelluksi kulkuväyläksi, joka kävisi entisen Uudenmaan pataljoonan kasarmin paikkana olevan korttelin n:o 20 viereisen täytetyn alan ulkopuolitse sekä yhdistäisi toisiinsa Siltavuoren- ja Pohjoisrannan. Sittenkun rakennuskonttori oli antanut asiasta ehdotuksen sekä satama- Pitkänsillan ja Uudenmaan pataljoonan kasarmialueen välisen Siltavuorenrannan kaupunginasemakaavanmuutos.

[1]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 38 §. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 10 §. — [3]) Ks. 1906 vuod. kert., siv. I. 24 ja 25. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 33 vuodelta 1906.

konttori, puutarhalautakunta ja kaupunginasemakaava-toimikunta olivat siitä antaneet lausuntonsa, esitti rahatoimikamari kirjelmässä [1]) marraskuun 26 päivältä 1908 kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Pohjoisrantaa ja Siltavuorenrantaa yhdistävä kulkuväylä rakennetaan rakennuskonttorin laatiman suunnitelman mukaisesti, kuitenkin siten muutettuna, että Elisabetintorin puistikko pysyy ennallaan sekä ettei korttelin n:o 20 itä- ja koillispuolista aluetta erityisesti mainita avonaiseksi paikaksi eikä istutukseksi;

että K. Senaatilta haetaan asianmukainen vahvistus edellä mainitulle kaupunginasemakaavan muutosehdotukselle; sekä

että kaupunginasemakaava-toimikunta saa tehtäväkseen valmistaa ja kaupunginvaltuustolle mainittua tarkoitusta varten antaa lopullisen ehdotuksen.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti [2]), että rahatoimikamarin ehdotus, mikäli se tarkoitti kaupunginasemakaavanmuutosta, saisi toistaiseksi jäädä sillensä, minkä ohessa kamari sai toimekseen laatia ehdotuksen puheenalaisen kulkuväylän teettämiseksi voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukaisesti.

Sittemmin lähetti rahatoimikamari kirjelmän marraskuun 18 päivältä 1909, ilmoittaen siinä, että rakennuskonttori, joka kaupunginvaltuuston viimeksi mainitun päätöksen johdosta oli saanut tehtäväkseen vuotta 1910 varten laadittavaansa erikoiseen rahasääntöehdotukseen panna määrärahan tarkoitusta varten, oli ilmoittanut ei voivansa laatia ehdotusta, joka toteutettuna olisi voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukainen, mutta kuitenkin vastedes ylen tuntuvia uhrauksia tuottamatta sallisi nykyolojen vaatiman kaupunginasemakaavanmuutoksen, minkätähden ja kun rakennuskonttori oli ollut epätietoinen siitä, kuinka laajassa mitassa puheenalainen työ oli aikomus teettää, konttori oli pyytänyt tarkemmin määrittelemään sille annettua tehtävää. Tämän johdosta ja muista esittämistään syistä oli rahatoimikamari arvellut olevan ottaminen asian uudelleen käsiteltäväksi ja ehdottaminen, että ainoastaan se osa kamarin aikaisempaa ehdotusta, joka koski Siltavuorenrantaa, otettaisiin ratkaistavaksi. Kamari sentähden esitti, että valtuusto antaisi kamarin tehtäväksi laatia ehdotuksen Siltavuorenrannan kaupunginasemakaavanmuutokseksi Pitkänsillan ja Uudenmaan pataljoonan kasarmialueen väliseltä osalta

[1]) Valt. pain. asiak. n:o 48 vuodelta 1908. — [2]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 13 §.

kamarin kirjelmän oheisen kartan mukaisesti. Tähän esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi [1]).

Kaupunginasemakaavanmuutos Vilhon- ja Unioninkadun välisen uuden liikenneväylän johdosta.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 16 päivänä 1908 oli antanut [2]) rahatoimikamarin tehtäväksi valtuustolle esittää ehdotuksen Vilhon-, Fabianin- ja Puutarhakadun uudestijärjestämiseksi, lähetti kamari kirjelmässä lokakuun 14 päivältä kaupunginasemakaava-toimikunnan sitä varten laatiman kaupunginasemakaavan muutosehdotuksen. Tämän ehdotuksen mukaan, jota puutarhalautakunta oli kannattanut, tulisi m. m. se Kaisaniemen osa, jonka uusi katu leikkaisi erilleen, pysytettäväksi puistona, Puutarhakadun itäosa poistettaisiin ja sen alue yhdistettäisiin mainittuun puiston osaan sekä Vilhonkadun itäosan ala viereisiin tonttialoihin.

Edellä mainitussa kirjelmässään rahatoimikamari ehdotti, että kaupunginvaltuusto antaisi kamarin toimeksi esittää lopullisen, valtuustolle lähetetyn suunnitelman mukaisen kaupunginasemakaavan muutosehdotuksen edellä mainitussa tarkoituksessa.

Sittenkun terveydenhoitolautakunta lausunnossaan oli ilmoittanut, ettei lautakunnalla terveydenhoidon kannalta ollut mitään muistuttamista kysymyksessä olevaan kaupunginasemakaavanmuutokseen, hyväksyi [3]) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksen muutoin, paitsi että valtuusto katsoi, että se osa Puutarhakatua, mikä ehdotuksen mukaan luovutettaisiin puistoalaksi, olisi sekä oikeudellisista että käytännöllisistä syistä pysytettävä katuna.

Korttelin n:o 139 kaupunginasemakaavanmuutos.

Sittenkun rahatoimikamari oli kaupunginvaltuustolle tehnyt esityksen kaupunginasemakaavanmuutoksen toimeenpanemisesta VIII kaupunginosan kortteliin n:o 139 nähden, mutta kaupunginasemakaava-toimikunta oli ehdottanut muutoksia kamarin lähettämään suunnitelmaan, antoi valtuusto kokouksessaan syyskuun 8 päivänä 1908 kamarin toimeksi [4]), huomioon ottamalla kaupunginasemakaava-toimikunnan tekemät muutosehdotukset, laadituttaa ja valtuustolle lähettää pohjapiirroksen kaupunginasemakaavan muuttamiseksi mainitulta kohden.

Kun kuitenkin kaupungin rakennuskonttori, jonka rahatoimikamari oli käskenyt laatia vaaditut muutosehdotukset, oli kamarille ilmoittanut, että kaupunginasemakaava-toimikunnan esittämä suunnitelma myöskin koski osaa Enen nimisen osakeyhtiön omistamaa Rahapajankadun tonttia n:o 5, mutta kamari ei ollut katsonut voivansa hyväksyä niitä ehtoja,

---

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 10 §. — [2]) Ks 1908 vuod. kert., siv. 15 ja seur. — [3]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 17 §. — [4]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 3.

joita mainitun osakeyhtiön hallitus oli asettanut puheenalaisen järjestelyn hyväksymiseen nähden, oli kamari antanut kaupunginasemakaava-toimikunnan tehtäväksi laatia uuden ehdotuksen asiassa, huomioon ottamalla että muutos koskisi ainoastaan kaupungin omistamaa maata. Tämän johdosta laaditun luonnoksen lähetti rahatoimikamari valtuustolle kirjelmässä syyskuun 30 päivältä sekä ehdotti, että kaupunginvaltuusto antaisi kamarin toimeksi esittää valtuustolle lopullisen ehdotuksen mainitun luonnoksen mukaiseksi kaupunginasemakaavanmuutokseksi.

Sittenkun terveydenhoitolautakunta antamassaan lausunnossa oli ilmoittanut, ettei lautakunnalla terveydenhoidon kannalta ollut asiaan mitään muistuttamista, myöntyi kaupunginvaltuusto [1]) rahatoimikamarin esitykseen.

Korttelin n:o 297 kaupunginasemakaavanmuutos.

Siltalan osakeyhtiön maistraatille tekemän hakemuksen yhtiön korttelissa n:o 297 X kaupunginosaa omistamain Sirkuskadun tonttien n:ojen 2, 4 ja 6 sekä Siltasaarenkadun tontin n:o 4 järjestelystä oli maistraatti lähettänyt rahatoimikamariin toimitettavaksi kaupunginvaltuuston edelleen käsiteltäväksi, minkä jälkeen kamari, sittenkun rakennuskonttori ja terveydenhoitolautakunta antamissaan lausunnoissa eivät olleet havainneet olevan syytä muistutuksiin mainitun hakemuksen johdosta, kirjelmässä lokakuun 7 päivältä lähetti kaupunginasemakaava-toimikunnan laatimat luonnospiirustukset voimassa olevan kaupunginasemakaavan muuttamiseksi kortteliin n:o 297 nähden sekä esitti, että kaupunginvaltuusto K. Senaatilta hankkisi vahvistuksen puheenalaiselle kaupunginasemakaavanmuutokselle. Tähän esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi [2]).

Selvitys Tykistöpihan alueen n:o 60 a sekä Taivallahden viereisen ruutikellarialueen omistusoikeudesta.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan tammikuun 15 päivänä 1907, Töölön alueen kaupunginasemakaavan vahvistamista koskevaan arm. määräykseen pannun ehdon johdosta, oli antanut [3]) rahatoimikamarin tehtäväksi keskustella asianomaisten venäläisten sotilasviranomaisten kanssa puheenalaisen määräyksen oheisessa pöytäkirjassa mainittujen alueiden luovuttamisesta kaupungille ja niillä olevien rakennusten muuttamisesta toiseen paikkaan sekä, ilmoittamalla näiden keskustelujen tuloksen, valtuustolle antaa kaiken saatavana olevan selvityksen Venäjän sotalaitoksen oikeudesta puheenalaisiin alueihin, antoi [4]) kamari pyydetyn selvityksen sekä huomautti samalla että, sittenkun kaupunki oli venäläiselle Aleksanterin-lukiolle luovuttanut omistusoikeuden siihen osaan korttelia n:o

[1]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 18 §. — [2]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 9 §. — [3]) Ks. 1907 vuod. kert., siv. I. 1 ja 2. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 31.

217, joka ei ollut Venäjän sotalaitoksen käytettävänä, ja Aleksanterinlukio nyttemmin oli luovuttanut maa-alueensa Venäjän sotalaitokselle, kaikki tätä korttelia koskevat riitakohdat olivat poistuneet sekä että omistusoikeus Venäjän sotalaitoksen käyttämään Taivallahden viereiseen alueeseen, missä ruutikellari sijaitsee, käy selville valtuustolle lähetetyistä asiakirjoista. Sen ohessa rahatoimikamari ilmoitti aikovansa edellä mainitun selvityksen pohjalla ryhtyä keskusteluihin asianomaisten venäläisten sotilasviranomaisten kanssa kaupunginvaltuuston mainitsemassa tarkoituksessa.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto, jonka mielestä asia silloisessa vaiheessaan ei kaivannut muuta toimenpidettä kaupunginvaltuuston puolelta, päätti [1]) rahatoimikamarille ilmoittaa, että valtuusto aikanaan odottaa ilmoitusta vastamainittujen keskustelujen kulusta.

Lupa korttelin n:o 110 tonttien yhteenrakentamiseen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 16 päivänä 1908 oli päättänyt [2]) rakennuttaa kansakoulutalon Ratakadun tonteille n:ot 6 ja 8 sekä Laivurinrinteen tontille n:o 9 kortteliin n:o 110 ja valtuuston mainittua rakennusyritystä varten asettama toimikunta oli anonut lupaa puheenalaisten tonttien yhteenrakentamiseen tarkoitusta varten, oli K. Senaatti lokakuun 5 päivänä 1909 sallinut puheenalaisten kolmen tontin yhteenrakentamisen, mikä maistraatin kirjelmässä viimeksi mainitun kuukauden 16 päivältä ilmoitettiin valtuuston tiedoksi [3]).

Esitys korttelin n:o 319 tonttien yhteenrakentamisesta.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 17 päivänä 1908 oli hyväksynyt [4]) Kallion uuden kansakoulutalon piirustukset, esitti sanotun talon rakentamista huoltamaan asetettu rakennustoimikunta kirjelmässä tammikuun 5 päivältä että, koska kansakoulutalo mainittujen piirustusten mukaan käsittäisi kaksi korttelissa n:o 319 sijaitsevaa, Neljättä linjaa päin antavaa tonttia, nim. n:ot 13 ja 15, ja taas muut samassa korttelissa saman kadun varrella sijaitsevat tontit jo oli käytetty kansakoulujen tarpeisiin, valtuusto ryhtyisi sellaisiin toimenpiteihin, että kaikki nämä tontit, nimittäin Neljännen linjan varrella korttelissa n:o 319 olevat tontit n:ot 9, 11, 13 ja 15, yhdistettäisiin yhdeksi tontiksi, joka merkittäisiin n:oksi 9 Neljännen linjan varrelle kortteliin n:o 319.

Valtuusto hyväksyi [5]) rakennustoimikunnan esityksen sekä antoi rahatoimikamarin tehtäväksi ryhtyä toimenpiteihin tonttien yhteenrakentamiseksi mainitulla tavalla.

---

[1]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 10 §. — [2]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 58 ja 59. — [3]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 9 §. — [4]) Ks. 1908 vuod. kert, siv. 59. — [5]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 19 §.

2. Kiinteän omaisuuden hankintaa ja kaupungille kuuluvan tuollaisen omaisuuden luovutusta koskevat asiat.

Böhlen tilan yhdistäminen kaupunkiin.

Sittenkun kaupunki oli hankkinut itselleen takaisin hallintaoikeuden Helsingin pitäjässä sijaitsevaan Böhlen maistraatintaloon sekä kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 16 päivänä 1908 antanut rahatoimikamarin tehtäväksi [1]) ryhtyä valmistaviin toimenpiteisiin mainitun tilan yhdistämiseksi kaupunkiin ja sitä varten m. m. tehdä sopimuksen Helsingin pitäjän asianomaisen tuomarin ja papiston kanssa siitä korvauksesta, mikä heille tämän johdosta menettämistään tuloista kohtuudella olisi tuleva, lähetti kamari valtuustolle asiasta kirjelmän [2]), josta kävi selville, että ne henkilökohtaiset korvaukset, joita kaupungin olisi suoritettava edellä mainituille palkansaajille, oli laskettu noin 1,500 markaksi vuodessa.

Asiaa esiteltäessä päätti [3]) kaupunginvaltuusto K. Senaatilta anoa, että Böhlen tila, lukuunottamatta kuutta kaupungin omistaman maan rajain ulkopuolella sijaitsevaa tiluslohkoa, yhdistettäisiin Helsingin kaupunkiin, jossa tapauksessa kaupunki suostuisi, mikäli vastamainittujen lohkojen erilleen murtamista kantatilasta koskee, alistumaan asiasta annettaviin määräyksiin, jonka ohessa K. Senaatille oli ilmoitettava, että kaupunki sitoutuu niille Helsingin maalaiskunnan silloisille viranpitäjille, joiden tulot tilan kaupunkiin yhdistämisen johdosta vähenisivät, antamaan sen vastikkeen, mikä heille siinä kohden laillisesti on tuleva.

Korttelissa n:o 96 sijaitsevan Kaivokadun tontin n:o 10 osto.

Sittenkun II kaupunginosan korttelissa n:o 96 Kaivokadun varrella sijaitsevan talon ja tontin n:o 10 omistajat rahatoimikamariin antamassaan kirjelmässä olivat kaupungin ostettavaksi tarjonneet mainitun, 2,873.651 neliömetrin laajuisen tontin 650,000 markan hinnasta, teki kamari kaupunginvaltuustolle esityksen [4]) asiasta.

Siinä kamari m. m. lausui, että kamari yksissä neuvoin kaupunginasemakaava-toimikunnan kanssa etusijassa oli kiinnittänyt huomiota niihin etuihin, joita mainitun tontin ja talon osto tuottaisi liikenneoloille Kaivokadun vastaista uudestijärjestämistä silmälläpitäen. Nykyään on Kaivokatu eräiden IV kaupunginosan sekä Rautatientorin koillispuolisten ja Pitkänsillan pohjoispuolisten alueitten liikenteen välittäjänä liian ahdas eikä

---

[1]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 12 ja 13. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 36. — [3]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 6 §. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 9.

läheskään vastaa liikenteen oikeutettuja vaatimuksia. Vastaisuudessa, muutaman vuosikymmenen kuluttua, kun XIII ja XIV kaupunginosa on rakennettu ja Henrikinkatujen liike kasvanut monikertaiseksi, käy Kaivokadun nykyinen vähäinen leveys, 14.85 metriä, epäilemättä vieläkin tuntuvammaksi. Kaupunginviranomaiset eivät ehkä kuitenkaan olisi saaneet tilaisuutta ryhtyä toimenpiteisiin mainitussa kohden jo vallitsevien ja vastedes vieläkin tuntuvammassa määrässä esiintyväin epäkohtain poistamiseksi, ellei valtio uudestirakentamalla asematalon melko määrässä saattaisi Kaivokatua nykyisestään eroavaan muotoon. Niinkuin tunnettu, tulee uusi asematalo sijoitettavaksi vastapäätä Hakasalmenkadun tonttia n:o 3 sekä Kaivokadun tontteja n:ot 6 ja 8, mutta kappaleen matkaa valtionrautateiden nykyiselle alueelle, joten suurin osa Kaivokatua tulee niin leveä, että sitä pikemmin käy katsominen Rautatientorin osaksi tai jatkoksi. Ainoastaan korttelin n:o 96 tontin n:o 10 ja korttelin n:o 99 tontin n:o 3 viereinen Kaivokadun osa pysyy edelleen yhtä kapeana kuin nykyäänkin. Molemmista tätä Kaivokadun osaa rajoittavista tonteista on tontille n:o 3 jo rakennettu kivitalo ja siitä vaadittanee niin korkea hinta, että ajatus sen ostamisesta täytyy jättää sillensä. Ainoa mahdollisuus, mikä kaupunginviranomaisilla on jälellä ryhtyäkseen puheenalaista katua laajentamaan ja aikaansaamaan riittävän leveitä, uudelle asematalolle ja sieltä pois johtavia liikenneväyliä, olisi myytäväksi tarjotun tontin ja talon osto. Rahatoimikamari oli edellyttänyt, ettei kaupunki vastaisuudessa pitäisi hallussaan useinmainittua tonttia, jota tuskin käynee katsominen tarpeelliseksi kaupungin omiin tarkoituksiin. Päinvastoin oli kamarista näyttänyt siltä, kuin kaupungin, toimeenpantuaan Kaivokadun järjestelyn, olisi tarjottava tontti myytäväksi, johon nähden oli luultava, että kaupunki saisi sen myydyksi ehkä samasta hinnasta, mikä tontista nyt vaaditaan. Huomattava nimittäin olisi että, vaikka nykyisestä tonttialasta murrettaisiinkin erilleen 237.234 neliömetriä yhdistettäväksi Kaivokatuun, tontin toisen puoliskon arvon täytyy katsoa tuntuvasti kohoavan sen johdosta, että osa julkisivua olisi päin 20 metrin levyistä katua.

Edellä lausutun johdosta ja oheen pannen karttalehden, josta näkyi kaupunginasemakaava-arkkitehdin laatima suunnitelma Kaivokadun uudestijärjestämiseksi, esitti rahatoimikamari, että kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

ostaa Kaivokadun tontin n:o 10 korttelista n:o 96 II kaupunginosaa 650,000 markan hinnasta, joka suoritetaan kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista; sekä

valtuuttaa rahatoimikamarin, sittenkun Kaivokadun järjestely on toimitettu, tarjoomaan sanotun tontin myytäväksi hinnasta, jonka varsinainen kaupunginvaltuusto voi hyväksyä; niin myös

että varsinainen valtuusto päättäisi:

antaa rahatoimikamarin tehtäväksi ryhtyä asianmukaisiin toimiin kaupunginasemakaavanmuutoksen aikaansaamiseksi mitä Kaivokadun uudestijärjestämiseen tulee.

Nämä esitykset kaupunginvaltuusto hyväksyi [1]).

Esitys Korkeavuorenkadun tontin n:o 39 ostamisesta.

Kirjelmässä lokakuun 27 päivältä esitti palotoimikunta m. m., että Korkeavuorenkadun talo ja tontti n:o 39 ostettaisiin asuntojen hankkimiseksi naimisissa oleville palokonstaapeleille, joka osto vaatisi menoja 130,000 markkaa.

Kaupunginvaltuusto lähetti [2]) asian lausunnon saamiseksi rahatoimikamariin.

Näkinkujan tontin n:o 7 ja Sörnäsin rantatien tontin n:o 2 myyntitarjouksen epäys.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjelmässä olivat osakeyhtiö J. D. Stenberg & pojat ja Helsingin asfalttiosakeyhtiö tarjonneet kaupungin lunastettavaksi yhtiöiden omistamat tehdastontit Näkinkuja n:o 7 ja Sörnäsin rantatie n:o 2, kumpikin korttelissa n:o 296 X kaupunginosaa, 1,200,000 markan hinnasta.

Rahatoimikamarin antaman lausunnon [3]) mukaisesti epäsi [4]) kaupunginvaltuusto tarjouksen.

Erään Helsingin pitäjässä Aggelbyn kartanon vierellä sijaitsevan maa-alueen myyntitarjouksen epäys.

Sittenkun puutarhuri Torsten Barck oli rahatoimikamariin antamassaan kirjelmässä tarjonnut kaupungin lunastettavaksi Helsingin pitäjän Oulunkylässä sijaitsevan maa-alueen, joka oli Landboas nimisestä verotilasta erotettu „Åggelby handelsträdgård“ nimiseksi palstatilaksi ja jonka pinta-ala oli 2.20 hehtaaria, 45,000 markan hinnasta ja sillä ehdolla, että kaupunki 40, vaihtopuolisesti 30 vuodeksi antaa alueen hänelle vuokralle vuotuisesta 2,250, vaihtopuolisesti 2,000 markan maksusta, teki kamari esityksen [5]) asiasta.

Esityksessään kamari m. m. mainitsi, että puheenalaista maa-aluetta kolmelta taholta ympäröi kaupungin omistama maa, Åggelbyn kartanon tilukset. Viereiseen Vantaanjokeen alue ei rajoitu, mutta ulottuu sen sijaan valtionrautateiden maahan asti. Jos palstatila vastedes jaetaan useihin pienempiin huvilapalstoihin, niinkuin todennäköisesti ennemmin tai myöhemmin käynee, voisi kaupunki tosin maanomistajana estää ulottamasta viemärijohtoja maittensa halki Vantaanjokeen, mutta ei estää

---

[1]) Lis. valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 1 §, ja valt. pöytäk. s. p., 1 §. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 10 §. — [3]) Rtk. kirj. toukok. 13 p., n:o 225. — [4]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 43 §. — [5]) Valt. pain. asiak. n:o 32.

viemärijohtoja ulottamasta valtionrautateiden alueella jo nykyään olevaan laskuojaan. Kun kaupungilla on ollut tuntuvia kustannuksia Åggelbyn kartanon ostosta eikä tämä osto ole tarkoittanut ainoastaan maa-alueiden laajentamista, vaan myöskin, mikäli nykyään käy päinsä, Vantaanjoen suojelemista sanottavalta saastutukselta aivan kaupungin vesilaitoksen yläpuolella, tulisi kaupungin jatkaa alottamaansa tietä eikä nyt kammoa sitä verraten vähäistä kustannusta, minkä puheenalainen lunastus tuottaisi. Kaupungille ei myöskään voi olla suotavaa eikä onnellista, että keskellä kaupungin tiluksia sijaitsevalle alueelle ja itsenäiselle pohjalle rakennetaan huvilarakennuksia, ehkäpä pienenlainen huvilasiirtolakin. Tosin oli vaadittu hinta rahatoimikamarin mielestä sangen kallis, lunastushinta kun olisi 2 markkaa neliömetriltä. Mutta tässä olisi huomattava, että myyjä sitoutuu kaupungilta vuokraamaan koko alueen 40 vuoden ajaksi ja vuokramaksusta, joka on laskettu 5 prosentin koroksi kauppahinnalle. Rahatoimikamari sentähden esitti, että lisätty kaupunginvaltuusto 45,000 markan hinnasta ostaisi mainitun maa-alueen.

Asiaa esiteltäessä [1]) kaupunginvaltuusto päätti, koska puheenalaisen maa-alueen hinta oli näyttänyt valtuustosta liian korkealta jotta rahatoimikamarin esitys sen ostamisesta voitaisiin ottaa huomioon, olla ryhtymättä toimenpiteisiin lisättyjen valtuusmiesten valitsemiseksi asiaa käsittelemään, vaan sai mainittua ostoa koskeva kysymys tällä kertaa raueta.

Kymijoen Rökhus ja Sjöfors nimisten koskien myyntitarjouksen epäys.

A. Ahlström osakeyhtiön kaupunginvaltuustolle kirjallisesti tekemän tarjouksen, että kaupunki ostaisi mainitun yhtiön omistamat Kymijoen Ahvenkosken haarassa sijaitsevat Rökhus ja Sjöfors nimiset kosket ynnä voima-asemaa ja muita laitoksia varten tarpeellisen maa-alueen, noin 80 hehtaaria, 1,900,000 markan hinnasta, kaupunginvaltuusto epäsi [2]) kaupungin sähkölaitoksen rakennustoimikunnan annettua asiasta lausunnon.

Tontin luovutus kuvaamataiteiden näyttelyrakennuksen paikaksi.

Sittenkun Suomen Taiteilijaseura ynnä erinäiset täkäläiset taiteilijat olivat alamaisessa kirjelmässä anoneet kuvaamataiteiden näyttelyrakennuksen teettämistä valtiovaroilla sekä sen ohessa ehdottaneet, että mainittu rakennus teetettäisiin tontille n:o 1 Pohjois Rautatiekadun varrelle kortteliin n:o 401 XIII kaupunginosaan, oli K. Senaatin kirkollisasiaintoimituskunta kirjelmässä toukokuun 26 päivältä 1908 vaatinut kaupunginvaltuuston lausuntoa siitä, suostuisiko ja millä ehdoilla Helsingin kaupunki puheenalaiseen tarkoitukseen luovuttamaan edellä mainitun tontin tai muun siihen sopivan paikan, minkä jälkeen rahatoimikamari,

[1]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 25 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 22 §.

johon asia oli lähetetty, oli antanut lausunnon [1]), mutta asiaa ei ollut loppuun käsitelty vuonna 1908.

Asiaa uudelleen esiteltäessä päätti [2]) valtuusto olla edellä mainittua yritystä varten luovuttamatta puheenalaista tonttia, mutta sillä edellytyksellä, että valtio ottaa huolekseen ja kustantaa suunnitellun näyttelyrakennuksen teettämisen, sitoutua kaupungin puolesta maksutta luovuttamaan puheena olevaan tarkoitukseen tarpeellisen tonttialan korttelista n:o 198 IV kaupunginosaa.

Sittemmin ilmoitettiin kaupunginvaltuustolle maistraatin kirjelmässä maaliskuun 20 päivältä, että K. Senaatti sanotun kuukauden 2 päivänä ei ollut myöntynyt hakijain edellä mainittuun hakemukseen.

Tämän johdosta päätti [3]) kaupunginvaltuusto, että edellä mainittu asia, mikäli koski puheenalaisen tonttipaikan osottamista korttelista n:o 198, saisi raueta.

Evätty anomus korttelin n:o 198 luovuttamisesta taidenäyttelyrakennuksen paikaksi.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjelmässä oli Taiteilijaseura, K. Senaatin edellä mainittuun päätökseen maaliskuun 2 päivältä viitaten, anonut, että seuralle maksutta luovutettaisiin IV kaupunginosan kortteli n:o 198, mihin teetettäisiin taidenäyttelyrakennus, jossa myös olisi kokoushuoneisto ja pienempiä taiteilijain työhuoneita.

Rahatoimikamarin annettua lausunnon [4]) asiasta päätti [5]) valtuusto evätä seuran anomuksen, koska hankkeissa oleva rakennusyritys ei näyttänyt olevan taloudellisesti niin taattu, että pyydettyjä kalliita tontteja kävisi tarkoitukseen luovuttaminen.

Korttelissa n:o 301 b olevain tonttien n:ot 2 ja 3 myynti.

Kirjelmässä huhtikuun 15 päivältä oli teollisuushallitus kaupunginvaltuustolta tiedustellut, olisiko valtuusto, joka aikaisemmin oli ilmoittanut suostuvansa täkäläisen teollisuuskoulun talon paikaksi valtiolle myymään korttelin n:o 301 b tontit n:ot 2 ja 3, edellisen 36,039 markan 60 pennin ja jälkimäisen 55,796 markan 5 pennin hinnasta, edelleen halukas mainitusta hinnasta sanottuun tarkoitukseen myymään tontit valtiolle.

Kun, mikäli rahatoimikamari oli ilmoittanut, puheenalaisia tontteja ei vielä ollut muihin tarkoituksiin käytetty, päätti [6]) kaupunginvaltuusto ilmoittaa, että ne edelleen ovat valtion saatavissa ylempänä mainitusta hinnasta.

Sittemmin ilmoitti [7]) teollisuushallitus kirjelmässä marraskuun 2 päi-

---

[1]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 29 ja 30. — [2]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 27 §. — [3]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 3 §. — [4]) Rtk. kirj. lokak. 30 p., n:o 470. — [5]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 36 §. — [6]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 20 §. — [7]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 13 §.

vältä kaupunginvaltuuston tiedoksi, että K. Senaatin esitys, että yleisistä varoista saisi käyttää 91,853 markkaa 65 penniä tonttien ostoon täkäläisen teollisuuskoulun tarpeiksi, oli lokakuun 7 päivänä tapahtuneessa alamaisessa esittelyssä korkeimmassa paikassa evätty.

Vaasankadun tontin n:o 14 myynti.

Rahatoimikamarin esityksestä valtuutti [1]) kaupunginvaltuusto kamarin kaupungille kuuluvan vuokratontin n:o 18 Harju vuokramiehelle, talonomistaja Samuel Lundénille myymään vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan mainittua kiinteistöä vastaavan Vaasankadun tontin n:o 14 korttelista 349 XII kaupunginosaa 16,200 markan hinnasta, kuitenkin sillä ehdolla, että tonttiin rajoittuvaa Kustaankadun osaa ei tarvitse tasoittaa, ennenkuin se on kaupungin etujen mukaista.

Fabianinkadun tontin n:o 38 erään osan myynti.

Sen johdosta että Kristillisten nuorten miesten yhdistyksen johtokunta oli kaupunginvaltuustolta anonut tonttipaikkaa sekä rahatoimikamarin esityksestä [2]) päätti [3]) valtuusto yhdistykselle myydä osan Fabianinkadun tonttia n:o 38, alaltaan 100 neliömetriä, 10,000 markan hinnasta sekä muutoin seuraavilla ehdoilla, nimittäin:

että kaupungille varataan oikeus vastedes määrätä, milloin yhdistys saa ottaa mainitun alueen haltuunsa;

että yhdistys velvoitetaan viimeistään kahden vuoden kuluessa haltuunottopäivästä mainitulle alueelle teettämään rakennus, jonka julkisivupiirustukset kaupunginasemakaava-toimikunta voi hyväksyä;

että kauppahinta on suoritettava siten, että yhdistys ottaessaan tontin haltuunsa kaupunginkassaan maksaa 15 prosenttia kauppahinnan määrästä sekä suorittaa kauppahinnan jälellä olevaa osaa kymmeneksen vuosittain, ensimäisen erän lokakuun kuluessa haltuunoton jälkeisenä vuonna, kuitenkin varaamalla yhdistykselle oikeus, että se saa, jos hyväksi näkee, kerrallaan maksaa koko jälellä olevan pääomamäärän maksupäivään asti kertyneine korkoineen; sekä

että maksamatta olevalle kauppahinnan osalle luetaan 6 %:n korko, joka suoritetaan vuosittain lokakuun kuluessa.

Samalla antoi valtuusto kaupunginasemakaava-toimikunnan tehtäväksi ottaa huomioon edellä olevan päätöksen vaatimat uudestijärjestämiset Vilhonkadun kaupunginasemakaavanmuutoksen lopullista ehdotusta laatiessaan.

Evätty oikeus Sörnäsin rantatien tontin n:o 6 lunastamiseen.

Rahatoimikamariin antamassaan kirjelmässä oli Suomen sähköosakeyhtiö pyytänyt saada omakseen lunastaa yhtiölle vuokralle luovutetun Sörnäsin rantatien tontin n:o 6. Kamarin tehtyä esityksen [4]) sekä kau-

[1]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 20 §. — [2]) Rtk. kirj. jouluk. 9 p., n:o 546. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 20 §. — [4]) Rtk. kirj. jouluk. 23 p. 1908, n:o 469.

pungin valaistuslaitoksen hallituksen annettua lausunnon asiasta päätti [1]) kaupunginvaltuusto, koska puheenalaisen tontin haltija laiminlyömällä määräajan kuluessa rakennuttaa sen, näytti menettäneen lunastusoikeutensa tonttiin, evätä tontinhaltijalta tuollaisen oikeuden; ja oli tontti sentähden varattava kaupungin tarpeisiin.

Eräiden raittius- y. m. seurain tontinanomuksen epäys.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 16 päivänä 1906 oli rahatoimikamariin palauttanut [2]) eräiden raittius- y. m. seurain anomuksen, että niille maksutta luovutettaisiin tontti aikomaansa rakennusyritystä varten, ja kamarin oli käsketty asettua yhteyteen niiden puheenalaista laatua olevain yhdistysten kanssa, jotka edelleen ovat sopivan huoneiston puutteessa, saadakseen tiedon, vieläkö yhdistykset pysyvät anomuksessaan, sekä tästä ilmoittaessaan valtuustolle samalla tarkemmin ilmoittaa näiden yhdistysten tarkoitus, ilmoitti kamari kirjelmässä [3]) helmikuun 25 päivältä asettuneensa yhteyteen seuraavain yhdistysten kanssa, joiden tarkoituksena on: Helsingin liikeapulaisyhdistyksen: toimia liikealalla työskentelevien henkilöiden yhteenliittämiseksi sekä jäsentensä henkisten ja aineellisten rientojen edistämiseksi; Suomen Koneenkäyttäjäyhdistyksen: sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa toimia yhteenliittymisen aikaansaamiseksi koneenkäyttäjäin keskuudessa; Helsingin Kirjaltajayhdistyksen: toimia jäsentensä aseman parantamiseksi henkisessä ja taloudellisessa suhteessa sekä typografian, litografian ja kirjasinvalannan kehittämiseksi; Arbetets Vänner seuran läntisen haaraosaston: yhteenliittää eri yhteiskunta-asemissa olevia kansalaisia yhteisiin pyrintöihin työväen hyväksi; Sörnäsissä olevan raittiusyhdistys Balderin: toimia raittiuden edistämiseksi; Suomen liikemiesyhdistyksen: edistää jäsentensä pyrkimyksiä henkisen ja aineellisen asemansa parantamiseen; sekä Suomen konttoristiyhdistyksen: toimia jäsentensä kohottamiseksi henkisessä ja aineellisessa suhteessa. Näiden yhdistysten jäsenluku oli vuonna 1906 ollut noin 1,400.

Kun puheenalaisten kokous- ja yhdistyshuoneistoja vailla olevien yhdistysten luku oli verraten vähäinen ja todennäköistä oli että, vaikka kaupunki luovuttaisikin tarpeellisen tontin maksutta, riittäviä taloudellisia varoja ei olisi rakennusyrityksen toteuttamiseen sekä kaupungin niinmuodoin olisi pakko sitä avustaa, mutta kaupungin raha-asiain tila kehottaa karttamaan mainittavampia menoja, joita ei tarve ehdottomasti vaadi,

---

[1]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 6 §. — [2]) Ks. 1906 vuod. kert., siv. I. 58 ja seur. — [3]) Valt. pain. asiak. n:o 14.

esitti rahatoimikamari, että kaupunginvaltuusto epäisi edellä mainitun anomuksen. Tämän esityksen kaupunginvaltuusto hyväksyi [1]).

Evätty ehdotus paikan luovuttamisesta Uspenskin tuomiokirkon vierelle aiotulle muistomerkille.

Läänin kuvernöörille osotetussa, maistraatin kaupunginvaltuustolle lähettämässä kirjelmässä [2]) oli Suomen kenraalikuvernööri ilmoittanut, että hänen asettamansa komitea, jonka oli huollettava armollisesti vahvistettu kappelin muotoinen muistomerkki Helsinkiin Haminan rauhansopimuksen satavuotisjuhlan muistoksi, oli pyytänyt ryhdyttäväksi Helsingin kaupungin hallinnon kanssa keskusteluihin siitä, että kappelin paikaksi luovutettaisiin kirjelmän oheisessa asemapiirroksessa osotettu 75 neliömetrin laajuinen alue Katajanokan siltaan päin viettävältä sen vuoren rinteeltä, jolle oikeauskoinen Uspenskin tuomiokirkko on rakennettu.

Sittenkun kaupunginasemakaava-toimikunta, puutarhalautakunta ja rahatoimikamari olivat antaneet lausunnon asiasta, päätti [3]) kaupunginvaltuusto evätä ehdotuksen puheenalaisen alan luovuttamisesta edellä mainitun muistomerkin paikaksi, koska valtuustolle lähetetyistä asiakirjoista ei käynyt selville, kelle alue olisi luovutettava sekä myöskin siihen katsoen, ettei tarpeellista selvitystä ollut annettu siitä, halusiko täkäläinen kreikkalaiskatolinen seurakunta muistomerkkiä rakennettavaksi aivan tuomiokirkkonsa läheisyyteen.

Evätty esitys Museokadun tontin n:o 8 myymisestä.

Kirjelmässä huhtikuun 22 päivältä anoi rahatoimikamari valtuutusta saada huutokaupatta 46,378 markan 55 pennin hinnasta kauppatoiminimi R. C. Tångille myydä asuntotontti Museokadun n:o 8 korttelista n:o 406 XIII kaupunginosaa.

Kaupunginvaltuusto päätti [4]) evätä kamarin esityksen, lausuen että mainittu tontti on myytävä julkisella huutokaupalla.

Evätty anomus tontin luovuttamisesta ratsastusmaneesin ja ajokoulun paikaksi.

Aliratsumestari R. Gustavsonin y. m. tekemän anomuksen, että Kansakoulukadun varrella IV kaupunginosan korttelissa n:o 162 sijaitseva tontti n:o 3 luovutettaisiin maksutta hakijoille ratsastusmaneesin ja ajokoulun teettämiseksi sinne, kaupunginvaltuusto epäsi [5]) rahatoimikamarin esityksen mukaisesti [6]).

Evätty anomus tontin luovuttamisesta Töölön työväenyhdistykselle.

Niinikään epäsi [7]) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin ehdotuksesta Töölön työväenyhdistyksen toimikunnan anomuksen saada rakennustarkoituksia varten jokin tontti Töölön kaupunginosasta.

Evätty anomus Helsinginkadun

Talonomistaja O. V. Vainion kaupunginvaltuustolle tekemän ano-

---

[1]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 26 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 27. — [3]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 15 §. — [4]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 18 §. — [5]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 23 §. — [6]) Rtk. kirj. kesäk. 3 p., n:o 280. — [7]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 44 §.

tontin n:o 9 lunastamisesta.

muksen saada huutokaupatta lunastaa Helsinginkadun tontti n:o 9 korttelista n:o 348 valtuusto epäsi [1]) rahatoimikamarin esityksen [2]) mukaisesti.

Erään Siltavuoren alueen myyntiä koskeva kysymys rauennut.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjelmässä huhtikuun 2 päivältä oli läntisen suomenmaalaisen insinöörialueen päällikkö tiedustellut, suostuisiko kaupunki ja millä ehdoilla asianomaisille sotilasviranomaisille myymään noin 1,500 neliömetrin laajuisen alan Siltavuorelta korttelin n:o 132 b itäpuolelta.

Sittenkun rahatoimikamari kesäkuun 17 päivänä antamassaan lausunnossa oli ilmoittanut hakijan asiamiehen sittemmin antaneen tiedon, että tehdyn esityksen sattuneesta syystä ei tarvitse aiheuttaa muuta toimenpidettä, päätti [3]) kaupunginvaltuusto, että asia oli jäävä sillensä.

Muutetut maksuehdot tontinmyyntiin nähden.

Mietinnössä sen suuntaiseen toimenpiteeseen ryhtymisestä, että kaduntasoitustöiden kustannuksia suoritettaisiin lainavaroistakin [4]), jonka mietinnön oli antanut kaupunginvaltuuston asiassa asettama valiokunta, mainitsi [5]) valiokunta, että valiokunnassa oli tehty ehdotus kaupungin myymäin tonttien maksamattoman kauppahinnan koron nostamisesta puolella prosentilla eli 5 $^1/_2$:sta 6 %:iin, mistä muutoksesta katsottiin olevan seurauksena, että kauppahinta tulisi aikaisemmin suoritetuksi, mutta että ehdotusta vastaan oli huomautettu, että tonttien myynnissä tähän asti noudatettujen kauppaehtojen tarkoituksena oli ollut koettaa edistää vilkkaampaa rakennustoimintaa, jota vastoin ehdotettu toimenpide jossain määrin vaikeuttaisi tonttien myyntiä ja koron korotus todennäköisesti ainoastaan aiheuttaisi vastaavaa vuokrain korotusta. Valiokunta oli sentähden ollut sitä mieltä, että kävisi ottaminen harkittavaksi:

olisiko tontinmyynnissä myönnettyjen lainain koron korottaminen puolella prosentilla ehkä vastedes otettava käytäntöön.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli asian lähettänyt [6]) rahatoimikamariin, antoi kamari esityksen [7]) asiasta. Siinä kamari huomautti, että kaupunginvaltuuston lokakuun 11 päivänä 1892 asuntotontteihin nähden vahvistamain maksuehtojen mukaan tuollaisen tontin ostaja on oikeutettu maksamaan tontin hinnan suorittamalla vuotuismaksua 7 prosenttia kauppahinnan pääomamäärästä, josta vuotuismaksusta 5 $^1/_2$ % luetaan koroksi ja jälellä oleva osa on pääomanvähennystä. Nämä erittäin huokeat maksuehdot oli kamarin mielestä muutettava siten, että korkoa korotettaisiin puolella prosentilla. Tuollaista korotusta ei käynyt katsominen korkeaksi eikä

[1]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 24 §. — [2]) Rtk. kirj. lokak. 7 p., n:o 434. — [3]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 25 §. — [4]) Ks. tätä kert., siv. 56. — [5]) Valt. pain. asiak. n:o 39. — [6]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 16 §. — [7]) Valt. pain. asiak. n:o 50.

kohtuuttomaksi, kun otetaan huomioon, että kaupungin kaikki rahalaitokset vaativat tämän korkomäärän pitempiaikaisista lainoista sekä tuntuvasti korkeamman koron lyhytaikaisista lainoista. Toimenpiteestä ei ainoastaan olisi sitä etua, että tontinlunastusten korko kohoaisi, vaan sekin, että tontinlunastuksia suotuisina raha-aikoina, jolloin pitempiaikaisia lainoja on saatavana 6 prosenttia alemmasta korosta, runsaammin kertyisi kaupunginkassaan. Lisäksi olisi kauppahinnasta 15 prosenttia maksettava kahdeksan päivän kuluessa huutokaupasta sekä jälellä oleva määrä $^1/_{10}$ suuruisin erin vuosittain. Kamari sentähden esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että ensintulevan vuoden alusta tontinmyyntiin nähden noudatettaisiin seuraavia ehtoja:

1) Maksamatta olevan kauppahinnan korko on 6 prosenttia ja maksetaan kaupunginkassaan lokakuun kuluessa.

2) Kahdeksan päivän kuluessa huutokaupan toimittamisesta tulee ostajan kaupunginkassaan maksaa 15 prosenttia kauppahinnan määrästä; kauppahinnan jälellä oleva osa maksetaan $^1/_{10}$ suuruisin erin vuosittain, ensimäinen erä seuraavan vuoden lokakuussa, ollen ostajalla kuitenkin oikeus, milloin hyväksi näkee, yhdellä kertaa maksaa koko jälellä oleva pääomamäärä maksupäivään asti kertynein koroin.

3) Edellä olevat määräykset eivät koske tehdastontteja eivätkä myöskään siihen ryhmään kuuluvia asuntotontteja, joita kaupunginvaltuusto on tarkoittanut marraskuun 21 päivänä 1905 tekemällään päätöksellä, joihin kaikkiin tontteihin nähden nykyään voimassa olevat määräykset ovat edelleen noudatettavina.

Tämän rahatoimikamarin esityksen kaupunginvaltuusto hyväksyi [1]).

3. Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nautintaoikeutta koskevat asiat.

Tontin vuokraaminen „Ukkokoti"-yhdistykselle.

„Ukkokoti" nimisen yhdistyksen toimikunnan anomuksen [2]) johdosta, että yhdistykselle vuokratta luovutettaisiin anomuksen oheisessa karttalehdessä tarkemmin osotettu alue Meilansista iäkkäiden, vähävaraisten miespuolisten henkilöiden kodin rakennuspaikaksi, päätti [3]) kaupunginvaltuusto, sittenkun kaupunginasemakaava-toimikunnan lausunto asiasta oli

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 8 §. — [2]) Ks. 1907 vuod. kert., siv. I. 42 sekä 1908 vuod. kert., siv. 31 ja 32. — [3]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 7 §.

hankittu, pääasiallisesti rahatoimikamarin asiasta tekemän ehdotuksen mukaisesti [1]):

että „Ukkokoti“ yhdistykselle tammikuun 1 päivästä 1909 vuokrataan Meilansin alueelta tarkemmin osotettu, noin 0.64 hehtaarin laajuinen alue;

että mainitun alueen vuokramaksuksi määrätään 300 markkaa vuodessa;

että vuokrakausi määrätään kolmeksikymmeneksi vuodeksi, ollen yhdistys oikeutettu eräillä edellytyksillä pitentämään vuokravälikirjan edelleen kahdeksikymmeneksi vuodeksi; sekä

että ne muut määräykset, mitkä välikirjan mukaan ovat voimassa Helsingin kaupunkiin kuuluviin Meilansin alueen asuinhuviloihin nähden, ovat tässäkin kohden noudatettavina.

Åggelbyn kartanon tilusten käyttö.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 15 päivänä 1908 oli käsitellyt [2]) rahatoimikamarin tekemää esitystä [3]) Åggelbyn kartanon tilusten vastaisesta käytöstä, mutta lykännyt asian enemmän käsittelyn toistaiseksi sekä kaupunginasemakaava-toimikunta oli antanut siltä vaaditun [4]) lausunnon asiasta, päätti [5]) valtuusto asiaa lopullisesti esiteltäessä toimikunnan ehdotuksen mukaisesti:

valtuuttaa rahatoimikamarin julkisella huutokaupalla tai tilaisuuden mukaan kymmenen vuoden ajaksi vuokralle tarjoomaan Åggelbyn kartanon viljeltyjä maita kamarin esityksen oheisissa karttalehdissä osotetun jaoituksen mukaisesti ja kamarin ehdottamista alimmista maksuista, kuitenkin sillä muutoksella, mikä johtuu valtuuston tällä välin tekemästä päätöksestä sijoittaa vaivaistalon lastenkoti mainitulle tilalle, sekä varaamalla kaupungille oikeuden vastaavasta vuokramaksun alennuksesta ennen vuokrakauden umpeen menemistä käyttää tarkoituksiinsa ehkä tarpeelliset vuokrapalstain osat; niin myös

antaa kaupunginasemakaava-toimikunnan tehtäväksi laatia ja kaupunginvaltuustolle lähettää yleisehdotuksen Åggelbyn kartanon vastaiseksi jaoitukseksi.

Eräiden Greijuksen maa- ja huvilapalstain vuokralle antaminen.

Kokouksessaan marraskuun 3 päivänä 1908 oli kaupunginvaltuusto valtuuttanut [6]) rahatoimikamarin 1909 loppuun vuokraamaan Greijuksen tilalla olevat tonttipaikat ja viljelyskelpoiset maat sekä antanut kaupunginasemakaava-toimikunnan tehtäväksi 1909 vuoden kuluessa laatia ehdotuksen mainitun tilan vastaiseksi jaoitukseksi.

---

[1]) Rtk. kirj. jouluk. 17 p. 1908, n:o 466. — [2]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 15. — [3]) Valt. pain. asiak. n:o 55 v. 1908. — [4]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 6 §. — [5]) Valt. pöytäk. maalisk. 6 p., 29 §. — [6]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 38.

Kirjelmässä lokakuun 30 päivältä rahatoimikamari mainitsi että, koska kaupunginasemakaava-toimikunta ei vielä ollut voinut suorittaa edellä kerrottua tehtäväänsä, mutta päätös viljelyskelpoisten palstain vastaisesta käytöstä olisi tehtävä palstain rappiotilaan joutumisen välttämiseksi, oli kamari toimituttanut katselmuksen paikalla ja, hankittuaan kaupunginasemakaava-toimikunnan lausunnon katselmusmiesten ehdotuksesta, asiaa käsitellessään nähnyt sopivaksi, että Greijuksen talon viljellyt alueet jaettaisiin 26 palstaan ja tarjottaisiin huutokaupalla sekä huvilapalstat vuokrattaisiin nykyisille haltijoilleen, mutta muu maa varattaisiin kaupungin käytettäväksi. Tämän johdosta ja huomauttaen, että maapalstan n:o 26 oli katsottu saavan samoinkuin tähänkin asti jäädä kaupungin metsänvartijan maksutta käytettäväksi, esitti rahatoimikamari kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että kamarin kirjelmän oheisessa kartassa tarkemmin osotetut maapalstat n:ot 1—4, 7, 9—10 ja 12—25 julkisella huutokaupalla annettaisiin viideksi vuodeksi vuokralle enintä tarjooville, ei kuitenkaan kamarin panemia vähimpiä maksuja alemmasta vuokrasta ja ehdolla, että kaupungille varataan oikeus suhteellisesti vuokrasummaa alentamalla tehdä asianomaisten alueiden halki kulkeva tarpeellinen liikenneväylä;

että Greijuksen huvilapalstat huutokaupatta vuokrattaisiin viiden vuoden ajaksi silloisille vuokramiehille paraikaa voimassa olevista maksuista;

että maapalstat n:ot 6 ja 8 niinikään huutokaupatta sekä viiden vuoden ajaksi annettaisiin vuokralle puutarhuri C. T. Wardille, toinen 200 ja toinen 250 markan vuosimaksusta, sekä palsta n:o 11 puutarhuri Fr. Grümmerille vuotuisesta 1,200 markan maksusta, kuitenkin edellä mainituin ehdoin; sekä

että maapalsta n:o 5 annettaisiin huutokaupalla kuuden kuukauden irtisanomisajoin vuokralle enintä tarjoovalle, ei kuitenkaan rahatoimikamarin panemaa vähintä vuokramäärää alemmasta maksusta.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi [1]).

Eräiden Sörnäsin rautatielinjan pohjoispuolisten viljelyspalstain vuokraaminen.

Kirjelmässä marraskuun 16 päivältä rahatoimikamari mainitsi, että kamari, sen johdosta että kaikkien Sörnäsin rautatien pohjoispuolella sijaitsevien, kaupungille kuuluvain viljelysmaiden vuokrakausi 1909 vuoden päättyessä menee umpeen [2]), oli toimituttanut lähtökatselmuksen mainituilla viljelysmailla sekä että katselmusmiehet olivat ehdottaneet maat jaettaviksi noin 50:een palstaan ja annettaviksi vuokralle viiden vuoden

[1]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 5 §. — [2]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 38 ja 39.

ajaksi. Kaupunginasemakaava-toimikunta oli kuitenkin kamariin lähettänyt ehdotuksen kaikkien Sörnäsin rautatielinjan pohjoispuolella sijaitsevain kaupungin tilusalueiden järjestämiseksi, jota ehdotusta kamari ei kuitenkaan vielä ollut loppuun käsitellyt. Kun kuitenkin eräisiin pienempiin palstoihin oli pantu tuntuvia kustannuksia ja nämä palstat sijaitsivat niin, ettei niiden vuokralle antaminen vaikuta ehkäisevästi kaupunginasemakaava-toimikunnan vastamainitun ehdotuksen lopulliseen käsittelyyn, esitti kamari, että vuokralle annettaisiin arkkitehti A. von Bellille 1.88 hehtaarin laajuinen viljelyspalsta, joka kamarin kirjelmän oheiseen karttaan oli merkitty n:olla 4, vuotuisesta 200 markan vuokramaksusta; puutarhurimestari A. Holmqvistille samanlainen 1.66 hehtaarin laajuinen, n:oilla 6 ja 6 a merkitty palsta puutarhoineen, ansarineen ja asuntoineen vuotuisesta 1,750 markan vuokramaksusta; puutarhuri K. R. Lindbergille kaksi palstaa, n:ot 8 ja 8 a, yhteensä 2.85 hehtaaria, ynnä vaja, kivikellari ja asuinrakennus 910 markan vuosimaksusta; talonomistaja G. A. Weckströmille 2.57 hehtaarin laajuinen palsta n:o 9 ynnä rakennusten paikka vuotuisesta 500 markan vuokramaksusta sekä kauppias P. J. Svenssonille kolme palstaa, n:ot 24, 25 ja 54 sekä rakennusten paikka yhteensä 1,670 markan vuosivuokrasta, ja vuokrakausi määrättäisiin viideksi vuodeksi, tammikuun 1 päivästä 1910 lukien, kuitenkin sillä ehdolla, että asianomaiset vuokramiehet, tarpeen vaatiessa, yleisiin katu- tai muihin kulkulaitostarkoituksiin kolmen kuukauden kuluttua irtisanomisesta luovuttavat mikä minkin suuruisia alueittensa osia sellaista vuokran alennusta vastaan, joka lasketaan huomioon ottamalla alkuperäisen ja kaupungin tarpeisiin käytetyn viljellyn alan välinen suuruus.

Tämän rahatoimikamarin esityksen kaupunginvaltuusto [1]) hyväksyi.

Merholman vuokraaminen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 3 päivänä 1908 oli kaupunginasemakaava-toimikuntaan lausunnon antamista varten lähettänyt [2]) rahatoimikamarin tekemän esityksen kaupungille kuuluvan Sund- eli Merholman osan jaoittamisesta ja vuokralle antamisesta sekä kaupunginasemakaava-toimikunta oli siitä antanut lausunnon, päätti [3]) valtuusto antaa rahatoimikamarin tehtäväksi julkisella huutokaupalla kolmenkymmenen vuoden ajaksi vuokrata esityksen oheiseen karttalehteen n:oilla 1—5 merkityt sanotun saaren palstat, sillä ehdolla että niitä saa käyttää ainoastaan huvilatonteiksi sekä että vuokrasopimuksissa säädetään, että kaupungilla on oikeus tarpeen vaatiessa teettää tarpeellisia rantain täytetöitä,

[1]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 24 §. — [2]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 39. — [3]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 22 §.

olematta asianomainen vuokramies oikeutettu siitä saamaan vahingonkorvausta, sekä että kaupungille niinikään varataan oikeus, siinä tapauksessa että ennen vuokrakauden umpeen menemistä jokin huvilapalsta tai sen osa havaitaan tarpeelliseksi kaupungin tarkoituksiin, saada sellainen maa takaisin korvausta vastaan, johon nähden rahatoimikamarin tulisi laatia tarkemmat määräykset.

Sinivuorenmaan käyttäminen.

Kirjelmässä lokakuun 30 päivältä mainitsi [1]) rahatoimikamari, että kamari, sen johdosta että kaupungille kuuluvain Sinivuorenmaan saarella sijaitsevien tilojen n:ot 1, 2, 3 ja 4 a vuokrakausi päättyy joulukuun 31 päivänä 1909, oli toimituttanut lähtökatselmukset mainituilla tiloilla, ja oli silloin tehdyistä katselmuskirjoista m. m. käynyt selville, että vuokranhaltijat, insinööri O. E. Ehrströmin perilliset, olivat jättäneet erään tiluksiin 1, 2 ja 3 kuuluvan pellon rappeutumaan, mistä heidän oli katsottu olevan kaupunginkassaan suorittaminen korvausta 38 markkaa 40 penniä, sekä etteivät katselmusmiehet olleet vaatineet vahingonkorvausta tiluksen n:o 4 a huonosta ruokosta, joka tila oli vuokralla Suomen höyrylaivaosakeyhtiöllä. Tämän johdosta ja kun rahatoimikamari oli sitä mieltä, että tilukset n:ot 1, 2 ja 3 olisi jaettava kymmeneen noin 1 tynnyrinalan laajuiseen huvilapalstaan ja yhteen 2.67 hehtaarin laajuiseen viljelyspalstaan sekä palstain vuotuiset vuokramaksut määrättävä: n:ojen 1 ja 4, kumpaisenkin, 340 markaksi, n:o 2:n 310 markaksi, n:o 3:n 80 markaksi, n:ojen 5 ja 7, kumpaisenkin, 250 markaksi, n:o 6:n 225 markaksi, n:o 8:n 185 markaksi, n:o 9:n 125 markaksi ja n:o 10:n 375 markaksi, esitti kamari, että kaupunginvaltuusto, samalla kun Suomen höyrylaivaosakeyhtiö vapautettaisiin kaikesta korvausvelvollisuudesta sekä insinööri Ehrströmin perilliset velvoitettaisiin kaupunginkassaan maksamaan huonosta ruokosta 38 markkaa 40 penniä, päättäisi

antaa viiden vuoden ajaksi, ensintulevan tammikuun 1 päivästä lukien, edellä mainitut kymmenen Sinivuorenmaan huvilapalstaa silloisille huvilanomistajille vuokralle rahatoimikamarin ehdottamista vuokramääristä;

antaa samaksi ajaksi vuokralle sanotulla tiluksella olevat viljelykset vähintään 200 markan vuokramaksusta sille, joka julkisessa huutokaupassa enimmän tarjoo;

antaa samaksi ajaksi vuokralle varastopaikan n:o 4 a vuotuisesta 1,000 markan vuokramaksusta Suomen höyrylaivaosakeyhtiölle; sekä

varata muun osan Sinivuorenmaata kaupungin vastaisiin tarpeisiin.

---

[1]) Kaup. valt. pain. asiak. n:o 42.

Tähän rahatoimikamarin ehdotukseen kaupunginvaltuusto myöntyi [1]).

Katajanokan varastopaikkain n:ojen 1—15 vuokralle antaminen.

Siihen katsoen, että Katajanokan kaakkoisniemekkeellä sijaitsevien varastotonttien n:ojen 1—15 vuokrakausi päättyy toukokuun 31 päivänä 1909, oli rahatoimikamari toimituttanut katselmuksen paikalla, minkä jälkeen kamari kirjelmässä [2]) kaupunginvaltuustolle esitti, että mainitut tontit kirjelmässä mainituista vuokramaksuista annettaisiin tonttien silloisille haltijoille vuokralle viiden vuoden ajaksi, kesäkuun 1 päivästä lukien, kuitenkin siten että ranta-alueella sijaitsevien varastotonttien vuokramiehet eivät olisi oikeutetut saamaan korvausta siitä haitasta, jota rantasillan mahdollinen laajentaminen tuottaisi.

Asiaa esiteltäessä päätti [3]) kaupunginvaltuusto hyväksyä rahatoimikamarin esityksen, minkä ohessa valtuusto kamarin kirjelmässä esitetyn perustelun mukaisesti lisäksi lausui, että tontteja n:oja 1—11 saa käyttää ainoastaan hiilien sekä tontteja n:oja 12—15 tomuttomien ja hajuttomien tarveaineiden varastopaikaksi.

Kaisaniemen ravintolan vuokralle antaminen.

Kirjelmässä lokakuun 7 päivältä rahatoimikamari mainitsi, että kamari, sen johdosta että Kaisaniemen ravintolan vuokrakausi päättyy syyskuun umpeen mennessä 1909, oli toimituttanut lähtökatselmuksen mainitussa ravintolassa, ja oli siinä tehdystä katselmuskirjasta käynyt selville, että ravintola oli ollut vuokramiehen, ravintoloitsija G. A. Wickströmin hallussa lokakuun 1 päivästä 1904 vuotuisesta 3,000 markan vuokramaksusta ja velvollisuudella vastata rakennuksissa tarpeellisista sisäisistä korjauksista, että yleisölle aiotut huoneistot olivat hyvässä kunnossa, mutta että sitävastoin keittiöosastoon kuuluvain sekä palvelijaston huoneiden kunnossapito oli huomattu välttäväksi. Tämän johdosta ja kun ravintoloitsija Wickström oli rahatoimikamarilta anonut ravintolan vuokraoikeuden uudistamista, esitti kamari, että kaupunginvaltuusto vapauttaisi ravintoloitsija Wickströmin hänellä voimassa olevan vuokrakirjan mukaan olevasta sitoumuksestaan umpeen menneeltä vuokrakaudelta sekä päättäisi vuokrata mainitun ravintolan ravintoloitsija Wickströmille viideksi vuodeksi, lokakuun 1 päivästä 1909 lukien, vuotuisesta 4,000 markan vuokramaksusta ja muutoin samoilla vuokraehdoilla, kuin siihen asti oli ollut voimassa. Esitykseen valtuusto myöntyi [4]).

Vallilan tonttien vuokralle antaminen.

Rahatoimikamarin kirjelmässä helmikuun 18 päivältä tehdystä esityksestä päätti [5]) kaupunginvaltuusto raitiotie-esimies Nikolai Mikkolalle

[1]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 25 §. — [2]) Rtk. kirj. helmik. 4 p., n:o 65. — [3]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 12 §. — [4]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 12 §. — [5]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 4 §.

vuokrata Vallilantien tontin n:o 3 vuotuisesta 100 markan vuokramaksusta kolmenkymmenen vuoden ajaksi, ollen vuokranottaja oikeutettu eräin ehdoin saamaan vuokrakauden pitennystä kaksikymmentä vuotta. Sen ohessa valtuutettiin rahatoimikamari vastedes antamaan Vallilan alueella jaoitetut tontit vuokralle pääasiallisesti valtuuston sitä varten vahvistamain perusteiden mukaisesti.

Tonttipaikan vuokraaminen Vanhankaupungin nuorisoseuralle.

Sen johdosta että Vanhankaupungin nuorisoseura oli rahatoimikamarilta anonut saada vuokrata sopivan paikan rakentaakseen oman yhdistystalon Vanhaankaupunkiin Forsbyn talon maalle, oli kamari toimituttanut katselmuksen paikalla ja teki sittemmin kaupunginvaltuustolle esityksen [1]) asiasta.

Asiaa esiteltäessä valtuusto kamarin ehdotuksen mukaisesti päätti [2]) Vanhankaupungin nuorisoseuralle kolmenkymmenen vuoden ajaksi, tammikuun 1 päivästä 1910 lukien, vuotuisesta 200 markan maksusta vuokrata noin 1,850 neliömetrin laajuisen alueen kamarin kirjelmän oheisessa karttalehdessä tarkemmin osotetulta paikalta.

Vanhankaupungin nuorisoseuran valtuustolle tekemän anomuksen vuokravapauden myöntämisestä puheenalaiselle alueelle valtuusto sitä vastoin epäsi.

Humaliston huvilapalstaan n:o 22 rajoittuvan alueen vuokraaminen.

Erinäisistä rahatoimikamarin esityksistä päätti kaupunginvaltuusto lisäksi antaa vuokralle:

1. Kaupungille kuuluvaan Humaliston huvilapalstaan n:o 22 rajoittuvan alueen osakeyhtiö Immanuelille 1937 vuoden loppuun vuotuisesta 50 markan vuokramaksusta [3]);

Erään alueen vuokralle antaminen Vanhastakaupungista.

2. Karttaan piirretyn, noin 1,180 neliömetrin laajuisen alueen Vanhastakaupungista mylläri G. Koskiselle kolmenkymmenen vuoden ajaksi, tammikuun 1 päivästä 1909 lukien, vuotuisesta 150 markan vuokramaksusta vuosina 1909—1918, 200 markan vuokramaksusta vuosina 1919—1928 sekä 300 markan vuokramaksusta vuosina 1929—1938 [4]);

Erään alueen vuokraaminen Läntisen viertotien varrelta.

3. Karttaan piirretyn, 2,500 neliömetrin laajuisen alueen Läntisen viertotien varrelta aliratsumestari R. Gustavsonille ratsastusmaneesin ynnä ajokoulun paikaksi viideksikolmatta vuodeksi, tammikuun 1 päivästä 1909 lukien, vuotuisesta 500 markan vuokramaksusta, sillä ehdolla että tontille sijoitettavat rakennukset teetetään puutarhalautakunnan tutkittaviksi ja hyväksyttäviksi alistettujen piirustusten mukaan [5]);

Erään alueen

4. Erään tiluksella n:o 49 Toivo sijaitsevan, karttalehteen piirretyn,

[1]) Rtk. kirj. helmik. 4 p., n:o 63. — [2]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 11 §. — [3]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 6 §. — [4]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 16 §. — [5]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 27 §.

vuokralle antaminen tilukselta n:o 49 Toivo.

2,400 neliömetrin laajuisen maa-alueen Helsingin lawntennisklubille lawntennishallin paikaksi viidentoista vuoden ajaksi, tammikuun 1 päivästä 1909 lukien, vuotuisesta 480 markan vuokramaksusta, kuitenkin velvoittamalla vuokramiehen, siinä tapauksessa että maa-alueen halki kulkeva yleinen viemäri tulee peitettäväksi, laskemaan viemäriin semmoiset putket, kuin asianomainen kaupunginviranomainen voi hyväksyä [1]);

Erään alueen vuokralle antaminen Katajanokalta.

5. Karttaan piirretyn, noin 330 neliömetrin laajuisen maa-alueen Katajanokan kaakkoisrannalta Nyländska skärgårdsaktiebolaget nimiselle yhtiölle kivihiilien varastopaikaksi 1914 vuoden loppuun vuotuisesta 300 markan vuokramaksusta ja sillä ehdolla, että vuokramies ei saa vaatia korvausta niistä haitoista, joita rantasillan mahdollinen laajentaminen hänelle ehkä tuottaa [2]).

Vedenmyyntikioskien paikkain vuokralle antaminen.

Kirjelmässä helmikuun 4 päivältä teki rahatoimikamari, asian aikaisempaan käsittelyyn viitaten [3]), esityksen, joka koski kaupungissa olevain vakinaisten vesikioskipaikkain vuokralle antamista sekä Apteekkarien kivennäisvesitehtaan anomusta saada Runeberginesplanaadin lounaiskulmaukseen teettää tuollainen kioski käytettäväkseen.

Asiaa esiteltäessä valtuusto ennestään oleviin vakinaisiin kioskipaikkoihin nähden päätti [4]), että nämä saisivat huhtikuun 1 päivään 1910 asti olla silloisten haltijainsa käytettävinä aikaisemmin määrätyistä vuokramaksuista, mutta että paikat viimeksi mainitusta ajankohdasta lähtien olisi huutokaupalla annettava vuokralle viiden vuoden ajaksi, sittenkun rahatoimikamari oli määrännyt kustakin kioskista suoritettavan vuotuisen vähimmän maksun, johon nähden kamarin, ennenkuin päätöstä kunkin eri oikeuden antamisesta tehtiin, tuli asiasta hankkia terveydenhoitolautakunnan lausunto sekä sitten tehdä päätöksensä tarkoin harkittuaan, mitkä tehdyistä tarjouksista antoivat parhaat takeet liikkeen asianmukaisesta hoitamisesta. Mitä taas tuli oikeuteen sijoittaa kioski Runeberginesplanaadin lounaiskulmaukseen, määräsi valtuusto, että tämä oikeus oli annettava vuokralle kuuden vuoden ajaksi, huhtikuun 1 päivästä 1909 lukien, ollen siihen sovellettava edellä mainitut valtuuston muihin puheenalaisiin oikeuksiin nähden vahvistamat ehdot ja määräykset sekä sen ohessa otettava huomioon, että kioskin piirustukset oli alistettava rahatoimikamarin tarkastettaviksi ja hyväksyttäviksi.

Vuokraton tilus-

Sittenkun Lastenhoitoyhdistyksen johtokunta toukokuun 28:ntena

[1]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 22 §. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 26 §. — [3]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 174. — [4]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 9 §.

1906 päivätyssä, kaupunginvaltuustolle annetussa kirjelmässä oli anonut saada maksutta käyttää erästä kaupungin maa-aluetta rakennuttaakseen sinne lastenmajalan sekä valtuusto oli asiaa käsitellyt vuosina 1906 ja 1907 [1]), päätti [2]) valtuusto, rahatoimikamarin kirjelmässä huhtikuun 29 päivältä tehdyn ehdotuksen mukaisesti, kolmenkymmenen vuoden ajaksi, kesäkuun 1 päivästä 1909 lukien, mainitulle yhdistykselle vuokratta luovuttaa vastaisten Nimrod- ja Topeliuskadun kulmauksessa sijaitsevan, noin 5,000 neliömetrin laajuisen tilusalueen, sillä edellytyksellä että tälle vuokrapalstalle kolmen vuoden kuluessa rakennetaan majala 40—60 lasta varten.

alueen luovutus Lastenhoitoyhdistykselle.

Helsingin uimaseuran kaupunginvaltuustolle tekemään anomukseen saada vuonna 1909 vuokratta käyttää Ursinin kallion viereistä kaupungin uimalaitosta myöntyi [3]) kaupunginvaltuusto, sillä ehdolla että maksuttomia kylpyjä ja maksutonta uinnin opetusta annetaan kaupungin kansakouluoppilaille sekä poliisi- ja vakinaiselle palomiehistölle.

Ursinin kallion viereisen kaupungin uimalaitoksen vuokraton luovutus.

Sittenkun kauppias W. O. Salin, jolla oli vuokralla kaupungille kuuluva Meilansin huvilapalsta n:o 21, oli rahatoimikamarilta anonut sellaista vuokrakauden pitennystä, kuin kaupungin kanssa tehdyn vuokraväkirjan 13 §:ssä edellytettiin, sekä katselmus paikalla oli toimitettu, esitti [4]) kamari, että kauppias Salinin kanssa tehdyn, 1929 vuoden päättyessä lakkaavan vuokrasopimuksen saisi pitentää viideksitoista vuodeksi, tammikuun 1 päivästä 1930 lukien, korottamalla vuotuisen vuokramaksun 600 markkaan vuosilta 1930—1939 ja 750 markkaan vuosilta 1940—1944 sekä sillä ehdolla, että esitetyssä pohjapiirroksessa osotetut tasoitus- ja istutustyöt ovat ennen tammikuun 1 päivää 1920 loppuun saatettavat sekä sitten koko vuokrakauden hyvässä kunnossa pidettävät. Esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi [5]).

Meilansin huvilapalstan n:o 21 vuokraoikeuden pitennys.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 15 päivänä 1908 oli päättänyt [6]) Suomen valtiolle viiden vuoden ajaksi, tammikuun 1 päivästä 1909 lukien, antaa vuokralle erään Gumtähden säteriin kuuluvan maa-alueen siinä olevine rakennuksineen ja likellä sijaitsevine jääkellarineen ylimääräisen naisten venerisen sairaalan voimassa pitämiseksi siellä vuotuisesta 7,000 markan vuokramaksusta, kuitenkin velvoittamalla vuokranottajan vastaamaan rakennusten korjauksesta ja kunnossapidosta,

Erään Gumtähden säterin alueen vuokraoikeuden pitennys.

---

[1]) Ks. 1906 vuod. kert., siv. I. 33 ja 34 sekä 1907 vuod. kert., siv. I. 39 ja 40. — [2]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 13 §. — [3]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 18 §. — [4]) Rtk. kirj. jouluk. 17 p. 1908, n:o 465. — [5]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 12 §. — [6]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 43 ja 44.

ilmoitti [1]) rahatoimikamari, että lääkintöhallitus, joka tulisi mainitun alueen ja rakennusten käyttämisestä määräämään, oli kamarille huomauttanut että, koska rakennuksiin, niiden saattamiseksi ajanmukaiseen kuntoon, on laskelmien mukaan pantava kustannuksia kokonaista 30,000 markkaa, täytyy viiden vuoden vuokrakautta pitää liian lyhyenä, sekä sen johdosta anonut, että valtiolle myönnettäisiin puheenalainen vuokraoikeus kymmeneksi vuodeksi, tammikuun 1 päivästä 1909 lukien, ja muutoin valtuuston jo vahvistamin ehdoin. Tähän rahatoimikamarinkin puoltamaan anomukseen valtuusto myöntyi [2]).

Sittemmin anoi lääkintöhallitus kaupunginvaltuustolta että, koska valtio teettämällä laajaperäisiä muutos- ja korjaustöitä, joiden oli laskettu maksavan 42,926 markkaa, oli tuntuvassa määrässä kohottanut Gumtähdessä sijaitsevain huonossa kunnossa olevain kaupungin rakennusten arvoa, edellä mainittu vuokraoikeus pitennettäisiin vieläkin kymmeneksi vuodeksi, eli tammikuun 1 päivään 1929. Sittenkun rahatoimikamari antamassaan lausunnossa [3]) oli puoltanut lääkintöhallituksen anomusta, myöntyi [4]) kaupunginvaltuusto siihen, edellyttäen että valtio koko vuokrakauden käyttää rakennuksia puheena olevaan tai muuhun kaupungin viranomaisten hyväksymään tarkoitukseen.

Erään korttelin n:o 506 alueen vuokraoikeuden pitennys.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi [5]) kaupunginvaltuusto Helsingin hattuteollisuusosakeyhtiölle kymmenen vuotta pitennystä vuonna 1915 lakkaavaan, silloisella Humaliston n:o 5 huvila-alueella sijaitsevan korttelin n:o 506 alueen hallintaoikeuteen vuotuisesta 650 markan vuokramaksusta sekä oikeuttamalla vuokramiehen vuokrakauden aikana sinällään pysyttämään Huopalahdenkadun puoleisen rajalinjan poikki ulottuvat rakennukset.

Pohjoisen ja Eteläisen Uunisaaren vuokraoikeuden pitennys.

Sittenkun Suomen väri- ja vernissatehtaan osakeyhtiö oli rahatoimikamarilta anonut, että vuokraoikeus kaupungille kuuluviin, yhtiön käytettävinä oleviin Pohjoisen ja Eteläisen Uunisaaren tiluksiin n:ot 107 ja 108 pitennettäisiin kahdellakymmenellä vuodella, tammikuun 1 päivästä 1912 lukien, sekä katselmus tiloilla oli toimitettu, esitti [6]) rahatoimikamari yhtiön anomuksen hyväksyttäväksi sekä vuotuisen vuokramäärän vahvistamista 400 markaksi. Esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi [7]), kuitenkin siten, että vuokraoikeutta pitennettiin ainoastaan viidellä vuodella.

Meilansin hu-

Sittenkun kaupungille kuuluvan Meilansin huvilapalstan n:o 4 vuok-

[1]) Rtk. kirj. helmik. 11 p., n:o 70. — [2]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 14 §. — [3]) Rtk. kirj. syysk. 9 p., n:o 394. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 30 §. — [5]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 16 §. — [6]) Rtk. kirj. heinäk. 15 p., n:o 339. — [7]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 30 §.

ramies, filosofian maisteri J. Koivistoinen oli rahatoimikamarilta anonut sellaista mainitun huvilapalstan vuokraoikeuden pitennystä, kuin vuokrakirjan 13 §:ssä tähän nähden oli edellytetty vuokramiehen saavan, sekä katselmus paikalla oli toimitettu, esitti [1]) kamari maisteri Koivistoiselle myönnettäväksi pitennettyä vuokraoikeutta mainittuun tilaan kymmenen vuotta, tammikuun 1 päivästä 1925 lukien, eli niinmuodoin 1934 vuoden loppuun vuotuisesta 150 markan vuokrasta Esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi [2]).

vilapalstan n:o 4 vuokraoikeuden pitennys.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi [3]) kaupunginvaltuusto maalari August Vilhelm Stenroosille vuokraoikeuden pitennystä Hermannin korttelin n:o 8 tonttiin n:o 1, tammikuun 1 päivästä 1910 lukien 1920 vuoden loppuun, vuotuisesta 250 markan vuokramaksusta.

Hermannin korttelin n:o 8 tontin n:o 1 vuokraoikeuden pitennys.

Sittenkun kaupungille kuuluvan Meilansin huvilapalstan n:o 26 vuokramies, talonomistaja K. Toivonen oli rahatoimikamarilta anonut sellaista sanotun huvilapalstan vuokraoikeuden pitennystä, kuin hänen kanssaan tehdyssä vuokravälikirjassa oli edellytetty, sekä katselmus oli paikalla toimitettu, esitti [4]) kamari talonomistaja Toivoselle myönnettäväksi hänen vuonna 1930 päättyvän vuokraoikeutensa pitennystä 1946 vuoden loppuun 200 markan vuosivuokrasta kymmeneltä ensimäiseltä vuodelta ja 400 markan vuosivuokrasta jälellä olevalta vuokrakaudelta sekä velvoittamalla vuokramies, jos sitä kaupungin taholta vaaditaan, suhteellista vuokramaksun vähentämistä vastaan luovuttamaan maata yleisen tien tekoa varten. Esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi [5]).

Meilansin huvilapalstan n:o 26 vuokraoikeuden pitennys.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjelmässä oli osakeyhtiö Suomen puutarhayhdistyksen johtokunta esittänyt, että Helsingin kaupunki eräillä ehdoilla heti ottaisi takaisin heinäkuun 21 päivänä 1892 tehdyllä vuokrakirjalla yhdistykselle Meilansin tilalta vuokratun maa-alueen sekä omistusoikeuden siinä oleviin yhdistyksen omistamiin rakennuksiin ja että yhdistys myös oikeutettaisiin sijoittamaan kuvanveistäjä Walter Runebergin muovailema kenraali J. A. Lindfors-vainajan rintakuva Eläintarhan n. s. talvipuutarhaan; ja oli samalla ilmoitettu, että Borgströmin lahjoitusrahaston varat, 21,000 markkaa, toimitetaan kaupunginkassaan, sillä edellytyksellä että vastamainittuun esitykseen myönnytään.

Erästä Meilansin talon maa-aluetta koskevan vuokrasopimuksen peruuttuminen.

Puutarhalautakunnan ja rahatoimikamarin [6]) annettua lausunnon asiasta päätti [7]) kaupunginvaltuusto:

[1]) Rtk. kirj. heinäk. 22 p., n:o 345. — [2]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 32 §. — [3]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 7 §. — [4]) Rtk. kirj. lokak. 21 p., n:o 461. — [5]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 3 §. — [6]) Rtk. kirj. marrask. 25 p., n:o 515. — [7]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 19 §.

valtuuttaa rahatoimikamarin tekemään kirjallisen sopimuksen osakeyhtiö Suomen puutarhayhdistyksen johtokunnan kanssa yhdistyksen käytettävänä olevan Meilansin alueen vuokraoikeuden luovuttamisesta kaupungille yhdistyksen esittämin ehdoin;

myöntyä yhdistyksen esitykseen saada talvipuutarhaan pystyttää kenraali J. A. Lindfors-vainajan rintakuva;

valtuuttaa rahatoimikamarin, sen ehdottamista vähimmistä vuokramaksuista ja muutoin paneminsa ehdoin, julkisella huutokaupalla antamaan vuokralle siten takaisin saadulla alueella olevat, laadittuun karttaan n:oilla 27—41 merkityt tiluspalstat;

varata alueen jälellä olevan osan kaupungin vastedes käytettäväksi; sekä

antaa rahatoimikamarin tehtäväksi hoitaa Borgströmin lahjoitusta lahjoittajan antamain määräysten mukaisesti.

Vanhan hautausmaan ja Hietaniemen vuokra-alueen välisen rantakaistaleen käyttöoikeus.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjelmässä oli Helsingin ruotsalais-suomalaisten seurakuntain hautausmaakomitea anonut seurakunnille oikeutta ottaa haltuunsa Lapinlahden pohjoisrannalla Vanhan hautausmaan ja Hietaniemen vuokra-alueen välillä sijaitsevan rantakaistaleen ja tarpeenmukaisesti tasoittaa mainitun rantakaistaleen sekä varustaa sen rantareunustuksella ja tarpeellisilla käytävillä. Rahatoimikamarin tehtyä [1]) esityksen asiasta oli valtuusto kokouksessaan lokakuun 6 päivänä 1908 palauttanut asian kamariin selvityksen saamiseksi sekä siitä, onko pyydetty rantakaistale luettu hautausmaaksi luovutettuun alaan, että myös Lapinniemen omistusoikeudesta, ja käskenyt kaupunginasemakaava-toimikunnan antaa ehdotuksen puheenalaisen ranta-alueen tasoittamiseksi.

Tämän johdosta antamassaan lausunnossa [2]) rahatoimikamari Lapinlahden ranta-alueen käyttöoikeuteen nähden huomautti m. m. että, koska kaupunki ei ole luopunut omistus- eikä käyttöoikeudestaan vuonna 1858 kaupungin luterilaiselle seurakunnalle „uudeksi hautausmaaksi“ luovutetun maan viereiseen vesialueeseen sekä seurakunta on vuosien kuluessa täyttänyt puheenalaisen vesialueen ja sitten laajentanut hautausmaan alaa niin tuntuvasti, että mainittu ranta-alue sijaitsee täytetyllä vesialueella, kaupungin omistus- ja käyttöoikeutta sanottuun alueeseen täytyy pitää aivan selvänä. Mitä taas Lapinniemen omistusoikeuteen tulee, oli rahatoimikamarin hankkimasta selvityksestä käynyt ilmi, että tätä omistusoikeutta täytyy epäämättömästi pitää kaupungille kuuluvana, vaikkei

[1]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 26 ja 27. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 7.

kaupunki voikaan estää Lapinlahden keskuslaitosta edelleenkin käyttämästä tätä aluetta.

Sittenkun kaupunginasemakaava-toimikuntakin oli antanut lausuntonsa, päätti [1]) kaupunginvaltuusto toimikunnan ehdotuksen mukaisesti Helsingin suomalais-ruotsalaisille seurakunnille luovuttaa käyttöoikeuden puheenalaiseen rantakaistaleeseen neljäksikolmatta vuodeksi, velvoittamalla seurakunnat siellä viiden vuoden kuluessa teettämään sellaiset tasoitus- ja istutustyöt, kuin kaupunginviranomaiset voivat hyväksyä, sekä ehdolla että seurakunnat teettävät toistaiseksi ainoastaan jalkamiesten käytettävän tien Lapinlahden kaakkoisrannan ja Kirkkomaankadun välille.

Lausunto Lapinniemen omistusoikeudesta.

Samalla päätti valtuusto Lapinniemen omistusoikeutta koskevasta asiasta rahatoimikamarin esityksen mukaisesti lausua havainneensa selvitetyksi, että Lapinniemi kuuluu Helsingin kaupungille, vaikkakin Lapinlahden keskuslaitos saa toistaiseksi ja niin kauan kuin houruinhoitolaitosta siellä ylläpidetään, siihen tarkoitukseen käyttää sanottua aluetta.

Vaakahuoneen ja vaunuvaa'an paikka.

Rahatoimikamariin antamassaan kirjelmässä olivat kuorma-ajurit Vanne, Toivonen, Pitkänen y. m. anoneet vastaiselle osuuskunnalle lupaa saada valtionrautateiden tavaramakasiinin läheisyyteen teettää vaakahuoneen ja siihen sijoittaa vaunuvaa'an.

Sittenkun rakennuskonttori oli antanut lausunnon ja katselmus paikalla oli toimitettu, esitti [2]) rahatoimikamari, että hakijoille vuokratta kolmen kuukauden irtisanomisen ehdolla luovutettaisiin kirjelmän oheiseen karttaan piirretty alue, johon saisi teettää vaakahuoneen ja sijoittaa vaunuvaa'an, kuitenkin ehdolla:

että kaupunginvaltuusto saa vahvistaa hakijain laatiman punnitusmaksujen taksaehdotuksen; sekä

että rakennuskonttorilla on oikeus hakijain kustannuksella tarkastaa vaaka niin usein kuin kaupunginviranomaiset sen harkitsevat tarpeelliseksi.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen valtuusto myöntyi [3]), minkä ohessa kamari sai toimekseen, siinä tapauksessa että hakijat eivät edellä mainittuja ehtoja hyväksy, aikanaan tehdä valtuustolle esityksen puheenalaisen laitoksen teettämisestä kaupungin puolesta.

Myönnetty oikeus rakennuspohjan laajentamiseen tontinrajan yli katua vasten.

Talonomistaja Nikolai Nyströmin rahatoimikamarille tekemään anomukseen saada Länsirannan talon ja tontin n:o 1 edustalla olevaan katuun tontinrajan ulkopuolelle laajentaa mainitulla tontilla olevan asuinrakennuksen perustusta 0.7 metriä leveältä ja 2.5 metriä syvälle kadun pinnan

[1]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 37 §. — [2]) Rtk. kirj. jouluk. 10 p. 1908, n:o 458. — [3]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 7 §.

alla, kaupunginvaltuusto myöntyi [1]) velvoittamatta hakijaa siten myönnetystä edusta kaupungille suorittamaan mitään korvausta.

Rahatoimikamarilta saapuneen, talonomistaja Nyströmin menettelyä edellä mainitun rakennuspohjan laajentamisessa koskevan kirjelmän heinäkuun 29 päivältä ei kaupunginvaltuusto katsonut [2]) aiheuttavan muuta toimenpidettä.

Myönnetty oikeus sähköraitiotien rakennuttamiseen Itäiseltä viertotieltä Sörnäsin niemekkeelle y. m. paikkoihin.

Rahatoimikamariin annetussa, kaupunginvaltuustolle osotetussa ja kamarin hankkimain satama- ja rakennuskonttorin lausuntojen kera valtuustolle lähetetyssä kirjelmässä oli aktiebolaget Brändö villastad anonut [3]) lupaa saada Sörnäsin niemekkeen koillisrantaan rakentaa laivalaiturin ynnä vahtituvan, teettää hakemuksen oheiseen karttaan piirretylle alueelle ajotien sekä tälle vastaiselle tielle ja niinikään Hörneperin-, Sibyllan- ja Pääskylänkatua pitkin rakentaa sähköraitiotien, joka yhdistäisi raitiotien silloisen Itäisellä viertotiellä olevan päätekohdan mainittuun laivalaituriin.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti päätti [4]) hyväksyä yhtiön hakemuksen sekä yhtiölle siten myönnettyjen oikeuksien nauttimiseen nähden panna seuraavat ehdot ja määräykset, nimittäin:

että laivalaituri yhtiön kustannuksella poistetaan, kohta kun yhtiö on lakannut sitä tarvitsemasta;

että laituri poistetaan siinäkin tapauksessa, että kaupunki ryhtyy sinne rakennuttamaan rantasiltoja;

että laiturin läheisyyteen suunniteltu vahtitupa rakennetaan vähintään 90 metrin päähän siitä alueesta, minkä toiminimi A. Parviainen & C:o on vuoteen 1917 saakka vuokrannut öljyvarastopaikaksi;

että yhtiö suorittaa kaikki kustannukset, joita puheenalaisen tien sekä siinä olevain raitiotiekiskojen mahdollisesta uudestisijoituksesta voi aiheutua, kaupungin vastaisuudessa järjestäessä katu-, tie- ja raide- y. m. rakennuksiaan;

että yhtiön tulee ennen tien rakentamiseen ryhtymistä antaa rahatoimikamariin selvitys siitä, että Sörnäsin haararadan pohjoispuolella olevain alueiden, joita pitkin ehdotettu tie tulisi kulkemaan, vuokraajat ovat myöntyneet tien rakentamiseen, vaatimatta siitä kaupungilta korvausta;

että yhtiö pitää tien, jonka tulee olla avoinna yleiselle liikenteelle, tyydyttävässä kunnossa sekä puhtaanakin, kunnes se on yhdistetty johonkin

---

[1]) Valt. pöytäk. toukok. 25 p., 11 §. — [2]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 33 §. — [3]) Valt. pain. asiak. n:o 8. — [4]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 10 §.

kaupungin teettämään katuun, jossa tapauksessa yhtiö ei ole oikeutettu saamaan korvausta tientekokustannuksistaan;

että raitiotien ja sen valtaaman katu- tahi tiealueen kunnossapitämiseen nähden ovat samat ehdot vahvistettavat, mitkä Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön suhteen ovat voimassa; sekä

että, jos kaupunginviranomaiset pitävät tarpeellisena muuttaa raitiotien jollekin toiselle kadulle tahi tielle, tämän tulee tapahtua yhtiön kustannuksella.

Sen ohessa päätti valtuusto kaupungin sekä Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön välillä tehdyn toimilupakirjan 4 §:n säännöksen johdosta, että sanotulle yhtiölle etusijassa on tarjottava oikeus liikennöidä edellä mainittua raitiotielinjaa sekä että toimilupakausi samoinkuin muutkin raidelaitosta koskevat ehdot on laadittava voimassa olevan toimilupakirjan mukaisiksi, jotta kaupunki voisi yhtaikaa käyttää lunastusoikeuttaan kaikkiin raitiotielinjoihin nähden. Lopuksi myönnettiin hakijalle, 1909 vuoden alusta lukien, viiden vuoden valmistusaika, jonka kuluessa raitiotie on avattava liikenteelle, minkä ohessa toimilupa katsottaisiin menetetyksi, jollei liikennettä sittemmin pidetä yhteen vuoteen voimassa.

Sittemmin kaupunginvaltuusto, rahatoimikamarin kirjelmässä elokuun 5 päivältä asiasta tehtyyn esitykseen suostuen, myöntyi [1]) aktiebolaget Brändö villastad yhtiön anomukseen saada tehdä mainitun kirjelmän oheisissa asiakirjoissa tarkemmin mainitun osittaisen muutoksen yhtiön suunnitteleman, Itäiseltä viertotieltä Sörnäsin niemekkeelle vievän sähköraitiotien suuntaan.

Lupa laittaa Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön voima-asemalta Hakaniemen torilta syöttöjohto Töölön johtoverkkoon.

Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä oli Helsingin Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö anonut lupaa saada Hakaniemen torilla olevalta voima-asemaltaan rakentaa syöttöjohdon Eläintarhan halki Töölön johtoverkkoon.

Sittenkun rahatoimikamari oli antanut siltä vaaditun lausunnon asiasta, päätti [2]) kaupunginvaltuusto myöntyä yhtiön puheenalaiseen anomukseen, ja saisi syöttöjohdon pysyttää niin kauan kuin kaupungin ja yhtiön välinen toimilupakirja on voimassa. Samalla vahvisti valtuusto myönnetyn luvan nauttimiseen nähden seuraavat ehdot ja määräykset, nimittäin:

että yhtiö sitoutuu sijoittamaan puheenalaisen johdon maan alle keskusasemalta pitkin Toista linjaa ja Vanhaa Eläintarhaa rautatien alimenokohtaan asti tahi vaihtopuolisesti pitkin Toista linjaa ja Alppikatua mainittuun alimenokohtaan asti;

---

[1]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 36 §. — [2]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 9 §.

että yhtiö vastedes heti kaupunginviranomaisilta määräyksen saatuaan laittaa kaapelin viimeksi mainitusta kohdasta Eläintarhan halki Töölöön suunnitellun ilmajohdon sijaan;

että yhtiö, jos rautatien silloisen alimenokohdan sijaan laitetaan toinen, on velvollinen muuttamaan johdot rautatien viereltä toiseen osotettuun paikkaan; sekä

että puheenalaisen johdon sijoitus, mikäli työt suoritetaan puistoalueella, toimitetaan kaupunginpuutarhurin silmälläpidon alaisina ja hänen antamainsa tarkempain ohjeiden mukaan.

Puhelinkaapelikanavan suunnan muutos.

Kirjelmässä toukokuun 21 päivältä oli rahatoimikamari esittänyt myönnyttäväksi Helsingin telefoniyhdistyksen kamarille tekemään anomukseen saada muuttaa kesällä 1909 Mikonkadun itäpuolisen jalkakäytävän alle laskettavan kaapelikanavan suuntaa siten, että kanava laaditun asemapiirroksen mukaisesti tehtäisiin kadun läntisen jalkakäytävän alle. Tämän esityksen kaupunginvaltuusto hyväksyi [1]).

Puhelinkaapelirumpujen laskeminen kaupungin katuihin.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti [2]) kaupunginvaltuusto velvoittaa Helsingin telefoniyhdistyksen, sittenkun hankkeissa oleva kaapelirumpujen laskeminen kaupungin katuihin oli toimitettu, rakennuskonttoriin toimittamaan kaapelirumpujen todellista asemaa osottavat pohjapiirrokset sekä vesijohtokonttoriin ja valaistuslaitokseen antamaan julkipannuin mitoin varustetun tarkan piirroksen kaapelien asemasta niillä paikoilla, missä kaapelit leikkaavat kaupungin katuja, sekä ennen puheenalaisen työn suorittamista niillä paikoilla, missä suunnitellut kaapelirummut leikkaisivat kunnan sähkötehtaan kaapeleja, siitä ilmoittamaan sähkötehtaalle sopimuksen aikaansaamiseksi työn yksityiskohtaisesta teettämisestä.

4. Kaupungille kuuluvain talojen ja rakennusten käyttämistä määrättyihin tarkoituksiin sekä sellaisten rakennusten teettämistä ja kunnossapitoa koskevat asiat.

Työ- ja vaivaistalon vapaiksi tulevain rakennusten käyttö sekä Helsingin kaupungista kotoisin olevain mieli-

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan toukokuun 12 päivänä 1908 oli asettanut [3]) komitean valmistelemaan kysymystä työ- ja vaivaistalon vapaiksi tulevain rakennusten käyttämisestä sekä Helsingin kaupungista kotoisin olevain mielisairaiden hoidon järjestämisestä, antoi komitea mietinnön [4]) ynnä ehdottamansa mielisairaalan luonnospiirustukset

[1]) Valt. pöytäk. toukok. 25 p., 12 §. — [2]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 23 §. — [3]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 55 ja seur. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 24.

ja kustannusarvion, minkä ohessa komitea lähetti arkkitehti E. A. Kranckin antaman 6,900 markkaan nousevan laskun mainittujen piirustusten laatimisesta tulevasta palkkiosta. sairaiden hoidon järjestäminen.

Mietinnössään mainitsi komitea työ- ja vaivaistalon rakennusten käyttämiseen nähden kaikin puolin yhtyvänsä terveydenhoitolautakunnan huhtikuun 2 päivänä 1908 asiasta kaupunginvaltuustolle tekemään esitykseen, minkä ohessa komitea, sen johdosta että Kivelän mielisairaalaan oli aikaisemmin suunniteltu lisärakennusta ja sitä varten luonnospiirustuksetkin laadittu, nimenomaisena mielipiteenään lausui, ettei mielisairaalaa ympäröivä ala enempää kuin muukaan työ- ja vaivaistalon alue salli sikäläisen mielisairaalan laajentamista, koska potilaitten kävelypaikat jo ovat sangen ahtaat eikä niitä siis enää käy supistaminen; ja esitti komitea:

että vaivaistalon poismuuton johdosta vapaiksi tulevat rakennukset luovutettaisiin kaupungin sairaanhoidon tarpeisiin sekä että terveydenhoitolautakunta saisi tämän kaupunginvaltuuston aikaisemmin tekemän päätöksen toteuttamiseksi tehtäväkseen aikanaan kaupunginvaltuustolle antaa seikkaperäisen ehdotuksen ja selvityksen päätöksen toimeenpanosta aiheutuvista kustannuksista.

Kaupungin mielisairaiden hoidon järjestämisestä lausui komitea pääasiassa seuraavaa:

Samalla kun komitea yhtyi terveydenhoitolautakunnan kaupunginvaltuustolle tekemään ehdotukseen, että Kivelän sairaala käytettäisiin mielisairaiden vastaanottolaitokseksi sekä maaseudulle rakennettaisiin pitkällistä mielenvikaa potevien henkilöiden hoitola, oli komitean mielestä viimeksi mainittu laitos, joka olisi tarkotettu 300 ja suunniteltu enintään 900 potilasta varten, sijoitettava 63.6 hehtaarin laajuiselle alueelle Sipoon pitäjän Nickbyn kylässä, joka alue oli 1909 vuoden loppuun asti saatavana, ja rakennettava paviljonkijärjestelmän mukaan huomioon ottamalla että siirtolahoitoa ja elätteelleantoa käytettäisiin yhtärinnan suljetussa laitoksessa annettavan hoidon kera. Sairaspaviljonkeja olisi 8 ja ne rakennettaisiin tiilestä osin yksi-, osin kaksi- ja kolmikerroksisiksi, tulenkestävin palkistoin ja vedenpitävin lattioin sekä varustettaisiin keskuslämpöjohdolla. Hallintorakennus ja useimmat talousrakennukset tehtäisiin tiilestä, ylilääkärin ja puutarhurin asunnot puusta. Vettä johdettaisiin laitokseen noin 600 metrin päässä olevasta paikasta, selvityskaivo teetettäisiin Sipoonjoen likaantumisen ehkäisemiseksi, lokaviemärit kun on johdettava sinne, ja laitokseen hankittaisiin sähkövalo. Laskelman mukaan olisi mielisairaalasta rakennuskustannuksia 2,250,000 markkaa, joka rahamäärä työsuunni-

telman mukaan jakautuisi kolmelle vuodelle. Kun tähän lisätään maan hinta 58,600 markkaa ja kaluston hinta 162,900 markkaa, nousisivat sairaalan kustannukset kaikkiaan 2,471,500 markkaan. Sairaalan vuosimenot laski komitea 210,242 markaksi ja vuositulot 35,000 markaksi.

Selostuksensa nojalla komitea esitti kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

että pääasiassa edellä esitetyn ohjelman oheen pantujen luonnospiirustusten ja työsuunnitelman mukaan vuosina 1910, 1911 ja 1912 rakennutetaan laitos Helsingin kaupungista kotoisin olevia mielisairaita varten;

että sanottua tarkoitusta varten ostetaan oheenpannussa kartassa tarkemmin osotettu 63.6 hehtaarin laajuinen alue ynnä laitoksen vesijohtoa varten tarpeellinen maa Sipoon pitäjän Nickbyn kylästä;

että laaditun kustannusarvion mukaan tarkoitukseen osotetaan 2,471,500 markkaa kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista; sekä

että varsinainen valtuusto saa toimekseen:

mainitulle päätökselle hankkia K. Senaatin vahvistuksen;

arkkitehti Kranckilta tilata tarpeelliset piirustukset ja antaa hänen toimekseen valvoa työn suoritusta;

asettaa rakennustoimikunnan;

antaa rahatoimikamarin tehtäväksi ennen 1909 vuoden loppua Helsingin kaupungille ostaa edellä mainittu maa-alue ynnä vesijohtoa varten tarpeellinen maa; sekä

antaa terveydenhoitolautakunnan tehtäväksi kaupunginvaltuustolle esittää ehdotus vastaisen mielisairaalan säännöiksi sekä tavallisessa järjestyksessä laatia laitoksen menosääntöehdotus.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti [1]), ennenkuin muuhun toimenpiteeseen ryhdyttäisiin, painattaa komitean mietinnön ja piirustukset sekä, painatuksen tapahduttua, lähettää mietinnön rahatoimikamariin, jonka tuli siitä ja erittäinkin asian rahallisesta puolesta antaa valtuustolle tarpeellinen lausunto. Samalla päätettiin, että valtuuston käyttövaroista oli arkkitehti Kranckille maksettava edellä mainitun laskun määrä, 6,900 markkaa.

Sittemmin antamassaan lausunnossa [2]) rahatoimikamari tosin havaitsi, että kaupungin mielisairaiden hoito, semmoisena kuin se tuohon aikaan oli järjestetty, soi sijaa oikeutetuille muistutuksille niin terveydenhoidolli-

[1]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 41 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 33.

selta kuin yleisinhimilliseltäkin kannalta sekä että esillä oleva pulmallinen kysymys epäilemättä tulisi mainitun komitean ehdotuksen kautta onnellisesti järjestetyksi, mutta kamari oli kuitenkin, pääasiallisesti rahallisista syistä, sitä mieltä, että kysymys uuden mielisairaalan rakennuttamisesta sillä hetkellä olisi jätettävä lepäämään sekä vastedes suotuisampain taloudellisten olojen vallitessa otettava uudelleen harkittavaksi. Kamarissa oli kuitenkin otettu käsiteltäväksi kysymys, miten kaupunki voisi, siksi kunnes tarpeelliset varat käy osottaminen, välttävästi täyttää laissa määrätyn velvollisuutensa mielisairaiden hoitoon nähden. Edellisenä keväänä oli kaupunginvaltuusto lausunut, että kaupungilla tosin on omistusoikeus Lapinlahden sairaala-alueeseen, mutta että niin kauan kuin aluetta käytetään mielisairaalan tarpeisiin, valtio saa sitä käyttää vastamainittuun tarkoitukseen. Mikäli kamarille oli tunnettua, oli jo olemassa ehdotus Lapinlahden keskuslaitoksen laajentamiseksi vuonna 1911 nykyisellä alueellaan laittamalla lisää tuntuva määrä sairassijoja. Mahdotonta ei myöskään olisi, että samalle alueelle vastedes teetettäisiin muita valtion sairaanhoitolaitoksia. Jos niin kävisi, lienee kaupungin miltei mahdoton vastedes saada takaisin käyttöoikeuttaan puheena olevaan alueeseen. Tähän nähden oli kamarissa herännyt ajatus, että kaupunginviranomaisten olisi ryhdyttävä keskusteluihin valtion kanssa ja tarjottava sille tarpeellinen maksuton alue uuden keskuslaitoksen paikaksi sekä lunastettava Lapinlahden alueella olevat rakennukset. Jos tuollainen sopimus saataisiin aikaan, voisi kaupunki toistaiseksi käyttää nykyistä mielisairaalaa kunnan houruinhoitolaitoksena. Täten ja kun ei ainoastaan useampia sijoja olisi tarjona valtion mielisairaalassa, vaan myös kaupungin uutta vaivaistaloa osittain sopisi väliaikaisesti käyttää mielisairaiden hoitolana, voisi kaupunki tulla jonkin ajan, kenties vuosikymmenen, toimeen rakentamatta nyt suunniteltua mielisairaalaa. Rahatoimikamari sentähden esitti, että kaupunginvaltuusto, ennen asian antamista valtuuston lisätyin luvuin käsiteltäväksi, käskisi terveydenhoitolautakunnan sekä ehdottaa, miten mielisairaiden hoito olisi väliaikaisesti ja lähivuosina järjestettävissä, että myös antaa lausunnon kamarin vireille panemasta kysymyksestä, mikäli koskee Lapinlahden sairaala-alueen käyttöoikeuden takaisin hankkimista kaupungille.

Asiaa uudestaan kaupunginvaltuustossa esiteltäessä valtuusto hyväksyi [1]) rahatoimikamarin esityksen, kuitenkin siten muutettuna että siinä mainittu tehtävä annettiin edellä mainitulle komitealle.

[1]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 9 §.

Komitea antoi sitten uuden mietinnön [1]), jossa ensinnäkin, mitä tuli kysymykseen Lapinlahden sairaala-alueen takaisin saamisesta kaupungin haltuun ja sikäläisten valtiolle kuuluvain rakennusten lunastamisesta, huomautettiin että, mikäli komitea oli saanut tietoonsa, valtio, siinä tapauksessa että puheena ollut sopimus sen kanssa saataisiin aikaan, todennäköisesti vaatisi kaupungilta vastikkeeksi että kaupunki valtion uuden mielisairaalan paikaksi maksutta luovuttaisi viidentoista hehtaarin laajuisen alan Töölöstä sekä lisäksi Lapinlahden alueella olevain rakennusten korvaukseksi suorittaisi miljoonan markkaa, johon määrään valtion uuden mielenvikaisten keskussairaalan rakennuskustannusten oli laskettu nousevan. Sen tonttialan, mikä kaupungin olisi maksutta luovutettava Töölöstä, käynee arvioiminen miljoonan markan arvoiseksi. Kun Lapinlahdessa voitaisiin hankkia sijaa ainoastaan kahdellesadalle sairaalle, mutta sairassijoja jo oli laskettu tarvittavan kolmesataa, koituisi kaupungille, paitsi edellä mainittuja kustannuksia, lisäkustannuksia Sipooseen tahi muuanne teetettävästä sadalle mielisairaalle aiotusta hoitolasta lähes miljoona markkaa. Noin kolmen miljoonan kustannuksilla olisi kaupunki siten saanut haltuunsa kaksi eri paikkakunnilla sijaitsevaa mielisairaalaa, joista toista — Lapinlahden — ei enää käy katsominen ajanmukaiseksi ja toinen tosin olisi uusi, mutta ainoastaan aikaisemman, yhtenäisen suunnitelman typistelmä. Komitea ei sentähden katsonut voivansa puoltaa Lapinlahden sairaala-alueen takaisinhankintakysymystä otettavaksi harkittavaksi kaupungin mielisairaiden hoidon järjestämiskysymyksen yhteydessä, mutta ei tällä suinkaan ollut tahtonut kieltää sen rahatoimikamarin huomauttaman seikan merkitystä, että ehkä olisi sopivaa kaupungin hetimiten ryhtyä keskusteluihin mainitun sairaala-alueen takaisin saamisesta ja siinä olevain rakennusten lunastamisesta.

Mitä sitten tuli ehdotuksen antamiseen siitä, miten kaupungin mielisairaiden hoito olisi lähivuosina järjestettävissä, ilman että komitean aikaisemmin Sipooseen suunnittelemaa laitosta tarvitsisi rakennuttaa, huomautti komitea, että sen, koettaessaan siinä mielessä löytää sopivia keinoja, oli täytynyt todeta, että ne kaikki viimeiseltä kävisivät kaupungille kalliimmiksi ja sairaanhoidolle paljoa vähemmän tarkoituksenmukaisiksi, kuin jos asian järjestämiseksi paikalla astuttaisiin täysi askel rakennuttamalla komitean suunnittelema sairaanhoitolaitos. Tämän tehtävän täyttämiseksi komitea kuitenkin ehdotti, että pysyttämällä mielisairaanhoidon käytettävinä siihen aikaan olevat työ- ja vaivaistalon huo-

[1]) Valt. pain. asiak. n:o 46.

neistot, Sipoon laitosta hetimiten ryhdyttäisiin rakennuttamaan sellaisen suppeamman suunnitelman mukaan, että laitoksessa toistaiseksi olisi tilaa ainoastaan sadalle potilaalle. Tuollaisesta pienemmästä laitoksesta olisi laskelmain mukaan rakennuskustannuksia noin 810,000 markkaa ja vuosimenoja 85,178 markkaa 50 penniä.

Esityksensä johdosta lausui komitea käsityksenään:

että kysymys Lapinlahden keskuslaitoksen ynnä siihen kuuluvan alueen hankkimisesta kaupungille olisi erotettava kaupungin mielenvikaisten hoidon järjestämiskysymyksestä sekä, jos sopivaksi katsottaisiin, annettava rahatoimikamarin selvitettäväksi; sekä

että mielenvikaisten hoitokysymys olisi, väliaikaisiin toimenpiteisiin ryhtymättä, ratkaistava komitean sitä varten aikaisemmin laatiman ehdotuksen mukaisesti.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti [1]) maistraatilta anoa lisättyjen kaupunginvaltuusmiesten valitsemista asiaa käsittelemään ja ratkaisemaan.

Greijuksen sairaalan luovuttaminen mielenvikaisten naisten hoitolaksi.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli rahatoimikamarin esityksestä kokouksessaan huhtikuun 6 päivänä päättänyt [2]), että Greijuksen väliaikaista keuhkotautisairaalaa ei enää kesäkuun 1 päivästä lähtien käytettäisi aikaisempaan tarkoitukseensa, vaan että se sen sijaan varattaisiin kulkutautisairaalaksi tarpeen vaatiessa käytettäväksi, esitti terveydenhoitolautakunta kirjelmässä marraskuun 25 päivältä että, koska kaupunki välttämättä tarvitsee lisäsijoja mielenvikaisille miehille, Greijuksen kulkutautivarasairaala luovutettaisiin työ- ja vaivastalon mielisairaalaosaston lisänä mielenvikaisten naisten hoitolaksi sekä sen johdosta työ- ja vaivaistalon houruinhoito-osastolla joutilaiksi tulevat sijat varattaisiin mielenvikaisille miehille.

Tässä yhteydessä esiteltiin vaivaishoitohallituksen kirjelmä joulukuun 1 päivältä, jossa kirjelmässä hallitus kaikin puolin yhtyi terveydenhoitolautakunnan ehdotukseen sekä pyysi puheenalaiseen tarkoitukseen myönnettäväksi kuluvaa vuotta varten 3,488 markkaa 50 penniä ja vuotuisiin kunnossapitokustannuksiin 20,265 markkaa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi [3]) terveydenhoitolautakunnan esityksen ja osotti käyttövaroistaan edellä mainitun sairaalan järjestämiseen ja voimassapitoon sekä sen johdosta joutilaiksi tulevain työ- ja vaivaistalon

---

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 7 §. — [2]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 26 §. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 26 §.

huoneistojen sisustamiseen muiden mielenvikaisten hoitolaksi pyydetyn määrärahan 3,488 markkaa 50 penniä.

1910 vuoden rahasääntöä vahvistettaessa myönnettiin [1]) edellä mainittu 20,265 markan vuosimääräraha.

Vaivaistalon lastenkodin muutto Åggelbyn kartanoon.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä tammikuun 20 päivältä oli vaivaishoitohallitus esittänyt, että Åggelbyn kartanon päärakennus annettaisiin hallituksen käytettäväksi avaramman tilan saamiseksi kaupungin työ- ja vaivaistalossa sekä että tarkoitukseen myönnettäisiin tarpeellinen määräraha.

Terveydenhoitolautakunnan ja rahatoimikamarin annettua [2]) lausuntonsa asiasta päätti [3]) valtuusto:

että avaramman tilan saamiseksi työ- ja vaivaistalossa tarpeelliset Åggelbyn kartanon rakennukset toistaiseksi ja kunnes uusi vaivaistalo on ehditty rakentaa ja sisustaa, laitetaan lastenkodiksi ja annetaan vaivaishoitohallituksen käytettäväksi; sekä

että tarpeellisiksi havaittuihin rakennusten korjauksiin sekä yrityksen toteuttamisesta johtuviin muihin menoihin osotetaan kaikkiaan 17,700 markkaa maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Kaasuntutkimuksen tarkastusaseman muutto.

Kaupungin valaistuslaitoksen hallituksen tekemään esitykseen, että kaasuntutkimuksen tarkastusasema muutettaisiin kansankirjaston talosta kaasulaitoksen konttorihuoneistoon Kasarminkadun 30:een, kaupunginvaltuusto myöntyi [4]).

Evätty anomus huoneistojen hankkimisesta raittiusseuroille.

Rahatoimikamarin ehdotuksesta päätti [5]) kaupunginvaltuusto evätä raittiusyhdistysten keskuskomitean valtuustolle tekemän anomuksen, että Sörnäsiin suunniteltuun uuteen kansankirjastotaloon laitettaisiin huoneistoja kaupungissa oleville raittiusseuroille, erittäinkin niiden Töölössä ja Sörnäsissä toimiville haaraosastoille.

Kodin laittaminen varattomille leskille ja lapsille.

Perustuslaillisen työväenyhdistyksen kaupunginvaltuustolle tekemän esityksen, että kunnan työväenasuntoihin laitettaisiin koti varattomille leskille ja lapsille, lähetti [6]) kaupunginvaltuusto lausunnon antamista varten kunnan työväenasuntojen hallintolautakuntaan.

Määräraha raatihuoneen korjauksiin.

Erinäisiä raatihuoneessa toimitettavia sisäisiä korjaustöitä varten myönsi [7]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan 4,000 markan määrärahan.

Määrärahoja tulli- ja pakka-

Niinikään myönsi [7]) kaupunginvaltuusto samassa tilaisuudessa Katajа-

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 4. — [3]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 6 §. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 20 §. — [5]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 43 §. — [6]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 44 §. — [7]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §.

nokan tulli- ja pakkahuoneen korjauksiin 4,000, Länsirannan ent. tulli- ja pakkahuoneen korjauksiin 4,000 sekä Makasiinirantakadun tavaravajan korjauksiin 3,200 markkaa. huoneen sekä tavaravajain korjauksiin.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan huhtikuun 28 päivänä 1908 oli päättänyt [1]) korotuttaa Länsirannan tavaravajaa laittaakseen sinne pakkahuoneen haaraosaston tullitoimistoineen, ilmoitti rahatoimikamari kirjelmässä maaliskuun 22 päivältä näiden huoneistojen valmistuneen siinä määrin, että ne purjehduskauden alkaessa voisi ottaa käytäntöön, mutta ettei täkäläinen tullikamari ollut katsonut voivansa ryhtyä sitä varten toimenpiteisiin, ennenkuin valtuusto oli K. Senaatille tehnyt esityksen, että huoneistoja kaikin puolin saisi pitää pakkahuoneena sekä sinne järjestää tavarain täydellisen tullikäyttelyn; ja ehdotti kamari sentähden, että valtuusto K. Senaatilta anoisi sellaista määräystä: Länsirannan pakkahuoneenhaaraosasto.

että tulliviranomaiset kaikin puolin pitäisivät pakkahuoneena sen Länsirannassa olevan tavarasuojarakennuksen yläkerrosta, jonka kaupunki oli sitä varten laajennuttanut;

että sinne saisi järjestää täydellisen tavarain tullikäyttelyn jo paraikaa kestävän purjehduskauden aikana; sekä

että siellä saisi purjehduskauden aikana saapuvista tullatuista tavaroista kantaa maksuja.

Esityksen valtuusto hyväksyi [2]).

Rahatoimikamarin esityksestä kaupunginvaltuusto päätti [3]) laadittujen luonnospiirustusten mukaisesti laajennuttaa rakennuskonttorin huoneistoa lisätilan hankkimiseksi kaupunginarkkitehdin virkahuoneistolle ja piirustushuoneille sekä tarkoitukseen osottaa 3,000 markkaa maksettavaksi valtuuston käyttövaroista. Rakennuskonttorin huoneiston laajentaminen.

Henkikirjoittajan huoneistossa Aleksanterinkadun talossa n:o 22 tarpeellisiin korjaustöihin myönsi [4]) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin ehdotuksesta käyttövaroistaan 1,800 markkaa. Määräraha Aleksanterinkadun talon n:o 22 korjauksiin.

Puutarhalautakunnan esityksestä myönsi [5]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 11,500 markan lisämäärärahan tekeillä olevan kaupunginpuutarhurin asunnon valmiiksi saattamiseen. Lisämääräraha kaupunginpuutarhurin asunnon valmistamiseen.

Sittenkun lisätty kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 3 päivänä 1907 oli työväenasiain lautakuntaan palauttanut [6]) esityksen työväenopiston perustamisesta sekä lautakunta antanut pyydetyn lausunnon [7]), Evätty esitys työväenopiston perustamisesta.

[1]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 48 ja 49. — [2]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 25 §. — [3]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 24 §. — [4]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 22 §. — [5]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 30 §. — [6]) Ks. 1907 vuod. kert., siv. I. 123—125. — [7]) Valt. pain. asiak. n:o 16 v. 1908.

päätti [1]) lisätty kaupunginvaltuusto sillä kertaa evätä mainitun esityksen sekä jättää varsinaisen valtuuston ratkaistavaksi, olisiko tarkoitukseen tarpeellinen alue — yksi tai kaksi tonttia — kuitenkin jo nyt varattava vai asia tältäkin kohden jätettävä vastaisen varaan.

Tonttien varaaminen.

Sittenkun varsinainen kaupunginvaltuusto tämän johdosta oli antanut rahatoimikamarin harkittavaksi, tarvittaisiinko edellä mainittuun tarkoitukseen yksi vai kaksi tonttia ja ne jo nyt tarkoitukseen varattava, teki kamari esityksen [2]), että Siltavuorenpenkereen tontit n:ot 1, 2 ja 3 korttelissa n:o 45 I kaupunginosaa, kaikki korttelin n:o 301 b tontit XI kaupunginosaa, Runebergkadun tontit n:ot 10 ja 12 korttelissa n:o 412 b XIII kaupunginosaa sekä Kansakoulukadun tontti n:o 3 korttelissa n:o 162 ja Lapinlahdenkadun tontti n:o 13 korttelissa n:o 166 IV kaupunginosaa varattaisiin työväenopiston paikaksi ja kaupungin muihin vastaisiin tarpeisiin.

Valtuusto hyväksyi esityksen [3]).

Määräraha Kasarmintorin kauppahallin korjauksiin.

Kasarmintorin kauppahallin sisä- ja ulkopuolisiin korjauksiin myönsi [4]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan 6,750 markan määrärahan.

Lisämääräraha kunnan työväenasuntojen rakennuttamiseen.

Sen johdosta että kunnan työväenasuntojen rakennustoimikunta oli esittänyt myönnettäväksi 170,000 markan lisämäärärahan Hietaniemenkadun varrella korttelissa n:o 412 a olevan rakennusryhmän sekä korttelin n:o 372 Kallioon teetettäväin neljän asuinrakennuksen ja yhden pesutuparakennuksen töiden valmiiksi saattamiseen, oli kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 17 päivänä 1908 antanut asettamansa valiokunnan toimeksi [5]) tutkia rakennuskustannusten kohoamisen syitä ja valtuustolle tehdä ehdotuksen asiasta.

Asiasta antamassaan mietinnössä [6]) valiokunta huomautti että, vaikkei liikanaisia kustannuksia ollut rakennustyössä käytetty enempää sisustukseen kuin ulkoasuunkaan, olivat Hietaniemenkadun varrelle teetettyjen rakennusten lisäkustannukset valiokunnan laatiman taulukon mukaan nousseet 135,500 markkaan, jota paitsi eräiden keskeneräisten töiden teettämiseen tarvittaisiin 8,000 markkaa, minkä ohessa valiokunta teki selkoa rakennusten lisääntymisen lähimmistä syistä; ja ehdotti valiokunta että kaupunginvaltuusto päättäisi m. m.:

Hietaniemenkadun varrella korttelissa n:o 412 a olevan rakennus-

[1]) Lis. valt. pöytäk. lokak. 5 p., 1 §. — [2]) Rtk. kirj. lokak. 21 p., n:o 459. — [3]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 4 §. — [4]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [5]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 62. — [6]) Valt. pain. asiak. n:o 2.

ryhmän valmistamiseksi myöntää 143,500 markan lisämäärärahan ja Kallion kortteliin n:o 372 tehtävän rakennusryhmän valmistamiseksi pyydetyn 24,000 markan lisämäärärahan, suoritettavaksi tarkoitukseen varatuista lainavaroista; sekä

huomauttaa toimikuntaa että on välttämätöntä katsoa, etteivät näiden työväenasuntojen rakennuskustannukset enää lisäänny.

Tämän valiokunnan ehdotuksen valtuusto hyväksyi [1]).

Edellä mainitun toimikunnan kirjelmässä kesäkuun 11 päivältä tehdyn esityksen johdosta myönsi [2]) kaupunginvaltuusto lisäksi kunnan asuntojen rakennuttamiseen varatuista lainavaroista vesi- ja laskujohtojen laittamiseksi kaikkiin Kallion korttelin n:o 372 huoneistoihin 11,000 markkaa sekä mainitussa korttelissa olevain pihamaiden täyttämiseen ja tasoittamiseen 7,000 markkaa eli niinmuodoin kaikkiaan 18,000 markkaa.

Esitys uusien paloasemain rakennuttamisesta Kallioon ja Hermanniin.

Kirjelmässä lokakuun 27 päivältä palotoimikunta m. m., viitaten kaupunginvaltuustolle osottamaansa kirjelmään marraskuun 30 päivältä 1906, esitti, että kirjelmän oheisten, arkkitehti Selim Lindqvistin laatimain piirustusten mukaan rakennettaisiin paloasema kortteliin n:o 327 XI kaupunginosaan 225,000 markan kustannuksilla sekä toinen paloasema Hermanniin 25,000 markan kustannuksilla, minkä ohessa toimikunta lähetti palomestari G. Waseniuksen antaman kertomuksen hänen ja arkkitehti Lindqvistin valtuuston myöntämällä apurahalla tekemästä opintomatkasta.

Valtuusto lähetti [3]) asian rahatoimikamariin lausunnon antamista varten.

Määräraha palotornien ja paloasemain korjauksiin.

Eräisiin eteläisen ja pohjoisen palotornin sekä paloasemain korjauksiin myönsi [4]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan 5,000 markan määrärahan.

Määräraha poliisilaitoksen huoneistojen korjauksiin.

Niinikään myönsi [4]) kaupunginvaltuusto vastamainitussa tilaisuudessa poliisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen sisäisiin korjauksiin Aleksanterinkadun taloissa n:ot 22 ja 24 4,000 markkaa, Pengerkadun talossa n:o 5 2,000 markkaa ja Ratakadun talossa n:o 10 5,000 markkaa sekä ilmanvaihtolaitteiden hankkimiseen etsivän osaston vankilaan ja maalaustöiden toimittamiseen siellä 4,750 markkaa.

Määräraha pesutuvan teettämiseksi Ratakadun poliisitaloon.

Pesutuvan teettämiseen Ratakadun tontilla n:o 10 olevaan poliisitaloon myönsi [4]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan 4,250 markan määrärahan.

---

[1]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 15 §. — [2]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 39 §. — [3]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 10 §. — [4]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §.

Lisämääräraha Marian sairaalan laajentamista sekä sairaalan talousrakennuksen lisärakennusta varten.

Kirjelmässä toukokuun 8 päivältä ilmoitti Marian sairaalan laajentamista varten asetettu rakennustoimikunta, että kaupunginvaltuuston mainittua sairaalan laajennusta varten myöntämä määräraha oli osottautunut riittämättömäksi rakennustyön loppuunsaattamiseen ja sairaalan asianmukaiseen sisustamiseen sekä että tähän tarkoitukseen tarvittaisiin lisäksi umpiluvuin 160,000 markkaa, minkä ohessa toimikunta ilmoitti, että valtuuston mainitun sairaalan lisärakennusta varten laskema 27,500 markan määräraha oli, koska lisärakennuksesta oli kustannuksia 36,000 markkaa, 8,500 markkaa vähempi tarkoitukseen tarvittavaa summaa sekä että mainitun rakennuksen korjaustöihin ja sisustukseen tarvittiin 30,000 markan määräraha, jotka kaikki määrärahat toimikunta toivoi valtuuston myöntävän.

Määräraha Marian sairaalan talousrakennuksen korjauksiin ja sisustukseen.

Asiaa esiteltäessä päätti [1]) valtuusto edellä mainittuihin tarkoituksiin osottaa edeltäpäin kaupunginkassasta maksettavaksi kaikkiaan 198,500 markkaa, minkä ohessa valtuusto käski rahatoimikamarin ottaa nämä menoerät huomioon 1910 vuoden rahasääntöehdotuksessa.

Määräraha Marian sairaalan korjauksiin.

Erinäisiin Marian sairaalan korjauksiin myönsi [2]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden menosääntöä vahvistaessaan 16,700 markkaa.

Uuden kulkutautisairaalan rakentaminen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan huhtikuun 9 päivänä 1907 oli antanut [3]) päätirehtööri R. Sieversin ja arkkitehti M. Schjerfbeckin toimeksi yksissä neuvoin terveydenhoitolautakunnan kanssa uudestilaatia viimeksi mainitun tekemät uuden kunnallisen kulkutautisairaalan luonnospiirustukset, lähetti lautakunta, sittenkun mainittu tehtävä oli täytetty, kirjelmässä toukokuun 29 päivältä 1908 [4]) arkkitehti Schjerfbeckin laatimat sairaalan luonnospiirustukset ynnä likimääräisen kustannuslaskelman valtuustolle. Kirjelmässä huomautettiin m. m., että sairassijoja olisi 195, jaettuina 7 paviljonkiin, että muut rakennukset käsittäisivät hallintorakennuksen, alilääkärin, toimitsijan ja palvelijaston asunnot, ruokalarakennuksen, pesu- ja höyrykattilahuoneen, desinfioimislaitoksen ja tallirakennuksen, ruumis- ja ruumiinavaushuoneen, halkovajan, jääkellarin ja ehdollisesti ylilääkärin asuinrakennuksen sekä että kaikki rakennukset tehtäisiin tiilistä tulenkestävin vuoliaisin ja rakennukset, paitsi hallintorakennusta ja asuntoja, varustettaisiin keskuslämpöjohdolla. Sairaalan rakennuskustannukset oli laskettu 2,100,000 markaksi, siinä tapauksessa että ylilääkärin asuntokin rakennettaisiin, mutta muussa tapauksessa 2,040,000 markaksi, ja täyden potilasmäärän ollessa sairaalassa olisivat vuotuiset

[1]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 31 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [3]) Ks. 1907 vuod. kert., siv. I. 74 ja seur. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 26 v. 1908.

voimassapitokustannukset noin 200,000 markkaa. Lautakunta esitti, että lisätty kaupunginvaltuusto päättäisi:

vuosina 1909, 1910 ja 1911 kaupunkiin kuuluvalle huvila-alueelle n:o 43, Malmi, rakennuttaa pääasiallisesti annettujen luonnospiirustusten mukaisen kunnallisen kulkutautisairaalan;

tähän tarkoitukseen osottaa kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista 2,100,000, vaihtoehtoisesti 2,040,000 markkaa; sekä

antaa varsinaisen kaupunginvaltuuston toimeksi:

hankkia K. Senaatilta vahvistuksen edellä mainitulle päätökselle;

määrätä sen rahasumman, joka itsekunakin vuonna on käytettävä; sekä

työn teettämistä varten asettaa rakennustoimikunnan sekä ryhtyä muihin tämän rakennusehdotuksen toteuttamisesta johtuviin toimenpiteisiin.

Asiaa esiteltäessä lisätty kaupunginvaltuusto päätti [1]) lähettää asian edelleen valmisteltavaksi komiteaan, lausuen samalla toivomuksen, että komitea kevään 1909 kuluessa antaisi mietintönsä, sekä antoi varsinaisen valtuuston toimeksi mainitun komitean jäsenten valitsemisen.

Sittemmin valitsi [2]) varsinainen kaupunginvaltuusto mainitun komitean jäseniksi lääketieteen ja kirurgian tohtori Max Björksténin, kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstadin, arkkitehdit Lars Sonckin ja M. Schjerfbeckin, senaattori Th. Wegeliuksen sekä professori, vapaaherra Hj. von Bonsdorffin.

Uuden työ- ja vaivaistalon rakentaminen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan helmikuun 11 päivänä 1908 oli päättänyt [3]) uuden työ- ja vaivaistalon rakennettavaksi sekä antanut rakennustoimikunnan huoleksi rakennustyön teettämisen, ollen toimikunta kuitenkin m. m. velvollinen valtuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi alistamaan rakennusten lopulliset piirustukset, lähetti rakennustoimikunta kirjelmässä joulukuun 19 päivältä 1908 arkkitehti Knut Wasastjernan laatimat laitoksen rakennusten, paitsi kirkon, pääpiirustukset ja kustannusarvion sekä esitti, että mainitut piirustukset pääasiassa hyväksyttäisiin erinäisin kirjelmässä tarkemmin huomautetuin poikkeuksin ja lisäehdotuksin.

Toisessa kirjelmässä tammikuun 28 päivältä 1909 rakennustoimikunta tiedusteli, olisiko työ- ja vaivaistalon rakennustyöt kaupunginvaltuuston kirjelmän johdosta joulukuun 30 päivältä 1908 keskeytettävä, kunnes valtuusto oli hyväksynyt lopulliset piirustukset kustannusarvioineen.

[1]) Lis. valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 1 §. — [2]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 36 §. — [3]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 52 ja seur.

Näitä rakennustoimikunnan kirjelmiä esiteltäessä päätti [1]) kaupunginvaltuusto että, toimikunnan rakennusyritykseen nähden jo ehdottamain rajoitusten lisäksi, kustannuksia koetettaisiin lisätyn valtuuston myöntämän määrärahan rajoissa edelleen supistaa siten, että suunniteltu lastenkoti ja kirkkorakennus toistaiseksi jätettäisiin teettämättä, minkä ohessa valtuustossa pantiin kyseeseen, eikö ehdotettuja paviljonkeja kävisi laittaminen kolmea kerrosta korkeammiksi ja siten ehkä vieläkin alentaa rakennuskustannuksia, ja hyväksyi valtuusto sentähden toistaiseksi ainoastaan hallinto- ja talousrakennusten piirustukset, jota vastoin muiden piirustusten vahvistaminen saisi jäädä rakennustoimikunnan tehtävän uuden esityksen varaan, jolloin toimikunnan myös olisi valtuustolle annettava selvitys rakennustyön sopivimmasta suoritustavasta.

Kaupunginvaltuuston vastamainitun päätöksen johdosta lähetti [2]) rakennustoimikunta sittemmin kahden hoidokkipaviljongin täydentävät piirustukset ilmoittaen, että toimikunta sekä aikaisemmin päätettyjen että muiden rakennustyöhön tehtyjen supistusten johdosta oli laskenut työ- ja vaivaistalon kustannusten nousevan 1,700,000 markan vaiheille, sekä esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että työ- ja vaivaistaloon toistaiseksi rakennettaisiin ainoastaan kaksi asumapaviljonkia ja että kumpikin niistä varustettaisiin pohjakerroksella, johon varastohuoneet ja työsalit sijoitettaisiin, sekä että arkkitehti Wasastjernan tehtäväksi annettaisiin kaikkien päätyö- ja erikoispiirustusten valmistaminen, mutta että työnjohdosta sitä vastoin huolehtisi kaupunginarkkitehti.

Tähän esitykseen valtuusto myöntyi [3]).

Tämän jälkeen lähetti rakennustoimikunta kirjelmässä kesäkuun 11 päivältä työ- ja vaivaistalon talousrakennuksen, n. s. saunarakennuksen sekä sen vierellä sijaitsevan kattila- ja konehuoneen piirustukset, alistaen sen ohessa kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi, olisiko vesi- vai ilmaklosetit laitettava erinäisiin huoneistoihin.

Asiaa esiteltäessä valtuusto hyväksyi [4]) vastamainitut piirustukset, mutta palautti asian, mikäli viimeksi kerrottua yksityisseikkaa koski, rakennustoimikuntaan, kehottaen sitä itse päättämään mainitusta seikasta, huomioon ottamalla että toimikunnan tuli noudattaa rakennusyritystä varten vahvistettua rahasääntöä.

Evätty esitys toisen huoneiston hankkimi-

Sittenkun kansakoulujenjohtokunta kirjelmässä marraskuun 25 päivältä 1908 oli esittänyt toista huoneistoa hankittavaksi Neljännen linjan

[1]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 14 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 12. — [3]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 31 §. — [4]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 29 §.

varrella olevaan kansakouluun sijoitetulle alemmalle käsiammattilaiskoululle sekä niin käsiammattilaiskoulujen johtokunta kuin Kallion kansakoulutalon rakennustoimikuntakin olivat asiasta antaneet lausunnon, päätti [1]) kaupunginvaltuusto, koska valtuustolla, asiasta selvityksen hankittuaan, ei ollut tilaisuutta osottaa mainitulle käsiammattilaiskoululle toista huoneistoa, evätä kansakoulujenjohtokunnan esityksen.

sesta Kallion alemmalle käsiammattilaiskoululle.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli päättänyt [2]) rakennuttaa uuden kansakoulutalon Ratakadun tonteille n:ot 6 ja 8 sekä Laivurinrinteen tontille n:o 9 ja hyväksynyt arkkitehti Vald. Aspelinin sitä varten laatimat luonnospiirustukset sekä antanut rahatoimikamarin toimeksi ehdottaa niitä toimenpiteitä, joihin olisi ryhdyttävä jotta rakennus valmistuisi syyskuun 1 päiväksi 1910, teki kamari, valtuuston asettaman erityisen rakennustoimikunnan annettua ehdotuksensa asiasta, esityksen [3]) rakennustöiden toimittamisesta.

Uuden kansakoulutalon rakennuttaminen Ratakadun varrelle.

Asiaa esiteltäessä valtuusto päätti: [4])

että kaupunginarkkitehdin oli laadittava puheenalaisen kansakoulutalon lopulliset piirustukset;

että nämä ynnä kustannusarvio oli alistettava valtuuston tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi; sekä

että rakennusyritys toimitetaan rakennuskonttorin johdolla.

Sittemmin päätti [5]) kaupunginvaltuusto edellä mainitun rakennustoimikunnan esityksestä periaatteessa hyväksyä kaupunginarkkitehdin laatimat kansakoulutalon luonnospiirustukset sekä valtuuttaa rakennustoimikunnan niiden pohjalla heti panemaan alulle puheenalaisen rakennuksen perustus- ja muut alustavat työt.

Saman rakennustoimikunnan sittemmin lähettämät, kaupunginarkkitehdin laatimat rakennuksen julkisivupiirustukset valtuusto hyväksyi [6]).

1910 vuoden rahasääntöä vahvistettaessa varattiin puheenalaista rakennusyritystä varten 225,000 markan määräraha.

Ratakadun kansakoulutalon rakennustoimikunnan esityksestä päätti [7]) kaupunginvaltuusto myöntää kullekin mainitun toimikunnan jäsenelle 20 markan palkkion joka kokoukselta ja tästä johtuvan menon pantavaksi maksettavaksi puheenalaisen koulutalon rakennusmäärärahasta.

Ratakadun kansakoulutalon rakennustoimikunnan jäsenten palkkio.

Kansakoulujenjohtokunnan esityksestä myönsi [8]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan Nikolainkadun kansakoulutalossa olevan huonosti ravittujen

Määräraha Nikolainkadun kansakoulutalon

[1]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 17 §. — [2]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 58 ja 59. — [3]) Rtk. kirj. tammik. 28 p., n:o 43. — [4]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 7 §. — [5]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 34 §. — [6]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 31 §. — [7]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 35 §. — [8]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 33 §.

ruokailusalin ja odotushuoneen uudestirakentamista ja sisustamista varten.

köyhäin oppilaitten ruokailusalin sekä siihen yhdistetyn huonon sään aikaisen koululasten odotushuoneen uudestirakentamiseen ja sisustamiseen 2,950 markkaa.

Määräraha Annankadun kansakoulutalon korjauksiin.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi [1]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan Annankadun kansakoulutalossa toimeenpantavia kiireellisiä korjaustöitä varten 750 markkaa.

Määräraha Annankadun kansakoulutalon muutos- ja uutisrakennustöitä varten.

Niinikään myönsi [2]) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksestä Annankadun kansakoulutalon makkilan uudestirakennusta varten 9,500 markkaa, uuden huoneiston teettämiseen saman koulun talonmiehelle 9,000 markkaa ja ehdollisesti saman koulun silloisen talonmiehen huoneiston sisustamiseen huonosti ravittujen lasten ruokailuhuoneistoksi 500 markkaa eli kaikkiaan siis 19,000 markkaa, jotka määrärahat pantaisiin 1910 vuoden meno- ja tulosääntöön.

Määräraha vesiputkien laittamiseen kansakoulujen pihoille.

Kansakoulujenjohtokunnan esityksestä myönsi [3]) kaupunginvaltuusto viiden vesiputken laittamiseen erinäisille kansakoulupihoille veden saamiseksi katujen kasteluun 745 markkaa, maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Lisämääräraha kansakouluhuoneistojen kunnossapitoon.

Niinikään myönsi [4]) kaupunginvaltuusto kansakoulujenjohtokunnan esityksestä käyttövaroistaan kansakouluhuoneistojen kunnossapitoon 8,000 markan lisämäärärahan.

Määräraha sähkövalaistuksen laittamiseksi Toukolan kansakoulutaloon.

Kansakoulujenjohtokunnan esityksestä myönsi [5]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 2,930 markan määrärahan sähkövalojohdon teettämiseksi Vanhankaupungin vesilaitokseen tehtäväksi päätetystä sähkövoimajohdosta Toukolan kansakoulutaloon sekä sähkövalaistuksen laittamiseksi kouluun.

Lisämääräraha Tuokolan kansakoulutalon rakennuttamiseen sekä määräraha ulkohuoneiden ja aitauksen teettämiseksi sinne.

1910 vuoden menosääntöä vahvistaessaan myönsi [6]) kaupunginvaltuusto Toukolan kansakoulutalon rakennustöiden loppuunsaattamiseen 10,300 markan lisämäärärahan sekä ulkohuonerakennuksen teettämiseksi koulutaloon ynnä koulutontin aitaamiseen ja tasoittamiseen 5,350 markkaa.

Määräraha Tehtaankadun kansakoulutalon maalaustöihin.

Tehtaankadun kansakoulutalon maalaustöitä varten myönsi [7]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan 8,000 markkaa.

Määräraha Kallion kansakoulutalon leikkiken-

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 17 päivänä 1908 oli antanut [8]) Kallion kansakoulutalon rakennustoimikunnan toimeksi

[1]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 22 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 16 §. — [3]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 30 §. — [4]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 31 §. — [5]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 2 §. — [6]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [7]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [8]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 59.

tehdä kaupunginvaltuustolle esityksen siitä rahamäärästä, mikä tarvittaisiin kouluun kuuluvan leikkikentän tasoittamiseen, ilmoitti toimikunta kirjelmässä syyskuun 30 päivältä, että tasoitustyöstä, joka käsittäisi sekä koulutalon läheisimmän alueen että muut koulua varten luovutettujen tonttien vielä tasoittamattomat osat, oli laskettu olevan kustannuksia 13,100 markkaa, sekä anoi, että valtuusto osottaisi mainitun rahamäärän 1910 vuoden rahasäännössä, jotta tasoitustyön kävisi suorittaminen ennen mainitun vuoden syyskuun 1 päivää, jolloin koulu oli aiottu luovuttaa tarkoitukseensa. tän tasoittamiseen.

Esitykseen valtuusto myöntyi [1]).

Kansakoulujenjohtokunnan esityksestä päätti [2]) kaupunginvaltuusto, että paraikaa rakenteilla olevaan Kallion kansakoulutaloon oli suunnitellun talonmiehen asunnon sijasta teetettävä pesutupa ja riittävän tilava varastohuone veistonopetusta varten arkkitehtitoimisto Jung & Bomansonin laatimain luonnospiirustusten mukaan. Kallion kansakoulutalon huoneistojen muutos.

Kasvatuslautakunnan kirjelmässä joulukuun 2 päivältä tehdyn esityksen johdosta myönsi [3]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan erinäisten Bengtsärin maatilalla ja kasvatuslaitoksessa toimeenpantujen korjaus- ja uutisrakennustöiden kustantamiseen 19,500 markan lisämäärärahan, ja katsoi valtuusto sen ohessa tarpeelliseksi vakavasti huomauttaa lautakuntaa, ettei se vastedes valtuuston luvatta ryhdy vahvistetun rahasäännön ulkopuolella teettämään sellaisia korjaus- ja uutisrakennustöitä, kuin lautakunnan puheenlaisessa esityksessä oli mainittu. Lisämääräraha Bengtsärin maatilan ja kasvatuslaitoksen korjaus- ja uutisrakennustöitä varten.

Erinäisiä kansankirjastotalon sisäisiä korjaustöitä varten myönsi [4]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan 3,550 markan määrärahan. Määräraha kansankirjastotalon korjauksiin.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 16 päivänä 1906 oli valtuuttanut [5]) rahatoimikamarin laadituttamaan ja valtuuston tarkastettavaksi antamaan ehdotuksen sopivalle paikalle Kallioon teetettäväksi vaatimattomanlaiseksi rakennukseksi, jossa olisi huoneisto Sörnäsin kansankirjastoa ja lukusalia varten sekä sen yhteydessä sali työväenopetusta varten, lähetti kamari kirjelmässä helmikuun 25 päivältä [6]) valtuustolle kaupunginarkkitehdin laatimat kansankirjaston Sörnäsin haaraosaston ja lukusalin käytettäväksi Porthaninkadun tontille n:o 12 korttelissa n:o 333 XI kaupunginosaan teetettävän talon piirustukset, huomaut- Talon rakennuttaminen Sörnäsin kansankirjastoa ja lukusalia varten.

[1]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 17 §. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 31 §. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 23. §. — [4]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [5]) Ks. 1906 vuod. kert., siv. I. 58. — [6]) Valt. pain. asiak. n:o 14.

taen että, sittenkun kansankirjaston ja lukusalin johtokunta antamassaan lausunnossa oli esiintuonut, osin että tuollaisen talon teettäminen siihen yhdistämättä luentosalia tulisi tuntuvasti halvemmaksi, osin että kansankirjaston ja luentosalin yhdistäminen toisiinsa epäilemättä häiritsisi kansankirjaston toimintaa ja työtä, oli katsonut tarkoituksenmukaisimmaksi, että kysymystä huoneistojen hankkimisesta korkeampaa työväenopetusta varten ei kytkettäisi uuden kansankirjastotalon rakennuskysymykseen ja sentähden yhtynyt johtokunnan lausuntoon siinä kohden, että suunnitellussa uutisrakennuksessa pitäisi olla ainoastaan kansankirjastolle ja lukusalille tarpeellinen huoneisto. Kustannuksia oli tuollaisesta uutisrakennuksesta laskettu olevan 200,000 markkaa. Kamari sentähden ehdotti kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Porthaninkadun tontille n:o 12 kortteliin n:o 333 XI kaupunginosaan rakennetaan kaupunginarkkitehdin laatimain piirustusten mukaisesti talo Sörnäsin kansankirjastolle ja lukusalille ja tähän tarpeelliset varat, arviolta 200,000 markkaa, osotetaan anniskeluosakeyhtiön voittovaroista, suoritettavaksi kuluvana vuonna 80,000 markkaa ja kahtena seuraavana vuonna 60,000 markkaa kumpaisenakin; sekä

että rahatoimikamari valtuutetaan kaupunginkassasta edeltäpäin maksamaan tarvittavat varat.

Tämän rahatoimikamarin esityksen kaupunginvaltuusto lähetti [1]) lausunnon antamista varten Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1908 vuoden voittovaroista kaupungille tulevaa osuutta jakamaan asetettuun valiokuntaan, minkä jälkeen ja sittenkun valiokunta oli antanut lausunnon sekä valtuusto päättänyt [2]), että mainitun yhtiön voittovaroista ei vuonna 1909 myönnetä määrärahaa puheenalaiseen tarkoitukseen, valtuusto palautti [3]) asian rahatoimikamariin uuden ehdotuksen saamiseksi edellä mainitun yrityksen kustannusten suorittamisesta.

Sittemmin rahatoimikamari kirjelmässä toukokuun 27 päivältä esitti, että valtuusto hyväksyisi kamarin ehdotuksen asiassa sekä jo nyt osottaisi pyydetyn määrärahan suoritettavaksi Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1909 vuoden voittovaroista.

Asiaa uudelleen esiteltäessä valtuusto, eväten rahatoimikamarin esityksen talon rakentamisesta kansankirjaston Sörnäsin haaraosastoa ja lukusalia varten Helsingin anniskeluosakeyhtiön voittovaroista kaupungille tulevasta osuudesta myönnetyillä varoilla, päätti [4]) kehottaa kamaria ryh-

[1]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 6 §. — [2]) Valt. pöytäk. toukok. 25 p., 18 §. — [3]) Valt. pöytäk. toukok. 25 p., 19 §. — [4]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 24 §.

tymään toimenpiteeseen tarpeellisen huoneiston vuokraamiseksi mainittua tarkoitusta varten sekä 1910 vuoden rahasääntöehdotukseen panemaan tarvittavan vuokramäärän.

Rahatoimikamarilta asiasta saapuneen kirjelmän johdosta kesäkuun 25 päivältä päätti [1]) kaupunginvaltuusto edellä mainitun talon rakennusasiasta lausua, ettei valtuusto asian silloisellaan ollessa ollut havainnut olevan syytä periaatteellisiin muistutuksiin sanotun rakennuksen suunnitelmaa vastaan, minkätähden valtuusto myös jätti kamarin valtaan panna, kohta kun asianhaarat sen sallisivat, laadittavaansa rahasääntöehdotukseen tarkoitukseen tarpeellisen määrärahan, samalla kun valtuusto kuitenkin varasi itselleen oikeuden rahasääntöehdotusta tarkastaessaan yksityiskohtaisesti tutkia asiaa.

Puheenalaisen talon rakennuttamista varten pani rahatoimikamari sittemmin 1910 vuoden rahasääntöehdotukseen 100,000 markan määrärahan, mutta rahasääntöä vahvistaessa jäi määräraha, budjettivaliokunnan ehdotuksesta [2]), myöntämättä [3]).

Evätty ehdotus luentosalien rakennuttamisesta korkeampaa työväenopetusta varten.

Sen johdosta että viimeksi kerrotun asian yhteydessä oli tehty ehdotus [4]) korkeampaan työväenopetukseen käytettäväin luentosalien rakennuttamisesta päätettyjen tai suunniteltujen kansakoulutalojen yhteyteen, esitti rahatoimikamari kirjelmässä helmikuun 25 päivältä [5]) että tämä ehdotus saisi raueta, koska yleensä oli osottautunut, että ehdotukset luentosalin rakennuttamisesta uusien kansakoulutalojen yhteyteen kohtasivat suuria esteitä, syystä että joko kustannukset sen johdosta tuntuvasti kohoavat tai tontin asema ja pintamuodostus vaikeuttaa tai tekee mahdottomaksi ehdotuksen toteuttamisen, ja kun kansakoulujenjohtokunnan antamasta lausunnosta kävi selville, että johtokunta oli voinut yhtyä ehdotukseen ainoastaan sillä edellytyksellä, että luentokurssien huoneistot kokonaan eristetään kansakoulutalon muista huoneistoista.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi [6]) rahatoimikamarin esityksen.

Määräraha vesijohdon rakennusten y. m. korjauksiin ja kunnossapitoon.

Vesijohdon rakennusten y. m. korjauksiin ja kunnossapitoon myönsi [7]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan 40,000 markan määrärahan.

Määräraha laboratooriraken-nuksen teettä-

Rahatoimikamarin esityksestä päätti [8]) kaupunginvaltuusto kaupunginarkkitehdin laatimain luonnospiirustusten mukaisen laboratooriraken-

[1]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 26 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 59. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [4]) Ks. 1906 vuod. kert., siv. I. 58 ja seur. — [5]) Valt. pain. asiak. n:o 14. — [6]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 26 §. — [7]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [8]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 17 §.

miseksi Vanhaankaupunkiin.

nuksen teettämiseksi Vanhankaupungin vesiputouksen viereiselle saarelle osottaa 13,000 markan määrärahan maksettavaksi vesijohdon ja vesilaitoksen laajentamista varten otetuista lainavaroista.

Vanhankaupungin vesijohtolaitoksen laajennus.

Rahatoimikamariin osotetussa kirjelmässä syyskuun 9 päivältä [1]) oli kaupungin vesijohtokonttori esittänyt myönnettäväksi erinäisiä määrärahoja Vanhankaupungin vesijohtolaitoksen laajentamiseen ja täydentämiseen sekä siinä kohden maininnut: että Sörnäsin sähkötehtaasta Vanhankaupungin vesilaitokseen tehtäväksi päätettyyn voimasiirtolaitteeseen kuuluvan transformaattorin mittakoneistoineen hankkimiseksi Vanhaankaupunkiin tarvitaan 6,000 markkaa; että suodatetun veden laadun pysyttämiseksi tyydyttävänä on tarpeellista teettää rakennus ja hankkia kone kalkin itsetoimivaa ja yhtäjaksoista raakaveteen sekotusta varten sekä rakennuttaa kalkin säilytyssuoja ja että tästä on laskettu olevan kustannuksia 18,000 markkaa; että sen kokemuksen perusteella, mikä on saatu veden puhdistamisessa noudatetusta menettelystä, jonka mukaan vesi saostetaan ja selkeytetään sekä sitten suodatetaan pikasuodattimilla, selkeytymisaltaiden luvun lisääminen on osottautunut tarpeelliseksi sekä että kahden selkeytymisaltaan ynnä siitä johtuvain muutosrakennustöiden teettämiseen, tulo-, huuhtelu- ja tyhjennysjohtojen, sulkuventtiilien y. m. hankkimiseen tarvitaan 112,000 markkaa; että tarpeellisten raakavesimääräin kuljetuksen turvaamiseksi olisi aikaansaatava uusi 800 millimetrin raakavesijohto joesta selkeytymisaltaisiin, mistä työstä on laskettu olevan kustannuksia 54,500 markkaa; sekä että tarvittavasta 300 hevosvoiman turbiinilaitoksesta säätäjineen, sähkögeneraattorineen ja johtoineen voiman siirtämiseksi Vanhankaupungin Siltasaaren uusiin pumppuihin ja johtoihin on menoja 52,000 markkaa; ja oli konttori sentähden anonut kaikkiaan 242,500 markkaa myönnettäväksi edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Kirjelmässä lokakuun 7 päivältä [1]) puolsi rahatoimikamari myönnyttäväksi vesijohtokonttorin esitykseen sekä ehdotti, että puheenalainen määräraha osotettaisiin maksettavaksi 1909 vuoden obligatsionilainasta vesijohdon laajentamiseen osotetuista varoista ja pantaisiin 1910 vuoden rahasääntöön.

Asiaa esiteltäessä päätti [2]) kaupunginvaltuusto:

sähkövoiman siirtoon kuuluvan transformaattorin tarpeellisine mittakoneistoineen hankkimiseksi Vanhaankaupunkiin osottaa 6,000 markkaa;

rakennuksen teettämiseksi ja aparaatin hankkimiseksi kalkin itse-

[1]) Valt. pain. asiak. n:o 40. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 19 §.

toimivaa ja yhtäjaksoista sekotusta varten raakaveteen ynnä kalkin säilytyssuojan rakennuttamiseksi osottaa 18,000 markkaa;

uuden, 800 millimetrin laajuisen raakavesijohdon laittamiseksi joesta selkeytymisaltaisiin osottaa 54,500 markkaa; sekä

300 hevosvoiman turbiinilaitoksen ynnä säätäjän ja sähkögeneraattorin hankkimiseksi osottaa 52,000 markkaa;

ja oli siten myönnetyt määrärahat, kaikkiaan 130,500 markkaa, maksettava 1909 vuoden obligatsionilainasta vesijohdon laajentamiseen osotetuista varoista ja pantava 1910 vuoden rahasääntöön.

Mitä sitävastoin tuli anottuun 112,000 markan määrärahaan kahden selkeytymisaltaan ja siitä johtuvain muutosrakennustöiden, tulo-, huuhteluja tyhjennysjohtojen sekä sulkuventtiilien y. m. teettämiseksi, näki valtuusto, samalla kun ehdotus viimeksi mainitun määrärahan myöntämisestä tällä kertaa evättiin, hyväksi jättää vastamainitun asian edelleen selvitettäväksi rahatoimikamarin asettamalle pohjaveden tutkimusvaliokunnalle.

Sittenkun viimeksi mainittu valiokunta valtuustolle lähetetyssä kirjelmässä oli esittänyt 112,000 markan määrärahaerää hyväksyttäväksi, myönsi valtuusto [1]) tämän määrärahan 1910 vuoden menosääntöä vahvistaessaan.

Kaupungin sähkölaitoksen laajennus.

Kirjelmässä syyskuun 16 päivältä [2]) mainitsi kaupungin sähkölaitoksen rakennustoimikunta, että jo toukokuussa 1909, jolloin liittyminen sähkölaitokseen oli väliaikaisten sopimusten nojalla likimäärin laskettavissa, oli käynyt selville, että liittymismäärä nousi tuntuvasti suuremmaksi kuin aikaisemmin asetettu komitea oli voinut ajatella sekä että konevoimaa välttämättä täytyi lisätä ensintulevaksi valaistuskaudeksi, syksyksi 1910. Lisäksi olisi huomattava, että koneiden hankkimiseen tarvitaan 11—12 kuukautta Vastaisuudessa vaatimukset tässä kohden yhäkin lisääntyisivät, sen johdosta että sähköteknikko Otto A. Blomqvistin kanssa oli tehty sopimus hänen virrankuluttajainsa liittämisestä kaupungin sähkölaitokseen. Sähkölaitoksen laajentaminen oli sentähden tarpeen vaatima. Laaditun kustannuslaskelman mukaan tarvittaisiin sitä varten: Sörnäsin keskusaseman rakennuksiin 15,000 markkaa, höyrykattilalaitosta varten 275,000 markkaa, turbogeneraattoreja mittakoneistoineen varten 260,000 markkaa, aliaseman moottorigeneraattoria tarpeellisine mittakoneistoineen varten 100,000 markkaa, kaapelijohtoja varten 180,000 markkaa ja sähkömittareja varten 120,000 markkaa eli kaikkiaan 950,000 markkaa. Rakennustoimikunta sentähden esitti kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 35.

että kaupungin sähkölaitoksen laajentamista varten osotetaan korkeintaan 950,000 markan määräraha maksettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista; sekä

että varsinainen valtuusto saa toimekseen anoa K. Senaatilta valtuutusta lainan ottamiseen ja ryhtyä muihin tästä johtuviin toimenpiteisiin.

Asiaa esiteltäessä [1]) lisätty kaupunginvaltuusto hyväksyi rakennustoimikunnan esityksen; ja oli siten myönnetty määräraha pantava maksettavaksi 1909 vuoden obligatsionilainasta.

Tämän jälkeen päätti [2]) varsinainen valtuusto K. Senaatilta hankkia luvan puheenalaiseen määrärahan maksamiseen 1909 vuoden obligatsionilainasta.

Ursinin kallion viereiset mukavuuslaitokset.

Kirjelmässä heinäkuun 15 päivältä rahatoimikamari ilmoitti, että kamarin oli esiintulleesta syystä täytynyt ryhtyä toimenpiteisiin mukavuuslaitosten teettämiseksi Ursinin kallion viereiselle uimakoulun alueelle, jota työtä varten oli osotettu 500 markkaa edeltäpäin maksettavaksi kaupunginkassasta, sekä anoi, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi mainitun toimenpiteen ja osottaisi tarkoitukseen tarpeellisen määrärahan.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto hyväksyi [3]) rahatoimikamarin menettelyn sekä osotti edellä mainitun rahamäärän maksettavaksi käyttövaroistaan.

Määräraha uusien kansitusten ja korjausten teettämiseen Ursinin kallion uimahuoneisiin.

Uusien kansitusten teettämiseen ja erinäisten korjausten toimeenpanoon Ursinin kallion uimahuoneissa myönsi [4]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan 2,500 markan määrärahan.

Määräraha makin teettämiseksi Eläintarhaan.

Samaten myönsi [4]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan 2,500 markan määrärahan makin teettämiseksi Eläintarhaan.

Luonnospiirustusten laatiminen.

Uuden työ- ja vaivaistalon rakennusasian käsittelyn [5]) yhteydessä päätti [6]) kaupunginvaltuusto kaupungin lautakunnille huomauttaa, että näiden vastedes tulee, tarpeellisia luonnospiirustuksia saadakseen, kääntyä kaupunginarkkitehdin puoleen, ellei asianomainen lautakunta ole valtuustolle tehdyn esityksen kautta hankkinut lupaa toisin menetellä, ja oli kaupunginarkkitehtiä kehotettava valtuustolle antamaan ehdotus siitä määrärahan lisäyksestä, mikä tämän johdosta ehkä oli tarpeen kaupungin arkkitehtitoimistolle.

---

[1]) Lis. valt. pöytäk. marrask. 9 p., 1 §. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 1 §. — [3]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 29 §. — [4]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [5]) Ks. tätä kert., siv. 43 ja 44. — [6]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 31 §.

Kaupunginvaltuustossa tekemässään [1]) esitysehdotuksessa [2]) huomautti herra Aschan, että valtuuston käsiteltävänä oli viime aikoina tuon tuostakin ollut esityksiä lisämäärärahain myöntämisestä kaupungin uutisrakennustöitä varten, joiden teettämiseen valtuusto aikaisemmin oli myöntänyt asianmukaisesti laadittujen kustannusarvioiden mukaan lasketut rahamäärät. Niinpä oli hiukan enemmän kuin kahden vuoden kuluessa noin yhden ja kolmannesmiljoonan rakennuspääomaan myönnetty lisäystä umpiluvuin neljäsataatuhatta markkaa eli keskimäärin 32 % lasketusta hinnasta. Kun tässä oli olemassa epäkohta, jota ajan pitkään ei saa jatkua, ehdotettiin esitysehdotuksessa, että valtuusto asettaisi erityisen valiokunnan, jonka tulisi ehdottaa toimenpiteitä tuollaisten tuntuvain lisämäärärahain välttämiseksi sekä kaikin puolin selvittää kysymys, miten kaupungin uutisrakennustyöt olisi kaupungille halvimmalla tavalla järjestettävä.

Toimenpiteitä suurien lisämäärärahojen välttämiseksi kaupungin uutisrakennuksia varten.

Sittenkun valtuusto oli antanut [3]) tämän esitysehdotuksen käsiteltäväksi valiokunnalle, johon oli valittu herrat Aschan, Kihlman ja Mattsson, kaupungininsinööri G. Idström sekä kaupunginarkkitehti K. Hård af Segerstad, antoi [4]) valiokunta mietinnön asiasta. Koetettuaan siinä selvittää syitä viime aikoina myönnettyjen lisämäärärahain tarpeeseen lausui valiokunta katsoneensa vastedes olevan aiottuihin rakennusyrityksiin nähden meneteltävä niin, että asianomaisten hallitusten ja viranomaisten, lähettäessään hankkeissa olevan rakennuksen tai muun yrityksen ensimäisen ehdotuksen, aluksi tulisi kaupunginvaltuustolta ainoastaan hankkia yleinen vahvistus ehdotukselle, minkä jälkeen ja sittenkun sellainen vahvistus on saatu, lopulliset piirustukset kustannusarvioineen annettaisiin valtuuston lopullisesti tutkittaviksi ja vahvistettaviksi, ja tulisi viimeksi mainittujen piirustusten olla sellaiset, että niiden nojalla kävisi aivan tarkoin määrääminen kustannusehdotukseen pannut menoerät. Lisäksi oli valiokunta sitä mieltä, että kaupungin rakennustöiden nykyinen järjestys, ne kun suunnitellaan, päätetään ja toimeenpannaan miltei kokonaan erillään toisistaan, ei ole tyydyttävä sekä puolsi sentähden yhteisen hallituksen asettamista kaupungin rakennustöitä varten, joka hallitus olisi vakinainen ja johon kaikkien näiden töiden johto keskitettäisiin. Valiokunta sentähden ehdotti valtuuston päätettäväksi:

että kaupungin kaikkien huonerakennustöiden järkiperäistä suorittamista varten asetettaisiin vakinainen rakennushallitus; sekä

---

[1]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 29 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 43. — [3]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 18 §. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 43.

että rakennusluonnokset vastedes asetetaan valiokunnan ehdottaman kaksinaisen tarkastuksen alaisiksi.

Sittenkun rahatoimikamari antamassaan lausunnossa oli esittänyt [1]) valiokunnan edellä mainitun ehdotuksen evättäväksi sillä kertaa, päätti [2]) kaupunginvaltuusto, että kaupungin suurempiin huonerakennussuunnitelmiin nähden on vastedes noudatettava sellaista menettelyä, että asianomaisten hallitusten ja viranomaisten, lähettäessään hankkeissa olevan rakennuksen tai muun yrityksen ensimäisen ehdotuksen, tulee aluksi kaupunginvaltuustolta hankkia ainoastaan yleinen vahvistus ehdotukselle, minkä jälkeen ja sittenkun tuollainen vahvistus on saatu, lopulliset piirustukset ja kustannusarvio on annettava valtuuston loppullisesti tutkittaviksi ja vahvistettaviksi, ja tulee viimeksi mainittujen piirustusten olla sellaiset, että niiden pohjalla käy täysin tarkasti määrääminen kustannusehdotukseen pannut menoerät.

5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Kaupungin kiinteän omaisuuden katselmusmiehet.

Kaupungin kiinteän omaisuuden katselmusmiehiksi valitsi [3]) kaupunginvaltuusto professori Gösta Grotenfeltin ja rakennusmestari A. N. Nybergin sekä näiden varamiehiksi arkkitehti M. Schjerfbeckin ja rakennusmestari G. F. Willandtin.

Korttelien n:ot 406 ja 443 sisäpuoliset rakennusrajat.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 20 päivänä 1908 oli muutoksen tekemistä tai ehdollisesti selityksen antamista varten kaupunginasemakaava-toimikuntaan palauttanut [4]) XIII kaupunginosan kortteleja n:ot 406 ja 443 varten laaditun sisäpuolisten rakennusrajain ehdotuksen, antoi toimikunta pyydetyn selityksen kirjelmässä helmikuun 19 päivältä sekä puolsi laadittuja piirustuksia vahvistettavaksi.

Asiaa esiteltäessä valtuusto hyväksyi [5]) toimikunnan laatiman ehdotuksen edellä mainittujen korttelien sisäpuolisiksi rakennusrajoiksi.

Eräiden XIII, XIV ja XV kaupunginosan korttelien sisäpuoliset rakennusrajat.

Erinäisten rahatoimikamarin tekemäin esitysten johdosta hyväksyi valtuusto edelleen kaupunginasemakaava-toimikunnan ehdotukset seuraavien korttelien sisäpuolisiksi rakennusrajoiksi, nimittäin

XIII kaupunginosan korttelin n:o 446 [6]);

---

[1]) Rtk. kirj. marrask. 27 p., n:o 520. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 20 §. — [3]) Valt. pöytäk. tammik. 12 p., 6 §. — [4]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 5. — [5]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 5 §. — [6]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 4 §.

XIII kaupunginosan korttelien n:ojen 447 ja 448 sekä XIV kaupunginosan korttelien n:ojen 462, 463, 485, 492 ja 520—525 [1]);

XIII kaupunginosan korttelin n:o 418 [2]);

XIII kaupunginosan korttelin n:o 412 b [3]); sekä

XIII kaupunginosan korttelin n:o 410 ja XV kaupunginosan korttelien n:ojen 512 ja 513 [4]).

Kortteliin n:o 493 ei määrätä sisäpuolisia rakennusrajoja

Rahatoimikamarin esityksestä kaupunginvaltuusto päätti [5]), että korteliin n:o 493 XIV kaupunginosassa ei määrätä sisäpuolisia rakennusrajoja.

Määräraha vesijohtoverkon laajentamiseen

1910 vuoden menosääntöä vahvistaessaan myönsi kaupunginvaltuusto [6]) yhteensä 316,950 markkaa vesijohtoverkon laajentamiseen seuraaville alueille, nimittäin: Nimrodkadun alle Läntiseltä viertotieltä Lastenhoitoyhdistyksen tontille, Ruoholahdenkadun alle Köydenpunojan- ja Kirkkomaankadun välille, Hietalahdenkadun alle Ruoholahden- ja Antinkadun välille sekä viimeksi mainitun kadun alle Abrahaminkadulle asti, Hietalahdenkadun alle Antin- ja Bulevardikadun välille, Elisabetinkadun alle Nikolain- ja Mauritsinkadun välille, Pohjoisrannan alle Kirkkokadulta osotenumeroon 16, Runebergkadun alle Fjälldalin ja Isontorin pohjoislaidan välille, Viidennen linjan alle Porthaninkadun ja Itäisen viertotien välille, Kaarlenkadun alle Viidennen linjan ja Helsinginkadun välille, Castréninkadun alle I. Pappi- ja Kaarlenkadun välille, Porthaninkadun alle Viidennen linjan ja Agrikolakadun välille, Aurorakadun alle Museo- ja Nervanderkadun sekä Freese- ja Arkadiakadun välille, Meilanskadun alle Töölön- ja Topeliuskadun välille, Rehbindertien alle Perämiehenkadun ja Edelfelttien sekä Hornin- ja Armfelttien välille, Edelfelttien alle Rehbinder- ja Armfelttien välille, Hornintien alle Rehbinder- ja Armfelttien välille, Arkadiakadun alle I. Henrikin- ja E. Rautatiekadun välille, Haapaniemenkadun alle osotenumerosta 4 Sörnäsin rantatielle, Siltavuorenpenkereen alle Nikolain- ja Unioninkadun välille sekä Topeliuskadun alle Kammion- ja Meilanskadun välille.

Määräraha kaasujohdon teettämiseksi Itäiseltä viertotieltä Diakonissalaitoksen taloon.

Kirjelmässä syyskuun 10 päivältä ilmoitti kaupungin valaistuslaitoksen hallitus, että vuonna 1910 käy tarpeelliseksi XI ja XII kaupunginosan kaasutarpeen täyttämiseksi laittaa johto Itäiseltä viertotieltä Vilhovuorenkadun kohdalta Alppikadun varrella sijaitsevaan Diakonissalaitoksen taloon, mutta että tuntuvasti säästyisi kustannuksia, jos johto

[1]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 6 §. — [2]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 25 §. — [3]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 10 §. — [4]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 8 §. — [5]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 26 §. — [6]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §.

laskettaisiin jo tänä vuonna Vaasan-, Fleming-, Helsingin-, Kristiinan- ja Alppikadulle painejohtoa varten kaivettuun hautaan, ja esitti hallitus sentähden, että hallitus 1910 vuoden rahasääntöön uusia kaasujohtoja varten pantavasta määrärahasta saisi mainitun johdon kustannuksiin edeltäpäin vuonna 1909 käyttää 6,000 markkaa. Esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi [1]).

Määräraha kaasutehtaan pääputkiverkon laajentamiseen.

Kaupungin valaistuslaitoksen 1910 vuoden menosääntöä vahvistaessaan myönsi [2]) kaupunginvaltuusto kaasutehtaan pääputkiverkon laajentamista varten 66,300 markkaa.

Sähkökäyttövoiman siirto Vanhankaupungin vesilaitokseen.

Kirjelmässä huhtikuun 30 päivältä esitti kaupungin sähkölaitoksen rakennustoimikunta että, kun Vanhankaupungin vesilaitos on erittäin suuressa sähkökäyttövoiman tarpeessa, sitä saisi Sörnäsin pääasemalta maakaapelilla johtaa Vanhankaupungin vesilaitokseen sekä että tarkoitukseen osotettaisiin 70,000 markkaa, huomioon otettavaksi muiden sähkölaitosta varten myönnettyjen määrärahain yhteydessä. Esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi [3]).

Kysymys kadunjärjestely- ja tasoitustöiden teettämisestä lainavaroilla.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 30 päivänä 1908 oli antanut erityisen valiokunnan toimeksi valtuustolle esittää lausunnon m. m. siitä, eikö siihen nähden että kaupungilla tuohon aikaan oli myytyjen tonttien kauppahintaa saamatta lähes 8,500,000 markkaa, joka saaminen ainoastaan verkalleen tulee maksetuksi, olisi aihetta kadunjärjestämistöiden jouduttamiseksi käydä teettämään sellaisia töitä lainavaroillakin, sekä valtuusto oli tähän valiokuntaan valinnut [4]) herrat Engströmin, Hertzbergin ja Parviaisen, kauppias J. Tallbergin sekä insinööri G. Zittingin, antoi valiokunta mietinnön [5]) asiasta. Siinä valiokunta mainitsi, että valiokunnassa oli lausuttu eriäviä mielipiteitä asiasta, eräät jäsenet kun olivat olleet sitä mieltä, että vasta sittenkun tontinlunastuksista kertyneiden varain ylijäämä on käytetty kadunjärjestelytöihin, voi käydä tarpeelliseksi harkita, onko sellaisia töitä varten osotettava lainavarojakin, eikä kaupungin siinä tapauksessa suinkaan tulisi, kun suurempia töitä on teetettävä tai katsotaan olevan kaupungin edun mukaista yhtaikaa toimeenpanna, kammoa sellaista tarkoitusta varten ottamasta tarpeellisia lainoja kunakin kertana tutkittuaan niiden tarpeellisuutta. Toiset valiokunnan jäsenet sitävastoin olivat olleet sitä mieltä, että puheenalaiset työt olisi teetettävä vakinaisesta rahasäännöstä riippumatta, sekä niin

[1]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 19 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [3]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 27 §. — [4]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 28 §. — [5]) Valt. pain. asiak. n:o 39.

ollen, samoinkuin vesijohtotyötkin, kustannettava pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuilla kuoletuslainoilla, jossa tapauksessa nämä työt aina kävisi teettäminen edullisimpaan aikaan ja niin laajasti kuin asianhaarat ja olot kulloinkin vaativat. Mitä kadunjärjestelykysymysten valmisteluun tulee, oli valiokunta katsonut sen olevan toimitettava sillä tavoin, että kaupunginvaltuuston keskuudestaan asettama erityinen valiokunta tarkoin ja kaikinpuolisesti käsittelisi nämä kysymykset.

Esityksensä nojalla katsoi valiokunta:

että lainavaroja voidaan käyttää tarpeellisten kadunjärjestely- ja tasoitustöiden järkiperäisen toimittamisen mahdolliseksi saattamiseen; sekä

että tähän kuuluvat kysymykset olisi vastedes tarkkaa ja kaikinpuolista valmistelua varten annettava erityisen valiokunnan käsiteltäviksi, ennenkuin kaupunginvaltuusto päättää sellaiset työt teetettäviksi.

Valiokunnan mielestä olisi niinikään otettava harkittavaksi:

olisiko kadunjärjestely- ja tasoitustyöt, samoinkuin on laita vesijohtotöiden, tehtävä riippumattomiksi vakinaisesta rahasäännöstä ja yksinomaan kustannettava lainavaroilla.

Asiaa kaupunginvaltuustossa esiteltäessä lähetettiin [1]) se rahatoimikamariin.

Antamassaan lausunnossa [2]) rahatoimikamari mainitsi kamarista näyttäneen siltä, kuin täytyisi kaupungin lähimpäin kymmenen vuoden kuluessa toimeenpanna niin suuria yleisiä yrityksiä lainavaroilla, ettei olisi hyvinkään kaukonäköistä sen lisäksi kartuttaa kaupungin nopeasti kasvavaa velkataakkaa suorittamalla kaduntasoitustöidenkin kustannukset lainavaroista, ja esitti kamari sentähden kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että kaduntasoitus- ja -järjestelytöiden kustannukset samoinkuin tähänkin asti pantaisiin maksettaviksi kaupungin vakinaisesta rahasäännöstä.

Tämän rahatoimikamarin esityksen kaupunginvaltuusto hyväksyi [3]).

Määrärahoja kaduntasoitustöitä varten.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti [4]) kaupunginvaltuusto silloisen työnpuutteen lieventämiseksi antaa kaupungin rakennuskonttorin toimeksi paikalla ryhtyä teettämään tasoitustöitä Museo- ja Arkadiakadun välisellä Aurorakadun osalla XIII kaupunginosassa ynnä Viidennen linjan ja Helsinginkadun välisellä Kaarlenkadun osalla XI kaupunginosassa sekä mainittuihin tarkoituksiin osottaa, toiseen 68,600 ja toiseen 89,000 markkaa,

[1]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 16 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 50. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 8 §. — [4]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 8 §.

edeltäpäin maksettavaksi kaupunginkassasta, kuitenkin niin että pyydettyjä määrärahoja toistaiseksi käytettäisiin ainoastaan mikäli niitä tarvitaan kallion louhintaan puheenalaisilla alueilla.

Vahvistettaessa 1910 vuoden menosääntöä pantiin [1]) mainitut määrärahat siihen.

Määrärahoja katujen ja yleisten paikkain korjaukseen, kunnossapitoon ja teettämiseen.

Lisäksi myönsi [2]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan katujen ja yleisten paikkain korjaukseen, kunnossapitoon ja teettämiseen seuraavat määrärahat, nimittäin: Rautatientorin pohjoisosan korottamiseen ja ketokivillä päällystämiseen 35,000 markkaa, Hietalahden etelärannan ketokiveyksen uusimiseen 4,800 markkaa, erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain kaiteiden uudestirakentamiseen ja korjaukseen 9,000 markkaa, Itäisen viertotien laajentamiseen 15,000 markkaa ja erinäisiin korjauksiin 15,000 markkaa, kaupungille kuuluvan Laivastokadun pohjoispengermän jalkakäytävän teettämiseen ja kadun ajotien viertämiseen 10,850 markkaa, kaupungille kuuluvan Länsi Satamakadun osan tasoitukseen ja viertämiseen 5,400 markkaa, Tehtaan- ja Merikadun välisen Laivurinkadun kaupungille kuuluvan osan päällystämiseen ketokivillä 12,700 markkaa, kaupungille kuuluvain Neljännen linjan osain viertämiseen tontin n:o 5 viereltä korttelissa n:o 318 sekä koko korttelin n:o 319 viereltä 9,300 markkaa, Lintulahden- ja Vilhovuorenkadun välisen Sörnäsin rantatien osan päällystämiseen ketokivillä 19,500 markkaa, Rahapajanrannan itäpään ulkolaidassa olevan 10 metrin levyisen ajotien päällystämiseen ketokivillä 40,800 markkaa, Rahapajanrannan kahden ulomman rautatieraiteen jatkamiseen itään päin sekä uuden yhdysraiteen teettämiseen ensin mainittujen ja Katajanokan pääraiteen välille 18,800 markkaa sekä Pääskylänkadun tasoittamiseen Sturekadulta osotenumeroon 8 korttelissa n:o 367 9,000 markkaa, Viidennen linjan tasoittamiseen Itäisen viertotien ja Porthaninkadun väliltä 25,000 markkaa, Castréninkadun tasoittamiseen Länsi Pappi- ja Kaarlenkadun väliltä 10,600 markkaa, Franzéninkadun tasoittamiseen Fleming- ja Kaarlenkadun väliltä 13,500 markkaa, Agrikolakadun samoin Kaarlen- ja Porthaninkadun väliltä 22,200 markkaa, Porthaninkadun samoin Viidennen linjan ja Agrikolakadun väliltä 38,000 markkaa, Töölönkadun samoin Aurora- ja Dagmarkadun väliltä 5,500 markkaa, Runebergkadun samoin Fjälldalin- ja Hesperiakadun väliltä 51,400 markkaa, Meilanskadun samoin Töölön- ja Topeliuskadun väliltä 11,800 markkaa, Läntisen viertotien samoin korttelin n:o 446 viereltä 15,000 markkaa, Arkadiakadun samoin Länsi Henrikin- ja Etelä Rautatiekadun väliltä 10,700 markkaa, Rehbindertien

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §.

samoin Perämiehenkadun ja Armfelttien väliltä 12,000 markkaa, Edelfelttien samoin Rehbinder- ja Armfelttien väliltä 7,500 markkaa, Ehrensvärdtien samoin Tehtaankadun ja Rehbindertien väliltä 2,000 markkaa, Horntien samoin Rehbindertien ja Tehtaankadun väliltä 1,900 markkaa sekä Topeliuskadun samoin Kammion- ja Meilanskadun väliltä 25,200 markkaa.

Kysymys Pitkänsillan uudestirakentamisesta.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 17 päivänä 1907 oli antanut [1]) erään toimikunnan tehtäväksi valmistella Pitkänsillan uudestirakentamista koskevaa kysymystä, antoi toimikunta mietinnön [2]) asiasta. Siinä lausui toimikunta pääasiassa seuraavaa:

Mitä ensinnä sillan leveyteen tulee, oli toimikunta sitä mieltä että, kun sillan on välitettävä erittäin vilkasta henkilöliikennettä, pitäisi sen kaiteiden väliä olla vähintään 22 metriä, josta mitasta 8 metriä tulisi jalkakäytäväin ja 14 metriä ajotien osalle.

Sillan rakennusaineeseen nähden lausui toimikunta jyrkkänä mielipiteenään, että silta olisi rakennettava granitista. Puusta, raudasta ja rautabetonista tehtyihin siltoihin verraten on nimittäin granitista tehdyllä se etu, että sen kestävyys on miltei rajaton, jota paitsi se oikein tehtynä tuskin ensinkään kärsii pakkasesta, kosteudesta ja tutinasta, minkä johdosta korjaus- ja kunnossapitokustannuksetkin ovat mitättömän vähäiset.

Siltarakennusta varten oli toimikunta teettänyt piirustukset ja kustannuslaskelmat kolmen eri vaihtoehdotuksen mukaan. Luonnoksen I mukaan rakennettaisiin silta kolmelle kaarelle, joista kukin olisi 12 metriä pitkä ja sillan alainen vapaa vedenpinta niinmuodoin 36 metriä leveä ja, kun jokainen pilari olisi 2 metriä leveä, olisi sillan pituus päätekiinnikkeiden välillä kaikkiaan 40 metriä. Kukin sillankaari tehtäisiin holvikaaren muotoinen, jonka alapinta olisi ympyrämäinen ja nuolenkorkeus olisi 1.7 metriä. Holvinlaen ja keskivedenpinnan välinen vapaa tila olisi 3.8 metriä korkea. Sillan ajotie päällystettäisiin noppakivillä, jalkakäytävät asfaltilla. Kustannukset tämän suunnitelman toteuttamisesta ynnä väliaikaisen sillan y. m. laittamisesta oli arvioitu 760,000 markaksi. Luonnos II näytti 5 kaarelle rakennetun sillan, ollen kaaret samaa muotoa ja kokoa kuin edellisessä luonnoksessa. Sillan alainen vapaa vedenleveys olisi tässä tapauksessa 60 metriä ja sillan koko pituus päätekiinnikkeiden välillä 68 metriä. Sillan kansitus olisi samanlainen kuin edellä mainittu. Kustannukset oli arvioitu kaikkiaan 871,000 markaksi, joihin kuitenkin tulisi lisäksi menoja tätä suunnitelmaa varten ehdotetusta jonkin

[1]) Ks. 1907 vuod. kert., siv. I. 70 ja 71. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 53.

verran upeammasta rakennustaiteellista ulkoasusta. Luonnos III erosi edellisistä siinä, että ehdotettujen kolmen holvin tukiväli oli ehdotettu 16 metriksi sekä pilarien leveys 2—2.5 metriksi. Vapaa vedenleveys olisi siten 48 metriä ja päätekiinnikkeiden väli kaikkiaan 53 metriä. Tämän luonnoksen kustannukset oli samoilla edellytyksillä kuin muutoin luonnoksessa I laskettu 787,500 markaksi. Kaikkiin näihin luonnoksiin nähden oli huomattava, että sekä päätekiinnikkeet että pilarit oli ehdotettu perustettaviksi suorastaan kiinteään kallioon. Toimikunta puolsi viimeksi mainittua luonnosta.

Lopuksi toimikunta mainitsi, että toiminimi Wayes & Freytagin laatiman ehdotuksen mukaan rakennettu silta, joka tehtäisiin rautabetonista käyttämällä granitia kaiteisiin sekä päätekiinnikkeitten ja pilarien verhoksi, maksaisi kaikkiaan 707,000 markkaa.

Toimikunta sentähden ehdotti lisätyn kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Pitkäsilta on uudestirakennettava toimikunnan ehdotuksen mukaisesti, joka käsittää granitista tehtävän sillan kolmelle 16 metrin pituiselle kaarelle, ollen kaiteiden vapaa välimatka 22 metriä;

että rakennustyötä ynnä nykyisen sillan purkamista ja rakennusaikana tarpeellisen väliaikaisen sillan rakentamista varten osotetaan 787,500 markkaa, suoritettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista; niin myös

että varsinainen kaupunginvaltuusto saa toimekseen sekä hankkia vahvistuksen lisätyn kaupunginvaltuuston lainaan nähden tekemälle päätökselle että ryhtyä muihin asiasta aiheutuviin toimenpiteisiin;

sekä että varsinainen valtuusto päättäisi:

asettaa kolmihenkilöisen toimikunnan, jonka silmälläpidon alaisena rakennustyö vahvistetun ohjelman mukaan suoritetaan, ollen toimikunnan, mikäli tarve vaatii, kaupunginvaltuustolle annettava lausuntoja ja ehdotuksia.

Asiaa esiteltäessä valtuusto päätti [1]) maistraatilta anoa lisätyn valtuuston valitsemista asiaa käsittelemään ja ratkaisemaan.

Lokaveden puhdistusasemain laittaminen, kanavan rakentaminen Töölönlahden ja Taival-

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 6 päivänä 1908 oli pannut pöydälle [2]) kysymyksen kanavan rakentamisesta Töölönlahden ja Taival- tai Humallahden välille odottaessaan ehdotusta, joka rakennuskonttorissa oli tekeillä Töölönlahden veden pilaantumisen estä-

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 6 §. — [2]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 44 ja 45.

miseksi, antoi rakennuskonttori kirjelmässä joulukuun 12 päivältä s. v.[1]) rahatoimikamariin ehdotuksen katkaisevan lokaviemärin rakentamisesta Fredriksperin ja Humallahden välille 679,300 markan kustannuksilla, joten rautatiepenkereen länsipuolinen Töölönlahden osa vapautuisi mainittuun lahteen laskevan lokaveden pääasiallisesta määrästä. tai Humallahden välille sekä Töölönlahden ruoppaaminen ja varustaminen rantareunustuksella.

Kun kuitenkin terveydenhoitolautakunta oli vastamainittua rakennuskonttorin ehdotusta vastaan tehnyt eräitä muistutuksia, antoi konttori rahatoimikamariin kirjelmän marraskuun 1 päivältä 1909[1]), jossa konttori, seikkaperäisesti perusteltuaan tekemäänsä ehdotusta, että eräitä Töölönlahteen laskevia vesiä varten laitettaisiin ulkomaiseen malliin lokaveden puhdistusasemat, Fredriksperin vierelle 3,000 asukasta ja Diakonissalaitoksen vierelle 2,800 asukasta varten, sekä vastedes Töölön sokeritehtaan vierelle, teki seuraavat ehdotukset:

että puhdistusasemain laittamiseksi The Scandinavian Septic Tank Companyn yleisehdotuksen mukaisesti Fredriksperin järjestelyratapihan ja Diakonissalaitoksen läheisyyteen osotettaisiin 47,400 ja 69,500 markkaa:

että, siinä tapauksessa että lokaviemäriveden puhdistaminen edellä mainituilla asemilla osottaa tyydyttävän tuloksen, kolmas puhdistusasema luoteesta Töölönlahteen tulevia lokavesimääriä varten laitettaisiin soveliaalle paikalle Florantien kaakkoispuolelle;

että tämän johdosta konttorin kirjelmässään joulukuun 12 päivältä 1908 ehdottaman katkaisevan lokaviemärin rakentaminen Fredriksperistä Humallahteen saisi jäädä siksi, kunnes puhdistusasemain toiminnasta on saatu luotettavia tuloksia;

että ehdotus pumppulaitokseen yhdistetyn katkaisevan lokaviemärin rakentamisesta Töölönlahden ympäri ei aiheuttaisi toimenpidettä;

että sitä vastoin 47,000 markan määräraha jo ensintulevan vuoden menosäännössä osotettaisiin sellaista Kaisaniemen ravintolan vierellä Töölönlahteen laskevan lokaviemärin muutosrakennusta varten, että viemäri tulisi Kaisaniemen alla olevan, Siltavuoren satamaan laskevan ison lokaviemärin välittömään yhteyteen;

että päätettäisiin perkauttaa Töölönlahti ruoppaamalla ja varustaa sen rannat reunakiveyksellä puutarhalautakunnan viime ehdotuksen mukaan sekä aikanaan osottaa tarpeellinen määräraha tähän tarkoitukseen; sekä

---

[1]) Valt. pain. asiak. n:o 47.

että Töölönlahden ja Taivallahden, vaihtoehtoisesti Humallahden yhdistävää kanavaa koskeva kysymys saisi raueta, joten kaupunginvaltuuston lokakuun 6 päivänä 1908 tehdyn päätöksen nojalla tarkoitukseen varatut Töölön kaupunginosan tontit vapautuisivat myytäviksi.

Sittenkun terveydenhoitolautakunnan lausunto oli rakennuskonttorin vastamainitun ehdotuksen johdosta saatu, esitti rahatoimikamari kirjelmässä marraskuun 22 päivältä ehdotuksia hyväksyttäviksi terveydenhoitolautakunnan tekemin lisäyksin, että kiellettäisiin Töölönlahtea enää täyttämästä.

Asiaa esiteltäessä, budjettivaliokunnan annettua siitä lausuntonsa [1]), päätti [2]) kaupunginvaltuusto lokaveden puhdistusaseman teettämiseksi Eläintarhaan osottaa 47,400 markkaa, maksettavaksi taksoitetuista tai muista käytettävänä olevista varoista, sekä jättää ehdotuksen katkaisevan kanavan teettämisestä rautatien alueelta Siltavuorensatamaan tällä kertaa raukeamaan, jota vastoin asia muilta kohdin vastedes esiteltäisiin valtuustolle.

Määrärahoja laskukanavain korjaukseen, kunnossapitoon ja teettämiseen.

1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan myönsi [2]) kaupunginvaltuusto laskukanavain korjaukseen ja kunnossapitoon 34,000 markkaa sekä laskukanavain teettämiseen pääasiallisesti päätettyjen kaduntasoitusten yhteydessä kaikkiaan 146,300 markkaa.

Määrärahoja teiden ja viertoteiden korjauksiin.

Niinikään myönsi [3]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan teiden korjauksiin kaikkiaan 14,800 ja viertoteiden korjauksiin 15,000 markkaa.

Sörnäsin satamaolojen järjestäminen.

Kirjelmässä helmikuun 2 päivältä teki kaupungin sähkötehtaan rakennustoimikunta esityksen Sörnäsin satamaolojen järjestämisestä siihen suuntaan, että niin kaupunki kuin muutkin täkäläiset hiilentuottajat voisivat mahdollisimman mukavasti ja halvalla toimittaa hiilenpurkauksen ja varastoonpanon.

Asiaa esiteltäessä päätti [4]) kaupunginvaltuusto siitä vaatia rahatoimikamarin ja satamarakennusvaltuuskunnan lausuntoa.

Lisämääräraha Katajanokan laiturirakennusta varten.

Koska 1909 vuoden menosääntöön Katajanokanrannan uudestirakentamista varten pantu 120,000 markan määräraha ei, mikäli rakennuskonttori oli rahatoimikamarille ilmoittanut, riittäisi työn suorittamiseen, esitti kamari kirjelmässä kesäkuun 10 päivältä, että kaupunginvaltuusto osottaisi käytettävänä olevista lainavaroista 40,000 markan lisä-

---

[1]) Valt. pain. asiak. n:o 59. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [4]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 22 §.

määrärahan Katajanokan laituritöiden loppuun suorittamiseen. Esityksen valtuusto hyväksyi [1]).

Määrärahoja kaupungin satamain korjaus- ja kunnossapitosekä uutistöihin.

Vahvistaessaan 1910 vuoden menosääntöä myönsi [2]) kaupunginvaltuusto rantalaiturien, siltain y. m. korjauksiin 40,500 markkaa, jäälleajosiltain teettämiseen sekä aitausten teettämiseen laitureille ja jäärailojen vierelle 5,000 markkaa, satamain ruoppaukseen 20,000 markkaa, ruoppavarastopaikan järjestämiseen Sörnäsin niemekkeelle 10,000 markkaa, Hakaniemenrannan rakennustyön loppuun saattamiseen 54,000 markkaa sekä Humalluodolle vievän jalkasillan teettämiseen y. m. 4,700 markkaa.

Kaupungin istutusten yksinkertaistuttaminen ja lisämääräraha niitä varten.

Esiteltäessä puutarhalautakunnan kirjelmissä helmikuun 9 ja maaliskuun 11 päivältä tehtyjä esityksiä kaupungin istutusten yksinkertaistuttamisesta myöntyi [3]) kaupunginvaltuusto viimeksi mainitussa kirjelmässä tehtyyn ehdotukseen, että tähänastista vaatimattomampia kukkasryhmiä järjestettäisiin eräille luetelluille paikoille, sekä salli lautakunnan enintään 12,000 markalla ylittää kaupungin istutusten kunnossapitoon vuodeksi 1909 myönnetyn määrärahan, minkä ohessa valtuusto lausui toivomuksen, että myönnetyn lisämäärärahan käyttämisessä noudatettaisiin tarpeellista säästäväisyyttä.

Määräraha Eläintarhan urheilukentän töiden loppuun saattamiseen.

Kirjelmässä syyskuun 30 päivältä rahatoimikamari esitti, että 13,500 markan määräraha edeltäpäin maksettaisiin kaupunginkassasta Eläintarhan urheilukentän töiden loppuunsaattamiseen ja kamari valtuutettaisiin 1910 vuoden rahasääntöä laadittaessa siihen panemaan tarpeelliset varat sekä urheilukentän lopullista kuntoonpanoa että mainitulle kentälle vievän tien tasoittamista varten. Kaupunginvaltuusto myöntyi [4]) esitykseen.

Vahvistettaessa 1910 vuoden menosääntöä pantiin [5]) puheenalaisia tarkoituksia varten 9,700 ja 17,800 markan määrärahat.

Muita määrärahoja kaupungin istutuksia varten.

Vahvistettaessa 1910 vuoden menosääntöä osotti [6]) kaupunginvaltuusto istutusten ja puutaimistojen voimassapitoon 92,500 markkaa, talvipuutarhan samoin 6,000, urheilu- ja leikkikenttäin samoin 1,450 sekä aitausten kunnossapitoon 3,000 markkaa, kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttoaineita ja puutarhan valaistusta varten 950 markkaa, puiden suojusristikkojen hankkimiseen 1,950 markkaa, nurmien uusimiseen 3,000 markkaa, mullanvalmistukseen kaupungin istutuksia varten 3,500 markkaa, kaupunginpuutarhan korjaustöihin 3,500 markkaa, Tehtaanpuiston kasvihuo-

[1]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 19 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [3]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 15 §. — [4]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 27 §. — [5]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [6]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §.

neiden korjaukseen 1,350 markkaa, Konstantininkadun viereisen istutuksen kuntoonpanoon 150 markkaa, työkalujen ostoon ja korjaukseen 2,500 markkaa, Eläintarhan kahden makkilan puhtaanapitoon 324 markkaa, Savilan taimiston kuntoonpanoon 2,500 markkaa, Punanotkon tasoitustyön jatkamiseen 5,000 markkaa, Haapaniemen tasoitus- ja istutustyön loppuunsaattamiseen 6,000 markkaa, kelkkaratain laittamiseen 1,600 markkaa sekä kaupunginpuutarhan vesijohtoputken uusimiseen 2,500 markkaa.

Määrärahoja puhtaanapitolaitosta varten.

Samaten myönsi [1]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan seuraavat määrärahat puhtaanapitolaitosta varten, nimittäin: kaatopaikkain ja laiturien voimassapitoon 5,000 markkaa, vartijain palkkaamiseen 7,000 markkaa, makkien ja käymäläin puhtaanapitoon ja korjaukseen 17,000 markkaa, yleisten paikkain, katujen, viertoteiden, teiden, venesatamain ja jäiden puhtaanapitoon kaikkiaan 159,200 markkaa sekä katujen kasteluun 10,000 markkaa.

Määrärahoja Korkeasaaren ja Seurasaaren laitosten voimassapitoon.

Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunnan kaupunginvaltuustolta anottua 71,000 markan määrärahaa kaupungille vuodelta 1909 tulevasta yhtiön voittovarain osuudesta käytettäväksi Korkeasaarella ja Seurasaarella olevain yhtiön laitosten voimassapitoon vuonna 1910 myönsi [2]) valtuusto yhtiölle mainittuun tarkoitukseen 35,000 markan määrärahan edeltäpäin suoritettavaksi kaupunginkassasta sekä aikanansa takaisin maksettavaksi kaupungille tulevasta mainittujen voittovarain osuudesta, minkä ohessa valtuusto sen kysymyksen valmistelemiseksi, minkä verran yhtiölle lopullisesti voitaisiin myöntää avustusta mainituista voittovaroista, lähetti asian vastedes asetettavaan erityiseen valiokuntaan, jonka olisi tehtävä ehdotus voittovarain jakamiseksi.

Määräraha Turholmaan tehtävää aitausta varten.

Rahatoimikamarin esityksestä osotti [3]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 1,300 markkaa aitauksen teettämiseksi Turholmassa olevan Henrik Borgströmin puiston ja siihen rajoittuvien tilusalueiden välille.

Likaveden johtaminen Turvikin huvilasta.

Kirjelmässä elokuun 19 päivältä rahatoimikamari esitti, että likaveden johtamiseksi Turvikin huvilasta mereen teetettäisiin laskujohto sekä että tarkoitukseen myönnettäisiin 1,200 markkaa.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti [4]) edellä mainitun likaveden poistamista varten ennestään olevan laskujohdon suljettavaksi ja epäsi rahatoimikamarin esityksen uuden tuollaisen johdon rakentamisesta sekä käski kamarin ryhtyä toimenpiteeseen likaveden kokoomiseksi jollakin yksinkertaisella ja halvalla tavalla.

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 18 §. — [3]) Valt. pöytäk. toukok. 25 p., 10 §. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 37 §.

Määräraha kaatopaikan laittamiseksi Bölen tilalle.

Rahatoimikamarin esityksestä osotti [1]) kaupunginvaltuusto kaatolaiturin laittamiseksi Bölen tilalle ja laiturille vievän tien teettämiseksi sekä mainitun laiturin kunnossapitokustannuksiin 725 markkaa maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Määräraha Fredriksperin huvilayhdyskunnassa teetettäviä kanavoimistöitä varten.

Niinikään osotti [2]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan Fredriksperin huvilayhdyskunnassa kesällä 1909 teetettäviä kanavoimistöitä varten 7,000 markkaa.

Evätty ehdotus Kappeliesplanaadin viereisen jalkakäytävän laajentamisesta.

Kirjelmässä syyskuun 30 päivältä rahatoimikamari mainitsi kaupunginasemakaava-toimikunnan kamarille ehdottaneen, että Kappeliesplanaadin viereinen Pohjois Esplanaadikadun jalkakäytävän osa laajennettaisiin saman levyiseksi kuin Runeberginesplanaadin jalkakäytävä on, mutta esitti kamari, että kaupunginvaltuusto epäisi ehdotuksen, koska liikennekannalta katsoen ei ole painavia syitä sen toteuttamiseen.

Asiaa esiteltäessä valtuusto päätti [3]), että kaupunginasemakaava-toimikunnan ehdotus ei aiheuta toimenpidettä.

Kaupungin rakennuksista yksityisille luovutettujen huoneistojen kunnossapitovelvollisuus

Kirjelmässä kesäkuun 25 päivältä ehdotti rahatoimikamari annettavaksi määräyksiä kaupungin rakennuksista yksityishenkilöille luovutettujen huoneistojen hoitoon ja kunnossapitovelvollisuuteen nähden.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti [4]) siitä pyytää palotoimikunnan, kasvatuslautakunnan, puutarhalautakunnan ja Marian sairaalan hallituksen lausuntoa, minkä jälkeen kaikki asiassa syntyneet kirjat painatettaisiin.

Esitys lainavarain osottamisesta eräiden rakennusyritysten kustannuksiin.

Kirjelmässä marraskuun 16 päivältä [5]) esitti rahatoimikamari mainitsemistaan syistä, että lainavaroja osotettaisiin seuraavain rakennusyritysten osin loppuun saattamiseen, osin alottamiseen, nimittäin:

Marian sairaalan laajennukseen	Smk	160,000: —
Kallion kansakoulutalon valmistamiseen	„	310,000: —
Ratakadun „ „	„	225,000: —
Hakaniementorin kauppahallin rakentamiseen . . .	„	300,000: —
Kallion kansankirjastotalon „ . . .	„	200,000: —
Kahden poikittaiskanavan teettämiseen	„	65,400: —
Erinäisten lokaviemäriveden puhdistusasemain teettämiseen	„	250,000: —
Uusien laiturirakennusten teettämiseen	„	1,000,000: —
	Yhteensä Smk	2,510,400: —

[1]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 20 §. — [2]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 21 §. — [3]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 28 §. — [4]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 10 §. — [5]) Valt. pain. asiak. n:o 45.

ja ehdotti kamari, että tästä summasta Marian sairaalan laajentamiseen tarvittavat 160,000 markkaa osotettaisiin 1909 vuoden obligatsionilainasta sekä loput vastaisista kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista.

Asiaa esiteltäessä lähetti[1]) kaupunginvaltuusto sen budjettivaliokuntaan, jonka tuli erikseen lausua mielipiteensä siitä, olisiko ja missä määrin kamarin esityksessä mainitut tarpeet täytettävä lainavaroilla vai työt ehkä teetettävä kaupungin vakinaiseen rahasääntöön pantavilla määrärahoilla.

Valiokunnan annettua lausunnon[2]) asiasta päätti[3]) kaupunginvaltuusto, että Kallion kansakoulutalon määräraha 310,000 markkaa suoritettaisiin kahta vuotta lyhemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista sekä että muut edellä mainitut työt, mikäli valtuusto oli päättänyt ne teetettäväksi, kustannettaisiin taksoitetuilla tai muilla käytettävinä olevilla varoilla.

Lausunto kaupungin katujen, torien y. m. suomenkielisiä nimiä koskevasta asiasta *).

Kirjelmässä huhtikuun 25 päivältä 1908 oli maistraatti kaupunginvaltuustolle lausunnon antamista varten lähettänyt rahatoimikamarin maistraatille tekemän esityksen kaupungin katujen, torien, tilusten, saarien, merenselkäin y. m. suomenkielisten nimien vahvistamisesta tekeillä olevan Helsingin kaupungin asemakartan suomenkieliseen painokseen otettaviksi. Sittenkun asia oli ollut valtuuston asettaman erityisen valiokunnan valmisteltavana, antoi valiokunta mietinnön[4]) ehdotuksineen puheenalaisiksi suomenkielisiksi nimiksi.

Asiaa käsitellessään päätti[5]) kaupunginvaltuusto, käymättä valiokunnan ehdotusta seikkaperäisesti tarkastamaan, antaa rahatoimikamarin toimeksi, mikäli asia oli kunnallishallinnon käsiteltävä, vahvistaa kaupungin katujen, torien, tilusten, saarien, merenselkäin y. m. suomenkieliset nimet sekä ottaa ne tekeillä olevaan kaupungin suomenkieliseen asemakarttaan noudattaen seuraavaa:

1) että, kun vahvistetuissa kaupunginasemakaavoissa mainitut saarien, luotojen, karien, lahtien, salmien ja merenselkäin nimet ovat luotsilaitoksen kartoissa ja merikorteissa, näitä nimiä ei ole suomentamalla muutettava eikä myöskään niiden mukaan nimitetyille kaduille pantava muuta nimeä;

---

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 18 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 59. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 35 vuodelta 1908. — [5]) Valt. pöytäk. jouluk. 1 p. 1908, 12 §.

*) Tämä kertomusvuoteen 1908 kohdistuva asia jäi epähuomiosta mainitsematta sen vuoden kertomuksessa.

2) että kaikki talojen, tilusten ja sellaisten tilusalueiden, joilla maakirjassa on katasterinimi, esim. Sörnäs, Aspnäs, Eko, Vallgård, sekä niiden mukaan nimitettyjen katujen nimet on pysytettävä ennallaan;

3) että erisnimistä johtuvat kadunnimet, kuten Antreankatu, Mikaelinkatu, Vilhelminkatu ja Mauritsinkatu, on asemakaavan suomenkielisessä laitoksessa pysytettävä pääasiallisesti ennallaan;

4) että suomentaa saa ainoastaan sellaiset kadun- ja tiluksennimet, joihin 1 ja 2 kohdan määräykset eivät kohdistu ja joiden nimi johtuu ominaisnimestä, niinkuin Ratakatu, Kaivopuisto ja Eläintarha, jossa kohden on huomattava, että käännös toimitetaan oikein tuntien ruotsinkielisten nimien merkitys sekä että, kun suomenkielessä on käytettävänä useampia samanmerkintöisiä sanoja, käytetään sitä, joka on enimmän ruotsinkielisen nimen kaltainen, esim. Tokankatu:

5) että, milloin ruotsinkielessä käytettyjä lainasanoja helposti voi käyttää suomenkielessäkin, näitä ei ole suomennettava, esim. Observatoriokatu, Terassikatu, Marinikatu; sekä

6) että edellä olevista määräyksistä poiketen saa pysyttää semmoisen suomenkielisen nimen, joka jo on tullut käytäntöön eikä ole syntynyt väärästä käännöksestä, esim. Hietalahdenkatu ja Itä Viertotie.

B. Kaupungin irtaimistoa ja rahatointa koskevat asiat.

Kaupungin irtaimiston katsastusmiehiksi kuluvaksi vuodeksi valitsi [1]) kaupunginvaltuusto herra Häggmanin, pörssivälittäjä Arthur Grönbergin, kauppias A. F. Sundströmin ja merikapteeni Leopold Laurentin sekä näiden varamiehiksi professori Uno Albrechtin ja konttorinjohtaja K. E. Grönlundin. Kaupungin irtaimiston katsastusmiehet.

Kaupunginkassan katsastusmiehiksi valitsi [2]) kaupunginvaltuusto herrat Hertzbergin ja Stockmannin sekä näiden varamiehiksi herrat Damsténin ja Kihlmanin. Kaupunginkassan katsastusmiehet.

Kirjelmässä maaliskuun 26 päivältä lähetti rahatoimikamari valtuustolle rahatoimikonttorin laatiman kertomuksen [3]) kaupungin 1908 vuoden tileistä ja tilinpäätöksestä. Tilinpäätös oli yhteenvedettynä näin kuuluva: Kertomus kaupungin 1908 vuoden tileistä ja tilinpäätöksestä.

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 3 §. — [2]) Valt. pöytäk. tammik. 2 p., 5 §. — [3]) Valt. pain. asiak. n:o 10.

Tulot.

Varattu säästö vuodelta 1907	Smk	600,000: —
Tuloja tulosäännön mukaan	„	11,716,511: 76
„ yli „	„	842,898: 50
Säästöä määrärahoissa	„	286,079: 79
	Smk	13,445,490: 05
Vuoden tulos, vajaus	„	370,575: 95
Yhteensä	Smk	13,816,066: —

Menot.

Määrärahoja menosäännön mukaan	Smk	12,316,511: 76
Menoja yli myönnettyjen määrärahojen	„	887,294: 73
Lasketuissa tuloissa syntynyt vajaus	„	612,259: 51
Yhteensä	Smk	13,816,066: —

Kun aikaisemman säästön käyttämättömästä osasta	Smk	498,148: 66
vähennetään vuoden vajaus	„	370,575: 95
saadaan saldoksi vuoteen 1909	Smk	127,572: 71

Kertomus liitettiin [1]) asiakirjoihin.

Kaupungin 1908 vuoden tilien tarkastus.

Maistraatti oli kirjelmässä toukokuun 15 päivältä valtuustolle lähettänyt kertomuksen [2]) kaupungin 1908 vuoden tilien tarkastuksesta.

Kertomuksesta kävi m. m. selville, että tilintarkastajat olivat havainneet kaupungin yhteenlaskettujen menojen 601,214 markalla 94 pennillä ylittäneen kulunkiarviossa lasketun loppusumman, ollen tämä ylitys 4.9 % koko kulunkiarviosta 1907 vuoden 9.6 %:n sijasta. Suurempi yhdenmukaisuus kuin lähinnä edellisenä vuonna oli niinmuodoin saavutettu määrärahain ja todellisten menojen loppusummain kesken, mutta useissa hallinnonhaaroissa rahasäännön mukaiset menot kuitenkin erosivat silmäänpistävässä määrässä kirjain mukaisista menoista. Niinpä oli kaupungin velkoja varten osotetut määrärahat ylitetty 38,742 markalla 19 pennillä, virastojen määrärahat 17,893 markalla 34 pennillä, kunnallishallinnon 34,674 markalla 80 pennillä sekä vesijohdon määrärahat 49,129 markalla 63 pennillä, minkä ohessa yleisistä töistä oli ollut kustannuksia 246,889 markkaa 32 penniä enemmän kuin rahasäännössä oli laskettu. Viimeksi

[1]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 21 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 22.

mainittuun pääluokkaan nähden ei tilintarkastajilla nyt enempää kuin edellisinäkään vuosina ollut käytettävänään rakennuskonttorin kertomusta eikä tähän kuuluvain tilien tarkastuksesta ollut saanut varmaa johtoa sen kysymyksen arvostelemiseksi, eikö mainittu määrärahain ylitys olisi ainakin jossain määrin ollut vältettävissä. Sitävastoin olivat tilintarkastajat huomanneet, että rahatoimikamarin kirjelmä, joka kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan oli 1908 vuoden alussa lähetetty useimmille kaupungin laitoksille ja hallituksille ja joissa näitä oli huomautettu että määrärahoja ei saa mainittavasti ylittää siihen hankkimatta kaupunginvaltuuston lupaa, ei ollut antanut sanottavaa tulosta.

Sen johdosta että erinäiset kaupungin laitokset olivat enimmäkseen pienissä erissä ja verraten korkeihin hintoihin ostaneet melko suuria kivihiilimääriä välikauppiailta, esittivät tilintarkastajat, eikö näille laitoksille voisi hankkia tilaisuutta saada mainittua tavaraa jostakin kaupungin teknillisestä laitoksesta, joka tuottaa maahan hiiliä suuremmissa erin.

Kaupungin tuloihin nähden huomauttivat tilintarkastajat, että nämä tosin olivat ylittäneet lasketun loppusumman, mutta ainoastaan 230,638 markalla 99 pennillä, vastaavan määrän vuonna 1907 ollessa 1,237,825 markkaa 19 penniä. Ylijäämää osottivat m. m. kertyneet korot 120,144 markkaa 52 penniä, kaupungin kiinteä omaisuus 49,970 markkaa 95 penniä, tuloa tuottavat oikeudet 88,644 markkaa 55 penniä, vesijohto 115,436 markkaa 65 penniä sekä valaistuslaitos 180,053 markkaa 98 penniä. Ettei lopputulos laskettuja ja todellisia tuloja vertaillessa edellä mainituista huomattavista ylijäämistä huolimatta ollut sen suotuisampi, johtui pääasiallisesti siitä, että tontinlunastukset, jotka oli laskettu 800,000 markaksi, olivat tuottaneet ainoastaan 331,820 markkaa 27 penniä. Tässä myös oli pääsyy puheenalaisen vuoden tilinpäätöksen osottamaan 370,575 markan 95 pennin vajaukseen, joka oli sitä merkittävämpi, kun edellisten vuosien tilinpäätökset jo pitemmän aikaa olivat osottaneet melko suuria ylijäämiä.

Tilinpäästö kaupungin hallintoviranomaisille vuodelta 1908.

Asiaa esiteltäessä päätti [1]) kaupunginvaltuusto myöntää rahatoimikamarille ja kaupungin muille hallintoviranomaisille vastuunvapauden niiden toiminnasta ja tilinteosta vuodelta 1908.

Tilitys lahjoitusrahastojen hoidosta vuonna 1908.

Rahatoimikamarin kirjelmässään helmikuun 11 päivältä lähettämä, rahatoimikonttorin laatima tili kaupungin lahjoitusrahastojen hoidosta vuonna 1908 esiteltiin kaupunginvaltuuston tiedoksi [2]).

[1]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 1 §. — [2]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 15 §.

Tilinpäästö Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunnalle vuodelta 1908.

Sittenkun maistraatti kirjelmässä huhtikuun 28 päivältä oli lähettänyt Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunnan antaman kertomuksen yhtiön toiminnasta vuonna 1908, päätti [1]) kaupunginvaltuusto myöntää johtokunnalle tilinpäästön mainitulta vuodelta, minkä ohessa valtuuston kaupungin osalle tulevia yhtiön voittovaroja jakamaan asettamalle valiokunnalle oli ilmoitettava, että mainittu osuus oli Smk 407,846: 16.

Helsingin vähittäismyyntiosakeyhtiön liikkeen loppuun selvitys.

Kirjelmässä helmikuun 4 päivältä rahatoimikamari ilmoitti, että pankinjohtaja Carl Cronstedt, jolla oli ollut tehtävänä Helsingin vähittäismyyntiosakeyhtiön liikkeen loppuun selvittäminen, oli kamariin lähettänyt 2,643 markkaa 45 penniä ynnä otteen yhtiön kirjoista tammikuun 1 päivästä 1908 lähtien sekä esittänyt, että kaupunginvaltuusto kirjain lopullista tarkastusta ja tilinpäästön myöntämistä varten valitsisi tilintarkastajan; ja ehdotti kamari tilintarkastajaksi kaupunginkasööri S. Ehrstedtiä. Esitykseen valtuusto myöntyi [2]).

Sittemmin lähetti rahatoimikamari kirjelmässä huhtikuun 22 päivältä varatuomari W. Holmbergin ja kaupunginkasööri Ehrstedtin antaman kertomuksen edellä mainittua liikkeen selvitystä koskevain tilien tarkastuksesta.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto myönsi [3]) pankinjohtaja Cronstedtille tilinpäästön mainitusta liikkeen selvityksestä, minkä ohessa Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1908 vuoden voittovaroja jakamaan asetetulle valiokunnalle oli ilmoitettava, että valiokunnan tuli mainitussa jaossa myös ottaa huomioon vähittäismyyntiosakeyhtiön varoista kaupungin hyväksi tulleet 1,532 markkaa 7 penniä.

Tilinpäästö Sedmigradskyn pikkulastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunnalle.

Sittenkun Sedmigradskyn pikkulastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunta oli lähettänyt kertomukset koulujen hallinnosta vuonna 1908 sekä koulujen mainitun vuoden tilien tarkastuksesta, päätti [4]) kaupunginvaltuusto myöntää johtokunnalle vastuunvapauden tilivuodelta sillä asianomaisten tilintarkastajain panemalla ehdolla, että Sedmigradskyn pikkulastenkoulun tilinpäätös oikaistaan tilintarkastuskertomuksen mukaisesti.

Palkkionkorotus kunnallisraatimies C. E. J. von Haartmanille.

Kunnallisraatimies Carl Erik Johannes von Haartmanin anomukseen saada palkkionkorotukseen nähden lukea hyväkseen huhtikuun 15 päivän 1903 ja heinäkuun 15 päivän 1906 välisen ajan, jolloin hän osin viransijaisena ja osin vakinaisena oli hoitanut kaupungin kunnallispormestarin virkaa, sekä lokakuun 1 päivän 1906 ja maaliskuun 1 päivän 1907 välisen ajan, jolloin hän oli ollut virkaa toimittavana kunnallisraatimiehenä

[1]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 10 §. — [2]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 10 §. — [3]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 15 §. — [4]) Valt. pöytäk. toukok. 25 p., 16 §.

maistraatissa, eli kaikkiaan siis kolme vuotta ja kahdeksan kuukautta, kaupunginvaltuusto myöntyi [1]).

Määräraha virkaatoimittavan oikeusraatimiehen palkkaamiseksi raastuvanoikeuteen.

Yhteisen raastuvanoikeuden esityksestä päätti [2]) kaupunginvaltuusto viransijaisen palkkaamiseksi nuoremman raatimiehen A. W. Nymanin jälkeen avonaiseksi tulleeseen raastuvanoikeuden nuoremman oikeusraatimiehen virkaan, jonka palkka viransijaisuuden aikana meni siviiliviraston leski- ja orpokassaan, myöntää 250 markan kuukausimäärärahan, maksettavaksi kesäkuun 1 päivästä siihen asti, kun virka jälleen on täytetty, ja suoritettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Määräraha raastuvanoikeuden viidettä osastoa varten vuodeksi 1910.

Yhteisen raastuvanoikeuden esityksestä päätti [3]) kaupunginvaltuusto raastuvanoikeuden väliaikaisen viidennen osaston voimassapitoon vuonna 1910 myöntää 24,200 markkaa käytettäväksi seuraavasti:

Palkkiota	puheenjohtajalle	Smk	1,000: —
„	puheenjohtajan viransijaiselle	„	3,000: —
„	varapuheenjohtajan viransijaiselle	„	3,000: —
„	ylimääräiselle oikeusraatimiehelle	„	3,000: —
„	kahdelle rikosasiain notaarille à 4,000: — . .	„	8,000: —
„	ylimääräiselle kaupunginviskaalille	„	3,000: —
„	2 ylimääräiselle kaupunginpalvelijalle à 1,600: —	„	3,200: —
		Yhteensä Smk	24,200: —

Määräraha apulaisen palkkaamiseksi maistraatinarkistoon.

Maistraatin esityksestä myönsi [4]) kaupunginvaltuusto 1,800 markan vuosimäärärahan apulaisen palkkaamiseksi maistraatinarkistoon, ja oli määräraha vuodelta 1909 pantava maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Määräraha kaupunginvoudinkonttorin huoneiston laajentamiseen.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti [5]) kaupunginvaltuusto kaupunginvoudin konttorihuoneiston laajentamista varten sekä valtuuttaa kamarin kolmeksi vuodeksi vuokraamaan vesijohtokonttorin entisen huoneiston ja kaksi huonetta kaupunginvoudin konttorin viereltä, edellisen 1,800 ja jälkimäiset 860 markan vuokramaksusta, että myös 1910 vuoden menosääntöön panna 200 markkaa laajennetun huoneiston korjausta ja 300 markkaa konttorin kaluston ostoa varten.

Lisäys maistraatin ja raastuvanoikeuden tarverahoihin.

Maistraatin anomuksesta myönsi [6]) kaupunginvaltuusto käyttövaroista 1,500 markan lisäyksen rahasäännössä olevaan maistraatin ja raastuvanoikeuden yhteisten tarverahain määrärahaan.

[1]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 35 §. — [2]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 26 §. — [3]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 14 §. — [4]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 2 §. — [5]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 17 §. — [6]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 12 §.

Määräraha eduskuntavaalien kustannuksiin.

Maistraatin anomuksesta päätti [1]) kaupunginvaltuusto ensiksi toimitettavain eduskuntavaalien kustannuksiin maistraatin käytettäväksi tilintekovelvollisuudella osottaa käyttövaroistaan 20,000 markkaa.

Palkankorotus kaupunginvaltuuston notaarille.

Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta päätti [2]) kaupunginvaltuusto, että valtuuston notaarille on myönnettävä korotettua vuosipalkkaa 4,800 markkaa, maksettavaksi kuluvan vuoden alusta.

Rahatoimikamarin arvaamattomain tarpeiden määrärahan ylitys.

Rahatoimikamarin asiasta tekemään esitykseen myöntyen valtuutti [3]) kaupunginvaltuusto kamarin 2,500 markalla ylittämään kamarin tämänvuotiseen menosääntöön pannun arvaamattomain tarpeiden määrärahan.

Määräraha rakennuskonttorin ylimääräisten arkkitehti- ja piirustaja-apulaisten palkkaamiseen.

Rahatoimikamarin esityksestä osotti [4]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 2,500 markkaa rakennuskonttorin ylimääräisten arkkitehti- ja piirustaja-apulaisten palkkaamiseen vuonna 1909.

Määräraha konttorikaluston ostoon kaupunginpuutarhurille.

Uuden konttorikaluston ostoon kaupunginpuutarhurille osotti [5]) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksestä käyttövaroistaan 600 markkaa.

Taksoituslautakunnan tarverahain määrärahan ylitys.

Sittenkun taksoituslautakunnan sihteeri oli rahatoimikamarille ilmoittanut, että kuluvan vuoden rahasääntöön pantu lautakunnan tarverahain määräraha oli ylitetty 2,500 markalla ja aivan todennäköisesti tulisi vieläkin ylitettäväksi 2,000 markalla, esitti rahatoimikamari kirjelmässä lokakuun 7 päivältä, että kaupunginvaltuusto valtuuttaisi taksoituslautakunnan sihteerin siten ylittämään mainitun tarverahain määrärahan kaikkiaan enintään 4,500 markalla.

Asiaa esiteltäessä myöntyi [6]) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esitykseen, samalla lausuen huomautuksen, että taksoituslautakunnan sihteerillä ei ollut oikeutta ylittää vuodekseen lautakunnalle myönnettyä määrärahaa, ennenkuin anomus siitä hyvissä ajoin edeltäpäin oli tehty ja valtuusto siihen myöntynyt, ja oli myönnetty määräraha pantava maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Lisäys kasvatuslautakunnan tarverahoihin.

Kasvatuslautakunnan esityksestä myönsi [7]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 1,500 markkaa lisäykseksi kuluvan vuoden rahasääntöön lautakunnan tarverahoja varten pantuun määrärahaan.

Evätty anomus rakennustentarkastajan palkan korottamisesta.

Rakennustentarkastajan, arkkitehti M. Gripenbergin anomuksen että rakennustentarkastajan virasta oleva vakinainen palkka korotettaisiin 12,000 markkaan vuodessa, kaupunginvaltuusto, lähetettyään [8]) asian rahatoimi-

[1]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 2 §. — [2]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 1 §. — [3]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 35 §. — [4]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 18 §. — [5]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 40 §. — [6]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 11 §. — [7]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 23 §. — [8]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 37 §.

kamariin käsiteltäväksi kamarin vuodeksi 1910 laadittavan rahasääntöehdotuksen yhteydessä, epäsi [1]).

Määräraha rakennustentarkastajan apulaisen palkkaamiseen.

Maistraatin esityksestä myönsi [2]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan kaikkiaan 2,000 markan määrärahan virkaa toimittavan rakennustentarkastajan apulaisen palkkaamiseksi elokuun 1 päivästä vuoden loppuun.

1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan valtuusto sittemmin rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti myönsi [3]) apulaisen palkkaamiseksi rakennustentarkastukseen 4,800 markan määrärahan.

Määräraha huonekalujen y. m. hankkimiseksi rakennustentarkastajan virkahuoneistoon.

Kirjelmässä elokuun 19 päivältä ilmoitti rahatoimikamari oikeuttaneensa rakennustentarkastajan enintään 1,800 markalla hankkimaan huonekaluja ynnä muuta kalustoa rakennustentarkastajan virkahuoneistoon ja asettaneensa rakennustentarkastajan käytettäväksi 750 markan rahamäärän siivoamisen y. m. kustantamiseksi sekä vahtimestarin palkkaamiseksi vuoden jälellä olevana aikana, sekä esitti, että kaupunginvaltuusto, hyväksymällä mainitun toimenpiteen, myöntäisi puheenalaiseen tarkoitukseen käyttövaroistaan 2,550 markan määrärahan. Esitykseen valtuusto myöntyi [4]).

Määräraha tulensammutusveneen ohjelman laadintakustannuksiin.

Kirjelmässä lokakuun 27 päivältä esitti palotoimikunta, että palomestari G. Waseniukselle osotettaisiin maksettavaksi 716 markkaa 36 penniä niiden erinäisten kustannusten suorittamiseen, joita komitealla oli ollut kaupungin tulensammutusveneen ohjelman laatimisesta.

Esitykseen kaupunginvaltuusto myötyi [5]), ja rahamäärä oli suoritettava valtuuston käyttövaroista.

Apumaksu vapaaehtoisen palokunnan voimassapitoon.

1910 vuoden meno- ja tulosääntöä vahvistaessaan myönsi [6]) kaupunginvaltuusto 5,000 markan määrärahan apumaksuksi kaupungin vapaaehtoisen palokunnan voimassapitoon mainittuna vuonna, minkä ohessa valtuusto katsoi tarpeelliseksi palokunnan harkittavaksi jättää, eikö sille olisi hankittavissa lisätuloja esimerkiksi siten, että se koettaisi saada avustusta täällä toimivilta palovakuutusyhtiöiltä.

Poistettu poliisireservin menoerä.

Sittenkun maistraatti kirjelmässä helmikuun 6 päivältä oli ilmoittanut, että Keisarillinen Majesteetti alamaisesti esiteltäessä K. Senaatin alistusta 69,107 markan 90 pennin suuruisen rahamäärän maksamisesta Suomen valtiovaroista Helsingin kaupungille korvaukseksi niistä kustannuksista, joita kaupungille oli koitunut kaupunginvaltuuston marraskuun 21 päivänä 1905 tekemän päätöksen mukaan järjestetystä poliisireservistä, oli tammikuun 1 päivänä 1909 annetulla käskyllä armossa määrännyt, että

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [2]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 23 §. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 38 §. — [5]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 11 §. — [6]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §.

mainittu alistus oli jätettävä huomioon ottamatta, päätti [1]) valtuusto käskeä rahatoimikamarin tileistä lopullisesti poistaa mainitun menoerän.

Lausunto poliisilaitoksen vuosirahasääntöä koskevasta asiasta.

Kirjelmässä lokakuun 27 päivältä lähetti maistraatti perille lääninhallituksen lähetteen, jossa kaupunginvaltuuston lausuntoa vaadittiin sen johdosta, että oli nostettu kysymys, olisiko Helsingin kaupungin poliisilaitoksen vuosirahasääntöä koskeva, maaliskuun 26 päivänä 1903 vahvistettu asetus, joka lakkaisi olemasta voimassa 1909 vuoden päättyessä, edelleen oleva noudatettavana jonkin aikaa eli enintään vuoteen 1911 asti.

Asiaa esiteltäessä valtuusto päätti [2]) vaadituksi lausunnoksi ilmoittaa, että valtuusto, edellyttäen valtiovaraston suorittavan edellä mainitussa asetuksessa poliisilaitoksen voimassapitoon määrätyn summan 495,085 markkaa 72 penniä, velvoittaa kaupungin mainittuun tarkoitukseen antamaan apumaksuna 198,034 markkaa 28 penniä.

Lausunto poliisilaitoksen uudesta vuosirahasääntöehdotuksesta.

Kirjelmässä marraskuun 12 päivältä lähetti [3]) maistraatti perille läänin kuveröörin lähetteen, jossa kaupunginvaltuuston lausuntoa vaadittiin niiden erinäisten muistutusten johdosta, joita kaupungin v. t. poliisimestari oli tehnyt täkäläisen poliisilaitoksen uuden vuosirahasäännön ehdotusta vastaan.

Ennenkuin asiassa muuhun toimenpiteeseen ryhdyttiin, päätti [4]) kaupunginvaltuusto maistraatilta anoa hankittavaksi lausuntoa siltä komitealta, jonka maistraatti oli asettanut edellä mainittua ehdotusta laatimaan.

Toisen kaupunginlääkärin palkan korottaminen.

Sen valiokunnan esityksestä, jonka kaupunginvaltuusto oli asettanut antamaan lausuntoa täkäläisen toisen kaupunginlääkärinviran uudestijärjestämisestä, vahvisti [5]) valtuusto toiselle kaupunginlääkärille tulevan vuosipalkan 4,500 markaksi, minkä lisäksi tulisi 375 markkaa kesäloman aikaisen viransijaisen palkkaamiseen.

Määräraha toisen kaupunginlääkärin virkahuoneiston sisustamiseen.

Rahatoimikamarin kirjelmässä marraskuun 11 päivältä tehtyyn toisen kaupunginlääkärin virkahuoneiston sisustamista koskevaan ehdotukseen myöntyen päätti [6]) kaupunginvaltuusto tarkoitukseen 1910 vuoden menosäännössä osottaa 4,325 markan määrärahan.

Korotettu määräraha öiseen aikaan annettavasta lääkärinavusta.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä päätti [7]) kaupunginvaltuusto, että se määräraha, mikä sitä ennen oli asetettu poliisimestarin käytettäväksi lääkärinavun hankkimiseksi kaupungin asukkaille öiseen aikaan, oli laajempain toimenpiteiden mahdolliseksi tekemiseksi tässä kohden 1910 vuoden

---

[1]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 1 §. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 7 §. — [3]) Valt. pain. asiak. n:o 51. — [4]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 9 §. — [5]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 23 §. — [6]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 22 §. — [7]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 11 §.

alusta korotettava 600:sta 2,000 markkaan, minkä ohessa lautakunta sai tehtäväkseen ryhtyä tämän johdosta tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Korotettu palkka Marian sairaalan amanuenssinvirasta.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä myönsi [1]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 500 markan määrärahan käytettäväksi Marian sairaalan yhden amanuenssin palkankorotukseksi 1909 vuoden viiden ensimäisen kuukauden kuluessa.

Marian sairaalan hoitajatarten ja siivoojatarten palkankorotus.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä päätti [2]) kaupunginvaltuusto: oikeuttaa Marian sairaalan hallituksen myöntämään mainitun sairaalan kaikkien osaston hoitajattarille, alihoitajattarille, yöhoitajattarille ja siivoojattarille, virassa saadun sairauden heitä kohdatessa, täyden palkan kahdelta ensimäiseltä kuukaudelta sinä sairastumisensa jälkeisenä aikana, jolloin he ovat työhön kykenemättömiä;

että, jos avustusta harkitaan olevan annettava vastamainittua aikaa kauemmin, sen antaminen on oleva eri esityksen varassa; sekä

että Marian sairaalan kulkutautiosastolla palvelevain sairaanhoitajatarten kuukausipalkka on 1910 vuoden alusta oleva 75 markkaa, alihoitajatarten ja yöhoitajatarten 50 markkaa sekä siivoojatarten 25 markkaa.

Marian sairaalan määrärahain ylitys.

Sittenkun terveydenhoitolautakunta kirjelmässä joulukuun 2 päivältä oli ilmoittanut, että Marian sairaalan hallitukselta lautakunnalle saapuneen tiedonannon mukaan sairaalan kulkutautiosaston määräraha tulee mainitulla osastolla vuonna 1909 vallinneen suurehkon liikasijoituksen johdosta ylitettäväksi noin 3,000 markalla sekä että sairaalan valaistusmäärärahakin todennäköisesti tulee ylitettäväksi niinikään 3,000 markalla, päätti [3]) kaupunginvaltuusto valtuuttaa terveydenhoitolautakunnan mainitulla määrillä ylittämään puheenalaiset määrärahat, jos niin käy tarpeelliseksi.

Marian sairaalan sairasmaksujen korotus.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä päätti [4]) kaupunginvaltuusto alimman sairasmaksun Marian sairaalan yleisessä sairassalissa korotettavaksi kesäkuun 1 päivästä lähtien 1 markkaan 30 penniin vuorokaudessa aikuisilta ja 65 penniin 15 vuotta nuoremmilta lapsilta sekä maksua henkilöiltä, jotka eivät ole kaupungin kirkonkirjoissa, kanuettavaksi 2 markkaa aikuisilta ja markka lapsilta; ja oli valtuuston päätös alistettava läänin kuvernöörin tutkittavaksi ja vahvistettavaksi.

Määräraha kolerasairaalan voimassapitoon.

Erinäisistä terveydenhoitolautakunnan esityksistä myönsi [5]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan syksyllä 1908 perustetun kolerasairaalan edelleen voimassapitämiseen tammikuun alusta syyskuun loppuun kaik-

[1]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 18 §. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 8 §. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 13 §. — [4]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 12 §. — [5]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 11 §, huhtik. 6 p., 27 § ja kesäk. 8 p., 28 §.

kiaan 23,580 markkaa sekä muihin koleravaaran vastustamiseksi heinä-, elo- ja syyskuulla ehkä tarpeellisiin lisätoimenpiteisiin enintään 12,000 markkaa.

Määräraha Humaliston tuberkulootissairaalan voimassapitoon.

Tuberkulosipotilaiden sairaanhoitosijain puutteen poistamiseksi jossain määrin esitti terveydenhoitolautakunta kirjelmässä maaliskuun 11 päivältä, että kaupunginvaltuusto antaisi lautakunnan toimeksi tuberkulootisten sairaalaksi kolmen vuoden ajaksi, kesäkuun 1 päivästä lukien, 12,000 markan vuosivuokrasta vuokrata kaksi nykyään sisätautisten varasairaaloiksi käytettyä huvilarakennusta Humaliston n:osta 4 sekä sairaalan voimassapitoon, vuokrarahat lukuunotettuina, vuodeksi 1909 myöntäisi 40,000 markan määrärahan, josta 23,100 markkaa pantaisiin maksettavaksi valtuuston käyttövaroista ja 16,900 markkaa Greijuksen sairaalan määrärahasta. Esitykseen valtuusto myöntyi [1]).

Lisämääräraha Marian sairaalan keuhkotautisten poliklinikkaa varten.

Kun Marian sairaalan keuhkotautisten poliklinikan menot olivat vuoden varrella tuntuvasti kasvaneet, syystä että poliklinikan oli täytynyt ottaa hoitoonsa monta semmoista henkilöä, jotka oikeastaan olisi ollut sijoitettava sairaalaan, eikä rahasääntöön pantu poliklinikan määräraha sentähden riittäisi, esitti terveydenhoitolautakunta kirjelmässä syyskuun 16 päivältä, että kaupunginvaltuusto myöntäisi puheenalaista poliklinikkaa varten 2,000 markan lisämäärärahan.

Asiaa esiteltäessä päätti [2]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan myöntää mainitun poliklinikan johtajattarelle, lääketieteen lisensiaatti Ina Rosqvistille 2,000 markan lisämäärärahan poliklinikan voimassapitoon kuluvana vuonna.

Määräraha Hesperian tulirokkosairaalaa varten.

Kirjelmässä helmikuun 18 päivältä ilmoitti terveydenhoitolautakunta, että Hesperian tulirokkorairaalaa, jonka voimassapitoon mainitun kuukauden loppuun kaupunginvaltuusto oli joulukuun 30 päivänä 1908 myöntänyt [3]) määrärahan, tarvitsi pitää avoinna huhtikuun loppuun asti, sekä esitti sentähden, että 5,000 markan määräraha myönnettäisiin tarkoitukseen. Esitykseen valtuusto myöntyi [4]), ja oli määräraha maksettava valtuuston käyttövaroista.

Sittemmin myöntyi [5]) valtuusto terveydenhoitolautakunnan kirjelmässä syyskuun 16 päivältä tehtyyn esitykseen, että edellä mainitusta määrärahasta myös saisi suorittaa kulut rokkopotilaiden ja muiden kulkutauteja sairastavain ottamisesta puheenalaiseen sairaalaan.

---

[1]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 26 §. — [2]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 12 §. — [3]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 108. — [4]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 13 §. — [5]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 15 §.

Määräraha lääkärinhoidon hankkimiseksi Bölen tilan asukkaille.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä päätti [1]) kaupunginvaltuusto lääkärinhoidon hankkimiseksi kaupungin omistaman Bölen tilan asukkaille, lautakunnan laatiman kustannusarvion mukaisesti, käyttövaroistaan myöntää lautakunnalle 2,450 markan määrärahan.

Palkankorotus viiden vuoden palveluksesta terveyspoliisin tarkastusmiehille.

Niinikään päätti [2]) kaupunginvaltuusto terveydenhoitolautakunnan esityksestä myöntää terveyspoliisin tarkastusmiehille Edvard Jermanille ja Herman Myhrbergille palkankorotusta, Jermanille viiden vuoden palveluksesta 250 markkaa vuodessa, toukokuun 1 päivästä lukien, ja Myhrbergille oikeuden palkankorotukseen nähden lukea palvelusajaksi ne neljä kuukautta, mitkä hän vuonna 1904 oli yhteen jaksoon ollut kaupungin palveluksessa, joten hän saisi samanlaisen palkankorotuksen syyskuun 1 päivästä lukien.

Palkkio savuntarkastajan entiselle apulaiselle.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä myönsi [3]) kaupunginvaltuusto savuntarkastajan entiselle apulaiselle, koneenkäyttäjä Väinö Knuutilalle tammikuulta 150 markan palkkion, maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Terveystoimiston ja kotien desinfioimismäärärahan ylitys.

Terveydenhoitolautakunnan kirjelmässään syyskuun 9 päivältä ilmoitettua, että kuluvan vuoden rahasäännössä terveystoimistolle kaluston kunnossapitoon, lääkkeiden ostoon y. m. myönnetty määräraha tulee ylitettäväksi noin 700 markalla sekä desinfioimisiin kodeissa myönnetty määräraha noin 2,500 markalla, päätti [4]) kaupunginvaltuusto valtuuttaa lautakunnan mainittuun tarkoitukseen valtuuston käyttövaroista käyttämään enintään 3,200 markkaa.

Määräraha kojeiden, tarvikkeiden ja kirjallisuuden ostoon terveydellisten tutkimusten laboratooriin.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä myönsi [5]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 3,300 markan määrärahan kojeiden ja tarvikkeiden sekä kirjallisuuden ostoon kaupungin laboratooriin terveydellisiä tutkimuksia varten, minkä ohessa valtuusto tahtoi huomauttaa mainitun laboratoorin johtajaa, insinööri V. Andströmiä, että hänen ei olisi tullut, ennenkuin asianmukainen määräraha oli tarkoitukseen myönnetty, laboratooriin hankkia näitä jo ostettuja esineitä.

Määräraha vesikauhuisiksi epäiltyjen koirain säilytystä varten.

Vesikauhuisiksi epäiltyjen koirain säilytystä varten myönsi [6]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan terveydenhoitolautakunnalle 100 markan määrärahan.

Vaivaishoitohallituksen kansliaosaston perustaminen Sörnäsiin.

Vaivaishoitohallituksen tehtyä kaupunginvaltuustolle esityksen [7]) hallituksen kanslian haaraosaston perustamisesta Sörnäsiin ja rahatoimikamarin annettua lausunnon asiasta [8]) sekä sittenkun vaivaishoitohallitus,

---

[1]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 24 §. — [2]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 5 § — [3]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 8 §. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 22 §. — [5]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 9 §. — [6]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 11 §. — [7]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 122. — ([8] Valt. pain. asiak. n:o 56 vuod. 1908.

valtuuston palautettua [1]) asian sinne, oli tehnyt uuden esityksen [2]), päätti [3]) valtuusto:

että vaivaishoitohallituksen kanslian osasto on perustettava Sörnäsiin ja siellä sijoitettava Pengerkadun poliisitaloon;

että vaivaishoitohallitukseen asetetaan 3,000 markan vuosipalkalla erityinen kirjanpitäjä ja kassanhoitaja, jonka vaivaishoitohallitus saa valita ja jonka tehtävät vaivaishoitohallitus saa, toimitusjohtajan mieltä kuultuaan, lähemmin määritellä;

että lisäksi otetaan kaksi kansliatehtäväin hoitamiseen soveliasta, joko mies- tai naispuolista tarkastajaa, jotka vaivaishoitohallitus saa valita ja joiden tehtävät vaivaishoitohallitus, toimitusjohtajan esityksestä, saa määrätä, sekä että he saavat 2,400 markkaa palkkaa vuodessa 500 markan korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta;

että osotetaan 600 markkaa vuodessa Sörnäsin kansliahuoneiston siivoamiseen ja lämmitykseen, puhelimenvuokraan y. m.;

että kaupungissa olevaan kansliaan saa ottaa kirjuriapulaisen 75 markan kuukausipalkalla;

että myönnetään 1,000 markan määräraha tarvittavain huonekalujen hankkimiseen Sörnäsin kansliahuoneistoon; sekä

että edellä mainitut määrärahat kuluvalta vuodelta maksetaan valtuuston käyttövaroista.

Palkkionlisäys vaivaishoitohallituksen tarkastajalle.

Vaivaishoitohallituksen esityksestä myönsi [4]) kaupunginvaltuusto rouva Hildi von Creutleinille, joka oli kymmenen vuotta palvellut tarkastajana vaivaishoitohallituksessa ja sentähden saanut 500 markan palkanlisäyksen ja jonka vaivaishoitohallitus oli valinnut toiseen edellisen asian kohdalla mainituista tarkastajantoimista, 1910 vuoden alusta palkkionlisäystä viiden vuoden palveluksesta 500 markkaa vuodessa.

Palkkionlisäys työ- ja vaivaistalon johtajalle.

Vaivaishoitohallituksen kirjelmässä joulukuun 1 päivältä asiasta tehtyyn esitykseen suostuen myönsi [5]) kaupunginvaltuusto 1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan kaupungin työ- ja vaivaistalon johtajalle sen lisätyön johdosta, mikä hänelle tulisi Åggelbyn kartanoon sijoitetun vaivaistalon lastenkodin ja Greijukseen vastikään järjestetyn mielisairaiden naisten lisähoitolan valvonnasta, lisäpalkkiota 100 markkaa kuukaudessa.

Kaupungin työlaitoksen vahtimestarien pal-

Vaivaishoitohallituksen esityksestä päätti [6]) kaupunginvaltuusto myöntää kaupungin työlaitoksen molemmille vahtimestareille palkanparannusta

[1]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 7 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 16. — [3]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 7 §. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 24 §. — [5]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [6]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 18 §.

5 markkaa kuukaudessa viiden vuoden palveluksesta samassa toimessa ja siten antaa vahtimestari A. V. Karlssonille, joka oli seitsemän vuotta hoitanut toista näistä vahtimestarintoimista, 1910 vuoden alusta palkankorotusta 5 markkaa kuukaudessa sekä, kesäloman hankkimiseksi työlaitoksen tarkastusmiehelle kuukauden ja molemmille mainituille vahtimestareille kahden viikon ajaksi, antaa työ- ja vaivaistalon johtajan käytettäväksi viransijaisten palkkaamiseen, tarkastusmiehen sijaisen 75 ja kumpaisenkin vahtimestarin sijaisen 35 markkaa. kanparannus sekä kesäloman myöntäminen näille ja työlaitoksen tarkastusmiehelle.

Vaivaishoitohallituksen esityksestä myönsi [1]) kaupunginvaltuusto enintään 15,000 markan lisäyksen kuluvan vuoden meno- ja tulosäännössä olevaan työ- ja vaivaistalon määrärahaan sekä enintään 30,000 markan lisäyksen erinäisiin muihin vaivaishoitohallituksen käytettäviksi asetettuihin, vuoden varrella riittämättömiksi osottautuneisiin määrärahoihin, ja oli nämä lisämäärärahat pantavava maksettavaksi valtuuston käyttövaroista. Lisämäärärahoja vaivaistaloa y. m. varten.

Helsingin kaupunkilähetyksen johtokunnan anomuksesta myönsi [2]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 2,000 markan määrärahan tilintekovelvollisuudella käytettäväksi kaupunkilähetyksen naisten työlaitoksen voimassapitoon. Määräraha Helsingin kaupunkilähetykselle.

Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä anoi kaupunkilähetyksen johtokunta seuraavain määrärahain myöntämistä kaupunkilähetykselle, nimittäin: 3,000 markkaa miesten ja 7,000 markkaa naisten työlaitoksen voimassapitoon, 1,000 markkaa naisten työlaitoksen perustamiseen Sörnäsiin ja 4,000 markkaa sen voimassapitoon sekä 2,000 markkaa nuorten naisten ja palveluspaikkaa etsiväin palvelijatarten turvakodille.

Vaivaishoitohallituksen annettua lausunnon asiasta myönsi [3]) valtuusto kaupunkilähetykselle sen ennestään olevain työlaitosten voimassapitoon kaupunginkassasta 2,000 markan etuantimäärärahan, joka oli otettava huomioon 1910 vuoden rahasääntöehdotusta laadittaessa, minkä ohessa valtuusto pani siten myönnetyn määrärahan sekä vastedes ehkä myönnettäväin apurahain nauttimisen ehdoksi, että kaupunkilähetyksen on laitoksiinsa ennen muita otettava vaivaishoitohallituksen niihin puoltamia henkilöitä, eikä missään tapauksessa muita kuin niitä, joilla täällä on kotipaikkaoikeus, jota vastoin ne, joilla ei ole täällä kotipaikkaoikeutta, olisi osotettava mainittuun hallitukseen sen toimesta lähetettäviksi kotikuntiinsa.

[1]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 30 §. — [2]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 16 §. — [3]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 20 §.

1910 vuoden rahasääntöä vahvistaessaan kaupunginvaltuusto sittemmin myönsi [1]) kaupunkilähetykselle 3,000 markkaa miesten ja 5,000 markkaa naisten työlaitoksen voimassapitoon sekä 5,000 markkaa Sörnäsissä olevan naisten työlaitoksen voimassapitoon, jota paitsi kysymys lisäavustuksen antamisesta kaupunkilähetykselle otettaisiin uudestaan käsiteltäväksi Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1909 vuoden voittovaroista kaupungille tulevasta osuudesta apurahoja jaettaessa.

Evätty esitys kunnan työlaitoksen perustamisesta naisia varten.

K. Senaatin asettaman siveellisyyskomitean kaupunginvaltuustolle tekemän esityksen [2]) kunnan työlaitoksen perustamisesta naisia varten tähän kaupunkiin epäsi [3]) valtuusto vaivaishoitohallituksen annettua lausunnon asiasta.

Tyttöjen ammattikoulun opettajatarvirka.

Sittenkun tyttöjen ammattikoulun johtokunta kirjelmässä maaliskuun 15 päivältä oli kaupunginvaltuustolle lähettänyt mainitun koulun liinavaateompelun opettajattaren Anna Palmgrenin johtokunnalle osottaman kirjelmän anomuksineen, että hänet sekä palkkaan että muihin etuihin nähden asetettaisiin saman koulun vakinaisen opettajattaren vertaiseksi, päätti [4]) valtuusto mainittuun kouluun 1910 vuoden alusta perustettavaksi uuden vakinaisen opettajatarviran edellä mainitussa opetusaineessa 1,500 markan vuosipalkalla sekä velvollisuudella opettaa 20 tuntia viikossa, minkä ohessa ja, edellyttäen apulaisopettajatar Palmgrenin tulevan nimitettäväksi tähän virkaan, hänet oikeutettiin palkankorotukseen nähden lukemaan hyväkseen se aika, minkä hän siihen asti oli palvellut koulussa.

Kudonnan opetuksen lakkauttaminen tyttöjen ammattikoulussa.

Tyttöjen ammattikoulun johtokunnan esityksestä päätti [5]) kaupunginvaltuusto kudonnan opetuksen mainitussa ammattikoulussa lakkautettavaksi ensintulevan lukuvuoden alusta.

Kansakoulujen opettajiston palkankorotuksen laskeminen sekä lisämääräraha tarkoitukseen.

Kansakoulujenjohtokunnan esityksestä päätti [6]) kaupunginvaltuusto elokuun 1 päivästä 1909 lähtien tehtäväksi sellaisen muutoksen kaupungin kansakouluohjesäännön 40 §:n viimeisessä momentissa säädettyyn kansakoulujen opettajiston palkankorotusoikeuden laskemistapaan, että ne opettajat ja opettajattaret, jotka ovat tulleet tai tulevat virkoihinsa elokuun 1 päivänä, oikeutetaan palkankorotukseen nähden lukemaan palvelusaikansa viimeksi mainitusta päivästä, sekä tämän johdosta lisämääräraha aksi mainittuun tarkoitukseen vuodeksi 1909 myöntää käyttövaroistaan 4,183 markkaa 5 penniä.

---

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 15. — [3]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 17 §. — [4]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 38 §. — [5]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 41 §. — Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 21 §.

Erinäisten kansakoulunopettajain kaupunginvaltuustolle tekemän anomuksen väliaikaisen palkanlisäyksen myöntämisestä 1910 vuoden alusta lähetti [1]) valtuusto lausunnon antamista varten kansakoulujenjohtokuntaan ja rahatoimikamariin. Erinäisten kansakoulunopettajain palkanparannusanomus.

Sittenkun kansakoulujenjohtokunta kirjelmässä joulukuun 1 päivältä, ilmoittaen että määrärahassa „viransijaiset ja todennäköisesti lisättävä opettajakunta syyslukukaudella“ oli vajausta, jonka oli oletettu nousevan lähes 9,000 markkaan, oli anonut, että mainitun vajauksen saisi täyttää erinäisissä muissa määrärahoissa syntyneillä säästöillä, päätti [2]) kaupunginvaltuusto valtuuttaa johtokunnan ylittämään mainitun määrärahan, mutta tarvittavaa rahamäärää ei saisi ottaa muista määrärahoista, koska sellainen menettely aikaansaisi sekavuutta kaupungin menosääntöön. Kaupungin kansakoulumäärärahain ylitys.

Kansakoulujenjohtokunnan esityksestä myönsi [3]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 2,000 markan lisämäärärahan uusien kouluhuonekalujen ostoon. Lisämääräraha kouluhuonekalujen ostoon.

Niinikään myönsi [4]) kaupunginvaltuusto kansakoulujenjohtokunnan esityksestä käyttövaroistaan 6,000 markkaa lisäykseksi kuluvan vuoden rahasäännössä olevaan määrärahaan „tarveaineet käsitöihin ja koulukeittiöihin“, josta lisämäärärahasta 1,000 markkaa oli käytettävä johtokunnan ehdottamaan kansakoulujen jatko-opetuksen laajentamiseen. Lisäys määrärahaan „tarveaineet käsitöihin ja koulukeittiöihin“.

Ulkohuoneen teettämiseksi Eläintarhan huvilasta n:o 7 vuokrattuun huoneistoon sijoitettua heikkojen lasten apukoulua varten myönsi [5]) kaupunginvaltuusto kansakoulujenjohtokunnan esityksestä käyttövaroistaan 2,800 markan määrärahan. Määräraha Eläintarhan huvilan n:o 7 kansakouluhuoneistoa varten.

Kansakoulujenjohtokunnan esityksestä myönsi [6]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan johtokunnalle enintään 300 markan määrärahan huhtikuun 13 ja 14 päivänä täällä pidetyn kaupunkien kansakoulujen tarkastajain kokouksen kustannuksiin, velvoittaen kokoustoimikunnan johtokunnalle tekemään tilin varain käyttämisestä. Määräraha kansakoulujen tarkastajain kokouskustannuksiin.

Kasvatuslautakunnan esityksestä myönsi [7]) kaupunginvaltuusto kaupungin osalle tulevista Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1909 vuoden voittovaroista Arbetets Vänner yhdistyksen läntisen haaraosaston asettamalle komitealle, jonka tehtävänä oli kesätyöskentelyn järjestäminen työväenlapsille, 1,670 markkaa tuollaisen kesätyöskentelyn aikaansaamiseksi, ja maksettaisiin varat edeltäpäin kaupunginkassasta. Määräraha työväenlasten kesätoiminnan järjestämiseksi.

[1]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 26 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 14 §. — [3]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 29 §. — [4]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 27 §. — [5]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 37 §. — [6]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 13 §. — [7]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 40 §.

Määräraha kaunolukukursseja varten.

Kansakoulujenjohtokunnan esityksestä myönsi [1]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 750 markan määrärahan kaunolukukurssien toimeenpanemiseksi kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen opettajille ja opettajattarille.

Määräraha laulu- ja lausunto-kursseja varten.

Niinikään myönsi [2]) kaupunginvaltuusto kansakoulujenjohtokunnan esityksestä satunnaisen 1,000 markan määrärahan laulu- ja lausuntokurssien toimeenpanemiseksi kaupungin suomenkielisten kansakoulujen opettajistolle.

Kaupungin kasvatuslaitosten valtioapu.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 3 päivänä 1908 oli päättänyt [3]) K. Senaatilta anoa oikaisua kaupungin kasvatuslaitosten valtioavun maksamiseen, ilmoitti [4]) maistraatti kirjelmässä tammikuun 16 päivältä valtuuston tiedoksi, että K. Senaatti oli joulukuun 23 päivänä 1908 päättänyt huomauttaa koululaitoksen ylihallitusta, että se vuotuinen 7,000 markan apuraha, mikä yleisistä varoista oli myönnetty kaupungin kasvatuslaitosten voimassapitoon, ei sisälly kaupungin kansakouluille huhtikuun 1 päivänä 1908 myönnettyyn korotettuun määrärahaan, sekä että ylihallituksen oli käsketty asianomaisille osottaa maksettavaksi mainittu kaupungin kasvatuslaitosten apuraha.

Kaupungin kansakoulujen korotettu valtioapu.

Kirjelmässä kesäkuun 5 päivältä ilmoitti [5]) maistraatti, että K. Senaatti kaupunginvaltuuston asiasta tekemän hakemuksen johdosta oli edellisen toukokuun 5 päivänä korottanut kaupungin kansakoulujen valtioavun 311,300 markkaan sekä sen kasvatuslaitosten valtioavun 11,900 markkaan, vuoden alusta lukien.

Esitys kaupungin kansakoulujen valtioavun korottamisesta.

Kun ne kaupungin kansakoulujen kustannukset, joihin kaupunki aikaisemmin oli saanut valtioapua, oli 1910 vuoden meno- ja tulosääntöä vahvistaessa korotettu 1,395,850 markkaan 10 penniin, ollen kaupungin omistamain kouluhuoneistojen vuokra siinä luettu 7 %:ksi rakennusten ja tonttien kirjaanpannusta arvosta, päätti [6]) kaupunginvaltuusto K. Senaatille tehdä alistuksen, että kaupungille 1910 vuoden alusta annettaisiin kansakoulujensa voimassapitoon vuotuista valtioapua 25 % edellä mainitusta summasta, eli tasaluvuin 347,000 markkaa, minkä ohessa kaupungin kasvatuslaitosten valtioapua annettaisiin sama määrä kuin ennenkin eli 11,900 markkaa vuodessa.

Määräraha työsämielisten lasten

Kansakoulujenjohtokunnan esityksestä myönsi [7]) kaupunginvaltuusto Helsingin anniskeluosakeyhtiön kuluvan vuoden voittovaroista kaupun-

[1]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 12 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [3]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 118 ja 119. — [4]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 3 §. — [5]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 36 §. — [6]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 § — [7]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 32 §.

gille tulevasta osuudesta 4,000 markan määrärahan tylsämielisten lasten apukoulun oppilaiden ravitsemiseen kuluvaksi lukuvuodeksi, ja maksettaisiin mainittu rahamäärä edeltäpäin kaupunginkassasta. Apukoulun oppilaiden ravitsemiseen.

Kirjelmässä syyskuun 21 päivältä lähetti kasvatuslautakunta Sipoon, Nummen, Lohjan ja Porvoon pitäjissä olevain kaupungin kasvatuslaitosten johtajilta lautakunnalle saapuneen kirjelmän palkankorotusanomuksineen. Erinäisten kaupungin kasvatuslaitosten johtajain palkankorotusanomus.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti [1]) sen palauttaa lautakuntaan sekä käskeä lautakunnan antaa anottujen palkankorotusten määrää koskeva seikkaperäinen ehdotus.

Lautakunnan annettua [2]) ehdotuksen vastamainitusta seikasta sekä budjettivaliokunnan lausuttua mielensä asiasta jätettiin [3]) se rahatoimikamarin valmisteltavaksi.

Kansankirjaston ja lukusalin hallituksen kirjelmässä helmikuun 24 päivältä tehdyn esityksen 700 markan määrärahan myöntämisestä tiirikattoman kassakaapin ostamiseksi Rikhardinkadun kirjastotaloon kaupunginvaltuusto epäsi [4]), minkä ohessa hallitusta huomautettiin, että kirjastossa ei tarvitse säilyttää mainittavampia rahamääriä, vaan että niitä varten sopii avata pankkitili tai toimittaa varat rahatoimikonttoriin sitä mukaa, kuin niitä kertyy. Evätty esitys määrärahan myöntämisestä kassakaapin ostoon Rikhardinkadun kirjastotaloon.

Kansankirjaston ja lukusalin hallituksen asiasta tekemään esitykseen myöntyen valtuutti [5]) kaupunginvaltuusto hallituksen ylittämään vuoden rahasääntöön pannun määrärahan enintään 3,800 markalla, josta summasta 3,000 markkaa saisi käyttää kirjain, sanomalehtien ja aikakauskirjain ostoon ja nidottamiseen sekä 800 markkaa sekalaisiin menoihin, ja oli siten myönnetty rahamäärä maksettava valtuuston käyttövaroista. Kansankirjaston ja lukusalien määrärahain ylitys.

Osakeyhtiö Filharmonisen seuran johtokunnan asiassa tekemästä anomuksesta myönsi [6]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan johtokunnalle seuran orkesterin voimassapitoon rahasäännössä ennestään olevan vuosimäärärahan lisäksi 13,000 markan kannatusavun vuodeksi 1909, sillä ehdolla että seura määrärahan asianmukaiseen käyttöön nähden alistuu sellaiseen tarkastukseen, että jollakin valtuuston valitsemalla henkilöllä on tilaisuus olla saapuvilla seuran tilien vuositarkastuksessa sekä sitten valtuustolle antaa kertomus siitä, mitä tilintarkastuksessa on tapahtunut. Osakeyhtiö Filharmonisen seuran orkesterin määrärahan korotus.

Helsingin torvisoittokunnan johtokunnan anomuksesta myönsi [7]) kau- Helsingin torvi-

[1]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 24 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 16 §. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [4]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 8 §. — [5]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 34 §. — [6]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 36 § ja kesäk. 8 p., 40 §. — [7]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 7 §.

soittokunnan korotettu määräraha.

punginvaltuusto käyttövaroistaan johtokunnalle tähänastisen vuosimäärärahan lisäksi 5,000 markkaa kuluvaksi vuodeksi.

Määrärahoja työväenopetusta ja muita kansanvalistustarkoituksia varten.

Kokouksessaan joulukuun 30 päivänä päätti [1]) kaupunginvaltuusto Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1909 vuoden voittovaroista kaupungille tulevasta osuudesta osottaa:

ruotsinkielisten työväenopetuskurssien voimassapitoon vuonna 1910 10,000 markkaa;

suomenkielisten samanlaisten kurssien voimassapitoon samana aikana 15,000 markkaa;

apumaksuksi Ruotsalaiselle teatterille 5,000 markkaa;

apumaksuksi Suomalaiselle teatterille 5,000 markkaa;

apumaksuksi aktiebolaget Folkteatern yhtiölle 3,000 markkaa;

apumaksuksi osakeyhtiölle Helsingin Filharmoninen seura 12,000 markkaa; sekä

apumaksuksi Helsingin torvisoittokunnalle 20,000 markkaa.

Mainitut rahamäärät oli kaupunginkassasta edeltäpäin asianomaisille maksettava tarpeen mukaan sekä sitten puheenalaisista voittovaroista korvattava kaupungille.

Lisämääräraha vesijohtolaitoksen käyttökustannuksiin.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi [2]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan lisämäärärahaksi vesijohtolaitoksen selkeytymisaltaiden käyttökustannuksiin kuluvana vuonna 30,000 markkaa.

Määräraha vaakain ja punnuksien hankkimiseen.

Rahatoimikamarin esityksestä [3]) myönsi [4]) kaupunginvaltuusto niinikään käyttövaroistaan 1,500 markkaa vaakain ja punnuksien hankkimiseen tavarain punnitsemiseksi pakkahuoneen ulkopuolella.

Valokaasun hinta.

Kirjelmässä lokakuun 12 päivältä [5]) kaupungin valaistuslaitoksen hallitus esitti, että valokaasun hinta 1910 vuoden alusta alennettaisiin 30 pennistä 25 penniin kaasukuutiometriltä.

Rahatoimikamarin annettua siltä vaaditun lausunnon asiasta päätti [6]) kaupunginvaltuusto jättää asian ratkaisun siksi, kunnes rakenteilla oleva kaupungin uusi kaasutehdas valmistuu.

Sähköteknikko O. A. Blomqvistin sähkövirrankuluttajain luovuttaminen sähkölaitokselle.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjelmässä ilmoitti sähköteknikko Otto A. Blomqvist olevansa halukas sopivasta korvauksesta tekemään kaupungin kanssa sellaisen sopimuksen, että kaikki hänen sähkövirrankuluttajansa vähä vähältä ja kohta kun käy kaupungin sähkölai-

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 23 §. — [3]) Valt. pain. asiak. n:o 17. Ks. myös tätä kert., siv. 121 sekä 123 ja seur. — [4]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 20 §. — [5]) Valt. pain. asiak. n:o 49 — [6]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 11 §.

tokselle mahdolliseksi liitetään kaupungin verkkoon sekä että hän siten lakkaisi kokonaan virtaa antamasta ja luopuisi myös niistä hänelle myönnetyistä johdonkäyttöoikeuksista, jotka eivät lakkaa olemasta voimassa syyskuun 1 päivänä 1909.

Sittenkun tämä esitys oli lausunnon antamista varten lähetetty sähkölaitoksen rakennustoimikunnalle, esitti toimikunta kirjelmässä toukokuun 6 päivältä sellaisen sopimuksen tekemistä sähköteknikko Blomqvistin kanssa, että kaupunki kesäkuun 1910 kuluessa ottaisi huostaansa ne hänen virrankuluttajansa, jotka eivät siihen asti olleet tehneet välikirjaa kaupungin sähkölaitoksen kanssa eivätkä myöskään ilmoittaneet haluavansa myöhemmin siihen liittyä, Blomqvistin ja hänen kuluttajainsa välillä voimassa olevain välikirjain nojalla; että kaupunki pitentäisi sähköteknikko Blomqvistin johdonkäyttöoikeudet heinäkuun 1 päivään 1910 ja sitä myöhemmäksi, kunnes tilaajain liittäminen on loppuun suoritettu; että kaupunki maksaisi sähköteknikko Blomqvistille korvausta 300,000 markkaa sekä lisäksi maksuaikain perusteella tulevat korot, jotka luettaisiin tasoitetuin määrin, niin että kaupunki maksaisi kaikkiaan 320,000 markkaa, sekä että mainitusta määrästä suoritettaisiin 100,000 markkaa luovutuksen tapahtuessa, esimerkiksi heinäkuun 1 päivänä 1910, toinen erä 110,000 markkaa vuotta myöhemmin ja jälellä olevat 110,000 markkaa heinäkuun 1 päivänä 1912. Sen ohessa rakennustoimikunta huomautti, että maksun kävisi suorittaminen sähkölaitoksen tuloista, sekä ilmoitti sähköteknikko Blomqvistin hyväksyneen edellä mainitut ehdot, minkä ohessa rakennustoimikunta ehdotti, että lopullisen sopimuksen tekeminen annettaisiin toimeksi rakennustoimikunnalle, johon lisäksi valittaisiin valaistuslaitoksen hallituksen jäsen, toimistotirehtööri E. Willgren tai jokin muu lakimies.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto hyväksyi [1]) rakennustoimikunnan esityksen, sillä ehdolla että sähköteknikko Blomqvistin kanssa tehtävä lopullinen luovutuskirja ennen allekirjoittamista esitetään valtuuston tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi.

Sittemmin lähetti rakennustoimikunta kirjelmässä syyskuun 16 päivältä ehdotuksen siksi luovutuskirjaksi, joka oli aiottu edellä mainitussa tarkoituksessa tehdä sähköteknikko Blomqvistin kanssa.

Tämän ehdotuksen kaupunginvaltuusto hyväksyi [2]) sellaisin lisäyksin, että sopimuskumppanien kesken välikirjan sisällyksestä syntyvät riidat ratkaisee sovintolautakunta, joka on kokoonpantu siten, että kumpikin asian-

[1]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 32 §. — [2]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 16 §.

osainen siihen valitsee kaksi henkilöä ja nämä neljä jäsentä yhteisesti valitsevat viidennen puheenjohtajaksi, mutta että, jollei jompikumpi asianosainen neljäntoista päivän kuluessa käskyn saamisesta valitse sovintolautakunnan jäseniä, tai jos valitut jäsenet eivät voi sopia puheenjohtajan vaalista, täkäläisen raastuvanoikeuden ensimäisen osaston on, ilmoituksen saatuaan, valittava puheenalaiset sovinto-oikeuden jäsenet ja puheenjohtaja.

Määräraha sähkölaitosta koskevaa juhlajulkaisua varten.

Sähkölaitoksen rakennustoimikunnan asiasta tekemän anomuksen johdosta päätti [1]) kaupunginvaltuusto sallia toimikunnan sähkölaitoksen käyntiinpanon johdosta painattaa kuvallisen juhlajulkaisun, joka sisältäisi laitoksen esihistorian, kertomuksen rakennuskaudelta ja kuvauksen valmiin tehtaan teknillisistä yksityiskohdista, sekä tarkoitukseen käyttää enintään 3,000 markkaa, joka määräraha maksettaisiin sähkölaitosta varten osotetuista rakennusvaroista.

Sähkövirran hinta.

Sähkölaitoksen rakennustoimikunnan esityksestä päätti [2]) kaupunginvaltuusto, että valtuuston aikaisemmin määräämät [3]) korkeimmat hinnat, 60 penniä valaistus- ja 25 penniä voimavirran kilowattitunnilta, olisivat väliaikaisesti voimassa, kunnes tariffi on yksityiskohtaisesti vahvistettu, mutta että samalla vastaisille kuluttajille taattaisiin kaikki lopullisen tariffin tuottamat edut, lukien kullekin liittymispäivästä lähtien.

Sähkölaitoksen tariffi.

Kirjelmässä joulukuun 3 päivältä lähetti sähkölaitoksen rakennustoimikunta ehdotuksen mainitun laitoksen tariffiksi.

Ennenkuin muuhun toimenpiteeseen asiassa ryhdyttiin, päätti [4]) kaupunginvaltuusto painattaa asiakirjat.

Kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten uuden yhteisen hallituksen sekä näiden laitosten kahden toimitusjohtajan vahvistettu palkkaussääntö.

Sittenkun sähkölaitoksen rakennustoimikunta ja valaistuslaitoksen hallitus olivat yhteisesti laatineet sekä kaupunginvaltuustolle lähettäneet [5]) ehdotuksen kaupungin kaasu- ja sähkölaitosten uuden yhteisen hallituksen ynnä näiden laitosten molempain toimitusjohtajain palkkaussäännöksi sekä rahatoimikamari oli antanut [6]) siltä vaaditun lausunnon asiasta, määräsi [7]) valtuusto mainitun uuden hallituksen palkkaamiseen 12,000 markkaa vuodessa sekä vahvisti kaasu- ja sähkölaitosten toimitusjohtajain kumpaisenkin palkkaeduiksi 10,000 markkaa 10 %:n korotuksin viiden ja kymmenen vuoden palveluksesta sekä 500 markkaa matkarahoja ja 2,000 markkaa vuokrarahoja vuodessa, ja oli nämä palkat maksettava 1910 vuoden alusta.

Kaupungin teknillisten laitosten hallinnon

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 1 päivänä 1908 oli antanut [8]) rahatoimikamarin toimeksi, sen johdosta että asetettu

[1]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 17 §. — [2]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 8 §. — [3]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 48. — [4]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 22 §. — [5]) Valt. pain. asiak. n:o 30. Ks. myös tätä kert., siv. 131 ja seur. — [6]) Valt. pain. asiak. n:o 55. — [7]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 21 §. — [8]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 89 ja seur.

valiokunta oli laatinut ja valtuustolle lähettänyt mietinnön kaupungin teknillisten laitosten hallinnon kirjanpidon perusteista, siitä hankkia kaupungin teknillisten laitosten hallituksen lausunnon, lähetti [1]) kamari kirjelmässä syyskuun 23 päivältä valaistuslaitoksen hallituksen, sähkölaitoksen rakennustoimikunnan, vesijohtokonttorin ja rahatoimikonttorin edellä mainitusta asiasta antamat lausunnot. kirjanpidon perusteet.

Asiaa esiteltäessä päätti [2]) kaupunginvaltuusto:

että kaasun ja sähköenergian hintoja laskettaessa on otettava huomioon seuraavat seikat:

a) käyttö- ja hallintokustannukset;

b) laitosten kunnossapitoa tarkoittavain korjausten kustannukset;

c) niiden varain korko, jotka kaupunki on antanut sekä seisovina että tilapäislainoina;

d) erityisen vahvistetun suunnitelman mukainen poistomäärä;

e) yksityiskulutuksen tuottama myyntivoitto;

että säännölliseen käyttöön tarvittavain tarveaineiden varasto on lueteltava ja kirjaan pantava todellisen ostohinnan mukaan;

että kaupungin teknillisten laitosten kirjanpidosta on poistettava laitosten kirjaanpantua arvoa osottava siirtotili, mutta että vuosikertomuksissa on annettava täydelliset sen laatuiset tiedot, kuin tässä edellä on sanottu; sekä

että samoja määräyksiä, jotka kunnassa tulevat noudatettaviksi kaasun ja sähköenergian hinnoitukseen nähden, myös on sovellettava kulutetun veden hinnoitukseen.

Tässä edellä olevan ensimäisen ponnen d) momentin kohdalla mainitun päätöksen johdosta antoi valtuusto sen ohessa rahatoimikamarin toimeksi esittää niiden suunnitelmain ehdotukset, joiden mukaan kunkin eri teknillisen laitoksen poistot tehtäisiin.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan huhtikuun 28 päivänä 1908 oli käskenyt [3]) alempain käsiammattilaiskoulujen johtokunnan valtuustolle antaa ehdotuksen niiksi lähemmiksi määräyksiksi, joiden mukaan tehtailija Richard Heimberger-vainajan lahjoituskirjassa mainitut palkinnot annettaisiin, lähetti maistraatti kirjelmässä helmikuun 8 päivältä mainitun johtokunnan laatiman ehdotuksen tuollaisiksi määräyksiksi. Richard Heimbergerin lahjoitusrahasto.

Valtuusto päätti [4]) noudatettavaksi vahvistaa puheenalaisen ehdotuksen seuraavan muotoisena:

[1]) Valt. pain. asiak. n:o 34. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 20 §. — [3]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 127. — [4]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 5 §.

Richard Heimbergerin palkintorahaston ohjesääntö.

1 §.

Helsingin kaupungin alempain käsiammattilaiskoulujen oppilas voi kevätlukukauden päättyessä saada palkinnon Richard Heimbergerin palkintorahastosta, jos oppilas:

1:o on ammattioppilas, mieluummin sisäänkirjoitettu, tai muuten työskentelee tehtaassa tai ammatissa; ja

2:o on ahkerasti käynyt koulussa sekä osoittanut silloin hyvää käytöstä ja kuuliaisuutta opettajia kohtaan.

2 §.

Palkinnot jaetaan suhteellisesti alempain käsiammattilaiskoulujen eri luokkien ja osastojen oppilaslukuun sekä jaetaan 20 markan erinä alemmilla luokilla ja 30 markan erinä ylemmillä luokilla.

3 §.

Alempaan käsiammattilaiskouluun yhdistetyn kansakoululuokan oppilas voi myöskin saada palkinnon, jos oppilas on ammattityöläinen ja on ennen läpikäynyt Helsingin alemman käsiammattilaiskoulun.

4 §.

Jakamisen eri kouluissa määräävät johtajat ja opettajat ja tulee koulujen johtokunnan katsoa, että jakaminen tapahtuu lahjoituksen määräysten mukaan.

5 §.

Palkintojen kokonaiserän muodostavat lahjoitussumman korot tasaisissa kymmenissä markoissa kuitenkin vähentämällä $^1/_{10}$, joka vuosittain pannaan pääomaan.

6 §.

Jos Helsingin alempain käsiammattilaiskoulujen oppilasluku melkoisessa määrin alenesi tai nämä koulut kokonaan lakkautettaisiin, saa sopivan osan koroista tai jälkimäisessä tapauksessa koko rahaston käytettävät korkovarat luovuttaa palkinnoiksi Helsingin vastaavain koululaitosten oppipoikain ja ammattityöläisten alkeisopetusta varten.

Matkastipendi Gustav Pauligin lahjoitusrahastosta.

Rahatoimikamarin esityksestä antoi [1]) kaupunginvaltuusto Gustav Pauligin lahjoitusrahastosta 3,000 markan suuruisen matkastipendin ylioppilas Helmer Lindellille.

Korkovarain maksu Viola Lewinin lahjoitusrahastosta.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti [2]) kaupunginvaltuusto, että rouva Hulda Johanna Gefwertille oli, sittenkun hän oli näyttänyt kustantaneensa sisarensa neiti Viktoria Hartman-vainajan hautauksen, neiti Viola Lewinin lahjoitusrahaston korkovaroista maksettava 500 markkaa, mikä vastaa vuoden elinkorkoa, joka neiti Lewinin testamentin määräysten mukaan olisi ollut tuleva neiti Hartmanille.

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 12 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 13 §.

Evätty anomus apteekkari A. Grönvik-vainajan lahjoituksen saamisesta.

Suomen Ruumiinpolttoyhdistyksen anomuksen saada apteekkari August Grönvik-vainajan testamentin kautta Helsingin kaupungin hoidettavaksi annetun 25,000 markan rahamäärän, joka oli tarkoitettu käytettäväksi ruumiinpolttolaitoksen rakennuttamiseen ja voimassapitoon maassamme, kaupunginvaltuusto epäsi [1]), koska ruumiinpolttoyhdistys ei näyttänyt olevan sillä tavoin oikeutettu, kuin lahjoituskirja edellytti.

Kelloseppämestari Erik Lindroosin testamentti.

Marraskuun 24 päivänä 1903 tehdyssä testamentissa oli nyttemmin kuollut kelloseppämestari Erik Lindroos siihen rahastoon, jota Helsingin kaupunki hoitaa vastaista ukkokotia varten, tehnyt 5,000 markan lahjoituksen.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti [2]) kaupunginvaltuusto edellä mainitun summan lisättäväksi sanottuun rahastoon sekä antoi testamentin valvonnan kamarin toimeksi.

Anniskeluosakeyhtiön 1908 vuoden voittovarain jako.

Kaupungille Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1908 vuoden voittovaroista tuleva osuus oli kaupunginkassaan suoritettu 407,846 markan 16 pennin suuruisena. Tästä rahamäärästä oli kaupunginvaltuusto aikaisemmin kaupunginkassasta edeltäpäin maksettavaksi myöntänyt: Helsingin anniskeluosakeyhtiölle Korkeasaaren ja Seurasaaren laitosten voimassapitoon 72,300 markkaa, hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle työn järjestämiseksi työttömille naisille 5,000 markkaa sekä Valkonauha yhdistykselle sen lastenturvakotia varten 8,000 markkaa eli kaikkiaan 85,300 markkaa.

Jaettavana oli siis 322,546 markkaa 16 penniä sekä lisäksi 1,532 markkaa 7 penniä, joka jälkimäinen rahamäärä oli tullut kaupungin osalle Helsingin vähittäismyyntiosakeyhtiön liikkeen selvityksessä.

Pääasiallisesti asiaa valmistelemaan asetetun valiokunnan ehdotuksen [3]) mukaisesti myönsi [4]) valtuusto:

1) neideille Elisabeth Alanderille ja Hanna Rothmanille 23,000 markkaa heidän Sörnäsissä olevan kansanlastentarhansa voimassapitoon lukuvuonna 1909—10;

2) neideille Bertha Bäckmanille ja Lilli Winterille 8,500 markkaa heidän Kalliossa olevalle kansanlastentarhalleen samaksi ajaksi;

3) neiti Ester Flomanille 8,500 markkaa uuden suomalaisen kansanlastentarhan voimassapitoon samana aikana;

4) neiti Annie Rundströmille 9,000 markkaa hänen Perämiehenkadun varrella olevaa lastentarhaansa varten samaksi ajaksi;

---

[1]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 25 §. — [2]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 19 §. — [3]) Valt. pain. asiak. n:o 21. — [4]) Valt. pöytäk. toukok. 25 p., 18 §.

5) neiti Lydia Wendellille 8,000 markkaa Töölön ruotsalaista kansanlastentarhaa varten samaksi ajaksi;

6) neiti Therèse Wuorenheimolle 14,000 markkaa Hermannin suomenkielisen kansanlastentarhan ja iltapäivälastentarhan voimassapitoon samana aikana;

7) neideille Mildrid Brotherukselle ja Hilda Anthonille 10,000 markkaa Hermannin ruotsinkielistä kansanlastentarhaa ja iltapäivälastentarhaa varten samaksi ajaksi;

8) rouva Mary Metherille 7,500 markkaa Sörnäsin suomenkielistä kansanlastentarhaa varten samaksi ajaksi;

9) neiti Agnes Nordmanille 9,000 markkaa VI kaupunginosassa olevaa ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten samaksi ajaksi;

10) Fredriksperin kansanlastentarhalle 2,000 markkaa apurahaa samaksi ajaksi;

11) neiti Anna Geitlinille 7,500 markkaa Töölön suomenkielisen kansanlastentarhan voimassapitoon samana aikana;

12) neiti Karin Eklundille 7,500 markkaa Toukolan kaksikielisen kansanlastentarhan voimassapitoon samana aikana;

13) neiti Maria Liljeströmille 8,500 markkaa Eerikinkadun varrella olevaa ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten samaksi ajaksi;

14) neiti Lina Hellgrenille 7,500 markkaa hänen Kivenhakkaajankadun varrella olevaa kansanlastentarhaansa varten samaksi ajaksi;

15) neiti Bertha Hannénille 1,000 markkaa lastentyökoulun voimassapitoon samana aikana;

16) neideille Elsa Olinille, Louise Stoltzenbergille ja Lydia Wendellille 500 markkaa Töölön lastentyötuvan voimassapitoon;

17) rouva G. Zilliacukselle y. m. 1,000 markkaa poikaklubin voimassapitoon lukuvuonna 1909—1910;

18) Kaupunkilähetykselle 4,000 markkaa työnjohtajan palkkaamiseksi ja lasten kesäoleskelupaikkain hankkimiseksi y. m.;

19) Sörnäsin Arbetets Vänner yhdistykselle 2,000 markkaa kesätyöskentelyn hankkimiseksi lapsille sekä yhdistyksen ompeluseuran avustukseksi;

20) Arbetets Vänner yhdistyksen emäyhdistykselle 2,000 markkaa sen yleisen toiminnan edistämiseksi;

21) Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistykselle 14,000 markkaa oppilaitten kesäsiirtoloita varten;

22) kansakoulujenjohtokunnalle 600 markkaa veistokurssien toimeenpanemiseksi ensi kesänä kansakoululapsille;

23) lastenhoidon edistämisyhdistykselle 12,000 markkaa sen yleisiin tarkoituksiin;

24) samalle yhdistykselle 2,000 markkaa Pippingsköldin turvakotia varten;

25) Maitopisara-yhdistykselle 4,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;

26) Rouvasväenyhdistykselle 2,500 markkaa sen lastenkotia varten;

27) Risatautisten lasten parantolayhdistykselle 1,500 markkaa Högsandin parantolaa varten sillä ehdolla, että siinä seuraavana kesänä puolenneljättä kuukauden aikana varataan vähintään 6 vapaasijaa tästä kaupungista kotoisin oleville vaivaishoitohallituksen ehdottamille lapsille;

28) Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistykselle 2,000 markkaa kesäkodin laittamiseksi noin 25 tuberkelitautiselle kansakouluoppilaalle ja noin 10 oppilaan sijoittamiseksi Högsandin parantolaan;

29) köyhäin lasten työhuoneitten toimikunnalle 11,000 markkaa;

30) yhdistykselle Ruokaa Helsingin köyhille kansakouluoppilaille 15,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;

31) naisasialiitto Unionille 1,000 markkaa työn jakamiseksi naisille;

32) hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle 3,000 markkaa työn jakamiseksi naiduille naisille ja 2,000 markkaa yhdistyksen keskustoimiston voimassapitoon;

33) Martha-yhdistyksen Helsingin osastolle 1,000 markkaa ruuanlaittokurssien toimeenpanemiseksi työväenluokan naisille;

34) palvelijatarten ja työläisnaisten toipumiskodille eli n. s. Wilhelminakodille 1,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;

35) Suomen naisyhdistykselle 2,000 markkaa kesäsiirtolain laittamiseksi työläisnaisille;

36) Helsingin palvelijataryhdistykselle 2,500 markkaa sen palvelijatarkotia varten;

37) tehtaalaisnaisten kodille 1,000 markkaa;

38) Toipumiskoti-yhdistykselle 5,500 markkaa, sillä ehdolla että varataan yhdeksän tai kymmenen vapaasijaa kaupungin sairaaloista päässeille potilaille;

39) Helsingin kuuromykkäyhdistykselle 1,000 markkaa lastentarhakurssien toimeenpanemiseksi alaikäisille kuuromykille sekä kuuromykkäin opetukseen;

40) yhdistykselle Sokeain ystävät 2,000 markkaa sokeain miesten työlaitosta varten;

41) Suomen eläinsuojelusyhdistykselle 500 markkaa sen eläinsuojeluskonttoria varten;

42) terveystoimistolle 10,000 markkaa täysihoidon, matka-avun ja lääkkeiden y. m. kustantamiseksi varattomille potilaille;

43) Valkonauha-yhdistykselle 6,000 markkaa ennen myönnettyjen 8,000 markan lisäksi yhdistyksen kahden lastenkodin voimassapitoon;

44) pelastusarmeijalle 12,000 markkaa Albergassa olevaa lastenkotia, Sörnäsin lastenseimeä, Sörnäsissä olevaa miesten yömajaa ja halkopihaa sekä kaupungin sairaitten ja köyhäin keskuudessa suoritettavaa työtä ynnä lasten kesäsiirtolaa varten;

45) Helsingin nuorten miesten kristilliselle yhdistykselle 1,000 markkaa sen kesäsiirtolaa varten;

46) Perustuslailliselle työväenyhdistykselle 500 markkaa luentoja ja kirjastoa varten;

47) Helsingin työväenyhdistykselle 500 markkaa kirjastoa ja lukusalia varten;

48) Helsingin ruotsalaiselle kansanopistolle 2,000 markkaa;

49) Helsingin kansanopistoseuralle 3,000 markkaa luentojen kustantamiseksi;

50) Suomen satama- ja vesiliikennetyöntekijäin liiton osastolle n:o 18 500 markkaa lukusalia y. m. varten;

51) veistonopettaja O. W. Coranderille vuodeksi 1909 3,000 markkaa hänen kasvatusopillista veisto-oppilaitostaan varten, sillä ehdolla että siinä annetaan maksutonta opetusta 12:lle tämän kaupungin oppilaitosten oppilaalle;

52) neiti Agda Blomille 500 markkaa hänen veistokouluaan varten tänä vuonna, sillä ehdolla että siinä annetaan maksutonta opetusta 5 oppilaalle;

53) Helsingin käsityökoululle 2,000 markkaa;

54) Suomen liikemiesyhdistykselle 1,200 markkaa iltakursseja varten;

55) Helsingin uimaseuralle 1,500 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;

56) yhdistykselle Puita köyhille 5,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;

57) Helsingin anniskeluosakeyhtiölle 34,000 markkaa yhtiön Korkeasaarella ja Seurasaarella olevain laitosten voimassapitoon;

58) Sailors home yhdistykselle 5,100 markkaa sen toiminnan edistämiseksi; sekä

59) hammaslääkäreille Th. Weberille ja Axel Aspelundille 8,178 markkaa 23 penniä yksityisen kansakoulu-hammasklinikan voimassapitoon vuonna 1909.

Muutoin päätti kaupunginvaltuusto:

että niiden yhdistysten, seurain ja yksityisten henkilöjen, joille apurahoja on voittovaroista myönnetty, tulee ehdottomasti antaa lyhyt kertomus toiminnastaan, eritoten huomioon ottamalla myönnettyjen apurahain käyttäminen, ollen kertomukset annettava:

kansanlastentarhain ja lasten työskentelykurssien sekä kesälastentarhain johtajattarien ja asianomaisten toimikuntain, Valkonauha-yhdistyksen, poikaklubin ja Helsingin nuorten miesten kristillisen yhdistyksen toimikunnan kasvatuslautakunnalle;

asianomaisten työväenyhdistysten, Suomen naisyhdistyksen, naisasialiitto Unionin, Martha-yhdistyksen Helsingin osaston, työläisnaisten kesäsiirtolain tehtaalaisnaisten kodin sekä Sailors homen toimikunnan työväenasiain lautakunnalle;

Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen, yhdistyksen Ruokaa köyhille kansakouluoppilaille, Helsingin kuuromykkäyhdistyksen, Helsingin käsityökoulun, Suomen liikemiesyhdistyksen, veistonopettaja Coranderin, neiti Blomin, Helsingin ruotsalaisen kansanopiston ja Helsingin kansanopistoseuran kansakoulujenjohtokunnalle;

Toipumiskoti-yhdistyksen, lastenhoidon edistämisyhdistyksen, Suomen eläinsuojelusyhdistyksen, Maitopisara-yhdistyksen, Helsingin uimaseuran, Risatautisten lasten parantolayhdistyksen ja terveystoimiston terveydenhoitolautakunnalle; sekä

Sokeain ystäväin yhdistyksen, Rouvasväenyhdistyksen, köyhäin lasten työhuoneitten, Helsingin palvelijataryhdistyksen, hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistyksen, „Puita köyhille“ nimisen yhdistyksen, pelastusarmeijan ja kaupunkilähetyksen toimikunnan vaivaishoitohallitukselle;

joiden lautakuntain velvollisuutena on seurata asianomaisten yhdistysten ja laitosten toimintaa sekä oman lausuntonsa kera valtuustolle lähettää edellä mainitut kertomukset; niin myös

että asianomaisten aikaisempain apurahansaajain on vastedes asianomaiselle lautakunnalle jätettävä kaupunginvaltuustolle osotetut hakemuksensa niin ajoissa, että lautakunnat voivat ennen huhtikuun 15 päivää kunakin vuonna valtuustolle lähettää nämä hakemukset, joista lautakuntain myös on annettava lausuntonsa.

Kunnollisen palvelusväen palkitsemisrahastosta annetut apurahat.

Sen valiokunnan ehdotuksesta, jonka kaupunginvaltuusto oli asettanut jakamaan vuodelta 1908 niitä apurahoja, mitkä valtuuston lokakuun 26 p:nä 1886 tekemän päätöksen mukaan on vuosittain jaettava kunnollisen palvelusväen palkitsemisrahastosta, antoi [1]) valtuusto 50 hakijasta seuraaville henkilöille, kullekin viidenkymmenen markan apurahan, nimittäin: palvelijattarille Hilda Karolina Berglundille, Eva Kristina Blomfeltille, Serafia Borgmanille, Fredrika Vilhelmina Fredrikintyttärelle, Edla Karolina Eklundille, Matilda Karolina Juhontyttärelle, Karolina Kaarlentytär Johanssonille, Matilda Johanna Karénille, Maria Koposelle, Johanna Lindellille ja Gustava Vilhelmina Villbergille; ja oli mainitut apurahat rahatoimikonttorin toimesta puheenalaisen rahaston käytettävinä olevista korkovaroista talletettava säästöpankkiin kunkin edellä mainitun henkilön hyväksi, jotka saisivat rahatoimikonttorista noutaa säästöpankkikirjansa ynnä sinne antamansa todistukset.

Samalla käski valtuusto rahatoimikamarin, valiokunnan laatiman ehdotuksen johdolla, painattaa kaavakkeet puheenalaisten apurahain saamiseksi vastedes tehtäviä hakemuksia varten sekä avustusten antamista koskevissa kuulutuksissa ilmoittaa asianomaisille hakijoille, että tuollaisia kaavakkeita on maksutta saatavana rahatoimikonttorista.

Samanlaisia apurahoja vuodelta 1909 ja edellä kerrotulla tavalla antoi [2]) valtuusto 37 hakijasta seuraaville henkilöille, nimittäin: Vilhelmina Ananiaantyttärelle, Fridolf Ferdinand Bomanille, Anna Sofia Eerikintyttärelle, Adolf Vilhelm Friskille, Augusta Vilhelmina Granströmille, Klara Augusta Gustafssonille, Maria Israelintyttärelle, Sofia Lovisa Juhontyttärelle, Agatha Charlotta Karlssonille, Maria Pakariselle, Eva Liisa Salomonintyttärelle ja Maria Valtarille.

Apuraha Valkonauha-yhdistykselle.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [3]) kaupunginvaltuusto Valkonauha-yhdistykselle 8,000 markan apurahan yhdistyksen lastenturvakodin voimassapitoon vuonna 1909 edeltäpäin maksettavaksi kaupunginkassasta ja aikanaan korvattavaksi Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1908 vuoden voittovaroista.

Eläke tohtorinleski O. Juslinille.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [4]) kaupunginvaltuusto tohtorinleski Olga Juslinille vuotuista eläkettä 880 markkaa, maksettavaksi tammikuun 1 päivästä ja kuluvalta vuodelta suoritettavaksi valtuuston käyttövaroista.

---

[1]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 11 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 9 §. — [3]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 34 §. — [4]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 5 §.

Tehdystä hakemuksesta ja rahatoimikamarin annettua siltä vaaditun lausunnon myönsi [1]) kaupunginvaltuusto työmies Karl Johanssonille, joka useat vuodet oli ollut kaupungin palveluksessa, mutta nyttemmin vanhuuden tähden oli kykenemätön itseään elättämään, 400 markan vuosiapurahan, maksettavaksi maaliskuun 1 päivästä toistaiseksi sekä kuluvalta vuodelta suoritettavaksi valtuuston käyttövaroista. Apuraha työmies K. Johanssonille.

Työmies Johanssonin sittemmin tekemän anomuksen saada edellä mainitun apurahan lisäksi jotakin avustusta kaupunginkassasta valtuusto epäsi [2]).

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi [3]) kaupunginvaltuusto kauppahallinvahtimestari Anders Johan Björkholmille 600 markan elinkautisapurahan, kesäkuun 15 päivästä lukien sekä kuluvalta vuodelta maksettavaksi valtuuston käyttövaroista. Apuraha kauppahallinvahtimestari A. J. Björkholmille.

Sittenkun valiokunta, jonka kaupunginvaltuusto oli asettanut [4]) käsittelemään kysymystä apurahain myöntämisestä Hakaniementorin mellakassa elokuun 2 päivänä 1906 haavoittuneille kansalaisille, johon valiokuntaan myös oli lähetetty herrain Åbergin ja Grönroosin samasta asiasta tekemä esitysehdotus [5]), oli antanut ehdotuksen asiasta, päätti [6]) valtuusto antaa varastomestari Adolf Konstantin Renforsille, työnjohtaja Alfred Karlssonille ja maistraatinvahtimestari Karl Gustaf Lindqvistille, jotka olivat mainitussa mellakassa saaneet vammoja, vuotuisen apurahan kesäkuun 1 päivästä 1909 lukien, 600 markkaa Renforsille ja 900 markkaa Karlssonille heidän jälellä olevaksi elinajakseen sekä 600 markkaa Lindqvistille, niin kauan kuin hän on toimessaan maistraatin vahtimestarina, mistä lähtien Lindqvistin apuraha olisi oleva 1,000 markkaa vuodessa; ja oli nämä apurahat, jotka kuluvalta vuodelta pantaisiin maksettaviksi valtuuston käyttövaroista, kuukausittain suoritettava edellä mainitulle henkilöille. Apurahoja erinäisille Hakaniementorin mellakassa elok 2 p:nä 1906 haavoittuneille kansalaisille.

Esitysehdotuksen että puheenalaiset apurahat maksettaisiin elinkorkona valtuusto epäsi.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi [7]) kaupunginvaltuusto entiselle yövartijalle Herman Palloselle vuotuisen 240 markan apurahan, suoritettavaksi syyskuun 1 päivästä sekä kuluvalta vuodelta maksettavaksi valtuuston käyttövaroista. Apuraha ent. yövartijalle H Palloselle.

---

[1]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 32 §. — [2]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 31 §. — [3]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 20 §. — [4]) Ks. 1906 vuod. kert., siv. I. 132 ja 133. — [5]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 140. — [6]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 25 §. — [7]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 32 §.

Apuraha työmies J. Salmiolle.

Kaupungin valaistuslaitosten hallituksen esityksestä myönsi [1]) kaupunginvaltuusto kaasutehtaan työntekijälle Jaakko Salmiolle vuotuisen 400 markan apurahan, maksettavaksi lokakuun 1 päivästä sekä kuluvalta vuodelta suoritettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Apuraha rakennusmestarinleski O. G. Pelatille.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [2]) kaupunginvaltuusto rakennusmestarinleski Ottiliana Gustava Pelatille vuotuisen 180 markan apurahan, lokakuun 1 päivästä lukien ja kuluvalta vuodelta maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Apuraha ent. työmiehelle K. G Kaalisaarelle.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi [3]) kaupunginvaltuusto entiselle työmiehelle Karl Gustaf Kaalisaarelle vuotuisen 120 markan apurahan, maksettavaksi marraskuun 1 päivästä sekä kuluvalta vuodelta suoritettavaksi valtuuston käyttävaroista.

Apuraha rankkurinleski J. M. Hellgrenille.

Niinikään myönsi [4]) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksestä käyttövaroistaan rankkurinleski Jenny Maria Hellgrenille 200 markan apurahan.

Lahjapalkkio leskirouva E. Åbergille.

Terveydenhoitolautakunnan esityksestä myönsi [5]) kaupunginvaltuusto Marian sairaalan liinavaatevaraston hoitajattarelle, leskirouva Emma Åbergille, joka joulukuussa 1909 oli ollut mainitun sairaalan palveluksessa viisikolmatta vuotta, 500 markan lahjapalkkion, maksettavaksi valtuuston käyttövaroista.

Evätty eläkehakemus.

Entisen kaupunginpalvelijan G. A. Johanssonin eläkehakemuksen kaupunginvaltuusto epäsi [6]).

Työttömille anottujen rahaavustusten epäys.

Kaksi kaupunginvaltuustolle osotettua hakemusta, toisen järjestymättömäin työttömäin ja toisen Helsingin kristillisen työväenyhdistyksen tekemän, että valtuusto työväenluokan keskuudessa vallitsevan hädän lieventämiseksi myöntäisi raha-apua työttömille, valtuusto epäsi [7]).

Evättyjä työttömäin avustusanomuksia.

Kaksi kaupunginvaltuustolle annettua hakemusta, joista toisessa, työttömäin hätäapukomitean puolesta tehdyssä, anottiin 20,000 markan rahamäärän myöntämisestä täkäläisten työttömäin avustukseksi vuokrarahoina ja polttopuiden ostoon, sekä toisessa, työttömäin kokouksessa helmikuun 17 päivänä tehdyn päätöksen johdosta syntyneessä, että valtuusto joutuisasti panisi alulle erinäisiä kaupungin töitä ja hankkisi työttömille naisille sopivaa tointa, valtuusto niinikään epäsi [8]), sittenkun kunnan työvälitystoimisto ja hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys olivat asiasta hankkineet selvityksen.

---

[1]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 20 §. — [2]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 23 §. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 10 §. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 34 §. — [5]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 7 §. — [6]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 22 §. — [7]) Valt. pöytäk. tammik. 29 p., 19 §. — [8]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 15 §.

Evätty anomus kannatusavun myöntämisestä hankkeissa olevalle lapsenpäästölaitokselle.

Lääkärien sairaalaosakeyhtiön anomuksen apurahan myöntämisestä Huvilakadun taloon n:o 26 hankkeissa olevalle lapsenpäästölaitokselle kaupunginvaltuusto epäsi [1]).

Skärgårdsfiskarenas andelslag osuuskunnan apurahan anomuksen epäys.

Osuuskunnan Skärgårdsfiskarenas andelslag m. b. t. rahatoimikamarille tekemän anomuksen tilapäisavustuksen myöntämisestä osuuskunnalle kaupunginkassasta kaupunginvaltuusto epäsi [2]) kamarin ehdotuksen mukaisesti. Samalla kun valtuusto tässä yhteydessä hyväksyi kamarin menettelyn että toistaiseksi ja kuusikuukautisen molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla vakuutetaan mainitulle osuuskunnalle käyttöoikeus Rantatorin kauppahallin kalahuutokauppahalliin, käskettiin kamarin vuoden kuluessa valtuustolle ilmoittaa, millä menestyksellä osuuskunta on täällä harjoittanut toimintaansa.

Rantatorin kauppahallin kalahuutokauppahallin käyttöoikeus.

Matka-apuraha opettajatar I. Hirnille.

Tehdystä hakemuksesta antoi [3]) kaupunginvaltuusto tyttöjen ammattikoulun opettajattarelle Ilma Hirnille käyttövaroistaan 800 markan matka-apurahan jotta hän voisi ulkomailla jatkaa aikaisemmin alottamiaan opinnoita pukujen sommittelussa, sillä ehdolla että hän kotimaahan palattuaan mainitun ammattikoulun johtokunnalle antaa lyhyen kertomuksen matkastaan.

Matka-apuraha merikapteeni L. Laurentille.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi [4]) kaupunginvaltuusto merikapteeni L. Laurentille, jonka kamari oli ottanut vaakamestarina palvelemaan yleisöä tavarain punnituksella ja luettelemisella pakkahuoneen ulkopuolella, käyttövaroistaan 400 markan matka-apurahan suodakseen kapteeni Laurentille tilaisuuden Tukholmassa ja Kööpenhaminassa lähemmin tutustua virallisen punnituksen järjestykseen näissä kaupungeissa.

Esitys matka-apurahan myöntämisestä professori V. Sucksdorffille.

Sittenkun terveydenhoitolautakunta kirjelmässä toukokuun 13 päivältä oli esittänyt, että ensimäiselle kaupunginlääkärille, professori V. Sucksdorffille annettaisiin 1,000 markan apuraha jotta hän voisi ulkomailla tutkia erinäisiä kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä olevia seikkoja, päätti [5]) kaupunginvaltuusto, jonka mielestä kaksi henkilöä olisi valittava tekemään tuollainen lautakunnan tarkoittama opintomatka, evätä lautakunnan esityksen silloisessa muodossaan sekä kehottaa lautakuntaa tekemään uuden ehdotuksen asiasta.

Evätty matka-stipendin hakemus.

Rakennustentarkastajan, arkkitehti Mauritz Gripenbergin hakemuksen saada 1,200 markan stipendi tehdäkseen opintomatkan ulkomaiden huomattavampiin kaupunkeihin, kaupunginvaltuusto esitetyistä syistä epäsi [6]).

---

[1]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 9 §. — [2]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 13 §. — [3]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 39 §. — [4]) Valt. pöytäk. toukok. 25 p., 8 §. — [5]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 1 §. — [6]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 45 §.

Määräraha Suomen maantieteelliselle seuralle.

Sittenkun Suomen maantieteellinen seura oli kaupunginvaltuustolle annetussa kirjelmässä, ilmoittaen vuodeksi 1910 valmistelevansa uutta kartastoa, josta kaksi lehteä käytettäisiin Suomen kaupunginasemakaavain kuvaamiseen, anonut valmiiksi laadittua kaupungin asemakartan kappaletta ynnä apumaksua painatuskustannuksiin sekä rahatoimikamari oli antanut vaaditun lausunnon asiasta, päätti [1]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan sekä osottaa 1,000 markkaa mainitun asemakartan laatimiseen että myös antaa seuralle 200 markkaa yrityksen toteuttamisen turvaamiseksi, minkä ohessa rakennuskonttori sai tehtäväkseen paikalla ryhtyä toimiin asemakartan laatimiseksi, jonka työn tulisi olla valmis toukokuun 1 päivään.

Sakkokoron palautus.

Rautatiehallituksen esitykseen, että se 239 markan 53 pennin rahamäärä, mikä mainitun hallituksen oli vedenkulutusmaksun suorituksen myöhästymisen johdosta maaliskuun 23 päivänä täytynyt suorittaa sakkokorkona rahatoimikonttoriin, esiintulleesta syystä palautettaisiin rautatiehallitukselle, kaupunginvaltuusto myöntyi [2]).

Korvaus ruumiinvammasta.

Palotoimikunnan esityksestä myönsi [3]) kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan kuorma-ajuri Karl Viktor Laaksolle 700 markan korvauksen sen ruumiinvamman seurauksista, minkä Laakso oli saanut sen kautta, että palolaitoksen omistama pillastunut hevonen oli Laakson syyttä lokakuun 31 päivänä 1908 ajanut hänen ylitsensä.

Lausunto tuulaakimaksun laskemisesta.

Vaadituksi lausunnoksi siitä, olisiko voimassa oleva tuulaakimaksun laskemisen peruste edelleen pysytettävä sinällään 1910 vuoden jälkeenkin, päätti [4]) kaupunginvaltuusto, sittenkun sekä rahatoimikamari että liikennekonttori olivat asiasta antaneet lausunnon, K. Senaatille ilmoittaa, että valtuusto piti tuulaakimaksun laskemisen perustetta täysin tarkoituksenmukaisena ja sentähden puolsi sen pysyttämistä myöskin lähinnä 1910 vuoden jälkeisenä ajanjaksona.

Lausunto hakemuksesta, joka koski vapautusta satama- ja siltamaksujen suorituksesta.

Sittenkun maistraatti kirjelmässä elokuun 17 päivältä oli vaatinut kaupunginvaltuuston lausuntoa Viaporin linnoituksen tykistöhallituksen läänin kuvernöörille tekemän esityksen johdosta, että linnoitukseen poikkeavat, halkoja sinne kuljettavat alukset vapautettaisiin suorittamasta satama- ja siltamaksuja, päätti [5]) valtuusto mainitussa kohden yhtyä niihin epääviin lausuntoihin, joita, niinkuin asiakirjoista näkyi, rahatoimikamari ja satamakonttori olivat antaneet.

---

[1]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 8 §. — [2]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 26 §. — [3]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 33 §. — [4]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 19 §. — [5]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 24 §.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti [1]) kaupunginvaltuusto, että ne Eläintarhan huvilatonttien n:ot 8, 12 ja 14 alueet — jotka huvilatontit niillä sijaitsevine rakennuksineen olivat kiinnitetyt kaupungin vakuudeksi erinäisistä maksuista —, jotka tulisivat pakkoluovutettaviksi valtionrautateiden käytettäviksi, vapautettaisiin kaikesta vastuunalaisuudesta mainittuun saamiseen ja kiinnitykseen nähden. Kiinnityksen poistaminen Eläintarhan huvilatonttien n:ot 8, 12 ja 14 alueiden osalta.

Rahatoimikamarin esityksestä myöntyi [2]) kaupunginvaltuusto Suomen Vankeusyhdistyksen taloon Vaasankadun n:oon 5 kaupungin vakuudeksi maksamattomasta tontin kauppahinnasta 34,257 markasta 83 pennistä vahvistetun kiinnityksen myöhemmäksi siirtämiseen erään 30,000 markan lainan hyväksi, jonka yhdistys aikoi ottaa, edellyttäen kuitenkin että yhdistyksen aikoma hakemus sen omistamaan mainittuun taloon kiinnitetyn 150,000 markan suuruisen valtion saamisen myöhemmäksi siirtämisestä otetaan huomioon. Kiinnityksen myöhemmäksi siirtäminen.

Kirvesmies Alfred Forsströmin, jolle rahatoimikamari oli marraskuun 21 päivänä 1907 tehdyllä kauppakirjalla myöntänyt omistusoikeuden Inkoonkadun tonttiin n:o 8 korttelissa n:o 379 XII kaupunginosaa, tekemän anomuksen että eräälle 9,000 markan lainalle myönnettäisiin etuoikeus sen kiinnityksen edellä, mikä mainittuun tonttiin siinä olevine rakennuksineen oli kaupungille myönnetty tontin kauppahinnan vakuudeksi, epäsi [3]) valtuusto rahatoimikamarin annettua siltä vaaditun lausunnon. Evätty anomus kiinnityksen myöhemmäksi siirtämisestä.

Suomen Vankeusyhdistyksen keskustoimikunnan anomuksen, että yhdistys vapautettaisiin maksamasta sitä 996 markan 35 pennin summaa, mikä yhdistyksen oli täytynyt kaupungin vesijohtokonttoriin suorittaa tehdystä vesijohtotyöstä, tai että mainittu summa annettaisiin anteeksi, kaupunginvaltuusto epäsi [4]), koska hakija ei ollut voinut esittää oikeudellista perustetta vaatimukselleen mainitun rahamäärän takaisinmaksamisesta eikä yhdistyksen kannattaminen sillä tavoin, kuin summan anteeksi antaminen tietäisi, näyttänyt valtuustosta sopivalta. Evätty anomus päästä suorittamasta tehdyn vesijohtotyön kustannuksia.

Vanhankaupungin nuorisoseuran anomuksen, että yhdistyksen käytettävänä kaupunkiin kuuluvan Forsbyn talon maalla olevan alueen vuokra alennettaisiin tai poistettaisiin, kaupunginvaltuusto epäsi [5]). Evätty vuokramaksun poistamisanomus.

Kaupunginvaltuustolle lähetetyssä kirjelmässä [6]) oli Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain keskuslainakassan perustamista varten asetettu komitea, jonka kassan yksinomaisena tehtävänä olisi välittää pitemmälle kuoletus- Evätty esitys Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain kes-

[1]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 11 §. — [2]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 16 §. — [3]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 33 §. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 44 §. — [5]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 21 §. — [6]) Valt. pain. asiak. n:o 54.

kuslainakassan osakkeiden tilaamisesta.

ajalle otettuja kunnallisia lainoja, tiedustellut, katsoisiko Helsingin kaupunki etunsa mukaiseksi kirjoittamalla mainitun lainakassan osakkeita ruveta yrityksen osakkaaksi.

Sittenkun rahatoimikamari oli antanut vaaditun lausunnon asiasta, päätti [1]) kaupunginvaltuusto sillä kertaa evätä komitean esityksen.

Astioidun kalan vientimaksu.

Rahatoimikamarin esityksestä vahvisti [2]) kaupunginvaltuusto astioidusta kalasta suoritettavaksi saman vientimaksun kuin astioimattomastakin eli $12^1/_2$ penniä 100 kilolta, ja tuli kamarin ryhtyä sen johdosta tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Kysymys finanssivaliokunnan asettamisesta.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 1 päivänä 1908 oli valmisteluvaliokuntaan lausunnon antamista varten lähettänyt [3]) vapaaherra von Alfthanin y. m. tekemän esitysehdotuksen pysyväisen finanssi- eli budjettivaliokunnan asettamisesta, antoi valmisteluvaliokunta mietinnön asiasta [4]). Esittämänsä selvityksen nojalla koetettuaan osottaa, että se kaupungin raha-asiainhallintoon kohdistuva moite, jota esitysehdotuksen tekeminen tiesi, eli ettei mainittu hallinto olisi ollut tehtävänsä tasalla, oli aivan epäoikeutettu, koska kaupungin menoarvion kohoamiseen oli syynä osin kaupungin luonnollinen kehitys, osin olot, joiden korjaaminen tai estäminen ei ole ollut kaupunginhallinnon vallassa, sekä että kaupungin raha-asiain nykyinen valmistelujärjestys ei suonut sijaa oikeutetuille muistutuksille muissa kohdin, kuin siinä että aika, mikä kaupunginvaltuustolla oli käytettävänä budjetin käsittelyyn, oli liian niukka, esitti valmisteluvaliokunta, ettei puheenalainen esitysehdotus aiheuttaisi muuta toimenpidettä kuin että kaupunginvaltuusto pyytäisi maistraattia menettelemään niin, että budjettiehdotus voitaisiin vuotenaan viimeistään marraskuun 15 päivänä antaa valtuuston käsiteltäväksi.

Valtuusto lähetti [5]) asian lausunnon antamista varten rahatoimikamariin.

Obligatsionilainan ottamista koskeva päätös vahvistettu.

Kirjelmässä helmikuun 20 päivältä ilmoitti maistraatti [6]), että K. Senaatti oli saman kuukauden 9 päivänä vahvistanut lisätyn kaupunginvaltuuston joulukuun 15 päivänä 1908 tekemän päätöksen kuoletuslainan ottamisesta korkoa kantavia obligatsioneja vastaan.

Kaupunginvaltuusto päätti kirjelmän saatettavaksi valtuuston asettaman lainatoimikunnan tiedoksi.

---

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 21 §. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 2 §. — [3]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 92—93. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 20. — [5]) Valt. pöytäk. toukok. 25 p., 17 §. — [6]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 20 §.

Sopimus obligatsionilainan ottamisesta.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 15 päivänä 1908 oli valtuuttanut [1]) vastamainitun lainatoimikunnan sopivaksi katsomallaan tavalla sekä ryhtymään keskusteluihin koti- ja ulkomaisten rahalaitosten kanssa edellä mainitun obligatsionilainain ottamisesta että myös tekemään siitä sopimuksen, niin myös aikanansa ilmoittamaan valtuustolle keskustelujen tuloksen ja antamaan obligatsionien teksti- ja kuoletussuunnitelmaehdotuksen, ilmoitti [2]) lainatoimikunta kirjelmässä huhtikuun 17 päivältä tehneensä samana päivänä konsortsion kanssa, johon kuuluivat Vereinsbank in Hamburg, bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland, Pohjoismaiden osakepankki kauppaa ja teollisuutta varten sekä Privatbanken i Helsingfors, aktiebolag, sopimuksen $4\,^1/_2\,^0/_0$:n obligatsionilainan ottamisesta, joka laina olisi määrältään 16,096,000 Suomen markkaa tai vastaava määrä Saksan markkaa, puntaa sterlinkiä ja kruunua sekä maksettaisiin takaisin 52 vuoden kuluessa noin 806,000 markan suuruisin vuotuismaksuin.

Obligatsionitekstin ja kuoletussuunnitelman ehdotukset.

Sittemmin lähetti lainatoimikunta kirjelmässä huhtikuun 28 päivältä perille puheenalaisen obligatsionilainan obligatsionitekstin ja kuoletussuunnitelman ehdotukset, minkä ohessa toimikunta, koska kuoletussuunnitelmassa tilan säästämiseksi oli mainittu ainoastaan kunakin vuonna kuoletettavain obligatsionien luku ja rahamäärä sekä kuoletuksen jälkeen maksamatta oleva pääoma, ilmoitti tiedoksi, että vuotuismaksu kuoletussuunnitelman mukaan olisi keskimäärin 806,121 markkaan 81 penniä, pienin vuonna 1910, jolloin se olisi 804,800 markkaa, ja suurin vuonna 1960, jolloin se olisi 807,428 markkaa 18 penniä, ja esitti toimikunta kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että K. Senaatilta hankittaisiin vahvistus obligatsionitekstin ja kuoletussuunnitelman ehdotuksille; sekä

että obligatsionit kaupungin ja sen rahatoimikamarin puolesta allekirjoittaisi yksi kamarin jäsen, varmentaisi jokin kamarin virkamiehistä ja rahatoimikonttorissa kirjaan panisi jokin konttorin virkamiehistä.

Tämän lainatoimikunnan esityksen kaupunginvaltuusto kaikin puolin hyväksyi [3]).

Budjettivaliokunnan vaali.

Jäseniksi valiokuntaan, jonka oli tarkastettava kaupungin 1910 vuoden meno- ja tulosäännön ehdotus, valittiin [4]) herrat Heimbürger, Lundqvist, Hertzberg, Kihlman, af Forselles, Alfthan ja Frenckell.

1910 vuoden meno- ja tulosääntö.

Kaupunginvaltuuston vuodeksi 1910 vahvistama [5]) meno- ja tulosääntö osottaa 1909 vuoden rahasääntöön verraten seuraavat loppusummat:

[1]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 84 ja seur. — [2]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 2 §. — [3]) Valt. pöytäk. huhtik. 30 p., 1 §. — [4]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 38 §, ja jouluk. 7 p., 27 §. — [5]) Rtk. kirj. lokak. 14 p., n:o 436, Valt. pain. asiak. n:ot 44, 45, 47, 48 ja 59 sekä pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §.

	Menot:		*1910.*	*1909.*
I.	Kaupungin velat	Smk	2,005,181: 37	1,450,086: 25
II.	Kaupungin virastot	„	352,557: 90	314,922: 66
III.	Kunnallishallinto	„	490,535: —	431,503: 33
IV.	Katu- ja laiturivalaistus . .	„	256,440: —	270,325: —
V.	Palolaitos	„	156,110: —	156,410: —
VI.	Poliisilaitos	„	342,722: 61	290,527: 61
VII.	Terveyden- ja sairaanhoito .	„	729,315: 50	669,581: 07
VIII.	Vaivaishoito	„	579,695: —	484,970: —
IX.	Opetus- ja sivistyslaitokset .	„	1,735,018: 84	1,586,941: 66
X.	Yleiset rasitukset	„	432,663: 46	375,909: 96
XI.	Vesijohto	„	1,036,150: —	1,450,183: 33
XII.	Kauppahallit	„	23,400: —	21,920: —
XIII.	Yleiset työt	„	6,898,474: —	6,261,650: 24
XIV.	Eläkkeet ja apurahat . . .	„	40,814: 67	37,539: 67
XV.	Sekalaiset menot	„	422,490: —	372,265: 60
		Yhteensä Smk	15,501,568: 35	14,174,736: 38

	Tulot:		*1910.*	*1909.*
I.	Korot	Smk	874,000: —	511,700: —
II.	Tontinlunastukset	„	800,000: —	650,000: —
III.	Kaupungin kiinteä omaisuus	„	616,250: —	482,125: —
IV.	Tonttiverot	„	3,700: —	3,700: —
V.	Tuloa tuottavat oikeudet . .	„	1,478,500: —	1,327,200: —
VI.	Sekalaiset tulot	„	567,492: —	543,106: —
VII.	Valtioavut	„	443,584: 67	411,118: —
VIII.	Vesijohto	„	956,275: —	849,775: —
IX.	Valaistuslaitos	„	368,000: —	200,000: —
X.	Puhtaanapitolaitos	„	138,000: —	108,240: —
XI.	Lainat	„	5,350,150: —	5,613,875: 24
XII.	Taksoitus	„	3,905,616: 68	3,473,897: 14
		Yhteensä Smk	15,501,568: 35	14,174,736: 38

1910 ja 1909 vuoden rahasääntöjen väliset eroavaisuudet johtuvat pääasiallisimmin seuraavista seikoista:

Menot. Kaupungin velat.

I pääluokan, Kaupungin velat, kohdalle otettiin 1910 vuoden menosääntöön kaupungin obligatsionilainain vuotuismaksut niille vahvistettujen kuoletussuunnitelmain ja lainakontrahdeissa olevain määräysten mukaisesti. Uusia eriä olivat: 1) 1909 vuoden 16,096,000 markan[1]) suuruisen obligatsionilainan vuotuismaksu 802,989 markkaa 20 penniä, ynnä provisioneja, kurssierotuksia y. m. arviolta 10,000 markkaa; 2) Fabianinkadun tontin ja talon n:o 1 ostoa varten otetun, alkuaan 30,000 markan suuruisen lainan korko, 1,217 markkaa 17 penniä; ja 3) Makasiininrannan tavaravajan korotusta varten otetun lainan kuoletus 100,000 markkaa. 1909 vuoden rahasäännössä oleva tilapäislainain korkoihin y. m. varattu 200,000 markan erä poistettiin. Tämän pääluokan menot osottavat lisäännystä 555,095 markkaa 12 penniä.

Kaupungin virastot

II pääluokan, Kaupungin virastot, kohdalle merkittiin eri osastoihin m. m. seuraavat määrärahat: Maistraatin kohdalle merkittiin oikeusraatimiehelle taattu bruttosivusaatavatulo arviolta 1,500 markaksi 1909 vuoden rahasäännössä olevain 3,000 markan sijasta, 500 markan korotus viiden vuoden palveluksesta kunnallisneuvosmies C. E. J. von Haartmanille[2]) sekä tarverahoja varten arviolta 8,000 markkaa. — Raastuvanoikeuden menosääntöön otettiin korotus kymmenen vuoden palveluksesta ainoastaan kahdelle oikeusneuvosmiehelle entisten kolmen sijasta, 3,000 markan palkka ylimääräiselle oikeusneuvosmiehelle ja 3,200 markkaa 1909 vuoden rahasäännön 1,800 markan sijasta väliaikaisen viidennen osaston[2]) kaupunginpalvelijoille sekä tarverahoiksi 11,000 markkaa. — „Maistraatin ja raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet“ nimisen osaston menosääntöön pantiin 1,800 markan palkka arkistoapulaiselle[3]) ja 3,200 markkaa 1909 vuoden rahasäännön 1,200 markan sijasta venäjänkielen kääntäjälle. Raatihuoneen vahtimestarin palkkiota alennettiin 150 markalla, syystä että hänet oli osittain vapautettu toimittamasta siivoamista. — „Ulosottotoimi“ nimiseen osastoon merkittiin 2,400 markan määräraha yhden lisäulosottoapulaisen palkkaamiseksi ja 600 markkaa erään ulosottoapulaisen palkankorotukseksi, 501 markalla 90 pennillä korotettu huoneiston vuokramääräraha sekä arviolta 2,400 markkaa apumaksuksi lainopillisesti sivistyneen apulaisen palkkaamiseksi kaupunginvoudinkonttoriin. — „Sekalaista“ nimiseen osastoon pantiin arviomäärärahoja 15,000 markkaa eduskuntavaalien kustannuksiin ja 10,000 markkaa raatihoneen kaikkien huoneistojen valaistukseen, polttoaineisiin, siivoamiseen y. m., jota vastoin 1909 vuoden raha-

[1]) Ks. tätä kert., siv. 100 ja 101. — [2]) Ks. tätä kert., siv. 70 ja 71. — [3]) Ks. tätä kert., siv. 71.

säännössä oleva 2,000 markan määräraha venäjänkielisiä käännöksiä varten poistettiin ja maistraatille ja raastuvanoikeudelle yhteisestä 20,000 markan tarverahain määrärahasta erotettiin 4,000 markkaa arkiston osalle, koska molempia mainittuja virastoja varten oli merkitty kumpaisellekin eri tarverahansa. — Tämän pääluokan menojen kokonaissumma osottaa lisäännystä 37,635 markkaa 24 penniä.

Kunnallishallinto.

III pääluokassa, Kunnallishallinto, otettiin „Kaupunginvaltuuston kanslia“ nimiseen osastoon 2,400 markan korotus notarin [1]) palkkaan. — Rahatoimikamarin menosäännössä korotettiin tarverahain ja arvaamattomien tarpeitten määrärahaa, edellistä 2,000 ja jälkimäistä 3,000 markalla. — Rahatoimikonttorin menosäännössä korotettiin ylimääräisten apulaisten määrärahaa 800 markalla. — Liikennekonttorin menosäännössä korotettiin kirjanpitäjän palkkaa 400 markalla ja ylimääräisten apulaisten palkkausmäärärahaa 7,540 markalla, jota paitsi siihen merkittiin seuraavat erät: lisäkoneenkäyttäjän palkkaamiseen lämpöjohtoa varten 1,575 markkaa, erään toisen koneenkäyttäjän palkkaamiseen 900 ja koneenkäyttäjäapulaisen palkkaamiseen 675 markkaa sekä polttoaineita, valaistusta ja kalustoa varten 19,950 markkaa, minkä ohessa sähkö-tavarahissien käyttökustannusten sekä tarverahain määrärahaa korotettiin, edellistä 200 ja jälkimäistä 3,600 markalla. — Satamakonttorin menosäännössä korotettiin satamakapteenille ja satamakonttorin kirjanpitäjälle tulevia kannantoprosentteja, edellisiä 500 ja jälkimäisiä 125 markalla, lisättiin rahastonhoitajan palkkausmäärärahaa 125 markalla ja moottoriveneen hoitajan palkkausta 105 markalla sekä otettiin moottorikoneen talvikorjausta varten 250 markan määräraha. — Rakennuskonttorin menosääntöön merkittiin 5,000 markan arviomääräraha ylimääräisiä arkkitehtiapulaisia varten, jota vastoin 1909 vuoden rahasäännössä oleva 7,000 markan määräraha Åggelbyn kartanon ja Bölen talon maiden kartallepanoa ja tasapunnitusta varten poistettiin. — Puutarhalautakunnan sihteerin palkkausta korotettiin 600 markalla ja lautakunnan tarverahain määrärahaa 100 markalla. — „Erityiset lautakunnat ja virkailijat“ nimisessä osastossa korotettiin taksoituslautakunnan määrärahaa 5,000 markalla. Työväenasiain lautakunnan sihteerin vuokraraha poistettiin, koska kaupunki oli antanut lautakunnan käytettäväksi oman huoneiston. Naisapulaisen palkkaamiseksi kunnan työnvälitystoimistoon myönnettiin 900 markan määräraha. Kasvatuslautakunnan vahtimestarin palkkiota korotettiin 150 markalla ja lautakunnan tarverahain määrä-

[1]) Ks. tätä kert., siv. 72.

rahaa 700 markalla. Kaupunginasemakaava-toimikunnan puheenjohtajan ja muiden jäsenten palkkioiksi 1909 vuoden rahasääntöön otettua määrärahaa vähennettiin kaikkiaan 1,100 markalla, koska nämä palkkiot olivat osottautuneet liian runsaasti lasketuiksi; sitä vastoin korotettiin toimikunnan tarverahain määrärahaa 200 markalla. Kunnan työväenasuntojen hallintolautakunnan menosääntöä korotettiin 3,430 markalla, sen johdosta että Kallion nyttemmin valmistuneen asuntoryhmän hallinto ja hoito kysyi kustannuksia. Lisäksi merkittiin rakennustentarkastusta varten seuraavat määrärahat: apulaisen palkkaamiseksi 4,800, vahtimestarin palkkioksi 1,200 markkaa sekä siivoamista ja lämmitystä varten arviolta 440 markkaa, minkä ohessa tarverahain määrärahaa korotettiin 800 markalla. — Puheenalaisen pääluokan menot osottavat lisäännystä 59,031 markkaa 67 penniä.

IV pääluokan, Katu- ja laiturivalaistus, menosääntöön otettiin katujen ja rantasiltain kaasu-, sähkö- ja petrolivalaistusta varten määrärahoja kaikkiaan 256,440 markkaa. Rantasilloilla olevien tavaravajain ja niiden edustan sähkövalaistuksen kustannukset erotettiin tästä pääluokasta ja merkittiin liikennekonttorin menosääntöön. Pääluokan menot osottavat vähenemistä 13,885 markkaa. Katu- ja laiturivalaistus.

V pääluokan, Palolaitos, kohdalla korotettiin alipalomestarin vuokrarahoja 300 markalla. — Heinäin ostoon käytettävää määrärahaa korotettiin 2,280 markalla, jota vastoin kaurain ostomäärärahaa vähennettiin 330 markalla. — Halkojen ostoon varattuja määrärahoja vähennettiin kaikkiaan 550 markalla. — „Työkalut ja kalusto“ nimisestä osastosta poistettiin 1909 vuoden rahasäännössä ollut sairasvaunun ostoon tarkoitettu 2,000 markan määräraha. — Tämän pääluokan menot osottavat niinmuodoin vähenemistä 300 markkaa. Palolaitos.

VI pääluokan, Poliisilaitos, kohdalla korotettiin „Virkahuoneistot“ nimisessä osastossa vuokramäärärahat, pääasiallisesti sen johdosta että poliisilaitoksen käytettävänä kaupungin omistamissa taloissa olevien huoneistojen vuokra oli laskettu olevien olojen mukaisesti 107,755 markkaan 1909 vuoden rahasäännössä olevan määrän 52,560 markan sijasta, ollen ensin mainittuun summaan kuitenkin luettu uutena eränä kirjapainon ja varuskamarin vuokra. — Nimikkeen „Sekalaista“ kohdalta poistettiin 1909 vuoden rahasäännössä oleva Ratakadun poliisiaseman huonekalujen ostoon varattu 3,000 markan määräraha. — Tämän pääluokan menosääntö osottaa niinmuodoin kohoamista 52,195 markkaa, joka kohoaminen kuitenkin on pikemmin näennäinen kuin todellinen ja johtuu kaupungin taloissa olevain poliisilaitoksen huoneistojen vuokramääräin laskuperusteiden muuttumisesta. Poliisilaitos.

Terveyden- ja sairaanhoito.

VII pääluokassa, Terveyden- ja sairaanhoito, vähennettiin terveydenhoitolautakunnan tarverahain määrärahaa 2,000 markalla. — „Lääkärit ja sairaanhoitajat“ nimisessä osastossa korotettiin sunnuntaisin ja pyhäpäivin toimitettavaa lääkäripäivystystä varten olevaa määrärahaa 100 markalla ja osastoon otettiin 2,000 markan arviomääräraha palkkioksi lääkäreille yökäynneistä[1]). — „Marian sairaalan“ kohdalle merkittiin sisätautien osastoa varten seuraavat määrärahat: kolmannen apulaislääkärin palkkaamiseen 2,400 markkaa, oppilaiden opetukseen 300 markkaa, kahden osastonhoitajattaren ja yhden päivystäjähoitajattaren palkkaamiseen entisten lisäksi yhteensä 1,800 markkaa, hierojan palkkioksi 1,200 markkaa sekä kylvettäjättären palkkaamiseen 300 markkaa, kolmen lisäsiivoojattaren palkkaamiseksi sekä kahdeksan siivoojattaren palkkain korottamiseksi 2 markalla kuukaudessa yhteensä 912 markkaa. Lääkkeiden määräraha korotettiin 14,000 markkaan, jota vastoin kaluston kunnossapitomääräraha vähennettiin 5,000 markkaan sekä konekalujen y. m. voimassapitoon ja ostoon käytettävä määräraha 3,000 markkaan. Kulkutautien osastossa korotettiin [1]) sairaanhoitajain kuukausipalkka 75 markkaan, alihoitajatarten ja yöhoitajatarten 50 sekä siivoojatarten 25 markkaan ja varattiin yhden uuden osastonhoitajattaren palkkaamiseksi 900 sekä yhden uuden yöhoitajattaren palkkaamiseksi 600 markan määräraha. Kaluston kunnossapitomäärärahaa vähennettiin 1,000 markalla. Kirurgisessa osastossa korotettiin kolmen siivoojattaren kuukausipalkkaa kunkin 2 markalla, jota vastoin taas hierojan palkkio alennettiin 800 markkaan ja niinikään vähennettiin seuraavia määrärahoja, nimittäin lääkkeiden 1,000 markalla, sidetarpeiden ja konekalujen 330 markalla sekä kaluston voimassapitoon ja ostoon käytettävää määrärahaa 500 markalla. Talousosastossa korotettiin toimitsijan apulaisen palkkausta 900 markalla ja yhdeksän palvelijattaren kuukausipalkkaa kunkin 2 markalla. Yhden siivoojattaren palkka 216 markkaa ja yhden lämmittäjän palkka 450 markkaa poistettiin. Potilaitten ruokarahoiksi otettiin kaikkiaan 133,955 markkaa 1909 vuoden rahasäännön määrän 107,870 markan sijasta ja lääkärien, hoitajatarten, oppilaiden ja palveluskunnan ruokarahoiksi kaikkiaan 66,685 markkaa 50 penniä aikaisemman määrän 53,210 markan 50 pennin sijasta. Polttoaineiden määrärahaa korotettiin 4,170 markalla, valaistusmäärärahaa 1,340 ja sekalaisten menojen määrärahaa niinikään 1,340 markalla. „Desinfioimislaitos“ nimikkeen kohdalle tuli lisää 2,200 markan määräraha vanhan desinfioimisuunin

[1]) Ks. tätä kert., siv. 75.

korjausta varten. — „Humaliston varasairaalan" menosääntö korotettiin 68,405 markkaan 1909 vuoden menosäännön 30,155 markasta 33 pennistä. — „Greijuksen keuhkotautissairaala" ja „Sörnäsin sairastupa" nimiset osastot, edellinen 29,000 ja jälkimäinen 5,400 markkaa, poistettiin. — Lisäksi otettiin uusi osasto „Sairaanhoito Bölen tilalla", jonka menosääntö päättyi 3,600 markkaan. — „Poliklinikat" nimisessä osastossa korotettiin Marian sairaalan keuhkotautisten poliklinikan määrärahaa 2,000 markalla, mutta poistettiin seuraavat määrärahat, nimittäin Vladimirinkadun poliklinikan 3,000 markkaa, Hermannin lapsenpäästölaitoksen 6,500 markkaa, Kallion kirurgisen poliklinikan 10,000 markkaa, tohtori A. F. Hornborgin sairasvoimistelulaitoksen 3,000 markkaa ja tohtori K. Taskisen hieromapoliklinikan 4,000 markkaa. — „Terveyspoliisi" nimisessä osastossa myönnettiin yhdelle tarkastajalle korotusta viiden vuoden palveluksesta 250 markkaa [1]) ja korotettiin kotien desinfioimismäärärahaa 2,000 markalla. — „Terveystoimisto" nimiseen osastoon otettiin uutena eränä 1,500 markan palkkio vahtimestarille ja samassa osastossa korotettiin kaluston kunnossapitoon, lääkkeisiin y. m. käytettävää määrärahaa 700 markalla. — „Laboratoori terveydellisiä tutkimuksia varten" nimisessä osastossa korotettiin vahtimestarin palkkaa 500 markalla. — „Ruumiinavaushuone" nimisen osaston määräraha 200 markkaa poistettiin. — „Satunnaisia määrärahoja" nimisessä osastossa vähennettiin m. m. rottain tapporahoiksi käytettävää määrärahaa 1,000 markalla. Tämän pääluokan menojen kokonaissumma osottaa lisäännystä 59,734 markkaa 43 penniä. Tässä on huomattava, että vuonna 1908 vahvistettua Marian sairaalan uutta vuosirahasääntöä sovellettiin kesäkuun 1 päivästä 1909 ja että siis sen mukaiset määrärahat olivat 1909 vuoden säännössä ainoastaan seitsemältä kuukaudelta.

VIII pääluokassa, Vaivaishoito, korotettiin „Vaivaishoitohallitus" nimisen osaston määräraha 19,600 markasta 28,800 markkaan, sen johdosta että kaupunginvaltuusto oli päättänyt [2]) Sörnäsiin perustettavaksi vaivaishoitohallituksen kanslian osaston. — „Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset" nimiseen osastoon pantiin 1,200 markan palkkionlisäys tarkastajalle Oulunkylän lastenkodin ja Greijuksen mielisairashoitolan silmälläpidosta. Vaivaistalon menosääntö kohosi 1909 vuoden menosäännön 88,860 markasta 103,660 markkaan, pääasiallisesti sen johdosta että vaatetusta, ruokaa, kalustoa, tarveaineita, polttopuita ja valaistusta, kauroja Vaivaishoito.

[1]) Ks. tätä kert., siv. 77. — [2]) Ks. tätä kert. siv. 77—78.

ja heiniä, korjaustöitä sekä sekalaisia menoja varten olevia määrärahoja korotettiin. Työlaitosta varten otettiin 360 markan määräraha tarkastusmiehen konttoriapulaisen palkkaamiseksi sekä kaikkiaan 210 markkaa ikäkorotusta vahtimestarille ja sijaisten palkkaamiseksi kesäloman [1]) aikana, minkä ohessa ruokaa, vaatetusta, tarveaineita, uutteruusrahoja ja korjaustöitä varten olevia määrärahoja korotettiin kaikkiaan 3,750 markalla. Mielisairaalan menot kohosivat 1909 vuoden rahasäännön 77,290 markasta 98,230 markkaan, etusijassa sen johdosta että asetettiin lisäksi kolme nais- ja yksi miespuolinen hoitaja sekä korotettiin vaatetusta, ruokaa, polttopuita ja valaistusta, korjaustöitä, hoitolaisten uutteruusrahoja sekä sekalaisia menoja varten olevia määrärahoja. Uuden nimikkeen, mielisairaalan Greijuksen haarasairaalan kohdalle otettiin määrärahoja kaikkiaan 16,165 markkaa. — „Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten“ nimisessä osastossa korotettiin elätteelleanto-määrärahaa 10,000 ja suoranaisten apurahain määrärahaa 12,000 markalla, jota vastoin 7,500 markan määräraha „erinäisiin laitoksiin otettuja varten“ poistettiin. — „Sekalaista“ nimisessä osastossa korotettiin arvaamattomien menojen määrärahaa 600 markalla sekä myönnettiin kaikkiaan 13,000 markkaa kaupunkilähetykselle [2]). Puheenalainen pääluokka osottaa niinmuodoin menojen lisäännystä 94,725 markkaa.

Opetus- ja sivistyslaitokset.

IX pääluokassa, Opetus- ja sivistyslaitokset, korotettiin „Käsityöläiskoulujen“ osastossa ylempäin käsiammattilaiskoulujen määrärahaa 2,336 markalla, mutta vähennettiin alempain koulujen määrärahaa 665 markalla. Valmistavan poikain ammattikoulun määrärahoja korotettiin 1,083 markalla 33 pennillä, mutta tyttöjen ammattikoulun määrärahaa vähennettiin 750 markalla. — „Kauppaoppilaitokset“ nimiseen osastoon otettiin 9,000 markkaa Helsingin kauppakoulua, 12,000 markkaa Helsingin liikemiesten kauppaopistoa, 7,500 markkaa Helsingin kauppiaitten kauppakoulua ja 8,000 markkaa Högre svenska handelsläroverket opistoa varten, eli kaikkiaan 36,500 markkaa, sen sijaan että tämän osaston menot 1909 vuoden rahasäännön mukaan olivat 27,860 markkaa. — „Kansakoulut“ nimisessä osastossa korotettiin palkkausmäärärahoja 61,472 markalla 35 pennillä, etusijassa opettajiston lisääntymisen sekä opettajain ja opettajatarten palkankorotuksen johdosta. Lisäksi korotettiin m.m. käsityö- ja koulukeittiötarvikkeiden määrärahaa 9,000 markalla, uusien kouluhuonekalujen ostoon ja vanhain korjaukseen käytettävää määrärahaa 2,000 markalla, polttoaineiden ja halonhakkuun määrärahaa 7,000 markalla, va-

[1]) Ks. tätä kert., siv. 78—79. — [2]) Ks. tätä kert., siv. 79—80.

laistusmäärärahaa 9,000 markalla, köyhäin oppilasten vaatetusapurahaa 2,000 markalla, puhtaanapitomäärärahaa 8,000 markalla, huoneistojen ja talojen kunnossapitomäärärahaa 13,100 markalla sekä määrärahaa huonekalujen ja muun koulukaluston hankkimiseksi uusiin kansakouluihin 88,852 markalla. Sen sijaan vähennettiin kanslia- ja kouluhuoneistojen vuokramenoja 11,274 markalla sekä opetusvälineistön määrärahaa 5,000 markalla. — „Työväenopetus" nimisessä osastossa olleet määrärahat, kaikkiaan 25,000 markkaa, poistettiin. — „Pahatapaisten lasten turvakodit" nimisen osaston määrärahoja korotettiin kaikkiaan 6,200 markalla. — „Kansankirjasto ja lukusalit" nimisessä osastossa korotettiin Töölön, Hermannin ja Sörnäsin haaraosastojen johtajain palkkauksia 1,440 markalla ja kolmen siivoojattaren palkkoja yhteensä 180 markalla ja kirjain, aikakauslehtien y. m. sekä „sekalaisten" määrärahoja yhteensä 3,200 markalla. Lisäksi merkittiin 1,500 markan satunnainen määräraha luettelojen painatusta ja nidottamista varten. — „Muut kansanvalistustarkoitukset" nimisen osaston määrärahat, kaikkiaan 35,000 markkaa, poistettiin. Tämän pääluokan menojen kokonaissumma osottaa lisäännystä 148,077 markkaa 18 penniä.

Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

X pääluokassa, Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset, vähennettiin „Kyydinpidon" määrärahaa 760 markalla, jota vastoin „Majoitus" nimisen osaston määrärahaa korotettiin 57,113 markalla 50 pennillä. Majoituslautakunnan puheenjohtajan palkkaa korotettiin 400 markalla. — Tämän pääluokan menot osottavat niinmuodoin lisäännystä 56,753 markkaa 50 penniä.

Vesijohto.

XI pääluokassa, Vesijohto, otettiin osastoon „Hallinto ja käyttö" 3,600 markan määräraha kemistin apulaisen palkkaamiseksi sekä korotettiin m. m. suodattimien käyttökustannusten määrärahaa 2,000 markalla ja seisotusaltaiden samoin 50,000 markalla, palovakuutusmaksujen määrärahaa 800 markalla, vesijohtokonttorin huoneiston y. m vuokramäärärahaa 2,000 markalla, laboratoorin kustannusmäärärahaa 1,500 markalla sekä yksityisistä johtoyhdistyksistä ja johtomittarien asettamisesta olevain kustannusten määrärahaa 35,000 markalla. — „Kunnossapito ja korjaus" nimisessä osastossa korotettiin vesijohtolaitoksen rakennusten y. m. korjaus- ja kunnossapitomäärärahaa 10,000 markalla. — „Uutisrakennukset" nimiseen osastoon otettiin määrärahoja kaikkiaan 255,500 markkaa[1]) 1909 vuoden rahasäännön 671,500 markan sijasta. — Putkiverkon laajentamista varten otettiin määrärahoja kaikkiaan 316,950 markkaa[2]), sen sijaan että vastaavia määrärahoja 1909

[1]) Ks. tätä kert., siv. 50—51. — [2]) Ks. tätä kert., siv. 55.

vuoden rahasäännössä oli 408,900 markkaa. — „Sekalaista“ nimisessä osastossa vähennettiin jatkuvain pohjavesitutkimusten määrärahaa 10,000 markalla ja poistettiin 2,600 markan määrärahat Vanhankaupungin puhelinaseman ja Hietalahden sataman juottoaltaan laittamista varten, jota vastoin siihen merkittiin 700 markan määräraha vapaakaivon laittamiseksi Sörnäsin rantatien varrelle. — Tämän pääluokan menot osottavat vähennystä 414,033 markkaa 33 penniä.

Kauppahallit. XII pääluokassa, Kauppahallit, kohosivat menot 1,480 markalla, sen johdosta että sekalaisten kustannusten määrärahaa korotettiin ja lisäksi otettiin määrärahat kahden rengin palkkaamiseen sekä puhtaanapitomäärärahat poistettiin.

Yleiset työt. XIII pääluokassa, Yleiset työt, merkittiin osastoon „Rakennukset ja talot“ erinäisiä, tässä kertomuksessa aikaisemmin mainittuja korjaus- ja sisustustöitä varten määrärahoja yhteensä 88,775 markkaa, sen sijaan että vastaavat menot 1909 vuoden menosäännössä olivat 96,655 markkaa. Erinäisten korjausten määrärahaa vähennettiin 1,130 markalla. „Uutisrakennuksia“ varten otettiin seuraavat osittain jo ennen mainitut määrärahat, nimittäin: uutta työ- ja vaivaistaloa varten 700,000 markkaa, uutta kaasulaitosta varten 800,000 markkaa, kaasulaitoksen kehäjohtoa varten 100,000 markkaa, kunnan sähkölaitosta varten 950,000 markkaa [1]), Marian sairaalan laajennusta varten 160,000 markkaa [2]), Ratakadun uutta kansakoulutaloa varten 225,000 markkaa [3]), Kallion uutta kansakoulutaloa varten 310,000 markkaa, Åggelbyn kartanon ostoa varten 357,000 markkaa, Fabianinkadun tontin n:o 1 lunastamista varten 360,000 markkaa, kolmen Vilhonkadun viereisen tontin lunastamista varten 1,077,000 markkaa, Tehtaankadun kansakoulun maalaustöitä varten 8,000 markkaa, Marian sairaalan talousrakennuksen muutostöitä varten 8,000 markkaa [2]), saman rakennuksen uutta keittiönsisustusta y. m. varten 30,000 markkaa [2]), Toukolan uutta kansakoulutaloa varten 10,300 markan lisämääräraha, saman koulun ulkohuoneita, tasoitus- ja aitaustöitä varten 5,350 markkaa, Ratakadun tontille n:o 10 tehtävää pesutupaa varten 4,250 markkaa, Kallion kansakoulutalon viereisen leikkikentän tasoitusta varten 13,100 markkaa [4]) sekä vesi- ja viemärijohtojen y. m. laittamiseksi Kalliossa oleviin kunnan työväenasuntoihin 18,000 markkaa [5]) eli kaikkiaan 5,136,000 markkaa 1909 vuoden rahasäännön 4,579,175 markan 24 pennin sijasta. — Osastossa „Kadut ja yleiset paikat“ osotettiin korjaukseen ja kunnossapitoon sekä uutistöihin 615,050 mark-

[1]) Ks. tätä kert., siv. 51. — [2]) Ks. tätä kert., siv. 42. — [3]) Ks. tätä kert., siv. 45. — [4]) Ks. tätä kert., siv. 46—47. — [5]) Ks. tätä kert., siv. 41.

kaa [1]) 1909 vuoden rahasäännön 499,200 markan sijasta. — Osastossa „Kanavat ja viemärit“ korotettiin korjauksen ja kunnossapidon menosääntöä 13,600 markalla. Uutistöiden nimikkeen kohdalle otettiin lokaveden puhdistusaseman rakentamiseksi Eläintarhaan 47,400 markkaa ja viemärikanavain teettämiseksi, pääasiallisesti ennen päätettyjen kaduntasoitusten yhteydessä, kaikkiaan 146,300 markkaa; 1909 vuoden rahasäännössä oli uutistöitä varten määrärahoja 192,350 markkaa. — Osastoon „Tiet“ tuli lisää Sörnäsin niemekkeelle vievän tien viertopäällystyksen korjausta varten 4,800 markkaa. — Osastoon „Satamat“ otettiin määrärahoja kaikkiaan 174,200 markkaa [2]) 1909 vuoden rahasäännön 267,100 markan sijasta. — Osastoon „Istutukset“ merkittiin määrärahoja kaikkiaan 167,774 markkaa [3]), sen sijaan että vastaava määrä 1909 vuoden rahasäännössä oli 141,515 markkaa. — Osastoon „Puhtaanapitolaitos“ otettiin määrärahoja kaikkiaan 198,200 markkaa [4]) edellisen vuoden määrän 178,400 markan sijasta. — Osastossa „Yleinen makkien puhtaanapito“ korotettiin eriä palkat, miehistö ja ajomiehet 15,000 markalla, sekalaiset menot 1,500 markalla ja käväistysten kuljetusrattaat 250 markalla. — Osaston „Työkalut“ menosääntö väheni 20,100 markalla, jota vastoin „Sekalaista“ nimisen osaston menosääntö kohosi 3,600 markalla. — Puheenalaisen pääluokan menojen kokonaissumma osottaa siten lisäännystä 636,823 markkaa 76 penniä.

Eläkkeet ja apurahat.

Pääluokan XIV, Eläkkeet ja apurahat, menosäännössä oli vuonna 1909 myönnettyjä eläkkeitä ja apurahoja yhteensä 4,920 markkaa [5]), johon määrään tuli lisäksi kansakoulunopettajatar Anna Nystedtin eläke 750 markkaa, jota 1909 vuoden jälkipuoliskolta maksettiin 375 markkaa. Aikaisemmin myönnettyjen eläkkeitten määrärahat vähenivät 2,020 markalla. Tämä pääluokka osottaa siis menojen lisäystä 3,275 markkaa.

Sekalaiset menot.

Pääluokassa XV, Sekalaiset menot, korotettiin palovakuutusmaksujen määrärahaa 1,000 markalla, henkikirjoittajan määrärahaa niinikään 1,000 markalla, Turholmassa olevan Henrik Borgströmin kansanpuiston määrärahaa 1,500 markalla, talojen taloudenhoitajan määrärahaa 600 markalla, rankkurin 450 markalla, työntekijöille ruumiinvammasta maksettavan vahingonkorvauksen määrärahaa 1,484 markalla 40 pennillä, kaluston ja puhelinmaksujen määrärahaa yhteensä 1,300 markalla sekä taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennykseen ja palautukseen käytettävää määrärahaa 55,000 markalla. Uusina erinä otettiin 1,800 markan määräraha Katariinankadun [6])

[1]) Ks. tätä kert., siv. 58—59. — [2]) Ks. tätä kert., siv. 63. — [3]) Ks. tätä kert., siv. 63—64. — [4]) Ks. tätä kert., siv. 64. — [5]) Ks. tätä kert., siv. 94—96. — [6]) Ks. tätä kert., siv. 71.

talosta n:o 3 vuokratun huoneiston vuokraa varten ja 10,000 markkaa 1910 vuoden väenlaskun kustannuksiin. Sen sijaan vähennettiin polttoaineiden määrärahaa 10,000 ja valaistusmäärärahaa 4,000 markalla, koska sekä polttoaineita sekä valaistusta varten oli otettu eri erät asianomaisiin pääluokkiin, sekä kunnallisen asetuskokoelman julkaisumääräraha 2,200 markasta 800 markkaan. Rahasäännöstä poistettiin sähköteknillisiä katsastuksia varten ollut 500 markan määräraha sekä kaikkiaan 8,000 markkaa kaupunkilähetyksen määrärahoja. — Tässä pääluokassa on menojen lisäännys siis 50,224 markkaa 40 penniä.

Tulot. Korot. Tulosääntöön merkittiin pääluokkaan I, Korot, kaupungin lainaobligatsionien korkoja 3,300 markkaa enemmän kuin oli 1909 vuoden tulosäännössä ja kaupungille tulevat lahjoitusrahastojen korot laskettiin 27,000 markaksi entisen 18,000 markan määrän sijasta. Erinäisten korkojen ja osinkojen tuloerää korotettiin 25,000 sekä valaistuslaitosten etuanteja 5,000 markalla. Uusina erinä otettiin 150,000 markkaa kaasulaitoksen rakennuskustannusten korkoja ja 170,000 markkaa sähkölaitoksen vastaavia kustannuksia. Tämä pääluokka osottaa siis tulojen lisäännystä 362,300 markkaa.

Tontinlunastukset. Pääluokassa II, Tontinlunastukset, laskettiin tulot 150,000 markkaa suuremmiksi 1909 vuoden rahasäännön vastaavaa määrää.

Kaupungin kiinteä omaisuus. Pääluokassa III, Kaupungin kiinteä omaisuus, korotettiin „Kaupunkiin yhdistetty alue“ nimisessä osastossa eriä vuokraa kauppaneuvos H. Borgströmin lahjoittamasta Alppipaviljongista 600 markalla, vuokria torien myyntipaikoista 2,000 markalla, poliisihuoneistojen vuokria 60,425 markalla, Vuorimieskadun talon n:o 9 vuokria 2,100 markalla sekä kunnan työväenasuntojen vuokria — jotka 1909 vuoden rahasäännössä oli merkitty pääluokkaan VI 34,600 markaksi — 12,400 markalla, kalavesimaksuja 200 markalla sekä satunnaisia ja kenttäin vuokria 15,000 markalla. Uutena eränä otettiin Fabianinkadun talon n:o 1 huoneistojen vuokratulot 4,000 markkaa. Erinäisten vuokrain tuloerää vähennettiin 1,200 markalla. — Osastossa „Kaupungin maatilat“ korotettiin tuloja 4,000 markalla. — Tämän pääluokan tulojen kokonaissumma osottaa kohoamista 134,125 markkaa. —

Tuloa tuottavat oikeudet. Pääluokassa V, Tuloa tuottavat oikeudet, laskettiin tuulaaki 39,000 markkaa suuremmaksi kuin 1909 vuoden rahasäännössä sekä korotettiin eriä liikennemaksut 80,000 markalla, makasiininvuokraa 2,500 markalla, satamamaksut 25,000 markalla, siltamaksut 1,000 markalla, punnitusmaksut 700 markalla ja ulkomaalaisten maksut ruokatavarain myynnistä aluksissa 3,100 markalla. — Tämä pääluokka osottaa siis tulojen lisäännystä 151,300 markkaa.

Sekalaiset tulot. Pääluokassa VI, Sekalaiset tulot, korotettiin eriä henkilökohtainen

vaivaismaksu 5,000 markalla, tuloja Marian sairaalan sairaanhoidosta 2,000 ja kirjalainoista 600 markalla sekä tuloja laboratoorista terveydellisiä ja bakteriologisia tutkimuksia varten 500 markalla. Kaupungin menettämäin sakko-osuuksien vastike laskettiin 7,532 markaksi 1909 vuoden rahasäännön 7,246 markan sijasta ja majoituskustannusten korvaus 417,360 markaksi aikaisemman määrän 361,960 markan sijasta. Tuloja Humaliston sairaalan sairaanhoidosta vähennettiin 500 markalla ja korvausta vaivaisten ylläpidosta 4,000 markalla, minkä ohessa Greijuksen sairaalan tuloerä poistettiin. Kunnan työväenasuntojen vuokrat, jotka aikaisemmin oli merkitty tähän pääluokkaan, on, niinkuin edellä mainittiin, otettu huomioon III pääluokassa. Tässä puheena oleva pääluokka osottaa tulojen lisääntymistä 24,386 markkaa.

Valtioavut.

Pääluokkaan VII, Valtioavut, otettiin kansakoulujen valtioapuna 347,000 markkaa 1909 vuoden rahasäännön 310,800 markan sijasta ja valmistavan poikain ammattikoulun valtioapuna 20,116 markkaa 67 penniä aikaisemman määrän 23,850 markan sijasta.

Vesijohto.

Pääluokassa VIII, Vesijohto, korotettiin eriä vedenmyynnistä 70,000 markalla, vesimittarien vuokria 1,000 markalla, korotusta vedenkulutusmaksujen suorituksen myöhästymisestä 500 markalla ja korvausta toimitetuista johdonyhdistämisistä y. m. 35,000 markalla.

Valaistuslaitokset.

Pääluokassa IX, Valaistuslaitokset, korotettiin kaasulaitoksen käytettävänä olevaa voittoerää 75,000 markalla, minkä ohessa sähkölaitoksen samanlaiseksi voitoksi merkittiin 93,000 markkaa.

Puhtaanapitolaitos.

Kaikkia X pääluokan, Puhtaanapitolaitos, eriä korotettiin, nimittäin talonomistajain maksuja 18,000 markalla, kansakoulujen maksuja 1,760 markalla ja tuloja myydystä lannasta 10,000 markalla.

Lainat.

Pääluokassa XI, Lainat, osotettiin 1902 vuoden obligatsionilainasta kunnan työväenasuntojen rakentamiseen Leppäsuolle ja Kallioon 18,000 markkaa, laiturirakennuksiin 85,700 markkaa ja vesijohdon laajentamiseen 40,139 markkaa 90 penniä sekä 1909 vuoden obligatsionilainasta uutta työ- ja vaivaistaloa varten 700,000 markkaa, Åggelbyn kartanon ostoon 357,000 markkaa, uutta kaasulaitosta varten 800,000 markkaa, kaasulaitoksen uutta kehäjohtoa varten 100,000 markkaa, kunnan sähkölaitosta varten 950,000 markkaa, kolmen tontin lunastamiseen Vilhonkadun varrelta 1,077,000 markkaa, Fabianinkadun tontin n:o 1 lunastamiseen 360,000 markkaa, vesijohdon alueelle Vanhaankaupunkiin tehtäviä uutisrakennuksia varten 255,500 markkaa ja vesijohdon laajentamiseen 296,810 markkaa 10 penniä. Sen ohessa merkittiin nimikkeen „Lainaa kahta

vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi" kohdalle Kallion uutta kansakoulutaloa varten 310,000 markkaa.

Taksoitus. Pääluokkaan XII, Taksoitus, merkittiin kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoittamalla otettavaksi määräksi 3,905,616 markkaa 68 penniä.

Valaistuslaitoksen 1910 vuoden meno- ja tulosääntö. Kaupungin yleisen rahasäännön yhteydessä vahvisti [1]) kaupunginvaltuusto kaupungin kaasulaitokselle erityisen, 1,737,540 markkaan päättyvän rahasäännön. Siinä oli menopuolella: hallinto 78,170 markkaa, konttori- ja myymälähuoneistojen vuokria 30,000 markkaa, kaasunvalmistuskustannuksia 522,150 markkaa, kustannuksia sivutuotteista 28,000 markkaa, katuvalaistuksesta 67,000 markkaa ja yksityisestä kaasunkäytöstä 36,000 markkaa, korjaus ja kunnossapito 19,500 markkaa, korkoja ja vakuutusmaksuja 28,000 markkaa, lainavaroilla teetettäviä uutistöitä 500,000 markkaa sekä voittoa 428,720 markkaa. Viimeksi mainitut voittovarat käytettäisiin seuraavasti: kaasulaitoksen pääputkiverkon laajentamiseen 66,300 markkaa, uusien lyhtyjen asettamiseen 15,000 markkaa, talojohtoihin ja kalustoon 52,000 markkaa sekä vuotuismaksuihin 101,700 markkaa, joten säästöksi jäisi 193,720 markkaa. — Tulopuolella oli: katuvalaistus 147,040 markkaa, yksityiskulutus 743,500 markkaa, sivutuotteet 347,000 markkaa ja lainavarat 500,000 markkaa.

Sähkölaitoksen 1910 vuoden meno- ja tulosääntö. Samaten vahvisti [2]) kaupunginvaltuusto erityisen, 1,480,000 markkaan päättyvän rahasäännön kaupungin sähkölaitokselle. Menopuolella oli: hallinto 53,500 markkaa, käyttökustannukset 140,000 markkaa, jakelu 65,000 markkaa, sekalaiset menot 38,000 markkaa, lainavaroilla teetettävät uutistyöt 950,000 markkaa ja voitto 233,500 markkaa, josta voitosta 100,000 markkaa maksettaisiin sähköteknikko Otto A. Blomqvistille [3]). — Tulopuolella oli: myydystä virrasta 477,500 markkaa, vuokria 125,000 markkaa, johtotöistä y. m. 27,500 markkaa ja lainavaroja laajennustöihin 950,000 markkaa.

C. Muut asiat.

Ratkaisemattomat asiat. Kaupunginvaltuuston diariin kirjoitettujen, joulukuun 31 päivänä 1908 ratkaisematta olevain asiain luettelon [4]) päätti [5]) valtuusto panna asiakirjoihin.

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [2]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [3]) Ks. tätä kert., siv. 84—86. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 1. — [5]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 30 §.

Kysymys kaupungin rakennusjärjestysten uudistamisesta.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan toukokuun 23 päivänä 1905 oli asettanut [1]) valiokunnan uudistamaan kaupungin voimassa olevaa rakennusjärjestystä, tiedusteli valiokunta kirjelmässä huhtikuun 5 päivältä, tulisiko valiokunnan, koska K. Senaatti oli heinäkuun 30 päivänä 1908 asettanut komitean laatimaan ehdotusta maamme kaupunkien uudeksi yleiseksi rakennusjärjestykseksi, käydä valtuuston antamaa tehtävää täyttämään, ennenkuin mainittu komitea oli suorittanut työnsä.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti [2]) vapauttaa valiokunnan valtuuston sille antamasta tehtävästä.

Maistraatin kirjelmässä syyskuun 26 päivältä kaupunginvaltuustolle tehdyn esityksen johdosta, että valittaisiin henkilöitä yksissä neuvoin maistraatin kanssa tarkastamaan kaupungin voimassa olevia rakennusjärjestyksiä, valitsi [3]) valtuusto mainittuun tehtävään kauppias J. Tallbergin, lääketieteen tohtori W. Zilliacuksen ja rakennustentarkastaja M. Gripenbergin.

Erinäisille XIII, XIV ja XV kaupunginosan huvilatonteille vahvistettu rakennusjärjestys.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan maaliskuun 24 päivänä 1908 oli antanut erään valiokunnan toimeksi [4]) laatia ehdotuksen huvilatonteiksi tarkoitettujen XIII, XIV ja XV kaupunginosan korttelien rakennusjärjestykseksi, antoi [5]) valiokunta seuraavan ehdotuksen:

Rakennusjärjestys erinäisille Helsingin kaupungin XIII, XIV ja XV kaupunginosan huvilatonteille.

Huvilakorttelit n:ot 454—461, 472, 482, 483, 489, 490, 491, 496, 497, 502, 503, 504, 510, 511, 517 ja 518, Nordenskiöldkadun huvilatontit n:ot 36, 38 ja 40 korttelissa n:o 467 sekä Eläintarhan alueeseen rajoittuvat korttelien n:ojen 520—525 huvilatontit XIII, XIV ja XV kaupunginosassa rakennetaan sanottuja kaupunginosia varten vahvistetun asemakaavan ja puheena oleville kaupunginosille maaliskuun 9 päivänä 1908 annetun rakennusjärjestyksen määräysten mukaisesti alempana säädetyin poikkeuksin.

1 §.

Asuinrakennuksen saa sijoittaa ainoastaan siihen osaan tonttia, joka sitä tarkoitusta varten merkitään.

2 §.

Ulkohuonetta ei saa sijoittaa päin katua eikä yleistä paikkaa, ei myöskään rantatontille niin, että se välittömästi antaa merelle päin.

3 §.

Tontin pinta-alasta saa enintään kaksi viidesosaa rakentaa.

---

[1]) Ks. 1905 vuod. kert., siv. I. 147 ja seur. — [2]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 42 §. — [3]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 1 §. — [4]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 3—4. — [5]) Valt. pain. asiak. n:o 5.

4 §.

Muita kuin siroja ja huvilakaupunkiin soveltuvia rakennuksia älköön puheena oleville tonteille rakennettako. Kadulle taikka yleiselle paikalle näkyvää palomuuria varten on julkisivupiirustus tarpeellinen.

5 §.

Florantien tonteille kortteleihin n:oihin 520—525 saa teettää rakennuksia ainoastaan tulenkestävästä aineesta.

6 §.

Tulenkestävästä aineesta teetettyä rakennusta ei saa rakentaa kolmikerroksista korkeammaksi. Kellarikerrokseen saa sitä paitsi laittaa pesu- ja leivintuvan. Kerrokseksi luetaan ullakko, siinä tapauksessa että sinne on laitettu lämmitettävä huone. Muusta kuin tulenkestävästä aineesta teetettyjen rakennusten korkeudesta ovat voimassa kaupungin yleisen rakennusjärjestyksen määräykset.

7 §.

Asuinrakennuksen saa teettää enintään neljätoista (14) metriä korkean, luettuna katonaluskehän räystäsrajaan; missä maa on tontin viereistä katua taikka paikkaa korkeampi, siellä ei räystäsrajaa kuitenkaan saa panna kahdeksaatoista (18) metriä korkeammalle jalkakäytävästä lukien.

8 §.

Laillinen aitaus on metalliaitaus tai kivimuuri, jonka korkeus ei saa olla yhtä (1) metriä vähempi eikä kahta (2) metriä suurempi.

9 §.

Tontti on oleva varustettu siroilla ja hyvin hoidetuilla istutuksilla. Nämä istutukset on, jos tontinhaltija niskoittelee eikä ota muistutuksesta eikä uhkasakosta ojentuakseen, maistraatin toimesta, mutta tontinhaltijan kustannuksella laitettava ja kunnossapidettävä.

Sittenkun terveydenhoitolautakunta antamassaan lausunnossa oli ilmoittanut, ettei sillä terveydenhoitokannalta ollut ehdotusta vastaan mitään muistuttamista, hyväksyi [1]) kaupunginvaltuusto sen kaikin puolin sekä päätti sille hankkia K. Senaatin vahvistuksen.

Sittemmin ilmoitettiin [2]) maistraatin kirjelmässä heinäkuun 31 päivältä kaupunginvaltuuston tiedoksi, että K. Senaatti oli mainitun kuukauden 13 päivänä valtuuston ehdotuksen mukaisesti vahvistanut puheenalaisten huvilatonttien rakennusjärjestyksen.

Kysymys korttelien n:ot 180, 182, 183 ja 185 rakennusjärjestyksen muuttamisesta.

Kaupunginvaltuustolle antamasssaan kirjelmässä [3]) oli täkäläinen Familjebyggnadsaktiebolaget niminen yhtiö anonut, että korttelien n:ot 180, 182, 183 ja 185 heinäkuun 24 päivänä 1902 vahvistetun rakennusjärjestyksen 8 §, jossa säädetään, että asuinrakennuksen saa teettää enintään

[1]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 30 §. — [2]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 22 §. — [3]) Valt. pain. asiak. n:o 26.

kaksikerroksisen sekä sen lisäksi puolet joko kellarikerroksen tai ullakkokerroksen pinta-alasta sisustaa asuinhuoneiksi, muutettaisiin siihen suuntaan, että edellä mainittuihin kortteleihin tehtyjen rakennusten kellarikerroksen toisen puolenkin saisi, maistraatilta sitä haettua, sisustaa asuinhuoneiksi, jossa tapauksessa tontista maksettaisiin arvion mukainen lisähinta.

Sittenkun sekä maistraatti että rakennustentarkastaja olivat antaneet lausunnon asiasta ja kaupunginvaltuuston asiaa edelleen selvittämään asettama valiokunta [1]), johon kuuluivat herrat Hertzberg, Neovius ja Renvall, oli antanut siitä mietinnön [2]), päätti [3]) kaupunginvaltuusto palauttaa asian valiokuntaan, jonka tuli valtuustolle tehdä uusi esitys ehdotuksineen puheenalaisen pykälän muuttamiseksi siihen suuntaan, että asuinrakennuksen saisi tehdä enintään kolmikerroksisen sekä tätä ennen tehdyissä asuinrakennuksissa sisustaa kellari- tai ullakkokerroksen asuinhuoneiksi, sillä ehdolla että tonteista suoritetaan sellainen lisämaksu, kuin rahatoimikamari asiasta tehdyn hakemuksen johdosta harkitsee kohtuulliseksi määrätä.

Toimenpide rakennusjärjestyksen säännöksestä poikkeamisen johdosta.

Kun kaupunginvaltuuston tietoon oli tullut, että rakennus, jonka piirustukset, mikäli oli ilmoitettu, kuvernööri oli maistraatin puoltosanan nojalla asianmukaisesti vahvistanut, oli tekeillä VI kaupunginosan huvila-alueella Tehtaankadun varrella aivan vasten mainittua katua olevaan tontin rajalinjaan, sekä valtuusto havaitsi, että siten oli tuntuvasti poikettu mainitulle huvila-alueelle heinäkuun 15 päivänä 1908 vahvistetun rakennusjärjestyksen 3 §:n säännöksestä, päätti [4]) valtuusto käskeä rahatoimikamarin, sittenkun tarpeellinen selvitys asiasta oli hankittu, asianomaiseen paikkaan tehdä valituksen muistutuksenalaisesta menettelystä sekä, jos aihetta siihen näytti olevan, hankkia asianmukaisen kiellon puheenalaisen rakennusyrityksen jatkamisen estämiseksi.

XIII, XIV ja XV kaupunginosasta myytäväin tonttien kauppakirjoihin pantavat määräykset.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 17 päivänä 1908 oli maistraattiin lausunnon antamista varten lähettänyt [5]) kaupunginasemakaava-toimikunnan valtuustolle tekemän esityksen, että XIII, XIV ja XV kaupunginosan eräiden katujen ja avonaisten paikkain varrelle tehtäväin rakennusten tai rakennusmuutosten julkisivupiirustuksille olisi hankittava kaupunginasemakaava-toimikunnan hyväksyminen sekä maistraatti oli asiasta antanut lausunnon, päätti [6]) valtuusto velvoittaa raha-

[1]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 35 §, ja lokak. 5 p., 19 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 56. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 5 §. — [4]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 6 §. — [5]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 80—81. — [6]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 4 §.

toimikamarin puheenalaisista kaupunginosista vastedes myytäväin tonttien kauppakirjoihin panemaan määräyksen, että asianomaiset tontinomistajat ovat velvolliset ehdotetussa suhteessa alistamaan laadittavat rakennuspiirustukset kaupunginasemakaava-toimikunnan tai muun kaupunginvaltuuston siihen määräämän viranomaisen tarkastettaviksi sekä hakiessaan mainituille piirustuksille vahvistusta oheenpanemaan sanotun toimikunnan tai viranomaisen lausunnon.

Lausuntoja tonttien yhteenrakentamisesta.

Maistraatin vaadittua lausuntoja tonttien yhteenrakentamista koskevista hakemuksista puolsi kaupunginvaltuusto myöntymistä hakemuksiin, joita olivat tehneet:

rakennusmestari Elias Nestor Lietzén [1]) korttelissa n:o 161 oleviin Kauppiaskadun tontteihin n:ot 8 ja 10 nähden;

kauppias Isak Jusslin [2]) korttelissa n:o 112 oleviin Pursimieskadun tonttiin n:o 2 ja Merimieskadun tonttiin n:o 4 nähden;

kustannuskirjakauppias Konrad Emil Holm [3]) korttelissa n:o 49 oleviin Kasarminkadun tontteihin n:ot 2 ja 4 nähden;

Maanviljelijäin maitokeskusliike osakeyhtiö [4]) korttelissa n:o 192 omistamiinsa neljään tonttiin nähden;

talonomistaja Gösta Lindebäck [5]) korttelissa n:o 88 oleviin Yrjönkadun tontteihin n:ot 16 ja 17 nähden;

kauppias Uno Staudinger [6]) korttelissa n:o 229 oleviin Speranskitien tontteihin n:ot 1 ja 3 nähden; sekä

Helsingin telefoniyhdistys [7]) korttelissa n:o 52 oleviin Korkeavuorenkadun tonttiin n:o 10 ja Kasarminkadun tonttiin n:o 9 nähden.

Sitä vastoin ehdotti valtuusto evättäväksi [8]) Työväenasunto-osakeyhtiö Kotkan hakemuksen saada yhteenrakentaa korttelissa n:o 377 olevat Fredriksperinkadun tontin n:o 60 ja Kotkankadun tontin n:o 14, koska valtuuston aikaisemmin tekemä, muun muassa puheenalaisten tonttien rakennuttamista koskeva päätös oli tarkoittanut, että niihin saa rakentaa pienenlaisia asuintaloja, mutta ei vuokrakasarmeja.

Tonttien yhdistäminen yhdyskäytävällä.

Lääkärien sairaalaosakeyhtiön hakemukseen saada antamansa piirustuksen mukaisesti yhdistää korttelissa n:o 185 olevat Laivurikadun tontin n:o 25 ja Huvilakadun tontin n:o 26 tonttien välisen kujan poikki kulkevalla yhdyskäytävällä kaupunginvaltuusto myöntyi [9]).

---

[1]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 5 §. — [2]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 3 §. — [3]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 1 §. — [4]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 15 §. — [5]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 6 §. — [6]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 5 §. — [7]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 8 §. — [8]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 3 §. — [9]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 32 §.

Tonttien halkomista koskevia lausuntoja.

Maistraatin vaadittua lausuntoja tonttien halkomislupaa tarkoittavista hakemuksista, puolsi kaupunginvaltuusto myöntymistä hakemuksiin, joita olivat tehneet:

Julius Tallberg, osakeyhtiö [1]), korttelissa n:o 175 sijaitsevaan Vladimirinkadun tonttiin n:o 56 nähden;

konsuli Karl Stockmann [2]) Itäisen Kaivopuiston tonttiin n:o 8 nähden; sekä

talonomistaja Enok Heinilä y. m. [3]) korttelissa n:o 148 sijaitsevaan Vaasankadun tonttiin n:o 8 nähden.

Pitennetty tonttien rakennusaika.

Tehtyjen hakemusten johdosta myönsi kaupunginvaltuusto pitennetyä aikaa seuraavain tonttien rakennuttamiseen:

huhtikuun 1 päivään 1910:

luutnantti V. A. Alkiolle [4]) korttelissa n:o 183 sijaitsevaan Huvilakadun tonttiin n:o 2 nähden; ja

1910 vuoden loppuun:

talonomistaja Erik Gustafssonille [5]) korttelissa n:o 378 sijaitsevaan Inkoonkadun tonttiin n:o 7 nähden;

rautasorvari Matti Ollakalle [6]) korttelissa n:o 380 sijaitseviin Porvoonkadun tontteihin n:ot 24 ja 26 nähden;

pika-ajuri Johan Gustaf Gustafssonille [7]) Siuntionkadun tonttiin n:o 3 nähden;

mekanikko Richard Magnussonille [8]) Porvoonkadun tonttiin n:o 35 nähden;

muurari Albin Lähteelle [9]) Porvoonkadun tonttiin n:o 37 nähden;

Työväen asunto-osakeyhtiö Kotkalle [10]) Fredriksperinkadun tonttiin n:o 60 ja Kotkankadun tonttiin n:o 14 nähden; sekä

muurari Vilho Nyyssöselle [11]) Porvoonkadun tonttiin n:o 41 nähden.

Rakentamattomia tontteja koskeva ilmoitus.

Budjettivaliokunnan kiinnitettyä [12]) kaupunginvaltuuston huomiota siihen, että seuraavia rahatoimikamarin myymiä tontteja, kaupungingeodeetin antaman ilmoituksen mukaan, ei ollut rakennettu sitä varten pannun määräajan kuluessa, vaan että ne edelleen olivat rakentamatta, nimittäin:

---

[1]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 4 §. — [2]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 3 §. — [3]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 2 §. — [4]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 12 §. — [5]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 6 §. — [6]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 21 §. — [7]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 11 §. — [8]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 12 §. — [9]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 13 §. — [10]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 14 §. — [11]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 8 §. — [12]) Valt. pain. asiak. n:o 59.

Kortt. n:o	Tontti n:o	Katu.	Myyty vuonna:
172	23	Ruoholahdenkatu (tehdastontti) . . .	1888
122	15	Hernesaarenkatu (asuintontti)	1899
„	17	„ („)	„
146	14	Laivastokatu („)	1904
149	12	Luotsikatu („)	1904
159	5 & 7	Vyökatu („)	1903 (valtion omistama)
199	1	Myllytie (huvilatontti)	1894
297	2	Sirkuskatu (asuintontti)	1904
281	7	Työpajakatu (tehdastontti)	1901
284	5	Pääskylänkatu (asuintontti)	1904

sekä että vuokralle annetuista tonteista, mikäli oli ilmoitettu, korttelissa n:o 283 sijaitseva Sörnäsin rantatien tontti n:o 6 ja korttelissa n:o 284 sijaitseva Södervikinkadun asuntotontti n:o 9 vielä olivat rakentamatta, vaikka ne jo vuonna 1898 oli vuokrattu rakennettaviksi, päätti [1]) valtuusto, tämän asianlaidan ilmoittaen, maistraatilta anoa tämän johdosta tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä.

Rauennut ehdotus leski- ja orpokassan perustamisesta kaupunkien virka- ja palvelusmiehiä varten.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan huhtikuun 14 päivänä 1908 oli kehottanut [2]) valiokuntaa, joka oli asetettu valmistelemaan Oulun kaupunginvaltuuston kirjelmässä maaliskuun 2 päivältä 1891 Helsingin kaupunginvaltuustolle tehtyä esitystä maamme kaupunkien virka- ja palvelusmiesten yhteisen leski- ja orpokassan perustamisesta, antamaan lausunnon siitä, mitä mainitun esityksen johdosta olisi valtuuston puolelta tehtävä, antoi valiokunta mietinnön [3]) asiasta sekä ehdotti siinä esittämiensä syiden nojalla m. m., että ehdotus mainitunlaisen leski- ja orpokassan perustamisesta ei aiheuttaisi toimenpidettä valtuuston puolelta.

Tämän valiokunnan esityksen valtuusto hyväksyi [4]), ja oli asian käsittelyn tulos saatettava Oulun kaupunginvaltuuston tiedoksi.

Kunnan virkamiesten kesäloma.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti [5]) kaupunginvaltuusto periaatteessa lausua, että kunnan virkamiehille olisi, kun se työn tasaista kulkua haittaamatta voi käydä päinsä sekä edellyttäen ettei kaupunginkassaa sen johdosta rasiteta, vuosittain suotava kuukauden kesäloma.

Puutarhalautakunta oikeutettu myöntämään

Puutarhalautakunnan esityksestä päätti [6]) kaupunginvaltuusto oikeuttaa lautakunnan myöntämään alaisilleen virkamiehille enintään kuu-

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 30 p., 1 §. — [2]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 158. — [3]) Valt. pain. asiak. n:o 53 vuod. 1908. — [4]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 26 §. — [5]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 21 §. — [6]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 36 §.

kauden virkaloman, sillä ehdolla ettei kaupunginkassaa sen johdosta rasiteta. lomaa virkamiehilleen.

Kansakoulujenjohtokunnan kirjelmässä maaliskuun 12 päivältä asiasta tehdyn esityksen johdosta päätti [1]) kaupunginvaltuusto julistaa johtokunnan oikeutetuksi sekä myöntämään kaupungin palveluksessa olevalle kansakouluntarkastajalle virkavapautta, ei kuitenkaan kuukautta pitemmäksi ajaksi, että myös ratkaisemaan, miten tarkastajanvirkaa on virkavapauden aikana hoidettava. Kansakoulujenjohtokunta oikeutettu myöntämään virkavapautta kansakouluntarkastajalle.

Sittenkun Helsingin kauppavaltuutetut rahatoimikamariin antamassaan kirjelmässä olivat, sen johdosta että kaupungin vaakamestari apulaisineen yleensä ei suorita virkatehtäviä kaupungin pakkahuoneen ulkopuolella ja sentähden kauppiaiden ja liikennöitsijäin on miltei mahdoton saada pakkahuoneessa käyttelemätöntä tavaraa virallisesti punnituksi ja sen painoa asianmukaisesti todistetuksi, mutta tuollainen eräänlaisten tavarain virallinen punnitseminen kuitenkin usein on erittäin tärkeä sekä ostajalle että myyjälle, esittäneet, että kamari ottaisi harkittavakseen, eikö tänne olisi asetettava vaakamestari, jonka velvollisuutena olisi toimittaa tavarain punnitseminen pakkahuoneen ulkopuolella, sekä rahatoimikamari tämän johdosta oli hankkinut liikennekonttorin lausunnon asiasta, ehdotti [2]) kamari, joka täysin tunnusti kauppavaltuutettujen huomauttaman vaakamestarin tarpeellisuuden, että kaupunginvaltuusto päättäisi tänne asettaa vaakamestarin punnitsemaan ja luettelemaan tavaroita pakkahuoneen ulkopuolella. Vaakamestarin asettaminen punnitsemaan tavaroita pakkahuoneen ulkopuolella.

Tähän rahatoimikamarin esitykseen valtuusto myöntyi [3]).

Kirjelmässä syyskuun 28 päivältä [4]) teki kunnan työnvälitystoimiston johtokunta esiintuomainsa syiden nojalla esityksen toimiston asettamisesta vakinaiselle kannalle, mutta tämän esityksen kaupunginvaltuusto, rahatoimikamarin lausunnossaan puollettua myöntymistä siihen, epäsi [5]), koska ei katsonut johtokunnan esittäneen riittäviä syitä sellaisen toimenpiteen tueksi. Evätty esitys kunnan työnvälitystoimiston asettamisesta vakinaiselle kannalle.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [6]) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin notarille, varatuomari Alfred Tuomiselle eron hänen notarinvirastaan syyskuun 1 päivästä lukien. Virkaero rahatoimikamarin notarille sekä notarinviran jälleentäyttäminen.

Sittemmin lähetti rahatoimikamari kirjelmässä marraskuun 18 päivältä perille erinäiset kamarin avonaiseksi tullutta notarinvirkaa koskevat

[1]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 36 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 17. — [3]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 20 §. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 37. — [5]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 12 §. — [6]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 28 §.

hakemukset sekä puolsi virkaan varatuomari Verner Beckeriä, mutta kaupunginvaltuusto, joka ei katsonut Beckerin voivan tulla kysymykseen virkaa jälleen täytettäessä, päätti [1]) palauttaa asian rahatoimikamariin ja kehottaa kamaria ottamaan harkittavaksi, voisiko kamari virkaan ehdottaa jotakin muuta hakijoista vai olisiko se ehkä uudelleen julistettava avonaiseksi.

Virkaero liikennekonttorin vaakamestarille sekä vaakamestarinviran ja apulaisvaakamestarintoimen jälleentäyttäminen.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [2]) kaupunginvaltuusto kaupungin liikennekonttorin vaakamestarille Odert Roosille eron hänen vaakamestarinvirastaan, heinäkuun 1 päivästä lukien, sekä virkavapautta mainittuun ajankohtaan asti.

Sittemmin valitsi kaupunginvaltuusto liikennekonttorin vaakamestariksi [3]) apulaisvaakamestari Karl Konrad Kyrklundin sekä apulaisvaakamestariksi [4]) lainopin ylioppilaan Johan Norbäckin.

Marian sairaalan kulkutautiosaston ylilääkäriviran täyttäminen

Marian sairaalan kulkutautiosaston ylilääkäriksi valitsi [5]) kaupunginvaltuusto lääketieteen ja kirurgian tohtori Max Björksténin, velvoittaen hänet alistumaan niihin muutoksiin, joita virkaan nähden vastedes määrättäneen.

Vesijohtokonttorin kemistinviran täyttäminen.

Kaupungin vesijohtolaitoksen vastaperustettua kemistinvirkaa [6]) täytäessään valitsi [7]) kaupunginvaltuusto siihen filosofian maisteri Gustaf Konstantin Bergmanin.

Vesijohtokonttorin kirjanpitäjänviran jälleentäyttäminen.

Yhtä avonaista kaupungin vesijohtokonttorin kirjanpitäjänvirkaa jälleen täytettäessä valitsi [8]) kaupunginvaltuusto siihen palovakuutusosakeyhtiö Fennian kirjanpitäjän Otto Ferdinand Kurténin.

Kaupunginvaltuuston kanslian virkamiesten johtosääntö.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan tammikuun 12 päivänä oli antanut valmistusvaliokunnan toimeksi ottaa harkittavaksi kysymyksen valtuuston kanslian uudestijärjestämisestä, ehdotti valiokunta [9]) hyväksyttäväksi seuraavan johtosäännön:

Kaupunginvaltuuston kanslian virkamiesten johtosääntö.

Sihteeri on velvollinen antamaan kutsun kaupunginvaltuuston kokouksiin ja laatimaan esityslistan, notarin avulla pitämään pöytäkirjaa kaupunginvaltuuston kokouksissa, vastaanottamaan ja esiteltäväksi valmistamaan valtuustolle saapuneita asioita, laatimaan ja varmentamaan valtuustosta lähtevät toimituskirjat, hoitamaan kaupunginvaltuuston arkistoa sekä laatimaan ne lausunnot, joita antavat osaksi valtuuston yleinen valmistusvaliokunta, osaksi erityinen

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 14 §. — [2]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 15 §. — [3]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 5 §. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 9 §. — [5]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 10 §. — [6]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 82—83. — [7]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 14 §. — [8]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 4 §. — [9]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 1 §.

valiokunta, jonka valtuusto saattaa asettaa jonkun kysymyksen selvittämistä varten, ellei asianomainen valiokunta katso erinäisissä tapauksissa asianhaarain vaativan erityisen sihteerin ottamista sekä tähän hanki kaupunginvaltuuston puheenjohtajan suostumusta.

Sihteerin tulee olla tavattavissa kaupunginvaltuuston kansliassa aikana, jonka kaupunginvaltuuston valmistusvaliokunta määrää.

Notari on velvollinen avustamaan sihteeriä pöytäkirjanpidossa kaupunginvaltuuston kokouksissa sekä kääntämään toiselle kotimaiselle kielelle asiakirjat, jotka ovat toimitettavat kummallakin kielellä.

Kanslisti on velvollinen suorittamaan kaikkien kaupunginvaltuustosta lähteväin toimituskirjain puhtaaksikirjoittamisen sekä pitämään diariota saapuneista ja lähtevistä asiakirjoista.

Kaikki kaupunginvaltuuston kanslian virkailijat otetaan palvelukseen molemminpuolisella kuuden kuukauden irtisanomisen ehdolla.

Tämän johtosäännön kaupunginvaltuusto hyväksyi.

Ohjesääntö ja taksa tavarain punnitsemista ja luettelemista varten, joka toimitetaan tullikäyttelystä riippumatta.

Rahatoimikamarin esityksestä [1]) hyväksyi [2]) kaupunginvaltuusto allaolevan ohjesäännön ja taksan tavarain punnitsemista ja luettelemista varten, joka toimitetaan tullikäyttelystä riippumatta:

Ohjesääntö ja taksa tavaroiden punnitsemista ja luettelemista varten, joka toimitetaan tullikäyttelystä riippumatta.

(Satamakonttoriin sijoitetulla vaa'alla punnitsemisesta on voimassa mitä siitä on aikaisemmin säädetty.)

1 §.

Helsingin kaupungin liikennekonttoriin asetetaan valantehnyt vaakamestari, jonka tullikäyttelystä riippumatta vaadittaessa tulee taksassa määrätystä maksusta olla yleisön apuna tavaroita punnitessa ja luetellessa, ollen myös velvollinen antamaan sellaisen toimituksen suorittamisesta todistuksen.

2 §.

Vaakamestarin asettaa ja erottaa rahatoimikamari. Toimeen ottaessa varataan molemminpuolinen 6 kuukauden ylössanomisaika. Vaakamestari itse hyväksyy ja palkkaa tarvitsemansa työmiehistön.

3 §.

Tilaajan on huollettava tavaran kuljettaminen vaakaan ja siitä pois.

4 §.

Vaa'at ja punnukset pitää kaupunki saatavina.

5 §.

Vaakamestarin tulee huolellisesti hoitaa punnitsemiskalustoa sekä katsoa, että ne vuosittain vaa'ataan ja kruunataan, minkä toimituksen kuitenkin kaupunki kustantaa.

---

[1]) Valt. pain. asiak. n:o 17. — [2]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 20 §. Ks. myös tätä kert., siv. 121.

6 §.

Vaakamestarin on velvollisuus pitää kirjaa suorittamistaan toimituksista sekä tammikuun kuluessa antaa liikennekonttoriin tiedot kustakin edellisenä vuonna käyttelemästään tavaralaadusta painomäärineen ja kappalelukuineen sekä selvitys suoritettujen toimitusten tuottamista tuloista ja menoista.

7 §.

Todistus suoritetusta toimituksesta on kirjoitettava painetuille lomakkeille, jotka vaakamestari hankkii ja jotka liikennekonttorissa ovat varustetut leimalla ja numerolla.

Taksa, jonka mukaan kaupungin vaakamestari on oikeutettu kantamaan maksua, kun hän vaadittaessa palvelee yleisöä punnitsemalla ja luettelemalla tavaroita.

Tätä taksaa ei ole sovellettava satamakonttoriin sijoitetulla vaa'alla punnittaessa.

Voita lukuunottamatta on kaikellaisten tavarain punnitsemisesta suoritettava maksua:

punnittaessa	50		tonniin	35 p.	tonnilta.
„	50:stä—	200	„	30 „	„
„	200:sta—	500	„	25 „	„
„	500:sta—	1,000	„	20 „	„
yli		1,000	tonnin	15 „	„

voita punnittaessa 8 penniä dritteliltä.

Vähin maksu jokaisesta punnitsemisesta on Smk 2: 50. Vaakatodistus annetaan maksutta.

Punnitsemisesta k:lo 6 i. p. ja k:lo 6 a. p. välisenä aikana sekä pyhäpäivinä suoritetaan maksu 50 %:n korotuksella.

Jos vaakamestaria viivytetään pyydetyn punnitsemisen alkamisesta tai sen kestäessä ilman omaa syytään, tulee hänen saada korvausta Smk 1: 50, ja jokaisen hänen apulaisensa Smk 1: —, kultakin kokonaiselta tunnilta, jonka viivytys on yhtämittaa kestänyt. Jos heidät lähetetään takaisin ennen tilatun työn alkamista, tulee vaakamestarin ajanhukasta saada Smk 1: 50 ja jokaisen hänen apulaisensa Smk 1: —.

Kustannuksen vaakojen ja punnusten kuljettamisesta korvaa tilaaja, ellei hän itse tarjoudu toimittamaan kuljetusta.

Tämä taksa tulee olla nähtäväksi pantuna sopiviin paikkoihin kaupungin satamissa.

Korvaus tavaroiden luettelemisesta kappaleittain on toistaiseksi suoritettava sopimuksen mukaan kustakin toimituksesta.

Puutarhalautakunnan johtosäännön muutos.

Puutarhalautakunnan ehdotuksesta päätti [1]) kaupunginvaltuusto, että lautakunnalle joulukuun 6 päivänä 1898 vahvistetun johtosäännön 1 § oli muutettava seuraavaksi:

Kaupungin istutusten ja puistojen silmälläpitoa toimittaa puutarhalautakunta, johon kuuluvat kaupungininsinööri tai hänen sijaisensa itseoikeutettuina

[1]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 2 §.

ja pysyväisinä jäseninä sekä kolme kaupunginvaltuuston kolmeksi vuodeksi valitsemaa jäsentä, joista vuosittain yksi eroaa, kahtena ensimäisenä vuonna arvalla, sekä yksi valitaan sijaan. Kaupunginvaltuusto valitsee myös neljä varajäsentä, vuodeksi kerrallaan.

Kaupunginasemakaava-toimikunnan johtosäännön muutos.

Käsitellessään [1]) XIII, XIV ja XV kaupunginosain tonteille tehtävien talojen rakennuspiirustusten tarkastuskysymystä antoi kaupunginvaltuusto kaupunginasemakaava-toimikunnan tehtäväksi ehdottaa sellaista muutosta marraskuun 3 päivänä 1908 vahvistettuun toimikunnan johtosääntöön, kuin valtuuston päätös toimikunnan toimivallan laajentamisesta mainittuun tarkastukseen nähden vaati.

Sittenkun kaupunginasemakaava-toimikunta tämän johdosta oli perille lähettänyt laatimansa muutosehdotuksen, päätti [2]) valtuusto mainitun johtosäännön 2 §:ään pantavaksi seuraavan uuden momentin: „niissä tapauksissa, jolloin uutisrakennusten julkisivujen tarkastus on kunnan viranomaisille varattu, toimittaa sellainen tarkastus ja siitä antaa lausunto".

Ehdotus kaupungin poliisilaitosta koskevaksi uudeksi asetukseksi.

Sittenkun maistraatti kirjelmässä toukokuun 5 päivältä oli kaupunginvaltuustolle lähettänyt komitean laatiman ehdotuksen kaupungin poliisilaitosta koskevaksi uudeksi asetukseksi sekä mainitun laitoksen muutetuksi vuosirahasäännöksi, päätti [3]) valtuusto maistraatille ilmoittaa, ettei valtuusto ollut havainnut ehdotusta vastaan olevan muuta muistuttamista, kuin että valtuustossa oli ilmaantunut eri mieliä siitä, olisiko etsivän poliisin johto, niinkuin ehdotuksessa mainittiin, annettava kaupunginviskaaleille, vai eikö tähän toimeen olisi valittava muu henkilö, joka sen ohessa voisi toimia virallisena syyttäjänä.

Kunnan työväenasuntojen hallintolautakunnan johtosääntö.

Täyttääkseen Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen hallintolautakunnalle annetun tehtävän [4]) laatia hallintolautakunnan ohjesääntöehdotus lähetti [5]) lautakunta kaupunginvaltuustolle sellaisen ehdotuksen.

Asiaa esiteltäessä päätti [6]) valtuusto eräin muutoksin ja lisäyksin hyväksyä mainitun ehdotuksen, joten johtosääntö sai seuraavan sanamuodon:

Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen hallintolautakunnan johtosääntö.

1 §.

1) Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen hallintolautakuntaan kuuluu kolme kaupunginvaltuuston kolmeksi vuodeksi valitsemaa jäsentä, joista yksi kuuluu valtuustoon, yksi rahatoimikamariin ja yksi työväenasiain lautakuntaan.

[1]) Ks. tätä kert., siv. 117—118. — [2]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 45 §. — [3]) Valt. pöytäk. toukok. 25 p., 7 §. — [4]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 62. — [5]) Valt. pain. asiak. n:o 6. — [6]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 21 §.

2) Valtuusto asettaa myöskin jokaista edustajaa kohti varajäsenen.
3) Hallintolautakunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin.
4) Tarvittaessa saa hallintolautakunta kutsua kokouksiinsa asianomaiset kaupungin teknillisten laitosten päälliköt.

2 §.

Hallintolautakunnan velvollisuutena on:
1) määrätä, missä järjestyksessä vuokranhakijat saavat huoneistoja;
2) määrätä huoneistojen vuokrat;
3) tarkastaa kuukausitilit ja vastata niistä sekä lähettää ne rahatoimikamariin;
4) välimiehenä ratkaista vuokraajien kesken vuokraoloista mahdollisesti syntyneet riitaisuudet;
5) laatia ja allekirjoittaa vuokravälikirjat; sekä
6) laatia järjestysohjeet, joita kaikkien vuokralaisten tulee noudattaa.

3 §.

Asuntojen tarkempi silmälläpito ja vuokrain kannanta kuuluu isännöitsijälle, joka on hallintolautakunnan alainen ja jonka hallintolautakunta sekä asettaa toimeen että siitä erottaa.

4 §.

Vuokraeriä määrätessä on mikäli mahdollista katsottava, että kaupunki saa täyden koron hankkeeseen panemastansa pääomasta sekä että kaikki korjaus- ja hallintokustannukset tulevat korvatuiksi.

5 §.

1. Vuokratessa on otettava huomioon, että huoneistoja varataan etupäässä sellaisille henkilöille, jotka ovat kaasulaitoksen, vesijohdon, ainespihan y. m. kunnallisten laitosten töissä ja joitten asuminen eri työpaikkojen läheisyydessä on erittäin suotava jotta asianomainen päällystö aina varmasti voisi saada taitavaa työväkeä sellaisiin töihin, joitten suorittaminen ei siedä lykkäystä.
2. Yllämainittuun kategoriaan (kategoria I) kuuluvia huoneistoja vuokratessa tulee asianomaisen päällystön ehdotuksen olla ratkaiseva. Näitä ehdotuksia tehdessä on etupäässä kiinnitettävä huomiota vuokrallepyrkijän soveliaisuuteen yllämainitussa suhteessa ja myöskin siihen, kuinka kauan ne työläiset, jotka voivat tulla kysymykseen, ovat yhteen jaksoon olleet kaupungin töissä, sekä työmiesten perheiden suuruuteen, jolloin, jos heidän ansionsa muutoin ovat yhtäläiset, etusija on annettava sille työmiehelle, jolla on suurempi perhe.
3. Se huoneistojen osa, jota ei tarvita asunnoiksi sellaisille henkilöille kuin momentissa 1 mainitaan, on sitten vuokrattava muille kaupungin töissä vakinaisesti oleville henkilöille. Näitä huoneistoja (kategoria II) vuokratessa on huomioon otettava:
a) että henkilö, joka on ollut kauimmin vakinaisesti kaupungin työssä ja käyttäytynyt moitteettomasti, tulee etupäässä kysymykseen; sekä
b) että useammista yhtä ansiokkaista vuokrallepyrkijöistä on etuoikeus annettava niille, joilla on suurimmat perheet.
4. Siinä tapauksessa ettei kaikkia huoneistoja tarvita kaupungin palveluksessa olevia työläisiä varten, ovat jälelle jääneet huoneistot (kategoria III) vuokrattavat muille tunnetuille henkilöille. Määrätessä sitä järjestystä, missä nämä vuokrallepyrkijät tulevat kysymykseen, on huomioon otettava:

a) kuinka kauan henkilö on ollut saman työnantajan työssä ja millaiseksi hän on tunnettu; sekä

b) pyrkijän ikä.

5. Vastaisuudessa joutilaiksi tulevia huoneistoja vuokrataan samojen periaatteiden mukaan, kuin eri kategorioihin nähden on määrätty.

6 §.

Huoneistot vuokrataan vuosivälikirjalla, kuitenkin siten että vuokralainen, joka eroaa kaupungin työstä, on velvollinen muuttamaan pois jo seuraavan kuukauden umpeen mennessä.

7 §.

Huoneiston tai sen osan vuokraaminen jollekulle tai joillekuille muille henkilöille muodossa tai toisessa maksettavasta korvauksesta on kielletty. Ei myöskään saa pitää satunnaisia yövieraita huoneistoissa, sukulaisia kumminkaan lukuunottamatta. Jos tätä rikotaan, katsottakoon välikirja, harkinnan mukaan, mitättömäksi ja vuokralainen irtisanotuksi muuttamaan seuraavan vuosineljänneksen alusta.

8 §.

Hallintolautakunnan on vuosittain annettava kaupunginvaltuustolle kertomus toiminnastaan erityisesti ilmoittamalla, minkälaiseksi yritys on taloudellisesti muodostunut.

Kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotus.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 25 päivänä 1904 oli antanut [1]) terveydenhoitolautakunnan toimeksi laatia ja valtuustolle lähettää ehdotuksen sellaiseksi terveydenhoitojärjestykseksi, kuin joulukuun 22 päivänä 1879 Suomenmaalle annetun terveydenhoitosäännön 25 §:ssä mainitaan, lähetti [2]) lautakunta perille Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen.

Sittenkun maistraatti, jolta valtuusto oli pyytänyt [3]) lausuntoa edellä mainitusta ehdotuksesta, oli kirjelmässä syyskuun 4 päivältä esittänyt asetettavaksi valiokuntaa, joka yhdessä maistraatin kera tarkastaisi ehdotuksen ja sitten valtuustolle antaisi siitä lausunnon, päätti [4]) valtuusto, maistraatin esitykseen myöntyen, siten päätetyn valiokunnan jäseniksi valita herrat Aschanin, Renvallin ja Salingren.

Toisen kaupunginlääkärin virkatoiminnan järjestäminen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto käsitellessään kysymystä toisen kaupunginlääkärinviran uudestijärjestämisestä oli kokouksessaan huhtikuun 23 päivänä 1907 päättänyt [5]), ennenkuin muuhun toimenpiteeseen asiassa ryhdyttäisiin, odottaa minkä päätöksen esitys lääkintölaillisten ruumiinavausten toimittamisen siirtämisestä kaupunginlääkäriltä yksinomaan oikeuslääketieteen professorille K. Senaatissa saisi, antoi kaupunginvaltuuston

[1]) Ks. 1904 vuod. kert., siv. I. 87. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 29. — [3]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 27 §. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 8 §. — [5]) Ks. 1907 vuod. kert., siv. I. 110.

asiaa valmistelemaan asettama valiokunta mietinnön [1]) asiasta. Mietinnössään valiokunta huomautti että, koska edellä mainitun esityksen johdosta oli heinäkuun 20 päivänä 1907 annettu armollinen asetus, jonka mukaan oikeuslääketieteen ylimääräisen professorin tulee vuoden umpeen toimittaa lääkintölailliset ruumiinavaukset Helsingin kaupungissa ja sen alueella, ehdotus ruumiinavausten siirtämisestä, mikäli ne siihen asti olivat olleet toisen kaupunginlääkärin toimitettavia, poliisilaitokseen asetetulle lääkärille oli käynyt tarpeettomaksi. Niinikään oli valiokunta sitä mieltä, että toisen kaupunginlääkärin virka vastakin olisi pysytettävä ja siihen liittyvät tehtävät olevat likimain samanlaiset kuin tähänkin asti. Valiokunta esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi m. m.:

että läänin kuvernööriltä haetaan vahvistusta valiokunnan laatimalle ehdotukselle toisen kaupunginlääkärin muutetuksi johtosäännöksi;

että ryhdytään sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että toinen kaupunginlääkäri pääsee osalliseksi siviilivirkakunnan leski- ja orpokassaan; sekä

että tarpeettomana peruutetaan K. Senaattiin tehty esitys, että Helsingin kaupunginlääkärille kuuluvat lääkintölaillista laatua olevat tehtävät siirrettäisiin poliisilääkärille.

Edellä mainittu johtosääntöehdotus oli seuraava:

Toisen kaupunginlääkärin johtosääntö.

1 §.

Toisen kaupunginlääkärin tehtävänä on asianomaisen määräyksen nojalla suorittaa sellaiset elävien henkilöjen tarkastukset ja muut oikeuslääketieteelliset toimitukset, jotka voimassa olevien yleisten asetusten mukaisesti kuuluvat kaupunginlääkärille.

2 §.

Toisen kaupunginlääkärin tehtävänä on tarvittaessa antaa kaupungin viranomaisten ja tuomioistuinten vaatimat todistukset yksityisten henkilöjen terveydentilasta sekä poliisilaitokselle niinhyvin tietoja vastamainitussa suhteessa kuin myös tilapäistä lääkärinapua, kun sitä voi olla tarpeen.

3 §.

Toisen kaupunginlääkärin tulee yksityisen henkilön pyynnöstä antaa lausunto ja todistus ruumiinvammasta ja taudista, ja on hän oikeutettu siitä saamaan korvauksen vahvistetun taksan mukaan.

4 §.

Toisen kaupunginlääkärin pitää kaksi tuntia joka arkipäivä olla tavattavana terveydenhoitolautakunnan toimistossa.

[1]) Valt. pain. asiak. n:o 11.

5 §.

Toisen kaupunginlääkärin tulee helmikuun kuluessa terveydenhoitolautakunnalle antaa kertomus toiminnastaan edellisenä vuonna.

6 §.

Ensimäisen kaupunginlääkärin nauttiessa virkalomaa taikka virkavapautta tulee toisen kaupunginlääkärin hoitaa hänen virkaansa. Sen ohella pitää toisen kaupunginlääkärin äkillisen esteen tullessa ensimäiselle kaupunginlääkärille hoitaa hänen tointaan.

7 §.

Toisen kaupunginlääkärin tulee terveydenhoitolautakunnan tarkemman määräyksen mukaan olla ensimäisen kaupunginlääkärin apuna keräämässä ja järjestämässä tietoja taudin- ja kuolemantapauksista sekä muutoinkin noudattaa niitä eri määräyksiä, joita terveydenhoitolautakunta mahdollisesti hänelle antaa hänen virkatoimintaansa nähden.

8 §.

Toinen kaupunginlääkäri on oikeutettu vuosittain saamaan neljän viikon virkaloman terveydenhoitolautakunnan hyväksyttävänä aikana velvollisuudella siksi ajaksi panna lautakunnan hyväksymä sijainen puolestaan.

Asiaa esiteltäessä päätti [1]) valtuusto lähettää sen valiokuntaan, johon lisäjäseniksi valittiin herrat Norrmén ja Lassenius ja jonka tuli valtuustolle antaa selvitys siitä, onko toisen kaupunginlääkärin vaali toimitettava yleisessä raastuvankokouksessa vai voiko kaupunginvaltuusto sen toimittaa.

Valiokunta antoi sen jälkeen uuden mietinnön [2]) asiasta sekä ehdotti:

että kaupunginvaltuusto, hyväksymällä valiokunnan edellisessä mietinnössä tekemät ehdotukset, huomauttaen että tähän saakka noudatetulla menettelyllä, jonka mukaan kaupunginlääkäri on valittu raastuvankokouksessa, ei ole tukea voimassa olevassa laissa ja asetuksissa, esittäisi, että K. Senaatti määräisi, että kaupunginvaltuusto vastedes saa toimittaa sellaisen vaalin.

Tämän valiokunnan esityksen valtuusto kaikin puolin hyväksyi [3]).

Sittemmin ilmoitti [4]) maistraatti kirjelmässään syyskuun 3 päivältä valtuuston tiedoksi, että läänin kuvernööri oli edellisen elokuun 14 päivänä vahvistanut edellä olevan ehdotuksen toisen kaupunginlääkärin uudeksi johtosäännöksi.

Marian sairaalan sääntöjen vahvistus.

Maistraatin kirjelmässä maaliskuun 20 päivältä ilmoitettiin [5]) kaupunginvaltuuston tiedoksi, että läänin kuvernööri oli mainitun kuukauden 13 päivänä vahvistanut valtuuston joulukuun 17 päivänä 1908 hyväksymät [6]) Marian sairaalan säännöt.

[1]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 40 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 18. — [3]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 23 §. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 45 §. — [5]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 4 §. — [6]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 93 ja seur.

Esitys varattomille synnyttäjille annettavaa kätilöapua koskevain määräysten muuttamisesta.

Kirjelmässä marraskuun 4 päivältä esitti terveydenhoitolautakunta tehtäväksi sellaisen muutoksen varattomille synnyttäjille heidän kotonaan annettavaa kätilöapua koskeviin määräyksiin, että rahatoimikonttori saisi tuollaisia synnyttäjiä avustaneille kätilöille 1910 vuoden alusta maksaa palkkion oikeutettujen kätilöjen antamain, ensimäisen kaupunginlääkärin tutkimain ja hyväksymäin laskujen nojalla.

Asiaa esiteltäessä lähetti [1]) kaupunginvaltuusto sen lausunnon antamista varten vaivaishoitohallitukseen.

Erinäisten vaivaishoito-ohjesäännön pykäläin muutos.

Sörnäsiin perustettavaa vaivaishoitohallituksen kanslian osastoa koskevan kysymyksen yhteydessä [2]) päätti [3]) kaupunginvaltuusto vaivaishoitohallituksen esityksestä [4]) tehdä seuraavat muutokset lokakuun 23 päivänä 1896 vahvistetun Helsingin kaupungin vaivaishoito-ohjesäännön 25, 27 ja 28 §:ään, nimittäin:

25 §, o mom.: «tuon tuostakin ja vähintään kahdesti kuukaudessa laskea kassa ja kuukausittain tarkastaa tilit».

27 §: «Vaivaishoitohallituksen ja toimitusjohtajan avuksi niiden henkilöiden valvomisessa, joille vaivaishoitoa on anottu, niin myöskin sellaisten henkilöjen silmällä pitämisessä, jotka vaivaistalon ulkopuolella nauttivat vaivaishoitoa, sekä tietojen hankkimisessa kunnassa oleskelevista hädänalaisista ja erittäinkin lapsista, jotka eivät kotonaan saa asianmukaista hoitoa, saa vaivaishoitohallitus, toimitusjohtajan ehdotuksesta, valita tarpeellisen määrän tarkastusmiehiä ja köyhäinkatsojia, miehiä tai naisia; ollen kaupunginvaltuusmiesten asia tarkastusmiehille ehkä annettavan korvauksen määrääminen; ja tulee vaivaishoitohallituksen myöskin antaa tarkempia ohjeita tarkastusmiesten ja köyhäinkatsojain toiminnasta.»

28 §: «Vaivaishoitohallituksen tulee palkata sihteeri ja kassanhoitaja, joka samalla on kirjanpitäjä, joiden velvollisuutena on:

1) sihteerin:

a) tehdä esityslistat hallituksen kokouksia varten ja niissä pitää pöytäkirjaa;

b) pitää huoli lähtevistä toimituskirjoista ja muista kansliatehtävistä sekä nimellään varmentaa toimituskirjat;

c) tehdä kaikkien niiden luettelo, jotka vaivaishoidolta saavat hoitoa tai apua;

d) oikeudenkäynneissä ja asianvalvomisissa ilman muuta määräystä olla vaivaishoitohallituksen asiamiehenä, hallituksen kuitenkaan olematta estetty käyttämästä toista henkilöä;

e) laatia vuosikertomusta varten tarvittavat tilastotaulukot; sekä

f) antaa säädetyt tilastoluettelot.

2) kassanhoitajan:

a) hoitaa vaivaishoitohallituksen osotuksen mukaan vaivaishoidon kirjan-

[1]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 29 §. — [2]) Ks. tätä kert., siv. 77—78. — [3]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 7 §. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 16.

pitoa niin selväpiirteisesti, että kassan tilan käy milloin hyvänsä tarkastaminen; sekä

b) nostaa rahatoimikonttorista vaivaishoitohallituksen edeltäpäin tilaamat rahavarat, suorittaa maksettavaksi määrätyt varat ja kuukausittain toimitusjohtajalle ja vaivaishoitohallitukselle tehdä tili viimeistään seuraavan kuukauden 8 päivänä.»

Tämä valtuuston päätös oli alistettava läänin kuvernöörin tutkittavaksi ja vahvistettavaksi.

Sittemmin ilmoitti [1]) maistraatti kirjelmässään kesäkuun 26 päivältä valtuuston tiedoksi, että kuvernööri oli saman kuukauden 16 päivänä vahvistanut valtuuston edellä mainitun päätöksen.

Kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan hallituksen ohjesäännön vahvistus.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 4 päivänä 1907 oli antanut [2]) kunnan sähkölaitoksen rakennustoimikunnan tehtäväksi valtuustolle lähettää ehdotuksen m. m. kaupungin sähkölaitoksen hallinnon järjestämiseksi, oli rakennustoimikunnassa tehty ehdotus, että kaupungin kaasu- ja sähkötehdas asetettaisiin yhteisen hallinnon alaiseksi. Sittenkun rakennustoimikunta ja kaupungin valaistuslaitoksen hallitus olivat yhteisesti päättäneet valtuustolle tehdä esityksen mainitussa tarkoituksessa, lähettivät [3]) rakennustoimikunta ja valaistuslaitoksen hallitus perille laatimansa ehdotuksen Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan hallituksen ohjesäännöksi siinä oleviin määräyksiin liittyvine perustelmineen.

Rahatoimikamarin annettua [4]) siltä vaaditun lausunnon asiasta vahvisti [5]) valtuusto seuraavan ohjesäännön:

Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan hallituksen ohjesääntö.

1 §.

Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan hallituksen toimena on näiden kaupungin tehdasten ja niihin kuuluvien laitosten hoito.

Edelleen on hallituksen tehtävänä kaupungin katujen, yleisten paikkain ja rantasiltain valaistuksen silmälläpito.

Hallituksen asiana on niinikään valvoa muita kaupungin alueelle asetettuja valaistus- ja voimajohtoja sekä katsoa, että niihin nähden annettuja määräyksiä tarkoin noudatetaan.

Niinikään pitää hallituksen, pyynnöstä, antaa kaupungin viranomaisille tietoja toimintansa yhteydessä olevista asioista.

2 §.

Hallitukseen kuuluu puheenjohtaja ja neljä jäsentä ja on se jaettuna kahteen osastoon, joista kumpainenkin käsittää puheenjohtajan ja kaksi jäsentä.

---

[1]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 21 §. — [2]) Ks. 1907 vuod. kert., siv. I. 62 ja seur. — [3]) Valt. pain. asiak. n:o 30. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 55. — [5]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 21 §.

Näistä osastoista hoitaa toinen likinnä kaasutehtaan ja toinen sähkötehtaan hallintoa.

Hallituksen sekä puheenjohtajan että jäsenet valitsee kaupunginvaltuusto vuodeksi kerrallaan.

Kaksi varajäsentä valitaan vuosittain kumpaankin osastoon.

3 §.

Seuraavat asiat on koko hallituksen käsiteltävä, nimittäin:

kaikki kaupunginvaltuuston tutkittaviksi alistettavat asiat;

yleistä ulkovalaistusta sekä kaupungin rakennusten ja virkahuoneistojen valaistusta koskevat asiat;

tehtaiden virkamiesten ottaminen ja erottaminen;

tehtaita varten toimitettavat tärkeämmät ostot; sekä

kaikki asiat, jotka ovat yhteisiä molemmille tehtaille taikka jotka jompikumpi osasto katsoo koko hallituksen olevan käsitteleminen.

Muutoin jakaa hallitus tehtävät molempien osastojen kesken niin kuin soveliaimmaksi näkee.

4 §.

Hallitus ja sen molemmat osastot kokoontuvat puheenjohtajan kutsumuksesta sekä ovat päätäntövaltaiset, hallitus kun puheenjohtaja ja kaikki jäsenet, sekä osastot kun puheenjohtaja ja molemmat jäsenet ovat saapuvilla. Puheenjohtajan tai jäsenen ollessa estettynä kutsutaan sijaan varajäsen, ja keskusteluja johtaa puheenjohtajan poissa ollessa se jäsen, jonka hallitus tai osasto siihen kerrakseen valitsee.

5 §.

Hallituksen ja osastojen kokouksissa on pidettävä pöytäkirjaa, jossa mainitaan päätökset ja toimitetut äänestykset.

6 §.

Kaupunginvaltuustolle menevät kirjelmät allekirjoittavat kaikki ne, jotka ovat ottaneet osaa asian käsittelyyn. Muut lähetettävät toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja ynnä sen laitoksen toimitusjohtaja, jota asia likinnä koskee.

7 §.

Kumpaisenkin laitoksen toimitusjohtajan valitsee kaupunginvaltuusto valaistushallituksen esityksestä, ja otetaan heidät kuuden kuukauden molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla. Muut virkamiehet ottaa ja erottaa hallitus, joka myös antaa tarpeelliset ohjeet.

8 §.

Syyskuun kuluessa kunakin vuonna pitää hallituksen rahatoimikamarille antaa ehdotus ensintulevan vuoden meno- ja tulosäännöksi.

9 §.

Hallituksen päätökset, jotka koskevat:

kaasun valovoimaa;

kaasun ja sähkövirran kulutuksen tariffeja; sekä

johtojen liittämiseen ja käyttämiseen kohdistuvia sääntöjä,

on alistettava kaupunginvaltuuston tutkittaviksi.

10 §.

Kertyvät varat, joita ei tarvita päivittäiseen kulutukseen, toimitetaan rahatoimikonttoriin.

Menojen suoritukseen tarvittavat varat nostetaan rahatoimikonttorista rahatoimikamarin määräämällä tavalla.

11 §.

Ennenkuin katuja johdon uudistamista tai uuden johdon laskemista varten puretaan, on siitä mikäli mahdollista niin aikaisin ilmoitettava rahatoimikamarille, että työ voidaan suorittaa muiden sillä kadulla ehken tarpeellisten töiden yhteydessä.

12 §.

Kaasu- ja sähkötehtaiden hallinnosta ja liikkeestä on erikseen kumpaiseenkin laitokseen nähden pidettävä täydelliset tilit, jotka, päätettyinä kalenterivuosittain, on ennen seuraavan vuoden maaliskuun 1 päivää annettava rahatoimikamarille toimitettaviksi kaupungin tilintarkastajille; ollen kuitenkin hallitus velvollinen jo aikaisemmin, ennen helmikuun 1 päivää, rahatoimikamarille antamaan kaikki kaupungin tilinpäätöstä varten tarpeelliset tiedot.

Hallituksen tulee sen lisäksi ennen kesäkuun 1 päivää kunakin vuonna kaupunginvaltuustolle antaa kertomus hallituksen ja sen alaisten laitosten toiminnasta edellisenä vuonna.

13 §.

Hallitukselle annetun tehtävän täyttämisestä ja tilinteosta vastaavat hallituksen jäsenet yhteisesti, kuitenkin sillä rajoituksella, että päätöksistä tai toimenpiteistä, joihin osasto on ryhtynyt, ovat ainoastaan sen jäsenet vastuunalaiset.

Samalla valtuusto päätti, että tätä ohjesääntöä on sovellettava 1910 vuoden alusta.

Anomus kaupungin sekä Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön välisen myönnytyssopimuksen 13 §:n muuttamisesta evätty.

Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä oli Helsingin Raitio- tie- ja omnibusosakeyhtiön johtokunta anonut, että kaupungin ja mainitun yhtiön välisen myönnytyssopimuksen 13 §:n määräys että virantoimituksessa oleva poliisimies saa maksutta käyttää joutilasta siltapaikkaa yhtiön raitiovaunuissa muutettaisiin siihen suuntaan, että jokin huokeampi maksu, esimerkiksi 7.5 penniä, yksinkertaiselta matkalta henkilöä kohti vahvistettaisiin tai myös yhtaikaa kyydittäväin poliisien, alipäällystöön ja miehistöön kuuluvien luku määrättäisiin kahdeksi sekä kumpaisessakin tapauksessa yksinomaan etumainen silta heidän paikakseen.

Rahatoimikamarin annettua lausunnon asiasta päätti [1]) kaupunginvaltuusto evätä puheenalaisen anomuksen, minkä ohessa valtuusto katsoi tarpeelliseksi kehottaa v. t. poliisimestaria ryhtymään sitä tarkoittaviin tarpeellisiin toimiin, että yhtiön valittamat epäkohdat tulisivat poistetuiksi.

[1]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 19 §.

Katujen valaistusajan pitentäminen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 30 päivänä 1908 oli antanut kaupungin valaistuslaitoksen hallituksen toimeksi valtuustolle esittää niitä toimenpiteitä, joita olisi tarpeen jotta katuvalaistus pimeimpänä vuodenaikana ulotettaisiin myöhemmäksi kuin kello 7:ään asti aamulla, esitti hallitus kirjelmässä tammikuun 27 päivältä, että valtuusto, muuttamatta katuvalaistuksessa noudatettavaa valaistustaulua, oikeuttaisi hallituksen pimeimpänä vuodenaikana erikoisten asianhaarain vaatiessa poikkeustapauksissa pitentämään aamuvalaistusta 1/4 tunnin yli mainitussa taulussa määrättyjen kellonlyömäin. Esitykseen valtuusto myöntyi [1]).

Rauennut ehdotus kirkkojen luovuttamisesta julkisten esitelmäin pitopaikoiksi työväenopetuksessa.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 16 päivänä 1906 oli antanut rahatoimikamarin tehtäväksi [2]) Helsingin ruotsalais-suomalaisten seurakuntain kanssa ryhtyä keskusteluihin siinä mielessä, että kaupungin kirkoissa saisi pitää julkisia esitelmiä työväenopetuksessa, ilmoitti kamari kirjelmässään helmikuun 25 päivältä [3]), että seurakuntain yhteinen kirkkoneuvosto, viitaten voimassa olevan kirkkolain 297 §:ään, jonka mukaan vihittyä kirkkoa ei saa luovuttaa tarkoituksiin, jotka eivät ole kirkon pyhyyteen soveltuvia, oli antanut epäävän lausunnon asiasta. Tämän johdosta ja kun kamarin toimesta vireillä olleet erityiset neuvottelutkaan eivät olleet johtaneet myönteiseen tulokseen eikä näyttänyt olevan syytä hakea muutosta mainittuun päätökseen, esitti kamari valtuuston päätettäväksi, että ehdotus kirkkojen luovuttamisesta julkisten esitelmäin pitopaikaksi työväenopetuksessa ei aiheuttaisi toimenpidettä. Tämän esityksen valtuusto hyväksyi [4]).

Sedmigradskyn pientenlastenkoulun johtokunnan tekemä lainhuudatusta ja kiinnityksen korottamista koskeva esitys.

Kirjelmässä marraskuun 4 päivältä esitti Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunta mainitsemiensa syiden nojalla:

että johtokunnalle varattaisiin tilaisuus saada lainhuuto korttelin n:o 22 taloon n:o 4 (Oikokatu 7) sitä vastaan, että johtokunta kaupunginvaltuuston määräämän ajan kuluessa ryhtyy rakennuttamaan pientenlastenkoulua Sörnäsin seutuun; sekä

että kaupunginvaltuusto, Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin hallintoa varten marraskuun 30 päivänä 1883 vahvistetun johtosäännön 5 §:n mukaisesti, suostuisi koulun talojen Pohjois-Esplanadikadun n:o 21 ja Oikokadun n:o 7 kiinnityksen korottamiseen enintään 90,000 markalla.

---

[1]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 19 §. — [2]) Ks. 1906 vuod. kert., siv. I. 58 ja seur. [3]) Valt. pain. asiak. n:o 14. — [4]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 26 §.

Ennenkuin muuhun toimenpiteeseen asiassa ryhdyttiin, päätti [1]) kaupunginvaltuusto, jonka mielestä syytä, miksi johtokunta oli katsonut olevan ryhtyminen edellä mainitussa kirjelmässä kosketeltuihin laajoihin rakennusmuutoksiin Pohjois Esplanadikadun talossa n:o 21, ei ollut asianmukaisesti selvitetty eikä myöskään työn kustannuksia tarkoin ilmoitettu, enempää kuin myöskään oli selvitetty, mihin määrään talon vuokratulot olivat ennen muutosrakennukseen ryhtymistä nousseet tai mihin ne muutostöiden valmistuttua oli voitu korottaa, johtokunnalta tiedustella mainittuja seikkoja.

Kaupungin ja Helsingin sähkövalaistusosakeyhtiön välinen oikeudenkäynti.

Lopullisesti esiteltäessä rahatoimikamarin kaupunginvaltuustolle tekemää esitystä [2]) oikeudenkäynnin vireille panemisesta Helsingin sähkövalaistusosakeyhtiötä vastaan yhtiön velvoittamiseksi poistamaan sähköjohtonsa ja niitä kannattavat patsaat kaupungin kaduilta ja avonaisilta paikoilta, päätti [3]) valtuusto antaa kamarin toimeksi ryhtyä sellaiseen oikeudenkäyntiin käyttämällä apunaan sopivaa henkilöä, jonka kamari saisi siihen tarkoitukseen valita.

Evätty esitys vapaalippujen hankkimisesta valtionrautateillä kasvatuslautakunnan jäsenille y. m.

Kasvatuslautakunnan kirjelmässä huhtikuun 14 päivältä kaupunginvaltuustolle tehdyn esityksen vapaalippujen hankkimisesta Suomen valtionrautateillä lautakunnan jäsenille, hoidokeille y. m. näiden matkustellessa kaupungin ja kasvatuslaitosten välillä valtuusto jätti huomioon ottamatta, [4]) koska ei näyttänyt luultavalta, että lautakunnan esittämä hakemus saavuttaisi K. Senaatin suostumusta.

Evätty esitys toimenpiteisiin ryhtymisestä huoneenvuokrasta voimassa olevain lainsäännösten uudistamiseksi.

Esiteltäessä työväenasiain lautakunnan kaupunginvaltuustolle tekemää esitystä [5]) toimenpiteisiin ryhtymisestä huoneenvuokrasta voimassa olevain lainmääräysten uudistamiseksi päätti [6]) valtuusto, tunnustaen uuden huoneenvuokralain tarpeellisuuden, että mainittu esitys ei aiheuttaisi toimenpidettä valtuuston puolelta, koska asia ei välittömästi koske kuntaa eikä sen etuja eikä valtuuston sentähden näyttänyt olevan tekeminen alotetta siinä.

Kunnallisten julkaisujen vaihto Göteporin kaupunginvaltuuston kanssa.

Kaupunginvaltuuston tiedoksi ilmoitettiin [7]), että Göteporin kaupunginvaltuuston puheenjohtajan kanssa oli tehty sopimus painettujen kunnallisten julkaisujen vaihtamisesta mainitun kaupungin kaupunginvaltuuston kanssa sekä että ensimäinen lähetys niitä jo oli saapunut valtuustolle.

Selitys muistutusasiassa.

Vaadituksi selitykseksi siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan valituksen johdosta yleisen revisionioikeuden joulukuun 30 päivänä 1908 anta-

[1]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 35 §. — [2]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 162—163. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 19 §. — [4]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 4 §. — [5]) Valt. pain. asiak. n:o 19. — [6]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 28 §. — [7]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 23 §.

masta päätöksestä asiassa, joka koski puuttuvan vakanssisäästön maksamista sinä aikana, kun kunnallispormestarin virka maaliskuun 19 päivästä 1903 kesäkuun 15 päivään 1905 sekä yksi kunnallisneuvosmiehen virka helmikuun 1 päivästä 1904 heinäkuun 27 päivään 1905 olivat olleet täyttämättä, päätti [1]) kaupunginvaltuusto toistaa mitä valtuusto maaliskuun 10 päivänä 1908 läänin kuvernöörille antamassaan selityksessään oli asiasta lausunut.

Lausunto Töölön lastenmajalan valtioavun hakemuksesta.

Vaadituksi lausunnoksi Lastenhoitoyhdistyksen K. Senaattiin tekemän hakemuksen johdosta saada yleisistä varoista apurahaa Töölöön aiotun lastenmajalan rakentamiseen ja voimassapitoon päätti [2]) kaupunginvaltuusto ilmoittaa sitä mieluummin puoltavansa myöntymistä mainittuun hakemukseen, kun valtuusto oli kolmenkymmenen vuoden ajaksi vuokratta luovuttanut [3]) yhdistykselle vastaisen lastenmajalan tonttipaikan.

Lausunto kaupungin toreilla ja rantasilloilla käydyn kaupan järjestyksen muuttamista tarkoittavasta esityksestä.

Kirjelmässä toukok. 18 päivältä [4]) oli maistraatti pyytänyt kaupunginvaltuuston lausuntoa rahatoimikamarin maistraatille tekemän, kaupungin toreilla ja rantasilloilla käydyn kaupan järjestyksen muuttamista koskevan esityksen johdosta.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti [5]), koska rahatoimikamarin ehdotuksessa tarkoitettu torikaupan järjestely ainoastaan olisi väliaikainen, mutta asia olisi kaikessa laajuudessaan otettava pohdittavaksi, panna asian pöydälle sekä asettaa sitä kaikin puolin ja perusteellisesti valmistelemaan valiokunnan, jonka jäseniksi valittiin herrat Heikel, Ramsay, Hertzberg, Alfthan ja Salingre.

Lausunto Helsingin pitäjän taajaväkisten yhdyskuntain järjestyssääntöehdotuksesta.

Läänin kuvernöörin vaatimaksi lausunnoksi Helsingin pitäjän kunnanvaltuutettujen laatimasta ehdotuksesta erinäisten mainitussa pitäjässä sijaitsevain taajaväkisten yhdyskuntain järjestyssäännöksi päätti [6]) kaupunginvaltuusto ilmoittaa että, kun ehdotetut määräykset eivät vähimmässäkään määrässä koskisi Helsingin kaupunkia, ei valtuustolla ollut laadittua ehdotusta vastaan mitään muistuttamista.

Lausunto oikeudesta laatia järjestyssäännöt Helsingin pitäjän Pakinkylän huvilayhdyskunnalle.

K. Senaatin vaatimaksi lausunnoksi esityksen johdosta, joka tarkoitti oikeutusta laatia järjestyssäännöt Helsingin pitäjän Pakinkylän huvilayhdyskunnalle, päätti [7]) kaupunginvaltuusto ilmoittaa, ettei valtuustolla ollut esityksen johdosta mitään muistuttamista.

Lausunto Suomessa olevia mooseksenusko-

Sittenkun kaupunginvaltuustolta oli vaadittu lausuntoa lainvalmistelukunnan laatimasta ehdotuksesta Suomessa oleskelevia mooseksenuskolaisia

[1]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 39 §. — [2]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 14 §. — [3]) Ks. tätä kert., siv. 24—25. — [4]) Valt. pain. asiak. n:o 23. — [5]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 14 §. — [6]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 13 §. — [7]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 23 §.

koskevaksi asetukseksi, asetti [1]) valtuusto tarkoitusta varten valiokunnan, jonka jäseniksi valittiin herrat Heimbürger, Donner ja Lundqvist sekä pankinjohtaja E. Indrenius. Valiokunnan annettua mietintönsä [2]) asiasta päätti [3]) valtuusto antaa siltä pyydetyn lausunnon pääasiallisesti valiokunnan ehdotuksen mukaisesti, minkä ohessa valtuusto esitti, että myöskin juutalaisseurakunnalle, jos semmoinen on sillä paikkakunnalla, mihin juutalaisia aikoo asettua asumaan, varattaisiin tilaisuus lausua mielensä heidän asettumistaan koskevassa asiassa. laisia koskevasta asetusehdotuksesta.

Maistraatin kirjelmässä lokakuun 26 päivältä oli kaupunginvaltuuston lausuntoa vaadittu K. Senaatin asettaman komitean antamasta vaivaishoitolainsäädännön uudistusta koskevasta asiasta. Lausunto vaivaishoitolainsäädännön uudistusta koskevasta mietinnöstä.

Valtuusto lähetti [4]) asian lausunnon antamista varten vaivaishoitohallitukseen.

Kirjelmässä lokakuun 29 päivältä oli maistraatti vaatinut kaupunginvaltuuston lausuntoa sulfaattiselluloosakomitean K. Senaattiin antamasta mietinnöstä ehdotuksineen laiksi suojeluksesta laitosta, varastoa tai toimintaa vastaan, joka naapurille tai muulle tuottaa huomattavaa haittaa. Lausunto sulfaattiselluloosakomitean mietinnöstä.

Terveydenhoitolautakunnan annettua siltä vaaditun [5]) lausunnon päätti [6]) kaupunginvaltuusto jättää asian enemmän valmistelun tehtäväksi valiokunnalle, jonka jäseniksi valittiin herrat Cajander, Engström ja Donner.

Puoltavan lausunnon antoi kaupunginvaltuusto 20 tapauksessa Suomen kansalaisoikeuden saantia [7]) koskevista ja 2 tapauksessa vapautusta [8]) Suomen kansalaisuudesta tarkoittavista hakemuksista. Lausuntoja Suomen kansalaisoikeuden saamista y. m. tarkoittavista hakemuksista.

Kaupunginvaltuusto puolsi [9]) 35 tapauksessa ja ehdotti evättäväksi [10]) 1 tapauksessa ulkomaalaisten tekemiä hakemuksia saada kaupungissa harjoittaa elinkeinoa. Lausuntoja elinkeino-oikeutta ja kiinteistön omistamislupaa koskevista hakemuksista.

Puoltavan lausunnon antoi [11]) kaupunginvaltuusto 1 tapauksessa ulkomaalaisen hakemuksesta saada omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta kaupungissa.

Edelleen antoi [12]) kaupunginvaltuusto 5 tapauksessa puoltavan lausun- Lausuntoja roh-

[1]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 9 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 25. — [3]) Valt. pöytäk. kesäk. 15 p., 16 §. — [4]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 13 §. — [5]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 14 §. — [6]) Valt. pöytäk. jouluk. 7 p., 25 §. — [7]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 1 ja 2 §, maalisk. 2 p., 3 §, maalisk. 16 p., 17 ja 18 §, huhtik. 6 p., 10—14 §, toukok. 11 p., 7 §, kesäk. 8 p., 13 §, kesäk. 15 p., 9 ja 10 §, syysk. 7 p., 10—12 §, syysk. 21 p., 1 § ja marrask. 9 p., 3 §. — [8]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 19 § ja jouluk. 7 p., 1 §. — [9]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 3 §, helmik. 16 p., 2 §, maalisk. 16 p., 19 §, huhtik. 6 p., 7—9 §, toukok. 11 p., 3—6 §, toukok. 25 p., 1—4 §, kesäk. 8 p., 11 §, kesäk. 15 p., 2—8 §, syysk. 7 p., 1—6 ja 9 §, lokak. 5 p., 3 ja 4 §, marrask. 9 p., 2 §, marrask. 23 p., 15 ja 16 § sekä jouluk. 7 p., 3 §. — [10]) Valt. pöytäk. marrask. 23 p., 17 §. — [11]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 13 §. — [12]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 37 §, huhtik. 20 p., 4 §, toukok. 11 p., 2 § sekä syysk. 7 p., 7 ja 8 §.

doskaupan ja myrkyllisten aineiden kaupan harjoittamislupaa koskevista hakemuksista.

non hakemuksista saada lupa tässä kaupungissa harjoittaa rohdoskauppaa.

Niinikään antoi [1]) kaupunginvaltuusto 2 tapauksessa puoltavan lausunnon hakemuksista saada lupa tässä kaupungissa harjoittaa myrkyllisten aineiden kauppaa.

Lausuntoja huutokaupantoimittajanammatin harjoittamista ja biljardin pitämislupaa tarkoittavista hakemuksista.

Hakemuksista saada lupa kaupungissa harjoittaa huutokaupantoimittajanammattia antoi kaupunginvaltuusto 1 tapauksessa puoltavan [2]) ja 2 tapauksessa epäävän [3]) lausunnon.

Niinikään antoi kaupunginvaltuusto 1 tapauksessa puoltavan [4]) ja 1 tapauksessa epäävän [5]) lausunnon hakemuksista saada lupa pitää biljardeja yleisön käytettävinä.

Lausunto mallasjuomain vähittäiskaupan järjestämisasiasta.

Kirjelmässä joulukuun 19 päivältä 1908 oli maistraatti, koska se kahden vuoden aika, joksi maistraatti oli myöntänyt oikeuksia panimon ulkopuolella noudettavaksi myydä mallasjuomia, kesäkuun 1 päivänä 1909 menisi umpeen, pyytänyt kaupunginvaltuustoa mahdollisimman pian maistraattiin antamaan lausunnon, montako tuollaista oikeutta ensintulevaksi kaksivuotiskaudeksi olisi annettava sekä missä osissa kaupunkia tuollaisia myyntipaikkoja ei saisi olla, minkä ohessa maistraatti oli lähettänyt v. t. poliisimestarin asiasta antaman lausunnon.

Sittenkun asianomainen valiokunta, johon asia oli lähetetty [6]), oli siitä antanut mietinnön [7]), päätti [8]) valtuusto valiokunnan ehdotuksen mukaisesti puolestaan mallasjuomain vähittäismyyntiin nähden kesäkuun 1 päivän 1909 ja saman päivän vuonna 1911 välisenä aikana:

että tällaisia vähittäismyyntioikeuksia on lukuaan oleva enintään sata, niihin luettuina panimoille lain mukaan kuuluvat myyntioikeudet; sekä

että mallasjuomain myyntiä ei saa harjoittaa:

a) VI, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV ja XV kaupunginosassa;

b) I kaupunginosassa sillä alueella, jota lännessä ja etelässä rajoittavat Unionin- ja Elisabetinkatu, mutta kyllä näiden katujen varsilla;

c) sillä IV ja V kaupunginosan alueella, joka sijaitsee länsi- ja pohjoispuolella sitä murtoviivaa, jonka muodostavat Albertinkatu, Eerikinkatu ja Fredrikinkatu Kampinkadulle asti, mutta kyllä sanottujen katujen puheena olevien osain varsilla;

d) VII kaupunginosassa, lukuunottamatta Kasarminkadun sekä Kasarminkadun ja Saunakadun välillä olevan Vuorimieskadun viereisiä taloja; sekä

---

[1]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 5 §, ja jouluk. 7 p., 2 §. — [2]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 9 §. — [3]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 34 § ja jouluk. 7 p., 8 §. — [4]) Valt. pöytäk. toukok. 25 p., 5 §. — [5]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 6 §. — [6]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 30 §. — [7]) Valt. pain. asiak. n:o 3. — [8]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 16 §.

e) sillä kaupungin alueella, jota tuohon aikaan ei ollut otettu kaupunginasemakaavaan.

Lausuntoja mallasjuomain myyntioikeutta tarkoittavista hakemuksista.

Mallasjuomain myyntioikeutta tarkoittavista hakemuksista antoi valtuusto 88 tapauksessa puoltavan [1]) ja 13 tapauksessa epäävän [2]) lausunnon, minkä ohessa valtuusto 5 tapauksessa puolsi [3]) ja 1 tapauksessa ehdotti evättäväksi [4]) myöntymistä tuollaisen oikeuden siirtämislupaa tarkoittaviin hakemuksiin.

Lausuntoja väkiviina- ja mallasjuomain anniskeluoikeutta tarkoittavista hakemuksista.

Väkiviinajuomain anniskeluoikeutta tarkoittavista hakemuksista antoi kaupunginvaltuusto 2 tapauksessa puoltavan [5]) ja 1 tapauksessa epäävän [6]) lausunnon, minkä ohessa valtuusto 1 tapauksessa ehdotti evättäväksi [7]) tuollaisen oikeuden siirtolupaa tarkoittavan hakemuksen.

Kahdessa tapauksessa antoi kaupunginvaltuusto puoltavan [8]) lausunnon mallasjuomain anniskeluoikeutta tarkoittavasta hakemuksesta sekä 1 tapauksessa samanlaisen [9]) lausunnon tuollaisen oikeuden luovutusta tarkoittavasta hakemuksesta.

Lausuntoja viinien y. m. myyntioikeuden siirtolupaa tarkoittavista hakemuksista.

Hakemuksista saada siirtää viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain myyntioikeus antoi kaupunginvaltuusto 6 tapauksessa puoltavan [10]) ja 2 tapauksessa epäävän [11]) lausunnon.

Väkiviinajuomain vähittäismyynnin ja anniskelun, mallasjuomain anniskelun sekä viinien y. m. vähittäiskaupan järjestäminen ynnä ensin mainitun liikkeen yksinoikeuden pitentäminen.

Kun se kahden vuoden aika, joksi maistraatti oli myöntänyt oikeudet väkiviinajuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun, päättyisi kesäkuun 1 päivänä 1910, oli maistraatti kirjelmässä lokakuun 2 päivältä, 6 §:n mukaisesti kesäkuun 9 päivänä 1892 annetussa m. m. paloviinan ja muiden poltettujen tai tislattujen väkijuomain myymistä koskevassa asetuksessa, jättänyt kaupunginvaltuuston päätettäväksi, oliko sellaisia oikeuksia tulevaksi myyntikaudeksi, ensin mainitusta päivästä lukien samaan päivään 1912, myönnettävä ja montako, sekä missä osissa kaupunkia vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saisi olla.

Lisäksi oli maistraatti toisessa kirjelmässä samalta päivältä, viitaten huhtikuun 2 päivänä 1883 mallasjuomain myymisestä ja anniskelusta annetun asetuksen 10 §:ään, pyytänyt kaupunginvaltuuston lausuntoa, olisiko oikeuksia mallasjuomain anniskelemiseen edellä mainituksi ajanjaksoksi myönnettävä ja montako sekä mihin osaan kaupunkia sellaisia anniskelupaikkoja ei saisi sijoittaa.

[1]) Valt. pain. asiak. n:o 13 sekä pöytäk. huhtik. 6 p., 41 §, toukok. 11 p., 38 § ja syysk. 7 p., 15 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 13 sekä pöytäk. huhtik. 6 p., 41 §, toukok. 11 p., 39 § ja syysk. 7 p., 19 §. — [3]) Valt. pöytäk. helmik. 16 p., 36 §, kesäk. 8 p.. 14 §, syysk. 7 p., 17 ja 20 § sekä syysk. 21 p., 4 §. — [4]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 8 §. — [5]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 2 § ja syysk. 7 p., 16 §. — [6]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 7 §. — [7]) Valt. pöytäk. marrask 23 p., 21 §. — [8]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 16 § ja marrask. 9 p., 11 §. — [9]) Valt. pöytäk. syysk. 7 p., 14 §. — [10]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 40 §, kesäk. 15 p., 12 §, syysk. 7 p., 18 §, syysk. 21 p., 2 ja 3 § sekä jouluk. 7 p., 6 §. — [11]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 15 § ja jouluk. 7 p., 5 §.

Edelleen oli maistraatti, niinikään kirjelmässään lokakuun 2 päivältä, 2 §:n säännöksen johdosta toukokuun 2 päivänä 1895 eräistä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain kaupan rajoituksista annetussa asetuksessa, pyytänyt kaupunginvaltuuston lausuntoa siitä, olisiko mainitunlaatuisia oikeuksia annettava seuraavaksi myyntikaudeksi, yllä esitetyllä tavalla luettuna, ja montako, sekä missä kaupungin osissa vähittäismyyntipaikkoja ei saisi olla.

Pannen edellä mainittujen kirjelmäin oheen v. t. poliisimestarin näistä asioista antamat lausunnot oli maistraatti samalla ilmoittanut, että myönnettyjä väkiviinajuomain myyntioikeuksia silloin oli: paloviinan ja väkiviinan vähittäismyynnin 5, jotka kaikki oli annettu, muiden väkiviinajuomain vähittäismyynnin 24, samoin kaikki annetut, sekä väkiviinajuomain anniskelun ravintolaliikkeen yhteydessä 46, joista 42 oli luovutettu, ja n. s. klubioikeuksia 16, joista 15 oli annettu; että mallasjuomain anniskeluoikeuksia oli 30, jotka kaikki oli annettu; sekä että viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntioikeuksien lukumäärä oli 68, joista 54 oli luovutettu.

Vihdoin oli maistraatti kirjelmässä lokakuun 21 päivältä kaupunginvaltuustolle lähettänyt Helsingin anniskeluosakeyhtiön hallituksen maistraattiin antaman, valtuustolle osottaman kirjelmän, jossa ilmoitettiin että, jos väkiviinajuomien anniskelu- ja vähittäismyynti kaupungissa oli edelleen kaksivuotiskautena kesäkuun 1 päivästä 1910 samaan päivään 1912 oleva yksinoikeutena, yhtiö oli halukas jatkamaan sanotun yksinoikeuden pitämistä.

Sittenkun nämä asiat oli lähetetty [1]) asianomaiseen valiokuntaan sekä valiokunta antanut mietinnön [2]), päätti [3]) kaupunginvaltuusto puolestaan kaksivuotiskaudeksi kesäkuun 1 päivästä 1910 samaan päivään 1912 lukien:

1) väkiviinajuomain vähittäiskauppaan ja anniskeluun nähden:

että vähittäismyyntioikeuksien luku määrätään enintään yhdeksäksikolmatta, joista enintään neljäkolmatta oikeuttaa yksinomaan ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiin; sekä

että anniskeluoikeuksien luku määrätään enintään kolmeksiseitsemättä, josta määrästä kuitenkin enintään viisiviidettä saa luovuttaa käytettäväksi ravintolaliikkeen yhteydessä;

2) mallasjuomain anniskeluun nähden:

että sellaisen anniskelun oikeuksien luku on itse kaupungissa oleva enintään viisineljättä, jotka oikeudet saa antaa ainoastaan suuren-

[1]) Valt. pöytäk. lokak. 19 p., 3, 4 ja 5 §. — [2]) Valt. pain. asiak. n:o 41. — [3]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 15 §.

laisten ruokailupaikkain pitäjille, sekä XI kaupunginosassa korkeintaan kaksi, jotka luovutetaan ainoastaan Helsingin anniskeluosakeyhtiölle;

3) viinien ynnä muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaan nähden:

että paitsi sitä sellaisen kaupan oikeutta, joka lain mukaan kuuluu paloviinan ja muiden väkevämpien väkiviinajuomien vähittäismyyntioikeuden haltijalle, tällaisen vähittäismyynnin oikeuksien lukumäärä on oleva korkeintaan kuusikymmentä; sekä

4) kaikkien yllä mainittujen kauppain alueeseen nähden:

että vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla:

a) VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV ja XV kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan merkitsemättömällä alueella;

b) I kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) II kaupunginosassa Vilhonkadun pohjoispuolella ja sanotunkadun varrella;

d) III kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella sekä Unioninkadun ja Läntisen Rantakadun välisissä kortteleissa;

e) IV kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun pohjoispuolella ja sanottujen katujen varsilla; sekä

f) Fredrikinkadun länsipuolella olevassa osassa IV ja V kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

ettei kaupungin muissakaan osissa väkiviinajuomain vähittäismyyntiä ja anniskelua, mallasjuomain anniskelua eikä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaa saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, missä väkeä lukuisammin liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatientorin varsilla eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Henrikinkadun varsilla; sekä

että poikkeuksen näistä kielloista saa väkiviinajuomien vähittäiskauppaan ja anniskeluun sekä mallasjuomain anniskeluun nähden tehdä Kauppa- ja Rautatientorien varsilla oleviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Blekholman saariin, Korkeasaareen, Liuskasaareen ja Kaivohuoneeseen sekä teattereihin ja klubeihin nähden, sekä mitä viimemainittuun käyttelyyn tulee, korkeintaan kahteen Helsingin anniskeluosakeyhtiölle luovutettuun oikeuteen nähden XI kaupunginosassa.

Väkiviinajuomain vähittäiskaupan ja anniskelun yksinoikeuden myöntämiseen nähden päätti kaupunginvaltuusto:

että Helsingin anniskeluosakeyhtiölle myönnetään yksinoikeus kaikkien sekä koti- että ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun edelleen 1 päivästä kesäkuuta 1910 samaan päivään 1912, ollen osakeyhtiö oikeutettu määrättyä, osakeyhtiölle suoritettavaa maksua vastaan hotellin, ravintolan tai kahvilan omistajalle luovuttamaan osan saamistaan anniskeluoikeuksista sekä samoin yksityisille kauppiaille tai yhtiöille luovuttamaan oikeuksia ulkomaisten väkiviinajuomien vähittäismyyntiin.

Myöntäessään sanotun oikeuden pani kaupunginvaltuusto seuraavat ehdot:

että osakeyhtiön hallituksessa annetaan sijaa vähintään kahdelle kaupunginvaltuuston valitsemalle jäsenelle, mikä vastaa kolmatta osaa jäsenten luvusta;

että kaupunginvaltuusto vahvistaa niiden sopimusten kaavat, joilla vähittäismyynti- tai anniskeluoikeuksia luovutetaan;

että luokan, mihin kukin anniskelupaikka on luettava, edelleen määrää maistraatti;

että osakeyhtiö saa omista myymälöistään myydä väkiviinajuomia ainoastaan noudettavaksi, mutta ei lähettää tavaroita tilaajain kotiin eikä ulkopuolella kaupunkia olevaan paikkaan;

että osakeyhtiö viimeistään helmikuun kuluessa päättää, uudistaako se vuokraajiensa kanssa aikaisemmin tekemiänsä sopimuksia seuraavaa myyntikautta varten vai ei;

että anniskeluoikeuden omistajalla on oikeus tilata tarvitsemansa tavarat miltä kaupungin väkijuomakauppiaalta tahansa;

että kaupunginvaltuuston valitseman pysyvän sovintolautakunnan, johon kuuluu viisi henkilöä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, ratkaistavaksi jätetään: a) kysymys siitä, onko vuokraaja osakeyhtiön vaatimuksesta selitettävä saamansa oikeuden menettäneeksi; b) muut riidat, jotka voivat syntyä osakeyhtiön ja sen vuokraajain välillä vuokrasopimuksen sisällyksestä; sekä c) kysymys tavaravaraston lunastamisesta, kun sitä vaatii vuokraaja, jonka vuokraoikeutta ei ole uudistettu tai joka on oikeutensa menettänyt; sekä

että osakeyhtiö itse ottaa haltuunsa ravintolaliikkeen kolmannen luokan ravintoloissa.

Vihdoin tahtoi kaupunginvaltuusto osakeyhtiön huomioon otettavaksi sanotun yksinoikeuden käyttämisessä lausua seuraavat toivomukset:

ettei osakeyhtiö käytä hyväkseen yksinoikeutta saadakseen liikkeestä niin suurta voittoa kuin mahdollista, vaan etupäässä vastustaakseen väkijuomien väärinkäyttöä;

että osakeyhtiö, mikäli mahdollista, pitää kaupaksi tarjoamiensa juomien alkoholipitoisuuden alhaisimmassa luvallisessa määrässä;

että toisen luokan ravintolaoikeuksien luovuttamista toiselle henkilölle ei vastedes enää sallittaisi, vaan että osakeyhtiö itse vähitellen ottaisi haltuunsa liikkeen mainittuun luokkaan kuuluvissa ravintoloissa;

että siisteydestä ja järjestyksestä pidettäisiin huolta ja sitä varten otettaisiin tarpeellinen määrä tarkastajia toisen ja kolmannen luokan ravintoloihin; sekä

että myyntimaksut luovutetuista anniskelu- tai vähittäismyyntioikeuksista oikeudenmukaisesti määrätään.

Jäsenten vaali toimikuntaan, jonka oli annettava lausunto erinäisistä kaupungin kansakoulujen uudistuksista.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 17 päivänä 1908 oli päättänyt [1]) asettaa ammattimiestoimikunnan antamaan lausuntoa kaupungin kansakoulujen opettajain ja opettajatarten opetusvelvollisuuden lisäämisestä, luokkatuntiluvun vähentämisestä sekä yhteisopetuksen ottamisesta laajempaan käytäntöön näissä kouluissa, niin myös antanut valmistusvaliokunnan toimeksi ehdottaa toimikunnan jäsenet, ehdotti valmistusvaliokunta mainittuun toimikuntaan jäseniksi kansakoulujenjohtokunnan jäsenet sekä lisäksi herrat Gustafssonin ja Lindelöfin ynnä professori Th. Homénin. Ehdotuksen kaupunginvaltuusto hyväksyi [2]).

Valiokunnan valitseminen valmistelemaan väkiviina- ja mallasjuomain y. m. kauppaa koskevia asioita.

Jäseniksi valiokuntaan, jonka oli valmisteltava väkiviina- ja mallasjuomain sekä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain kauppaa koskevia asioita valitsi [3]) kaupunginvaltuusto herrat Lundqvistin, Polónin, Lasseniuksen, Hällforsin ja Salingren.

Helsingin anniskeluosakeyhtiön tilintarkastajan vaali.

Samaten valitsi [4]) kaupunginvaltuusto Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1908 vuoden tilejä tarkastamaan kaupunginkasööri S. Ehrstedtin.

Voittovarainvaliokunnan jäsenten vaali.

Jäseniksi valiokuntaan, jonka oli laadittava ehdotus Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1908 vuoden voittovaroista kaupungille tulevan osuuden jakamiseksi, valitsi [5]) kaupunginvaltuusto herrat Heikelin, Rosenqvistin, Pesosen ja von Wrightin sekä neiti Annie Furuhjelmin.

Vapautus Helsingin teollisuuskoulun johtokunnan jäsenyydestä.

Tehdystä hakemuksesta vapautti [6]) kaupunginvaltuusto professori J. Sohlmanin Helsingin teollisuuskoulun johtokunnan jäsenyydestä, minkä ohessa insinööri Gustaf Sourander valittiin herra Sohlmanin sijaan mainitun johtokunnan jäseneksi.

[1]) Ks. 1908 vuod. kert., siv. 116. — [2]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 25 §. — [3]) Valt. pöytäk. tammik. 12 p., 4 §. — [4]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 31 §. — [5]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 35 §. — [6]) Valt. pöytäk. tammik. 19 p., 21 §.

Vapautus kunnan työväenasuntojen rakennustoimikunnan jäsenyydestä.

Sattuneesta syystä vapautti [1]) kaupunginvaltuusto satulaseppä J. H. Alkusen kunnan työväenasuntojen rakennustoimikunnan jäsenyydestä ja valitsi hänen sijaansa jäseneksi herra Hertzbergin.

Kunnan työväenasuntojen hallintolautakunnan jäsenten ja varajäsenten vaali.

Kaupungin kunnan työväenasuntojen hallintokunnan jäseniksi kolmivuotiskaudeksi 1909—1911 valitsi [2]) kaupunginvaltuusto herra Lundqvistin valtuuston, herra Albert Nybergin rahatoimikamarin ja herra von Wrightin työväenasiain lautakunnan edustajana sekä ensin mainitun varamieheksi herra Hertzbergin, herra Nybergin varamieheksi tehtailija A. A. Nymanin ja herra von Wrightin varamieheksi lakitieteen kandidaatti Einar Böökin.

Vapautus ruotsinkielisten työväenkurssien toimikunnan jäsenyydestä.

Tehdystä hakemuksesta vapautti [3]) kaupunginvaltuusto kansakoulujentarkastajan, filosofian tohtori Albert Liliuksen olemasta täkäläisten ruotsinkielisten työväenkurssien toimikunnan jäsenenä, minkä ohessa mainittuun tehtävään valittiin lehtori, filosofian tohtori Johannes Mikael Granit.

Kansakoulujenjohtokunnan jäsenten vaali.

Jäseniksi kansakoulujenjohtokuntaan kolmen vuoden ajaksi, syyskuun 1 päivästä 1909 lukien, valitsi [4]) kaupunginvaltuusto lehtori Johannes Mikael Granitin ja eversti Ernst Baeckmanin.

Kallion kansakoulun rakennustoimikunnan jäsenen vaali.

Kallion kansakoulun rakennustoimikunnan jäseneksi talonomistaja K. R. Åströmin sijaan, joka oli kuolemalla eronnut, valitsi [5]) kaupunginvaltuusto tehtailija A. A. Nymanin.

Jäsenten vaali kaupungin kansakoulupiirien kouluneuvostoihin.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli valitsijamieheksi kaupungin kansakoulupiirien kouluneuvostojen jäseniä lukuvuodeksi 1909—1910 valitsemaan valinnut [6]) herrat Cygnæuksen, Koskin, Parviaisen, Neoviuksen ja Hertzbergin sekä samalla päättänyt, että kuhunkin piiriin oli valittava eri kouluneuvosto ruotsin- ja suomenkielisiä kouluja varten, lähettivät valitsijamiehet perille puheenalaiseen tehtävään valitsemainsa henkilöjen luettelon. Luettelon lähetti [7]) valtuusto kansakoulujenjohtokunnalle.

Jäsenten ja varajäsenen vaali Uudenmaan läänin vaalipiirin keskuslautakuntaan.

Jäseniksi Uudenmaan läänin vaalipiirin keskuslautakuntaan kahta eduskuntavaalia varten valitsi [8]) kaupunginvaltuusto eri tilaisuuksissa herra Groundstroemin ja professori Ernst Lindelöfin sekä varajäseneksi filosofian maisteri A. E. Lehdon.

Ehdotetut jäsenet kaupungin satamajärjestystä uudistamaan.

Saatuaan käskyn ehdottaa kaksi henkilöä jäseniksi sekatoimikuntaan, joka venäläisten merisotilasviranomaisten ehdotuksen mukaan tulisi asetettavaksi kaupungin satamajärjestystä uudistamaan, päätti [9]) kaupungin-

[1]) Valt. pöytäk. helmik. 2 p., 13 §. — [2]) Valt. pöytäk. huhtik. 20 p., 21 §. — [3]) Valt. pöytäk. lokak. 5 p., 14 §. — [4]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 35 §. — [5]) Valt. pöytäk. maalisk. 16 p., 38 §. — [6]) Valt. pöytäk. kesäk. 8 p., 34 §. — [7]) Valt. pöytäk. syysk. 21 p., 28 §. — [8]) Valt. pöytäk. maalisk. 2 p., 1 §, maalisk. 16 p., 16 § ja marrask. 23 p., 39 §. — [9]) Valt. pöytäk. huhtik. 6 p., 17 §.

valtuusto K. Senaatille esittää mainitun toimikunnan jäseniksi valittavaksi herra Alfthanin ja todellisen valtioneuvoksen Alexis Gripenbergin. maan asetettuun sekatoimikuntaan.

Sittenkun Ukkokoti-yhdistyksen johtokunta kaupunginvaltuustolle annetussa kirjelmässä oli, viitaten yhdistyksen sääntöjen 3 §:ään, jonka mukaan yksi johtokunnan jäsenistä olisi valtuuston valittava, anonut mainitun vaalin toimittamista, päätti [1]) valtuusto, puheenalaiseen anomukseen myöntyen, johtokunnan jäseneksi valita herra Boismanin. Jäsenen vaali Ukkokotiyhdistyksen johtokuntaan.

Niinikään valitsi [2]) kaupunginvaltuusto kesäkuun 1 päivänä 1910 ja saman päivän vuonna 1912 väliseksi ajaksi jäseniksi Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokuntaan herra Hertzbergin ja pankinjohtaja E. Indreniuksen sekä jäseniksi yhtiön ja sen vuokramiesten välisiä riitoja ratkaisevaan sovintolautakuntaan herrat Lasseniuksen, Cajanderin ja Polónin, johtaja A. Renqvistin sekä kauppias J. Tallbergin ynnä näiden varamiehiksi herrat Lindbergin ja Cygnæuksen sekä kauppaneuvos Hj. Schildtin. Jäsenten vaali Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokuntaan ja väkiviinajuomamonopolia varten asetettuun sovintolautakuntaan.

Sailors home yhdistyksen toimikuntaan valitsi [3]) kaupunginvaltuusto vuosiksi 1910, 1911 ja 1912 jäseneksi asessori U. Kurténin ja varajäseneksi professori K. R. Wahlforsin sekä yhdistyksen tilien tarkastajaksi samaksi ajaksi herra Hertzbergin ja tilintarkastajan varamieheksi johtaja A. Renqvistin. Jäsenen ja varajäsenen vaali Sailors home yhdistyksen toimikuntaan y. m.

Puheenjohtajiksi, jäseniksi ja varajäseniksi kaupungin lautakuntiin ja hallituksiin niiden henkilöjen sijaan, jotka 1909 vuoden päättyessä olivat erovuoroiset tai anoneet vapautusta heille annetuista puheenalaisista tehtävistä, valitsi [4]) kaupunginvaltuusto: Kaupungin lautakuntain ja hallitusten puheenjohtajain, jäsenten ja varajäsenten vaalit.

rahatoimikamariin: puheenjohtajaksi tod. valtioneuvoksen Alexis Gripenbergin, varapuheenjohtajaksi hovineuvos Carl Nummelinin, jäseniksi insinööri Gustaf Zittingin ja arkkitehti Albert Nybergin sekä varajäseneksi protokollasihteeri Björn Wasastjernan, yli-insinöörin, filosofian tohtori K. R. von Willebrandin ja insinööri Hugo Liliuksen;

puutarhalautakuntaan: jäseneksi filosofian maisteri A. R. Frenckellin sekä varajäseneksi puutarhuri H. Wasastjernan, professori O. Schaumanin, puutarhuri V. F. Sagulinin ja konsuli G. Sundmanin;

holhouslautakuntaan: jäseneksi senaatinkamreeri A. Rikbergin;

työväenasiain lautakuntaan: jäseniksi aktuari O. Groundstroemin ja professori U. Lindelöfin, viimeksi mainitun 1910 vuoden loppuun, sekä varajäseneksi kirjaltaja F. Ahlroosin;

kunnan työnvälitystoimiston johtokuntaan: puheenjohtajaksi filosofian

[1]) Valt. pöytäk. toukok. 11 p., 33 §. — [2]) Valt. pöytäk. marrask. 9 p., 15 §. — [3]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 4 §. — [4]) Valt. pöytäk. jouluk. 14 p., 2 § ja jouluk. 30 p., 2 §.

tohtori Santeri Ivalon ja hänen varamiehekseen toimittaja E. Erkon sekä jäseniksi rakennusmestari J. Ahteen ja kirvesmies Th. Lillqvistin ynnä varajäseniksi rakennusmestari J. Johanssonin ja uunintekijä K. Saxbergin;

kasvatuslautakuntaan: jäseniksi filosofian maisteri V. Forsiuksen, pankinjohtaja Karl V. Saurénin ja protokollasihteeri O. Zittingin, viimeksi mainitun 1910 vuoden loppuun;

sovintolautakuntaan: jäseniksi professori W. Chydeniuksen, oikeusneuvosmies W. F. Heimbürgerin ja lakitieteen tohtori K. Ignatiuksen sekä varajäseniksi pankinjohtaja C. Cronstedtin ja varatuomari K. Sundmanin;

palotoimikuntaan: jäseniksi insinööri Hugo Mäklinin ja arkkitehti B. W. Blomin sekä varajäseniksi arkkitehti G. Estlanderin ja filosofian maisteri V. Forsiuksen;

terveydenhoitolautakuntaan: puheenjohtajaksi ja jäseneksi professori O. Heikelin, jäseniksi professori W. Ramsayn, arkkitehti K. Lindahlin, protokollasihteerin, lakitieteen tohtori F. O. Liliuksen ja lääketieteen tohtori E. Schildtin sekä varajäseniksi varatuomari A. M. Lasseniuksen, professori Axel Juseliuksen, arkkitehti L. Sonckin, apteekkari E. Stigzeliuksen ja lääketieteen tohtori M. Oker-Blomin;

Marian sairaalan hallitukseen: jäseniksi professori H. Holstin, pankinjohtaja E. Indreniuksen, lääketieteen tohtori B. Lönnqvistin ja arkkitehti M. Schjerfbeckin;

vaivaishoitohallitukseen: puheenjohtajaksi ent. pormestarin Björn Schaumanin, jäseniksi puutarhuri V. F. Sagulinin, kauppias Th. Studen ja kuvernööri E. Krogiuksen sekä varajäseniksi vapaaherratar Anna af Schultén:in, varatuomari L. Collanin ja kenraalimajuri H. Åkermanin;

alempain käsiammattilaiskoulujen johtokuntaan: jäseneksi professori C. E. Holmbergin;

valmistavan poikain ammattikoulun johtokuntaan: jäseneksi insinööri G. R. Lindbergin sekä varajäseniksi insinöörit O. Lönnrotin ja K. Södermanin;

tyttöjen ammattikoulun johtokuntaan: jäseniksi rouva Elin Sjöströmin ja neiti Annie Furuhjelmin sekä varajäseniksi neidit Matilda von Troilin ja Vera Hjeltin ynnä arkkitehti Hugo Lindbergin;

Helsingin teollisuuskoulun johtokuntaan: jäseniksi intendentti K. Appelbergin, arkkitehti R. Björnbergin sekä insinöörit J. Eichingerin ja G. Souranderin;

kansankirjaston ja lukusalin hallitukseen: jäseneksi professori Julio Reuterin ja varajäseneksi professori K. Grotenfeltin;

Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokuntaan: jäseniksi professorit Th. Homénin ja O. Aschanin;

majoituslautakuntaan: puheenjohtajaksi everstiluutnantti G. E. M. af Enehjelmin, jäseneksi kapteeni K. O. Wasastjernan sekä varajäseniksi ylikasöörin, vapaaherra L. Hisinger-Jägerskiöldin ja alikapteeni M. Tamelanderin; ynnä

Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan hallitukseen: puheenjohtajaksi kauppaneuvos Hj. Schildtin, jäseniksi toimistotirehtööri E. Willgrenin ja filosofian tohtori G. Mattssonin, kaasutehdasosastoa, sekä professori J. Sohlmanin ja intendentti K. Appelbergin, sähkötehdasosastoa varten, ynnä varajäseniksi kauppias J. Tallbergin ja insinööri A. Engströmin, kaasutehdasosastoa, sekä insinöörit K. Strömbergin ja F. Rosbergin, sähkötehdasosastoa varten.

II. Rahatoimikamari.

Rahatoimikamariin kuuluivat vuoden varrella tod. valtioneuvos A. Gripenberg, puheenjohtajana, hovineuvos C. Nummelin, varapuheenjohtajana, ratatirehtöörinapulainen Th. Frosterus, arkkitehti K. Wasastjerna, ent. pormestari L. Cajander ja, helmikuun 8 päivästä, tehtailija A. A. Nyman. Varajäseniä olivat arkkitehti W. Aspelin, protokollasihteeri B. Wasastjerna ja arkkitehti A. A. Nyberg. Sihteerinä toimi filosofian maisteri C. G. Estlander ja apulaissihteerinä filosofian maisteri K. Rein.

Rahatoimikamari piti vuoden varrella 87 kokousta, niistä 52 varsinaista ja 35 ylimääräistä.

Vuoden varrella saapui 1,993 asiaa. Näistä ja edelliseltä vuodelta ratkaisematta olevista 119 asiasta käsiteltiin loppuun 1,954, joten siis vuoteen 1910 siirtyi 158 asiaa. Annettujen maksumääräysten luku oli 5,680. Kamarin pöytäkirjain pykäläluku oli 3,083, lähetettyjen kirjeiden luku taas 574.

Rahatoimikamarin vuoden varrella käsittelemistä asioista mainitaan tässä, kaupunginvaltuuston kohdalla mainittujen lisäksi, seuraavat: [1])

A. Kaupungin kiinteän omaisuuden hoitoa koskevat asiat.

1. Kaupungin kiinteän omaisuuden luovutusta koskevat asiat.

Myytyjä tontteja.

Rahatoimikamari möi vuoden varrella alla mainitut asuntotontit:

Katu.	Tontin numero.	Korttelin numero.	Ostaja.	Tontin pinta-ala, m².	Ykkös-hinta m²:ltä, Smk.	Kauppa-hinta, Smk.
Arkadiakatu	2	192	Maanviljelijäin maitokeskusliike osakeyhtiö [2])	1,475.152	— —	195,000 —
S:n	8	405	Rakennusmestari I. Räsänen [3]) . . .	1,328.015	— —	94,080 —

[1]) Tässä alempana olevat päivämäärät ja pykälät kohdistuvat rahatoimikamarin pöytäkirjoihin. — [2]) Helmik. 11 p., 1 §. — [3]) Syysk. 9 p., 2 §.

Arkadiakatu	10	405	Rakennusmestari O. E. Lund [1]) . . .	819.900	50	—	40,995	—
S:n	15	409	Rakennusmestarit O. E. Lund ja G. A. Valtonen [2])	928.000	57	—	52,896	—
S:n	21	418	Lakitieteen kandidaatti L. Hjelt [3]) .	1,121.750	—	—	67,000	—
Armfelttie	2	230	Insinööri H. Mäklin [4])	569.340	—	—	12,160	—
S:n	3	225	Rakennusmestari O. Ahde [5])	702.000	17	—	11,934	—
S:n	4	226	Konttoristi A. Boxström [6])	704.849	—	—	18,700	—
S:n	13	223	Pankinjohtaja G. Sidorow [7])	797.481	17	—	13,557	18
S:n	16	218	Rakennusmestari E. Haavisto [8]) . . .	533.351	20	—	10,667	02
Porvoonkatu	28	386	Talonomistaja H. Santala [9])	661.132	11	—	7,272	45
Ehrensvärdtie	3	227	Arkkitehti J. Eklund [10])	557.172	—	—	14,000	—
S:n	5	„	Insinööri W. O. Lille [11])	620.442	14	—	8,686	18
S:n	8	228	Insinööri Hj. Londén [12])	478.050	—	—	10,940	—
S:n	10	„	Kauppias H. Reincke [13])	619.147	—	—	14,100	—
S:n	15	227	Konttoripäällikkö F. A. Hertell ja merikapteeni G. Stenius [14])	703.207	—	—	15,650	—
S:n	17	„	Kaartinkapteeni G. Fraser [15])	770.794	—	—	16,500	—
Viides linja	8	318	Teurastajamestari K. G. Zweigberg [16])	1,735.190	16	—	27,763	04
Flemingkatu	4	336	Kauppias F. Strömberg [17])	1,200.420	25	—	30,010	50
S:n	6	„	Pika-ajuri E. Wanne ja rakennusmestari H. Kaartinen [18])	861.840	—	—	20,685	16
S:n	8	„	Pika-ajuri E. Wanne ja rakennusmestari H. Kaartinen [19])	841.833	21	—	17,676	49
S:n	10	339	Rakennusmestari O. E. Tanner [20]) .	1,144.570	29	—	33,192	53
S:n	11	338	Insinööri E. Estlander [21])	1,360.550	29	—	39,455	95
Floratie	2	525	Neiti M. Popoff [22])	797.640	20	—	15,952	80
Franzénkatu	8	335	Insinööri E. Estlander [23])	1,359.832	—	—	39,000	—
Fredrikinkatu	64	418	Rakennusmestari I. Räsänen [24]) . . .	1,250.675	55	—	68,787	12
S:n	71	405	Rakennusmestari O. Romppanen [25])	1,205.281	—	—	77,675	—
Helsinginkatu	21	350	Levyseppä E. Tirkkonen [26])	1,132.712	25	—	28,367	80
S:n	23	„	Kauppias E. B. Ek [27])	808.571	16	—	12,937	14
Hörneperinkatu	3	286	Puutavarakauppias J. A. Jansson [28])	762.332	27	—	20,582	96
S:n	5	„	Puutavarakauppias J. A. Jansson [29])	836.433	26	—	21,747	26
Kammionkatu	5	487	Valtioneuvos E. Qvist [30])	1,522.950	28	—	42,642	60
Karjalankatu	13	379	Työmies T. E. Törn [31])	497.200	10	—	4,972	—
Kaarlenkatu	1	336	Muurari J. E. Alho [32])	923.400	—	—	35,000	—

[1]) Syysk. 30 p., 1 §. — [2]) Lokak. 21 p., 1 §. — [3]) Jouluk. 30 p., 39 §. — [4]) Toukok. 13 p., 2 §. — [5]) Lokak. 28 p., 1 §. — [6]) Toukok. 13 p., 1 §. — [7]) Huhtik. 1 p., 2 §. — [8]) Huhtik. 1 p., 1 §. — [9]) Helmik. 18 p., 1 §. — [10]) Maalisk. 4 p., 1 §. — [11]) Lokak. 7 p., 1 §. — [12]) Jouluk. 30 p., 33 §. — [13]) Marrask. 18 p., 2 §. — [14]) Marrask. 18 p., 1 §. — [15]) Maalisk. 4 p., 2 §. — [16]) Jouluk. 23 p., 5 §. — [17]) Huhtik. 22 p., 2 §. — [18]) Lokak. 21 p., 2 §. — [19]) Jouluk. 16 p., 1 §. — [20]) Syysk. 30 p., 2 §. — [21]) Jouluk. 16 p., 2 §. — [22]) Syysk. 30 p., 5 §. — [23]) Jouluk. 23 p., 1 §. — [24]) Syysk. 9 p., 1 §. — [25]) Jouluk. 23 p., 3 §. — [26]) Marrask. 11 p., 1 §. — [27]) Maalisk. 11 p., 2 §. — [28]) Toukok. 21 p., 1 §. — [29]) Toukok. 21 p., 2 §. — [30]) Marrask. 18 p., 36 §. — [31]) Toukok. 13 p., 4 §. — [32]) Maalisk. 11 p., 3 §.

Kotkankatu	12	377	Sukeltaja H. Sarlin [1]	519.800	8	—	4,158	40
Kristiinankatu	19	371	Vahtimestari J. Lindlöf [2]	907.889	17	—	15,434	11
Lovisankatu	2	381	Yhdistys Oma koti [3]	973.688	15	—	14,605	32
Museokatu	8	406	Kauppatoiminimi R. C. Tång [4]	858.862	54	—	46,378	55
Nervanderkatu	1	402	Kansakoulunopettaja W. Sippola [5]	1,374.773	75	—	103,107	97
Nordenskiöldk.	73	505	Helsingin hattutehdasosakeyhtiö [6]	1,270.547	25	—	31,763	68
P. Rautatiekatu	17	405	Rakennusmestari A. J. Hongisto ja maalarimestari A. Sariola [7]	1,210.483	—	—	67,600	—
Rehbindertie	1	223	Herra J. Tallberg [8]	879.433	18	—	15,829	79
S:n	3	„	Matkatarkastaja H. Hallamaa [9]	775.200	19	—	14,728	80
S:n	5	„	Matkatarkastaja H. Hallamaa [10]	882.254	—	—	15,070	—
Runebergkatu	8	412b	Rakennusmestari J. Roine ja isännöitsijä A. Lehtonen [11]	1,285.185	52	—	66,829	62
S:n	61	473	Rouva I. Peltonen [12]	1,492.495	36	—	53,729	82
Hietaniemenk.	3	412b	Isännöitsijä M. Auer [13]	615.000	—	—	31,905	—
Speranskitie	5	229	Neiti R. K. Dahlström [14]	831.689	—	—	19,000	—
S:n	7	228	Dosentti R. Faltin [15]	612.900	17	—	10,419	30
S:n	15	231	Rakennusmest. F. Hj. Wäänänen [16]	624.782	—	—	13,725	—
S:n	17	„	Kaupunginkirjanpitäjä O. J. C. Paldani [17]	609.050	—	—	12,300	—
S:n	19	„	Pankkiiri E. Tollander [18]	706.787	—	—	13,150	—
S:n	27	„	Vahtimestari J. Lindlöf [19]	774.070	14	—	10,836	98
Suvilahdenkatu	3	284	Kauppias K. A. Lindström [20]	1,092.000	12	—	13,104	—
S:n	5	„		1,092.000	12	—	13,104	—
Pengerkatu	31	358	Isännöitsijä J. E. Johansson ja kauppias V. W. Ekroos [21]	1,518.880	—	—	39,000	—
Topeliuskatu	7	487	Ent. senaattori O. Stenroth [22]	1,124.128	—	—	39,500	—
Töölönkatu	6	423	Arkkitehti S. Frosterus [23]	1,260.921	65	—	81,959	86
S:n	8	„	Hovineuvos K. Lindbohm [24]	1,429.460	—	—	86,500	—
S:n	42	487	Kauppias N. Ahlgren [25]	1,467.108	32	—	46,947	46
S:n	50	„	Herrat A. W. ja T. A. Tirkkonen [26]	1,600.317	—	—	51,220	—
Vaasankatu	14	349	Talonomistaja S. Lundén [27]	1,620.000	10	—	16,200	—
Weckselltie	3	228	Liikemies A. Spåre [28]	709.800	—	—	14,425	—
Viipurinkatu	6	370	Kirvesmies O. J. Kytönen [29]	1,216.550	15	—	18,248	25
L. Brahekatu	10	364	Kivityöntekijä P. Riipinen [30]	1,349.000	—	—	22,933	—

[1]) Marrask. 11 p., 2 §. — [2]) Syysk. 9 p., 3 §. — [3]) Tammik. 7 p., 1 §. — [4]) Kesäk. 3 p., 1 §. — [5]) Maalisk. 18 p., 1 §. — [6]) Kesäk. 25 p., 5 §. — [7]) Jouluk. 30 p., 38 §. — [8]) Toukok. 13 p., 3 §. — [9]) Marrask. 4 p., 1 §. — [10]) Marrask. 4 p., 2 §. — [11]) Marrask. 25 p., 1 §. — [12]) Maalisk. 4 p., 3 §. — [13]) Heinäk. 1 p., 1 §. — [14]) Lokak. 14 p., 64 §. — [15]) Heinäk. 22 p., 1 §. — [16]) Jouluk. 30 p., 34 §. — [17]) Marrask. 25 p., 2 §. — [18]) Marrask. 25 p., 3 §. — [19]) Huhtik. 22 p., 1 §. — [20]) Maalisk. 18 p., 7 §. — [21]) Maalisk. 11 p., 1 §. — [22]) Jouluk. 2 p., 1 §. — [23]) Marrask. 11 p., 3 §. — [24]) Marrask. 11 p., 4 §. — [25]) Syysk. 16 p., 1 §. — [26]) Jouluk. 30 p., 40 §. — [27]) Huhtik. 22 p., 16 §. — [28]) Jouluk. 30 p., 35 §. — [29]) Tammik. 28 p., 1 §. — [30]) Huhtik. 29 p., 1 §.

L. Viertotie	10	446	Merikapteeni Chr. Jacobsén [1]	675.000	—	—	52,800	—
S:n	27	523	Lakitieteen kandidaatti L. Hjelt [2] .	1,224.300	30	—	36,729	—
S:n	29	522	Pörssivälittäjä A. Grönberg [3]	868.840	26	—	22,589	84
S:n	42	485	Kirvesmies J. Eriksson [4]	904.950	30	—	27,148	50
S:n	64	498	Arkkitehti J. Ahrenberg [5]	1,047.060	27	—	28,270	62

2. Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nautintaoikeutta sekä tilapäistä käyttöoikeutta koskevat asiat.

Rahatoimikamari teki vuokrasopimuksen kaupungille kuuluvasta maasta seuraavissa tapauksissa: Vuokralle annettuja tiluksia.

Tiluksen nimi.	Vuokramiehen nimi.	Vuokrakausi päättyy.	Vuotuinen vuokramaksu, Smk.
Sinivuorenmaa, varastop. n:o 4 a	Suomen höyrylaivaosakeyhtiö [6]	1914, joul. 31	1,000 —
S:n, huvilapalsta „ 1	Kauppias V. Palin [6]	1914, joul. 31	340 —
S:n „ „ 2	Rakennusmestari J. Ahde [6]	1914, joul. 31	310 —
S:n „ „ 3	Insinööri O. Ehrströmin perilliset [6]	1914, joul. 31	80 —
S:n „ „ 4	Rakennusmestari V. Ekman [6]	1914, joul. 31	340 —
S:n „ „ 5	Kauppias K. E. Grönlund [6]	1914, joul. 31	250 —
S:n „ „ 6	Kauppias V. Sjöberg [6]	1914, joul. 31	225 —
S:n „ „ 7	Prokuristi J. Blohm [6]	1914, joul. 31	250 —
S:n „ „ 8	Rouva A. Thunberg [6]	1914, joul. 31	185 —
S:n „ „ 9	Tullivahtimestari G. Ahlbom [6]	1914, joul. 31	125 —
S:n „ „ 10	Arkkitehti J. Stolpe [6]	1914, joul. 31	375 —
Forsbyn tila, alue	Vanhankaupungin nuorisoseura [7]	1939, joul. 31	200 —
Vanhakaupunki, alue	Mylläri G. Koskinen [8]	1938, joul. 31	150: — 1918, joul. 31, 200: — vuosina 1919—1928, sitten 300: —

[1]) Jouluk. 23 p., 2 §. — [2]) Jouluk. 30 p., 36 §. — [3]) Toukok. 13 p., 5 §. — [4]) Toukok. 27 p., 62 §. — [5]) Maalisk. 18 p., 48 §. — [6]) Jouluk. 9 p., 11 §. — [7]) Maalisk. 4 p., 20 §. — [8]) Maalisk. 4 p., 17 §.

Greijus, asuntopalsta n:o 2	Huvilanomistaja K. A. Virta [1]	1914, joul. 31	60	—
S:n „ „ 3	Huvilanomistaja J. T. Ahlbäck [1]	1914, joul. 31	60	—
S:n „ „ 4	Tehtailija Hj. Fagerroos [1]	1914, joul. 31	100	—
S:n „ pelto			150	—
S:n „ „ 5	Huvilanomistaja J. Aulman [1]	1914, joul. 31	100	—
S:n „ „ 6	Huvilanomistajatar J. W. Nyström [1]	1914, joul. 31	100	—
S:n „ „ 7	Huvilanomistajat A. Martenson ja S. Frey [1]	1914, joul. 31	70	—
S:n „ „ 8	Huvilanomistaja O. F. Heinonen [1]	1914, joul. 31	75	—
S:n, maapalsta „ 5	Puutarhuri C. T. Ward [2]	6 kk. irtis.	160	—
S:n „ „ 6	Puutarhuri C. T. Ward [1]	1914, joul. 31	200	—
S:n „ „ 8			250	—
S:n „ „ 9	Pika-ajuri K. Wathén [2]	1914, joul. 31	151	—
S:n „ „ 10	Pika-ajuri J. A. Lindfors [2]	1914, joul. 31	180	—
S:n „ „ 11	Puutarhuri Fr. Grümmer [1]	1914, joul. 31	1,200	—
S:n „ „ 12	Työmies O. R. Fallström [2]	1914, joul. 31	50	—
S:n „ „ 13	Puutarhuri C. T. Ward [2]	1914, joul. 31	125	—
S:n „ „ 14	Kuorma-ajuri J. R. Simolin [2]	1914, joul. 31	400	—
S:n „ „ 15	Konsulentti H. Savela [2]	1914, joul. 31	345	—
S:n „ „ 16			350	—
S:n „ „ 19			200	—
S:n „ „ 20			250	—
S:n, tonttipaikka	Leskirouva H. Holmgren [1]	1914, joul. 31	100	—
S:n s:n	Huvilanomistaja K. J. Grönstrandin perilliset [1]	1914, joul. 31	60	—
S:n s:n	Huvilanomistaja A. Siik [1]	1914, joul. 31	60	—
S:n s:n	Huvilanomistaja K.E. Nordberg [1]	1914, joul. 31	60	—
S:n s:n	Huvilanomistaja J. F. Granlund [1]	1914, joul. 31	60	—
Gumtähti, maa-alue rakennuksineen	Suomen valtio [3]	1928, joul. 31	7,000	—
Gumtähti, viljelyspalsta n:o 3	Arkkitehti A. von Bell [4]	1914, joul. 31	400	—
S:n n:ot 6 ja 6 a	Puutarhuri A. Holmqvist [4]	1914, joul. 31	1,750	—
S:n n:ot 8 ja 8 a	Puutarhuri K. R. Lindberg [4]	1914, joul. 31	910	—
S:n n:o 9	Talonomistaja G. A. Wickström [4]	1914, joul. 31	500	—
S:n n:ot 24, 25 ja 54	Kauppias P. J. Svensson [4]	1914, joul. 31	1,670	—
Humalisto, huvilapalsta n:o 22, lisäalue	Osakeyhtiö Immanuel [5]	1937, joul. 31	50	—
Kaisaniemen ravintola	Ravintoloitsija G. A. Wickström [6]	1914, syysk. 30	4,000	—

[1]) Jouluk. 9 p., 13 §. — [2]) Jouluk. 30 p., 44 §. — [3]) Tammik. 14 p., 21 §, maalisk. 4 p., 18 § ja lokak. 14 p., 14 §. — [4]) Jouluk. 9 p., 12 §. — [5]) Helmik. 11 p., 23 §. — [6]) Maalisk. 4 p., 23 §.

Meilans, alue	Ukkokoti-yhdistys [1])	1938, joul. 31	300	—
Nimrod- ja Topeliuskadun kulmaus, alue	Lastenhoitoyhdistys [2])	1939, touk. 31	Vuokravapaa.	
Katajanokka, varastopaikka	Nyländska skärgårdsaktiebolaget [3])	1914, joul. 31	300	—
S:n varastotontti n:o 1	Insinööri O. A. Blomqvist [4])	1914, touk. 31	1,020	—
S:n „ „ 2	Kauppias A. Holmström [4])	1914, touk. 31	920	—
S:n „ „ 3	Kauppaneuvos V. Ek [4])	1914,touk.31	825	—
S:n „ „ 4	Kauppaneuvos V. Ek [4])	1914,touk.31	765	—
S:n „ „ 5	Suomen höyrylaivaosakeyhtiö [4])	1914, touk. 31	2,825	—
S:n „ „ 6	Toiminimi Jacobsén & Söner [4])	1914,touk.31	680	—
S:n „ „ 7	Toiminimi Jacobsén & Söner [4])	1914,touk.31	795	—
S:n „ „ 8	Toiminimi Jacobsén & Söner [4])	1914,touk.31	775	—
S:n „ „ 9	Toiminimi A. Pelander [4])	1914, touk. 31	805	—
S:n „ „ 10	Toiminimi L. Krogius & C:o [4])	1914, touk. 31	1,270	—
S:n „ „ 11	Kauppias J. Tallberg [4])	1914, touk. 31	870	—
S:n „ „ 12	Toiminimi A. Pelander [4])	1914, touk. 31	500	—
S:n „ „ 13	Insinööri Hj. Londén [4])	1914, touk. 31	500	—
S:n „ „ 14	Suomen höyrylaivaosakeyhtiö [4])	1914, touk. 31	500	—
S:n „ „ 15	Kauppias A. Pelander [4])	1914, touk. 31	500	—
Sund- eli Merholma, palsta n:o 1	Kauppias O. Strömberg [5])	1939,touk.31	151	—
S:n „ „ 2	Kauppias O. Strömberg [5])	1939,touk.31	101	—
S:n „ „ 3	Huvilanomistaja I. Balakin [5])	1939, touk. 31	81	—
S:n „ „ 4	Työmies K. A. Sundström [5])	1939, touk. 31	101	—
S:n „ „ 5	Kirjapainonfaktori K. Grefveberg [5])	1939, touk. 31	55	—
Toivo, alue	Helsingin lawntennisklubi [6])	1923, joul. 31	480	—
S:n „	Ratsumestari R. Gustavson [7])	1934, joul. 31	500	—
Turvik, huvila	Lepokoti-yhdistys [8])	1913, joul. 31	Vuokravapaa.	
Vallilantie, tontti n:o 3	Raitiotie-esimies N. Mikkola [9])	1939, joul. 31	100	—
S:n „ „ 4	Turkkuri J. H. Velroos [10])	1939, joul. 31	90	—
S:n „ „ 5	Raitiotie-esimies N. Mikkola [11])	1939, joul. 31	75	—
S:n „ „ 6	Kauppias K. A. Lindström [12])	1939, joul. 31	90	—
S:n „ „ 7	Postiljooni A. Rahikainen [13])	1939, joul. 31	131	—
S:n „ „ 8	Kauppias K. A. Lindström [14])	1939, joul. 31	90	—
S:n „ „ 9	Puuseppä A. V. Vilén [15])	1939, joul. 31	95	—
S:n „ „ 10	Huvilanomistaja I. Balakin [16])	1939, joul. 31	110	—

[1]) Huhtik. 1 p., 20 §. — [2]) Toukok. 27 p., 14 §. — [3]) Jouluk. 9 p., 10 §. — [4]) Maalisk. 4 p., 19 §. — [5]) Kesäk. 17 p., 1 §. — [6]) Huhtik 22 p., 17 §. — [7]) Marrask. 4 p., 20 §. — [8]) Tammik. 14 p., 22 §. — [9]) Huhtik. 1 p., 19 §. — [10]) Huhtik. 1 p., 3 §. — [11]) Huhtik. 15 p., 1 §. — [12]) Huhtik. 1 p., 4 §. — [13]) Toukok. 13 p., 6 §. — [14]) Huhtik. 1 p., 5 §. — [15]) Toukok. 13 p., 7 §. — [16]) Heinäk. 1 p., 2 §.

Vallilantie, tontti n:o 12	Työnjohtaja F. A. Nordfors [1])	1939, joul. 31	110	—
S:n „ „ 14	Rakennusmest. W. Johansson [2])	1939, joul. 31	131	—
S:n „ „ 20	Puuseppä E. Halin [3])	1939, joul. 31	125	—
S:n „ „ 25	Kirvesmies E. Salo [4])	1939, joul. 31	142	—
S:n „ „ 29	Rakennusmestari A. Jansson [5])	1939, joul. 31	165	—
Vanajantie, tontti n:o 1	Työnjohtaja J. Salmi [6])	1939, joul. 31	105	—
Åggelbyn kartano,				
palsta n:o 1	Herra K. G. Karlsson [7])	1919, huht. 30	1,800	—
S:n „ „ 2			1,150	—
S:n „ „ 3			525	—
S:n alue		Toistaiseksi.	200	—
S:n, isompi työväenrakenn.		1919, huht. 30	300	—
S:n, pienempi s:n		1919, huht. 30	Vuokravapaa.	
S:n palsta n:o 5	Herra A. Rosqvist [7])	1919, huht. 30	625	—
S:n „ „ 6	Herra K. G. Karlsson [8])	1919, huht. 30	1912, huhtik. 30 p., 200: —, sitten 325: —	
S:n „ „ 7	Herra K. G. Karlsson [8])	1919, huht. 30	1912, huhtik. 30 p., 650: —, sitten 725: —	
S:n „ „ 8	Herra K. G. Karlsson [8])	1919, huht. 30	1912, huhtik. 30 p., 500: —, sitten 550: —	
S:n „ „ 9	Herra S. A. Karlsson [7])	1919, huht. 30	205	—
S:n „ „ 10	Herra K. G. Karlsson [8])	1919, huht. 30	1912, huhtik. 30 p., 450: —, sitten 500: —	
S:n alue	Uudenmaan läänin Hevosystäväin yhdistys [9])	1919, huht. 30	200	—
Hernesaari, palsta n:o 2	Kalastaja K. A. Hagman [10])	1918, joul. 31	80	—
S:n „ „ 3	Leskirouva I. Olin [10])	1918, joul. 31	85	—

[1]) Heinäk. 1 p., 3 §. — [2]) Heinäk. 1 p., 4 §. — [3]) Heinäk. 1 p., 5 §. — [4]) Jouluk. 30 p., 41 §. — [5]) Marrask. 4 p., 3 §. — [6]) Jouluk. 30 p., 42 §. — [7]) Huhtik. 22 p., 43 §. — [8]) Toukok. 6 p., 16 §. — [9]) Huhtik. 8 p., 24 §. — [10]) Helmik. 11 p., 2 §.

Rahatoimikamari hyväksyi seuraavien tilusten vuokraoikeuden siirron: Vuokraoikeuden siirto.

Tiluksen nimi.	Uuden vuokraajan nimi.
Böhlen tila, tontti n:o 57	Talonomistaja K. A. Lindström [1])
S:n „ 67	Huvilanomistaja K. E. Nordberg [2])
Taivalsaari, tilus „ 131	Pankinjohtaja H. Hertzberg [3])
Sirpalesaari „ „ 111	Kauppatoiminimi E. A. Reine & C:o [4])
Fredriksperinkatu, tontti n:o 66	Ajuri A. W. Lukander [5])
Hermanni, tontti n:o 7 korttelissa n:o 1	Ajuri F. Bergman [6])
S:n „ „ 1 d „ „ 2	Kauppias O. W. Strömberg [7])
S:n tontit n:ot 6 ja 7 „ „ 2	Herra E. Ailas [8])
S:n „ „ 6 ja 7 „ „ 2	Asioitsija D. Cajander [9])
S:n tontti n:o 2 „ „ 4	Talonomistaja J. O. Sipilä [10])
S:n „ „ 8 „ „ 4	Leski A. K. Nordström [11])
S:n „ „ 10 „ „ 11	Huvilanomistaja K. A. Bäckström [12])
S:n „ „ 4 „ „ 15	Hermannin työväenyhdistys II [13])
S:n „ „ 2 „ „ 16	Muurari O. Malin [14])
S:n „ „ 1 „ „ 22	Talonomistaja R. Virta [15])
Kammio, tilus n:o 57 b	Tohtori V. O. Sivén [16])
Toukola, tontti n:o 2 korttelissa n:o 9	Kauppias S. Koivumäki [17])
Meilansi, huvilapalsta n:o 8	Apteekkari F. V. Hjulman [18])
S:n „ „ 19	Puutarhuri A. Blomfelt [19])
S:n „ „ 20	Merikapteeni B. Nyberg [20])
S:n „ „ 21	Rouva A. Campbell [21])
S:n „ „ 26	Talonomistaja K. Toivonen [22])
Paloholma, tilus n:o 94	Varalääninsihteeri N. Pletschikoff [23])
Rajasaari, palsta n:o 2	Nuorten naisten kristillinen yhdistys [24])
Salli, tontit n:ot 2 ja 4	Opettajatar M. Popoff [25])
Katajanokka, varastopaikka n:o 12	Asianajaja A. Alander [26])
Sund- eli Merholma, palsta „ 3	Kauppias O. Strömberg [27])
Mäntymäki, tilus n:o 57 c	Lääketieteen lisensiaatti S. af Björkesten [28])
Vallila, asuinhuvila n:o 9	Kauppias A. V. Henriksson [29])
Vallilantie, tontit n:ot 6 ja 8	Muurari H. V. Lindström [30])

[1]) Heinäk. 22 p., 33 §. — [2]) Jouluk. 23 p., 33 §. — [3]) Helmik. 25 p., 9 §. — [4]) Toukok. 13 p., 8 §. — [5]) Maalisk. 26 p., 22 §. — [6]) Jouluk. 9 p., 49 §. — [7]) Jouluk. 9 p., 48 §. — [8]) Heinäk. 29 p., 5 §. — [9]) Marrask. 4 p., 34 §. — [10]) Elok. 5 p., 12 §. — [11]) Kesäk. 10 p., 2 §. — [12]) Toukok. 21 p., 4 §. — [13]) Lokak. 28 p., 55 §. — [14]) Jouluk. 30 p., 46 §. — [15]) Heinäk. 8 p., 52 §. — [16]) Huhtik. 22 p., 21 §. — [17]) Toukok. 13 p., 78 §. — [18]) Elok. 5 p., 11 §. — [19]) Maalisk. 26 p., 21 §. — [20]) Maalisk. 4 p., 36 §. — [21]) Toukok. 21 p., 43 §. — [22]) Maalisk. 26 p., 44 §. — [23]) Lokak. 28 p., 44 §. — [24]) Syysk. 9 p., 29 §. — [25]) Toukok. 27 p., 2 §. — [26]) Elok. 12 p., 18 §. — [27]) Heinäk. 1 p., 8 §. — [28]) Huhtik. 1 p., 46 §. — [29]) Kesäk. 10 p., 7 §. — [30]) Heinäk. 8 p., 3 §.

Vallilantie, tontti n:o 9	Työnjohtaja J. V. Saarikallio ja työmies M. Toivonen [1])
S:n „ „ 14	Kuorma-ajuri K. V. Suomensalo [2])
Åggelbyn kartano, alue	Rouva E. Rafn [3])
I. Oura	Veneenrakentaja A. W. Jansson [4])

Vuokraoikeuden pitennys.

Pidennetty vuokraoikeus myönnettiin seuraaviin tiluksiin:

Tiluksen nimi.	Vuokraajan nimi.	Vuokrakausi pidennetty		Vuotuinen vuokramaksu, Smk.	
		mistä	mihin		
Hermanni, tontti n:o 1 korttelissa n:o 8	Maalari A. W. Stenroos [5])	1910, tam. 1	1920, joul. 31	250	—
Kortteli n:o 506, alue	Helsingin hattutehdasosakeyhtiö [6])	1916, tam. 1	1925, joul. 31	650	—
Meilansi, huvilapalsta n:o 4	Filosofian maisteri J. Koivistoinen [7])	1925, tam. 1	1934, joul. 31	150	—
S:n s:n „ 21	Kauppias W. O. Salin [8])	1930, tam. 1	1944, joul. 31	600	—
				1939:ään, jouluk. 31 p., sitten	
				720	—
S:n s:n „ 26	Talonomistaja K. Toivonen [9])	1931, tam. 1	1946, joul. 31	200	—
				1940:een, jouluk. 31 p., sitten	
				400	—
Uunisaaret, tilukset n:ot 107 ja 108	Suomen väri- ja vernissatehtaan osakeyhtiö [10])	1912, tam. 1	1916, joul. 31	400	—

[1]) Elok. 26 p., 6 §. — [2]) Lokak. 28 p., 2 §. — [3]) Jouluk. 9 p., 54 §. — [4]) Helmik. 25 p., 10 §. — [5]) Marrask. 4 p., 22 §. — [6]) Kesäk. 25 p., 5 §. — [7]) Syysk. 23 p., 13 §. — [8]) Helmik. 11 p., 20 §. — [9]) Jouluk. 9 p., 15 §. — [10]) Syysk. 23 p., 12 §.

Tilapäisluontoisia vuokrasopimuksia pienemmistä, osin viljelykseen, osin varastopaikoiksi y. m. sopivista paikoista teki rahatoimikamari seuraavissa tapauksissa: Tilapäisiä vuokrasopimuksia.

Vuokrapaikka.	Vuokraajan nimi.	Vuokra-kausi päättyy.	Vuokra-maksu, Smk.	Muist.
Toinen linja, varastopaikka	Osakeyhtiö Petäjä [1])	2 kuuk. irtis.	25 —	Kuuk.
Ratakatu, varastopaikka	Rakennusmestari W. Ekman [2])	1909, elok. 17	25 —	
Berga, viljelyspalsta	Puutarhurinleski A. Sokoloff [3])	2 kuuk. irtis.	150 —	Vuod.
S:n rakennuksien paikka	Leskirouva A. Garoff [4])	3 kuuk. irtis.	25 —	Vuod.
Porvoonkatu, laidunmaa	Kuorma-ajuri M. Lindberg [5])	Kesäksi.	20 —	
Siltavuorenpenger, varasto-paikka	Osakeyhtiö Nikolainkatu 16 [6])	2 kuuk. irtis.	20 —	Kuuk.
Böhle, kallio	Leski E. Hedman [7])	1909, joul. 31	10 —	
Laakso, viljelyspalsta n:o 10	Puutarhuri C. T. Ward [8])	1909, joul. 31	250 —	Kuuk.
Tehtaankatu, varastopaikka	Tehtailija K. A. Wigg [9])	2 kuuk. irtis.	22 —	
Forsby, alue	Kalastaja J. Liljeberg [10])	6 kuuk. irtis.	100 —	Vuod.
Fredriksperi, varastopaikk.	Varikonhoitaja W. Jacobsson [11])	Toistaiseksi.	50 —	Vuod.
Greijus, 2 viljelyspalstaa	Ajomies G. A. Strömberg [12])	3 kuuk. irtis.	100 —	Vuod.
Ruoholahti, varastopaikka n:o 1	Kauppaneuvos A. Eklöf [13])	2 kuuk. irtis.	1,120 —	Vuod.
Ruoholahti, s:n n:o 10	Paraisten kalkkivuori osakeyhtiö [14])	6 kuuk. irtis.	681 —	Vuod.
Ruoholahdenkatu, varasto-paikka n:o 1	Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö [15])	1909, elok. 1	20 —	Kuuk.
Käenkuja, varastopaikka	Kauppias K. Petersén-Scotte [16])	6 kuuk. irtis.	60 —	Vuod.
Merisatama, s:n	Herra K. W. Itkonen [17])	6 kuuk. irtis.	400 —	Vuod.
S:n s:n	Konekauppaosakeyhtiö Aatra [18])	6 kuuk. irtis.	250 —	Vuod.
S:n s:n	Rautaliikeosakeyhtiö [19])	6 kuuk. irtis.	157 50	Vuod.
Helsinginniemi, s:n	Maanviljelijäin maitokeskusliike osakeyhtiö [20])	6 kuuk. irtis.	100 —	Vuod.
Hermanni, tontti n:o 3 6 kortt., varastopaikka	Muurari J. Johansson [21])	2 kuuk. irtis.	5 —	Kuuk.

[1]) Elok. 26 p., 4 §. — [2]) Kesäk. 17 p., 69 §. — [3]) Tammik. 28 p., 22 §. — [4]) Syysk. 30 p., 58 §. — [5]) Huhtik. 22 p., 12 §. — [6]) Kesäk. 25 p., 3 §. — [7]) Kesäk. 17 p., 2 §. — [8]) Tammik. 21 p., 1 §. — [9]) Toukok. 27 p., 6 §. — [10]) Marrask. 25 p., 7 §. — [11]) Elok. 26 p., 3 §. — [12]) Lokak. 30 p., 2 §. — [13]) Marrask. 18 p., 4 §. — [14]) Tammik. 21 p., 63 §. — [15]) Maalisk. 11 p., 45 §. — [16]) Maalisk. 11 p., 7 §. — [17]) Toukok. 21 p., 59 §. — [18]) Heinäk. 29 p., 2 §. — [19]) Elok. 19 p., 7 §. — [20]) Helmik. 11 p., 8 §. — [21]) Helmik. 25 p., 5 §.

Kaavi, huvilapalsta n:o 4	Puutarhurinleski A. Scholin [1])	6 kuuk. irtis.	200 vuod. 1909, 250: — vuod. 1910, sitten 300: —	—	
Kortteli n:o 127, varastopaikka	Maalarimestari Fr. Hasselgren [2])	2 kuuk. irtis.	20	—	Kuuk.
S:n s:n	Rakennusmestari G. Saariaho [3])	2 kuuk. irtis.	30	—	Kuuk.
Kortteli n:o 178, alue	Kalakauppias H. Blomster [4])	2 kuuk. irtis.	24	—	Vuodessa
S:n s:n	Arkkitehti B. Granholm [5])	1910,huhtik.1	1	—	
S:n n:o 178, varastopaikka	Rakennusmestari A. N. Nyberg [6])	6 kuuk. irtis.	20	—	Kuuk.
S:n s:n	Sementtitehtailija M. Mellin [7])	6 kuuk. irtis.	440	—	Vuodessa
S:n s:n	Pelastusarmeija [8])	6 kuuk. irtis.	130	—	Vuodessa
S:n s:n	Osakeyhtiö Vesijohtoliike [9])	6 kuuk. irtis.	180	—	Vuodessa
S:n s:n	Rakennusmestari A. N. Nyberg [10])	6 kuuk. irtis.	10	—	Kuuk.
S:n s:n	Osuuskunta Puuvisa [11])	6 kuuk. irtis.	600	—	Vuodessa
S:n s:n	Kauppias Karl Fazer [12])	6 kuuk. irtis.	40	—	Kuuk.
S:n s:n	Kauppias F. Priamuchin [13])	6 kuuk. irtis.	800	—	Vuodessa
Kortteli n:o 198, alue	Kaupunkilähetys [14])	Kesäksi.	Maksutta.		
S:n, varastopaikka	Kaupungin valaistuslaitoksen hallitus [15])	1910, kesäk. 1	Maksutta.		
S:n s:n	Kytäjän väkiviinatehdas-osakeyhtiö [16])	2 kuuk. irtis.	20	—	Kuuk.
Toukola, tontti n:o 6 korttelissa n:o 11, 3 sarkaa	Talonomistaja J. Stoor [17])	Toistaiseksi.	15	—	Vuodessa
Malmi, alue	Rakennusmest. W. Jakobsson [18])	6 kuuk. irtis.	50	—	Vuodessa
Näkinkuja, varastopaikka	Apteekkarien kivennäisvesitehdas [19])	3 kuuk. irtis.	50	—	Vuodessa
Roosavilla, hevoshaka	Tallimestari K. I. Löfgren [20])	Kesäksi.	75	—	
Runebergin esplanadi, kioskipaikka	Apteekkarien kivennäisvesitehdas [21])	1915,huhtik.1	712	—	Vuodessa
Salli, alue	Neiti M. Popoff [22])	6 kuuk. irtis.	100	—	Vuodessa

[1]) Tammik. 14 p., 1 §. — [2]) Toukok. 21 p., 7 §. — [3]) Toukok. 27 p., 50 §. — [4]) Huhtik. 15 p., 15 §. — [5]) Syysk. 2 p., 7 §. — [6]) Maalisk. 26 p., 2 §. — [7]) Huhtik. 15 p., 4 §. — [8]) Toukok. 21 p., 44 §. — [9]) Kesäk. 10 p., 25 §. — [10]) Heinäk. 15 p., 33 §. — [11]) Heinäk. 22 p., 29 §. — [12]) Elok. 26 p., 29 §. — [13]) Marrask. 4 p., 36 §. — [14]) Huhtik. 22 p., 6 §. — [15]) Maalisk. 11 p., 30 §. — [16]) Syysk. 9 p., 61 §. — [17]) Huhtik. 22 p., 5 §. — [18]) Heinäk. 29 p., 12 §. — [19]) Elok. 26 p., 30 §. — [20]) Maalisk. 11 p., 4 § ja syysk. 16 p., 23 §. — [21]) Maalisk. 26 p., 45 §. — [22]) Syysk. 30 p., 5 §.

Hietakannas, alue	Talonomistaja K. G. Grönlundin perilliset [1]	6 kuuk. irtis.	175	—	Vuodessa
Hietaniemi, varastopaikka	Osakeyhtiö Helsingin apteekkarien rohdosvarasto [2]	6 kuuk. irtis.	75	—	Vuodessa
Katajanokka, varastopaikka	Toiminimi Veljekset Udd [3]	2 kuuk. irtis.	25	—	Kuuk.
Sepänkatu, varastopaikka	Tehtailija I. Jusslin [4]	2 kuuk. irtis.	30	—	Kuuk.
S:n s:n	Osakeyhtiö Lehtolinna [5]	2 kuuk. irtis.	40	—	Kuuk.
Surutoin, hevoshaka	Pika-ajuri A. Berntsson [6]	Kesäksi.	25	—	
E. Rautatiekatu, varastopaikka	Fastighetsaktiebolaget Union [7]	2 kuuk. irtis.	25	—	Kuuk.
S:n s:n	Tehtailija R. Helander [8]	6 kuuk. irtis.	480	—	Vuodessa
S:n s:n	Tehtailija R. Helander [9]	6 kuuk. irtis.	480	—	Vuodessa
Sörnäsin niemeke, kivenlouhospaikka	Aktiebolaget Brändö villastad [10]	Toistaiseksi.	20	—	Vuodessa
Sörnäsi, varastopaikka	Osuuskunta Roima r. l. [11]	6 kuuk. irtis.	75	—	Vuodessa
Sörnäsin rantatie, varastopaikka	Kallion kone- ja metallitehdas osakeyhtiö [12] Paraisten kalkkivuori o. y. [13]	6 kuuk. irtis.	156	—	Vuodessa
Sörnäsin rantatie, varastopaikka	Kallion kone- ja metallitehdas osakeyhtiö [14] Paraisten kalkkivuori o. y. [15]	6 kuuk. irtis.	30	—	Kuuk.
S:n s:n	Insinööri A. Kiökemeister [16]	3 kuuk. irtis.	120	—	Vuodessa
Pengerkatu, tontti n:o 32	Vankeusyhdistys [17]	3 kuuk. irtis.	150	—	Vuodessa
Vallila, niittypalsta	Suutari K. J. Sairanen [18]	Kesäksi.	50	—	
Valo c, alue	Neiti B. Simola [19]	3 kuuk. irtis.	600	—	Vuodessa
S:n s:n	Talonomistaja M. Sahala [20]	6 kuuk. irtis.	450	—	Vuodessa
Åggelbyn kartano, viljelyspalstat a ja b	Herra K. G. Karlsson [21]	3 kuuk. irtis.	50	—	Vuodessa
I. Viertotie, rakennusten paikka	Talonomistaja E. Mikkola [22]	3 kuuk. irtis.	40	—	Kuuk.

[1]) Lokak. 21 p., 12 §. — [2]) Marrask. 18 p., 39 §. — [3]) Heinäk. 8 p., 47 §. — [4]) Kesäk. 10 p., 9 §. — [5]) Marrask. 4 p., 7 §. — [6]) Toukok. 13 p., 16 §. — [7]) Toukok. 27 p., 5 §. — [8]) Kesäk. 17 p., 49 §. — [9]) Lokak. 28 p., 4 §. — [10]) Elok. 5 p., 26 §. — [11]) Helmik. 4 p., 25 §. — [12]) Helmik. 18 p., 5 §. — [13]) Marrask. 4 p., 5 §. — [14]) Helmik. 18 p., 5 §. — [15]) Marrask. 4 p., 5 §. — [16]) Kesäk. 17 p., 50 §. — [17]) Helmik. 4 p., 27 §. — [18]) Huhtik. 1 p., 8 §. — [19]) Tammik. 28 p., 42 §. — [20]) Maalisk. 4 p., 62 §. — [21]) Kesäk. 25 p., 2 §. — [22]) Maalisk. 11 p., 6 §.

Myönnetty vapaampi käyttöoikeus.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [1]) rahatoimikamari stereotypoitsija A. Söderlundille, jolla oli vuokralla kaupungin omistamaan Landboaksen tilaan kuuluva huvilatontti, oikeuden kaupunkia kuulematta kolmannelle henkilölle luovuttaa mainitun huvilatontin siinä olevine rakennuksineen.

Samanlainen oikeus myönnettiin [2]) Vanhankaupungin nuorisoseuralle erään Forsbyn tilalla sijaitsevan alueen vuokramiehenä.

Hyväksyttyjä takuusitoumuksia.

Vuoden varrella hyväksyi rahatoimikamari 57 vuokrasopimuksista annettua takuusitoumusta.

Hyväksyttyjä rakennuspiirustuksia.

Kaikkiaan 26 tapauksessa hyväksyttiin kaupungin vuokramaille hankkeissa olevain uusien rakennusten tai ennestään oleviin rakennuksiin tehtäviin muutosten piirustukset.

Toimitettuja katselmuksia.

Vuoden varrella toimitettiin n. s. kolmivuotiskatselmus 58 tiluksella sekä sitäpaitsi erinäisiä katselmuksia ehdotuksen laatimiseksi tilusten, varastopaikkain y. m. vuokraamiseksi.

Kysymys alueen osottamisesta rakennusaineiden varastopaikoiksi.

Helsingin rakennusmestariyhdistysten esityksestä päätti [3]) rahatoimikamari asettaa komitean valmistelemaan kysymystä alueen osottamisesta rakennustarpeiden varastopaikoiksi, ja valittiin komitean jäseniksi herra Nyman, kaupunginasemakaava-arkkitehti A. B. Jung, kaupungingeodeetti W. O. Lille sekä rakennusmestarit J. Ahde ja M. E. Udd.

Virvokejuoma-vaunujen ja myyntikojujen paikat.

Huutokaupan toimitettuaan myönsi [4]) rahatoimikamari 20 henkilölle oikeuden tarkoitukseen määrätyillä kahdellakymmenellä paikalla yhden vuoden aikana vaunuista myydä virvokejuomia, hedelmiä, jäätelöä y. m. kaikkiaan 14,262 markan maksusta. Viidelle henkilölle [5]) myönnettiin oikeus yhden vuoden aikana 50 markan maksusta eri paikkoihin asettaa kaikkiaan 9 virvokejuomain, hedelmäin y. m. myyntivaunua; 1 henkilö [6]) sai sellaisen oikeuden 25 markan maksusta ja 1 henkilö [7]) maksutta. Yksi henkilö [8]) oikeutettiin asettamaan kaksi jäätelön myyntivaunua, kumpaisenkin 100 markan maksusta, ja 1 henkilö [9]) oikeutettiin 75 markasta asettamaan virvokejuomain myyntikioski. Lisäksi oikeutettiin 68 henkilöä [10]) 25 markan maksusta, 6 henkilöä [11]) 12 markan 50 pennin, 1 henkilö [12]) 50 markan, 1 henkilö [13]) 18 markan 75 pennin, 1 henkilö [14]) 15 markan maksusta

[1]) Helmik. 4 p., 2 §. — [2]) Elok. 19 p., 9 §. — [3]) Syysk. 30 p., 50 §. — [4]) Maalisk. 15 p., 2 §. — [5]) Maalisk. 18 p., 3 ja 45 §§, maalisk. 26 p., 15 §, huhtik. 1 p., 11 § ja huhtik. 22 p., 28 §. — [6]) Lokak. 21 p., 11 §. — [7]) Huhtik. 8 p., 1 §. — [8]) Maalisk. 11 p., 8 §. — [9]) Kesäk. 25 p., 31 §. — [10]) Maalisk. 26 p., 51 §, huhtik. 1 p., 6 ja 56 §§, huhtik. 8 p., 49 §, huhtik 15 p., 2 ja 36 §§, huhtik. 22 p., 8 ja 25 §§, toukok. 6 p., 42 §, toukok. 21 p., 11 §, toukok. 27 p., 10 ja 44 §§, kesäk. 3 p., 4 §, kesäk. 17 p., 5 ja 14 §§, kesäk. 25 p., 1 ja 49 §§, elok. 26 p., 5 §, syysk. 30 p., 3 § ja lokak. 14 p., 5 §. — [11]) Kesäk. 17 p., 11 §, heinäk. 22 p., 3 ja 5 §§, elok. 19 p., 3 § sekä lokak. 21 p., 3 ja 6 §§. — [12]) Huhtik. 22 p., 25 §. — [13]) Lokak. 21 p., 5 §. — [14]) Elok. 5 p., 32 §.

ja 8 henkilöä[1]) maksutta asettamaan kahvin, virvokejuomain y. m. myyntikojuja. Yksi henkilö[2]) sai luvan 30 markan vuosimaksusta määrätyllä paikalla Vaasantorilla harjoittaa lihatavarain kauppaa.

Neljältä henkilöltä kiellettiin[3]) oikeus vaunuista myydä virvokejuomia y. m. ja kolmelta henkilöltä[4]) oikeus pitää kahvin y. m. myyntikojuja.

Kauppahallit.

Vuoden varrella vuokrattiin[5]) erinäisissä kaupungin kauppahalleissa joutilaiksi tulleita myymälöitä. Kertomusvuonna oli tuloja Rantatorin kauppahallin myymälöistä 44,881 markkaa 13 penniä, Länsirannan kauppahallin 3,534 markkaa 25 penniä, Kasarmintorin kauppahallin 21,658 markkaa 31 penniä sekä Hietalahdentorin kauppahallin myymälöistä 17,735 markkaa 26 penniä, eli kaikkiaan 87,808 markkaa 95 penniä 1908 vuoden vastaavan määrän ollessa 89,052 markkaa 88 penniä.

Rantatorin kauppahallin kalahuutokauppahallin käyttöoikeus annettiin[6]) toistaiseksi Skärgårdsfiskarenas andelslag m. b. t. osuuskunnalle ja kuusikuukautisen molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla.

Kasarmintorin kauppahallin neljän myymälän vuosivuokra alennettiin, yhden 150 markkaan[7]) ja kolmen muun 240 markkaan[8]).

Yhdeltä henkilöltä kiellettiin[9]) oikeus pitää myymälää Rantatorin kauppahallissa.

Evätty anomus sähkövalon käytäntöön ottamisesta Rantatorin kauppahallin myymälöissä.

Erinäisten Rantatorin kauppahallin myymälänhaltijain anomuksen että mainitun hallin myymälöihin laitettaisiin sähkövalo epäsi[10]) rahatoimikamari rakennuskonttorin annettua lausuntonsa.

Narinkkarakennusten myymälät.

Sen johdosta että usein oli kuulunut valituksia että samalla henkilöllä saa olla hallussaan useampia myymälöitä kaupungin juutalaiselle väestölle varatuissa narinkkarakennuksissa, päätti[11]) rahatoimikamari irtisanoa kaikki narinkkamyymäläin haltijat muuttamaan kesäkuun 1 päivänä 1910, ja tarjoisi kamari myymälät, joiden vähin vuosimaksu määrättiin kunkin 240 markaksi, huhtikuun kuluessa mainittuna vuonna julkisella huutokaupalla.

Kahta narinkkamyymälän haltijaa kiellettiin[12]) joulukuun 1 päivästä 1909 lähtien niitä pitämästä.

Tulli- ja pakkahuoneen toimitusosasto.

Tehdystä hakemuksesta ja tullikamarin puoltosanan mukaisesti myönsi[13]) rahatoimikamari kauppaneuvos V. Ekille eräillä ehdoilla oikeuden

[1]) Huhtik. 22 p., 13 §, toukok. 13 p., 12 §, kesäk. 3 p., 15 §, kesäk. 10 p., 67 §, kesäk. 17 p., 12 §, heinäk. 15 p., 5 §, heinäk. 29 p., 3 § ja elok. 12 p., 1 §. — [2]) Lokak. 7 p., 49 §. — [3]) Toukok. 6 p., 44 §, toukok. 21 p., 8 § ja kesäk. 3 p., 29 §. — [4]) Tammik. 21 p., 9 §, maalisk. 4 p., 5 § ja syysk 9 p., 9 §. — [5]) Helmik. 4 p., 18 §, maalisk. 11 p., 26 §, kesäk. 10 p., 50 §, kesäk. 25 p., 43 §, elok. 12 p., 19 §, syysk. 16 p., 21 §, lokak. 7 p., 34 § ja jouluk. 9 p., 43 §. — [6]) Marrask. 4 p., 24 §. — [7]) Toukok. 13 p., 21 §. — [8]) Helmik. 25 p., 2 § ja toukok. 21 p., 10 §. — [9]) Toukok. 21 p., 14 §. — [10]) Marrask. 25 p., 36 §. — [11]) Marrask. 16 p., 7 §. — [12]) Marrask. 11 p., 5 §. — [13]) Huhtik. 8 p., 13 §.

perustaa kaupungin tulli- ja pakkahuoneeseen toimitusosaston yleisön avustamiseksi tullauksessa.

Laidunoikeus. Kaikkiaan 65 markan maksusta myönnettiin [1]) kolmelle henkilölle oikeus käyttää erinäisiä kaupungin maita laitumeksi.

Kaupungin uimahuoneiden vuokraaminen. Oikeudet kesällä 1909 kantaa maksut Haapaniemen rannassa sekä Ruoholahden ja Humallahden varrella olevain kaupungin uimahuoneiden käyttämisestä annettiin [2]), huutokaupan toimitettua, määrätyin ehdoin erinäisille henkilöille kaikkiaan 1,060 markan maksusta.

Kaivopuiston keilaradan vuokraaminen. Tehdystä hakemuksesta luovutti [3]) rahatoimikamari konttoristi A. Bollströmille Kaivopuiston keilaradan vuokraoikeuden yhdeksi vuodeksi, toukokuun 1 päivästä 1909 lukien, 300 markan maksusta. Tämä vuokraoikeus siirrettiin [4]) sittemmin kauppias W. Lyralle.

Lupa puistojen y. m. käyttämiseen. Tehdyistä hakemuksista myönsi rahatoimikamari erinäisille yhdistyksille luvan määrättyinä päivinä kesän 1909 kuluessa käyttää Hesperian ja Hakasalmen puistoa [5]) kansanhuveihin, Kyläsaarta [6]) urheilujuhliin, urheilukilpailuihin ja yksiin kansanhuveihin, Kaisaniemen [7]) ja Eläintarhan [8]) urheilukenttiä urheilukilpailuihin, arpajaisiin, kansanhuveihin ja yhteen vuosijuhlaan, Kaivopuistoa [9]) yhteen lastenjuhlaan ja rukouskokoukseen sekä Eläintarhan Mäntymäkeä [10]) rukouskokousten, yhden lähetysjuhlan, yhden vuosijuhlan ja yksien arpajaisten toimeenpanoon. Ulkosalla pidettäviä jumalanpalveluksia varten luovutettiin Vaasankadun [11]) päässä oleva mäki ja VI kaupunginosassa [12]) olevat n. s. kaartinkalliot sekä ilotulituksen toimeenpanoa varten Hakasalmen puisto [13]).

Gumtähden rakennusten vuokraaminen. Lääkintöhallitukselle vuokrattiin [14]) toistaiseksi ja kuusikuukautisen irtisanomisen ehdolla eräs makasiinirakennus Gumtähdestä 360 markan vuosivuokrasta ja navettarakennus samasta paikasta 240 markan vuosivuokrasta.

Niinikään annettiin [15]) vuokraaja A. Renströmille vuokralle erinäisiä rakennuksia Gumtähdestä kesäkuun 1 päivään 1910 250 markan vuosimaksusta.

---

[1]) Huhtik. 22 p., 12 §, toukok. 13 p., 16 § ja kesäk. 17 p., 6 §. — [2]) Toukok. 21 p., 3 §. — [3]) Toukok. 27 p., 12 §. — [4]) Lokak. 7 p., 9 §. — [5]) Maalisk. 4 p., 64 § ja huhtik. 29 p., 19 §. — [6]) Maalisk. 11 p., 5 §, elok. 26 p., 14 § ja syysk. 9 p., 7 §. — [7]) Maalisk. 18 p., 46 §, huhtik. 1 p., 12 §, huhtik. 15 p., 35 §, huhtik. 22 p., 3, 31 ja 37 §§, toukok. 6 p., 1 §, toukok. 13 p., 19 §, toukok. 27 p., 3 §, kesäk. 17 p., 3 ja 8 §§, heinäk. 15 p., 3 ja 4 §§, heinäk. 29 p., 4 ja 6 §§, elok. 19 p., 1 ja 8 §§, syysk. 2 p., 8 §, lokak. 7 p., 2, 3 ja 4 §§ sekä lokak. 14 p., 7 §. — [8]) Toukok. 6 p., 4 §, toukok. 21 p., 6 §, elok. 19 p., 2 § ja syysk. 2 p., 5 §. — [9]) Toukok. 17 p., 11 § ja heinäk. 1 p., 7 §. — [10]) Toukok. 21 p., 54 §, kesäk. 10 p., 5 §, kesäk. 17 p., 9 §, kesäk. 25 p., 50 §, heinäk. 1 p., 7 § ja heinäk. 22 p., 4 §. — [11]) Kesäk. 10 p., 1 §. — [12]) Kesäk. 17 p., 10 §. — [13]) Syysk. 23 p., 38 §. — [14]) Elok. 12 p., 32 §. — [15]) Marrask. 25 p., 4 §.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [1]) rahatoimikamari asioitsija C. G. Löfströmille, jolla oli vuokralla erinäisiä Böhlen tilan alueita, luvan Fredriksperin kaatopaikan läheisyyteen rakennuttaa tilapäisen riihirakennuksen puusta, sillä ehdolla että rakennus kuuden kuukauden kuluessa käskyn saamisesta poistetaan. Tästä oikeudesta määrättiin suoritettavaksi 25 markan vuosimaksu. Lupa riihirakennuksen teettämiseen Böhlen tilalle.

Vanhankaupungin kosken viereisen tullijauhomyllyn vuokrasi [2]) rahatoimikamari tammikuussa 1910 vuokraaja G. Koskiselle 8 markan päivämuksusta. Vanhankaupungin tullijauhomyllyn vuokraaminen.

Kalastaja G. A. Liljebergin hakemuksen saada kymmeneksi vuodeksi vuokrata oikeus kalastuksen harjoittamiseen Forsbyn taloon ja Åggelbyn kartanoon kuuluvilla Vantaanjoen vesialueilla epäsi [3]) rahatoimikamari vesijohtokonttorin lausunnon mukaisesti. Evätty hakemus saada vuokrata Vantaanjoen kalastusoikeus.

Helsingin raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön esityksen raitiotielinjan johtamisesta Rautatientorin poikki torin länsi- ja pohjoislaitaa pitkin rahatoimikamari hyväksyi [4]). Rautatientorin poikki kulkeva raitiotielinja.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [5]) rahatoimikamari kauppias J. Pelinille eräillä ehdoilla luvan kaivaa Itäisen viertotien poikki kanavahaudan, etupäässä laskujohdon teettämiseksi mainitun viertotien tontilta n:o 55 Vilhovuorenkadun alaiseen lokaviemäriin. Lupa kanavahaudan kaivamiseen Itäisen viertotien poikki.

Aktiebolaget Brändö villastad yhtiölle myönnettiin [6]) lupa eräillä ehdoilla laskea väliaikainen vedenalainen puhelinkaapeli Sörnäsin niemekkeeltä Brändön saarelle. Lupa puhelinkaapelin laskemiseen Sörnäsin niemekkeeltä Brändön saarelle.

Oulunkylän puhelinosakeyhtiön hakemuksen saada sijoittaa puhelinpatsaita Läntiseltä viertotieltä Eläintarhan halki Fredriksperin rautatatienasemalle vievän tien sekä mainittua asemaa rautatien länsipuolitse Oulunkylään yhdistävän tien varrelle rahatoimikamari epäsi [7]) rakennuskonttorin annettua siltä vaaditun lausunnon. Evätty puhelinjohdon rakennushakemus.

Rautatiehallituksen anomukseen saada kaupungin maalle Hakasalmen haararadan vierelle sijoittaa vaihdesuojan myöntyi [8]) rahatoimikamari eräillä ehdoilla rakennuskonttorin ehdotuksen mukaisesti. Vaihdesuojan sijoittaminen Hakasalmen haararadan varrelle.

Helsingin raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö sai luvan [9]) asettaa Hämeenkadulle vaihderaiteen Siltasaarenkadun kaksoisraiteen jatkoksi. Lupa johtaa vaihderaide Hämeenkadulle.

Samaten myönnettiin [10]) Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiölle lupa sijoittaa Tehtaankadulle kahdet pistoraiteet, sillä ehdolla että yhtiö ne poistaa kuukauden kuluessa käskyn saamisesta. Lupa pistoraiteen rakentamiseen.

[1]) Syysk. 30 p., 6 §. — [2]) Jouluk. 30 p., 15 §. — [3]) Huhtik. 29 p., 20 §. — [4]) Maalisk. 18 p., 35 §. — [5]) Toukok. 13 p., 52 §. — [6]) Kesäk. 10 p., 16 §. — [7]) Helmik. 4 p., 44 §. — [8]) Helmik. 18 p., 11 §. — [9]) Huhtik. 8 p., 39 §. — [10]) Lokak. 30 p., 6 §.

Evätty pistoraiteen rakennusanomus.

Sitä vastoin evättiin [1]) aktiebolaget J. D. Stenberg & Söner yhtiön hakemus saada Sörnäsin rantatien rautatieraiteelta rakentaa pistoraide korttelissa n:o 296 olevalle tehdastontille n:o 7.

Lupa raitiotien pysyttämiseen Fredriksperin ratapihan vierellä.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [2]) rahatoimikamari varikonhoitaja V. Jakobssonille luvan toistaiseksi pysyttää Fredriksperin ratapihalta hänen hallitsemalleen Malmin huvilatilalla olevalle varastopaikalle n. s. Fredriksperintien poikki tekemänsä raitiotien.

Lupa purkauslaiturin rakentamiseen.

Suomen Pelastusarmeijan hakemukseen saada rakentaa purkauslaituri korttelin n:o 178 rantaan myöntyi [3]) rahatoimikamari rakennuskonttorin lausunnon mukaisesti.

Lupa luistinratojen laittamiseen.

Tehdyistä hakemuksista myönsi rahatoimikamari luvan luistinratain laittamiseen Kaisaniemenlahdelle [4]) ja Kaisaniemien puiston [5]) pienelle urheilukentälle.

Lupa jään ottoon.

Luvan talvella 1909—10 pitää Vantaanjoella jäärataa jään ottamista varten myönsi rahatoimikamari: Aug. Ludv. Hartwallin kivennäisvesitehdasosakeyhtiölle [6]) 100 markan maksusta, laivanlastaaja A. Ahlbergille [7]) 30 markan, työmies E. A. Lindholmille [8]) niinikään 30 markan ja kapteeni K. M. Björklundin perillisille [9]) 100 markan maksusta.

Lupa ampumaradan laittamiseen.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [10]) rahatoimikamari taiteilija H. J. Cohnélle luvan toukokuun 1 päivästä lokakuun 1 päivään 1909 pitää Hesperian puistossa koneellista ampumarataa 100 markan kuukausimaksusta.

Kielletty ilmoituksia julkipanemasta kaupungin esplanadeihin.

Puutarhalautakunnan esityksestä päätti [11]) rahatoimikamari kaupungin poliisimestarilta anoa, että kiellettäisiin julkipanemasta ilmoituksia kaupungin esplanadeihin.

3. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Lupa korttelin n:o 319 tonttien yhteenrakentamiseen.

Otteella toukokuun 5 päivänä tehdystä maistraatin pöytäkirjasta ilmoitettiin [12]) että, sittenkun rahatoimikamari oli kaupunginvaltuuston toimenannosta maistraatilta anonut toimenpidettä luvan hankkimiseksi Neljännen linjan korttelin n:o 319 tonttien n:ojen 9, 11, 13 ja 15 yhteenrakentamiseen, oli K. Senaatti edellisen huhtikuun 22 päivänä erinäisillä ehdoilla sallinut mainittujen tonttien yhteenrakentamisen.

Kaupungin sähkölaitoksen käyttölupa.

Sittenkun rahatoimikamari oli kaupungin sähkölaitoksen rakennustoimikunnan esityksestä läänin kuvernööriltä hakenut [13]) mainitun laitok-

[1]) Jouluk. 16 p., 46 §. — [2]) Elok. 26 p., 3 §. — [3]) Elok. 19 p., 22 §. — [4]) Syysk. 30 p., 46 §. — [5]) Marrask. 18 p., 35 §. — [6]) Lokak. 21 p., 37 §. — [7]) Jouluk. 2 p., 4 §. — [8]) Jouluk. 2 p., 6 §. — [9]) Jouluk. 2 p., 7 §. — [10]) Huhtik. 1 p., 9 §. — [11]) Maalisk. 18 p., 17 §. — [12]) Toukok. 13 p., 75 §. — [13]) Toukok. 6 p., 41 §.

sen käyttölupaa, ilmoitettiin [1]), että lääninhallitus oli syyskuun 30 päivänä eräillä ehdoilla myöntynyt kamarin hakemukseen.

Valtuutus sähköjohtojen teettämiseen kaupungin taloihin.

Tehdystä hakemuksesta valtuutti [2]) rahatoimikamari kaupungin sähkölaitoksen hallituksen yksissä neuvoin rakennuskonttorin ja asianomaisten talonisännöitsijäin kanssa laittamaan sähköjohtoja kaupungin taloihin.

Korttelin n:o 180 halki kulkevan kujan asfaltoiminen ja kunnossapito.

Korttelin n:o 180 yhdenperheen tonttien omistajain hakemukseen saada itse asfaltoida korttelin halki kulkevan kujan rahatoimikamari myöntyi [3]), jota vastoin heidän hakemuksensa saada pitää kuja kunnossa evättiin.

Kaupungin katujen kostutus.

Helsingin talonomistajayhdistyksen anomus, että kaupungin kaikki kadut ennen talonomistajain toimitettavaa lakaisua kaupungin toimesta kostutettaisiin, epäsi [4]) rahatoimikamari rakennuskonttorin lausunnon mukaisesti, mutta käski rakennuskonttorin 1910 vuoden rahasääntöehdotustaan laatiessaan panna siihen tarpeellisen määrärahan riittävän lukuisain kasteluvaunujen hankkimiseksi lähiaikoina.

Pohjavesitutkimuskomitea.

Vesijohtokonttorin esityksestä päätti [5]) rahatoimikamari asettaa komitean alustavasti käsittelemään kysymystä pohjavesitutkimusten toimittamisesta, minkä ohessa kamari komitean jäseniksi valitsi herra Gripenbergin, professorit O. Aschanin, W. Ramsayn ja V. Sucksdorffin, filosofian tohtori E. Blomqvistin sekä kaupungininsinööri G. Idströmin.

Talojen taloudenhoitajan palkankorotus.

Kun kaupunki oli vuoden varrella ostanut kaksi isoa taloa ja talojen taloudenhoitajan työ sen johdosta oli tuntuvasti lisääntynyt, päätti [6]) rahatoimikamari kesäkuun 1 päivästä korottaa taloudenhoitajan palkkaa 600 markalla, joten se kohosi 1,800 markkaan vuodessa.

Åggelbyn kartanon isännöitsijä.

Åggelbyn kartanon isännöitsijäksi valitsi [7]) rahatoimikamari toistaiseksi insinööri T. Öllerin, jonka kuukausipalkkioksi määrättiin 25 markkaa.

Böhlen tilan järjestysmies.

Böhlen tilan järjestysmieheksi 1909 vuoden loppuun otti rahatoimikamari asioitsija K. J. Nilssonin [8]) 200 markan kuukausipalkkiolla sekä samaan toimeen tammikuun 1 päivästä 1910 toistaiseksi metsänvartija K. V. Sipilän [9]) 50 markan kuukausipalkkiolla.

B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat.

Ylimääräiset kassankatsastusmiehet.

Kaupungin kassan ylimääräisiksi katsastusmiehiksi kuluvaksi vuodeksi valittiin [10]) herrat Gripenberg ja Nummelin.

[1]) Marrask. 4 p., 61 §. — [2]) Maalisk. 4 p., 50 §. — [3]) Heinäk. 8 p., 20 §. — [4]) Kesäk. 25 p., 40 §. — [5]) Helmik. 11 p., 45 § ja huhtik. 8 p., 21 §. — [6]) Toukok. 6 p., 22 §. — [7]) Tammik. 21 p., 12 §. — [8]) Maalisk. 11 p., 42 §. — [9]) Jouluk. 30 p., 47 §. — [10]) Tammik. 7 p., 6 §.

Kanslistinapulaisen asettaminen rahatoimikamariin.

Rahatoimikamarin kanslistille asetettiin [1]) syyskuun 1 päivästä toistaiseksi apulainen 125 markan kuukausipalkkiolla.

Lainan ottaminen lyhemmälle takaisinmaksuajalle.

Kun kaupunki tarvitsi lainaa lyhemmälle takaisinmaksuajalle, päätti [2]) rahatoimikamari hyväksyä Pohjoismaiden osakepankin kauppaa ja teollisuutta varten ja Privatbanken i Helsingfors pankin yhteisesti tekemän tarjouksen enintään 6,500,000 markan määräisen luoton myöntämisestä kaupungille 4 $^1/_5$ %:n korolla ja vakuutena kaupungin omat vekselit.

Kaupungin taksoitus Helsingin maalaiskunnassa.

Helsingin maalaiskunnan kunnallistaksoituksessa vuodelta 1908 oli kaupungin maksettavaksi pantu Greijuksen tilalta 4, Meilansin tilalta 5, Kottbyn tilalta 7, Staffansbyn lantavaraston puolesta 50 ja Vanhankaupungin vesijohtolaitoksen puolesta 150 veroäyriä. Rahatoimikamari päätti [3]) tyytyä tähän taksoitukseen.

Obligatsionien arvonta.

Helsingin kaupungin obligatsionilainoihin kuuluvia obligatsioneja arvottaessa joutuivat lunastettaviksi [4]) seuraavat numerot:

5 %:n lainaa vuodelta 1876 (arvonta marraskuun 1 päivänä):

Sarjaa litt. A à 1,000 markkaa, n:ot 15, 104, 160, 164, 212, 241, 303, 314, 400, 416, 456, 473 ja 492.

„ „ B à 500 „ „ 63, 108, 120, 149, 236, 266, 378, 430, 446, 506, 510, 532, 559, 606, 611, 627, 679, 699, 773, 829, 872, 920, 946, 1,005, 1,008, 1,058, 1,069, 1,116, 1,135, 1,220, 1,239, 1,308, 1,326, 1,331, 1,366, 1,438, 1,461 ja 1,481.

„ „ C à 200 „ „ 47, 124, 193, 228, 229, 330, 347, 384, 408, 421, 423, 530, 569, 582, 609, 629, 682, 696, 699, 772, 802, 805, 904, 965, 983, 1,039, 1,088, 1,199, 1,216, 1,233 ja 1,250.

4 $^1/_2$ %:n lainaa vuodelta 1882 (arvonta marraskuun 1 päivänä):

Sarjaa litt. A à 3,000 markkaa, n:ot 37, 53, 55, 56, 121, 142, 149.

„ „ B à 1,000 „ „ 13, 37, 62, 84, 93, 103, 129, 133, 157, 179, 189, 202, 262, 266, 281, 287, 323, 333, 350, 359, 410, 420, 421, 458, 484, 501, 525, 548, 563, 620, 622, 649 ja 668.

[1]) Toukok. 21 p., 60 §. — [2]) Helmik. 8 p., 1 § ja helmik. 9 p., 1 §. — [3]) Helmik. 4 p., 28 §. — [4]) Helmik. 4 p., 41 §, kesäk. 3 p., 36 § ja marrask. 11 p., 26 §.

Sarjaa litt. C à 500 markkaa n:ot 18, 25, 98, 103, 124, 127, 170, 189, 207, 213, 219, 281, 299, 312, 406, 409, 410, 427, 430, 524, 525, 551, 569, 585, 596, 624, 645, 658, 683, 699, 709, 723, 731, 751, 755, 778, 791 ja 799.

4 ½ %:n lainaa vuodelta 1892 (arvonta marraskuun 1 päivänä):

Sarjaa litt. A à 5,000 markkaa, n:ot 18, 202 ja 325.
„ „ B à 1,000 „ „ 279, 435, 468, 473, 637, 651, 712, 783, 805, 1,118 ja 1,205.
„ „ C à 500 „ „ 232, 366, 693, 871, 912, 960, 999, 1,052, 1,093, 1,170, 1,172, 1,592, 1,768 ja 1,814.

3 ½ %:n lainaa vuodelta 1898 (arvonta helmikuun 1 päivänä):

Sarjaa litt. A à 5,000 markkaa, n:ot 10, 52 ja 90.
„ „ B à 2,000 „ „ 148, 185 ja 376.
„ „ C à 1,000 „ „ 40, 332, 443, 517, 537 ja 562.

4 %:n lainaa vuodelta 1900 (arvonta helmikuun 1 päivänä):

Sarjaa litt. B à 2,000 markkaa, n:ot 319, 329 ja 467.
„ „ C à 1,000 „ „ 849, 853, 945, 964, 1,059, 1,078, 1,102, 1,168 ja 1,215.
„ „ D à 500 „ „ 1,440, 1,444, 1,472, 1,613, 1,616, 1,691, 1,708, 1,718, 1,888, 1,977, 2,010 ja 2,299.

4 %:n lainaa vuodelta 1902 (arvonta kesäkuun 2 päivänä):

à 500 markkaa, n:ot 5, 74, 353, 795, 1,432, 1,440, 1,623, 1,675, 1,741, 1,846, 2,576, 2,609, 2,614, 3,012, 3,243, 3,275, 3,298, 3,731, 3,802, 3,866, 3,967, 3,998, 4,136, 4,186, 4,241, 4,412, 4,457, 4,881, 5,059, 5,162, 5,580, 5,615, 5,776, 5,961, 5,968, 6,125, 6,145, 6,416, 6,528, 6,839, 6,956, 7,082, 7,260, 7,285, 7,375, 7,607, 7,944, 7,980, 8,094, 8,111, 8,116, 8,341, 8,356, 8,436, 8,520, 8,531, 8,583, 8,599, 8,667, 9,206, 9,227, 9,355, 9,545, 9,698, 10,079, 10,177, 10,449, 10,500, 10,540, 10,604, 10,768, 10,974, 11,882, 12,043, 12,099, 12,436, 12,511, 12,582, 12,770, 13,200, 13,298, 13,518, 13,596, 13,683, 13,909, 14,123, 14,174, 14,579, 14,608, 14,681, 14,728, 14,729, 14,775, 14,777, 14,861, 14,875, 14,989, 14,990, 15,320, 15,628 ja 15,793.

Tuulaaki- ja liikennemaksujen palautus.

Erinäisistä esityksistä ja hakemuksista myönsi [1]) rahatoimikamari suoritettujen tuulaaki- ja liikennemaksujen palautusta kaikkiaan 1,613 markkaa 71 penniä.

Vapautus liikennemaksun suorittamisesta.

Niinikään myönsi [2]) rahatoimikamari vapautuksen liikennemaksun, 180 markan, suorittamisesta eräästä Maitopisara-yhdistyksen hyväksi myytävästä tekokukkain määrästä.

Henkilökohtaisten vaivaismaksujen lyhennys.

Rahatoimikonttorin ehdotuksesta lyhennettiin [3]) vuosilta 1905, 1906, 1907 ja 1908 maksamatta olevia henkilökohtaisia vaivaismaksuja kaikkiaan 8,986 markkaa 58 penniä.

Koiraveron lyhennys.

Niinikään lyhennettiin [4]) rahatoimikonttorin ehdotuksesta vuodelta 1908 kertymättä jääneitä koiraveromaksuja yhteensä 1,350 markkaa.

Henkikirjoittajan konttorihuoneisto.

Tehdystä esityksestä päätti [5]) rahatoimikamari Helsingin kaupungin henkikirjoittajan konttorihuoneistoksi luovuttaa kolme huonetta kaupungin vuokraamasta Aleksanterinkadun talosta n:o 16, sillä ehdolla että valtio maksaa konttorihuoneistosta vuosivuokraa vähintään 1,500 markkaa, josta asiasta kirjelmä lähetettiin maistraatille.

Sittemmin ilmoitettiin [6]) otteella toukokuun 15 päivänä tehdystä maistraatin pöytäkirjasta, että K. Senaatti oli edellisen huhtikuun 19 päivänä valtuuttanut läänin kuvernöörin käyttämään yleisistä varoista edellä mainitun konttorihuoneiston vuokrarahoiksi 1,500 markkaa vuodessa.

Katuosain y. m. puhtaanapidon ottaminen kaupungin huoleksi.

Tehtyjen hakemusten johdosta päätti rahatoimikamari, että kaupunki ottaisi huolekseen seuraavain tonttien omistajain velvollisuutena olevan kadunpuhtaanapidon, nimittäin: Fabianinkadun [7]) tontin n:o 1 240 markan vuosikorvauksesta, Itäisen viertotien [8]) tontin n:o 35 360 markan vuosikorvauksesta, Pohjois Esplanadikadun [9]) tontin n:o 2 90 markan vuosikorvauksesta sekä Annankadun [9]) tonttien n:ojen 12 ja 14 yhteensä 230 markan vuosikorvauksesta ynnä Vanhaan kirkkoon ja Nikolainkirkkoon kuuluvain katuosain, teiden, pengermäin ja portaiden [10]) puhtaanapidon yhteensä 5,100 markan vuosikorvauksesta. Näihin korvausmääriin ei ollut luettu lumenkuljetuksen ja jäänhakkuun kustannuksia, joista töistä maksettaisiin korvaus erikseen annettavain laskujen mukaan.

Majatalon- ja kyydinpidon antaminen hoidettavaksi.

Sittenkun rahatoimikamari oli kuulutuksella kehottanut halullisia henkilöitä tekemään tarjouksia majatalon- ja kyydinpidon hoitamisesta kau-

---

[1]) Huhtik. 8 p., 23 §, toukok. 6 p., 11 §, kesäk. 25 p., 23 ja 24 §§, syysk. 2 p., 44 §, syysk. 23 p., 27 §, lokak. 21 p., 42 ja 48 §§, marrask. 11 p., 48 § ja jouluk. 9 p., 25 §. — [2]) Toukok. 6 p., 12 §. — [3]) Syysk. 16 p., 26 § ja jouluk. 30 p., 22 §. — [4]) Jouluk. 30 p., 21 §. — [5]) Helmik. 15 p., 2 §. — [6]) Toukok. 27 p., 13 §. — [7]) Tammik. 21 p., 65 §. — [8]) Tammik. 28 p., 72 §. — [9]) Toukok. 27 p., 29 §. — [10]) Maalisk. 4 p., 47 §.

pungissa kolmen vuoden aikana, kesäkuun 1 päivästä 1909 lukien, oli ainoastaan pika-ajuri K. G. Nieminen tehnyt tuollaisen tarjouksen. Tämän tarjouksen, jossa korvausta neljästä hevosesta vaadittiin kaikkiaan 1,840 markkaa vuodessa, kamari hyväksyi [1]).

Sittenkun pika-ajuri Nieminen oli pantu konkurssitilaan, annettiin [2]) majatalon- ja kyydinpito joulukuun 1 päivän 1909 ja kesäkuun 1 päivän 1912 väliseksi ajaksi edellä mainitusta korvauksesta pika-ajuri I. Tuomiselle.

A. F. Laurellin stipendirahaston vuosikoron käyttäminen.

Axel Fredrik Laurellin stipendirahastossa käytettävänä oleva 99 markan korkomäärä jaettiin [3]) Yksityisen ruotsalaisen tyttökoulun ja Suomalaisen realilyseon kesken.

Selma Schulmanin rahasto.

Sittenkun everstiluutnantinleski Selma Schulman-vainajan pesän selvitysmiehet olivat rahatoimikonttoriin toimittaneet 56,729 markkaa 20 penniä, jotka varat everstiluutnantinleski Schulmanin elinaikanaan tekemän testamentin mukaan olivat tulleet Helsingin kaupungille ja joiden vuotuinen korko käytettäisiin kaupungille lahjoitetuilla Turvikin ja Turstenin palstatiloilla olevain rakennusten, puiston ja teiden kunnossapitoon, päätti [4]) rahatoikamari rahatoimikonttorin ehdotuksen mukaisesti, että mainitut varat on hoidettava erityisenä Selma Schulmanin rahastona.

Turvikin ja Turstenin palstatilain menoarvio.

Tässä yhteydessä annettiin rakennuskonttorin toimeksi vuosittain menosääntöehdotusta laatiessaan tehdä erikoinen menoarvioehdotus Turvikin ja Turstenin palstatiloja varten.

Matka-apuraha rahatoimikamarin sihteerille ja kaupungininsinööri G. Idströmille.

Puhtaanapidon järjestämisvaliokunnan esityksestä myönsi [5]) rahatoimikamari sihteerilleen Estlanderille ja kaupungininsinööri G. Idströmille kumpaisellekin 500 markan matka-apurahan, jotta he saisivat tilaisuuden erinäisissä Ruotsin, Norjan ja Tanskan kaupungeissa tutkia puhtaanapitolaitosta sekä Estlander sen ohessa muita kaupungin rahatointa koskevia asioita.

Vahingonkorvauksia tapaturman tuottamasta ruumiinvammasta.

Rakennus- ja vesijohtokonttorin sekä kunnan työväenasuntojen rakennustoimikunnan erinäisistä esityksistä myönsi rahatoimikamari seuraaville henkilöille, jotka kaupungin töissä olivat tapaturman johdosta saaneet ruumiinvamman, vuotuista vahingonkorvausta allamainitut määrät, nimittäin: kirvesmies A. Reinikaiselle [6]) 43 markkaa 20 penniä, kivenrouhija K. G. Henrikssonille [7]) 151 markkaa 20 penniä, asfalttityöntekijä O. Koposelle [8]) 129 markkaa 60 penniä, muurari A. Valtarille [9]) 86 markkaa 40 penniä, työmies M. Rajaaholle [10]) 302 markkaa 40 penniä, työmies E. J.

[1]) Maalisk. 18 p., 22 §. — [2]) Marrask. 25 p., 6 §. — [3]) Huhtik. 1 p., 47 §. — [4]) Marrask. 18 p., 34 §. — [5]) Huhtik. 8 p., 43 §. — [6]) Tammik. 7 p., 34 §. — [7]) Tammik. 21 p., 60 §. — [8]) Maalisk. 4 p., 33 §. — [9]) Maalisk. 18 p., 15 §. — [10]) Maalisk. 18 p., 60 §.

Packalénille [1]) 108 markkaa, työmies J. F. Winqvistille [2]) 86 markkaa 40 penniä, työmies G. A. Karlssonille [3]) 86 markkaa 40 penniä, työmies J. K. Stickille [4]) 108 markkaa, työmies A. Jokiselle [5]) 216 markkaa, työmies J. Orposelle [6]) 108 markkaa ja apuri K. H. Wilanderille [7]) 64 markkaa 80 penniä.

Kiinnityksen myöhemmäksi siirtäminen.

Arbetarbyggnadsbolaget Svalan yhtiön hakemuksesta suostui [8]) rahatoimikamari siirtämään yhtiön omistamaan Fredriksperinkadun taloon n:o 68 kaupungille maksamattoman kauppahinnan vakuudeksi vahvistetun kiinnityksen myöhemmäksi erään 50,000 markan suuruisen lainan hyväksi, jonka yhtiö aikoi ottaa, kuitenkin sillä edellytyksellä että mainitun talon rakennusten palovakuutus on voimassa kaikiksi ajoiksi.

Roneo monistajan osto.

Rahatoimikonttorin pyyntöön saada käytettäväkseen ostaa 510 markan hintaisen monistajan rahatoimikamari myöntyi [9]).

Kaupungin kaura-, heinä- ja olkivarastojen käyttö.

Rakennuskonttorille annettiin [10]) toimeksi kohtuullisesta hinnasta myydä mitä puhtaanapito- ja palolaitos eivät voi käyttää Åggelbyn kartanossa olevasta kaupungin kaura-, heinä- ja olkivarastosta.

Oikeus käyttää kaupungin asemakaavakartan kliseekiveä.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [11]) rahatoimikamari Kalenteri osakeyhtiölle oikeuden yhtiön suomenkieliseen osotekalenteriin liitetyn kaupunginkartan painattamiseen käyttää kaupungin kartan kliseekiveä 100 markan korvauksesta kultakin tuhannelta painetulta kappaleelta.

Katukäväistysten ja rikkain myynti.

Puutarhalautakunnan esityksestä päätti [12]) rahatoimikamari, että sen osan Arkadiakadun varrella olevaa katukäväistysten ja rikkain varastoa, jota ei tarvita puutarhanhoitoon, saa myydä 50 pennistä kuorman sekä että myynnistä kertyvä rahamäärä käytetään rikkain kuljettamiseen mainitusta varastosta Helsinginniemen vastaisen huvilakaupungin alueelle.

C. Muut asiat.

Vakuusasiakirjain tarkastus.

Kaupungin vakuusasiakirjoja tarkastaessaan päätti [13]) rahatoimikamari erinäisissä tapauksissa ryhtyä toimenpiteisiin kaupungin oikeuden säilyttämiseksi.

Hyväksyttyjä takuusitoumuksia.

Vuoden varrella hyväksyi rahatoimikamari 57 takuusitoumusta myytyjen tonttien kauppahinnan maksamisesta.

---

[1]) Huhtik. 8 p., 18 §. — [2]) Kesäk. 25 p., 33 §. — [3]) Elok. 26 p., 13 §. — [4]) Syysk. 2 p., 56 §. — [5]) Jouluk. 9 p., 20 §. — [6]) Jouluk. 9 p., 21 §. — [7]) Jouluk. 23 p., 27 §. — [8]) Lokak. 19 p., 15 § ja marrask. 25 p., 35 §. — [9]) Kesäk. 17 p., 58 §. — [10]) Maalisk. 18 p., 30 §. — [11]) Huhtik. 8 p., 4 §. — [12]) Maalisk. 18 p., 16 §. — [13]) Heinäk. 2 p., 1 §, heinäk. 9 p., 1 §, jouluk. 21 p., 4 §, jouluk. 28 p., 1 § ja jouluk. 29 p., 1 §.

Verolippujen laatiminen ruotsiksi ja suomeksi.

Sen johdosta että oli nostettu kysymys suomenkielen käyttämisestä verolippujen kirjoituksessa päätti [1]) rahatoimikamari, että kunnan veroliput sekä vedenkulutus- ja puhtaanapitomaksujen perimisliput on vastedes laadittava ruotsin- ja suomenkielellä.

Rakennuskonttorin varastonhoitajan ero ja uuden nimittäminen virkaan.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [2]) rahatoimikamari rakennuskonttorin varastonhoitajalle A. L. Wuoristolle eron varastonhoitajan virasta, ja valittiin [3]) varastonhoitaja J. E. Wessman mainittuun virkaan.

Vaakamestarin asettaminen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli päättänyt liikennekonttoriin asetettavaksi vaakamestarin, jonka tulisi tullikäyttelystä riippumatta olla yleisölle apuna tavarain punnitsemisessa ja luettelemisessa, otti [4]) rahatoimikamari tähän toimeen merikapteeni L. Laurentin.

Vesijohtokonttorin putkimestarin vaali.

Kahta avonaista vesijohtokonttorin putkimestarin virkaa täyttäessään valitsi [5]) rahatoimikamari putkimestari J. Äijälän katuputkiverkon putkimestariksi ja putkityöntekijä J. Mäkisen yksityistöiden putkimestariksi.

Kaupungin ja Helsingin telefoniyhdistyksen välisen sopimuksen irtisanominen.

Kaupungin ja Helsingin telefoniyhdistyksen kesken joulukuun 31 päivänä 1897 tehdyn sopimuksen kaupungin omistamain yhdistettyjen puhelinasemain maksuttoman hoidon vastikkeesta päätti [6]) rahatoimikamari irtisanoa lakkaavaksi lokakuun 15 päivänä 1909.

Erinäisten istutusten kunnossapitoa koskevain välikirjain irtisanominen.

Puutarhalautakunnan esityksestä päätti [7]) rahatoimikamari tammikuun 1 päivästä 1910 irtisanoa Ritarihuoneen, Säätytalon ja Ateneumin puistikkojen sekä Vanhankirkon puiston kunnossapitoa koskevat välikirjat.

Oikeus vesijohtotöiden tekemiseen.

Tehdystä hakemuksesta myönsi [8]) rahatoimikamari Kallion konepaja-osakeyhtiölle oikeuden kaupungissa suorittaa kaikenlaatuisia vesijohtotöitä.

Taksoitusvalmistelun perusteita uudistamaan asetettu valiokunta.

Kun kysymys tehokkaan veronvalmistelun perusteiden aikaansaamisesta oli pakottavaa laatua, päätti [9]) rahatoimikamari asiaa valmistelemaan asettaa valiokunnan, jonka jäseniksi valittiin herra Nyman, varatuomari A. Ärt ja taksoituslautakunnan sihteeri O. F. Studd.

Kaupunginasemakaava-toimikunnan jäsenen vaali.

Jäseneksi kaupunginasemakaava-toimikuntaan pormestari E. Loon sijaan valitsi [10]) rahatoimikamari herra Cajanderin ja varajäseneksi herra Wasastjernan.

Puhtaanapidon järjestämisvaliokunnan jäsenen vaali.

Jäseneksi puhtaanapidon järjestämisvaliokuntaan herra Åströmin sijaan, joka oli kuollut, valittiin [11]) herra Nyman.

---

[1]) Helmik. 15 p., 4 §. — [2]) Lokak. 7 p., 57 §. — [3]) Lokak. 28 p., 56 §. — [4]) Toukok. 13 p., 53 §. — [5]) Jouluk. 30 p., 5 §. — [6]) Maalisk. 18 p., 57 §. — [7]) Jouluk. 2 p., 39 §. — [8]) Syysk. 16 p., 40 §. — [9]) Toukok. 27 p., 20 §. — [10]) Helmik. 15 p., 8 §. — [11]) Maalisk. 26 p., 8 §.

III. Liikennekonttori.

Liikennekamreerin antama kertomus liikennekonttorin toiminnasta vuonna 1909 [1]) oli seuraava:

Vuonna 1909 on konttorin toiminnassa tapahtunut melko suuri muutos sikäli, että konttorin tilitettäväin, kaupungille tulevain maksujen pano ja kannanta alkoi Länsirannan haaraosastossa heinäkuun 15 päivänä ja on siellä jatkunut vuoden loppuun. Mainittu haaraosasto tulee toistaiseksi pidettäväksi avoinna ainoastaan 8 kuukautta vuodessa, toukokuun 1 päivästä lukien.

Toinenkin konttorin alainen laitos on vuonna 1909 alottanut toimintansa, nimittäin tavarain punnitseminen tullikäyttelystä riippumatta, jota tarkoitusta varten on asetettu valantehnyt vaakamestari, jonka tulee antaa yleisölle apuaan erityisessä taksassa vahvistetusta korvauksesta. Vaakamestarin ohjesäännön ja taksan on kaupunginvaltuusto vahvistanut toukokuun 11 päivänä 1909.

Maksunpano.

Konttorin maksettavaksi panemain, kaupungille tulevain maksujen määrä vuodelta 1909 oli Smk 1,047,392: 64 eli Smk 21,853: 50 enemmän kuin edellisenä vuonna. Tuulaaki ja liikennemaksut osottivat lisäännystä, toinen Smk 6,907: 96 ja toinen 16,210: 62, jota vastoin mittausmaksut ja makasiininvuokra vähenivät, toinen Smk:lla 802: 24 ja toinen 462: 84. Tammi—toukokuulla, loka- ja joulukuulla itse kunakin oli näiden maksujen määrä vähempi kuin edellisen vuoden vastaavaan aikaan kaikkiaan Smk 16,981: 39, jota vastoin lisäännys vuoden muina kuukausina oli kaikkiaan Smk 38,834: 89.

1909 vuoden tulosäännössä laskettuun määrään verraten osotti maksunpano ylijäämää Smk 98,392: 64.

Vuonna 1909 maksettavaksi pannusta tuulaakin ja liikennemaksujen kokonaismäärästä tuli yleisessä varastossa tullautetun tavaran osalle Smk 159,375: 33, joten lisäännys vuoteen 1908 verraten oli Smk 5,933: 93,

[1]) Kertomukseen liitetyt taulukkotiedot ovat julkaistuna Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1909.

jota paitsi haaraosastossa, missä tullausta toimitettiin heinäkuun 15 päivästä vuoden loppuun, pantiin maksettavaksi Smk 131,513: 81.

Maksunpanokirjain luku, joka vuonna 1909 oli 86,523, lisääntyi edellisestä vuodesta 4.1 %. Näiden kirjain koko luvusta tuli 12.4 % haaraosaston, 11 % yleisen varaston ja 23.7 % postiosaston osalle.

Kaupunginvaltuuston toukokuun 28 päivänä 1907 tekemän päätöksen mukaan vapautettiin maasta vietävä paperi ja paperimassa liikennemaksuista, jotta saataisiin näiden tavaralajien maastavienti suunnatuksi kaupungin satama-alueelle. Tämä vienti, joka vuonna 1897 oli 5,478 tonnia, kohosi 13,669 tonniin vuonna 1902, alkoi sitten vähetä ja oli 11,473 tonnia vuonna 1906, mutta kohosi 1907 jälleen 12,768 tonniin. Tämän lisäännyksen ei käy katsominen johtuneen liikennemaksujen poistamisesta, sillä suurin osa vientimäärästä oli lähetetty maasta jo ennen toukokuun loppua. 1907 vuoden vienninlisäännyksen satunnaisuutta osottaa sekin, että vienti vuonna 1908 väheni 8,510 tonniin. Vuonna 1909 se oli 10,566 tonnia. Sekin seikka, että mainittujen tavaralajien vienti koko maastamme lisääntyi sekä vuonna 1908 että 1909, osottaa, ettei liikennemaksu esillä olevassa tapauksessa mitään vaikuttanut laivaussataman valintaan. Tämän ainoastaan Smk:aan 1:25 tonnilta nousevan maksun poistaminen on kuitenkin vuonna 1909 vähentänyt kaupungin tuloja noin 12,500 markkaa

Sama lienee laita liikennemaksujenkin alentamisen, jota alennusta kaupunginvaltuuston joulukuun 15 päivänä 1896 tekemän päätöksen mukaan on myönnetty 50 % talvisaikaiselle viennille ja tuonnille, mutta tästä johtunut tappio on paljon suurempi. Vuonna 1909 se oli Smk 24,257: 59, mutta on ollut vuosia, jolloin se on noussut 50,000 markkaan.

Maksettavaksi pannusta määrästä, josta Smk 856: 08 on lyhennetty, on vuoden varrella kertynyt Smk 1,016,539: 07 eli 97.1 %. Kannanta.

Vuoden vaihteessa perimättä oleva määrä oli Smk 29,997: 49 vuodelta 1909 ja Smk 1,770: 97 vuosilta 1907 ja 1908.

Konttorin menot, jotka 1909 vuoden menosäännössä oli laskettu 62,055 markaksi, olivat Smk 60,686: 03, joten on säästynyt Smk 1,368: 97, nimittäin: Menosääntö.

1) Vakinaisen rahasäännön „Palkkausten" määrärahasta Smk 100: 06, sen johdosta että vaakamestari Roosin henkilökohtaisesta palkanlisäyksestä 200 markasta ainoastaan 100 markkaa maksettiin, koska hän kesäkuun 30 päivänä erosi virasta;

2) „Ylimääräisten apulaisten" määrärahasta Smk 1,134: 01, sen johdosta että vastaperustettu haaraosasto oli toiminnassa lyhemmän aikaa kuin vuosirahasääntöä laatiessa voitiin edellyttää;

3) „Tarverahain“ määrärahasta Smk 320: 51, joka säästö kokonaan johtui tullihuoneen sähköllä käypäin tavarahissien käyttökustannuksista;

4) „Koneenkäyttäjäapulaiset“ nimisestä määrärahasta Smk 12: 50, mikä säästö aiheutui satunnaisesta syystä.

Sitä vastoin ylitettiin „Mittaripalkkion“ määräraha Smk:lla 198: 11, mikä seikka ei vaikuttanut rahasäännön tasapainoon, koska mittaripalkkio, noin 85 % mittausmaksusta, maksetaan ainoastaan sellaisen tavaran mittaamisesta, josta mittausmaksu samalla pannaan maksettavaksi.

IV. Palotoimikunta.

Palotoimikunnan kertomus palolaitoksen tilasta ja hallinnosta vuonna 1909 [1]) oli seuraavaa sisällystä:

Palokuntaa on vuoden varrella hälyytetty 149 (219) [2]) kertaa, niistä 87 (133) kertaa todellisten tulipalojen tai tulipalonalkujen, 45 (61) kertaa nokivalkeain, 6 (15) kertaa palosavun ja 1 kerta tulenloisteen takia sekä 10 (6) kertaa ilkivaltaisuudesta. Tulipaloista ja tulipalonaluista on 77 sattunut paloalueella (järjestetyssä kaupungissa) ja 10 sen ulkopuolella.

Eri kaupunginosain kesken jakautuivat tulipalot seuraavasti: I kaupunginosassa 8, II 11, III 7, IV 12, V 5, VI 5, VII 10, VIII 2, IX 1, X 2, XI 11, XIII 2 ja XIV kaupunginosassa 1 sekä Itäisen viertotien varrella 5 ja Läntisen viertotien varrella 5.

Eri kuukausien kesken ryhmittyivät tulipalot seuraavasti: 9 tulipaloa tammikuussa, 8 helmikuussa, 7 maaliskuussa, 7 huhtikuussa, 10 toukokuussa, 4 kesäkuussa, 8 heinäkuussa, 11 elokuussa, 8 syyskuussa, 2 lokakuussa, 5 marraskuussa ja 8 joulukuussa. Viikonpäiväin kesken jakautuivat tulipalot seuraavasti: sunnuntaina 10, maanantaina 20, tiistaina 14, keskiviikkona 10, torstaina 6, perjantaina 10 ja lauantaina 17. Vuorokaudenaikaan nähden sattui 46 tulipaloa päivällä klo 6 a. p. ja klo 6 i. p. välisenä aikana ja 41 öiseen aikaan klo 6 i. p. ja klo 6 a. p. välisenä aikana.

Ensimäinen tieto tulen irtipääsemisestä saapui 41 tapauksessa puhelimessa, 30 tapauksessa palolennättimellä ja 16 tapauksessa suullisen sanantuojan kautta.

Syynä tulen irtipääsyyn ovat 16 tapauksessa olleet tulisijasta pudonneet kekäleet tai kipinät, 11 tapauksessa kynttilän, lampun tai tulitikkujen varomaton tai huolimaton pitely, 6 tapauksessa viallinen tulisija tai savujohto, 4 tapauksessa n. s. juotelampun varomaton pitely putkijohtoja

---

[1]) Kertomusta seuranneet taulukkotiedot ovat julkaistuina Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1909. — [2]) Sulkujen sisässä mainitaan vastaavat numerot edelliseltä vuodelta.

korjatessa tai jäätyneitä vesijohtoputkia sulattaessa, 4 tapauksessa lampun tai priimuskeittiön räjähdys, 4 tapauksessa itsestään syttyminen, 3 tapauksessa tulisijan liikanainen kuumeneminen, 3 tapauksessa huolimattomuus tervan tai saippuan keitossa, 3 tapauksessa tulenarkain öljyjen varomaton pitely, 1 tapauksessa lasten leikkiminen tulella, 1 tapauksessa huolimaton tupakoiminen, 1 tapauksessa sähkövalojohtojen lyhytsulku, 1 tapauksessa varomattomuus asuinhuoneita desinfioidessa palavalla rikillä, 1 tapauksessa kaasuräjähdys ja 1 tapauksessa murhapoltto. 27 tapauksessa ei tulen irtipääsyn syytä ole varmasti voitu todeta.

Paikkaan nähden on 46 tulipaloa sattunut kivitaloissa, niistä 20 asuinhuoneissa, 9 liikehuoneistoissa, 9 kellareissa, 4 työpajahuoneistoissa, 3 makasiineissa tai ulkohuoneissa ja 1 ullakolla; 33 puutaloissa, niistä 22 asuinhuoneissa, 3 makasiineissa tai ulkohuoneissa, 2 liikehuoneistoissa, 2 kellareissa, 3 työpajoissa ja 1 ullakolla; 5 metsämaalla; 2 pihamaalla ja 1 moottoriveneessä.

Tulen milloin minkin verran vahingoittaman omaisuuden arvo tai palovakuutussumma oli paloalueella (järjestetyn kaupungin piirissä):

irtaimiston	Smk	1,302,385: —	
kiinteän omaisuuden	„	7,902,170: —	9,204,555: —

Vahingon suuruus eli palovahingon korvaussumma oli

irtaimistosta	Smk	92,352: 15	
kiinteästä omaisuudesta	„	38,886: 89	131,239: 04

eli siis 1.43 % omaisuuden arvosta. Vuonna 1908 oli vastaava prosenttiluku 1.72, vuonna 1907 0.83, vuonna 1906 2.18 ja vuonna 1905 2.60.

Kaupunkiin kuuluvalla maalla paloalueen ulkopuolella taas oli tulen vahingoittaman omaisuuden

arvo eli vakuutussumma	Smk	63,235: —
vahingon ollessa	„	1,811: 60

eli siis 2.86 omaisuuden arvosta. Vastaava prosenttiluku oli 16.20 vuonna 1908, 50.57 vuonna 1907, 16.10 vuonna 1906 ja 37.81 vuonna 1905.

Kaikista vuoden varrella sattuneista palovahingoista, yhteensä Smk:sta 133,050: 64, ovat kotimaiset paloapuyhtiöt korvanneet Smk 67,914: 04 ja ulkomaiset yhtiöt Smk 61,936: 60, minkä ohessa vakuuttamatonta omaisuutta, mikäli on voitu saada selville, tuhoutui 3,200 markan arvosta.

Tulipalojen ja tulipaloon lähdön yhteydessä on vuoden varrella sattunut kaksi tapaturmaa. Huhtikuun 20 päivänä tulen päästyä irti Her-

mannissa muuan kaksitoistavuotias poika varomattomasti petrolia pidellessään poltti itsensä niin pahoin, että hän sittemmin kuoli sairaalassa. Tulipaloon mennessä elokuun 28 päivänä ajoi muuan palokunnan palokaluvaunu Mikon- ja Aleksanterinkadun kulmauksessa yhteen raitiovaunun kanssa, jolloin kaluvaunu turmeltui ja yksi palokunnan hevosista kuoli. Tapaturma johtui siitä, ettei raitiovaunun kuljettaja vilkkaan liikenteen vuoksi kuullut palokunnan varotusmerkkejä. Yhteenajossa sai sitä paitsi kaksi palokonstaapelia semmoisia vammoja, että heidät kahdeksi viikoksi vapautettiin virantoimituksesta.

Terveydentila on vuoden varrella ollut hyvä. Niinpä on ainoastaan neljä miestä kaikkiaan 45 vuorokautta ollut sairaalassa, jota paitsi kolme miestä on erinäisten vammain tähden vapautettu harjoituksista kaikkiaan 98 päivänä. Palolaitoksen sairaankuljetusvaunua ja rullapaaria on yleisö käyttänyt kaikkiaan 740 kertaa (588 kertaa edellisenä vuonna); niistä 55 kertaa tapaturman johdosta ja 685 kertaa sairaiden kuljetusta varten. Eri kuukausien kesken jakautuivat sairaiden ja vahingoittuneiden kuljetustapaukset seuraavasti: tammikuussa 59 kertaa, helmikuussa 64, maaliskuussa 56, huhtikuussa 61, toukokuussa 65, kesäkuussa 59, heinäkuussa 54, elokuussa 59, syyskuussa 52, lokakuussa 71, marraskuussa 68 ja joulukuussa 72 kertaa.

Palolaitoksen sammutuskalujen ja kaluston arvo on vuoden varrella lisääntynyt uusien kalujen hankinnan johdosta 5,557 markalla, ja toiselta puolen kalustoa on julistettu kelpaamattomaksi ja poistettu tileistä 3,444 markan arvosta. Nykyään on palolaitoksen irtaimiston kirjaanpantu arvo 125,148 markkaa.

Kaupungin vakinaisen palokunnan kustannukset olivat vuonna 1909 Smk 148,543: 59. Kun rahasääntöön oli pantu 149,410 markkaa, on siis säästynyt Smk 866: 41. Eri tilien kesken jakautui säästö seuraavasti: 1) palkkaukset ja muut edut Smk 486: 67, 2) palotalli Smk 13: 17, 3) polttopuut ja valo Smk 52: 98, 4) palokalut ja kalusto Smk 138: 08, 5) sekalaista Smk 175: 51. Rahasääntöön pantu 2,000 markan määräraha uuden sairaankuljetusvaunun hankkimista varten on siirretty vuoteen 1910, syystä ettei vaunu valmistunut kuluneen vuoden aikana.

V. Vaivaishoitohallitus.

Jäsenet ja virkamiehet.

Kaupungin vaivaishoitohallitukseen ovat vuoden varrella kuuluneet seuraavat kaupunginvaltuuston valitsemat henkilöt nimittäin:

Puheenjohtaja: pormestari B. Schauman; varapuheenjohtaja: aluelääkäri, lääketieteen lisensiaatti V. Leontjeff; jäsenet: kauppapuutarhuri V. F. Sagulin, pastori E. Murén, tehtailija Hj. Fagerroos, apteekkari K. A. Aschan, tohtorinleski Fanny Hult, kauppias Th. Stude, valtioneuvos E. Krogius ja sahankirjanpitäjä C. F. Fagerholm; varajäsenet: vapaaherratar Anna af Schultén, everstiluutnantti R. Schulman ja varatuomari L. Collan. Helsingin kaupungin vaivaishoito-ohjesäännön mukaan on myöskin kirkkoherralla ja poliisimestarilla oikeus ottaa osaa vaivaishoitohallituksen keskusteluihin ja päätöksiin.

Pastori J. A. Collan on hoitanut vaivaishoitohallituksen toimitusjohtajan tehtävät, ja vaivaishoitohallituksen sihteerinä on toiminut varatuomari L. Collan.

Vaivaishoitohallituksessa köyhäin silmälläpitoa varten Helsingin vaivaishoito-ohjesäännön 27 §:n johdosta olevaan henkilökuntaan ovat kuuluneet rouvat H. von Creutlein (heinäkuun 1 päivään) ja S. Amirchanjanz sekä herrat A. Johansson ja H. Myhrberg (molemmat viimeksi mainitut niinikään heinäkuun 1 päivään). Vuoden varrella otettuina uusina tarkastajina ovat heinäkuun 1 päivästä lähtien toimineet rouva A. Stenman, neiti E. Johansson ja herra Th. Fagerlund.

Sittenkun vaivaishoitohallitus oli katsonut välttämättömän tarpeelliseksi järjestää erityiset köyhäin vastaanotot Sörnäisissä, tehtiin, hallituksenjäsenen t:ri Leontjeffin annettua seikkaperäisen ehdotuksen asiasta, jo syyskuun 7 päivänä 1908 kaupunginvaltuustolle esitys vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosaston sijoittamisesta mainittuun kaupunginosaan. Kirjelmässä helmikuun 16 päivältä 1909 kaupunginvaltuusto kuitenkin palautti asian vaivaishoitohallitukseen, joka maaliskuun 29 päivänä teki valtuustolle esityksen m. m. siitä:

että vaivaishoitohallituksen kanslian osasto perustettaisiin Sörnäsiin ja siellä sijoitettaisiin Pengerkadun poliisitaloon;

että vaivaishoitohallitukseen asetettaisiin 3,000 markan vuosipalkalla erityinen kirjanpitäjä ja kassanhoitaja, jonka vaivaishoitohallitus saisi valita ja jonka velvollisuudet vaivaishoitohallitus saisi, toimitusjohtajan mieltä kuultuaan, lähemmin määritellä;

että lisäksi otettaisiin kaksi kansliatehtäväin hoitamiseen soveliasta, joko mies- tai naispuolista tarkastajaa (samalla köyhäinkatsojaa), jotka vaivaishoitohallitus saisi valita ja joiden velvollisuudet vaivaishoitohallitus, toimitusjohtajan esityksestä, saisi määrätä, sekä että näiden palkka olisi 2,400 markkaa vuodessa 500 markan korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta; sekä

että kaupungissa olevaan kansliaan saisi ottaa kirjuriapulaisen 75 markan kuukausipalkalla.

Sittenkun vaivaishoitohallituksen edellä mainittu ehdotus oli huhtikuun 20 päivänä 1909 saavuttanut kaupunginvaltuuston hyväksymisen ja tarkoitukseen tarpeelliset määrärahat oli myönnetty, avattiin heinäkuun 1 päivänä 1909 vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosasto Sörnäsissä Pengerkadun poliisitalossa, Sörnäsissä Pitkänsillan pohjois- ja rautatielinjan itäpuolella asuvia köyhiä varten, ja otti vaivaishoitohallitus samasta päivästä lähtien kirjanpitäjäksi ja kassanhoitajaksi työ- ja vaivaistalon konttoristin Fr. Rosendahlin sekä tarkastajiksi (samalla köyhäinkatsojiksi) rouva H. von Creutleinin (kaupungissa olevaa kansliaa varten) ja herra H. Myhrbergin (Sörnäsin kansliaa varten) sekä kirjuriapulaiseksi neiti B. Anderssonin.

Kun edellä mainitut toimenpiteet kuitenkin vaativat muuttamaan Helsingin kaupungin lokakuun 23 päivänä 1896 vahvistetun vaivaishoito-ohjesäännön erinäisiä pykäliä toisin kuuluviksi, jätti kaupunginvaltuusto asian läänin kuvernöörin tutkittavaksi ja vahvistettavaksi, ja myöntyi kuvernööri kesäkuun 16 päivänä 1909 valtuuston päättämiin muutoksiin. Tämän johdosta muuttuivat mainitun ohjesäännön 25 §:n o mom. sekä 27 ja 28 § seuraaviksi:

25 §, o mom.: «tuon tuostakin ja vähintään kahdesti kuukaudessa laskea kassa ja kuukausittain tarkastaa tilit.»

27 §: «Vaivaishoitohallituksen ja toimitusjohtajan avuksi niiden henkilöiden valvomisessa, joille vaivaishoitoa on anottu, niin myöskin sellaisten henkilöjen silmällä pitämisessä, jotka vaivaistalon ulkopuolella nauttivat vaivaishoitoa, sekä tietojen hankkimisessa kunnassa oleskelevista hädänalaisista ja erittäinkin lapsista, jotka eivät kotonaan saa asianmukaista hoitoa, saa vaivais-

hoitohallitus, toimitusjohtajan ehdotuksesta, valita tarpeellisen määrän tarkastusmiehiä ja köyhäinkatsojia, miehiä tai naisia; ollen kaupunginvaltuusmiesten asia tarkastusmiehille ehkä annettavan korvauksen määrääminen; ja tulee vaivaishoitohallituksen myöskin antaa tarkempia ohjeita tarkastusmiesten ja köyhäinkatsojain toiminnasta.»

28 §: «Vaivaishoitohallituksen tulee palkata sihteeri ja kassanhoitaja, joka samalla on kirjanpitäjä, joiden velvollisuutena on:

1) sihteerin:

a) tehdä esityslistat hallituksen kokouksia varten ja niissä pitää pöytäkirjaa;

b) pitää huoli lähtevistä toimituskirjoista ja muista kansliatehtävistä sekä nimellään varmentaa toimituskirjat;

c) tehdä kaikkien niiden luettelo, jotka vaivaishoidolta saavat hoitoa tai apua;

d) oikeudenkäynneissä ja asianvalvomisissa ilman muuta määräystä olla vaivaishoitohallituksen asiamiehenä, hallituksen kuitenkaan olematta estetty käyttämästä toista henkilöä;

e) laatia vuosikertomusta varten tarvittavat tilastotaulukot; sekä

f) antaa säädetyt tilastoluettelot.

2) kassanhoitajan:

a) hoitaa vaivaishoitohallituksen osotuksen mukaan vaivaishoidon kirjanpitoa niin selväpiirteisesti, että kassan tilan käy milloin hyvänsä tarkastaminen; sekä

b) nostaa rahatoimikonttorista vaivaishoitohallituksen edeltäpäin tilaamat rahavarat, suorittaa maksettavaksi määrätyt varat ja kuukausittain toimitusjohtajalle ja vaivaishoitohallitukselle tehdä tili viimeistään seuraavan kuukauden 8 päivänä.»

Työ- ja vaivaistalon johtajana on vuoden varrella toiminut everstiluutnantti Gustaf Mélart ja emännöitsijän tehtäviä on hoitanut neiti H. Kempe.

Vaivaistalon sairaalain lääkärinä on vuonna 1909 toiminut ylimäär. professori Ernst Ehrnrooth. Papilliset toimitukset on työ- ja vaivaistalossa hoitanut pastori E. Murén, konttoritehtävät taas vuoden alkupuoliskolla konttoristi Fr. Rosendahl ja vuoden jälkipuoliskolla neiti Anna Grönblom.

Asiain luku ja laatu y. m.

Vaivaishoitohallitus on vuoden varrella pitänyt 21 varsinaista ja 5 ylimääräistä kokousta. Näissä on hallitus käsitellyt kaikkiaan 1,954 asiaa, joista 1,516 on ollut toimitusjohtajan valmistelemia avustusasioita ja 438 kirjeasioita.

Taulusta 1 saa katsauksen toimitusjohtajan toimintaan vuonna 1909. Toimitusjohtajan kaikkiaan käsittelemiä asioita (paitsi edellä mainittuja hänen valmistelemiaan avustusasioita) on 13,130.

Suoranaista avustusta saaneiden sekä kaupunkiin elätteelle annettujen köyhäin silmälläpitoa varten on kaupunki samoinkuin ennenkin ollut

jaettuna 9 piiriin, joista kukin on ollut hallituksen jonkin jäsenen valvonnan alaisena.

Vaivaishoitohallituksessa palvelevat tarkastajat ovat avustaneet vaivaishoitohallitusta ja toimitusjohtajaa vaivaisapua vaivaistalon ulkopuolella saaneiden henkilöiden olosuhteiden tarkastamisessa sekä muutoin hankkineet tietoja kunnan hätäkärsivistä ja erittäinkin alaikäisistä, jotka eivät ole kotonaan saaneet tarpeellista hoitoa.

Vaivaishoitohallituksen toimesta vuonna 1909 hoidetuista, elätetyistä ja rahalla avustetuista on ollut: Avustettujen koko lukumäärä.

	1909.	1908.	1907.	1906.	1905.
a) Työ- ja vaivaistaloon otettuja . .	1,239	1,187	1,065	920	849
b) Elätteelle annettuja	625	606	592	562	572
c) Kotonaan suoranaista avustusta saaneita [1])	1,274	1,266	1,194	1,067	852
d) Vaivaistalosta erillään olevissa mielisairaaloissa, aistivialliskouluissa ja turvakodeissa hoidettuja . .	105	95	119	117	112
e) Vaivaistalosta erillään olevissa sairaaloissa (lukuunottamatta Marian, Greijuksen ja Humaliston sairaaloita sekä Sörnäsin sairastupaa) hoidettuja.	353	432	420	533	440
f) Lahjoitettujen rahastojen koroista avustusta nauttivia	72	72	73	73	73
Yhteensä	3,668	3,658	3,463	3,272	2,898

Kaikista 625:stä Helsingin kaupungin vaivaishoidon vuonna 1909 elätteelle antamista henkilöistä oli: Elätteelle annetut.

	15 vuotta vanhempia.	15 vuotta nuorempia.	Yhteensä.
Elätteellä kaupungissa	28	133	161
„ maaseudulla	216	248	464
Yhteensä	244	381	625

Vastaavat luvut vuodelta 1908 olivat:

	15 vuotta vanhempia.	15 vuotta nuorempia.	Yhteensä.
Elätteellä kaupungissa	36	140	176
„ maaseudulla	194	236	430
Yhteensä	230	376	606

[1]) Ottamatta lukuun avunsaajain perheitä (miestä tai vaimoa ja lapsia).

Maaseudulle elätteelle annetuista oli sijoitettuina:

Kirkkonummen pitäjään	69
Vihdin „	58
Espoon „	80
Siuntion „	37
Sipoon „	95
Nurmijärven „	16
Helsingin „	44
Tuusulan „	18
Lohjan „	1
Erinäisiin muihin kuntiin	46
Yhteensä	464

Näistä kuoli (5 miestä ja 5 naista)	10
täytti 15 vuotta	15
omaiset ottivat hoitoonsa	4
otettiin vaivaistaloon	22

Helsingin kaupungin muilla paikkakunnilla ylläpitämien köyhäin tarkempaa silmälläpitoa ovat 5 kunnassa hoitaneet vaivaishoitohallituksen sitä varten ottamat asiamiehet. Näinä ovat vuoden varrella toimineet:

Espoon pitäjässä: neiti Matilda Bergström,
Helsingin pitäjässä: neiti Linda Forsström,
Kirkkonummen pitäjässä: entinen siltavouti K. A. Lönnqvist,
Vihdin pitäjässä: ylikonstaapeli G. Grönberg ja
Tuusulan pitäjässä: tarkastaja A. Johansson.

Näiden asiamiesten palkkio on vaihdellut 100 ja 150 markan välillä vuodessa, riippuen elätteelle annettujen luvusta eri paikkakunnilla. Asiamiesten velvollisuutena on:

1:ksi) hankkia tietoja sellaisista henkilöistä kunnassa, jotka ovat halukkaat elätteelle ottamaan lapsia ja iäkkäämpiä vaivaishoitolaisia Helsingin kaupungista, sekä antaa lausuntonsa näiden henkilöiden sopivaisuudesta hoitajan tehtävään ja vaaditusta palkkiosta;

2:ksi) vähintään kerran joka kolmas kuukausi, mutta useamminkin jos asianhaarat niin vaativat, käydä jokaisen Helsingin vaivaishoidon pitäjään elätteelle antaman lapsen ja iäkkäämmän vaivaishoitolaisen luona ottamassa selkoa heidän hoidostaan sekä tehdä näistä tarkastuksista lyhyet, vaivais-

hoitohallituksen vahvistaman kaavakkeen mukaiset muistiinpanot ja lähettää ne sitten Helsingin vaivaishoitohallitukselle;

3:ksi) tarpeen vaatiessa ottaa tehtävänsä laiminlyöneeltä hoitajalta heti pois huonosti hoidettu vaivaishoitolainen ja sijoittaa hänet toistaiseksi toisen henkilön huostaan; sekä

4:ksi) viimeksi mainitusta toimenpiteestä, samoinkuin myös hoidokin kuolemasta, vaikeasta sairaudesta tai hoidokkia kohdanneesta tapaturmasta viipymättä ilmoittaa vaivaishoitohallitukselle.

Suoranaiset avustukset.

Suoranaista avustusta koteihinsa saaneista köyhistä oli:

	1909.	1908.	1907.	1906.	1905.
Henkilöitä, jotka 17 p:nä maaliskuuta 1879 annetun arm. asetuksen 2 §:n mukaan ehdottomasti olivat oikeutetut vaivaishoitoon	782	769	806	642	451
Muita, jotka olivat joutuneet sellaiseen puutteeseen, että vaivaishoitohallituksen oli täytynyt heille antaa satunnaista avustusta	492	497	388	425	401
Yhteensä	1,274	1,266	1,194	1,067	852

Erinäisissä laitoksissa hoidetut.

Helsingin kaupungin vaivaishoidon kustannuksella hoidettiin vuonna 1909 alla mainituissa laitoksissa, aistivialliskouluissa tai turvakodeissa seuraava henkilömäärä:

Lapinlahden mielenvikaisten keskuslaitoksessa	12
Pitkäniemen „ „	6
Niuvanniemen „ „	2
Käkisalmen mielenvikaisten turvalaitoksessa	14
Seilin „ „	19
Perttulan tylsämielisten kasvatuslaitoksessa	3
Räckhalsin kaatuvatautisten kodissa	7
Vaajasalon kaatuvatautisten hoitolaitoksessa	1
Helsingin raajarikkoisten työkoulussa ja kodissa	3
Uudenkaarlepyyn raajarikkoisten työkoulussa	1
Kotivallin keuhkotautiskodissa	18
Nastolan parantolassa	1
Porvoon kuuromykkäinkoulussa	3

Pietarsaaren kuuromykkäinkoulussa	1
Mikkelin „	1
Turun „	4
Helsingin sokeainkoulussa	4
Kuopion sokeain työkoulussa	1
Myrskylän pahatapaisten poikain turvakodissa	4
Yhteensä	105

Vaivaistalosta erillään olevissa sairaaloissa hoidetut.

Vaivaistalosta erillään olevissa sairaaloissa Helsingin vaivaishoidon kustannuksella hoidettujen henkilöiden lukumäärä oli:

	1909.	1908.	1907.	1906.	1905.
Yleisen sairaalan eri osastoilla	312	374	320	426	357
Muissa sairaaloissa	41	58	100	107	83
Yhteensä	353	432	420	533	440

Lahjoitettujen rahastojen koroilla avustetut.

Erinäisten vaivaishoidolle lahjoitettujen, rahatoimikamarin hoitamien rahastojen korot on vaivaishoitohallitus jakanut 72 henkilön kesken, jotka maksuosotuksilla ovat rahatoimikonttorista nostaneet heille myönnetyt osuudet.

Nämä korkovarat on jaettu seuraavan laskelman mukaan:

Helmikuussa 1909 korkoa:

Aleksandran rahastosta	Smk	200: —
Wilhelm Elgin rahastosta	„	628: 81
Gustaf Hanellin rahastosta	„	317: 46
Hedvig Charlotta Gripenbergin rahastosta	„	683: 76

Toukokuussa 1909 korkoa:

Carl Sierckenin rahastosta	„	170: 95
Gustava Katharina Brobergin y. m. rahastoista	„	885: 24

Lokakuussa 1909 korkoa:

Maria Bergmanin rahastosta	„	610: 50

Joulukuussa 1909 korkoa:

Adolf Fredrik Sierckin rahastosta . .	Smk	427: 65
Elsa Maria Lampan rahastosta . . .	„	613: 12
Lisette Gardbergin rahastosta . . .	„	61: 05
	Yhteensä Smk	4,598: 54

Erinäiset avustukset.

Niiden henkilöiden lukumäärä, joita kertomusvuoden eri kuukausina on avustettu ruokavaroilla (ruoka-annoksilla työväenhöyrykeittiöistä), sekä niiden henkilöiden lukumäärä, jotka ovat saaneet lääkkeitä vaivaishoidon kustannuksella, näkyy taulusta 1.

Kaikkiaan 124 kuollutta haudattiin vuoden kuluessa vaivaishoidon kustannuksella, niistä 114 Helsingin kaupungissa. Kustannukset nousivat Smk:aan 782: 80.

Myrskylän turvakoti.

Kunnan osuus Myrskylän pahatapaisten poikain turvakodin hoidokkien kustannuksista oli vuonna 1909 Smk 111: 09 (v. 1908 Smk 123: 93, v. 1907 Smk 74: 41, v. 1906 Smk 96: 78 ja v. 1905 Smk 192: 50).

Vaivaishoidon tulot ja menot.

Seuraava laskelma osottaa vaivaishoidon tulot ja menot vuonna 1909:

	Smk.	pnn.	Smk.	pnn.
Tulot.				
Säästöä vuodelta 1908	—	—	14,922	69
Vaivaistalon hoidokkien tekemistä töistä	9	70		
Työlaitoksen » » »	13,579	50		
Vaivaistalon maan tuotto	1,596	70		
Korvausta köyhäin ylläpidosta	27,419	07	42,604	97
Juoksevan tilin korko	—	—	92	30
Nostettu rahatoimikonttorista	—	—	493,700	—
Yhteensä Smk	—	—	551,319	96

	Smk.	pnn.	Smk.	pnn.
Menot.				
1. Vaivaishoitohallitus.				
Palkkaukset	11,800	—		
Tarkastajain palkkiot	5,149	98		
Tarkastusmatkain korvaus	440	25	17,390	23
Siirto	—	—	17,390	23

	Smk.	p:ä.	Smk.	p:ä.
Siirto	—	—	17,390	23
2. a) Vaivaistalo.				
Palkkaukset	21,700	—		
Vaatetus	6,663	38		
Ruoka	51,179	65		
Lääkkeet	3,370	15		
Kalusto	1,564	62		
Tarveaineet	737	47		
Polttopuut ja valaistus	15,743	35		
Hevosenrehu	1,330	10		
Korjaustyöt	11,002	80		
Sekalaisia menoja	8,506	95	121,798	47
b) Työlaitos.				
Palkkaukset	3,720	—		
Polttopuut ja valaistus	1,031	47		
Ruoka	12,006	70		
Vaatetuskustannukset	2,232	79		
Tarveaineet	10,228	49		
Kalusto ja työkalut	352	34		
Uutteruusrahat	2,276	50		
Korjaustyöt	97	35		
Sekalaisia menoja	538	08	32,483	72
c) Mielenvikaisten hoitolaitos.				
Palkkaukset	23,087	50		
Vaatetus	11,370	67		
Ruoka	37,381	26		
Lääkkeet	3,098	21		
Kalusto	2,589	80		
Polttopuut ja valaistus	12,674	82		
Korjaustyöt	4,132	44		
Uutteruusrahat	425	—		
Sekalaisia menoja	2,778	09	97,537	79
3. Laitoksen ulkopuolella olevien köyhien avustaminen.				
Kaupunkiin ja maaseudulle elätteelle annetuista	66,473	88		
Siirto	66,473	88	269,210	21

		Smk.	pnn.	Smk.	pnn.
Siirto		66,473	88	269,210	21
Erinäisiin laitoksiin otetuista		5,319	43		
Sairaanhoitokustannukset		12,891	75		
Mielisairaiden hoitokustannukset		42,253	25		
Lääkkeet		14,451	30		
Suoranaisia avustuksia:					
a) vaivaishoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille	89,036: —				
b) puutteenalaisille, jotka eivät ehdottomasti ole oikeutettuja vaivaishoitoon	34,140: —	123,176	—	264,565	61
4. Sekalaista.					
Hautauskustannuksia		782	80		
Tarverahoja		2,548	49		
Arvaamattomia menoja		7,956	97	11,288	26
Yhteensä menoja		—	—	545,064	08
Säästö vuoteen 1910		—	—	6,255	88
Yhteensä Smk		—	—	551,319	96

Vaivaishoidon menot, kuukausittain laskettuina, näkyvät taulusta 2.

Seuraava taulu osottaa rahasäännön ja menojen välisen eron vuonna 1909:

	Määrärahat rahasäännön mukaan.		Menot.		Määrärahoja ylitetty.		Määrärahoja säästynyt.	
Palkkaukset	11,800	—	11,800	—	—	—	—	—
Tarkastajain palkkio	7,000	—	5,149	98	—	—	1,850	02
Tarkastusmatkain korvaus	800	—	440	25	—	—	359	75
Vaivaistalo	118,760	—	121,798	47	3,038	47	—	—
Työlaitos	33,320	—	32,483	72	—	—	836	28
Mielenvikaisten hoitolaitos	92,975	—	97,537	79	4,562	79	—	—
Elätteellantokustannukset	65,000	—	66,473	88	1,473	88	—	—
Erinäisiin laitoksiin otetuista	7,500	—	5,319	43	—	—	2,180	57
Sairaanhoitokustannukset	14,000	—	12,891	75	—	—	1,108	25
Mielisairaiden hoitokustannukset	40,000	—	42,253	25	2,253	25	—	—
Lääkkeet	23,000	—	14,451	30	—	—	8,548	70
Suoranaiset avustukset	130,000	—	123,176	—	—	—	6,824	—
Sekalaisia menoja	12,650	—	11,288	26	—	—	1,361	74
Yhteensä Smk	556,805	—	545,064	08	11,328	39	23,069	31

Vaivaishoidon menoihin oli 1909 vuoden menosäännössä osotettu 484,970 markkaa, mutta vuoden varrella myönsi valtuusto seuraavat lisämäärärahat:

Oulunkylän lastenkodin voimassapitoon . .	Smk	11,500: —	
Vaivaistalon mielisairaalan voimassapitoon .	„	6,200: —	17,700: —
Lisäystä vaivaistalon erinäisiin määrärahoihin	„	6,000: —	
S:n työlaitoksen erinäisiin määrärahoihin	„	3,000: —	
S:n mielisairaiden hoitolaitoksen erinäisiin määrärahoihin	„	6,000: —	
S:n elätteelleantokustannuksiin	„	5,000: —	
S:n suoranaisiin avustuksiin	„	25,000: —	45,000: —
Greijuksen varasairaalan sisustamiseen mielisairaiden naisten hoitolaksi . . .	„	— —	3,485: —
Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosaston järjestämiseksi Sörnäsiin sekä eräiden vaivaishoitohallituksen uusien virkailijain palkkaamiseen	„	— —	5,650: —
		Smk	71,835: —

Niinkuin edellä olevasta 1909 vuoden rahasäännön ja todellisten menojen välisen erotuksen osottavasta taulusta näkyy, on eräät 1909 vuoden määrärahat ylitetty yhteensä Smk:lla 11,328: 39. Sitä vastoin on eräissä muissa määrärahoissa syntynyt säästöä Smk 23,069: 31, joten koko määrärahasummasta on säästynyt Smk 11,740: 92.

Vaivaishoidon hallinnosta selkoa tehdessä on myös otettava huomioon ne korvaukset, mitkä vaivaishoito maaliskuun 17 päivänä 1879 annetun arm. asetuksen 28 §:n mukaan on saanut kantaa kruunulta, sekä muiden kuntain ja yksityisten suorittamat apumaksut ja korvaukset, niin myös työ- ja vaivaistalon tulot.

Kun tässä edellä luetelluista vaivaishoidon menoista, kaikkiaan Smk:sta 545,064: 08, vähennetään mainitut tuloerät Smk 42,604: 97, nähdään, että kunnan todelliset menot 1909 vuoden vaivaishoidosta olivat Smk 502,459: 11 (vuonna 1908 Smk 512,497: 93, vuonna 1907 Smk 426,503: 24, vuonna 1906 Smk 390,063: 98 ja vuonna 1905 Smk 346,515: 50).

Kustakin vaivaishoidon ylläpitämästä tai avustamasta henkilöstä oli kustannuksia vuotuisin keskimäärin:

1909	Smk	148: 60
1908	„	140: 10
1907	„	123: 16
1906	„	119: 21
1905	„	119: 57

Seuraava taulu osottaa eri menojen välisen eron vuosina 1908 ja 1909:

	Menot.				Menot vuonna 1909 vuoteen 1908 verraten			
	1909.		1908.		lisääntyneet.		vähentyneet.	
Palkkaukset	11,800	—	11,600	—	200	—	—	—
Tarkastajain palkkiot	5,149	98	5,550	—	—	—	400	02
Tarkastusmatkain korvaus	440	25	337	—	103	25	—	—
Vaivaistalo	121,798	47	114,270	89	7,527	58	—	—
Työlaitos	32,483	72	29,854	11	2,629	61	—	—
Mielenvikaisten hoitolaitos	97,537	79	99,551	83	—	—	2,014	04
Elätteelleantokustannukset	66,473	88	62,280	74	4,193	14	—	—
Erinäisiin laitoksiin otetuista	5,319	43	7,787	45	—	—	2,468	02
Sairaanhoitokustannukset	12,891	75	16,712	15	—	—	3,820	40
Mielisairaiden hoitokustannukset	42,253	25	41,216	90	1,036	35	—	—
Lääkkeet	14,451	30	18,226	75	—	—	3,775	45
Suoranaiset avustukset	123,176	—	116,065	—	7,111	—	—	—
Sekalaista	11,288	26	5,800	03	5,488	23	—	—
Yhteensä Smk	545,064	08	529,252	85	28,289	16	12,477	93

Kaupungin vaivaishoidon hallintoon ovat tietenkin myös vaikuttaneet vuonna 1909 vallinnut työttömyys sekä keuhkotaudin leviäminen kaupungin työväestön keskuudessa. Nämä seikat sekä työväenluokassa yhä yleisempinä esiintyvät hermo- ja mielisairaudet selittävät eräiden menojen kohoamisen vuonna 1909.

Kunnan antamat lainat.

Kaupunginvaltuuston myönnytyksellä hädänalaisille työntekijöille keväällä 1903 annettuja lainoja ei ole myöskään vuonna 1909 ensinkään maksettu takaisin. Kun lainoista maksettiin takaisin vuonna 1903 Smk 2,078: —, vuonna 1904 Smk 514: — ja vuonna 1905 Smk 127: —, on niinmuodoin kaikkiaan 584 lainasta, joiden summa oli Smk 26,844: —, 1909 vuoden loppuun maksettu takaisin kaikkiaan ainoastaan Smk 2,719: —, joten maksamatta on edelleen Smk 24,125: —. 584 lainanottajasta on ainoastaan 30 kokonaan maksanut lainansa.

Taulussa 3 on erinäisiä tietoja vaivaishoidon ylläpitämistä mielisairaista.

Työ- ja vaivaistalon johtajan kertomus.

Työ- ja vaivaistalon toiminnasta vuonna 1909 on sen johtaja antanut seuraavia tietoja:

Työ- ja vaivaistaloon on vuonna 1909 ollut otettuna kaikkiaan 1,239 henkilöä (1,187 henkilöä vuonna 1908), näistä:

	1909.	1908.	1907.
Vaivaistaloon ja sen eri sairasosastoille . . .	1,013	957	891
Työlaitokseen	226	230	174
Yhteensä	1,239	1,187	1,065

Vaivaistaloon ja sen eri sairasosastoille otetuista 1,013 henkilöstä oli:

Miehiä	453
Naisia	398
Lapsia	162
Yhteensä	1,013

Ikänsä mukaan ryhmittyivät nämä seuraavasti:

10 vuotta nuorempia	142
10 ja 20 vuoden välillä	47
20 „ 30 „ „	126
30 „ 40 „ „	169
40 „ 50 „ „	118
50 „ 60 „ „	130
60 „ 70 „ „	118
70 „ 80 „ „	113
80 „ 90 „ „	48
90 vuotta vanhempia	2
Yhteensä	1,013

Näistä oli syntynyt:

Helsingissä	172
muilla paikkakunnilla	841

Työlaitokseen otetuista 226 miehestä oli:

15 ja 20 vuoden välillä	8
20 „ 30 „ „	14
30 „ 40 „ „	40
40 „ 50 „ „	60
50 „ 60 „ „	50
60 „ 70 „ „	40
70 „ 80 „ „	12
80 „ 90 „ „	2
Yhteensä	226

Näistä oli syntynyt:

Helsingissä	52
muilla paikkakunnilla	174

Koko määrästä, 1,239:stä, kuoli vuoden varrella 116 (106 vuonna 1908), joista oli:

Miehiä	50
Naisia	46
Lapsia	20

Suurin lukumäärä yhdellä kertaa laitoksessa olevia oli	697
Pienin lukumäärä	604
Keskimäärä	659

Laitoksessa hoidettujen mielisairaiden lukumäärä vuonna 1909 oli 406 (403 vuonna 1908), joista oli:

Miehiä	173
Naisia	233

Näistä hoidettiin mielisairaalassa 389 (380 vuonna 1908).

Elätteellä oli yksityisten henkilöiden luona maaseudulla 82, niistä:

Miehiä	17
Naisia	25
Lapsia	40

Näistä oli mielisairaita 8 (5 miestä 3 ja naista). Mainituista 82 elätteellä olevasta otettiin laitokseen takaisin 22, niistä yksi mielisairas mies.

Muihin kuntiin kotiinlähetettyjä tai muiden kuntain asiamiesten poisottamia oli 24, niistä:

Miehiä	10
Naisia	11
Lapsia	3

Laitoksen kirjoissa oli vuoden alussa 693 ja vuoden lopussa niinikään 693 hoidokkia.

Vuoden varrella vaivaistaloon ja sen eri osastoille otetut ovat olleet iäkkäitä, kivulloisia, raihnaisia taikka mielenvikaisia henkilöitä sekä turvattomia tai huonosti hoidettuja lapsia, joita viimeksi mainittuja on jonkin aikaa pidetty laitoksessa ja sitten annettu elätteelle yksityisiin, hyväksitunnettuihin perheisiin, osin kaupunkiin ja osin maaseudulle, hoidettaviksi ja kasvatettaviksi.

Vaivaistaloon otettuja hoidokkeja on kykynsä mukaan käytetty työhön, mikä näkyy jo siitäkin, että suurimman osan kaikista uusista vuoden varrella tehdyistä vaatekappaleista ovat hoidokit valmistaneet, jota paitsi hoidokit niinikään ovat laitoksen vanhoja vaatekappaleita tarpeen mukaisesti pitäneet kunnossa. Vaivaistalon hoidokkien vuonna 1909 valmistamista uusista vaatekappaleista mainittakoon m. m. 522 lakanaa, 507 miehen ja 513 naisen paitaa, 294 pyyheliinaa, 216 patjanpäällystä, 226 päänalusenpäällystä, 185 naisen pukua, 26 röijyä, 159 alushametta, 22 alusliiviä, 11 esiliinaa, 10 pehmustettua päällysnuttua y. m. Kaiken vaatteiden pesun, huoneiden puhtaanapidon y. m. ovat vaivaistalon hoidokit niinikään hoitaneet.

Tarkempia tietoja työlaitoksen toiminnasta vuonna 1909 saadaan tähän kertomukseen liittyvästä taulusta 4.

Ruuanpitoa laitoksessa on johtajan ja emännöitsijän silmälläpidon alaisena lähinnä hoitanut taloudenhoitajatar 4 palvelijattaren avustamana, sillä tuloksella että kustannus kunkin täysi-ikäisen henkilön ylläpidosta koko laitoksessa päivää kohti oli 41.82 penniä (40.5 penniä vuonna 1908). — Tarkempia tietoja ruuanpidosta työ- ja vaivaistalossa vuonna 1909 on taulussa 5.

Työ- ja vaivaistalon menot olivat vuonna 1909 kaikkiaan Smk 251,819: 98; vuonna 1908 ne olivat Smk 243,676: 83. Näistä tuli:

		1909.	1908.
Vaivaistalon osalle	Smk	121,798: 47	114,270: 89
Työlaitoksen osalle	„	32,483: 72	29,854: 11
Mielenvikaisten hoitolaitoksen osalle	„	97,537: 79	99,551: 83
Yhteensä	Smk	251,819: 98	243,676: 83

Vuosikustannus kustakin ylläpidetystä henkilöstä oli keskimäärin:

		1909.	1908.
Vaivaistalossa	Smk	195: 19	198: 04
Työlaitoksessa	„	143: 73	129: 80
Mielenvikaisten hoitolaitoksessa . . .	„	250: 74	261: 98
Koko laitoksessa	„	203: 24	205: 29

Hoitopäiviä oli vuonna 1909 kaikkiaan 240,536 (225,290 vuonna 1908), joista tuli:

	1909.	1908.
Vaivaistalon osalle	122,413	115,922
Työlaitoksen osalle	28,718	28,321
Mielenvikaisten hoitolaitoksen osalle . . .	89,405	81,047
Yhteensä	240,536	225,290

Keskimääräinen kustannus hoitopäivää kohti oli:

		1909.	1908.
Vaivaistalossa	Smk	0: 99.5	0: 98.6
Työlaitoksessa	„	1: 13.1	1: 05.4
Mielenvikaisten hoitolaitoksessa . . .	„	1: 09.1	1: 22.8
Koko laitoksessa	„	1: 04.7	1: 08.2

Henkilökuntaan on vuoden varrella, paitsi johtajaa, konttoriapulaista, saarnaajaa ja lääkäriä, kuulunut 1 emännöitsijä, 2 tutkinnon käynyttä ja 4 tutkinnon käymätöntä sairaanhoitajatarta sekä 7 siivoojatarta ja 1 renki vaivaistalossa, 1 tarkastusmies ja 2 vahtimestaria työlaitoksessa sekä 1 ylihoitajatar, 21 nais- ja 6 mieshoitajaa ynnä 2 yövartijaa mielenvikaisten hoitolaitoksessa ja 1 ylihoitajatar, 2 nais- ja 1 mieshoitaja sekä 1 keittäjätär ja 1 astiainpesijätär Greijuksen tilalla olevassa mielenvikaisten naisten turvakodissa.

Vuosi 1909 on laitoksessa kulunut mainittavitta muutoksitta missään suhteessa sekä järjestyksen ja työn mitenkään häiriytymättä. Hoidokkien

käytös ei myöskään ole antanut aihetta sanottavampiin muistutuksiin ja rankaisutoimenpiteisiin on harvoin tarvinnut ryhtyä.

Työ ja vaivaistalon lääkärin kertomus.

Sairaalan ja mielenvikaisten hoitolaitoksen toiminnasta on työ- ja vaivaistalon lääkäri antanut seuraavia tietoja:

a) *Sairaala.*

Sairaalassa on vuoden varrella hoidettu kaikkiaan 241 henkilöä, eli 132 miestä ja 109 naista. Sairaanhoitopäiviä oli kaikkiaan 30,351, päivittäinen keskimääräinen potilasluku oli 83.2 ja kutakin potilasta hoidettiin keskimäärin 125.9 päivää. Vuoden varrella otettiin sairaalaan 84 miestä ja 61 naista; vuodelta 1908 oli jälellä 48 miestä ja yhtä monta naista.

Sairaalasta poistettiin:

Terveinä	26,	niistä	17	miestä,	9	naista
Parantuneina . . .	37	„	19	„	18	„
Parantamattomina .	54	„	28	„	26	„
Kuolleina	36	„	20	„	16	„
Yhteensä	153,	niistä	84	miestä,	69	naista
Vuoteen 1910 oli jälellä .	88	„	48	„	40	„

Polikliinista apua sai vuoden varrella kaikkiaan 792 työ- ja vaivaistaloon otettua henkilöä.

Hoitohenkilökunnan lukumäärä on vuoden varrella ollut sama kuin vuonna 1908 (2 sairaanhoitajatarta ja 4 siivoojatarta).

b) *Mielenvikaisten hoitolaitos.*

Vuoden varrella hoidettiin kaikkiaan 389 henkilöä, eli 164 miestä ja 225 naista kaikkiaan 89,325 sairaanhoitopäivänä (1908 vuoden vastaava luku oli 81,047), joten kutakin potilasta kohti tuli keskimäärin 229.6 hoitopäivää. Päivittäinen keskimääräinen potilasluku oli 244.7. Edelliseltä vuodelta oli jälellä 92 miestä ja 147 naista. Vuoden varrella otettiin sairaalaan 150 henkilöä, eli 72 miestä ja 78 naista. Sairaalasta poistettiin 133 henkilöä, nimittäin 54 miestä ja 79 naista. Sipooseen sijoitettiin elätteelle

5 miestä ja 3 naista. Elätteelle annetuista on yksi mies täytynyt ottaa laitokseen takaisin. Kaikkiaan oli elätteelle annettuja vuoden lopulla 55. Vuoteen 1910 jäi jälelle 110 miestä ja 146 naista.

Terveytyneinä . .	poistettiin	17	miestä,	12	naista
Parantuneina . .	„	8	„	14	„
Parantamattomina	„	17	„	41	„
Kuolleina . . .	„	12	„	12	„

Sairaalaan on Pitkäniemen keskuslaitoksesta siirretty yksi mies ja yksi nainen; mainittuun keskuslaitokseen taas on siirretty yksi mies ja Lapinlahden keskuslaitokseen yksi mies ja yksi nainen.

Mielisairaiden hoitolaitoksessa lisääntyvän tilanpuutteen johdosta katsoi vaivaishoitohallitus laitoksen lääkärin ehdotuksesta tarpeelliseksi kaupunginvaltuustolle esittää, että lastenkoti muutettaisiin pois vaivaistalon alueelta, jotta siten joutilaaksi tuleva huoneisto saataisiin käytettäväksi mielenvikaisten hoitoon. Maaliskuun 1 päivänä 1909 muutettiin lastenkoti Åggelbyn kartanoon. Tyhjentynyt huoneisto järjestettiin tylsämielisten naisten turvakodiksi.

Kun tilanpuute edelleen oli uhkaamassa, teki vaivaishoitohallitus terveydenhoitolautakunnan ehdotuksesta kaupunginvaltuustolle anomuksen kaupungille kuuluvan Greijuksen tilan päärakennuksen luovuttamisesta mielisairaiden hoitoon käytettäväksi. Ehdotus hyväksyttiin, minkä johdosta rakennus voitiin joulukuun 15 päivänä ottaa käytettäväksi mielenvikaisten ja tylsämielisten rauhallisten naisten turvakodiksi.

Mielisairaalan hoitohenkilökunta on käsittänyt 7 hoitajaa ja 24 alihoitajatarta. Ylihoitajattarena on edelleen toiminut neiti Augusta Bergström.

Tietoja Sipoon pitäjässä olevasta mielisairaiden siirtolasta.

Vuodesta 1901 lähtien on työ-ja vaivaistalon mielisairaiden hoitolaitoksesta Sipoon pitäjään (ynnä rajakkaiseen Helsingin pitäjän Fastbölen kylään) elätteelle annettu mielenvikaisia kaikkiaan 141 henkeä (niistä 3 Helsingin pitäjään).

Näistä annettiin elätteelle:

1901	19
1902	17
1903	19
1904	16
1905	13

1906	15
1907	17
1908	17
1909	8
Yhteensä	141

Vaivaistalon mielenvikaisten hoitolaitokseen otettiin takaisin:

1902	4
1903	7
1904	9
1905	10
1906	13
1907	10
1908	10
1909	1
Yhteensä	64

Koko hoidokkiluvusta, 141 henkilöstä, on vuonna:

1902	omaisten hoitoon otettu	1
1903	„ „ „	2
„	karannut	1
„	kuollut	1
1904	karannut	1
„	kuollut	1
„	otettu omaisten hoitoon	1
1905	kuollut	2
1906	otettu omaisten hoitoon	1
1907	„ „ „	1
„	poistettu terveinä	3
1908	„ „	1
„	karannut	2
1909	otettu omaisten hoitoon	2
„	kuollut	2
	Yhteensä	22

1909 vuoden	päättyessä oli Sipooseen elätteelle annettuja	53
„ „	„ „ Helsingin pitäjään elätteelle annettuja	2
	Yhteensä	55

Elätteelle annettuja, jotka edelleen ovat kirjoitettuina laitoksen sairaspäiväkirjaan ja tarpeen vaatiessa voidaan heti ottaa takaisin mielisairaalaan, pitää säännöllisesti silmällä kaksi tarkastusmiestä, joista toinen asuu Nickbyssä ja toinen Sipoon pitäjän Paipisten kylässä. Tarkastusmiehinä toimivat nykyään herrat A. Stenman ja G. A. Fält, ja on heillä palkkaetuina — paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita — ensin mainitulla 1,500 ja jälkimäisellä 1,200 markkaa vuodessa. Elätteelle annettujen ylläpidosta maksetaan 20—30 markkaa kuukaudessa.

Taulu 1. Taulu, joka valaisee erinäisiä puolia vaivaishoito-

Kuukausi.	Työ- ja vaivaistaloon lähetettyjen henkilöiden luku.									Marian ynnä Greijuksen ja Humaliston sairaaloihin lähetettyjen henkilöiden luku.				Yleiseen sairaalaan lähetettyjen henkilöiden luku.						
	Vaivaistaloon.			Sairaalaan.		Mielisairaalaan.		Työlaitokseen, miehiä.	Yhteensä.	Sisätautien os.	Kirurgiselle os.	Kulkutautios.	Yhteensä.	Sisätautien os.	Kirurgiselle os.	Lapsenpäästölaitokseen.	Lastensairaalaan.	Gynekol. os.	Silmätaut. os.	Yhteensä.
	Miehiä.	Naisia.	Lapsia.	Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.													
Tammikuu . . .	6	5	4	2	2	7	6	16	**48**	94	7	6	**107**	8	13	8	9	4	8	**50**
Helmikuu . . .	3	6	12	7	12	3	10	15	**68**	71	8	8	**87**	8	9	9	2	2	7	**37**
Maaliskuu . . .	8	2	8	5	5	9	9	5	**51**	77	10	16	**103**	10	8	13	5	2	2	**40**
Huhtikuu. . . .	7	14	11	9	7	1	9	10	**68**	61	17	14	**92**	5	3	7	4	1	1	**21**
Toukokuu . . .	1	9	13	8	—	5	5	4	**45**	64	18	2	**84**	4	5	4	6	2	—	**21**
Kesäkuu	1	8	12	1	2	6	11	8	**49**	75	20	2	**97**	4	6	5	1	2	6	**24**
Heinäkuu . . .	5	9	13	6	5	5	2	10	**55**	66	8	9	**83**	4	3	2	10	2	5	**26**
Elokuu	4	4	6	2	4	6	5	10	**41**	73	12	2	**87**	1	2	4	5	2	2	**16**
Syyskuu	3	5	13	2	3	11	8	9	**54**	103	18	11	**132**	1	2	5	7	—	2	**17**
Lokakuu	8	9	6	2	3	8	5	17	**58**	111	16	10	**137**	6	2	6	5	1	2	**22**
Marraskuu . . .	7	12	21	11	4	9	5	28	**97**	106	17	12	**135**	3	1	6	2	1	4	**17**
Joulukuu	7	7	5	5	1	6	7	12	**50**	85	8	10	**103**	4	4	8	4	1	—	**21**
Yhteensä	60	90	124	60	48	76	82	144	**684**	986	159	102	**1,247**	58	58	77	60	20	39	**312**

[1]) Näitä tietoja on pantu kirjaan heinäkuun 1 päivästä alkaen, jolloin Sörnäsin haarakanslia avattiin.

hallituksen toimitusjohtajan toiminnasta vuonna 1909.

Kaupungin muihin sairaaloihin lähetettyjen henkilöiden luku.			Alueläkärien luo osotettujen henkilöiden luku.	Parantoloihin lähetettyjen henkilöiden luku.	Yömajalippuja saaneiden henkilöiden luku.	Ruokalippuja saaneiden henkilöiden luku.	Lääkkeitä saaneiden henkilöiden luku.	Vaivaishoidon kustantamien hautausten luku.	Erinäisten eräättyjen hakemusten luku [1]).	Varattomuustodistuksen saaneiden henkilöiden luku.							Annettujen varotusten luku.			Kaiken kaikkiaan.
										Köyhäinasianajajan y. m. puoleen kääntymistä varten.	Vapautusta varten veroista.			Eläkkeiden y. m. hakua varten.	Vapautusta varten maksuista korkeakouluihin ja oppilaitoksiin.	Yhteensä.	Miehille.	Naisille.	Yhteensä.	
											kruunun-	kirkollis-	kunnallis-							
Eiran sairaalaan.	T:rien Boijen ja Parvialisen lapsenpäästölaitokseen.	Diakonissalaitokseen.																		
1	1	—	6	2	1	19	691	12	—	27	227	6	—	6	—	266	155	123	278	1,482
—	2	2	—	1	2	20	732	11	—	12	236	7	1	4	—	260	134	143	277	1,499
4	1	2	3	2	4	15	437	7	—	15	15	1	—	3	7	41	152	155	307	1,017
—	1	—	2	3	—	5	495	7	—	27	22	—	—	12	—	61	199	172	371	1,126
3	1	1	—	3	1	6	345	12	—	16	8	—	16	1	7	48	212	161	373	943
1	1	—	1	—	1	5	286	12	—	19	4	—	2	3	8	36	192	151	343	856
1	2	—	—	—	4	10	244	11	128	29	—	—	5	4	5	43	212	131	343	950
—	—	—	3	1	1	1	221	5	82	25	1	1	2	4	8	41	222	142	364	863
—	—	1	—	—	1	2	229	11	95	28	—	11	6	9	34	88	256	206	462	1,092
—	—	1	1	1	1	2	315	4	90	40	2	75	1	13	4	135	296	134	430	1,197
—	—	—	3	1	2	7	328	8	75	35	2	37	1	10	1	86	218	124	342	1,101
—	—	—	3	1	7	20	343	14	81	23	5	2	—	11	1	42	200	119	319	1,004
10	9	7	22	15	25	112	4,666	114	551	296	522	140	34	80	75	1,147	2,448	1,761	4,209	13,130

Taulu 2. Helsingin vaivais-

	Tammi-kuu.	Helmi-kuu.	Maalis-kuu	Huhti-kuu.	Touko-kuu.	Kesä-kuu.
Vaivaishoitohallitus.						
Palkkaukset	983 33	983 33	983 33	983 33	983 33	983 33
Tarkastajain palkkiot	416 65	416 65	516 65	454 15	416 65	529 15
Tarkastusmatkain korvaukset	— —	— —	70 50	25 50	— —	40 50
Vaivaistalo.						
Palkkaukset	1,788 32	1,788 32	1,788 32	1,788 32	1,858 32	1,788 32
Vaatetus	1,680 10	19 06	2,338 —	1,043 84	229 78	196 50
Ruoka [1])	7,344 18	6,698 44	7,419 34	8,844 15	7,617 60	5,522 47
Lääkkeet	108 25	25 85	790 65	49 25	223 40	619 78
Kalusto	137 90	278 70	378 39	166 88	4 68	10 50
Tarveaineet	— —	31 75	496 50	— —	— —	— —
Polttopuut ja valaistus	3,468 20	3,799 60	248 —	3,728 85	597 —	1,151 25
Hevosenrehu	41 25	65 —	205 50	540 35	— —	— —
Korjaustyöt	10 40	118 80	93 53	412 60	1,655 64	1,486 20
Sekalaiset menot	742 20	320 25	725 07	836 86	433 41	844 66
Työlaitos.						
Palkkaukset	310 —	310 —	310 —	310 —	310 —	310 —
Polttopuut ja valaistus	— —	275 —	— —	— —	— —	— —
Vaatetuskustannukset	241 90	78 72	1,166 55	93 75	— —	50 —
Tarveaineet	422 96	2,451 92	2,391 45	486 37	28 80	4 32
Kalusto ja työkalut	87 13	38 35	99 76	— —	22 50	— —
Uutteruusrahat	183 25	208 50	310 —	206 50	165 50	143 —
Korjaustyöt	— —	— —	18 —	— —	— —	— —
Sekalaiset menot	57 60	42 98	69 90	5 30	5 30	45 85
Mielenvikaisten hoitolaitos.						
Palkkaukset	1,755 —	1,740 —	1,915 —	1,885 —	1,915 —	2,045 —
Vaatetus	2,904 81	9 56	3,758 10	145 02	152 50	500 05
Lääkkeet	194 50	— —	567 11	129 90	89 —	623 15
Kalusto	14 85	66 75	157 84	7 —	127 63	1,401 —
Polttopuut ja valaistus	— —	5,887 25	— —	— —	1,931 65	1,177 50
Korjaustyöt	— —	— —	— —	— —	— —	2,378 03
Uutteruusrahat	25 —	25 —	25 —	35 —	35 —	70 —
Sekalaiset menot	146 60	490 60	172 40	177 48	60 75	177 45
Siirto	23,064 38	26,170 38	27,014 89	22,355 40	18,863 44	22,098 01

[1]) Myöskin työlaitoksen ja mielenvikaisten hoitolaitoksen.

hoidon menot vuonna 1909.

Heinäkuu.	Elokuu.	Syyskuu.	Lokakuu.	Marraskuu.	Joulukuu.	Yhteensä menoja.	Vuoden 1909 määrärahat.	Määrärahaa säästynyt.	Määrärahaa ylitetty.
983 33	983 33	983 33	983 33	983 33	983 37	11,800 —	11,800 —	— —	— —
370 82	333 32	370 82	358 32	333 32	633 48	5,149 98	7,000 —	1,850 02	— —
83 50	— —	83 —	22 —	— —	115 25	440 25	800 —	359 75	— —
1,858 32	1,888 32	1,788 32	1,788 32	1,788 32	1,788 48	21,700 —	21,760 —	60 —	— —
30 10	28 50	334 42	— —	598 28	164 80	6,663 38	6,000 —	— —	663 38
4,360 01	10,977 27	9,099 39	11,387 17	12,163 80	9,133 79	100,567 61	78,000 —	— —	22,567 61
162 45	23 85	157 38	584 54	20 70	604 05	3,370 15	4,000 —	629 85	— —
20 75	2 —	212 99	186 70	— —	165 13	1,564 62	2,500 —	935 38	— —
— —	— —	— —	205 17	— —	4 05	737 47	1,000 —	262 53	— —
171 —	674 89	6 50	32 30	113 —	1,752 76	15,743 35	12,500 —	— —	3,243 35
80 —	36 —	108 —	84 —	— —	170 —	1,330 10	1,500 —	169 90	— —
2,309 42	1,226 68	458 55	561 80	— —	2,669 18	11,002 80	6,000 —	— —	5,002 80
538 70	654 85	427 10	557 85	411 55	2,014 45	8,506 95	6,000 —	— —	2,506 95
310 —	310 —	310 —	310 —	310 —	310 —	3,720 —	3,720 —	— —	— —
132 60	269 69	— —	— —	— —	354 18	1,031 47	1,500 —	468 53	— —
— —	— —	45 —	— —	535 62	21 25	2,232 79	2,500 —	267 21	— —
718 91	292 75	250 77	808 79	1,581 76	789 69	10,228 49	6,500 —	— —	3,728 49
— —	— —	9 70	16 20	28 75	49 95	352 34	500 —	147 66	— —
141 75	144 —	138 —	237 75	180 —	218 25	2,276 50	1,500 —	— —	776 50
— —	— —	— —	4 35	— —	75 —	97 35	500 —	402 65	— —
6 55	35 30	10 70	9 60	7 60	241 40	538 08	600 —	61 92	— —
2,160 —	1,985 —	1,930 —	1,860 —	1,855 —	2,042 50	23,087 50	21,890 —	— —	1,197 50
987 60	15 —	130 13	777 85	191 33	1,798 72	11,370 67	6,700 —	— —	4,670 67
— —	— —	198 70	444 15	132 —	719 70	3,098 21	3,000 —	— —	98 21
— —	106 25	58 50	67 65	— —	582 33	2,589 80	1,500 —	— —	1,089 80
2,451 75	459 35	— —	— —	— —	767 32	12,674 82	11,000 —	— —	1,674 82
500 55	— —	772 51	18 —	33 —	430 35	4,132 44	5,500 —	1,367 56	— —
— —	35 —	70 —	35 —	35 —	35 —	425 —	300 —	— —	125 —
25 50	609 75	162 64	114 75	224 75	415 42	2,778 09	2,400 —	— —	378 09
18,403 61	21,091 10	18,116 45	21,455 59	21,527 11	29,049 85	269,210 21	228,470 —	6,982 96	47,723 17

	Tammikuu.	Helmikuu.	Maaliskuu.	Huhtikuu.	Toukokuu.	Kesäkuu.
Siirto	23,064 38	26,170 38	27,014 89	22,355 40	18,863 44	22,098 01
Laitoksesta erillään olevien köyhien avustaminen.						
Kaupunkiin ja maaseudulle elätteelle annetuista	3,148 85	6,583 30	5,794 —	4,704 80	5,891 95	5,311 05
Erinäisiin laitoksiin otetuista	150 —	275 —	273 93	892 50	450 —	150 —
Sairaanhoitokustannukset	18 20	81 —	1,015 10	471 65	708 15	1,029 60
Mielisairaiden hoitokustannukset	1,688 70	1,827 —	4,955 35	3,423 —	1,620 —	1,605 —
Lääkkeet	804 20	3,066 60	1,813 45	555 65	1,611 90	551 30
Suoranaisia avustuksia:						
a) vaivaishoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille	7,026 —	7,170 —	7,414 —	7.285 —	7,208 —	7,666 —
b) puutteenalaisille, jotka eivät ehdottomasti ole oikeutettuja vaivaishoitoon	3,175 —	3,446 —	3,530 —	3,443 —	3,100 —	2,723 —
Sekalaista.						
Hautauskustannuksia	74 —	81 90	81 50	— —	99 30	32 —
Kulunkeja	247 05	311 15	359 90	384 50	174 35	178 80
Arvaamattomia menoja	78 90	102 10	57 45	100 50	60 60	196 26
Yhteensä Smk	39,475 28	49,114 43	52,309 57	43,616 —	39,787 69	41,541 02
Lisämäärärahoja.						
Oulunkylän lastenkodin voimassapitoon	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Vaivaishoidon lisämielisairaalaan s:n	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Lisäystä työ- ja vaivaistaloa varten	— —	— —	— —	— —	— —	— —
„ työlaitosta varten	— —	— —	— —	— —	— —	— —
„ mielisairaiden hoitolaitosta varten	— —	— —	— —	— —	— —	— —
„ elätteelleantokustannuksiin	— —	— —	— —	— —	— —	— —
„ suoranaisiin avustuks.: a) 15,000: — b) 10,000: —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Greijuksen varasairaalan laittamiseksi mielisairaiden naisten hoitolaksi	— —	— —	— —	— —	—	— —
Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamiseksi Sörnäisiin sekä vaivaishoitohallituksen erinäisten uusien virkailijain palkkaamiseen	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Yhteensä Smk	39,475 28	49,114 43	52,309 57	43,616 —	39,787 69	41,541 02

Heinäkuu.	Elokuu.	Syyskuu.	Lokakuu.	Marraskuu.	Joulukuu.	Yhteensä menoja.	1909 vuoden määrärahat.	Määrärahaa säästynyt.	Määrärahaa ylitetty.
18,403 61	21,091 10	18,116 45	21,455 59	21,527 11	29,049 85	269,210 21	228,470 —	6,982 96	47,723 17
4,829 80	3,361 03	6,463 50	4,888 45	5,026 05	10,471 10	66,473 88	60,000 —	— —	6,473 88
1,004 —	— —	240 —	500 —	517 —	867 —	5,319 43	7,500 —	2,180 57	— —
939 75	— —	770 —	780 45	29 25	7,048 60	12,891 75	14,000 —	1,108 25	— —
7,033 45	1,922 50	3,154 80	5,891 35	1,660 —	7,472 10	42,253 25	40,000 —	— —	2,253 25
1,017 85	751 80	653 80	773 75	764 —	2,087 —	14,451 30	23,000 —	8,548 70	— —
7,207 —	7,081 —	7,592 —	7,636 —	7,465 —	8,286 —	89,036 —	75,000 —	— —	14,036 —
2,289 —	2,212 —	2,302 —	2,520 —	2,452 —	2,948 —	34,140 —	30,000 —	— —	4,140 —
86 60	68 —	20 —	10 —	62 —	167 50	782 80	2,000 —	1,217 20	— —
432 67	43 95	54 95	81 45	174 85	104 87	2,548 49	2,000 —	— —	548 49
1,445 95	725 —	1,116 60	879 —	778 90	2,415 71	7,956 97	3,000 —	— —	4,956 97
44,689 68	37,256 38	40,484 10	45,416 04	40,456 16	70,917 73	545,064 08	484,970 —	20,037 68	80,131 76
— —	— —	— —	— —	— —	— —		11,500 —	11,500 —	— —
— —	— —	— —	— —	— —	— —		6,200 —	6,200 —	— —
— —	— —	— —	— —	— —	— —		6,000 —	6,000 —	— —
— —	— —	— —	— —	— —	— —		3,000 —	3,000 —	— —
— —	— —	— —	— —	— —	— —	Menot sisältyvät vastaavien osastojen kohdalle.	6,000 —	6,000 —	— —
— —	— —	— —	— —	— —	— —		5,000 —	5,000 —	— —
— —	— —	— —	— —	— —	— —		25,000 —	25,000 —	— —
— —	— —	— —	— —	— —	— —		3,485 —	3,485 —	— —
— —	— —	— —	— —	— —	— —		5,650 —	5,650 —	— —
44,689 68	37,256 38	40,484 10	45,416 04	40,456 16	70,917 73	545,064 08	556,805 —	91,872 68	80,131 76

Taulu 3. Tietoja Helsingin kaupungin vaivaishoidon ylläpitämistä mielisairaista henkilöistä kymmenvuotiskaudella 1900—1909.

Vuosi.	Työ- ja vaivaistalon mielisairaalassa hoidettuja.					Vaivaishoidon ylläpitämiä valtion laitoksissa.						Valtion laitoksista vaivaishoidon laitoksiin siirrettyjä.	Vaivaishoidon elätteelle antamia.		
	Vuoden alussa kirjoissa olevia.	Vuoden kuluessa vastaanotettuja.	Kaikkiaan vuoden kuluessa hoidettuja.	Vuoden kuluessa poistettuja.	Jäljellä olevia vuoden lopussa.	Lapinlahden keskuslaitoksessa.	Niuvanniemen keskuslaitoksessa.	Pitkäniemen keskuslaitoksessa.	Seilin turvalaitoksessa.	Käkisalmen turvalaitoksessa.	Yhteensä.		Kaupunkiin.	Maaseudulle.	Yhteensä.
1900	116	58	174	58	116	14	3	5	18	19	59	1	4	24	28
1901	116	50	166	69	97	20	3	9	18	19	69	5	5	46	51
1902	97	74	171	52	119	23	4	6	17	19	69	4	6	60	66
1903	119	90	209	80	129	28	4	14	17	20	83	13	9	78	87
1904	129	80	209	62	147	29	4	9	17	19	78	4	11	80	91
1905	147	109	256	91	165	25	3	12	18	17	75	7	12	91	103
1906	165	99	264	87	177	21	3	16	18	16	74	13	14	86	100
1907	177	160	337	126	211	24	2	17	19	16	78	2	16	97	113
1908	211	169	380	141	239	14	2	9	19	16	60	4	13	102	115
1909	239	150	389	133	256	12	2	6	19	14	53	2	9	98	107

Taulu 4. Tietoja Helsingin kaupungin miesten työlaitoksen toiminnasta vuonna 1909.

	Päivätöiden luku.	Tulot hoidokkien päivätöistä, tarveaineet siihen luettuina.										Keskiarvo päivätyötä kohti.	
		Rahatuloja.		Työlaitokseen tehtyjä töitä.		Vaivaistaloon tehtyjä töitä.		Mielisairaalalle tehtyjä töitä.		Yhteensä.			
		Smk.											
Sepäntyöpaja	1,479	2,180	48	224	15	422	50	150	—	2,977	13	2	01
Suutarintyöpaja	4,054	[1])6,642	25	286	—	962	50	441	75	8,332	50	2	06
Räätälintyöpaja	1,050	340	—	692	50	89	70	200	25	1,322	45	1	26
Puusepäntyöpaja . . .	2,439	868	62	248	—	1,032	25	400	75	2,549	62	1	05
Maalarintyöpaja	2,580	2,450	50	542	60	1,212	90	510	85	4,716	85	1	83
Sekalaisia töitä	10,931	1,097	65	35	—	4,560	90	576	50	6,270	05	—	57
Yhteensä	22,533	13,579	50	2,028	25	8,280	75	2,280	10	26,168	60	1	16

[1]) Kaupungin kansakouluihin on toimitettu 1,087 paria nahkakenkiä, arvoltaan Smk 6,007: 50.

Taulu 5. Tietoja Helsingin kaupungin työ- ja vaivaistalon ruuanpitoon toimitetuista, ostetuista ja laitoksen maa-alueelta korjatuista tuotteista vuonna 1909.

	Maitoa.	Ruisjauhoja.	Lestijauhoja.	Puuro-jauhoja.	Vehnä-jauhoja.	Suurimoja. ohra-	Suurimoja. kaura-	Suurimoja. tattari-	Lihaa.	Herneitä.	Sikoja.	Perunoita.	Siirappia.	Suola-silakkaa.	Voita.	Kaalin-kupuja.	Lanttuja.	Porkkanoita.	Maltaita.	Smk.	
	litr.	kg.	kg.	kg.	kg.	hl.	hl.	kg.	kg.	hl.	kpl.	hl.	kg.	kg.	kg.	kpl.	hl.	hl.	kg.		
Säästöä vuodelta 1908.	—	1,845	250	4	50	7	2	150	—	5	79	780	180	6,000	85	—	10	15	115	9,195	20
Osin toimitettu, osin ostettu vuonna 1909	230,873	71,875	18,850	8,609	1,935	177	23	5,684	26,148.2	107.75	—	3,451.83	280	23,848	2,066.42	—	1	—	7,823	96,246	05
Sekalaisia vähäisiä elintarpeita ja ylimääräistä kestitystä vuoden kuluessa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,029	06
Korjattu vaivaistal. v. 1909	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	—	—	—	1,400	30	25	—	379	—
S:n sekalaisia vihanneksia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—
Ruuanpitoon käytetty (19 kuollut)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	—	—	—	—	—	—	—	—	1,790	—
Taloudenhoitajattaren ja 4 palvelijattar. palkkaukset	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,292	50
Yhteensä	230,873	73,720	19,100	8,613	1,985	184	25	5,834	26,148.2	112.75	50	4,257.83	460	29,848	2,151.42	1,400	41	40	7,938	111,981	81
Siittämällä tullut lisää porsaita	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vähenee myytyjen 75 sian sekä jätteiden hinta . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	—	—	—	—	—	—	—	—	1,519	75
Yhteensä Smk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110,462	06
Säästöä vuoteen 1910.	580	930	150	130	100	225	1.75	170	145	2	53	1,150	50	9,150	—	—	20	20	125	9,865	94
Yht. kustannuksia Smk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100,596	12

Muist.: Vuonna 1909 jaettiin kaikkiaan 240,536 täyttä päiväannosta seuraavasti:

Työ- ja vaivaistalossa	122,413	
Työlaitoksessa	28,718	
Mielenvikaisten hoitolaitoksessa	89,405	240,536

Täyden päiväannoksen kustannus oli koko laitoksessa 41.82 p:iä.

VI. Kasvatuslautakunta.

Kasvatuslautakunnan kertomus vuodelta 1909 oli seuraavasisältöinen:

Kasvatuslautakuntaan ovat vuonna 1909 kuuluneet pastori E. Panelius, puheenjohtajana, lääketieteen tohtori, vapaaherra A. de la Chapelle, varapuheenjohtajana, sekä senaatinkamreeri R. Erenius, aistivialliskoulujentarkastaja V. Forsius, koulunjohtajatar S. Häggman ja vapaaherratar A. af Schultén jäseninä. Vuoden päättyessä oli pastori Paneliuksen ja aistivialliskoulujentarkastaja Forsiuksen vuoro erota lautakunnasta, minkä ohessa senaatinkamreeri Erenius, kaupunginvaltuustossa suoritettavanaan olevan rasittavan komiteatyön johdosta ilmoitti haluavansa vapautusta lautakunnan jäsenyydestä. Aistivialliskoulujentarkastaja Forsius on valittu uudestaan kolmivuotiskaudeksi 1910—12, jota vastoin pastori Paneliuksen sijaan, joka on muuttanut pois paikkakunnalta, on mainituksi kolmivuotiskaudeksi valittu pankinjohtaja K. V. Saurén sekä senaatinkamreeri R. Ereniuksen sijaan 1910 vuoden loppuun asti protokollasihteeri O. Zitting.

Vuonna 1909 on kasvatuslautakunnan toiminta jatkunut saman suunnitelman mukaan kuin edellisinäkin vuosina, mutta on entisestään laajentunut, sen johdosta että Bengtsårin uusi, vanhempia ja erikoisemmin pahatapaisia poikia varten tarkoitettu kasvatuslaitos voitiin kertomusvuoden alussa avata vähäiselle oppilasmäärälle. Sammatin pikkukoulu, joka pari vuotta takaperin pantiin väliaikaisesti kuntoon sellaisia poikia varten, jotka olivat liian nuoria tai joilla oli liian heikot pohjatiedot, jotta heitä kävisi menestyksellä opettaminen ylemmiksi kansakouluiksi järjestetyissä kasvatuslaitoksissa, on järjestetty uudestaan ja muutettu Vihdin pitäjän Vanjoen kylään, missä sen käytettäväksi on vuokrattu Skåttin ratsutilan päärakennus. Bengtsårin laitoksen lisäksi tultua on Helsingin kaupungin voimassa pitämäin kasvatuslaitosten luku kohonnut 9:ään. Näistä laitoksista on 7 poikia ja 2 tyttöjä varten. Bengtsårin kasvatuslaitos on varustettu oppilasasumalaitoksella ja tarkoitettu sekä ruotsia että suo-

mea puhuvia poikia varten, jota vastoin kaikki muut laitokset ovat yksikielisiä. Ruotsia puhuvia poikia varten on laitoksia eli oikeammin koulusiirtoloita Sipoon pitäjän Paipisissa sekä Porvoon pitäjän Laversissa ja Vekkoskella, suomea puhuvia poikia varten taas Nummen Tavolassa, Lohjan Karstulla ja Vihdin Vanjoella. Vekkosken pikkukouluun otetaan ainoastaan alemman kansakoulun kehitystilaan kuuluvia poikia, jota vastoin Vihdin koulusiirtola on järjestetty niin, että sinne voidaan paitsi tuollaisia poikia myös ottaa jokin määrä vanhempia poikia. Kaikki muut kasvatuslaitokset vastaavat niissä annettavaan opetukseen katsoen ylempää kansakoulua, mutta poikkeustapauksissa on tyttöjen kasvatuslaitoksiin myös otettu alemman kansakoulun iässä olevia lapsia. Paitsi varsinaista koulu-osastoa on Bengtsårin kasvatuslaitoksessa myös työosasto sellaisia poikia varten, jotka jo ovat käyneet ylemmän kansakoulun, mutta joiden on katsottu tarvitsevan käytännöllistä jälkikasvatusta, ennenkuin heidät käy sijoittaminen palvelukseen tai palauttaminen vanhempainsa huostaan.

Opetusta kasvatuslaitosten kouluissa on, mikäli mahdollista, annettu Helsingin kaupungin kansakouluille vahvistettujen opetuskaavain mukaisesti, ja yksityistenkin luo elätteelle annettujen hoidokkiensa koulunkäynnistä on lautakunta koettanut pitää parhaansa mukaan huolta. Samoinkuin aikaisemmin on yksityistapauksissa tehty, on myöskin vuonna 1909 lautakunnan määrärahalla kustannettu kasvatuslaitosten eräiden entisten oppilaiden oleskelu sopivissa ammattikouluissa, mikäli siitä on kustannuksia ollut. Niinpä on yhdelle Bengtsårin kasvatuslaitoksen oppilaalle hankittu pääsy Pinjaisten puutarhakouluun ja yhdelle Västankvarnin karjakkokouluun, kaksi on käynyt Turun kokki- ja stewardikoulun ja taas kaksi muista laitoksista päässyttä poikaa on vuoden varrella suorittanut kurssin maanviljelyskouluissa ja yksi karjakkokoulussa. Eräs Kemiön laitoksessa ollut tyttö on päässyt Turun ruotsalaisen yhteiskoulun neljännelle luokalle ja toinen, jolle yksityishenkilöt ovat taanneet tarpeellisen avustuksen, oppilaaksi Tammisaaren opettajatarseminaariin. Kolmas lautakunnan entisistä naispuolisista hoidokeista on, niinikään yksityishenkilöjen avustamana, ollut oppilaana Helsingin pikkukoulun-opettajatarseminaarissa.

Suomea puhuvain poikain rippikouluopetuksesta on tänäkin vuonna tehty sopimus Sammatin kappalaisen ja ruotsia puhuvain poikain samanlaisesta opetuksesta Sipoon kappalaisen kanssa, kun taas rippikouluikäiset tytöt ovat saaneet tuollaista opetusta niiden seurakuntain papistolta, missä he ovat asuneet.

1909 vuoden alussa oli kasvatuslautakunnan hoidon alaisina 177 lasta eli 120 poikaa ja 57 tyttöä. Vuoden varrella on lautakunnan huostaan otettu 49 lasta eli 35 poikaa ja 14 tyttöä, jota vastoin 20 lasta eli 14 poikaa ja 6 tyttöä on samaan aikaan lakannut nauttimasta avustusta lautakunnan määrärahasta. 1909 vuoden päättyessä oli niinmuodoin 206 lasta eli 141 poikaa ja 65 tyttöä kasvatuslautakunnan huollettavina. Pojista oli silloin 34 Bengtsårin kasvatuslaitoksessa, 21 Sipoon, 18 Nummen, 24 Lohjan, 14 Laversin ja 14 Vihdin laitoksessa sekä 6 Vekkosken pikkukoulussa; 7 oli annettu elätteelle yksityisten luo Sammattiin ja 1 Inkooseen, minkä ohessa 2 oli edellä mainituissa ammattikouluissa. Tytöistä kuului 25 Vanajan kasvatuslaitokseen ja 24 Kemiön laitokseen, 9 oli Vihdin Seimelän yksityisessä kasvatuslaitoksessa, 1 oli annettu elätteelle yksityiskotiin Sammattiin, 1 Espooseen, 1 Sipooseen ja 1 Helsingin kaupunkiin, minkä ohessa 3 oli edellä mainituissa oppilaitoksissa.

Valvonnan alaisten lasten terveydentila on ylipäätään ollut hyvä; sairaalahoidon tarpeessa olevat on tuotu Helsinkiin sellaista hoitoa saamaan, ellei heitä ole voitu ottaa lähimpään kunnan sairaalaan.

Useimpiin valvonnan alaisiin lapsiin nähden on lautakunta tänäkin vuonna voinut mielihyväkseen todeta, että heidän käytöksensä ei ole antanut aihetta mainittavasti painaviin muistutuksiin. Joitakin karkausyrityksiä on kuitenkin sattunut. Milloin tällaisia yrityksiä on tapahtunut sellaisten lasten keskuudessa, jotka jo ovat jonkin vuoden olleet kasvatuslautakunnan hoidossa, on syynä siihen tavallisesti ollut vanhempain yllytys, ja ovat nämä, elleivät ole onnistuneet itsekkäissä laskelmissaan lapsiin nähden, yksityistapauksissa kääntyneet viranomaistenkin puoleen kantelukirjelmillä. Muuan Vanajan kasvatuslaitoksen oppilas, joka oli tuotu Marian sairaalaan lääkärinhoitoa saamaan ja siellä joutunut alttiiksi äitinsä vaikutukselle, yritti Vanajaan palattuaan useita kertoja polttaa laitoksen, „päästäkseen sieltä“, niinkuin hän itse sanoi. Kun äiti siitä huolimatta myöhemmin koetti estää tytön kasvatusta, täytyi lautakunnan, saadakseen tytön tehokkaamman silmälläpidon alaiseksi, ilmoituttaa murhapolttoyritys asianomaiselle tuomioistuimelle, joka määräsi tytön pantavaksi yleiseen kasvatuslaitokseen. Ylipäätään käy sanominen, että suurimmat vaikeudet lautakunnan toimena olevassa kasvatustyössä eivät aiheudu kasvatettavista lapsista, vaan näiden vanhemmista ja omaisista.

Hankkiaksensa käytännöllistä jälkikasvatusta sen tarpeessa oleville pojille on lautakunnalla käytettävänään Bengtsårin kasvatuslaitos jota vastoin, kun on ollut hankittava jälkikasvatusta tytöille, jotka ovat olleet

sen pakottavassa tarpeessa, ei ole ollut käytettävänään muuta keinoa kuin pitää heidät vain kouluikäisiä tyttöjä varten olevissa laitoksissa. Kun nämä laitokset eivät tietenkään ole olleet varustettuja täyttämään niin vaativia tehtäviä, on vaikeuksia järjestyksen voimassapidossa tänäkin vuonna ilmaantunut, erittäinkin toisessa näistä laitoksista, ja on sentähden erityisen, vanhemmille ja mainittavammassa määrässä pahatapaisille tytöille tarkoitetun työlaitoksen tarve tänäkin vuonna ollut sangen tuntuva.

Kun ilmoituksia kasvatuslaitoksista päässeiden oppilaiden käytöksestä ei tietenkään saavu kasvatuslautakunnalle oppilaiden lakattua nauttimasta lautakunnan huolenpitoa, on lautakunnan mahdoton antaa lähimainkaan luotettavia tilastotietoja kasvatuslaitoksista päässeistä oppilaista. Mikäli lautakunnan tietoon on tullut, ovat pojista useimmat käyttäytyneet hyvin, mutta eräät, tiettävästi ainakin 8, on erinäisistä rikoksista tuomittu vankeusrangaistukseen. Moni taas on kohta kasvatuslaitoksesta päästyään saanut palata kotiinsa, jos vanhemmat ovat olleet kunnollisia ja voineet hankkia heille sopivaa tointa. Toiset ovat aluksi jääneet rengeiksi maaseudulle, mutta tavallisesti jo vuoden, parin päästä palanneet Helsinkiin, missä moni on saanut paikan kirjapainoissa ja työpajoissa, mutta jotkut ovat myös joutuneet rappiolle. Kolme maanviljelyskoulun käynyttä entistä oppilasta toimi pehtoreina ja yksi karjakkokoulun käynyt tuli syksyllä 1909 karjakoksi Bengtsårin maatilalle, mutta hukkui paria viikkoa myöhemmin luistelemassa ollessaan.

Laitoksista päässeistä tytöistä ovat kaikkein useimmat vähitellen palanneet Helsinkiin, luopuen heille hankituista paikoista. Useat heistä työskentelevät täkäläisissä tehtaissa, mutta jotkut ovat myös ruvenneet viettämään joutilasta ja siveetöntä elämää. Ainakin neljä näistä on synnyttänyt aviottomia lapsia, yhtä on jo useasti käsitelty irtolaisuudesta ja tiettävästi yksi on tuomittu vankeusrangaistukseen varkaudesta. Muutamat, vaikka verraten harvalukuiset, ovat kuitenkin eläneet kunnollisesti; 5 on vielä palvelijattarina, 4 on naimisissa ja verraten hyvissä oloissa ja 2 on pikkukoulun opettajattarina.

Edellä kerrotut epätyydyttävät tulokset kasvatuslautakunnan toiminnasta tyttöjen kasvatukseen nähden ovat saattaneet lautakunnan siihen vakaumukseen, että tätä kasvatustyötä ei, jos mieli sen täyttää tarkoituksensa, saa päättää, ennenkuin naispuoliset hoidokit ovat saavuttaneet semmoisen taidon jossakin ammatissa, ettei heidän tarvitse toimeentulonsa vuoksi tyytyä ainoastaan palvelijattarina työskentelemään. Kun he eivät voine saavuttaa sellaista ammattitaitoa muualla kuin nimenomaan heitä

varten järjestetyssä työlaitoksessa, ei tuollaisen laitoksen perustamista tältäkään kannalta katsoen käyne tuonnemmaksi lykkääminen.

Kuluneenakin vuonna on kasvatuslautakunta kahdessa tapauksessa ainoastaan holhouslautakunnan ja raastuvanoikeuden myötävaikutuksella voinut saada hoitoonsa lapsia, joiden vanhemmat ovat tällaista toimenpidettä vastustaneet. Sihteerin huolena oleva holhoojantoimi on siten lisääntynyt 56 tapaukseksi, jotka käsittävät kaikkiaan 89 lasta. Eräässä kolmannessakin tuollaisessa tapauksessa, jolloin ei kasvatuslautakunnan kuitenkaan tarvinnut ottaa lapsen kasvatusta huolekseen, on lautakunnan alotteesta aviottoman lapsen kasvatusoikeus tuomittu pois äidiltä ja siirretty holhoojalle.

Kasvatuslautakunnan toiminnasta on vuoden varrella ollut kustannuksia Smk 125,958: 90, josta määrästä on tarverahoiksi sekä lautakunnan sihteerin ja vahtimestarin palkkioksi käytetty Smk 5,162: 38.

Eri kasvatuslaitosten sekä elätteelleannon y. m. kesken ovat menot jakautuneet seuraavasti:

Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitos	Smk	51,548: 91
Sipoon Paipisten „	„	8,756: 40
Nummen Tavolan „	„	7,975: 59
Lohjan Karstun „	„	8,096: 08
Porvoon Laversin „	„	7,339: 08
Vanajan Paikkalan „	„	9,212: 23
Kemiön Gammelbyn „	„	10,335: 56
Vihdin Vanjoen „	„	7,221: 73
Porvoon Vekkosken „	„	3,176: 04
Yksityisten hoidettaviksi annetut	„	7,060: 90
Lääkärintarkastus	„	74: —

Bengtsårin kasvatuslaitoksen menot ovat niinmuodoin paljon ylittäneet laitoksen vahvistettuun rahasääntöön pannun 20,900 markan määrän, jota vastoin muiden laitosten menosäännöissä on voitu tehdä melko suuria säästöjä, jotka säästöt, samoinkuin kaupunginvaltuuston myöntämä 19,500 markan lisämäärärahakin, on käytetty Bengtsårin maatilaan ja laitokseen. Niihin syihin nähden, jotka ovat aiheuttaneet näin ylittämään tämän laitoksen rahasäännön, pyytää kasvatuslautakunta viitata joulukuun 2 päivänä 1909 kaupunginvaltuustolle lähettämäänsä kirjelmään n:o 69.

VII. Sedmigradskyn pientenlastenkoulu ja Marian turvakoti.

Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunnan kertomus vuodelta 1909 oli seuraava:

Näiden koululaitosten johtokuntaan ovat vuonna 1909 kuuluneet seuraavat kaupunginvaltuuston allamainituiksi vuosiksi valitsemat henkilöt:

professorit A. G. Wallensköld ja V. Th. Homén, valitut vuosiksi 1907—09;

yliopettaja tohtori Georg Borenius ja pastori Emil Murén, valitut vuosiksi 1908—10;

professori K. R. Wahlfors ja kansakoulujentarkastaja Albert Lilius, valitut vuosiksi 1909—11; sekä

johtokunnan valitsema koulujen taloudenhoitaja, luutnantti Aug. Fabritius, joka myös on toiminut johtokunnan sihteerinä.

Puheenjohtajana on vuoden varrella toiminut professori Wahlfors sekä varapuheenjohtajana professori Wallensköld.

Opetuksesta ja koulunhoidosta ovat huolta pitäneet:

Sedmigradskyn pientenlastenkoulussa Oikokadun 7:ssä neiti Elin Skogman, apunansa opettajatar Blonny Hannén ja opastaja Anna Malmström;

Sedmigradskyn pientenlastenkoulun haaraosastossa Neljännen linjan talossa n:o 13 neiti Nanny Lagerblad; ja

Marian turvakodin pientenlastenkoulussa Annankadun 5:ssä pastorinrouva Anni Hofström, apunansa opastajat Irene Gren ja Hanna Kostian kevät- sekä opastaja Sigrid Carlsson syyslukukaudella.

Koulujen toiminta alkoi tammikuun 15 päivänä, päättyi kevätlukukaudella toukokuun 29 päivänä tavanmukaisella huviretkellä Korkeasaareen, jatkui syksyllä syyskuun 1 päivästä ja päättyi joulukuun 18—20

päivänä pidetyillä lucia-juhlilla, joissa varattomammille oppilaille luvattiin jalkineita, jotka jaettiin heille seuraavan lukukauden alussa.

Joka päivä on lapsille koulutyön päätyttyä annettu lämmin ruoka-annos.

Niiden oppilaiden puolesta, joiden vanhempain katsottiin voivan suorittaa maksua kouluun, maksettiin 1 markka kuukaudessa, ja oli maksavain oppilaiden lukumäärä:

Oikokadun koulussa 30 kevät- ja 39 syyslukukaudella;

Kallion koulussa 28; sekä

Marian turvakodissa 24 kevät- ja 26 syyslukukaudella.

Opetus kaikissa kolmessa koulussa oli järjestetty Fröbelin lastentarhametodin mukaan, ja kuului siihen opettajattarien kertomuksia lasten uskonnollisten ja siveellisten tunteiden herättämiseksi sekä heidän ymmärryksensä ja käsityskykynsä kehittämiseksi, sopivain pikkukertomusten ulkolukua, laskentoa, kirjoitusta, käsitöitä, laulua, voimistelua ja liikuntaleikkejä.

Koulutuntien luku on ollut kolme päivässä, ja on nämä jaettu tavallisesti puoli tuntia kestäviin oppitunteihin, kuten seuraavat eri kouluista annetut tiedot tarkemmin osottavat:

Oikokadun varrella oleva Sedmigradskyn pientenlastenkoulu.

Kevätlukukauden alussa oli oppilasluku 60, joka jakautui koulun kahdelle osastolle (luokalle) siten, että 19 poikaa ja 11 tyttöä oli ensimäisellä sekä 8 poikaa ja 22 tyttöä toisella luokalla.

Oppilaista oli kevätlukukauden alussa:

ensimäisellä luokalla:

1	lapsi	4 vuotias
18	lasta	5 vuotiaita
11	„	6 „

toisella luokalla:

1	lapsi	5 vuotias
23	lasta	6 vuotiaita
6	„	7 „

Kevätlukukauden lopussa päästettiin koulusta 37 lasta, nimittäin 15 poikaa ja 22 tyttöä. Näistä siirtyi:

1 tyttö neiti Eichingerin, 2 tyttöä neiti Nordmanin, 2 tyttöä neiti

Laurellin sekä 1 poika neiti Albrechtin valmistavaan kouluun, muut alempaan kansakouluun.

Syyslukukauden alussa kirjoitettiin kouluun 37 lasta, eli 15 poikaa ja 22 tyttöä, joten oppilasluku jälleen oli 60. Tästä oppilasmäärästä oli 12 poikaa ja 18 tyttöä ensimäisellä sekä 15 poikaa ja 15 tyttöä toisella luokalla.

Opetusta koulun aineissa on annettu seuraavaa jaoitusta noudattaen:

Kertomuksia: 2 opetustuntia ensimäisellä luokalla + 2 toisella luokalla, havainto-opetusta: 2 + 2, laskentoa: 2 + 2, kirjoitusta: 4 + 4, piirustusta: 2 + 2, tikkujen asettelua: 1 + 0, pintojen asettelemista: 1 + 0, ulkolukua: 2 + 2, voimistelua: 2 + 2, vohvelikangastöitä: 0 + 2, niinitöitä: 0 + 2 (45 minuuttia).

Muist. Ulkoluku- ja voimistelutunnit ovat kestäneet 15 minuuttia.

Poissaolot nousivat kevätlukukaudella noin 9 %:iin ja syyslukukaudella noin 5 %:iin opetustuntien luvusta.

Kalliossa oleva Sedmigradskyn pientenlastenkoulu.

Kevätlukukauden alussa oli oppilasluku 36, nimittäin 22 tyttöä ja 14 poikaa.

Näistä oli:

2	lasta	4	vuotiaita
5	„	5	„
21	„	6	„
8	„	7	„

Kevätlukukauden lopussa erosi 23 oppilasta siirtyäkseen 7 vuotta täytettyänsä alempaan kansakouluun. Syyslukukauden alussa oli oppilasluku sama kuin kevätlukukaudellakin, nimittäin 36, niistä 16 poikaa ja 20 tyttöä.

Tunnit jakautuivat kouluaineiden kesken seuraavasti:

Kertomuksia: 1, havainto-opetusta: 2, uskontoa: 1, laskentoa: 2, laulua: 2, ulkolukua: 3, tikkujen asettelemista: 2, paperintaittamista: 1, voimistelua: 2.

Laululeikkejä ja käsitöitä oli joka päivä.

Poissaolot vastasivat kevätlukukaudella noin 6 % ja syyslukukaudella noin 5 % opetustunneista.

Marian turvakoti.

Kevätlukukauden alussa oli koulun oppilasluku 60, eli 23 poikaa ja 37 tyttöä.

Oppilaista oli:

1	lapsi	4 vuotias
12	lasta	5 vuotiaita
39	„	6 „
8	„	7 „

Lukuvuoden lopussa erosi 39 oppilasta, nimittäin 15 poikaa ja 24 tyttöä.

Eri kouluaineisiin käytettiin seuraava tuntimäärä:

Kertomuksia: 2, havainto-opetusta: 2, laskentoa: 2, kirjoitusta: 2, piirustusta: 2, rakentamista: 2, tikkujen asettelemista: 2, ompelua: 3, punomista: 3, paperintaittamista: 2, pintain asettelua: 2, muovailua: 1, ulkolukua: 2, laulua: 3.

Voimistelua tai järjestettyjä leikkejä oli opetustuntien välillä 5—10 minuutin aikana.

Poissaolot nousivat kevätlukukaudella 7.3 %:iin ja syyslukukaudella 7.0 %:iin opetustunneista.

Vuoden varrella on koulujen opettajisto väsymättömällä innolla ja alttiilla harrastuksella hoitanut tehtävänsä.

Pientenlastenkoulujen tilit ovat kaupunginvaltuuston sitä varten valitsemat tarkastajat, professori Ernst Nordström ja kauppias Alex. F. Lindberg, tarkastaneet.

Kokouksessaan helmikuun 4 päivänä 1909 päätti johtokunta tilintarkastajain työn ja ajanhukan korvaukseksi määrätä heille kumpaisellekin palkkioksi 60 markkaa.

Kirjelmässä joulukuun 10 päivältä 1908 sai johtokunta ilmoituksen, että rahatoimikamari oli kansakoulujenjohtokunnan ehdotuksesta päättänyt vuosittain Marian turvakodille maksaa sen 1,050 markan 40 pennin suuruisen pääoman vuosikorot, jonka talonomistaja H. O. Kreuger oli elokuun 20:ntena 1868 päivätyssä testamentissaan lahjoittanut „Helsingin pientenlastenkoulun“ hyväksi, ja oli tämän pääoman korko käytettävä oppilaiden avustukseksi sekä oppilaan hyvä käytös, ahkeruus ja edistys etusijassa

otettava huomioon apurahoja annettaessa. Näiden määräysten mukaisesti annettiin kevätlukukauden päättyessä 54 markkaa 9 markan suuruisina avustuksina 6 oppilaalle.

Johtokunnan vuodelta 1908 antaman kertomuksen lopussa mainittu pientenlastenkoulujen tärkeimmän kiinteistön P. Esplanadikadun talon n:o 21 muutosrakennustyö, joka alotettiin marraskuun 1 päivänä mainittua vuotta, jatkui keväällä ja kesällä 1909 tuntuvasti lisätyin työvoimin ja niin kiireisesti kuin käytettävänä oleva erittäin ahdas tila salli.

Huolimatta niistä suurista vaikeuksista, joita johtui viimeksi mainitusta seikasta sekä siitä, että koko talon perustus täytyi tehdä aivan uudestaan, syystä että rakennusmuurien alla oleva puusta tehty varuspohja oli lopen laho, onnistuttiin kuitenkin saamaan rakennustyö alkusyksyyn niin pitkälle, että sen pääasiallisin osa, joka käsitti Pohjoismaisen biografiyhtiön käytettäväksi rakennetun näytäntösalin siihen kuuluvine sivuhuoneineen, voitiin luovuttaa tarkoitukseensa syyskuun alussa sekä matkailijayhdistykselle, valokuvaaja C. Kleinille ja osuuskunta Osmolalle vuokratut huoneistot ottaa käytäntöön lokakuun 1 päivänä.

Saatuaan tähän aikaan varmuutta siitä, että rakennustöiden lopettamiseen ja kustannusten suorittamiseen tarvittaisiin näitä töitä varten olevain varain lisäksi noin 80,000 markkaa teki johtokunta marraskuun 4 päivänä 1909 kaupunginvaltuustolle esityksen luvan saamisesta mainitun määräisen kiinnityslainan ottamiseen.

Tässä yhteydessä anoi johtokunta oikeutusta saada lainan hankinnan helpottamiseksi hakea lainhuudatusta kaupunginvaltuuston Sedmigradskyn pientenlastenkoululle luovuttamaan Oikokadun taloon n:o 7 voidakseen sitten siihen siirtää jonkin osan tämän talon rakentamista varten vuonna 1904 otetusta, mutta P. Esplanadikadun varrella olevaan taloon kiinnitetystä 130,000 markan lainasta.

Tätä johtokunnan esitystä ei kaupunginvaltuusto ehtinyt vuoden varrella loppuun käsitellä; tässä kuitenkin jo sopinee mainita että, mitä viimeksi mainitun talon uutisrakennukseen tarvittavaan lainaan tulee, lupa sen ottamiseen myönnettiin tammikuussa 1910.

VIII. Kansankirjasto ja lukusali.

Kansankirjaston ja lukusalin hallituksen kertomus vuodelta 1909 [1]) oli seuraavaa sisällystä:

Kansankirjaston ja lukusalin hallitukseen ovat vuonna 1909 kuuluneet päätirehtööri Richard Sievers, puheenjohtajana, professori J. N. Reuter ja lehtori Hugo Bergroth varsinaisina, sekä tohtori Albin Lönnbeck, professori Kustavi Grotenfelt ja tohtori Yrjö Hirn varajäseninä.

Laitoksen henkilökunnassa on tapahtunut ainoastaan se muutos, että pääkirjaston toiseksi vahtimestariksi siitä toimesta toukokuun 1 päivänä eronneen vahtimestari E. Engmanin sijaan on otettu kirjansitoja V. Louhi.

Luettelon laadintatyössä ovat vuoden varrella kansakoulunopettaja W. Sippola ja ylioppilas Y. O. Ruuth olleet apuna.

Vuonna 1909 on kirjaston lainausliike edelleenkin rivakasti lisääntynyt. Näin on erittäinkin laita pääkirjaston, mutta myös Töölön ja Hermannin haaraosastojen. Sörnäsin haaraosastossa on kirjalainain lisääntyminen ollut verraten vähäinen, mihin pääasiallisimpana syynä lienee ollut Hermannin haaraosaston syntyminen, joka haaraosasto on vetänyt puoleensa osan Sörnäsin haaraosaston aikaisempaa lukijapiiriä. Sörnäsin haaraosaston ahtaan huoneistonkin johdosta on sen toiminnan sanottavampi laajeneminen mahdoton. Ilmeisenä esiintyy haaraosaston oman talon tarve, jonka talon kaupunginvaltuusto onkin vuoden varrella päättänyt rakennettavaksi, kuitenkaan määräämättä milloin rakennustyö on alotettava.

Pääkirjastossakin on tilanpuute ollut tuntuva, erittäinkin mitä lukusaleihin tulee. Erikoisen lasten lukusalin ja lainausosaston tarve niinikään esiintyy entistään tuntuvampana.

---

[1]) Kertomukseen liittyvät taulukkotiedot lainausliikkeestä sekä käynneistä lukusaleissa ovat julkaistuina Helsingin kaupungin Tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1909.

Kirjastossa vuoden varrella toimeenpannuista muutoksista on uuden lainausjärjestelmän, Newarkin järjestelmän, käytäntöön ottaminen tärkein. Mainittua järjestelmää, joka saattaa mahdolliseksi nopean toimituksen ja muissakin kohdin, etusijassa tilaston kannalta, tarjoo etuja, on toukokuun alusta lähtien käytetty pääkirjaston lainausliikkeessä. Edelleen on pääkirjaston ruotsinkieliseen lainausosastoon laitettu sähköllä käypä kirjahissi, joka tuntuvasti helpottaa kirjain kuljetusta alakerroksen ja gallerian välillä. Pääkirjaston sanomalehtisaliin on maalari J. V. Rissanen valmistanut rautatehtaassa työskenteleviä miehiä esittävän freskomaalauksen. Tämä maalaus on saman taiteilijan aikaisemmin saliin tekemän seinämaalauksen sisarkuva. Kirjaston kirjat on sidottu pestäviin kansiin. Näin on tehty kirjain pysyttämiseksi siistimmässä kunnossa, mikä lainauksen lisääntymisen johdosta on sangen vaikeaa ja tuskin mahdollista ennenkuin kirjain ostoon käytettävää määrärahaa on niin paljon korotettu, että enimmin käytetyt kirjat käy usein uusiminen. Lisäksi ansaitsee mainitsemista, että pääkirjastossa on vuoden varrella toimeenpantu n. s. lasten satuiltoja, joissa on ollut kuuntelijoita ahdinkoon asti. Neiti Isa Blåfield ja rouva Thyra Therman ovat hyväntahtoisesti kertoneet satuja lapsille, tavallisesti joka toinen lauantai.

Lahjoilla ovat kirjastoa muistaneet lääkintöneuvoksetar L. Florin, tohtorinrouva Mary Lindberg, neiti Eklund, rouva Mathilda Roslin-Kalliola, maisteri Modeen sekä Hufvudstadsbladet lehden toimitus.

Painosta on vuoden varrella julkaistu pääkirjastoon vuonna 1908 hankittujen kirjain ruotsinkielinen ja suomenkielinen lisäluettelo, Töölön haaraosastoon vuosina 1905—08 hankittujen kirjain ruotsinkielinen ja suomenkielinen luettelo sekä kertomus kirjaston toiminnasta vuonna 1908.

Kirjastossa on vuoden varrella käynyt useita maaseudun kirjastonhoitajia erikoisesti hankkimassa tietoja käytäntöön otetusta uudesta lainausjärjestelmästä.

Päälaitoksessa, Rikhardinkadun 3:ssa, ovat kirjaston lainausosastot kuluneena vuonna olleet yleisölle avoinna joka päivä, paitsi pitkänäperjantaina, juhannusaattona, juhannuspäivänä, jouluaattona ja joulupäivänä sekä kesäkuukausina (kesä—elokuulla) sunnuntaisin. Lainauspäiviä oli siten 347. Vuonna 1908, jolloin sekä ruotsin- että suomenkielinen lainausosasto kirjavaraston inventtauksen johdosta pidettiin suljettuina kesäkuun 1

ja 15 päivän välinen aika sekä ruotsinkielinen lainausosasto sitä paitsi oli muuton johdosta suljettuna syyskuun 22—24 päivänä, oli ruotsinkielisen osaston lainauspäiväin luku 332 ja suomenkielisen 335. Päivittäinen lainausaika on molemmissa osastoissa ollut: arkipäivin klo 1—3 ja 5—8 i. p., sunnuntaisin ja pyhäpäivin klo 4—7 i. p. Pääkirjaston suomalaista lainausosastoa on nimittäin vuoden alusta lähtien pidetty avoinna yhtä kauan kuin ruotsalaistakin osastoa, siis myöskin klo 1—3 i. p. kaikkina arkipäivinä, minkä ajan se ennen oli suljettuna.

Sörnäsin haaraosasto on tammi—toukokuulla sekä syys—joulukuulla ollut lainausta varten yleisölle avoinna samoina päivinä kuin päälaitoskin: arkipäivin klo 5—8 sekä sunnuntaisin ja pyhäpäivin klo 4—7 i. p. Kesä—elokuulla oli kirjasto, niinkuin kesäisin on ollut tavallista, yleisön käytettävänä ainoastaan tiistaisin, torstaisin ja lauantaisin. Lainauspäiviä oli 309, sen sijaan että vastaava luku vuonna 1908 oli 303.

Töölön ja Hermannin haaraosastoissa on lainausliikettä niinikään harjoitettu samoina päivinä kuin pääkirjastossakin, paitsi kesäiseen aikaan (kesä—elokuulla), jolloin haarakirjastot pidettiin ainoastaan keskiviikkoisin ja lauantaisin avoinna lainausta varten. Kumpaisessakin haaraosastossa on lainausaika ollut klo 5—7 i. p. Lainauspäiväin luku oli molemmissa haaraosastoissa 295; vuonna 1908 pidettiin Töölön haaraosastoa avoinna 292 päivää, Hermannin haaraosastoa taas, joka alotti toimintansa syyskuun 10 päivänä, 111 päivää.

Pääkirjastosta annettiin vuonna 1909 180,672 (vuonna 1908: 158,388) kirjalainaa, Sörnäsin haaraosastosta 33,612 (vuonna 1908: 33,381), Töölön haaraosastosta 7,379 (vuonna 1908: 6,378) ja Hermannin haaraosastosta 5,797 (vuonna 1908: 1,161) kirjalainaa. Kaikista laitoksista annettiin kirjalainoja yhteensä 227,460 (vuonna 1908: 199,308). Lainain keskimäärä kutakin lainauspäivää kohti oli pääkirjastossa 521, Sörnäsin haaraosastossa 109, Töölön haaraosastossa 25, Hermannin haaraosastossa 20, yhteensä 675; 1908 vuoden vastaavat luvut olivat pääkirjastosssa 475, Sörnäsin haaraosastossa 110, Töölön 22 ja Hermannin haaraosastossa 10, yhteensä 617. — Lainoja annettiin pääkirjastosta 102,198 (vuonna 1908: 88,727) kertamaksusta, jota vastoin 70,002 (vuonna 1908: 61,974) lainaa annettiin puolivuotis- ja 8,472 (vuonna 1908: 7,687) kuukausitilauksesta; Sörnäsin haaraosastosta annettiin 23,199 (vuonna 1908: 23,287) lainaa kertamaksusta, 8,256 (vuonna 1908: 8,877) puolivuotis- ja 2,157 (vuonna 1908: 1,217) kuukausitilauksesta; Töölön haaraosastosta 5,139 (vuonna 1908: 4,647) lainaa kertamaksusta, 1,452 (vuonna 1908: 1,169) puolivuotis- ja

788 (vuonna 1908: 562) kuukausitilauksesta; Hermannin haaraosastosta 3,840 (vuonna 1908: 863) lainaa kertamaksusta, 880 (vuonna 1908: 220) puolivuotis- ja 1,077 (vuonna 1908: 78) kuukausitilauksesta, joten kaikista laitoksista annettiin 134,376 (vuonna 1908: 117,524) lainaa kertamaksusta, 80,590 (vuonna 1908: 72,240) puolivuotis- ja 12,494 (vuonna 1908: 9,544) kuukausitilauksesta. — Lainaksi annetuista kirjoista oli pääkirjastossa 107,474 (59.49 %) ruotsin- ja 73,198 (40.51 %) suomenkielisiä, Sörnäsin haaraosastossa 12,262 (36.48 %) ruotsin- ja 21,350 (63.52 %) suomenkielisiä, Töölön haaraosastossa 3,739 (50.67 %) ruotsin- ja 3,640 (49.33 %) suomenkielisiä, Hermannin haaraosastossa 3,649 (62.95 %) ruotsin- ja 2,148 (37.05 %) suomenkielisiä ja siten kaikkiaan 127,124 (55.89 %) ruotsin- ja 100,336 (44.11 %) suomenkielisiä. Vastaavat numeroluvut vuodelta 1908 olivat: pääkirjastossa 96,321 (60.81 %) ruotsin- ja 62,067 (39.19 %) suomenkielistä kirjaa, Sörnäsin haaraosastossa 11,375 (34.08 %) ruotsin- ja 22,006 (65.92 %) suomenkielistä kirjaa, Töölön haaraosastossa 3,456 (54.19 %) ruotsin- ja 2,922 (45.81 %) suomenkielistä kirjaa, Hermannin haaraosastossa 451 (38.85 %) ruotsin- ja 710 (61.15 %) suomenkielistä kirjaa eli yhteensä 111,603 (56.0 %) ruotsin- ja 87,705 (44.0 %) suomenkielistä kirjaa. — Mitä kirjavaraston eri osastoista annettuun lainamäärään tulee, oli se pääkirjaston ja haaraosastojen eri osastoilla seuraava:

I	(uskonto)	0.39 %	(v. 1908:	0.40 %)
II	(historia ja elämäkerralliset kuvaukset).	3.07 %	(„	3.25 %)
III	(maantieto ja matkakuvaukset)	1.39 %	(„	1.39 %)
IV	(romaanit, kertomukset ja sadut) . . .	87.21 %	(„	86.61 %)
V	(runot, näytelmät, kirjallisuus-, oppi- ja taidehistoria)	2.91 %	(„	3.22 %)
VI	(terveysoppi, lääkintötaito, luonnontiede, matematiikka ja teknologia)	1.89 %	(„	1.99 %)
VII	(oikeus- ja valtio-oppi, yhteiskuntakysymykset, valtiopäiväasiakirjat ja talousoppi).	0.54 %	(„	0.53 %)
VIII	(kielet)	0.59 %	(„	0.60 %)
IX	(muut ja sekalaiset aineet)	2.01 %	(„	2.01 %)

kaikista lainoista. Niinkuin näkyy, on kaunokirjallisesta osastosta annettujen lainain luku edelleen suhteettoman suuri.

Kirjastosta vuonna 1909 annetuista lainoista on 195 vielä palauttamatta. Näistä on 187 annettu pääkirjastosta, 5 Sörnäsin ja 3 Töölön haaraosastosta.

Kirjavarastossa vuonna 1909 tapahtuneet muutokset näkyvät alla olevasta taulusta:

	Nidoksien lukumäärä.				
	Tammik. 1 p. 1909.	Poistettu v. 1909.	Tullut lisää v. 1909.	Lisäys.	Tammik. 1 p. 1910.
Ruotsalaisia kirjoja.	26,195	377	1,973	1,596	27,791
Suomalaisia kirjoja.	18,088	299	1,647	1,348	19,436
Yhteensä	44,283	676	3,620	2,944	47,227

Tulot lainausliikkeestä ovat olleet seuraavat:

Kuukausi.	Pääkirjastossa.		Sörnäsin haaraosastossa.		Töölön haaraosastossa.		Hermannin haaraosastossa.		Yhteensä.	
	Smk.	p:iä.	Smk.	p:iä.	Smk.	p:iä.	Smk.	p:iä.	Smk.	p:iä.
Tammikuu	913	20	155	05	52	20	32	65	1,153	10
Helmikuu.	803	85	144	30	29	85	27	30	1,005	30
Maaliskuu	910	—	181	45	50	30	31	—	1,172	75
Huhtikuu	853	25	159	90	35	90	28	50	1,077	55
Toukokuu.	659	75	129	90	22	30	22	30	834	25
Kesäkuu	576	25	86	95	14	95	13	95	692	10
Heinäkuu	633	40	108	10	11	15	8	60	761	25
Elokuu	599	15	98	35	11	95	10	50	719	95
Syyskuu	746	10	105	20	22	40	18	90	892	60
Lokakuu	872	10	155	80	37	10	29	05	1,094	05
Marraskuu	850	80	161	05	36	25	28	90	1,077	—
Joulukuu	832	60	159	75	41	45	23	65	1,057	45
Yhteensä	9,250	45	1,645	80	365	80	275	30	11,537	35

Nämä summat jakaantuvat seuraaviin pääeriin:

	Pääkirjastossa.			Sörnäsin haara-osastossa.			Töölön haara-osastossa.			Hermannin haaraosas-tossa.			Yhteensä.		
	Luku.	Smk.	p:iä.	Luku.	Smk.	p:iä.	Luku.	Smk.	p:iä.	Luku.	Smk.	p:iä.	Luku.	Smk.	p:iä.
Kerralta maksetut lainat à 5 p:iä . .	102,198	5,109	90	23,199	1,159	95	5,139	256	95	3,840	192	—	134,376	6,718	80
Puolivuositilaukset à 1 mk	1,997	1,997	—	194	194	—	32	32	—	25	25	—	2,248	2,248	—
Kuukausitilaukset à 25 p:iä	781	195	25	177	44	25	67	16	75	84	21	—	1,109	277	25
Maksetut sakot à 50 p:iä	2,685	1,342	50	301	150	50	38	19	—	50	25	—	3,074	1,537	—
Ruots. luett. myyty à 5 p:iä	—	—	—	—	—	—	11	—	55	—	—	—	11	—	55
Ruots. luett. myyty à 10 p:iä	652	65	20	19	1	90	55	5	50	—	—	—	726	72	60
Ruots. luett. myyty à 15 p:iä	—	—	—	45	6	75	—	—	—	—	—	—	45	6	75
Ruots. luett. myyty à 25 p:iä	1	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	25
Ruots. luett. myyty à 60 p:iä	73	43	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	43	80
Ruots. luett. myyty à 1 mk	102	102	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	102	102	—
Suom. luett. myyty à 5 p:iä	370	18	50	—	—	—	3	—	15	—	—	—	373	18	65
Suom. luett. myyty à 10 p:iä	—	—	—	37	3	70	63	6	30	—	—	—	100	10	—
Suom. luett. myyty à 15 p:iä	19	2	85	60	9	—	—	—	—	—	—	—	79	11	85
Suom. luett. myyty à 25 p:iä	54	13	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54	13	50
Suom. luett. myyty à 40 p:iä	44	17	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	17	60
Suom. luett. myyty à 55 p:iä	12	6	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	6	60
Suom. luett. myyty à 60 p:iä	30	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	18	—
Sekalaista	—	317	50	—	75	75	—	28	60	—	12	30	—	434	15
Yhteensä	—	9,250	45	—	1,645	80	—	365	80	—	275	30	—	11,537	35

Vuonna 1908 oli lainausliikkeestä tuloja pääkirjastossa Smk 8,530: 85, Sörnäsin haaraosastossa Smk 1,664: 95, Töölön haaraosastossa Smk 318: 60 ja Hermannin haaraosastossa Smk 70: 05 eli yhteensä Smk 10,584: 45.

Päälaitoksen lukusalit ovat vuonna 1909 olleet yleisön käytettävinä joka päivä, paitsi juhannusaattona, juhannuspäivänä, jouluaattona ja joulupäivänä. Samoinkuin edellisinäkin vuosina ovat alakerran lukusalit olleet avoinna klo 10 a. p.—9 i. p. (sunnuntaisin ja pyhäpäivin sekä pyhäpäiväilloin klo 8 asti i. p.), yläkerran lukusalit taas klo 5—9 i. p. (sunnuntaisin ja pyhäpäivin sekä juhla-aattoina klo 4—8 i. p. ja kesäkuun 1 päivästä joulukuun 31 päivään päivittäin klo 5—8 i. p.). Sanomalehtisalissa on vuoden

varrella ollut yleisön käytettävinä 21 ruotsin- ja 29 suomenkielistä sanomalehteä, edellisiä 36 ja jälkimäisiä 44 eli kaikkiaan 80 kappaletta, sekä 9 ruotsin- ja 8 suomenkielistä aikakauslehteä (kappale kutakin), muissa lukusaleissa 63 ruotsin- ja 60 suomenkielistä aikakaus- ja lastenlehteä, edellisiä 81 ja jälkimäisiä 85 kappaletta, 2 saksalaista kuvalehteä, 2 norjalaista aikakauslehteä ja yksi englantilainen kuvalehti (kappale kutakin) sekä 6 kaksikielistä ruotsalaista ja suomalaista aikakauslehteä (7 kappaletta). — Lukusaleissa käyntien lukumäärä on vuonna 1909 ollut noin 222,829, josta määrästä alakerroksen huoneistojen osalle tuli noin 130,499 ja yläkerroksen 92,330 käyntiä. Käyntien päivittäinen keskimäärä oli edellisessä tapauksessa 361 ja jälkimäisessä 256, yhteensä 617. Vuodelta 1908 olivat vastaavat luvut 206,555 eli 119,480 käyntiä ala- ja 87,075 käyntiä yläkerroksen lukuhuoneistossa; päivittäiset keskimäärät olivat 330 ja 251, yhteensä 581.

Sörnäsin haaraosaston lukusali on vuoden varrella ollut yleisön käytettävänä joka päivä, paitsi pitkänäperjantaina, juhannusaattona, juhannuspäivänä, jouluaattona ja joulupäivänä, klo 10 a. p.—9 i. p. (sunnuntaisin ja pyhäpäivin kuitenkin ainoastaan klo 9—12 a. p. ja 6—9 i. p.). Siellä on ollut esillä 11 ruotsin- ja 17 suomenkielistä sanomalehteä, edellisiä 16 ja jälkimäisiä 25 eli yhteensä 41 kappaletta. Sen ohessa on kirjastohuoneessa ollut käytettävänä 47 aikakaus- ja lastenlehteä, niistä 23 ruotsin- ja 24 suomenkielistä, edellisiä 27 ja jälkimäisiä 32 kappaletta. Mainituista aikakauslehdistä on vuoden jälkipuoliskolla 3 ruotsin- ja 3 suomenkielistä pidetty yleisön käytettävänä lukusalissa.

Töölön, Hermannin ja Tehtaankadun 36:n haaraosastojen lukusalit ovat olleet yleisölle avoinna joka päivä, paitsi juhannusaattona, juhannuspäivänä, jouluaattona ja joulupäivänä, sanomalehtihuoneet klo 10—2 ja 4—9, Töölön aikakauslehtihuone klo 5—7, Hermannin klo 5—8 sekä Tehtaankadun klo 6—8 i. p. Tölöön haaraosaston aikakauslehtihuonetta pidettiin kuitenkin kesä—elokuulla avoinna ainoastaan samoina päivinä kuin kirjastoakin, s. o. keskiviikkoisin ja lauantaisin, ja Hermannin haaraosaston sanomalehtihuone on vuoden jälkipuoliskolla suljettu sunnuntaisin ja pyhäpäivin jo klo 8 i. p. Mitä sanoma- ja aikakauslehtien lukuun tulee, on yleisön käytettävänä ollut Töölön haaraosastossa 5 ruotsin- ja 8 suomenkielistä sanomalehteä, edellisiä 7 ja jälkimäisiä 11 kappaletta, sekä 9 ruotsin- ja 10 suomenkielistä aikakaus- ja lastenlehteä (kappale kutakin), Hermannin haaraosastossa 4 ruotsin- ja 8 suomenkielistä sanomalehteä, edellisiä 6 ja jälkimäisiä 12 kappaletta, sekä 9 ruotsin- ja 10 suomenkie-

listä aikaus- ja lastenlehteä (kappale kutakin), Tehtaankadun 36. haara-osastossa 7 ruotsin- ja 8 suomenkielistä sanomalehteä, edellisiä 11 ja jälkimäisiä 13 kappaletta, ynnä 12 ruotsin- ja 12 suomenkielistä aikakaus- ja lastenlehteä (kappale kutakin).

IX. Rakennustentarkastus.

Rakennustentarkastajan maistraattiin antama kertomus vuodelta 1909 oli seuraavaa sisällystä:

Vuonna 1909 on toimitettu 581 luetteloihin pantua katselmusta ja tehty parisataa kirjaanpanematonta käyntiä eri rakennusmailla, toimitettu 25 koekuormitusta, annettu 102 katselmus- ja 68 hakukirjaa sekä tarkastettu 169 rakennelaskelmaa, jota paitsi on laadittu ehdotus voimassa olevain rakennusjärjestysten muuttamiseksi ja täydentämiseksi, ehdotus kuormitusten ja luvallisten ainejännitysten ohjeiksi rakennusrakenteita laskiessa tarkastettavaksi rakennusjärjestysten uudistuksen yhteydessä, ehdotus piirustusten vahvistamisessa noudatettavaksi uudeksi tariffiksi, sekä arkkitehtiklubin valtuutettujen kera laadittu ehdotus uudeksi rakennusjärjestykseksi. Silmälläpidon alaisia rakennusmaita oli 249.

Rakennustentarkastuskonttorin neuvotteluaika on alkuaan ollut määrätty olevaksi klo 1—2 i. p. Erilaatuisia tietoja haluavien henkilöjen monilukuisuuden johdosta on tätä vastaanottoaikaa pitennetty, ja usein on aika klo 12:sta päivällä klo 4:ään i. p. kulunut yksinomaan yleisön palvelemiseen. Katselmuksia koskevain ilmoitusten tekemistä varten on konttori pidetty avoinna klo 11 a. p.—3 i. p.

Toistaen viime vuonna maistraattiin annetuissa kirjelmissä esittämäni toivomukset, joissa mainitsemillani syillä olen huomauttanut, että rakennustentarkastuksessa tarpeellista henkilökuntaa on tuntuvasti lisättävä, täytyy minun vakavimmin pelätä, että tarkastus tänä vuonna vie niin paljon aikaa, ettei kaksi henkilöä missään tapauksessa ehdi toimittamaan tarpeellisia katselmuksia, tarkastamaan piirustuksia ja laskelmia sekä samalla antamaan yleisölle neuvoja ja tietoja.

Olot työmailla ovat tosin vuodesta 1908 lähtien jossain määrin parantuneet, mutta hutiloimishalu on edelleenkin sangen suuri ja on näin laita pääasiallisimmin perustustöihin ja rautarakenteisiin nähden.

Siltä ajalta, jolloin minä alotin toimintani, on olemassa 18 aivan valmista, mutta vielä lopullisesti katsastamatonta rakennusyritystä.

Vuonna 1909 alulle pantujen rakennusyritysten kuutiosisällys on noin 1,000,000 m³.

Helsingin kaupungin rakennustentarkastajan johtosäännön 1 §:n viimeinen mom. velvoittaa hänet panemaan huomiota rakennustoiminnan kehitykseen yleensä sekä maistraattiin antamaan ne ehdotukset yleisiksi määräyksiksi ja muiksi toimenpiteiksi, joita siihen nähden havaittanee tarpeellisiksi. Rakennustoiminnan nopea kehitys, uudet rakennusaineet ja uudet rakenteet vaativat etusijassa lisäämään tarkastusta ja perin pohjin uudesti laatimaan voimassa olevat rakennusjärjestykset. Kun maistraatti jo on ryhtynyt mainitun suuntaisiin toimenpiteisiin ja rakennusjärjestyksiä uudistamaan asetettu valiokunta on täydessä toimessa, on ainoastaan odotettava sen työn valmistumista. Kuitenkin katson tässä yhteydessä olevan lausuminen, että ulkomaiden, erittäinkin Ruotsin ja Saksan kaupunkien rakennustentarkastuksen tutkiminen itse paikalla olisi suureksi hyödyksi uudelle rakennusjärjestyksellemme ja ehdotetuille tariffeille.

X. Rakennuskonttori.

Kaupungininsinöörin antama kertomus vuodelta 1909 oli seuraavaa:

Rakennuskonttori.

Rakennuskonttorin vakinaisessa henkilökunnassa ei ole muutoksia tapahtunut.

„Ylimääräisiä insinööri- ja piirustaja-apulaisia“ varten myönnetystä 11,000 markan määrärahasta tarvittiin ainoastaan Smk 10,893: 95.

„Metsänkasvatusta sekä metsänvartija-apulaisten palkkausta varten“ myönnetty 2,000 markan määräraha käytettiin miltei kokonaan.

„Tarveaineisiin ja mittauksissa tarpeellisiin apuripäivätöihin“ käytettiin Smk 12,567: 86, sen sijaan että tarkoitukseen oli osotettu 10,000 markkaa.

„Åggelbyn kartanon ja Böhlen tilan maiden kartallepanoa ja tasapunnitusta varten“ oli myönnetty 7,000 markkaa. Työstä, joka suoritettiin loppuun alkusyksystä, oli kustannuksia Smk 7,025: 14.

„Tarverahoiksi“ osotettu 2,500 markan rahamäärä ylitettiin 70 markalla.

Kadut ja yleiset paikat.

Katujen ja yleisten paikkain „erinäisiin korjauksiin“ oli osotettu 25,000 markan määräraha, mutta sen lisäksi käytettiin Smk 1,598: 87. Suurimpana syynä ylitykseen oli, että suuret osat Rahapajarannan itäistä kiveämätöntä pintaa täytyi useaan erään tasoittaa ja päällystää sepelikivellä, jotta voitaisiin kuljettaa pois rantasillalle puretut melko suuret kivihiilimäärät.

Paraslaatuisilla noppakivillä asfalttiin päällystettiin vuoden varrella ainoastaan Kauppatorin länsiosan eteläpuolinen kolmio. Määrärahasta, 9,000 markasta, säästyi Smk 183: 49.

Kansakoulukadun tontin n:o 3 sekä saman kadun varrella olevan kansakoulutontin viereinen ajotie ja jalkakäytävä ynnä ensinmainittua tonttia vasten oleva lauta-aitaus korjattiin lasketulla 1,600 markan määrärahalla.

„Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain vierellä olevain kaiteit-

ten uudestirakennukseen ja korjaukseen" oli myönnetty 14,000 markkaa, josta määrästä kuitenkin tarkoitukseen tarvittiin ainoastaan Smk 11,326: 65. Vanhojen puukaiteitten sijaan pantiin 300 m. rautakaidetta, siitä 140 m. Kolmannelle linjalle tontin n:o 31 vierelle sekä 160 m. Kaivopuiston itäisen Lehtokujan vierelle huvilan n:o 9 ja kylpylaitoksen välille.

„Pitkänsillan kansituksen korjauksen" oli laskettu maksavan 3,900 markkaa, mutta tästä summasta säästyi Smk 495: 49, syystä että raiteiden välinen kansituksen osa oli kulunut niin vähän, että sen uudistusta pidettiin tarpeettomana.

„Eläintarhan hiihtomäki" tasoitettiin myönnetyllä 1,400 markan määrärahalla uudestaan.

„Kaupungille kuuluvan Kruunuvuorenkadun osan päällystäminen ketokivillä korttelin n:o 191 viereltä" suoritettiin Smk:n 1,790: 35 kustannuksilla. Määräraha oli 1,900 markkaa.

Noppakivillä päällystetty jalkakäytävä Päävahdintorin kaakkoisosaan Katajanokan sillan ja P. Esplanadikadun välille teetettiin lasketulla 1,000 markan kustannusmäärällä.

„Sörnäsin rantatien kiveämiseen ketokivillä Haapaniemen- ja Lintulahdenkadun väliltä" myönnetystä 21,600 markan määrärahasta säästyi Smk 1,616: 33, syystä että suuri osa kiveyksen alle tarvittavasta täytteestä saatiin maksutta yksityisiltä rakennusmailta.

Porthaninkatu Neljännen linjan kansakoulutontin n:o 9 viereltä varustettiin vierretyllä ajotiellä ja noppakivillä päällystetyllä jalkakäytävällä lasketuilla 1,800 markan kustannuksilla.

„Kaupungille kuuluvan Säästöpankinrannan osan tasoittamiseen ja viertämiseen" oli rahasäännössä osotettu 7,000 markkaa, mutta mainittua työtä ei voitu koko laajuudessaan teettää, syystä että tontilla n:o 8 oli tekeillä rakennustyö, minkä johdosta osa katua oli erilleen aidattu. Tästä johtunut säästö Smk 4,634: 33 siirrettiin vuoteen 1910 työn loppuun saattamiseksi.

„Helsinginkadun korotus tonttien n:ojen 3, 5 ja 7 viereltä" oli laskettu olevan toimeenpantavissa 4,100 markan kustannusmäärällä, mutta maan laskeutumisen johdosta ylitettiin mainittu summa Smk:lla 1,078: 90.

Vesisäiliönkatua korttelin n:o 372 viereltä tasoitettiin 2,300 m² lasketulla 15,600 markan kustannusmäärällä.

„Vaasankadun tasoittamiseksi puolelta leveydeltään Vesisäiliön- ja Sturekadun väliltä" louhittiin katua leveämmältä kuin oli laskettu kivien

saamiseksi sepelikiven hakkuuta varten, minkä johdosta myönnetty 4,700 markan määräraha ylitettiin Smk:lla 377: 59. Tasoitettu pinta-ala oli 450 m².

„Pengerkadun tasoitusta Vaasan- ja Fredriksperinkadun väliltä“ ei ehditty vuoden varrella suorittaa loppuun, syystä että täyteainetta ei saatu riittävästi. Säästynyt määräraha, Smk 6,672: 64, siirrettiin sentähden vuoteen 1910 töiden loppuun saattamiseksi.

VI kaupunginosassa tasoitettiin seuraavia teitä: Ehrensvärdtietä Armfelttien ja Laivurinkadun väliltä, 2,800 m², määräraha 14,000 markkaa, kustannukset Smk 13,470: 57; Weckselltietä, 960 m², määräraha 8,000 markkaa, kustannukset Smk 7,311: 94; Armfelttietä, 3,800 m², määräraha 14,000 markkaa, kustannukset Smk 13,754: 07; Rehbindertietä Armfelttien ja Laivurinkadun välillä, 1,400 m², määräraha 12,400 markkaa, kustannukset Smk 11,593: 78; Galitzintietä, 1,150 m², määräraha 5,100 markkaa, kustannukset Smk 4,896: 01, sekä Chydeniustietä, 680 m², määräraha 4,200 markkaa, kustannukset Smk 3,530: 09.

Näiden tasoitusten johdosta saatiin 37 huvilatonttia myytäväksi.

Töölön kaupunginosassa tasoitettiin: Runebergkatua Läntisen viertotien ja Isontorin sekä Arkadia- ja Fjälldalinkadun väliltä, kaikkiaan 16,000 m², Smk:n 73,605: 44 kustannuksilla laskettujen 82,700 markan sijasta; Töölönkatua Cygnaeuskadun ja Teurastamotien väliltä, 3,400 m², määräraha 58,000 markkaa, kustannukset Smk 51,859: 83, sekä Dagmarkatua Museo- ja Nervanderkadun väliltä, määräraha 56,300 markkaa, kustannukset Smk 46,860: 08.

Syynä siihen että näiden töiden määrärahoja säästyi noin tuntuvat määrät, oli etusijassa se, että Runeberg- ja Töölönkadulla toimitettavat louhimistyöt laajaperäisyytensä johdosta saatiin suoritetuiksi halvemmalla kuin oli laskettu, ja taas Dagmarkatuun tarvittava täyteaine saatiin maksutta kaupungin rakennusmailta.

Vallilan alueella olevain teiden tasoitukseen osotetulla 77,600 markan määrärahalla tasoitettiin Vallilantie, Inarintie, Lohjantie, Keiteleentie ja Ätsärintie, jota paitsi erinäisiä esitöitä suoritettiin eräillä Päijänteentien osilla. Valmiiksi tasoitetut tiet käsittivät noin 14,000 m²:n pinta-alan ja niiden varrella käytettävänä olevain tonttien luku oli noin 80.

Kanavat ja viemärit.

„Kanavain ja viemärien erinäiseen kunnossapitoon“ myönnetty 15,000 markan määräraha ylitettiin tänäkin vuonna tuntuvalla määrällä, nimittäin Smk:lla 9,571: 53. Syynä tähän oli se jo ennen huomautettu seikka, että määrärahan suuruus ei ole suhteellinen siihen työhön, mikä täytyy

suorittaa, jotta lokaviemäriverkko siihen kuuluvine tarkastus- ja syöksykaivoineen toimisi.

Täydennystöistä oli kustannuksia Smk 5,008: 39, määräraha ollessa 5,000 markkaa.

Ulko-Meilansin suohon kaivettiin sen etelä- ja itäosan kuivattamiseksi kaksi yhteensä noin 300 metrin pituista ojaa. Kustannuksia oli Smk 221: 15 ja määräraha 400 markkaa.

Fredriksperinkadun alaista kanavaa jatkettiin Inkoonkadulta Karjalankadulle 60 metrin pituudelta. Kustannuksia oli Smk 1,652: 79 ja määräraha 1,900 markkaa.

Kustannusarviossa oli „Pengerkadun alainen viemärikanava korttelin n:o 359 tontilta n:o 5 Sörnäsin haararadan viereiseen kanavaan" edellytetty 120 metrin pituiseksi. Todellinen pituus oli kuitenkin 138 m., minkä johdosta määräraha 5,100 markkaa ylitettiin Smk:lla 575: 24.

Uusia viemärikanavia tehtiin seuraavien VI kaupunginosan teiden alle, nimittäin: Ehrensvärdtien alle tontilta n:o 21 Armfelttielle sekä tontilta n:o 17 Laivurinkadun alaiseen kanavaan, 180 m. 12 " sementtiputkea ynnä 4 tarkastus- ja 2 syöksykaivoa, kustannukset Smk 9,013: 75, määräraha 9,800 markkaa; Weckselltien alle tontilta n:o 3 Speranskitielle, 54 m. 12" sementtiputkea sekä 1 tarkastuskaivo, kustannukset Smk 1,781: 55, määräraha 1,900 markkaa; Armfelttien alle tontilta n:o 7 Tehtaankadulle sekä tontilta n:o 5 Speranskitielle, 369 m. 12" sementtiputkea, 8 tarkastus- ja 7 syöksykaivoa, kustannukset Smk 18,156: 01, määräraha 18,300 markkaa; Rehbindertien alle tontilta n:o 5 Laivurikadulle, 118 m. 12" sementtiputkea, 2 tarkastus- ja 3 syöksykaivoa, kustannukset Smk 6,431: 72, määräraha 6,700 markkaa; sekä Galitzintien alle tontilta n:o 5 Rehbindertielle, 47 m. 12" sementtiputkea sekä 1 tarkastuskaivo, kustannukset Smk 2,654: 37, määräraha 2,750 markkaa.

„Viemärikanavan laittamiseen Runebergkadun alle Isolta torilta Läntisen viertotien alaiseen kanavaan, tontilta n:o 33 Fjälldalinkadulle sekä tontilta n:o 31 Lutherkadulle" oli myönnetty 27,600 markan määräraha. Sattui kuitenkin erinäisiä seikkoja, joiden johdosta kävi välttämättömäksi ulottaa viimeksi mainittu kanavanhaara Arkadiakadulle asti, minkätähden määräraha täytyi ylittää Smk:lla 55: 39. Runebergkadun alle pantiin 23 m. pituudelta 0.75 m. korkeita kulvertteja, 102 m. 18", 440 m. 15" ja 164 m. 12" putkea sekä 9 tarkastus- ja 5 syöksykaivoa.

Töölönkadun alle korttelin n:o 446 tontilta n:o 7 Hesperiakadulle laskettiin 148 m. 12" putkea sekä tehtiin 3 tarkastuskaivoa ja 1 syöksykaivo Smk:n 8,502: 41 kustannuksilla, määrärahan ollessa 9,000 markkaa.

Hesperiakadun alle Töölönkadun ja Läntisen viertotien välille taas laskettiin 64 m. 15″ putkea arvion mukaisilla 1,500 markan kustannuksilla.

Dagmarkadun alle Nervander- ja Museokadun välille laskettu kanava on 112 metrin pituudelta 18″ ja 50 metrin pituudelta 15″ putkea sekä varustettu 3 tarkastus- ja 1 syöksykaivolla. Määräraha oli 7,200 markkaa, kustannukset Smk 6,766: 33.

„Viemärikanavan teettämiseen Läntisen viertotien alle Karhukadulta korttelin n:o 505 tontille n:o 42 sekä korttelin n:o 520 tontin n:o 49 ja korttelin n:o 521 tontin n:o 43 välille“ oli ehdotuksessa 290 m. 12″ putkea, 4 tarkastus- ja 4 syöksykaivoa, mutta sen johdosta että maan kaltevuus toisin paikoin oli sangen vähäinen, täytyi osittain käyttää isompaa putkea, minkä johdosta laskettiin 40 m. 18″, 52 m. 15″ ja 212 m. 12″ putkea, jota vastoin ehdotettuja syöksykaivoja ei tehty, koska viertotietä ei vielä ollut tasoitettu täyteen leveyteensä. Sitä vastoin varustettiin kanava 6 tarkastuskaivolla. Tämän putkijohdon kustannukset olivat Smk 18,558: 74, määrärahan ollessa 19,500 markkaa.

„Viemärikanavan teettämisestä Läntisen viertotien alle korttelin n:o 446 tontilta n:o 8 korttelin n:o 462 tontille n:o 22 sekä Hesperian puiston halki viertotieltä Töölönlahteen“ oli kustannuksia Smk 15,671: 54. Kanavasta tehtiin 116 m. 18″ ja 175 m. 12″ putkesta sekä 40 metriä lähinnä Töölönlahden rantaa puusta. Tarkastuskaivoja tehtiin 10. Se seikka että määrärahasta, 24,000 markasta, säästyi niin tuntuva summa kuin Smk 8,328: 46, johtui siitä, että melkoinen osa sitä kaivuumassaa, mikä kustannusarvioon oli merkitty kallioksi, havaittiin olevan maakiviä, joiden poistaminen ei tuottanut yhtä suuria kustannuksia kuin tavallinen kallionlouhinta.

„Karjalankadun alle tontilta n:o 15 Porvoonkadun alaiseen kanavaan tehtävän viemärikanavan“ suunta täytyi maan korkeusolojen johdosta järjestää siten, että alkukohta sijoitettiin Karjalankadun tontille n:o 11 ja päätekohta Fredriksperinkadun alaiseen kanavaan. Tästä 80 m. pitkästä, 12″ putkesta tehdystä kanavasta ynnä yhdestä tarkastus- ja yhdestä syöksykaivosta oli kustannuksia Smk 3,326: 41 lasketun kustannusmäärän 3,500 markan sijasta.

Vallilan alueelle suunniteltujen teiden alle tehtävä lokaviemäriverkko on 1,106 metrin pituudelta 12″, 268 metrin pituudelta 15″ ja 94 metrin pituudelta 18″ putkea, minkä ohessa siihen tulee 22 tarkastus- ja 12 syöksykaivoa. Kun eivät kuitenkaan kaikki nämä kanavanosat täysin valmistuneet vuoden varrella, siirrettiin määrärahasta jälellä oleva summa Smk 20,023: 84 vuoteen 1910.

„Erinäisiin teiden korjauksiin“ oli rahasäännössä osotettu 10,000 markkaa, joka summa osottautui tarkoitukseen riittämättömäksi ja sentähden ylitettiin Smk:lla 2,796: 05. Tiet.

„Viertoteiden erinäisiin korjauksiin“ osotettu 15,000 markan määräraha niinikään ylitettiin, ollen ylitysmäärä Smk 2,341: 42. Viertotiet.

Kustannuksia „rantasiltain, siltain, pojujen, väliaikaisten laiturien erinäisistä korjauksista, täytetöistä y. m.“ oli Smk 19,194: 97. Määräraha oli 20,000 markkaa. Satamat.

„Alasmenosiltoja varten jäille ynnä laiturien ja jäärailojen viereisiä aitoja varten“ oli myönnetty 5,000 markan määräraha, mutta tämä ylitettiin Smk:lla 1,845: 10, sen johdosta että kerta toisensa jälkeen täytyi laittaa pitkiä aitauksia jäärailojen varsille.

„Satamain ruoppaukseen“ käytettiin Smk 20,158: 57. Määräraha oli 20,000 markkaa.

Mainittavampia korjaustöitä tehtiin seuraavilla silloilla: Hietalahden sisäsataman puulaiturilla, kustannukset Smk 1,730: 55, määräraha 2,000 markkaa; Hietalahden laiturin ulkolaidassa olevain tukien uusiminen, kustannukset Smk 2,786: 54, määräraha 3,000 markkaa; T-muotoisen rantasillan eteläosan kansituksen uudistus, kustannukset Smk 4,883: 61, määräraha 5,800 markkaa; Makasiininrannan tasokansituksen uudistus 25 tonnin nostoranan viereltä, kustannukset Smk 3,239: 62, määräraha 4,300 markkaa.

„Katajanokan laiturin uudestirakentamiseen“ oli myönnetty 355,000 markkaa, mutta työn jatkuessa huomattiin laskettu summa riittämättömäksi tarkoitukseen. Tämän johdosta teki rakennuskonttori perustellun anomuksen 40,000 markan lisämäärärahan myöntämisestä, johon anomukseen myönnyttiinkin, joten laituri saatiin vuoden varrella valmiiksi. Työstä oli kustannuksia kaikkiaan Smk 388,822: 82.

„Laituriaitauksen teettämistä varten Hakaniemen rannan pohjoisosaan“ kustannusarvioon pannusta 134,000 markan rahamäärästä oli vuonna 1909 käytettäväksi osotettu 80,000 markkaa. Tästä summasta kuitenkin käytettiin ainoastaan Smk 60,927: 41, minkätähden ylijäämä siirrettiin vuoteen 1910.

„Ruoholahden väliaikainen purkauslaituri“ rakennettiin arvioidulla kustannusmäärällä, 4,000 markalla.

Veneenkytkysiltoja rakennettiin eräisiin satamakonttorin osottamiin paikkoihin Smk:lla 1,706: 16. Määräraha oli 3,000 markkaa.

Puhtaanapitolaitos.

„Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapitoon“ käytettiin vuoden varrella 5,063: 41. Määräraha oli 5,000 markkaa.

Estääkseen kaatamasta makkilantaa ja muuta likaa kaupungin laitaosiin on konttorin täytynyt tuntuvasti lisätä „vartijain“ lukua, minkätähden tarkoitukseen myönnetty 5,200 markan määräraha onkin ylitetty Smk:lla 3,468: 99.

Niinikään on „makkien ja käymäläin puhtaanapitomääräraha“ tuntuvasti ylitetty, pääasiallisimmin niiden ankarain toimenpiteiden johdosta, joihin koleravaaran johdosta täytyi puhtauteen nähden ryhtyä ja jotka toimenpiteet etusijassa tarkoittivat makkien taajempaa tyhjentämistä, samoinkuin myös desinfioimisaineiden runsaampaa käyttämistä. Mainitusta puhtaanapidosta oli kustannuksia Smk 18,792: 53, sen sijaan että määräraha oli 12,000 markkaa.

„Makkien ja käymäläin korjausmääräraha“ ylitettiin Smk:lla 552: 45, sen johdosta että kustannusarviossa edellytettyjen lisäksi täytyi uudet huuhtelujohdot laittaa kahteen käymälään.

„Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapidosta“ oli kustannuksia kaikkiaan Smk 112,988: 39, joka summa jakautui seuraaviin eriin:

Työnjohto	Smk	5,547: 50
Työkalut	„	1,796: 12
Lakaisu	„	49,597: 80
Rikkain ja lumen kuljetus . . .	„	42,515: 37
Auraaminen	„	2,373: 58
Hiekoitus	„	11,158: 02

Kun vuoden lopulla kävi selville, että määräraha, 95,000 markkaa, tulisi tuntuvasti ylitettäväksi, teki rakennuskonttori tästä rahatoimikamariin perustellun ilmoituksen, joka ei kuitenkaan aiheuttanut muuta toimenpidettä kuin luvan määrärahan ylittämiseen esitettyjen syiden nojalla.

Kun uuden poliisijärjestyksen määräys että lakaisua ei saa toimittaa katupintaa edeltäpäin kostuttamatta astui voimaan toukokuun 1 päivänä 1909 eikä konttori ollut ottanut tästä johtuvia kustannuksia huomioon katujen kastelukustannuksia laskiessaan, eikä sen käytettävänä myöskään ollut riittävästi vaunuja työn suorittamiseen, ylitettiin katujen ja yleisten paikkain kastelumääräraha Smk:lla 12,189: 13.

„Viertoteiden puhtaanapidosta“ oli kustannuksia Smk 41,173: 07, josta määrästä Smk 25,695: 28 oli suoranaisia kustannuksia lakaisusta ja

jälellä oleva määrä jakautui lumen ja rikkain kuljetuksen, hiekoituksen y. m. menoeräin kesken. Tarkoitukseen oli myönnetty 30,000 markan määräraha. Kaupunginvaltuusto kuitenkin oikeutti konttorin ylittämään näidenkin töiden määrärahan.

„Kaivopuiston viertoteiden puhtaanapito“ toimitettiin osotetulla määrärahalla, jota vastoin teiden puhtaanapitoon myönnetty määräraha ylitettiin Smk:lla 3,129: 68, sen johdosta että teihin luetaan pitkät alat X, XI ja XII kaupunginosan rakentamattomia katuja, jotka talvisaikaan täytyy pitää liikenteelle avoinna.

„Venevalkamain y. m. puhtaanapitomääräraha“ ylitettiin Smk:lla 2,831: 24, jota vastoin „jäiden puhtaanapitomäärärahaa“ säästyi Smk 622: 07.

„Yleiseen makkien puhtaanapitoon“ myönnetyissä, kaikkiaan 166,930 markkaan nousevissa määrärahoissa syntyi vajausta yhteensä Smk 20,902: 68, etusijassa sen johdosta että puhtaanapitolaitokseen liittyneiden yksityisten talonomistajain luku vuoden varrella lisääntyi 62:lla, mikä seikka vuorostaan vaati vastaavassa määrässä lisäämään työväkeä. Toiselta puolen tulotkin lisääntyivät, kun puhtaanapitomaksujen määrä kohosi 98,240 markasta Smk:aan 112,383: 44, joten tulopuolelle syntyi ylijäämää Smk 14,143: 44. Yleinen makkien puhtaanapito.

Malmin kaatopaikalle varastoon pannusta lannasta voitiin vuoden varrella myydä tuntuvasti suurempia määriä kuin edellisinä vuosina, minkätähden tulo myydystä lannasta ylitti lasketun summan Smk:lla 33,253: 65.

„Erinäisiin työkalujen ostoihin ja korjauksiin“ myönnetystä 7,000 markan määrärahasta käytettiin Smk 6,771: 74. Työkalut.

„Höyryruoppaajaan kuuluvan proomun korjaukseen“ oli myönnetty 6,000 markkaa, mutta mainittua korjausta ei voitu toimittaa, syystä että ruoppaaja oli kaiken vuotta toimessa, erittäinkin Katajanokan laiturin uudestirakennustyössä, minkätähden määräraha siirtyi vuoteen 1910.

Uusi kauha höyryruoppaajaan ostettiin myönnetyllä 2,500 markan rahamäärällä.

„Kolmen kuljetusproomun korjaukseen“ myönnetty 7,500 markan määräraha ylitettiin Smk:lla 341: 92.

Uuden höyrykattilan sekä 4 uuden taittopyöräparin hankkimisesta ruoppauselevaattoriin“ oli kustannuksia Smk 5,292: 87, sen sijaan että tarkoitukseen oli myönnetty 5,000 markkaa.

„Kahden uuden etupyörän y. m. hankkimiseksi höyryjyrään“ oli myönnetty 1,500 markkaa, mutta työtä suoritettaessa huomattiin tarpeelliseksi uusia muitakin osia, joita ei ollut kustannusarviossa otettu huomioon, minkätähden määräraha ylitettiin Smk:lla 900: 15.

„Uuden teodolitin ostoon“ käytettiin Smk 642: 33 määrärahan ollessa 600 markkaa.

Sekalaista.

„Pesulaiturien, halkomittain, lyhtypatsaiden, hengenpelastuskalujen y. m. kunnossapitoon myönnetty 9,000 markan määräraha ylitettiin Smk:lla 313: 90.

Kustannuksia „erinäisestä pesuhuoneiden hoidosta ja korjauksesta“ oli Smk 6,332: 24 osotetun 5,000 markan määrärahan sijasta.

Määrärahoja kaupunginvaltuuston käyttövaroista.

Helsingin kaupungin ostamalle Böhlen tilalle järjestettiin „kaatopaikka“, josta oli kustannuksia Smk 936: 40, määrärahan ollessa 725 markkaa, sekä laskettiin „puukanavia“, joista oli kustannuksia Smk 7,489: 38, määrärahan ollessa 7,000 markkaa.

Nostamattomia määrärahoja.

„Hakaniementorin kiveämiseen Sörnäsin rantatien jatkoksen pohjoispuolelta II:a tellikkakivillä asfalttiin“ myönnetyn, vuodesta 1908 vuoteen 1909 siirtyneen määrärahan säästöä Smk 31,503: 30 ei tänäkään vuonna käytetty, syystä että oli tehty ehdotus torin jaoituksen muuttamisesta. Rahamäärä sentähden siirrettiin vuoteen 1910.

Vuodesta 1908 siirtynyt määräraha „Kallion Kolmannen linjan kaupungille kuuluvan osuuden viertämiseen“ oli 4,800 markkaa, ja mainitusta työstä oli kustannuksia Smk 4,552: 68.

Kaupunginarkkitehdin vuodelta 1909 antama kertomus oli seuraava:

Rakennukset ja talot.

„Rakennusten ja talojen erinäisiä korjauksia varten“ oli myönnetty 44,825 markan määräraha, joka kuitenkin ylitettiin Smk:lla 1,392: 42, pääasiallisesti sen johdosta että vuoden varrella oli käynyt välttämättömäksi teettää moniaita arvaamattomia korjaustöitä ehdotuksessa olleiden lisäksi.

„Lumenkuljetukseen y. m. kaupungin taloista“ osotettu 6,000 markan määräraha osottausi pääasiassa riittäväksi tarkoitukseen ja ylitettiin ainoastaan Smk:lla 174: 77.

„Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen korjauksiin“ myönnetystä 5,700 markan määrärahasta oli töiden valmistuttua säästynyt Smk 1,404: 59.

„Korttelissa n:o 181 olevain uimahuoneiden pohja-arkkujen vahvistamiseen y. m.“ osotetusta 7,200 markan määrärahasta meni näihin töihin Smk 7,046: 38, joten määrärahaa säästyi Smk 153: 62.

„Seurahuoneen ulkokaton korjauksia ja ulkopuolista maalausta“ ei saatu suoritetuksi lasketulla 9,100 markan summalla, vaan oli näistä töistä

kustannuksia Smk 10,296: 13. Määrärahan ylitys johtui siitä, että kattolistoja uusiessa sekä vanhoja levykattoja korjatessa huomattiin välttämättömäksi suorittaa mainitut työt jonkin verran laajemmin kuin oli laskettu.

„Raatihuoneen uusi vesikatto, sähköjohtojen y. m. korjaukset" teetettiin Smk:n 6,808: 27 kustannuksilla, määrärahan ollessa 6,500 markkaa.

„Erinäisistä poliisilaitoksen hallussa olevain Aleksanterinkadun talojen 22 ja 24 huoneistojen ulko- ja sisäpuolisista korjauksista" oli kustannuksia Smk 8,667: 25, lasketun summan 7,950 markan sijasta, pääasiallisesti sen johdosta että täällä, samoinkuin Seurahuoneellakin, katonkorjaukset välttämättä täytyi tehdä laajemmin kuin korjaustöiden ehdotusta laatiessa voitiin edellyttää.

„Kansankirjaston korjaustyöt", „Länsirannan tullikamarin haaraosaston sisustustyöt", „Makasiinirannan tavaravajain korjaukset" sekä „Pengerkadun poliisiaseman maalaus- ja linoleumityöt" suoritettiin likimain niillä rahamäärillä, mitkä oli laskettu tarvittavan.

„Eteläisen ja pohjoisen palotornin sekä paloasemain erinäisiin korjauksiin" osotetuista määrärahoista jäi näiden töiden valmistuttua säästöä Smk 1,021: 13.

„Marian sairaalan korjauksista" oli kustannuksia Smk 21,693: 73, lasketun määrän Smk:n 22,905: 65 sijasta, ja johtui tämä siitä, että eräitä kone- ja lämpöteknillisiä töitä ei vielä ollut lopullisesti hyväksytty eikä sentähden voitu vuoden varrella maksaa. Tämän johdosta siirrettiinkin Smk 1,211: 92 mainitun rakennusryhmän 1910 vuoden korjausmäärärahaan.

„Länsirannan ent. tulli- ja pakkahuoneen ulkopuolisiin korjauksiin" myönnetystä määrärahasta säästyi Smk 925: 61.

„Kasarmintorin kauppahallin ulkopuoliset korjaustyöt" teetettiin osin urakalla, sillä ehdolla että urakoitsija vuodeksi takasi vesikattotöiden kelvollisuuden, minkä ohessa osa työkustannuksista saisi olla mainitun ajan maksamatta. Tämän johdosta siirrettiin säästö Smk 1,863: 55 mainitun rakennuksen 1910 vuoden korjausmäärärahaan.

Sittenkun „Katajanokan tavaravajain" vuosikorjaustyöt oli suoritettu, oli määrärahasta jälellä Smk 1,480: 18.

Kaupunginvaltuuston huhtikuun 28 päivänä 1908 tekemän päätöksen mukaisesti suoritettiin „Makasiinirannan tavaravajain korotusrakennus", joten rakennuksen kahteen pohjoispuoliseen osastoon tuli lisää toinen kerros, johon muun muassa järjestettiin isonlainen tullaushalli ja myös tavarain varastotila tuntuvasti lisääntyi. Sen ohessa asetettiin kaksi sähköhissiä,

kumpikin 2,500 kiloa kantava, ja rakennuksen toinen kerros varustettiin alhaispainehöyry-lämpöjohdolla. Kaikista näistä töistä oli kustannuksia Smk 196,894: 66 lasketun 200,000 markan määrän sijasta, joten määrärahaa säästyi Smk 3,105: 34.

„Korttelissa n:o 331 tontilla n:o 5 sijaitsevaa poliisiasemaa varten" myönnetty lisämääräraha osottausi liian niukasti lasketuksi, pääasiallisesti sen johdosta etteivät menosääntöä laadittaessa kaikki laskut vielä olleet saapuneet, minkätähden määräraha ei ollut tarkoin laskettavissa. Edellä mainittu määräraha ylitettiin Smk:lla 2,785: 96.

Sen sijaan syntyi määrärahassa „eräiden luokkahuoneiden sisustamiseksi Tehtaankadun n:o 15—17 kansakoulutalossa" säästöä Smk 2,048: 26, minkä ohessa mainittua rakennusta varten myönnetty 38,000 markan lisämääräraha kului tyyten tarkoitukseen.

„Vanhan vaivaistalon sairaalan lisämääräraha" ylitettiin 1,918 markalla, pääasiallisesti sen johdosta että konttoriin saapui eräitä laskuja sen jälkeen kun menosääntöehdotus oli laadittu.

Vuonna 1908 alotettu „kaupunginpuutarhurin asunnon rakentaminen Eläintarhaan" suoritettiin vuoden varrella loppuun, ja oli tästä työstä kustannuksia Smk 4,717: 54 vähemmän kuin tarkoituksen oli myönnetty määrärahaa.

„Ratakadun poliisitalon" kustannukset taas ylittivät likimääräisesti lasketun kustannusarvion Smk:lla 5,307: 71.

„Uusi käymälä kivestä Nikolainkadun kansakoulutalon pihalle" sekä „3 luokkahuoneen sisustaminen suomalaista kansakoulua varten Mariankadun taloon n:o 22" suoritettiin likimittäin kustannusarvion mukaisella rahamäärällä.

„Toukolan uutta kansakoulutaloa", „Vanhankaupungin uutta poliisivartiotupaa" sekä „Ratakadun uutta kansakoulutaloa varten" myönnetyt määrärahat siirtyivät vuoteen 1910, syystä että näitä töitä ei suoritettu vuoden varrella loppuun.

„Kunnan työväenasunnot", joita varten oli osotettu Smk 192,632: 86, „uusi työ- ja vaivaistalo", jonka määräraha oli 500,000 markkaa, „Kallion uusi kansakoulutalo" sekä „Marian sairaalan laajennus" ynnä „uusi lämpöjohtokeskus viimeksi mainittuun rakennusryhmään" suoritettiin erityisten rakennuslautakuntain silmälläpidon alaisina.

Edellä lueteltujen lisäksi teetettiin kaupunginvaltuuston erityisten määräysten johdosta seuraavat työt, nimittäin: „Kansakoulukadun kansakoulutalon erään palkiston korjaus", „rakennuskonttorin huoneiston muutos-

työt", „väliaikainen käymälä Eläintarhan huvilaan n:o 7", „ruokasali Nikolainkadun kansakouluun", „rakennustentarkastajan huoneiston korjaukset" ja „uusi mukavuuslaitos Ursinin kalliolle", jotka työt suoritettiin pääasiassa lasketuilla kustannusmäärillä. Rakennuskonttorin huoneiston muutostyön määräraha ylitettiin Smk:lla 545: 83, jota vastoin Eläintarhan huvilaan n:o 7 rakennettavaa väliaikaista käymälää varten myönnetystä määrärahasta säästyi Smk 286: 50.

Vuoden varrella laadittiin sitä paitsi m. m. „Ratakadun varrelle teetettävän uuden kansakoulutalon", „Kallioon teetettävän uuden kansankirjaston", „Hakaniemen torin uuden kauppahallin" sekä „Marian sairaalan talousrakennuksen muutosrakennustyön" piirustukset.

Helsingin kaupungin metsäin hoitoa varten asetetun ammattimiehen, metsänhoitaja J. E. Ekströmin kertomus vuodelta 1909 oli seuraavaa sisällystä:

Taimitarhassa oli 4,190 tainta, jotka suurimmaksi osaksi olivat liian nopeasti kasvaneita ja joista 1,200 oli ulkomaisia havupuita ja loput lehtipuita, enimmäkseen vaahteria. Taimitarhan hoidosta oli vuosikustannuksia Smk 37: 50. Taimitarha.

Vuoden varrella istutettiin Gumtähden tien varrelle 25 tammea ja 15 vaahteraa, josta työstä oli kustannuksia Smk 27: 27.

Uudenmaan läänin itäisen maanviljelysseuran näyttelyssä heinäkuun 2—4 päivänä 1909 annettiin puisto- ja koristepuiden ryhmässä II palkinto Helsingin kaupungin metsänvartijain taimitarhalle. Näyttelytyöstä oli kustannuksia Smk 35: 35.

Metsänperkausta on toimitettu enimmäkseen poistamalla lepät ja muut lehtipuut uusista havumetsiköistä eräillä Greijuksen, Gumtähden ja Åggelbyn tiloihin kuuluvilla metsäalueilla, joista töistä oli kustannuksia Smk 755: 61. Metsänperkaus.

Apuharvennusta on sen ohessa toimitettu Träskin ja Gumtähden alueilla sekä Kottbyn tilalla ja Åggelbyssä, jolloin enimmäkseen on vanhempia koivuja kaadettu kasvullisesta havumetsästä sekä hakattu osin peitehirsiksi kaupungin kallionlouhintatöissä käytettäviksi ja osin polttopuiksi. Apuharvennuksesta sekä puutavaran kuljetuksesta y. m. olleet kustannukset Smk 2,056: 33 ovat hyvin korvautuneet saaduilla polttopuilla sekä koivuhirsillä. Niinikään on tuulenkaatamia ja kuivuneita puita hakattu haloiksi, mistä työstä on ollut menoja Smk 214: 99. Apuharvennus.

Tukkipuiden leimaaminen.

Tukkipuiden leimaaminen toimitettiin Böhlen tilaan ja Åggelbyhyn kuuluvilla lunastetuilla metsäalueilla, jolloin luettiin ne mänty- ja kuusipuut, jotka 18 englannin jalan korkeudella täyttivät vähintään 6 engl. tuumaa; ja todettiin Böhlessä olevan 162 mäntyä, 166 kuusta ja 2 koivua sekä Åggelbyn kartanossa 3,093 mäntyä, 4,886 kuusta ja 668 koivua. Tästä leimaamistyöstä oli kustannuksia Smk 118: 62.

Metsäpalot.

Metsäpaloja tai niiden alkuja syntyi toukokuun 8 ja heinäkuun 6 päivän välisenä aikana 10 eri kertaa loitolla toisistaan olevilla paikoilla. Suurin näistä oli Gumtähden niitynpalo toukokuun 9 päivänä, jolloin muun muassa eräs heinälato turmeltui. Kun palo tavallisesti käy kulona pitkin maata, tuli metsälle yleensä vähäpätöisiä vahinkoja. Palanut ala käsitti 4.50 hehtaaria niittymaata, 1.10 hehtaaria kangasmaata ja 1.80 hehtaaria mäkeä, eli kaikkiaan 7.40 hehtaaria. Sammutustyössä oli apuna kaupungin palokunta 5 kertaa, Oulunkylän palokunta kerran ja muutoin satunnaisia henkilöjä. Jälkisammutukseen ja vartioimiseen on käytetty Smk 54: 51.

Ylimääräinen vartioiminen.

Samoista syistä, mitkä on mainittu edellisissä vuosikertomuksissa, ovat kaupungin metsät aina juhannus- ja joulunpyhäin edellä joutuneet alttiiksi vahingonteolle, jonka ehkäisemiseksi on täytynyt asettaa ylimääräistä miehistöä. Samoinkuin edellisenäkin vuonna oli 14 vartijaa yhtaikaa liikkeellä, ja vartioimiskustannukset nousivat Smk:aan 615: 85.

Menot ja tulot.

Katsaus metsänhoidosta y. m. olleisiin työkustannuksiin.

Taimitarha, istutus ja näytteillepano	Smk	100: 12
Karsinta ja metsänperkaus	„	755: 61
Apuharvennus	„	2,271: 32
Tukkien lukeminen	„	118: 62
Metsäpalojen sammutus ja silmälläpito . . .	„	54: 51
Ylimääräinen vartioiminen	„	615: 85
	Yhteensä Smk	3,916: 03

Tuloja apuharvennuksessa kaupungin tarpeisiin otetuista puista.

31 1/2	metristä	syltä	parhaita koivuhalkoja	à 18: — . .	Smk 567: —
64 1/2	„	„	toisluokk. „	à 15: — . .	„ 967: 50
2 1/2	„	„	leppähalkoja	à 12: — . .	„ 30: —
1,072	kpl. 2 metrin pituista		koivutukkia	à —: 70 . .	„ 750: 40
				Yhteensä Smk	2,314: 90

Erotus, Smk 1,601: 13, oli varsinaisten metsänhoitomenojen summa, joka pantiin maksettavaksi määrärahasta „metsävartija-apulaiset ja metsänhoito".

Vuoden päättyessä oli metsässä jälellä 650 kahden metrin pituista koivutukkia ja 27.75 metristä syltä halkoja, joiden arvo kaikkiaan oli vähintään 550 markkaa.

Sitä paitsi on metsänvartija-asuntoihin viety 2 metristä syltä halkoja.

Hirsien harsinta.

Greijuksen metsässä toimitetusta harsintahakkuusta, joka alotettiin syksyllä 1908 ja likimmittäin suoritettiin loppuun 1909 vuoden kuluessa, on viimeksi mainittuna vuonna ollut seuraava tulos:

Menoja.

Hakkuutyön valvonta	Smk	124: 30
Tukkien y. m. kasaaminen	„	170: 28
Havujen ja oksain s:n	„	65: 07
Tukkien vedätys	„	193: 33
Pitempien puiden piiluaminen	„	504: 65
„ „ kuljetus erinäisille rakennusmaille	„	932: 93
Latvain y. m. hakkaaminen haloiksi	„	126: 50
Halkojen kuljetus	„	449: 50
Yhteensä	Smk	2,566: 56

Tuloja.

Parruja,	163.056	kuutiometriä	à 40: —	Smk	6,522: 24
Tukkeja,	5,906	pituusmetriä	„ 0: 50	„	2,953: —
Piiruja,	1,199	„	„ 0: 25	„	299: 75
Ratapölkkyjä,	261	kappaletta	„ 1: 35	„	352: 35
Pollareja,	60	„	„ 2: 50	„	150: —
Juurakkoja,	2	„	„ 2: 50	„	5: —
Halkoja,	90	metristä syltä	„ 12: —	„	1,080: —
			Yhteensä	Smk	11,362: 34

Säästö olisi siis Smk 8,795: 78, jota paitsi molemmille metsänvartijoille annettiin 11 metristä syltä halkoja.

Vuoden päättyessä oli sitä paitsi jälellä Greijuksen metsässä:

Parruja,	4.895	kuutiometriä	arvoltaan vähintään . . Smk 220: —
Tukkeja,	228	pituusmetriä	
Piiruja,	13	„	

Mainitusta metsästä kaadettiin kaikkiaan 1,188 tukkipuuta, niistä 40 kuusta, kaupunginpuutarhurin tarpeisiin.

XI. Puutarhalautakunta.

Puutarhalautakunnan kertomus vuodelta 1909 oli seuraava:

Lautakunnan kokoonpano.

Lautakunnan kokoonpano oli vuonna 1909 seuraava: arkkitehti H. Neovius, puheenjohtaja, filosofian maisteri R. E. Westerlund, varapuheenjohtaja, arkkitehti M. Schjerfbeck ja kaupungininsinööri G. Idström, viimeksi mainittu itseoikeutettu jäsen. Varajäseniä olivat puutarhuri H. Wasastjerna ja filosofian maisteri A. R. Frenckell.

Kaupunginistutuksissa toimitettuihin töihin ja puutarhahallinnon käytettäväksi asetettujen määrärahain käyttöön nähden saa puutarhalautakunta viitata tämän oheisiin, kaupunginpuutarhuri Olssonin sekä rakennuskonttorin antamiin kertomuksiin. Näistä näkyy, että menoja istutusten ja taimistojen voimassapitoon, johon tarkoitukseen kaupunginvaltuusto oli vuodeksi 1909 osottanut kaikkiaan 92,000 markkaa, on puutarhanhoidossa käytäntöön saatetun säästäväisyysjärjestelmän ja suotuisain sääolojen johdosta voitu vähentää, niin että ne ovat nousseet hiukan yli 91,000 markan. Muistakin määrärahaeristä suoritetut todelliset menot ovat likimmittäin olleet laskettujen mukaiset, paitsi mitä tulee erään ulkohuoneen rakennuttamiseen kaupunginpuutarhaan, johon tarkoitukseen myönnetty määräraha on ylitetty Smk:lla 1,197: 74. Tämä johtui siitä, että rakennus täytyi kaupunginpuutarhassa vallitsevan tilanahtauden johdosta sijoittaa varsin kaltevalle maalle, mikä seikka kohotti rakennuksen perustuskustannuksia. Ylitetyn määrän kuitenkin täysin korvaa kaupunginpuutarhurin asunnon rakennusmäärärahassa syntynyt säästö, niinkuin tuonnempana käy selville.

Puutarhalautakunta on vuonna 1909 käsitellyt seuraavat mainittavammin mielenkiintoiset asiat:

Rakennuskonttorin ja puutarhahallinnon välinen yhteistyö.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli kokouksessaan joulukuun 30 päivänä 1908 määrännyt, että niin Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden jatkaminen kuin muutkin samanlaatuiset laajemmat työt on vastedes tee-

tettävä rakennuskonttorin johdolla yksissä neuvoin puutarhalautakunnan kanssa, antoi puutarhalautakunta helmikuun 9 päivänä kaupungininsinöörin ja kaupunginpuutarhurin toimeksi yhteisesti valmistella kysymystä sen yhteistyön järjestämisestä rakennuskonttorin ja puutarhahallinnon kesken, mikä kaupunginvaltuuston edellä mainitun päätöksen mukaan olisi aikaansaatava. Sekä kaupunginpuutarhurin että rakennuskonttorin annettua puutarhalautakunnalle lausuntonsa asiasta päätti puutarhalautakunta toukokuun 13 päivänä, että sellaiset laajemmat kaupunginistutusten alaan kuuluvat työt, joita laatunsa vuoksi ei käy sopivasti teettäminen puutarhahallinnon toimesta, olisi kaupunginpuutarhurin ilmoituksen johdosta ja puutarhalautakunnan kussakin eri tapauksessa tekemän päätöksen mukaan annettava rakennuskonttorin teetettäviksi; että rakennuskonttorille varattaisiin tilaisuus sitä ennen lautakunnalle antaa puutarhalautakunnan toimesta laaditun suunnitelman pohjalla tehdyt kustannuslaskelmat; sekä että, jos puutarhalautakunta vuosirahasääntöä laatiessaan saattoi edellyttää, että jokin lautakunnan ehdottamista töistä olisi rakennuskonttorin teetettävä, konttorin tulisi saada laatia tätä varten tarpeellinen kustannusarvio. Tarkempia määräyksiä puheenalaisen yhteistyön järjestämisestä on puutarhalautakunnan kertomusvuonna hyväksymässä työjärjestyksessä, josta alempana tehdään tarkempaa selkoa.

Kaupunginistutusten hoidon yksinkertaistuttamlnen.

Sen johdosta että kaupunginistutusten voimassapitomääräraha oli rahasäännössä vähennetty 80,000 markkaan, esitti puutarhalautakunta kirjelmässä helmikuun 9 päivältä kaupunginvaltuustolle suunnitelman kaupunginistutusten voimasssapidon yksinkertaistuttamiseksi. Lautakunnan ehdottamat supistukset kohdistuivat etusijassa nurmikkojen hoitoon ja kukkalaitteisiin, joista kaikki muut paitsi Runeberginesplanadissa ja Aleksanterinpatsaan ympärillä olevat poistettaisiin, joten laskettiin menojen vähenevän noin 20,000 markkaa. Asiaa kaupunginvaltuuston valmistusvaliokunnassa käsiteltäessä kuitenkin lausuttiin suotavaksi, että puutarhalautakunta tekisi vaihtopuolisesti toisen vähemmän jyrkän supistusehdotuksen, ja kirjelmässä maaliskuun 11 päivältä lautakunta antoikin pyydetyn vaihtopuolisen ehdotuksen, joka edellytti kukkalaitteita, vaikka laadultaan vaatimattomampia, sijoitettavaksi Tähtitorninvuorelle sekä Kaivopuistoon ja Kappeliesplanadiin. Tämän ehdotuksen kaupunginvaltuusto hyväksyi maaliskuun 16 päivänä, ja puutarhalautakunta oikeutettiin ylittämään kaupunginistutusten voimassapitoon vuodeksi 1909 myönnetyn määrärahan enintään 12,000 markalla.

Eläintarhan varapuutarha.

Sittenkun puutarhalautakunta oli käskenyt kaupunginpuutarhurin alottaa vastaisen varapuutarhan kuntoonpanotyöt Savilan alueella mittauttamalla ja salaojituttamalla paikan sekä laatia ehdotuksen työn jatkamiseksi, antoi kaupunginpuutarhuri lautakunnalle puutarha-alueen salaojitussuunnitelman. Puutarhalautakunta antoi sitten rakennuskonttorin tehtäväksi yksissä neuvoin kaupunginpuutarhurin kanssa ryhtyä toimiin puheenalaisen alueen kuntoonpanemiseksi. Varapuutarhaksi alkuaan tarkoitetusta alueesta on vuoden varrella noin kaksi kolmannesta ollut työn alla. Tämä alueen osa on syyskesästä rakennuskonttorin toimesta salaojitettu ja sitten on ryhdytty maata muokkaamaan ja parantamaan sekä tätä työtä jatkettu niin pitkälle, kuin tarkoitukseen lahjoitetun rahaston varoja on ollut käytettävänä. Syksyllä 1910 voitanee varapuutarhan puheenalaisen osan työt suorittaa loppuun ja alue luovuttaa tarkoitukseensa.

Sähköjohto Eläintarhan halki.

Kirjelmässä helmikuun 18 päivältä antoi puutarhalautakunta rahatoimikamarille lausunnon Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön anomuksen johdosta saada rakentaa syöttöjohto Hakaniemessä olevalta yhtiön voimaasemalta Töölössä olevaan raitiotien johtoverkkoon.

Ilmoitusten julkipano esplanadeihin.

Kirjelmässä maaliskuun 11 päivältä anoi puutarhalautakunta rahatoimikamarilta sen suuntaista toimenpidettä, että ohjelmain ja ilmoitusten ripustaminen esplanadeihin kiellettäisiin.

Uspenskin tuomiokirkon viereinen muistomerkki.

Kirjelmässä toukokuun 28 päivältä antoi puutarhalautakunta kaupunginvaltuustolle pyydetyn lausunnon asiasta, joka koski paikan luovuttamista Uspenskin tuomiokirkon vierelle aiottua muistomerkkiä varten.

Eläintarhan urheilukenttä.

Kirjelmässä syyskuun 29 päivältä antoi puutarhalautakunta rahatoimikamariin esityksen etuantimäärärahan myöntämisestä Eläintarhan suuren urheilukentän töiden loppuunsaattamiseen. Tämä esitys saikin osakseen rahatoimikamarin puoltosanan ja kaupunginvaltuuston hyväksymisen.

Kaupunginpuutarhurin asunto.

Kaupunginarkkitehdin ehdotuksesta teki puutarhalautakunta kirjelmässä toukokuun 28 päivältä kaupunginvaltuustolle esityksen 11,500 markan lisämäärärahan myöntämisestä kaupunginpuutarhurin asunnon rakennustyön loppuunsaattamiseen. Tähän esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi kesäkuun 15 päivänä. Sittemmin kuitenkin osottautui, ettei lisämäärärahaa tarvittu tarkoitukseen. Puheenalaista rakennusyritystä varten oli kaupunginvaltuusto rahasäännössä osottanut 40,000 markan määrärahan Eläintarhan oppilasasunnosta saadun palovahingonkorvauksen, 21,740 markan, lisäksi. Kun rakennuskustannukset kaikkiaan olivat ainoastaan Smk 57,022: 46, jäi alkuaan myönnetystä 40,000 markan määrärahasta säästöä Smk 4,717: 54.

Kappeliesplanadin viereisen jalkakäytävän muutos.

Ehdotuksen johdosta, joka tarkoitti P. Esplanadikadun jalkakäytävän leventämistä Kappeliesplanadin viereltä, huomautti puutarhalautakunta, sittenkun paikalla oli toimitettu tasapunnitus ja tutkimus, kirjelmässä kaupunginasemakaava-toimikunnalle elokuun 30 päivältä, että mainittu jalkakäytävä ei ole levennettävissä samalla uhraamatta sen viereisiä juhlallisia puita. Kun puutarhalautakunta ei tahtonut tehdä alotetta näin jyrkkään toimenpiteeseen eikä myöskään ollut keksinyt keinoa lisätilan hankkimiseksi jalkamiesliikenteelle nuo puut pysyttämällä, jätti lautakunta asian kaupunginasemakaava-toimikunnan tutkittavaksi ja muuta mahdollista toimenpidettä varten.

Muistomerkki suojeluskaartilaisten haudalla.

Hakaniemen mellakassa kaatuneiden suojeluskaartilaisten haudalle rakennettu muistomerkki valmistui syyskesästä, minkä jälkeen lautakunta sen katsasti ja eräin vähäisin korjauksin hyväksyi.

Vilhon- ja Unioninkadun välisen liikenneväylän järjestely.

Kirjelmässä lokakuun 1 päivältä vastasi puutarhalautakunta rahatoimikamarin lähetteeseen syyskuun 22 päivältä asiassa, joka koski kaupunginasemakaava-toimikunnan laatimaa ehdotusta suunnitellun uuden liikenneväylän järjestämiseksi Vilhon- ja Unioninkadun välille.

Budjettiehdotus.

Kirjelmässä lokakuun 1 päivältä lähetti puutarhalautakunta rahatoimikamariin ehdotuksensa 1910 vuoden budjetiksi siihen kuuluvine asiakirjoineen.

Maneesi ja ajokoulu.

Kirjelmässä lokakuun 15 päivältä vastasi puutarhalautakunta kaupunginvaltuuston lähetteisiin syyskuun 7 ja lokakuun 4 päiviltä, joista edellinen koski erään alueen luovutusta Läntisen viertotien varrelta maneesin ja ajokoulun paikaksi sekä jälkimäinen osakeyhtiö Suomen puutarhayhdistyksen anomusta erään Meilansin alueen luovuttamisesta kaupungin käytettäväksi sekä kenraali J. af Lindforsin rintakuvan asettamista Eläintarhan talvipuutarhaan.

Alueen luovutus Meilansista.

J. af Lindforsin rintakuva.

Uudet kasvisuojat ja vesilintuhuone.

Kirjelmässä lokakuun 20 päivältä lähetti puutarhalautakunta budjettiehdotuksen täydennykseksi rahatoimikamariin suunnitelman uusien ajanmukaisten kasvisuojarakennusten teettämiseksi kaupunginpuutarhaan sekä huoneen rakennuttamiseksi sinne kaupungin vesilintuja varten.

Virkahuoneistojen kunnossapito.

Kirjelmässä samalta päivältä annettiin kaupunginvaltuustolle lausunto asiasta, joka koski määräysten antamista kaupungin virka- ja palvelusmiehille luovutettujen huoneistojen hoidosta ja kunnossapidosta.

Ruokamullan talteen ottaminen.

Kirjelmässä lokakuun 1 päivältä asiasta tehdystä esityksestä valtuutti rahatoimikamari puutarhalautakunnan vastedes kaupungin istutuksia varten talteen ottamaan ja varastoon panemaan kaiken ruokamullan, mikä on saatavissa viljellyiltä alueilta, missä kaduntasoitusta on toimitettu.

Valtion apumaksu eräiden istutusten kunnossapitoon.

Kirjelmässä marraskuun 26 päivältä teki puutarhalautakunta rahatoimikamarille esityksen, että valtion sekä eräiden viranomaisten kanssa tehdyt sopimukset Säätytalon, Ateneumin ja Ritarihuoneen puistikkojen sekä Vanhan kirkon puiston kunnossapidosta irtisanottaisiin ja ryhdyttäisiin keskusteluihin valtioapujen korottamisesta istutusten todellisia kunnossapitokustannuksia likimain vastaaviin määriin.

Työjärjestys.

Saattaakseen puutarhalautakunnan tilaisuuteen tähänastista laajemmin ottamaan osaa vuotuisen budjetin valmistelutöihin sekä tarkemman ja seikkaperäisemmän budjettikäsittelyn ja puutarhalautakunnan käytettäväksi asetettujen määrärahain käytön tehokkaamman tarkastuksen aikaansaamiseksi päätti puutarhalautakunta kokouksessaan marraskuun 26 päivänä hyväksyä eräät tämän oheisessa pöytäkirjanotteessa mainitut määräykset olemaan voimassa 1910 vuoden alusta.

Lautakunnan johtosääntö.

Joulukuun 6 päivänä teki puutarhalautakunta kaupunginvaltuustolle esityksen voimassa olevan johtosääntönsä 1 §:n muuttamisesta siihen suuntaan, että lautakunnan varajäsenten luku lisättäisiin kahdesta neljäksi.

1910 vuoden kunnossapitomääräraha.

Samana päivänä lähetettiin kaupunginvaltuuston valmisteluvaliokunnalle kaupunginistutusten kunnossapitoon vuonna 1910 tarpeellista määrärahaa koskeva promemoria.

Sekalaisia asioita.

Paitsi näitä käsitteli puutarhalautakunta moniaita vähemmän tärkeitä asioita, esimerkiksi kysymyksen kaupunginpuutarhurin asunnossa olevan konttorihuoneiston sisustamisesta, eräiden kaupungille kuuluvain kasvimääräin myymisestä, eräiden paviljonkien ja kioskien sijoittamisesta y. m.

Ote pöytäkirjasta, joka tehtiin puutarhalautakunnan kokouksessa marraskuun 26 päivänä 1909.

11 §.

Saattaakseen puutarhalautakunnan tilaisuuteen tähänastista laajemmassa mitassa ottaa osaa vuotuisen budjetin valmistelutöihin sekä tarkemman ja perinpohjaisemman budjettikäsittelyn ja puutarhalautakunnan käytettävinä olevain määrärahain käytön tehokkaamman tarkastuksen aikaansaamiseksi päätti puutarhalautakunta hyväksyä alla mainitut määräykset olemaan voimassa 1910 vuoden alusta.

A. Budjetin käsittely.

I.

Kaupunginpuutarhurin on velvollisuus huhtikuun kuluessa vuosittain puutarhalautakunnalle antaa alustava ehdotus niiksi uutistöiksi, jotka hänen mielestään on seuraavana vuonna teetettävä, ja tulee ehdotuksen mukana seurata tarpeelliset luonnokset ja luonnospiirustukset.

II.

I kohdassa mainitun alustavan budjettiehdotuksen esittelee kaupunginpuutarhuri lautakunnalle suullisesti, tehden samalla selkoa niistä näkökohdista, mitkä ovat olleet ehdotusta laatiessa määräävinä. Tarkastettuaan kunkin uutistyön paikan päättää puutarhalautakunta periaatteessa, onko lautakunnan puollettava kaupunginpuutarhurin teetettäviksi ehdottamia töitä vai onko ne poistettava lautakunnan seuraavan vuoden budjettiehdotuksesta.

III.

Jos puutarhalautakunta on sitä mieltä, että kysymys uutistyöstä, jota lautakunta on periaatteessa puoltanut, ei kaipaa tarkempaa valmistelua, käskee lautakunta kaupunginpuutarhurin panna budjettikirjelmäänsä tähän kuuluvan määrärahaerän perustelmineen. Jos sitä vastoin alustavassa budjettiehdotuksessa on sen laatuisia asioita, että ne kaipaavat perusteellisempaa valmistelua, käsketään kaupunginpuutarhurin näistä asioista tehdä erityiset perustellut esitykset ja, jos tarpeelliseksi havaitaan, lopulliset piirustukset ja suunnitelmat. Samalla tekee puutarhalautakunta kussakin eri tapauksessa päätöksen siitä, onko työ, laatuunsa katsoen ja kaupunginvaltuuston antamain ohjeiden mukaisesti, puutarhahallinnon teetettävä vai annettava rakennuskonttorin toimeksi. Tämän mukaisesti puutarhalautakunta määrää, onko kuhunkin työhön kuuluvat kustannuslaskelmat kaupunginpuutarhurin teetettävä vai hänen antamansa suunnitelman pohjalla rakennuskonttorin laadittava.

IV.

Kaupunginpuutarhurin perustellut esitykset budjettiasioissa ottaa puutarhalautakunta kunkin erikseen edelleen valmisteltavaksi ja päättää sitten, onko asi akäsiteltävä budjetinjärjestelystä erikseen vai sen yhteydessä. Edellisessä tapauksessa lähettää puutarhalautakunta kaupunginvaltuustolle tai rahatoimikamariin asiasta eri kirjelmän, johon sitten viitataan puutarhalautakunnan budjettiehdotuksessa; jälkimäisessä tapauksessa taas puutarhalautakunta tekee asiasta päätöksen, joka laaditaan promemorian eli n. s. erikoisehdotuksen muotoon ja jonka lautakunta sittemmin tarkistaa lopullisessa budjetinkäsittelyssä.

V.

Vuosittain ennen elokuun 15 päivää tekee kaupunginpuutarhuri puutarhalautakunnalle esityksen kaupungin istutusten ja taimistojen y. m. voimassapitoon seuraavana vuonna tarvittavista määrärahoista. Tässä ehdotuksessa, joka kaupunginpuutarhurin on suurimmalla huolella valmisteltava, tulee olla tiedot siihenastisten kaupunginistutusten pinta-alasta sekä mahdollisimman tarkka ja täydellinen seikkaperäinen laskelma puutarhahallinnon kunnossa pitämäin kaupunginistutusten eri paikkain sekä kasvisuojain, taimistojen ja muun puutarhahallinnolle kuuluvan omaisuuden menoista ynnä vertaileva laskelma viimeksi kuluneelta viisivuotiskaudelta keskimääräisestä kunnossapitokustannuksesta istutetun ja tasoitetun pinta-alan m^2 kohti sekä vihdoin ilmoitus lisäksi tulleiden laitosten kunnossapidon lasketuista menoista ja niiden johdosta tarpeellisista uusista määrärahaeristä. Puutarhalautakuntakin puolestaan valmistelee tätä asiaa huolellisesti sekä tekee siitä erikoisehdotuksen muotoon laaditun päätöksen, jota sitten käsitellään edellisessä kohdassa mainitulla tavalla.

VI.

Viimeistään syyskuun 15 päivänä tulee kaupunginpuutarhurin puutarhalautakunnalle antaa budjettiehdotuksensa yhdistelmä, kuitenkin ainoastaan mikäli puutarhalautakunta sen on periaatteessa hyväksynyt, ja on tämä yhdistelmä ynnä erikoisehdotukset, piirustukset, kustannuslaskelmat ja muut budjettiin kuuluvat asiakirjat heti pantava kiertämään puutarhalautakunnan jäsenten ja varajäsenten kesken. Asiakirjain palattua käy puutarhalautakunta lopullisesti käsittelemään budjettiehdotusta ja antaa ennen syyskuun umpeenmenemistä budjettikirjelmän siihen kuuluvine budjettiehdotuksineen ja muine asiakirjoineen rahatoimikamariin.

B. Puutarhalautakunnan käytettäviksi annettujen määrärahain käytön tarkastus.

I.

Kaupunginvaltuuston vahvistama rahasääntö esitellään vuoden alussa puutarhalautakunnalle, joka silloin päättää, mitkä rahasääntöön pannut työt on kaupungin puutarhahallinnon teetettävä ja mitkä annettava rakennuskonttorin teetettäviksi.

II.

Kaupunginpuutarhurin on velvollisuus kunkin vuoden alussa puutarhalautakunnalle antaa kunnossapitomäärärahan jakoehdotus, joka on laadittu samoilla perusteilla kuin edellä A osaston V kohdassa on mainittu.

III.

Niinikään tulee kaupunginpuutarhurin kunkin kuukauden alussa puutarhalautakunnalle antaa rakennuskonttorin asianomaisen kirjanpitäjän kaupunginpuutarhurin osotuksen mukaan laatima taulu lähinnä edellisen kuukauden loppuun asti kunnossapitomäärärahan sekä muiden rahasääntöön pantujen

määrärahain eri eristä maksetuista menoista. Tämän taulun eri sarekkeissa mainitaan vuodekseen myönnettyjen määrärahain kokonaissumma sekä lähinnä edellisenä vuonna vastaavaan aikaan kultakin tililtä käytetyt määrät.

IV.

Kaupunginpuutarhurin on velvollisuus ennen mainittavampain hankintasopimusten tekemistä ilmoittaa asiasta puutarhalautakunnalle.

V.

Tarkemman tiedon saamiseksi kaupunginistutuksissa tehtävistä töistä sekä puutarhahallinnon toivomuksista ja tarpeista jaetaan puutarhalautakunnan johtosäännön mukaan lautakunnan velvollisuutena oleva kaupungin puistojen ja istutusten sekä niissä teetettävien kunnossapito- ja uutistöiden, niin myös kasvihuoneissa ja taimistoissa toimitettavan puutarhahoidon valvonta puutarhalautakunnan jäsenten, varajäsenten ja sihteerin kesken alueellisella perustuksella. Tämä työnjako vahvistetaan kunkin vuoden alussa olemaan voimassa seuraavan vuoden alkuun.

Kaupunginpuutarhurin puutarhalautakunnalle vuodelta 1909 antama kertomus oli seuraavaa sisällystä:

Puutarhaviljelys kaupunginistutuksissa on viimeksi kuluneina kahtena vuosikymmenenä, ilahduttava kyllä, askel askeleelta edistynyt, niin että Helsingin kaupunki, mitä yleisiin istutuksiin tulee, on kohonnut miltei Keski-Europan kaupunkien tasalle.

Valitettavasti ei Helsingin kaupungin istutusten sallittu pysyttää saavuttamaansa arvoasemaa, sillä vuonna 1909 täytyi puutarhahallinnon käytettäväksi asetettujen määrärahain niukkuuden johdosta tuntuvassa määrässä yksinkertaistuttaa istutusten hoitoa, ja puistoja voitiin vain sangen säästeliäästi koristella kesäkukilla.

Suomen puistoissa ja istutuksissa ylipäätään vallitseva yksitoikkoisuus johtuu suurelta osalta siitä, että niissä käytetään kukkivia kasveja ylen säästeliäästi. Puistojen koristelu täällä pohjolassa on yleensä vaikeampaa kuin eteläisemmissä maissa, missä on käytettävänä runsaasti kasveja, jotka kasvutapansa, lehvästönsä sekä kukkain muodon ja värin puolesta jyrkästi eroavat toisistaan. Aistikkaasti ryhmiteltyinä aikaansaavat ne istutuksissa miellyttävää vaihtelua. Helsingissä taas ankarine ilmastoineen ja suojaamattomine asemineen viihtyy vain harvalukuisia, enimmäkseen vihantalehtisiä puu- ja pensaslajeja. Tämä ehkä on pää-

syitä siihen, että istutuksemme kukkivien kasvien puutteessa näyttävät yksitoikkoisilta ja kolkoilta. Vuonna 1909 oli kevät myöhäinen, minkä johdosta istutusten kuntoonpanotyöt myöhästyivät kaksi viikkoa. Kesä sitä vastoin oli erittäin suotuisa, varsinkin runsaan sademäärän puolesta, minkä johdosta muutoin runsaat puistojen kastelukustannukset supistuivat mitättömän vähiin. Tämän johdosta myös kävi mahdolliseksi vähentää kunnossapitokustannukset Smk:aan 91,683: 99, sen sijaan että ne vuonna 1908, jolloin kesä oli erittäin kuiva, nousivat Smk:aan 102,740: 59.

Melko suuri säästö syntyi niinikään nurmien kylvämisessä, sen johdosta että kylvettyä heinänsiementä ei peitetty maalla, niinkuin ennen oli ollut tavallista. Tällainen menettely voi kuitenkin käydä päinsä ainoastaan pitkällisen sadesään vallitessa. Jos olisi tullut pouta, olisivat ruohon idut epäilemättä kuihtuneet ja kylvö mennyt hukkaan.

Puutarhahenkilökuntaa vähennettiin vuoden varrella erottamalla yksi esimies ja kolme oppilasta.

Säästäväisyyssyistä jätettiin toimittamatta tavanmukainen kukkasipulien istutus Runeberginpatsaan ympärille; samaten jätettiin Aleksanteri II:n patsas koristelematta sen paljastuksen vuosipäivänä, huhtikuun 28:ntena. Sitä vastoin istutettiin viimeksi mainitun patsaan ympärille toukokuun jälkipuoliskolla myosotis ja arabis alpina kasveja paikan saattamiseksi sopivaan kuntoon aikaisemmin kuin mitä kesäkukkia käyttämällä olisi käynyt päinsä.

Istutusten raivaustyöt alotettiin vasta huhtikuun 30 päivänä ja saatiin myöhäisen kevääntulon johdosta suoritetuiksi vasta kesäkuun 9 päivänä. Sitten alkoi rikkaruohojen kitkeminen nurmilla, mutta edellä mainitusta syystä täytyi työ toimittaa tuntuvasti supistetulla työvoimalla. Monen mielestä nurmien puhdistaminen rikkaruohoista ehkei ole aivan välttämätön, mutta tarpeeksi usein ei voi huomauttaa, että se istutusten ulkoasun vuoksi on sangen tärkeä.

Sen johdosta että rikkaruohojen oli annettu edellisenä vuonna levitä, lienee nurmien vastaiselle hoidolle tuotettu melko suurta haittaa.

Kävelyteitä ei voitu päällystää uudella soralla, syystä ettei siihen tarkoitukseen ollut varoja. Niinkuin lautakunta muistanee, aiheuttikin mainittu seikka muistutuksen Ullanlinnanvuoren kävelyteihin nähden.

Kaupungin puistojen, istutusten, kasvisuojain, taimistojen y. m. kustannukset vuonna 1909 näkyvät seuraavasta taulusta: Istutusten, puutaimistojen y. m. kustannukset.

	Kustannukset. Smk.
Ainespiha	786: 68
Aleksanteri II:n patsas	423: 22
Ateneum	368: 03
Elisabetinpuistikko	495: 92
Eläintarha	3,183: 23
Erottajanpuistikko	448: 62
Esplanadit	13,389: 73
Fredrikintori	184: 41
Hakasalmi ja Hesperia	720: 05
Haudat (16 kpl.)	305: 50
Kaisaniemi	5,414: 61
Kaivopuisto	11,452: 09
Kapteeninkatu	282: 56
Kasvisuojat	14,306: 52
Katajanokanpuistikko	1,627: 65
Kaupunginpuutarha	3,180: 30
Kirurginen sairaala	715: 08
Lapinlahdenpuistikko	362: 49
Lönnrotinpuistikko	329: 51
Marian sairaala	588: 37
Puutaimistot	2,120: 54
Ritarihuoneenpuistikko	621: 80
Sekalaiset istutukset	4,292: 33
Sohvat	1,906: 03
Suomen pankki	310: 73
Säätytalonpuistikko	853: 61
Talli	8,441: 25
Teknillinen korkeakoulu	399: 59
Ullanlinnanvuoret	11,742: 84
Vanha kirkko	2,430: 70
Yhteensä	91,683: 99

Aitaukset. Aitauksista oli kustannuksia Smk 2,991: 86, määrärahan ollessa 3,000 markkaa.

Talvipuutarha. Talvipuutarhan hoitoon käytettiin määrärahan, 6,000 markan, lisäksi Smk 172: 70 erinäisiin arvaamattomiin tarpeisiin.

Talvipuutarhassa, joka pidettiin yleisölle avoinna arkipäivin k:lo 1—2 i. p. sekä sunnuntaisin ja pyhäpäivin k:lo 11 a. p.—4 i. p., kävi vuoden varrella 15,294 henkeä. Suurin päivittäinen kävijäin luku oli 1,151 henkeä.

Mullanvalmistus.

Paitsi että edellisenä vuonna Malmin huvilapalstalle sekä kahteen paikkaan Eläintarhassa koottuja vanhempia multavarastoja muokattiin, koottiin Sallin huvilapalstalle 1,052 kuormaa, mitkä sekotettiin paikalla ennestään olevaan käväistysvarastoon. Kaikkiaan oli mullanvalmistuksesta kustannuksia Smk 3,499: 78, määrärahan ollessa 3,500 markkaa.

Kapteenin- ja Tehtaankadun kulmauksessa olevan avonaisen paikan tasoitus.

Kapteenin- ja Tehtaankadun kulmauksessa olevaa avonaista paikkaa ryhdyttiin tasoittamaan helmikuun alkupuoliskolla kuljettamalla sinne erinäisiä aineita sen paikkaa ympäröivän, osin louhimalla ja osin kaivamalla aikaansaadun kanavan täyttämiseksi, johon puistopuita on aikomus istuttaa. Kesäkuulla tasoitettiin sekä leikkikenttä että katujen viereiset maakaistaleet, mutta puita ei voitu vuoden varrella istuttaa, syystä että kirsi pysyi maassa suurimman osan kesää eikä maa ollut vielä ehtinyt saada tarpeellista kiinteyttä. Määräraha oli 3,580 markkaa ja kustannukset Smk 3,579: 04. Istutukseen ulotettiin vesijohto.

Tokantorin tasoitus.

Tokantorin istutustöiden jatkamiseen myönnetyt varat 4,000 markkaa käytettiin siten, että multaa kuljetettiin paikalle ja täytettä sieltä torin pohjois- ja länsipuolisiin tasoittamattomiin osiin. Viimeksi mainittua osaa ei saatu kokonaan täytetyksi, vaan on vielä suorittamatta sekä tämä työ että toria ympäröiväin, nurmikoiksi tarkoitettujen alain täyttäminen, jotka viimeksi mainitut ovat painuneet, sekä paikan tasoitus ja istutus kokonaisuudessaan. Vuonna 1909 suoritetuista töistä oli kustannuksia Smk 3,997: 47.

Haapaniemen istutus.

Haapaniemen istutustöiden jatkaminen rajoittui siihen, että paikalle toimitettiin 2,313 kuormaa multaa, joka pantiin varastoon alueen eteläosaan. Määrärahasta, 4,000 markasta, käytettiin ainoastaan Smk 1,752: 96 mainittuun mullankuljetukseen. Muu osa määrärahaa annettiin rakennuskonttorin käytettäväksi leikkikentän tasoitukseen.

Eläintarhan urheilukenttä.

Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden jatkaminen annettiin rakennuskonttorin toimeksi. Kaupunginpuutarhuri toimitti kentän salaojitustyöt sekä ojan kaivuusta saadun saven poiskuljetuksen. Tähän käytettiin Smk 1,752: 96 tarkoitukseen myönnetystä 15,000 markan määrärahasta.

Kelkkaradat.

Kelkkaratain kuntoonpano voi lumenpuutteen johdosta alkaa vasta helmikuun 1 päivänä, ja laitettiin Kaisaniemeen tavallisiin paikkoihin 4 rataa, joita ahkerasti käytettiin maaliskuun 29 päivään asti. Määrärahasta, 1,600 markasta, käytettiin Smk 1,447: 13.

Leikkikentän laittaminen Punanotkoon.

Rakennuskonttorin edellisenä vuonna alottamaa leikkikentän laittamista Punanotkoon jatkettiin tänä vuonna, niin että kentän pinta tuli käyttökelpoiseksi.

Kaupunginpuutarhurin toimesta kuljetettiin täytettä pois kentän pohjois- ja itäosasta 80 sm. syvältä ja tila täytettiin mullalla. Sen ohessa tehtiin kaksi kävelytietä, joista toinen vie leikkikentän länsiosasta Laivurinrinteelle ja toinen Annankadun jatkona Johanneksenkirkon pengermälle. Mainittujen käytäväin viereisiltä, nurmikoiksi tarkoitetuilta aloilta poistettiin täyte ja sijaan pantiin multaa. Näistä töistä oli kustannuksia kaikkiaan Smk 10,158: 62, josta määrästä rakennuskonttori kulutti Smk 2,009: 02 ja kaupunginpuutarhuri Smk 8,149: 60. Määräraha oli 10,000 markkaa.

Koulutorin istuttaminen.

Sen johdosta että kirsi pysyi kauan maassa, ei Koulutorin istutustöihin voitu ryhtyä ennenkuin kesäkuulla, mikä seikka vaikutti haitallisesti istutettuihin kasveihin, jotka jo olivat ehtineet runsaasti kehittyä. Istutetut pensaatkaan eivät olleet parasta laatua, syystä ettei niitä tilan puutteessa ollut ajoissa voitu taimistossa istuttaa uudestaan.

Koulutorin istutuksesta ja lopullisesta tasoituksesta oli kustannuksia Smk 2,785: 48 eli likimain se 2,785 markan määrä, mikä oli tähän tarkoitukseen myönnetty.

Savilan puutaimisto.

Savilan puutaimistoa varten myönnetty 2,700 markan määräraha käytettiin pääasiallisimmin rikkaruohojen poistamiseen ja mullanvalmistukseen sekä asuinrakennuksen eteläpuolella sijaitsevan mäenrinteen erään osan viljelyyn ottamiseen. Kustannuksia oli Smk 2,698: 11.

Ulkohuoneen teettäminen kaupunginpuutarhaan.

Ulkohuoneen teettämiseksi Eläintarhan kaupunginpuutarhaan ja n. s. lämmittäjänasunnon sisustamiseen osotetun määrärahan käytti kaupunginarkkitehti.

Eläintarhan varapuutarha.

Eläintarhan varapuutarhan salaojitukseen käytti rakennuskonttori Smk 2,138: 11 ja kaupunginpuutarhuri 4,264 multakuorman kuljettamiseksi Kampilla olevasta kaupungin katukäväistysvarastosta Smk 8,400: 66.

Rakennuskonttorin selonteko konttorin vuonna 1909 puutarhalautakunnan toimenannosta suorittamista töistä oli seuraava:

Sittenkun rakennuskonttori oli puutarhalautakunnalta saanut toimekseen tasoituttaa Haapaniemen istutuksen urheilukentän niin laajalta, kuin tarkoitukseen käytettävänä olevat varat, 2,000 markkaa, sallisivat,

ryhtyi konttori paikalla toimiin kentän täyttämiseksi ja tasoittamiseksi louhoskivillä, jota ainetta oli maksutta saatavana erinäisistä Kalliossa teetetyistä louhintatöistä. Työn alkaessa täyttämätön, noin 3,000 m² laaja mainitun kentän osa tasoitettiin siten täyteen korkeuteensa, mutta kun tästä työstä oli kustannuksia Smk 1,847: 50, jätettiin kentän muu kuntoonpano johonkin seuraavaan vuoteen.

Puutarhalautakunnan toimenannosta ryhdyttäessä loppuunsaattamaan Eläintarhan urheilukentän tasoitustyötä oli 7,100 m²:n ala kuntoon panematta. Tarkoitukseen tarpeellisten louhoskivien saamiseksi hankki rahatoimikamari kaupunginvaltuuston suostumuksen siihen, että Fredriksperiin vievän tien varrella olevasta vuoresta sai louhia pois tarpeelliset osat. Tästä noin 3,500 m³ käsittävästä louhintatyöstä oli kustannuksia kaikkiaan 15,750 markkaa, josta määrästä Smk 7,669: 58 käytettiin kivien kuljetukseen urheilukentälle, isompain kivilohkareiden särkemiseen kiilaamalla sekä kivien levittämiseen itse paikalle.

Kun työn alkaessa ei ollut sitä varten osotettu erityisiä määrärahoja, pantiin kaikki kustannukset, niihin myös luettuina kulut edellä kerrotulla tavalla louhittujen kivien levittämisestä ja käyttämisestä, maksettaviksi Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden lopettamiseen vuodeksi 1909 myönnetystä määrärahasta, joka siten ylitettiin Smk:lla 6,610:09. Kun kuitenkin 1910 vuoden rahasäännössä on osotettu 9,700 markkaa „Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden loppuunsaattamiseen“ sekä 17,800 markkaa „ajotien tekemiseen Eläintarhaan rautatien länsipuolitse Fredriksperiin“, tulevat edellä mainittu Smk:n 6,610: 09 vajaus sekä kentällä vielä suoritettavain töiden kustannukset suhteellisesti jaettaviksi mainittujen määrärahain kesken.

XII. Kaupunginasemakaava-toimikunta.

Kaupunginasemakaava-toimikunnan kertomus vuodelta 1909 oli seuraava:

Helsingin kaupunginasemakaava-toimikuntaan ovat vuoden varrella kuuluneet seuraavat jäsenet, nimittäin kaupunginvaltuuston kolmeksi vuodeksi valitsemat: professori Gustaf Nyström, toimikunnan puheenjohtaja, ja kauppias Julius Tallberg sekä näiden varamiehinä professori Th. Homén ja vapaaherra R. F. von Willebrand; rahatoimikamarin vuodeksi valitsemat: pormestari Lennart Cajander, varamiehenä arkkitehti Knut Wasastjerna; sekä itseoikeutettuina jäseninä: kaupungininsinööri G. Idström ja kaupunginasemakaava-arkkitehti Bertel Jung. Varapuheenjohtajaksi on toimikunta valinnut pormestari Cajanderin ja sihteerin tehtäviä on toimikunnan johtosäännön mukaisesti hoitanut kaupunginasemakaava-arkkitehti.

Kaupunginasemakaava-toimikunta on vuoden varrella kokoontunut 24 kertaa ja silloin käsitellyt kaupunginvaltuuston tai rahatoimikamarin sen harkittaviksi lähettämiä tai toimikunnassa vireille pantuja asioita. Sen ohessa on toimikunta tehnyt retkeilyjä kaupungin eri osiin ja sen tiluksille sekä siellä toimittanut asiain valaisemiseksi tarpeellisia katselmuksia.

Toimikunnan vuoden varrella käsittelemistä tärkeämmistä asioista mainittakoon ensi sijassa toimikunnan laatima yleisasemakaava kaupungille kuuluvia Backasin, Vallilan, Gumtähden, Sofielundin, Forsbyn, Kottbyn, Anneperin, Arabian ja Träskin alueita varten sekä satama- ja tehdasalueiden järjestämiseksi Vanhankaupunginselän varrelle, joka asemakaava on lähetetty rakennuskonttoriin. Sen ohessa on toimikunta laatinut suunnitelmat kaupungille kuuluvain Meilansin, Greijuksen ja Böhlen alueiden jaoitukseksi, ja esitetään nämä suunnitelmat vuonna 1910 valtuustolle.

Muista toimikunnan suorittamista suunnittelutöistä on mainittavissa ehdotus uuden liikenneväylän laittamiseksi rautatienaseman ja Läntisen viertotien välille sekä siinä yhteydessä ehdotus Henrikinkatujen ja viertotien erään osan ynnä korttelien n:ot 401, 402 ja 403 uudestijärjestämiseksi, lisäksi ehdotus Vilhon- ja Unioninkadun välille aikaisemmin suunnitellun liikenneväylän laittamiseksi sekä Lapinlahden pohjoisrannan järjestämiseksi.

Piirustukset voimassa olevaan kaupunginasemakaavaan tehtäviä muutoksia varten on kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti laadittu korttelille n:o 297 ja Kaivokadun tontille n:o 12. Sisäiset rakennusrajat on määrätty kaikkiaan 19:ään Töölön kaupunginosan kortteliin.

Toimikunnassa tehdyn ehdotuksen mukaisesti on kaupunginvaltuusto vuoden varrella antanut sen tehtäväksi toimittaa julkisivujen tarkastuksen, milloin tuollainen tarkastusoikeus on kunnan viranomaisille varattu, ja siitä antaa lausunnon, ja on toimikunta täyttänyt tämän uuden tehtävänsä, milloin sitä on tarvittu.

Töistä, jotka vuoden varrella on päätetty tehtäviksi, mutta joita ei ole ehditty saattaa loppuun, mainittakoon mittakaavaan 1 : 8,000 laadittu Helsingin kaupungin ja sen tiluksien ynnä rajakkaisten esi- ja huvilakaupunkien asemakartta.

XIII. Vesijohtokonttori.

Vesijohtoinsinöörin antama selonteko vesijohtokonttorin toiminnasta vuonna 1909 [1]) oli seuraavaa sisällystä:

Vesijohdon pääoma-arvo ja vuoden varrella toimitetut laajennukset.

Vesijohdon pääoma-arvo.

Vesijohdon pääoma-arvo oli 1908 vuoden umpeenmennessä, vesimittareja lukuunottamatta, Smk 5,328,176: 31 ja on vuonna 1909 lisääntynyt alla lueteltujen töiden kustannuksilla:

Putkiverkon laajennus.

Suoritetut putkenlaskemistyöt ovat vuonna 1909, samoinkuin edellisinäkin vuosina, käsittäneet osin vanhempain pienikokoisten johtojen vaihtamista suurempaa läpimittaa oleviin, osin varsinaista putkiverkon laajentamista uusien tai vanhempien katujen alle, missä putkijohtoja ei ole ennestään ollut.

Uudistustöistä on 406 mm:n johdon laskeminen Erottajatorin, Erottajakadun sekä Uudenmaan- ja Annankadun alle Ratakadulle asti suurin. Tämän johdon viereen laskettiin Yrjön- ja Annankadun väliselle osalle sekä Uudenmaan- ja Ison Robertinkadun välille 127 mm:n johto liitettäväksi taloihin, joiden luku täällä on verraten suuri. Ennestään oleva matala kanava täytyi louhimalla enimmältä osalta syventää. Erottajakatuun louhittiin osittain aivan uusi kanava. Tämän johdon valmistuttua ovat paineolot VI ja VII kaupunginosassa tuntuvasti parantuneet.

Muiden uudistustöiden, niinkuin Isolla Robertin-, Uudenmaan-, Eerikin- ja Annan- y. m. kaduilla toimitettujen johdosta ovat Neptun-yhtiön ajoilta olevat, nyttemmin kovasti umpeen ruostuneet 102 mm:n putkijohdot supistuneet pääasiassa I kaupunginosan kaduissa oleviin johtoihin.

Vuonna 1907 alotettua 812 mm:n pääjohtoa, joka kulkee vesisäiliöstä Eläintarhan ja Töölön kaupunginosan halki kaupunkiin, jatkettiin vuonna

---

[1]) Eräät kertomukseen liitetyt taulukkotiedot ovat julkaistuina Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1909.

1909 noin 700 metrin pituudelta Runebergkadun alle Arkadia- ja Fjälldalinkadun välille sekä Läntisen viertotien ja Isontorin välille. Samoinkuin aikaisemmin laskettiin tällekin matkalle myös 127 mm:n johto samaan kanavaan tontteihin liittämistä varten. Työstä oli kustannuksia hiukan yli 127,000 markan. Nyttemmin on rakentamatta ainoastaan Isontorin ja Fjälldalinkadun välinen osa, noin 600 m., mikä tulee rakennettavaksi vuonna 1910.

Uutistöistä mainittakoon lisäksi, että Läntisen viertotien alainen johto ulotettiin kaupunginportin läheisyyteen, että johtoja noin 56,000 markan arvosta laskettiin Vallilan alueelle sekä että moniaita johtotöitä myös suoritettiin VI kaupunginosassa ja Töölön alueella.

Putkiverkkoa, sulkuja ja palopostеja on täydennetty eri osissa kaupunkia ja on näistä töistä ollut kustannuksia Smk 3,052: 78.

Paikka, mihin johdot on laskettu, sekä niistä olleet kustannukset näkyvät seuraavasta taulukosta:

		Smk.	p:iä.
Vesijohto	Fredriksperinkadun alle Inkoonkadulta osotenumeroon 70 ensinmainitun kadun varrella	1,604	50
»	Koulukujan alle	2,237	82
»	Erottajatorin, Erottajakadun, Uudenmaan- ja Annankadun alle E. Esplanadikadulta Ratakadulle (putkien vaihdos)	45,553	17
»	Uudenmaankadun alle Annan- ja Albertinkadun välille (putkien vaihdos)	7,298	31
»	Ison Robertinkadun alle Annan- ja Albertinkadun välille (putkien vaihdos)	8,252	22
»	Ludviginkadun alle (putkien vaihdos)	2,429	95
»	Eerikinkadun alle Fredrikin- ja Yrjönkadun välille sekä Annankadun alle Eerikin- ja Kansakoulukadun välille (putkien vaihdos)	8,533	16
»	Vilhonkadun alle Rautatientorin varrelle sekä Mikonkadun alle osoten:osta 22 Vilhonkatuun asti (putkien vaihdos)	3,359	71
»	Elisabetinkadun alle Unionin- ja Nikolainkadun välille (putkien vaihdos)	5,951	11
»	Kirkkokadun alle Nikolain- ja Ritarikadun sekä Konstantininkadun ja Pohjoisrannan välille (putkien vaihdos)	4,266	89
	Siirto	89,486	84

		Smk.	p:iä.
	Siirto	89,486	84
Vesijohto	Pengerkadun alle Vaasan- ja Fredriksperinkadun välille sekä viimeksi mainitun kadun erään osan alle	10,585	41
»	Karjalankadun alle	3,573	25
»	Ehrensvärdtien alle tontilta n:o 17 Laivurinkadulle asti	9,549	71
»	Weckselltien alle	4,472	66
»	Armfelttien alle.	20,802	19
»	Rehbindertien alle Armfelttien itäpuolitse Laivurinkadulle asti	7,243	24
»	Galitzintien alle	12,245	05
»	korttelin 228 länsilaitaa pitkin kulkevan tien alle Ehrensvärd- ja Speranskitien välille	6,221	06
»	Runebergkadun alle Läntisen viertotien ja Isontorin sekä Arkadia- ja Fjälldalinkadun välille	127,542	67
»	Dagmarkadun alle Museo- ja Nervanderkadun välille . .	5,530	99
»	Läntisen viertotien alle tontilta n:o 49 korttelissa n:o 520 tontille n:o 42 korttelissa n:o 505	20,291	46
»	Töölönkadun alle tontilta n:o 7 korttelissa n:o 446 Hesperiakadulle	8,660	39
»	Hesperiakadun alle Töölönkadun ja Läntisen viertotien välille	2,337	45
»	Hörneperinkadun alle	604	49
»	Sakarinkadun alle	1,071	76
»	Pääskylänkadun alle tontilta n:o 10 korttelissa n:o 253 tontille n:o 9 korttelissa n:o 252	2,986	35
»	Vallilan alueella	55,872	69
Putkiverkon, sulkujen ja palopostien täydennys		3,052	78
	Smk	392,130	44

Laskettuja ja poistettuja vesijohtoputkia.

Vuonna 1909 laskettujen vesijohtoputkien pituus ja läpimitta sekä paloputkien ja sulkuventtiilien luku käyvät selville seuraavasta taulusta:

		812 mm. putkea. m.	406 mm. putkea. m.	305 mm. putkea. m.	203 mm. putkea. m.	152 mm. putkea. m.	127 mm. putkea. m.	102 mm. putkea. m.	Palopostcja. kpl.	Sulkuja. kpl.
Putkien vaihto	Erottajatorin ja Erottajakadun alla	—	143	10	3	—	—	—	—	2
» »	Uudenmaankadun alla	—	212	—	—	—	480	—	3	7
» »	Annankadun alla (2 kohdassa)	—	228	—	—	—	255	—	1	1
» »	I. Robertinkadun alla	—	—	—	—	327	—	—	3	4
» »	Ludviginkadun alla .	—	—	—	—	—	67	—	1	1
» »	Eerikinkadun alla . .	—	—	—	—	—	256	—	3	2
» »	Vilhonkadun alla . .	—	—	—	—	49	—	—	—	1
» »	Mikonkadun alla. . .	—	—	—	—	79	—	—	—	1
» »	Elisabetinkadun alla .	—	—	—	167	4	—	—	2	5
» »	Kirkkokadun alla (2 kohdassa)	—	—	—	—	195	—	—	2	2
Vesijohto	Fredriksperinkadun alla . .	—	—	28	—	—	—	—	—	—
»	Karjalankadun alla	—	—	—	—	121	—	—	—	1
»	Koulukujan alla	—	—	—	—	—	30	11	1	1
»	Penger- ja Fredriksperinkadun alla	—	—	—	188	—	—	—	1	1
»	Ehrensvärdtien alla	—	—	—	—	180	—	—	1	3
»	Weckselltien alla	—	—	—	—	—	126	—	1	2
»	Armfelttien alla	—	—	—	350	49	—	—	3	6
»	Rehbindertien alla	—	—	—	—	161	—	—	1	3
»	Galitzintien alla	—	—	—	—	—	158	—	2	1
»	Korttelin n:o 228 länsipuolisen tien alla	—	—	—	—	67	—	—	—	—
»	Runebergkadun alla (2 kohdassa)	722	—	—	—	—	688	—	7	10
»	L. viertotien alla (2 kohdassa)	—	—	—	315	—	31	—	4	5
»	Lutherkadun alla	—	—	—	11	—	10	—	—	2
»	Dagmarkadun alla	—	—	—	—	—	157	—	2	—
«	Töölönkadun alla	—	—	—	—	—	148	—	2	2
»	Hesperiakadun alla	—	—	—	70	—	—	—	—	1
»	Hörneperinkadun alla . . .	—	—	—	—	—	35	—	—	1
»	Sakarinkadun alla	—	—	—	—	59	—	—	—	1
»	Kaarlenkadun alla	—	—	—	—	35	—	—	—	1
	Siirto	722	583	38	1,104	1,326	2,441	11	40	67

	812 mm. putkea. m.	406 mm. putkea. m.	305 mm. putkea. m.	203 mm. putkea. m.	152 mm. putkea. m.	127 mm. putkea. m.	102 mm. putkea. m.	Paloposteja. kpl.	Sulkuja. kpl.
Siirto	722	583	38	1,104	1,326	2,441	11	40	67
Vesijohto Päijänteentien alla	—	—	—	—	—	107	—	2	2
» Vallilantien alla	—	—	—	—	173	—	—	2	2
» Inarintien alla	—	—	—	—	63	—	—	—	1
» Lohjantien alla	—	—	—	—	—	106	—	1	1
» Keiteleentien alla	—	—	—	—	—	106	—	1	—
» Atsärintien alla	—	—	—	—	—	106	—	1	1
» Korttelin n:o 539 koillispuolella olevan tien alla	—	—	—	—	132	—	—	—	1
» Suvantotien alla	—	—	—	—	73	—	—	—	—
Täydennyksiä	—	—	—	—	—	90	—	2	3
Yhteensä	722	583	38	1,104	1,767	2,956	11	49	78
Maasta kaivettuja tai hyljättyjä . . .	—	—	—	83	246	—	1,911	16	17
Lisäännys	722	583	38	1,021	1,521	2,956	—	33	61
Vähennys	—	—	—	—	—	—	1,900	—	—

Uutistöitä ja laajennuksia Vanhassakaupungissa.

Vuonna 1908 alotettu uuden laitoksen rakentaminen Vantaanveden puhdistamiseksi kemiallista tietä sekä veden seisottamiseksi ja sitten suodattamiseksi Jewellin tyyppisiä amerikalaisia pikasuodattamia käyttämällä valmistui vuonna 1909 ja saatiin käyntiin ennen kevättulvan alkua huhtikuussa.

Suorittamatta olevat työt käsittivät pääasiassa koneiden, keskipakoispumppujen ja suodatinvarusteiden paikallepanon, vanhojen katettujen suodattimien muuttamisen seisotusaltaiksi, erinäisten johtojen laskemisen, rappaus-, maalaus- ja tasoitustöitä sekä laboratoorin sisustamisen.

Kesän aikana suoritettiin sitä paitsi eräitä muutos- ja täydennystöitä sekä pantiin lisäksi paikalleen kaksi pikasuodatinta. Suodattimia on siten nykyään kahdeksan, joista kukin suodattaa 105 m^3 vettä tunnissa eli kaikkiaan 840 m^3.

Keskipakoispumppuja, joilla vesi nostetaan kaupunkiin, on hankittu lisää kolmas, jonka nostokyky on 90 sl., mutta sitä ei kuitenkaan vielä ole pantu paikoilleen.

Sittenkun oli osottautunut tarpeelliseksi lisätä kalkkia veteen, laajennettiin, kaupunginvaltuuston myönnettyä määrärahaa tähän tarkoitukseen, kemiavalmisteiden sekotusrakennusta, johon on aikomus asettaa erityinen koje yhtäjaksoisen kalkinlisäyksen toimittamiseksi.

Lokakuussa saatiin aikaan yhteys kaupungin sähkölaitoksen kanssa ulottamalla Sörnäsin pääasemalta kaapeli Vanhankaupungin laitokseen sekä asettamalla muuntaja viimeksi mainittuun paikkaan. Jännitys kaapelissa on nimittäin 5,000 wolttia, mutta laitoksessa ainoastaan 500. Kaikkia Siltasaarella olevia koneita voi sentähden nykyään käyttää kaupungin sähkölaitoksesta saadulla virralla. Ainoastaan kustannukset muuntajan hankkimisesta sekä sen liittämisestä konetauluun pantiin vesijohdon maksettaviksi.

Uudessa laitoksessa on nyttemmin m. m. 8 pikasuodatinta, 3 keskipakoispumppua, kukin 100 sl., seisotetun veden nostamiseksi suodattimiin, 3 samallaista 90 sl. pumppua suodatetun veden nostamiseksi kaupunkiin sekä 1 pumppu suodatinhiekan pesemistä varten. Lisäksi on kaksi 15 hv. sähkömoottoria käyttämässä suodattimien hämmennyskoneiston voimansiirtolaitteita. Sähkövirran synnyttää kaksi kiertovirtageneraattoria, joita käyttää hihnalla kaksi imukaasumoottoria, toinen 66 ja toinen 130 hv. Pumput ovat zeta-pumppuja, välittömästi kytkettyjä kumpikin sähkömoottoriinsa.

Pikasuodattimet niihin kuuluvine putkijohtoineen ja voimansiirtolaitteineen on toimittanut Jewell Export Filter Company, Providence, R. I., U. S. A., sekä imukaasumoottorit niihin kuuluvine kaasugeneraattorineen Stockportin Hornsbyn valmistetta täkäläinen insinööri Werner Hult, joka myös on toimittanut zeta-pumput. Sähkögeneraattorit ja -moottorit on valmistanut Allmänna svenska elektriska aktiebolaget i Västerås ja toimittanut insinööritoimisto Zitting & C:o, joka myös on laittanut konetaulut ja muut sähköjohdot. Transformaattorin, jonka valmistaja on Felten & Guilleaume Lahmeyerwerke A. G., Frankfurt a. M., on toimittanut tehtaan täkäläinen asiamies, osakeyhtiö Mercantile. Rautabetongista tehdyt välilattiat ja suodatusammeet on Richard Helanderin sementtivalimo valmistanut.

Vanhaankaupunkiin rakennettiin sitä paitsi uusi öljykellari vanhan sijaan, joka täytyi purkaa tilan saamiseksi suodatuslaitokselle, minkä ohessa vuonna 1908 alotettu konehenkilökunnan asuinrakennus valmistui. Rakennus on tehty hirsistä, on kaksikerroksinen sekä sisältää kuusi huoneen ja keittiön käsittävää huoneistoa. Tästä rakennuksesta oli kustan-

nuksia Smk 17,427: 46, minkätähden ja kun se oli rakennettu vain rahatoimikamarin luvalla, olematta erityistä määrärahaa tarkoitukseen myönnetty, Vanhassakaupungissa suoritettujen töiden kustannukset on ylitetty likimain tällä summalla.

Kun konesalin vierelle suodattimorakennukseen laitettu laboratoori osottautui liian ahtaaksi toimitettaville lukuisille tutkimuksille ja sen molemmat huoneet tarvittiin työpaja- ja varastohuoneiksi, myönsi kaupunginvaltuusto määrärahan erikoisen laboratoorirakennuksen teettämistä varten. Rakennus teetettiin vuoden varrella Siltasaarelle, kappaleen matkaa tokeen yläpuolelle, on puusta ja sisältää 4 huonetta, joista yksi on tulenkestävä ja käsittää pienenlaisen kaasutehtaan.

Lisäksi on saarelle rakennettu kemiavalmisteiden ja kalkin varastosuoja.

Vuonna 1909 Vanhassakaupungissa teetetyistä töistä oli kustannuksia seuraavat määrät:

Rakennus säiliöineen ja kaivoineen amerikkalaisia pikasuodattimia varten	Smk	20,963: 13
8 amerikkalaista pikasuodatinta	„	73,443: 33
Rikkihappoisen savimaan sekotusrakennus	„	3,149: 54
Seisotusaltaat	„	24,711: 17
Imukaasumoottorit, generaattorit, sähkömoottorit ja zeta-pumput	„	47,971: 19
Kolmas zeta-pumppu veden nostamiseksi kaupunkiin	„	7,231: 31
Putkijohdot, vesimittarit y. m.	„	22,189: 04
Öljykellari	„	1,500: —
Kaksikerroksinen koneenkäyttäjän asunto hirsistä . .	„	17,427 46
Kustannuksia työnjohdosta, tasoituksesta y. m. . . .	„	28,234: 17
Kemiavalmisteiden sekotusrakennuksen laajennus . .	„	11,759: 11
Yksi 200 K. W. transformaattori (cos $\varphi = 0.8$) . . .	„	6,035: 87
Laboratoorirakennus hirsistä	„	12,678: 21
Kemiavalmisteiden ja kalkin varastosuoja	„	4,688: 29
	Smk	281,981: 82

Sekalaisia töitä.

Katajanokan Rahapajanrannassa jatkettiin vuonna 1908 alotettuja töitä uusien putkijohtojen laskemiseksi sikäläisiä vesiputkia varten, mutta työtä ei saatu vuoden varrella loppuun suoritetuksi.

Kustannuksia oli	Smk	5,445: 35
Hietalahdensatamaan sijoitettavaksi ostettiin hevosten juottoallas, joka maksoi	„	608: 23
	Smk	6,053: 58

Vuoden varrella suoritetuista töistä oli siis kustannuksia seuraavat määrät:

1) Putkiverkon laajentaminen	Smk	392,130: 44
2) Uutistyöt ja laajennukset Vanhassakaupungissa .	„	281,981: 82
3) Sekalaiset työt	„	6,053: 58
	Smk	680,165: 84
Vesijohdon pääoma-arvo 1908 vuoden päättyessä oli (paitsi vesimittareja).	„	5,328,176: 31
	Yhteensä Smk	6,008,342: 15

Tästä vähenevät seuraavat

Poistot.

Vuoden varrella kaupungissa toimeenpannun vaihdon johdosta Erottajatorin, Erottajakadun, Uudenmaan- ja Annankadun alla 203, 152 ja 102 mm. putkijohtoja	Smk	8,600: —	
Uudenmaankatu, 102 mm. putkijohto . .	„	4,200: —	
Iso Robertinkatu, s:n s:n . .	„	4,200: —	
Ludvikinkatu s:n s:n . .	„	1,400: —	
Eerikin- ja Annankatu, s:n s:n . .	„	5,000: —	
Vilhonkatu s:n s:n . .	„	650: —	
Elisabetinkatu, 152 ja 102 mm. putkijohto	„	3,000: —	
Kirkkokatu, 102 mm. putkijohto . . .	„	2,500: —	
	Smk	29,550: —	
Entisistä englantilaisista hiekkasuodattimista poistetaan suodatinlaitteen arvo	„	37,000: —	
Hirsistä tehdyn makasiinirakennuksen osalta poistetaan	„	500: —	
Purettu öljykellari.	„	500: —	67,550: —
Vesijohtolaitoksen pääoma-arvo joulukuun 31 päivänä 1909 oli siis		Smk	5,940,792: 15

Tämän pääoma-arvon käy jakaminen seuraavasti:

Vanhassakaupungissa.

$^{15}/_{16}$ Vanhankaupungin putousta . . .	Smk	94,100: —	
Toerakennus kivestä, vesikouruineen . .	„	24,150: 59	
Pumppurakennus tiilistä	„	30,000: —	
2 pumppua turbiinineen	„	60,063: 02	
Kone- ja höyrykattilahuone kivestä . .	„	68,751: 47	
Höyrypumppulaitos johtoineen ja perustuksineen sekä 3 höyrykattilaa . .	„	125,000: —	
Saman savupiippu	„	8,000: —	
3 avonaista suodatusallasta	„	84,591: 15	
Asuinrakennus tiilistä	„	40,101: —	
S:n ulkohuonerakennus ristikkopuista ja laudoista	„	1,400: —	
Asuinrakennus hirsistä (poliisikonttori) .	„	3,000: —	
Erinäiset ulkohuonerakennukset . . .	„	400: —	
Hiilivaja ristikkopuista ja laudoista . .	„	2,800: —	
Hiilien purkauspaikka ja raidelaitos . .	„	7,026: 97	
Rakennus säiliöineen ja kaivoineen amerikkalaisia pikasuodattimia varten .	„	178,963: 13	
Amerikkalaiset pikasuodattimet	„	189,163: 33	
Seisotusaltaat	„	240,730: 34	
Sekotusrakennus	„	33,700: 92	
Imukaasugeneraattorit, moottorit ja sähkömoottoripumput	„	122,262: 50	
Sähkötransformaattori	„	6,035: 87	
Putkijohdot, vesimittari ja vesijohtosilta	„	77,129: 04	
Antrasiittivaja ja purkauslaituri . . .	„	3,400: —	
Kalkin ja kemiavalmisteiden varastosuoja	„	4,688: 29	
Öljykellari	„	1,500: —	
Kemistin rakennus puusta	„	13,770: —	
Koneenkäyttäjäin rakennus puusta . .	„	24,259: 82	
Laboratoorirakennus puusta	„	12,678: 21	
Sekalaista	„	28,234: 17	1,485,899: 82
	Siirto Smk	— —	1,485,899: 82

Siirto Smk		— —	1,485,899: 82
Vesisäiliö	„	224,742: 75	
Vahtitupa hirsistä	„	2,913: 45	
Sähköllä käypä vedenkorkeusmittari	„	2,410: —	230,066: 20
Vesijohtotyöpaja tiilistä	„	30,204: 51	
Ulkohuonerakennus ristikkopuista ja laudoista	„	6,500: —	36,704: 51
Satamain vesipostit	„	22,918: 71	
Kastelupostit	„	10,045: 77	
Vapaakaivot	„	8,456: 69	
5 hevosten juottoallasta	„	8,279: 56	49,700: 73
Putkiverkko	Smk	4,138,420: 89	
	Smk		5,940,792: 15

Putkiverkon pituus.

Putkiverkko, joka 1908 vuoden päättyessä (paitsi 76 ja 51 mm:n putkijohtoja, jotka nyttemmin on luettu vesiposteihin) oli 88,639 m. pituinen, on vuoden varrella lisääntynyt 6,841 ja vähentynyt 1,900 metrillä, joten se 1909 vuoden päättyessä oli kaikkiaan 93,580 m. pitkä ja alempana mainittuja suuruusmittoja:

	812 mm. putk. m.	610 mm. putk. m.	583 mm. putk. m.	533 mm. putk. m.	457 mm. putk. m.	406 mm. putk. m.	305 mm. putk. m.	203 mm. putk. m.	152 mm. putk. m.	127 mm. putk. m.	102 mm. putk. m.	Yhteensä putkea. m.
Joul. 31 p:nä 1908	1,819	713	92	15	4,361	4,227	12,452	10,058	19,552	12,492	22,858	88,639
Lisäännys v. 1909	722	—	—	—	—	583	38	1,021	1,521	2,956	—	6,841
Vähennys v. 1909	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,900	1,900
Jouluk. 31 p:nä 1909	2,541	713	92	15	4,361	4,810	12,490	11,079	21,073	15,448	20,958	93,580

Palopostit.

Putkiverkon keskiläpimitta oli 258 mm. ja kuutiosisällys 4,911 m^3.

1908 vuoden päättyessä oli paloposteja 684 ja vuoden varrella tuli lisää 33, joten niiden luku nykyään on 717. Sulkuventtiilejä tuli lisää 61, ja oli niitä 1909 vuoden päättyessä 848.

Hallinto, käyttö ja kunnossapito.

Vesijohto-konttori.

Vesijohtokonttorin menot jakautuivat vuonna 1909 seuraaviin eriin:

Päällikköinsinööri, palkkio ja matkarahat	Smk	11,083: 33
Apulaisinsinööri	„	7,000: —
Kirjanpitäjä	„	4,800: —
Varastonhoitaja	„	2,400: —
Kirjuri- ja piirustaja-apulaiset sekä konttoripoika . . .	„	6,564: 50
Konttorihuoneiston vuokra, polttoaineet, valo ja siivoaminen	„	4,569: 96
Tarverahoja	„	3,633: 30
	Smk	40,051: 12

Maaliskuun 2 päivänä nimitti kaupunginvaltuusto kirjanpitäjäksi v. t. kirjanpitäjän Otto F. Kurténin. Kesäkuussa voi konttori muuttaa sähkölaitoksen talossa Kasarminkadun varrella olevaan uuteen tilavaan huoneistoonsa.

Laboratoori.

Kemialliseen puhdistusmenettelyyn siirryttäessä kävi välttämättömäksi saada kemiallinen laboratoori Vanhaankaupunkiin ei ainoastaan kemiallisten ja bakteriologisten tutkimusten toimittamista, vaan myös koko puhdistusmenettelyn valvomista varten. Laboratoorin johtajaksi valitsi kaupunginvaltuusto maaliskuun 16 päivänä filosofianmaisteri G. K. Bergmanin, joka jo tammikuun 15 päivästä lähtien oli toiminut v. t. kemistinä.

Laboratoorista on vuoden varrella ollut seuraavat menot:

Kemisti, palkkio (paitsi asuntoa ja polttoaineita) . . .	Smk	5,750: —
Vahtimestari „ „ „ „ . . .	„	720: —
Kemiavalmisteet ja tarvikkeet.	„	425: 40
Hexan-öljy kaasulaitosta varten	„	762: 65
Apuripäivätyöt, kuljetus y. m.	„	475: 95
Sekalaiset menot	„	608: 81
Asuntojen korjauskustannukset ja polttoaineet . . .	„	673: 48
Osuus aitausten ja tasoitusten kustannuksista	„	711: 58
Yövartija	„	75: 78
Kaluston poisto	„	600: —
	Smk	10,803: 65

Laboratoorin toimintaan nähden viitataan johtajan vuosikertomukseen.

Vedennosto.

Vuoden varrella nostettiin kaupunkiin vettä 3,883,401 m³, toisin sanoin 221,171 m³ eli noin 6.0 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Seuraava taulukko osottaa nostomäärän kunakin kuukautena sekä eri pumppulaitosten kesken jaettuna:

Pumppulaitosten käyttöä vuonna 1909 osottava taulu:

Kuukausi.	Turbiinipumppulaitos.		Höyrypumppulaitos.		Keskipakoispumput.		Yhteensä m³.	Vuorokautinen nostomäärä.		
	Tuntia.	m³.	Tuntia.	m³.	Tuntia.	m³.		Keskimäärä m³.	Enintään m³.	Vähintään m³.
Tammikuu	1,188	219,502	388	69,984	—	—	289,486	9,338	10,964	6,599
Helmikuu.	562	87,371	632	168,453	—	—	255,824	9,137	9,870	6,227
Maaliskuu.	626	89,362	655	186,889	60	17,351	293,602	9,471	10,882	6,481
Huhtikuu.	1,312	253,989	253	36,628	15	4,460	295,077	9,836	11,449	6,002
Toukokuu.	1,416	279,437	79	11,854	166	48,289	339,580	10,954	13,039	7,347
Kesäkuu. .	1,415	292,277	—	—	174	50,595	342,872	11,429	13,054	7,838
Heinäkuu.	1,426	289,893	30	6,562	181	52,496	348,951	11,256	13,063	7,433
Elokuu. . .	1,438	298,172	—	—	151	43,867	342,039	11,034	12,684	7,225
Syyskuu. .	1,413	295,956	7	1,726	229	66,636	364,318	12,144	13,327	8,224
Lokakuu .	1,437	299,561	—	—	185	53,707	353,268	11,396	12,733	7,824
Marraskuu	1,392	291,037	—	—	141	40,772	331,809	11,060	12,230	7,473
Joulukuu .	1,440	295,487	—	—	107	31,088	326,575	10,535	11,962	6,815
Koko vuosi	15,065	2,992,044	2,044	482,096	1,409	409,261	3,883,401	10,639	13,327	6,002

Eri pumppulaitosten nostamat vesimäärät olivat seuraavat: turbiinipumppulaitoksen 2,992,044 m³, höyrypumppulaitoksen 482,096 m³ ja keskipakoispumppujen 409,261 m³. Vanhassakaupungissa nostettiin sitä paitsi maaliskuun 28 päivästä lähtien kaikki vesi keskipakoispumpuilla pikasuodattimiin. Mainitusta päivästä vuoden loppuun on kaupunkiin nostettu 3,083,292 m³ vettä, minkätähden kustannukset veden nostamisesta suodattimiin on jaettava tätä kuutiometrilukua kohti. Samasta ajasta lähtien niinikään on koko Vanhankaupungin laitos valaistu uudesta laitoksesta saadulla virralla.

Menot olivat seuraavat:

a) Turbiinipumppulaitos.

Ylikoneenkäyttäjä, palkkio-osuus	Smk	500: —
Koneenkäyttäjät ja apulaiset	„	4,899: 84
Apuripäivätyöt	„	69: 05
Yövartija	„	75: 78
	Siirto Smk	5,544: 67

	Siirto Smk	5,544: 67
Pumppulaitoksen korjaus ja kunnossapito	„	877: 05
Vesikourun „ „ „	„	196: 28
Konehuoneen lämmitysaineet sekä öljy, pyyhkeet ja sekalaista	„	2,134: 70
Konehenkilökunnan asuntojen korjausten ja polttoaineiden kustannusten osuus	„	1,708: 95
Muiden rakennusten ja aitausten y. m. korjauskustannusten osuus	„	718: 16
	Yhteensä Smk	11,179: 81

Kun turbiinipumppulaitoksella on kaupunkiin nostettu 2,992,044 m³ vettä, on joka m³ maksanut 0.37 penniä.

Kun tätä pumppulaitosta käyttää Vantaanjoen vesi ja laitos siten on vedenkorkeuden ja vedensaannin varassa, mainitaan tässä eräitä tietoja vedenkorkeudesta y. m.

Vantaanjoen vedenkorkeus.

Vantaanjoen vedenkorkeus vuonna 1909 tulvakanteen verraten oli:

Kuukausi.	Keskimäärä, m.	Suurin määrä, m.	Vähin määrä, m.
Tammikuu	+ 0.02	+ 0.17	— 0.05
Helmikuu	— 0.09	+ 0.02	— 0.23
Maaliskuu	— 0.19	— 0.05	— 0.34
Huhtikuu	+ 0.35	+ 0.90	+ 0.12
Toukokuu	+ 0.42	+ 0.80	+ 0.18
Kesäkuu	+ 0.12	+ 0.21	+ 0.01
Heinäkuu	+ 0.04	+ 0.14	— 0.10
Elokuu	+ 0.19	+ 0.36	+ 0.10
Syyskuu	+ 0.21	+ 0.42	+ 0.10
Lokakuu	+ 0.34	+ 0.64	+ 0.13
Marraskuu	+ 0.30	+ 0.54	+ 0.13
Joulukuu	+ 0.37	+ 0.76	+ 0.10
Koko vuosi	+ 0.17	+ 0.90	— 0.34

Osan tammikuuta sekä koko helmi- ja maaliskuun oli vedensaanti huono, eivätkä turbiinit voineet tänä aikana kehittää täyttä voimaansa veden puutteessa, mutta lumen sulattua oli vedensaanti runsas, lukuunottamatta eräitä heinäkuun päiviä.

Jäänlähtö alkoi huhtikuun 29 päivänä vedenkorkeuden ollessa 0.85 m. tulvakannen yläpuolella.

b) *Höyrypumppulaitos.*

Ylikoneenkäyttäjä, palkkio-osuus	Smk	500: —
Koneenkäyttäjät ja apulaiset	„	2,000: —
Lämmittäjät ja apurit, päivätöitä	„	2,155: 48
Yövartija	„	151: 56
Hiilet höyrykattiloihin ja konehuoneen lämmitykseen, öljy, pyyhkeet ja sekalaista	„	12,997: 48
Kattilain ja koneiden korjaus ja kunnossapito	„	1,621: 35
Konehenkilökunnan asuntojen korjausten ja polttoaineiden kustannusten osuus	„	961: 32
Muiden rakennusten, aitausten y. m. kustannusten osuus	„	359: 09
	Yhteensä Smk	20,746: 28

Höyrypumppulaitoksella on kaupunkiin nostettu 482,096 m^3 vettä, joten kutakin m^3 kohti tulee 4.30 penniä.

c) *Keskipakoispumppulaitos.*

Ylikoneenkäyttäjä, palkkio-osuus	Smk	1,000: —
Koneenkäyttäjät ja apulaiset	„	5,079: 02
Lämmittäjät ja apurit, päivätöitä	„	4,722: 55
Yövartija	„	341: 01
Imukaasulaitosten antrasiitti	„	18,220: 40
Öljy, pyyhkeet ja muut tarveaineet	„	6,243: 86
Lämmitykseen käytetty koksi	„	360: —
Koneiden ja pumppujen korjaus ja kunnossapito	„	2,642: 16
Konehenkilökunnan asuntojen korjauskustannusten ja polttoaineiden osuus	„	990: 48
Muiden rakennusten aitausten, y. m. korjauskustannusten osuus	„	718: 16
Helsingin kaupungin sähkölaitoksen lasku, 34,558 kilowattitunnilta à 0.25	„	8,639: 50
	Yhteensä Smk	48,957: 14
Vähenee laskettu kustannus suodatinhiekan pesusta	„	5,600: —
	Yhteensä Smk	43,357: 14

Kehitetty voima on mitattu ja laskettu seuraaviksi määriksi:

Selkeytyneen veden nosto suodattimiin	186,000	kw.tuntia.
Veden nosto kaupunkiin	131,000	„ „
Suodatinhiekan pesu	50,000	„ „
Koko laitoksen valaistus	7,000	„ „
Yhteensä	374,000	kw.tuntia.

Kukin kulutettu kilowattitunti on siis maksanut 48,957.14 : 374,000 eli 13.09 penniä. Jos kustannukset luetaan ainoastaan itse laitoksessa kehitetystä voimasta, ovat ne 11.88 penniä sekä, jos ainoastaan hiilikustannus otetaan lukuun, 5.37 penniä.

Keskipakoispumpuilla nostetusta vedestä ovat, kun suodatinhiekan pesukustannukset 5,600 markkaa poistetaan, seuraavat:

Selkeytyneen veden nosto suodattimiin 186,000 kw.tuntia à 13.38183	Smk	24,890: 21
Suodatetun veden nosto kaupunkiin 131,000 kw.tuntia à 13.38183	„	17,530: 20
Valaistus	„	936: 73
Yhteensä	Smk	43,357: 14

Kun selkeytyneen veden nosto täytyy, niinkuin edellä huomautettiin, jakaa 3,083,292 m³:lle, on veden nosto suodattimiin maksanut 0.807 penniä m³.

Kaupunkiin taas on uusilla pumpuilla nostettu 409,261 m³, joten tämä nostokustannus on ollut 4.28 penniä m³:ltä.

Valaistuksen kera on veden noston keskikustannus 1.94 penniä m³:ltä, kun koko vuosikustannus Smk 75,283: 23 jaetaan kaiken vuoden varrella kaupunkiin nostetun veden eli 3,883,401 m³:n kesken.

Suodatus. Vuoden alusta helmikuun 22 päivään asti toimitettiin suodatus tavallisella tavalla vanhemmilla suodattimilla. Viimeksi mainittuna päivänä suljettiin katetut suodattimet ja osittain suodattamatonta vettä täytyi nostaa kaupunkiin maaliskuun 28 päivään asti, jolloin puhdistettua vettä voitiin saada pikasuodattimilla ja avonaisilla suodattimilla. Huhtikuun 4 päivänä pantiin uusi laitos käyntiin, ja siitä lähtien on ainoastaan pikasuodattimilla ja kemiallisesti puhdistettua vettä nostettu.

Käyttökustannukset ovat olleet seuraavat:

a) *Tavalliset suodattimet.*

Ylikoneenkäyttäjä, palkkio-osuus	Smk	100: —
Suodattimien jäädytys ja kuorinta	„	2,162: 99
Puhtaanvedenkaivojen polttoaineet	„	112: —
	Yhteensä Smk	2,374: 99

Maaliskuun 28 päivään asti nostettiin vettä 800,109 m³, josta määrästä kuitenkin osa oli suodattamatonta, mutta jos lasketaan koko tämän määrän suodatuskustannukset, saadaan 0.30 penniä m³ kohti.

b) *Pikasuodattimet.*

Ylikoneenkäyttäjä, palkkio-osuus	Smk	400: —
Päivätyöt	„	867: 20
Suodatinhiekan pesun käyttökustannukset	„	5,600: —
Hiekan seulominen ja lisääminen	„	4,280: 62
Yövartija	„	113: 77
Suodatinsalin lämmitykseen käytetty koksi	„	360: —
Konehenkilökunnan asuntojen korjaus- ja polttoainekustannusten osuus	„	309: 54
	Yhteensä Smk	11,931: 13

Pikasuodattimilla suodatettiin 3,083,292 m³. Kutakin nostettua vesikuutiometriä kohti on kustannus sentähden 0.39 penniä.

Vuotuiset kokonaiskustannukset suodatuksesta olivat Smk 14,306: 12 ja kustannukset m³ kohti 0.37 penniä.

Selkeytymisestä on vuonna 1909 ollut seuraavia menoja: Selkeytyminen.

Palkkiota apulaiskemisteille	Smk	3,400: —
Ylikoneenkäyttäjä, palkkio-osuus	„	500: —
Apuripäivätyöt ja kuljetukset	„	14,309: 27
Aluminisulfaatti	„	26,460: 99
Kalkki	„	3,514: 75
Polttoaineet ja sekalaista	„	1,068: 86
Osuus korjauskustannuksista ja asuntojen polttoainemenoista	„	131: 90
Yövartija	„	378: 90
	Yhteensä Smk	49,764: 67

Sitä selkeytynyttä vettä, mikä suodatettuna nostettiin kaupunkiin, eli huhtikuun 4 päivästä vuoden loppuun, oli 3,014,443 m³. Kustannuksia yksinomaan seisotuksesta ynnä menoja tarpeellisesta kemiavalmisteiden määrästä oli niinmuodoin 1.65 penniä m³:ltä.

Selkeytymiseen ja suodatukseen sekä saavutettuihin tuloksiin nähden viitataan laboratoorin johtajan seikkaperäiseen kertomukseen. Tässä mainitaan ainoastaan seuraavaa.

Vesijohtoveden bakteripitoisuus.

Touko—joulukuulla saatiin, sittenkun uutta puhdistusmenettelyä oli jonkin aikaa käytetty, bakteriologiseksi keskipuhdistustulokseksi 97.56 % ja elo—joulukuulla vieläkin suurempi tehoisuus, jopa 99.19 % elokuulla.

Vuonna 1909 oli itiöpesäkkeiden luku jokivedessä sangen suuri. Tämä saattoi kuitenkin jossain määrin johtua siitä, että tutkimuksia helmikuun 22 päivästä lähtien toimitettiin päivittäin eikä, niinkuin aikaisemmin, ainoastaan kerran viikossa. Suurin itiöpesäkkeiden luku tavattiin vesijohtovedessä huhtikuun 3 päivänä, päivää ennen uuden laitoksen käyntiinpanoa.

Jokiveden läpikuultavuus on vaihdellut 68 ja 4 sm:n välillä sekä ollut keskimäärin 34 sm., jota vastoin vesijohtoveden läpikuultavuus uuden menettelyn käytäntöön tultua on miltei aina ollut 300 sm. suurempi, toisin sanoin suurin mikä kojeella on mitattavissa.

Tavattomana asianlaitana on merkittävä jokivedessä syksyllä vallinnut erittäin korkea kaliumpermanganaatin kulutus. Korkeimmilleen se kohosi lokakuun 22 päivänä, ollen 143 mg. litraa kohti. Sitä ennen todettu suurin kulutus on ainoastaan 101.2 mg. elokuun 28 päivänä 1907. Kertomusvuoden keskimäärä on tavallisesti suurempi edellisen vuoden suurinta määrää. Kemiallisen puhdistuksen avulla on kuitenkin onnistuttu tuntuvasti vähentämään tätä kulutusta puhdistetussa vedessä, niin että Vantaanveden analyysit keskimäärin osottavat 88.03 mg. ja puhdistetun veden analyysit ainoastaan 18.78 mg.

Muutoin viitataan, niinkuin sanottu, laboratoorin johtajan erikoiseen kertomukseen.

Putkiverkko.

Putkiverkon, sulkuventtiilien sekä palo- ja vesipostien korjauksesta ja hoidosta on ollut menoja seuraavat määrät:

Putkimestari, palkkiota	Smk	3,600: —
Palo- ja vesipostien hoito	„	4,951: 64
Putkiverkon korjaus ja kunnossapito	„	5,157: 13
Palopostien, sulkuventtiilien, vesipostien y. m. korjaus ja kunnossapito	„	5,189: 44
Yhteensä	Smk	18,898: 21

Vuonna 1909 korjattiin 18 vuotoa, joista 12 oli syntynyt liitoskohdissa, eli yksi vuoto kutakin 5.2 putkikilometriä kohti. Näistä vuodoista ilmaantui 10 syksyllä vanhemmassa 300 mm:n putkijohdossa pumppulaitoksen ja vesisäiliön välillä. Syynä tähän oli suuren vedennoston aikaansaama kovempi paine, minkä ohessa lyijy puristui ulos muhveista, kun yhä kylmempi vesi samalla jäähdytti putkia, jotka sen johdosta supistuivat.

Tammikuun 27 ja helmikuun 21 päivänä sattui kaksi isonlaista vuotoa, sen johdosta että L. Henrikinkadun ja L. viertotien alla museon kohdalla olevat putket särkyivät putkiaineen viallisuuden tähden. Edellinen vuoto saatiin pian korjatuksi, mutta jälkimäisessä tapauksessa täytyi vesisäiliöstä tuleva pääjohto sulkea. Kaiken veden täytyi tällöin kulkea 300 mm:n putkijohdosta Unioninkadun ja sen jatkoksen alatse, minkä johdosta kitka oli niin suuri, että ylempänä sijaitsevat kaupungin osat jäivät vettä vaille. Eri osissa kaupunkia jaettiin sentähden vettä kaduilla olevista paloposteista.

Putkiverkon ja sen tarvikkeiden kunnossapitokustannuksia oli Smk 201: 90 kutakin putkikilometriä kohti.

Vesisäiliöstä on ollut menoja: Vesisäiliö.

Säiliön vartija, palkkiota	Smk	500: —
Vesisäiliön ja sähköllä käyvän vedenkorkeudenosottajan kunnossapito ja korjaus sekä vartijan asunnon korjaus ja polttoaineet	„	1,506: 86
Yhteensä	Smk	2,006: 86

Vuonna 1909 lisääntyi paikallepantujen vesimittarien luku 100:lla ja oli vuoden päättyessä 2,404. Aukon läpimitta näkyy seuraavasta erikoisluettelosta: Vesimittarien hoito ja kunnossapito.

Aukon läpimitta	13	20	25	30	40	50	75	100	150 mm.
Luku	245	686	479	352	306	213	99	12	12 kpl.

Vuoden varrella on työpajassa korjattu ja tarkistettu kaikkiaan 959 mittaria eli 40 % koko käytännössä olevain mittarien luvusta. Kaikkien vuoden varrella koetettujen mittarien erhenäyttö oli keskimäärin noin 1.4 % alle oikean määrän.

Mittarien lukemisesta, koetuksesta ja tarkistuksesta sekä kunnossapidosta oli kustannuksia:

Palkkausta mittarien lukemisesta sekä tulosten yhdistelystä	Smk	9,019: 48
Korjaus ja tarkistus, poisluettua tästä kertyneet maksut	„	4,507: 28
Poistoa mittarien arvosta	„	11,833: 60
	Yhteensä Smk	25,360: 36

Kustakin käytännössä olleesta mittarista on niinmuodoin ollut vuotuisia kustannuksia Smk 10: 55.

Sekalaisia menoja.

Sekalaisten menojen kohdalle merkitään seuraavat menot:

Mittaukset ja tutkimukset	Smk	1,464: 49
Palovakuutusmaksut	„	2,659: 50
Veroja Helsingin maalaiskunnalle	„	1,235: 10
Vuokramaksuja Vanhankaupungin suodatin- ja suojelusalueesta	„	950: —
Hevosaltaiden vedenlämmityslaitosten käyttö ja hoito	„	2,989: —
Kustannuksia maksulippujen jakelusta	„	900: —
S:n laitoksen puhelinkeskuksesta Vanhassakaupungissa	„	941: —
Puhelinmaksuja	„	552: —
Pohjavesitutkimukset	„	24,133: 70
Eläkkeitä ja apurahoja	„	3,562: 10
	Yhteensä Smk	39,386: 89

Pohjavesitutkimukset.

Pohjavesitutkimuksia varten oli vuoden alussa myönnettynä 30,000 markan määräraha, ja rahatoimikamari asetti tarkoitusta varten erikoisen komitean, johon kuuluivat tod. valtioneuvos A. Gripenberg, professorit Aschan, Ramsay ja Sucksdorff, kaupungininsinööri Idström ja tohtori Blomqvist.

Tutkimukset koskivat pääasiassa Keravanjoen länsipuolella ja Tikkurilan aseman pohjoispuolella sijaitsevaa harjua. Tutkimuksen tulos oli kielteinen, sillä se osotti mahdottomaksi saada puheenalaiselta alueelta enempää kuin 9 litraa luonnollista pohjavettä sekunnissa harjun itäpuolelta, missä vedensaanti oli runsain.

Kaksi Tuusulan järven eteläpuolella 24 ja 27 kilometrin päässä kaupungista sijaitsevaa aluetta niinikään tutkittiin alustavasti, mutta sikäläiset maanmuodostumat ovat epäsuotuisat suuremman vedenottopaikan aikaansaamiselle.

Tutkimuksia jatketaan.

Työpajasta ja sen suorittamista johto- ja korjaustöistä oli vuonna 1909 kustannuksia seuraavat määrät: Työpaja.

Työmestari, palkkiota	Smk	2,400: —
Putkimestari „	„	3,000: —
Palkkoja yksityistöistä	„	59,197: —
Kustannuksia yksityistöiden tarveaineista	„	109,551: 10
Yövartija, maksuttomat korjaukset ja päivystys	„	812: 07
Työkalujen korjaus ja poisto	„	4,000: —
Rakennusten ja aitausten korjaus ja kunnossapito	„	1,301: 64
Yhteensä	Smk	180,261: 81

Työpajan suorittamia liittämisiä putkiverkkoon oli 94 seuraavan erikoisluettelon mukaan:

Aukon läpimitta	25	30	40	50	75	100	125	150	mm.
	6	18	12	19	29	6	3	1	kpl.

Jos menot yhdistellään niiden nimikkeiden kohdalle, mitkä niillä on kaupungin meno- ja tulosäännössä, saadaan seuraava käyttö- ja kunnossapitokustannusten sekä sekalaisten menojen yhdistelmä: Menojen yhdistelmä.

	Hallinto ja käyttö.		Kunnossapito ja korjaus.		Muita menoja.		Yhteensä.	
	Smk.	p:iä.	Smk.	p:iä.	Smk.	p:iä.	Smk.	p:iä.
1) Konttori	40,051	12	—	—	—	—	40,051	12
2) Laboratoori	9,342	81	1,460	84	—	—	10,803	65
3) Vedennosto	63,921	88	11,361	35	—	—	75,283	23
4) Suodatus	13,770	81	535	31	—	—	14,306	12
5) Selkeytyminen	49,253	87	510	80	—	—	49,764	67
6) Putkiverkko	3,600	—	15,298	21	—	—	18,898	21
7) Vesisäiliö	500	—	1,506	86	—	—	2,006	86
8) Vesimittarit	9,019	48	4,507	28	11,833	60	25,360	36
9) Sekalaiset menot	10,198	09	—	—	29,188	80	39,386	89
10) Työpaja	178,148	10	2,113	71	—	—	180,261	81
Yhteensä	377,806	16	37,294	36	41,022	40	456,122	92

Poistot. Näiden menojen lisäksi tulevat vielä seuraavat poistot:

Kaupungissa uudistettujen putkijohtojen johdosta poistetaan putkiverkosta	Smk	29,550: —
Entisten englantilaisten suodatinlaitteiden arvosta . .	„	37,000: —
Vanhassakaupungissa olleen hirsistä tehdyn puretun makasiinirakennuksen arvo	„	500: —
Sikäläisen entisen öljykellarin arvo	„	500: —
	Smk	67,550: —

Käyttö- ja kunnossapitokustannuksiin on myös luettu työpajan menot. Kun nämä kuitenkin kokonaan ovat työpajassa vuoden varrella suoritetun yksityistöiden määrän varassa sekä aina tuottavat vastaavan määrän tuloja, luetaan ne tässä pois edellä olevan yhdistelmän loppusummasta, mutta siihen tulee lisäksi poistojen loppusumma. Siten laskettuina olivat menot käytöstä, kunnossapidosta ja poistoista seuraavat:

Käyttö- ja kunnossapitokustannukset.	Smk	456,122: 92
Poistetaan työpajan kustannukset	„	180,261: 81
	Smk	275,861: 11
Lisätään poistot	„	67,550: —
Yhteensä menoja käytöstä, kunnossapidosta ja poistoista	Smk	343,411: 11

Vedenkulutus. Vuonna 1909 oli vedenkulutus 3,883,401 m³ edellisen vuoden 3,662,230 m³:n sijasta, joten lisäännys on 6.04 %, kirkonkirjoissa olevan keskiväkiluvun lisäännyksen ollessa 4.4 %.

Vuorokautinen kulutus oli keskimäärin 10,639 m³, suurin 13,327 m³ syyskuun 30 päivänä ja pienin 6,002 m³ huhtikuun 9 päivänä, eli henkilöä ja vuorokautta kohti kussakin eri tapauksessa 76.3, 95.5 ja 43.0 litraa.

Kuluttajain luku lisääntyi vuoden varrella 35:llä ja oli vuoden päättyessä 1,595. Näiden yksityiskuluttajain maksettaviksi pantiin mittarien mukaan seuraavat vesimäärät:

I—IX kaupunginosassa.	1,946,936	m³
X—XII „ sekä muilla rautatien itäpuolisilla alueilla	533,816	„
Rautatien länsipuolisilla alueilla	160,407	„
Yhteensä	2,641,159	m³

Vuonna 1908 oli vastaava summa 2,447,349 m³.

Kustannuksia kustakin nostetusta vesikuutiometristä oli:

Kustannus nostettua vesi-m³ kohti.

Jos ainoastaan kustannukset puhdistamisesta, s. o. selkeytymisestä, suodatuksesta ja laboratoorista otetaan huomioon	1.93	penniä
Jos tähän lisätään nostokustannukset	3.87	„
Jos kaikki kustannukset käytöstä, kunnossapidosta ja poistosta otetaan lukuun	8.84	„
Jos myös 6 % korko pääoma-arvolle tammikuun 1 päivänä 1909 otetaan lukuun	17.08	„

Vesimittarit.

Säästö vuodelta 1908		Smk	216,400: —
Ostettu vuoden varrella		„	20,233: 60
	Yhteensä	Smk	236,633: 60
Poistettu arvo		Smk	11,833: 60
Säästö vuoteen 1910		„	224,800: —
	Yhteensä	Smk	236,633: 60

Tarveainevarasto.

Säästö vuodelta 1908		Smk	370,229: 08
Ostettu vuoden varrella		„	362,022: 97
	Yhteensä	Smk	732,252: 05
Käytetty tarveaineita		Smk	345,940: 82
Säästö vuoteen 1910		„	386,311: 23
	Yhteensä	Smk	732,252: 05

Konevarasto.

Säästö vuodelta 1908		Smk	61,180: 50
Tullut lisää vuoden varrella		„	21,226: 20
	Yhteensä	Smk	82,406: 70
Poistettu arvo		Smk	9,145: 43
Säästö vuoteen 1910		„	73,261: 27
	Yhteensä	Smk	82,406: 70

Vesijohdon taloudellinen tulos.

1) *Työpaja.*

Suoritetuista yksityistöistä oli vuonna 1909 tuloja Smk 214,934: 78. Menot taas ovat lueteltuina sivulla 275 ja nousivat Smk:aan 180,261: 81. Kun työpajassa kuitenkin suoritettiin joukko muitakin töitä, joiden välittömiä menoja ei pantu maksettaviksi näiltä tileiltä, on ainoastaan osa yksityistöiden kustannuksista laskettavissa. Sen sijaan tulee lisäksi vielä muita menoja, tarverahoja, maksuttomia korjauksia, korkoja y. m., minkätähden nettotulojen laskelma antaa seuraavan tuloksen:

	Smk.	p:iä.	Smk.	p:iä.
Tuloja:				
Tuloja vuonna 1909 suoritetuista töistä	—	—	214,934	78
Menoja:				
Työmestari, palkkiota	2,400	—		
Putkimestari »	3,000	—		
5.5 % poisto ja korko työpaja- ja makasiinirakennuksille .	2,018	75		
Työpajarakennuksen y. m. korjaus ja kunnossapito	2,113	71		
Työpajan kaluston korjaus, kunnossapito ja poisto	4,000	—		
Varaston korko ja palovakuutusmaksut	4,000	—		
	17,532	46		
5/6 tästä yksityistöistä (loput kaupungin töistä)	14,610	40		
Yksityistöihin käytetyt päivätyöt	59,197	—		
Yksityistöiden tarveaineet	109,551	10		
Laskulomakkeet, kirjat, kustannukset laskujen perimisestä .	1,000	—		
Mahdollisten maksuttomain korjausten varalle	1,000	—		
Korkoja saamisille ja ehkä huomaamattomia menoja . . .	2,576	28	187,934	78
Puhdas voitto vuodelta 1909	—	—	27,000	—

2) *Muut tulot.*

Kertyneitä vesimaksuja	Smk	720,560: 28	
Tuloja hevosaltaista	„	2,257: 14	
Korotusta myöhästyneestä vesimaksujen suorituksesta	„	2,681: 16	725,498: 58
Vesimittarien vuokramaksuja	„	32,173: —	
Vuokraa Vanhankaupungin maa-alueesta	„	175: —	32,348: —
		Yhteensä Smk	757,846: 58

Bruttotulo kustakin nostetusta vesikuutiometristä oli 19.51 penniä sekä kustakin myydystä m³:stä 28.7 penniä. Vesimittareista oli tuloa kustakin Smk 13: 38.

Taloudellinen tulos vesijohdosta kokonaisuudessaan on laskettavissa seuraavaksi:

Menoja:

Hallinto-, käyttö-, kunnossapito- ja sekalaiset kustannukset	Smk	275,861: 11
Poistot	„	67,550: —
Työpajakustannukset	„	180,261: 81
Yhteensä	Smk	523,672: 92
Jos luetaan 6 %:n korko pääoma-arvolle ja eri varastoille, tulee lisää	„	397,509: 88
Yhteensä	Smk	921,182: 80

Tuloja:

Korvausta suoritetuista työpajatöistä	Smk	214,934: 78
Maksuja vedestä y. m.	„	757,846: 58
Yhteensä	Smk	972,781: 36

Vuodelta 1909 ovat tulot ainoastaan Smk 51,598: 55 menoja suuremmat, kun erinäisiä poistoja on tehty ja 6 %:n korko luetaan pääoma-arvolle sekä vesijohdon vesimittarivarastolle, kalustolle ja tarveaineille. Tässä on kuitenkin huomattava, että kaupungin omasta vedenkulutuksesta ei ole laskettu ensinkään tuloja, mutta toiselta puolen poistot, lukuunotettuna osa korkoja, eivät riitä, vaan täytyy niitä seuraavina vuosina edelleen korottaa.

Syynä menojen lisääntymiseen ovat viime vuosina suoritetut suuret uutistyöt ja putkiverkon laajennukset sekä vuoden varrella käytäntöön otetun uuden puhdistusmenettelyn ja vedennoston lisääntyneet käyttökustannukset.

Vesijohtolaitoksen laboratoorin johtajan vuodelta 1909 antama kertomus oli pääasiassa seuraavaa sisällystä [1]):

Kun selonteko vedenpuhdistuksesta Vanhassakaupungissa sijaitsevassa Helsingin kaupungin pikasuodatinlaitoksessa sen ensimäisenä toi-

[1]) Eräitä kertomukseen liittyviä tauluja ei ole tähän otettu.

mintavuonna 1909 tässä tulee julkisuuteen, on näyttänyt sopivalta siinä mainita tärkeimmät puhdistusmenettelyä, puhdistuksen järjestystä, kehitystä ja tulosta sekä tarkastuskeinoja ja -tapoja koskevat seikat.

On asian luonnossa, että tuollainen puhdistus tai mikä muu valmistustapa tahansa, vaikka sitä onkin koeteltu eri paikkakunnilla varsin erilaisissa oloissa, kuitenkin aina ensin täytyy sovittaa niihin paikallisoloihin, joissa sitä on käytettävä. Niinhän on ollut laita Vantaanveden kemiallisen puhdistamisen aluminisulfaattiakin käyttämällä. Kuluneen vuoden käy merkitseminen monessa kohden tärkeäksi koevuodeksi, jonka kuluessa osin meikäläisiin omituisiin oloihin sopivimmat järjestelyt ovat askel askeleelta kehittyneet, osin itse menettely on raakaveden erinomaisen värjäytymisen johdosta pakotettu aikaansaamaan parasta mitä on saavutettavissa.

Tämän laatuisessa selonteossa käy kuitenkin mahdottomaksi tehdä varsin seikkaperäisesti selkoa asiain kulusta, minkätähden esitys on rajoitettu käsittämään kehityksen ja tulosten pääpiirteet.

Laitoksen suunnitelma, puhdistuksen järjestys ja kehitys.

Uuden puhdistusmenettelyn käytäntöönotulon johdosta muutettiin eräitä entisen suodatinlaitoksen osia, jotta niitä voisi käyttää uudessa laitoksessa. Uudestirakentamalla katetut suodattimet 4, 5 ja 6 kahdeksi, noin 2,000 m^3 vetäväksi altaaksi saatiin kemiallisesti käytetylle vedelle tarpeelliset selkeytymishuoneet.

Laitteet perustuvat yhtäjaksoiseen käyttöön; raakavesi tulvaa altaisiin aluminisulfaatilla sekotettuna ja saostuminen tapahtuu veden herkeämättä kulkiessa kohti altaiden laskukohtaa, ennen veden ehtimistä laskukohtiin ovat erottuneet aineet ainakin jossain määrin saostuneet.

Kun vuoden varrella on selkeytymisaltaissa toimeenpantu mainittavampia muutoksia, kerrotaan tässä ensin, miten ne alkuaan olivat laitetut. Muutokset mainitaan siinä järjestyksessä kun ne on toimeenpantu.

Raakavesi tuli mittarista, jonka aukon läpimitta oli 300 mm. Sittenkun kemiavalmisteilla sekotettu raakavesi oli kulkenut mittarista, voitiin se kahdesta 300 mm:n putkesta johtaa jompaankumpaan tai molempiin selkeytymisaltaisiin. Joesta tulevan johdon ja mittariputken yhteyden välittää noin 10 m^3 vetävä kaivo. Mittari on sijoitettu eri kaivoon ja helposti käsiin saatavissa. Se on varustettu sähkökontaktikojeella, jossa virta sulkeutuu joka 20:nen m^3:n kuljettua mittarista. Kontakti saattaa toimimaan aluminisulfaatin syöttöhanain vierellä sijaitsevan rekisteröimiskojeen. Tarkkaamalla rekisteröimiskojetta, joka antaa kuuluvan merkin kunkin kontaktin tapahtuessa ja graafisesti merkitsee virtaavan vesi-

määrän, voi tarkoin sovittaa kemiavalmisteiden määrän raakaveden tulon mukaan.

Huhtikuussa 1909 oli laitoksen käytettävänä nelihanainen syöttöpöytä aluminisulfaattimäärän säätelemiseksi. Kolme näistä hanoista oli sovitettu niin, että yksi määräaikana antoi sen aluminisulfaattimäärän, mikä oli sekotettava *yhden* suodattimen samaan aikaan suodattamaan vesimäärään eli noin 105 m³:iin tunnissa, toinen hana antoi aluminisulfaattia kahteen suodattimeen ja kolmas kolmeen. Yhdellä kädenliikkeellä siis voi sekotettavan kemiavalmisteiden määrän sovittaa raakaveden tulon mukaan, mikä taas aina säädellään aivan siksi vesimääräksi, mikä vastaa käynnissä olevain suodattimien lukua.

Kemiavalmisteiden laskuhanain tarkempi sovittelu sen mukaan, tarvitaanko näitä valmisteita suurempi tai vähempi määrä raakavesivolyymia kohti, toimitetaan asettamalla eri hanat laskettujen ja mitattujen erisuuruisten poistuvain vesimääräin mukaan.

Raakaveden tuloa säädellään luistilla.

Käytetty aluminisulfaattiliuos sisältää 100 g. kauppatavaraa kutakin liuoslitraa kohti. Se valmistetaan liuottamalla 3 m³ vetoisissa pitchpine-ammeissa, jommoisia laitoksella on kolme, aluminisulfaattia 290 kilon erissä 2,900 litran liuosmääräksi.

Tämä liuos, jonka aluminisulfaattipitoisuus kerran tunnissa tarkastetaan areometrillä (ominaispaino 15 asteisena = 1.055) juoksee lyijyputkesta tasoastiaan, mistä kovakuminen putki johtaa hanapöydälle. Juossut liuosmäärä tarkastetaan joka tunti asteikoista, jotka osottavat nesteen korkeuden ammeissa.

Noista kolmesta hanasta juokseva liuos kokoontuu joesta tulevaan laskuputkeen päättyvään putkeen. Jo veden saapuessa siihen kaivoon, joka välittää siirtymisen mittariputkeen, eroaa saos, joka kuitenkin on selvemmin huomattavissa veden tullessa selkeytymisaltaisiin.

Kaikkien asianomaisten tarkastaman ja laitokselle vahvistetun suunnitelman mukaan läpäisi kemiallisesti käytelty vesi, jossa saostuminen jo oli tapahtunut, kumpaisessakin altaassa valtavan kalkkisepelikerroksen, jonka tarkoituksena oli sitoa reaktion vapauttama rikkihappo, siinä tapauksessa että jokivedessä esiintyvät emäkset eivät riittäisi siihen tarkoitukseen. Vanhankaupungin koelaitoksessa oli kemiallisesti käytelty ja suodatettu vesi käynyt tuollaisen kerroksen läpi. Tämän menettelyn tehokkuudesta ei kuitenkaan ollut olemassa luotettavaa selvitystä.

Niinkuin tässä alempana tarkemmin selvitetään, osottautui kuitenkin tämä kalkkisepelikerros erehdykseksi, jota kukaan ei ollut osannut arvata ja joka aiheutti useita vaikeuksia, jotka poistuivat vasta toiseen neutralisoimistapaan siirryttäessä.

Saostettu vesi poistui kumpaisestakin altaasta vanhoista 305 mm:n laskujohdoista. Nämä laskujohdot vievät entisten suodattimien 4, 5 ja 6 keskuskaivoon, joka myös on altaiden kokoomiskaivona.

Altaasta II vie sitä paitsi varajohto välittömästi suodatinlaitoksen pumppukaivon johtoon. Pian osottautui, että riittävän veden saamiseksi pumppukaivoon joko täytyi antaa molempain altaiden toimia yhtaikaa tai käyttää varajohtoa altaasta II, jossa tapauksessa se yksin antoi riittävästi vettä, jota vastoin allas I yksin ei antanut riittävästi vettä suuremman kulutuksen vallitessa. Tästä oli seurauksena, että altaita kävi tyhjentäminen ja huuhteleminen ainoastaan niinä päivinä, joina vedenkulutus oli vähempi, s. o. sunnuntaisin ja pyhäpäivin. Kun tämä varsin pian osottautui hankalaksi, suunnitteli vesijohtoinsinööri uudet riittävän suuret tulo- ja laskujohdot, jotta altaat voisivat olla riippumattomia toisistaan. Nämä johdot tehtiin touko- ja kesäkuulla.

Huhtikuun 4 päivän vastaisena yönä alotettiin kemiallinen puhdistus. Saman kuukauden viimeiseen viikkoon asti puhdistus jatkui häiriöittä. Joen vedenkorkeuden kohotessa kuitenkin raakavesi huononi. Kemiavalmisteiden määrää lisättiin vähitellen onnistuneen saostuksen voimassapitämiseksi. Hyvästä saostumisesta huolimatta koko laitoksen toiminta kuitenkin alkoi huonontua. Aluksi huomattiin suodatetussa vedessä sameutta lyhyin ajoin, sittemmin yhä useammin ja pysyväisemmin. Suodattimiin nostettu vesi osottautui sopimattomaksi suodatukseen, siitä huolimatta että vähää ennen saostamista tai sen jatkuessa otetut näytteet antoivat kirkasta suodatettua vettä. Todettiin, että tuo epäsuotuisa muutos oli tapahtunut veden kulkiessa kalkkikivikerrosten läpi, joita ei enää voitu pitää puhtaina. Niitä huuhdeltiin päivittäin tuntikausia kerroksiin ja niiden pinnalle laskeutuneiden runsaiden saosmääräin poistamiseksi. Luoksepääsemättömiin paikkoihin asettunut saos erkani vähitellen, niin että vesi sai ruskean värin ja näytti siltä kuin sitä ei olisikaan puhdistettu. Erittäin tuntuvassa määrässä ilmeni tämä lisättäessä suodatinten lukua, jolloin kalkkikivikerrosten lävitse kävi kovempi imu; silloin saatiin värillistä vettä aina suurempia määriä. Suodatettu vesi sisälsi vain heikon saoksen sekä savea ja väriaineita, joita hiekka ei kyennyt pidättämään.

Muutaman vuorokauden aikana mitä tarkimmin silmälläpitämällä selkeytymismenettelyä ja tarpeen mukaan toimittamalla huuhteluja saatiin pian selville, että parannusta ei ollut odotettavana ja että käytettyä menettelyä ei enää missään tapauksessa kävisi jatkaminen. Laitoksessa ryhdyttiin sentähden jo toukokuun 2 päivänä poistamaan noita suuria kalkkikivikerroksia.

Nämä olivat noin 12 m. pitkät pohjalta, 5—6 m. leveät ja noin 4 m. korkeat. Ne kohosivat metrin verran ylemmäksi altaiden keskivedenkorkeutta. Ensimäisenä väliaikaisena toimenpiteenä oli kanavan kaivaminen kalkkikivikerrosten poikki läpikulun hankkimiseksi vedelle mahdollisimman pian.

Toukokuun 10 päivänä oli vesijohtoinsinöörillä ja laboratoorin johtajalla tilaisuus kutsusta rahatoimikamarin jäsenille antaa selitys laitoksen valituksenalaisten olojen syistä ja samalla esittää suunnitelma niiden poistamiseksi — sama mikä jo kerrottiin: kalkkikivikerrosten poistaminen ja kalkkimaidon ottaminen neutralisoimisaineeksi, jota varten töihin jo oli ryhdytty kaikella sillä joutuisuudella, minkä mainittuihin töihin liittyvät vaikeudet sallivat veden edelleen kulkiessa altaista.

Lausuttua toivomusta täyttääkseen pyysi laboratoorin johtaja sen ohessa, että filosofian maisteri Allan Zilliacus, joka oli johtanut alustavia puhdistuskokeita edellisinä vuosina, tahtoisi tutustua asiaintilan parantamiseksi ehdotettuihin menettelyihin. Maisteri Zilliacus seurasikin sittemmin mielenkiinnolla työn kulkua, kunnes suunnitelma oli kesäkuun alussa täydellisesti toimeenpantu.

Ne johtoveden ominaisuudet, mitkä tämän arvaamattoman ajanjakson kuluessa, huhtikuun 25 päivän vaiheilta toukokuun 10 päivään, aiheuttivat valituksia ja tyytymättömyyttä, olivat sen vastenmielinen näkö, sen tuhollisuus metalleille sekä jonkinlainen omituinen maku ja haju, jotka viimeksi mainitut eivät kuitenkaan suurimmalta osalta johtuneet puhdistuksesta, vaan jokivedestä, jossa jäiden lähdön aikana oli väkevä suon haju ja maku. Tämän ennusti johtaja häviävän, kun jokivettä oli jonkin aikaa tuulluutettu, ja niin kävikin.

Kalkkikiven käyttäminen neutralisoimisaineena lisäsi suuressa määrin puhtaan veden hiilidioksiidimäärää, jota syntyi osin jokiveden karbonaateista ja osin kalkkikivikerroksista. Vapaa hiilidioksiidimäärä oli enemmän kuin 20 mg. litraa kohti sidotun hiilidioksiidimäärän ollessa = 0.

Vähinkin määrä aluminisulfaattia aikaansaa tuollaisessa vedessä happamen reaktion. Niinkuin analyysillä todettiin, sisälsi selkeytynyt vesi

altaan loppupäässä, läpäistyään liukemistilassa olevaa saosta sisältävät kalkkikivikerrokset, liuonnutta aluminia enemmän kuin vähää jälkeen saostamisen. Samalla oli vesi alhaisen lämpötilansa johdosta erittäin rikasta liuonneesta hapesta.

Useissa Keski-Europan kaupungeissa viime aikoina saavutettujen kokemusten pohjalla on luultu voitavan todeta, että hiilihappo- ja happirikas vesi, jonka karbonaattikovuus on vähäinen, vaikuttaa, erittäinkin jos se samalla sisältää sulfaatteja, tuhoisasti metalleihin. Meidän vetemme, joka puheenalaisessa tilaisuudessa kaikissa näissä kohdin meni äärimäisyyksiin ja jossa samalla oli vähäpätöinen määrä aluminisulfaattia, osottautui sentähden epäedulliseksi. Kalkkimaidolla neutralisoimalla voi veteen saattaa liikamäärän emäksisesti reageeraavia suoloja ja vähentää hiilihappopitoisuutta, mikä ei ollut aikaansaatavissa kalkkikivellä, joka sitä paitsi on kutakuinkin tunteeton hiilihapon vaikutukselle.

Kun samalla oli osottautunut mahdottomaksi yhden ainoan henkilön vuorokauden umpeen osin tarkasti seurata laitoksen puhdistustoimintaa, osin keksiä uusia tapoja ja keinoja puhdistuksen edistämiseksi, asetettiin samaan aikaan laboratooriin rahatoimikamarin luvalla apulainen, joksi vesijohtoinsinööri yksissä neuvoin laboratoorin johtajan kera valitsi insinööri J. W. W. Waireen, joka aikaisemmin oli toiminut v. t. apulaisena Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratoorissa.

Muutamaa päivää myöhemmin oli puhdistus saavuttanut erittäin tärkeän voiton. Kalkkikivikerrosten poistamisen jatkuessa ja neutralisoimista toimitettaessa kalkkimaidolla osottausi altaista tuleva vesi usein ruskean väriseksi. Laboratoorikokeilla saatiin selville, että tämä vesi oli puhdistettavissa sekottamalla siihen verraten runsaasti aluminisulfaattia. Eräänä aamupäivänä otettiin selville, mihin kohtaan tätä ainetta olisi sopivin sekottaa ja siksi valittiin keskuskaivo. Tästä lähtien oli puhdistus täysin varmalla uralla. Olipa altaasta tuleva vesi kuinka värikästä tahansa, se puhdistui täydellisesti ja suodatettu vesi oli kirkasta ja väritöntä.

Nyt seurasi toukokuun keskivaiheilta lähtien ajanjakso, joka oli merkillinen erittäinkin siitä, että vesi oli täkäläisiin oloihin verraten kovanlaista; sen kovuus oli noin 4 saksalaista kovuusastetta ja johtui suuresta kalkkimäärästä, jonka tuli neutralisoida sekä ensimäinen että toinen sulfaattilisäys.

Kesäkuun alussa olivat kalkkikivikerrokset kokonaan poistetut ja niiden sijasta ja niiden paikalla sekotettiin veteen kalkkimaitoa. Vieläkään

ei selkeytyminen antanut edullista tulosta. Tutkittaessa veden virtasuuntia altaissa huomattiin pian, ettei vesi pohjassa liikkunut, vaan saattoi jonkin aikaa pysyä kohdallaan, mistä oli seurauksena että vesi, erittäinkin jos siihen oli sekottunut pohjaan saostunutta kalkkilietettä, edelleen osottausi ruskeaksi, minkätähden n. s. jälkisaostus täytyi pysyttää. Jotta saataisiin vesi yhdenmukaiseen liikkeeseen ja samalla mikäli mahdollista saos dekantoiduksi, rakennettiin altaisiin poikkipuolin pystönäiset väliseinät, jotka pakottivat virran vuorotellen laskeutumaan ja kohoutumaan. Kun edellä mainitut uudet laajennetut tulo- ja laskujohdot olivat kesäkuun 16 päivänä valmiina 4 suurena 457 mm:n imurina, käytettiin altaita nyttemmin vuorotellen. Kesäkuun 19 päivänä rakennettiin puusta kaksi väliseinäparia altaaseen n:o I, ja kun ne antoivat edullisen tuloksen, rakennettiin saman kuukauden 30 päivänä samanlaiset seinät toiseen altaaseen. Samalla siirrettiin kalkinsekotus altaiden loppupäähän, jottei kalkki liuentaisi saostuneita aineita.

Heinäkuun alussa rakennettiin vieläkin yksi väliseinä kumpaiseenkin altaaseen veden pakottamiseksi kohoutumaan pinnalle ennen poistumistaan altaasta ja siten olemaan helposti tarkastettavana.

Siten muuttuneet olot vaativat kuitenkin lisäämään tarkastusta kahdessa kohdassa. Sen johdosta että puhdistuslaitokseen tulvaavia raakavesimääriä ei enää mitattu vesimittareilla, vaan ne tulivat uusista imureista, ei sekotettava aluminisulfaattimäärä enää ollut tarkastettavissa vain lukemalla mittarin osotus ja säätelemällä aluminisulfaattihanoja. Ainoastaan tutkimalla kemiallisesti käytellyn veden näytteitä oli nyttemmin todettavissa edullisimpain sekotussuhteiden pysyttäminen. Tässä kohden otettiin käytäntöön se menettely, että mitattiin veden elektrolyyttinen johtokyky. Kun tämä lienee ensi kerta, jolloin koko tehdaskäyttö on perustettu tähän menettelyyn, tehdään siitä ja sen käyttämisestä seikkaperäisesti selvää laboratoorin toimintakertomuksessa. Toinen, vieläkin suurempaa tarkkaavaisuutta vaativa seikka oli neutralisoimisaineiden lisääminen. Mikäli suurempia tai vähempiä aluminisulfaattimääriä vaaditaan sekä ensimäiseen että toiseen panokseen ja myös raakaveden kokoumuksesta riippuen, sikäli myös vaaditaan erisuuruisia kalkkimaitomääriä. Syystä että kalkkimaitoa on tähän asti kaikkien konelaitteiden puutteessa veteen pantu käsin vähissä erin (8 kertaa tunnissa) eikä sitä sentähden ole voitu toimittaa aivan tasaisesti, ovat panoksen yksinomaan määränneet sangen taajat titreeraukset, joita on toimitettu selkeytyneellä vedellä vähää ennen suodattamista. Kalkkipanos on ollut 8, jopa 64:kin

litraa sammutettua kalkkia tunnissa ja keskimäärin 35—40 litraa eli lähes 9 hl. kauppatavaraa vuorokaudessa. Tästä määrästä tulee kuitenkin vain osa puhtaan veden hyväksi kovuuden lisääjänä, kalsiumioksiidina. Kun sammutetun kalkin kokoumus ja ominaisuudet sen ohessa vaihtelevat ja niitä nykyoloissa myös on voitu huonosti käyttää hyväksi, tarjoo mitattujen tavaramääräin mainitseminen varsin vähän mielenkiintoa. Todellinen kalkkimäärä käy oikeammin ja selvemmin näkyviin puhtaan veden ja Vantaanveden kovuusmäärän erotusta osottavasta analyysitaulusta (IV) [1]). Kutakin lisääntynyttä saksalaista kovuusastetta kohti on kuhunkin puhtaan veden m^3:iin näennäisesti tullut lisää 10 grammaa kalsiumioksiidia. Kun kovuus on keskimäärin lisääntynyt 1.0 asteella, on näennäinen kalkinlisäys ollut 10 g. kutakin m^3 kohti. Todellinen kalkinlisäys on oikeastaan jonkin verran suurempi, sillä osa raakaveden magnesiaa on yleensä kalsiumihydroksiidin johdosta erottunut ja korvautunut kalkilla. Analyysien mukaan on todellinen kalkinlisäys keskimäärin 11.5 g. m^3 kohti, mikä vastaa keskimäärin 167 kg. kalsiumioksiidia vuorokaudessa.

Vaikka pääasiallisimmat vaikeudet tähän asti ovat johtuneet selkeytymismenettelyn ja neutralisoimisen ohjaamisesta saostettujen organisten aineiden omituista luontoa täysin vastaaville urille, ei tämä kuitenkaan ollut ainoa vaikeus. Kohta kun kalkkikivikerrokset oli poistettu, voivat saostuneet aineet sitä helpommin seurata vesivirran mukana ja sentähden runsaammin määrin kokoontua suodattimiin. Tässä käytetään tahallisesti sanontatapaa *suodattimiin*, sillä tässä on olemassa se omituinen tapaus että saos, jonka amerikkalaisen pikasuodatusmenettelyn pohjana olevan periaatteen mukaan pitää asettua hiekan pinnalle n. s. suodatinnahaksi, joka muodostaa varsinaisen vastustuskykyisen suodattavan kerroksen, ei asetu suodattimen pinnalle, vaan sen sisään. Tähän taas on syynä se että kevyt humaattisaos suodattimiin pumppuamisen johdosta survoutuu niin hienoksi, että se kadottaa höytälemäisen saoksen luonteen ja näyttää muodostavan veteen sekotetun emulsionin.

Jotta uudessa suodatinlaitoksessa voitaisiin käyttää vielä täysin käyttökelpoisia altaita ja pumppulaitoksia oli ainoa taloudelliselta kannalta edullinen keino sijoittaa suodattimet nykyiseen korkeustasoonsa, minkä johdosta kävi välttämättömäksi nostaa selkeytynyt vesi. Nostaminen toimitetaan keskipakoispumpuilla, joilla on sangen suuri kiertonopeus. Pumppukaivossa, josta vesi nostetaan, on vedessä vielä erittäin kaunis höytälemäinen saostus, mutta pumppuputkessa ja suodattimien pinnalla esiintyvät erottuneet aineet aivan utuisen epäselvinä.

[1]) Taulua ei ole tähän otettu.

Suodatinnahan olemattomuus todettiin jo aivan alussa. Kun suurempia saosmääriä sittemmin alkoi mennä veden mukana suodattimiin, sattui etteivät nämä voineet niitä kokonaan pidättää, vaan tunkivat ne syvemmälle ja syvemmälle sekä vihdoin suodattimen läpi. Tämän johdosta suodatettu vesi sameni ja suodattimet täytyi puhdistaa lietteestä aikaisemmin kuin oikeastaan olisi pitänyt. Suodattimet on oikeastaan pestävä vasta sitten, kun hiekkakerroksen vastustus on kasvanut niin suureksi, ettei suodatin enää anna tarkoitettua pysyväistä vesimäärää, noin 105 m³ tunnissa. Vastustuksen lisääntymisen osottaa suodattimen vierellä oleva indikaattori. Suodatuskauden alussa tulee vastustuksen meidän suodattimissamme olla 0.9—1.0 m. ja sen päättyessä 2.9—3.0 m., jolloin suodatusnopeutta itsetoimivasti säätelevä n. s. Westoncontroler lakkaa toimimasta. Ennen tämän tilan saavuttamista on saos kuitenkin usein tunkeutunut suodattimen läpi. Kesäkuun alussa pantiin tämä ilmiö säännöllisen tarkastuksen alaiseksi. Jälempänä seuraavassa taulussa osotetaan indikaattorin näyttö suodatuksen alkaesssa sekä sinä hetkenä, jolloin läpäisy oli tapahtunut, ynnä aika, minkä suodatin sillä välin oli ehtinyt työskennellä, ja sen kuluessa suodatettu vesimäärä. Taulun loppuosa osottaa nämä lukuarvot keskimäärin vuoden vaikeimpina suodatuskausina.

Päivä.	Suodatin n:o.	Indikaattorin näyttö.		Suodatus-aika.	Suodatuskauden kestäessä suodattunut vesimäärä, m³.
		Alussa.	Läpäisyn tapahduttua.		
4 VI	4	1.07	2.10	6 t. 10′	647
5 VI	5	1.05	2.07	5 t. 40′	593
12 VI	5	1.29	2.68	6 t.	630
„	6	1.04	2.54	6 t. 40′	700
14 VI	3	1.20	2.65	5 t. 50′	613
„	1	1.17	2.52	5 t. 50′	613
15 VI	6	1.00	2.09	6 t. 30′	681
„	3	1.13	2.60	8 t. 15′	865
„	5	1.17	2.28	6 t.	630
26 VI	6	1.02	2.80	25 t. 45′	2,700
		Keskimäärä.			
8—14 elokuuta	—	1.1—1.2	1.3—1.4	3 t. 20′	350
12—18 syyskuuta . . .	—	„	„	2 t. 50′	298
10—16 lokakuuta . . .	—	„	„	2 t. 29′	261
7—13 marraskuuta . .	—	„	„	2 t. 04′	217

Niinkuin edellä olevasta näkyy, ovat suodattimet vastustaneet läpäisyä varsin eri tavoin vuoden eri aikoina. Toukokuun loppupuolella ja kesäkuussa oli raakavesi yleensä hyvänlaatuista puhdistettavaksi, vaikka edellä kerrotuista syistä silloin täytyi käyttää suurempaa jälkisaostusta kuin milloinkaan myöhemmin. Siitä huolimatta olivat suodatuskaudet huomattavan pitkiä, vaikka kuitenkin aina viimeiseltä tapahtui läpäisy (vrt. esim. havaintoa kesäkuun 26—27 päivänä). Kaikin puolin erinomaisen suotuisa tulos saavutettiin heinäkuulla. Selkeytyminen onnistui erinomaisesti, suodattimet työskentelivät moitteettomasti sangen pitkiä jaksoja, jopa 1 $^1/_2$ vuorokautta, ja vaikeudetta voitiin aina toimittaa mahdollisimman paraslaatuista suodatettua vettä.

Elokuussa syntyi raakaveden huononemisen johdosta omituisia oloja. Syystä että Vantaanvesi oli niin runsaasti värillistä ja humuspitoista kuin tuskin milloinkaan aikaisemmin, ei väriä voitu saada kokonaan poistetuksi ensimäisellä saostamisella. Jos näytteestä poistettiin saostuneet aineet, oli tuo muutoin aivan kirkas vesi ilmeisesti vihreää; jos tämä vesi neutralisoitiin jollakin emäksellä, sai se noin 100 väriasteen vahvuisen keltaisenvihreän värin. Raakaveden värillisyys vaihteli 600 ja 750 asteen välillä. Neutralisoimalla vesi kalkkimaidolla ja jälkilisäyksenä käyttämällä aluminisulfaattia saatiin väri kuitenkin vähenemään 11 —36 asteeseen. Raakaveden laatu kuitenkin vaikeutti suuressa määrin selkeytymistä, jopa siinä määrin että suodattimien hiekkakerrokset varsin lyhyen ajan kuluttua läpäisivät saosta. Kun suodatetun veden pysyttäminen puhtaana saoksesta siten kohtasi todella vakavia vaikeuksia, katsoi johtaja tarpeelliseksi kirjelmässä vesijohtokonttorille elokuun 11 päivältä (kaup. valtuuston pain. asiak. n:o 40) seikkaperäisesti tehdä selkoa puhdistuksen kulusta mainittujen asiainhaarain vallitessa sekä huomauttaa, että nykyiset selkeytymisaltaat eivät näyttäneet tukalain olojen vallitessa riittävän tarkoitukseensa, minkätähden tarvittaisiin pari tuollaista allasta lisää. Muun osan elokuuta olivat olot yleisesti katsoen samanlaiset. Tähän asti oli todella ollut sangen vaikeata pitää puhdistettua vettä aivan puhtaana saoksesta. Helpotusta tähän sai aikaan se, että laitoksella syyskuun 5 päivästä lähtien oli käytettävänä 7 ja saman kuukauden 15 päivästä lähtien 8 pikasuodatinta. Tämän johdosta oli sangen taajoista pesuista huolimatta kuitenkin aina käytettävänä riittävät määrät puhdasta vettä, mikä ei olisi ollut laita, jos olisi ollut vain kuusi suodatinta. Syksyllä, lukuunottamatta syyskuun 19 ja lokakuun 10 päivän välistä aikaa, oli jokivesi suuren sademäärän johdosta tavattoman runsaasti värillistä ja

humuspitoista. Toinen tulvavesi oli tuskin vähääkään ehtinyt poistua, ennenkuin toinen tuli sijaan. Joulukuun 12 päivänä vihdoin saavutettiin niin suuri vedenkorkeus, että sen vertaista vain harvoin on todettu vuoden jälkipuoliskolla.

Teknillisten tulosten yhdistelmästä näkyy, kuinka veden nousua ensin seuraa saven aikaansaama läpikuultavuuden väheneminen ja kuinka muutamaa päivää myöhemmin värillisyys lisääntyy ja orgaanisten aineiden määrä kasvaa. Korkean veden nousuaikana ei puhdistus kuitenkaan kohtaa mainittavia vaikeuksia. Se seikka että vesi silloin useinkin sisältää sangen paljon savea on vain etu, sillä saoksen kera se suuressa määrin tiivistää suodattimia; suodatettu vesi on tuollaisissa tapauksissa kaikkein kirkkainta. Laskeutuvalla tulvavedellä sitä vastoin on toinen luonto. Usein on raakavesi silloin varsin kauan niin värillistä, että yksi ainoa saostus ei riitä. On osottautunut, että 300 väriastetta yleensä on yhden saostamisen yläraja, minkä ohessa vedessä olevat humusaineet tulvaveden laskeutuessa osottautuvat herkimmiksi kalkkimaidolle ja siihen sulautuviksi. Tottunut silmä huomaakin jokiveden väristä näiden omituisten, helposti vaikutuksille alttiiden ainesten olomassaolon. Näillä humusaineilla on siis nähtävästi monta eri olotilaa; toisinaan voivat ne esiintyä runsaasti värillisinä eivätkä kuitenkaan aikaansaa vaikeuksia, toisinaan taas ne esiintyvät verraten heikkovärisinä, mutta värejä on vaikea saada kokonaan poistetuiksi. Jokiveden kokoumuksen vivahdukset ovat tavallisesti helpommin nähtävinä veden puhdistusolojen vaihteluista, kuin selitettävissä ja tarkoin osotettavissa numeroluvuin.

Syksy ei oikeastaan ole tarjonnut mitään uudempia huomioita; se on ainoastaan vahvistanut, että elokuussa esiintyneet olot eivät olleet vain tilapäislaatuisia, vaan on odotettava niiden uusiintuvan, vaikka myönnettävä on, että Vantaanveden laatu koko tämän ajan on selvittämättömistä syistä ollut semmoinen kuin harvoin ennen. Vaikka siis jokivesi omaankin laatuunsa verraten tavattoman runsaan humusmääränsä johdosta on tuottanut puhdistukselle vaikeuksia, ei sen kokoumus muutoin ole ollut muuta kuin hyvä eikä viittaa muuhun kuin siihen luonnolliseen likaantumiseen, jolle kaikki jokivesi on alttiina.

Selkeytymisaltaiden lisäämisen tarve tulee kaupunginvaltuuston joulukuun 30 päivänä tekemän päätöksen johdosta piammiten tyydytetyksi.

Vuoden varrella kuitenkin toimeenpantiin väliaikainen laite nykyisissä selkeytymisaltaissa olevan tilan käyttämiseksi sopivimmalla ja tehokkaimmalla tavalla. Oli selvästi osottautunut, että mainittavaa etua ei

ollut siitä että sallittaisiin kemiallisesti käytellyn veden selkeytyä molemmissa altaissa, jotka näin ollen voisivat toimia ainoastaan rinnakkain. Joulukuun alussa yhdistettiin altaan I loppuosa ja altaan II alkuosa 457 mm:n imurijohdolla, joten vesi ennen keskuskaivoon tuloaan kulki ensin toisen ja sitten toisen altaan läpi. Tämän kaksinkertaisen selkeytymisen tulosta valaisee seuraava esitys, jossa mainitaan veden läpikuultavuus laitoksen eri kohdissa.

Jouluk. 5 p:nä 1909.	Läpikuultavuus.
Vantaan joki	29 sm.
Altaan I alku	14 „
„ I loppu	35 „
„ II „	55 „
Pumppuputki	39 „
Suodatettu vesi	300 „

Pumppuputkessa näyttää vesi vähemmän läpikuultavalta kuin selkeytymisaltaan lopussa, syystä ettei saos, niinkuin mainittiin, enää ole näöltään höytälemäistä, vaan muodotonta ja sitä paitsi sekottunut kalkilla seostettuun veteen. Sittenkun tähän toimenpiteeseen oli ryhdytty, ei ole sattunut, että suodatinten hiekkakerrokset olisivat läpäisseet saosta muulloin kuin sellaisina päivinä, jolloin toinen tai toinen allas on tyhjennetty huuhdeltavaksi. Raakavesikään ei ole ollut kaikkein epäsuotuisinta laatua. On samalla osottautunut, että veden käy helpommin pysyttäminen aivan värittömänä siten, että kalkkimaito neutralisoi veden, joka on entistä köyhempi saostuneista humusaineista. Vähimmin merkitsevä ei sitä paitsi ole, että pitkittynyt seisotus yhäkin on parantanut bakteriologista tulosta.

Varmuudella saanee edellyttää, että käy tuntuvasti helpommaksi saavuttaa pitkiä suodatuskausia, sittenkun avonaiset suodattimet on muutettu selkeytymisaltaiksi.

Uudet altaat tarjoovat sitä paitsi mahdollisuuden koetella ja vertailla muita puhdistusmenettelyjä ja ovat lisäksi tarpeellisina varalaitteina nykyisille altaille. Kohdakkoin sitä paitsi osottautuisivat nykyään käytettävinä olevat altaat lisääntyvän vedenkulutuksen johdosta joka tapauksessa liian pieniksi.

Elokuun alusta lähtien laitoksen laboratoorihenkilökunnan kasvamistaan kasvanut, vuorokauden umpeen jatkuva työ vaati välttämättä asettamaan laitokseen lisäksi yhden kemiallisesti sivistyneen henkilön

Täksi valitsi vesijohtoinsinööri laboratoorin johtajan ehdotuksesta kemistin, herra Alfons Hellströmin. Kun insinööri Waire syyskuun 1 päivänä erosi toimestaan, täydennettiin laboratoorin henkilökuntaa johtajan ehdotuksesta insinööri Knut Alfthanilla.

Laboratoorin toiminta.

Vesilaitoksen laboratoorin järjestäminen Vanhaankaupunkiin, joka laitos kävi välttämättömäksi nykyään käytetyn puhdistusmenettelyn johdosta, annettiin helmikuussa 1909 toimeksi filosofian maisteri G. K. Bergmanille hänen vastaanotettua kutsun toimia v. t. kemistinä Helsingin kaupungin vesijohtokonttorissa. Laboratoorin käytettäväksi annettiin Vanhankaupungin uudesta suodatinrakennuksesta kaksi pienenlaista huonetta, jotka huhtikuussa pantiin kuntoon tarkoitustaan varten.

Toiminimet, jotka ovat hankkineet tarpeelliset kojeet ja kalut, ovat seuraavat:

Paul Altmann, Berlin, kemialliset ja bakteriologiset kojeet; Fritz Köhler, Universitätsmechaniker a/D. Leipzig, elektrolyyttien johtokyvyn määräämiskoje; A. A. Nymanin konepaja ja sairaalakalustotehdas, Helsinki, autoklavi; Christian Nissen, omist. Gunnar Wænerberg, Helsinki, Leitz-mikroskooppi; Heræus, Hanau, platina-astiat; Wilh. H. F. Kuhlmann, Hampuri, analyyttinen vaaka punnuksineen; Schott & Gen., Jena, lasitavarat; P. Sidorow, Helsinki, Benoid-kaasulaitos Thiem & Töwen mallia, Halle a/S., sekä Sörnäsin puuseppäosakeyhtiö, huonekalut ja kalustus.

Reagenssien hankkija on Edward Stigzelius'en apteekki.

Kun kohdakkoin osottautui, että laitoksen koneosasto tarvitsi työpaja- ja päivystyshuoneen ja että laboratoorin käyttämät huoneet olivat siihen tarkoitukseen ainoat mahdolliset, anoi vesijohtokonttori 13,000 markan määrärahaa erityisen laboratoorirakennuksen teettämiseen. Kaupunginvaltuuston toukokuussa myönnyttyä tähän alettiin heinäkuulla perustaa rakennusta, joka sijoitettiin Siltasaaren länsilaitaan ylänteelle aivan putouksen yläpuolelle.

Uusi laboratoorirakennus käsittää neljä huonetta, joista yksi on isompi ja toinen pienempi työhuone, yksi vaakahuone ja yksi eristetty, tulenkestävä kaasuhuone, joiden lisäksi on eteinen ja porstua ynnä tarpeellisia konttoreja ja mukavuuksia. Lokakuussa oli rakennus katettu ja valmistui joulukuun lopulla tarkoitukseensa.

Vuoden varrella laboratoorissa suoritetut työt ovat kaikki tarkoittaneet puhdistuksen fysikallista, kemiallista ja bakteriologista tarkastusta.

Kun tässä käytetyt menettelyt ehkä monesta näyttävät uutuudelta

alallaan, lienee niiden seikkaperäisempi mainitseminen perusteltu. Se menettely, joka on perustuksena päivittäiselle ja yhtämittaiselle puhdistuksen tarkastukselle kaikissa sen vaiheissa jokivedestä suodatinlaitoksesta poistuneeseen veteen asti, on veden elektrolyyttisen johtokyvyn määrääminen. Tätä mukavaa menettelyä, jota aivan viime aikoihin asti kuitenkin on käytetty ainoastaan ilmeisesti tieteellisiin tarkoituksiin, on kuitenkin jo 1898 F. Kohlrausch ehdottanut käytettäväksi vesianalyysissa. Tämä ehdotus on kuitenkin tähän asti saanut osakseen varsin vähän huomiota. Ainoastaan Parisin vesilaitoksessa käytetään sitä kaupungin tarpeisiin käytetyn lähdeveden tarkastukseen ja yksityiset laboratoorit ja tutkijat sekä Saksassa että Ranskassa ovat sitä käyttäneet erikoiskysymyksiä ratkaistessaan. Missään ei se kuitenkaan liene saanut niin vallitsevaa merkitystä ja niin taajaa, monipuolista ja välttämätöntä käytäntöä kuin nyt meidän vesilaitoksessamme.

Suolaliuoksen ominainen elektrolyyttinen johtokyky on sen erikoisen elektrolyyttisen vastuksen inverssiarvo eli se vastus, minkä tuollainen 1 sm. pitkä ja 1 sm^2 läpimittainen nestepilari tekee sähkövirralle.

Tämän vastuksen voi helposti mitata vartavasten rakennetuilla kojeilla, ja mittauksen tulosten perusteella on erikoinen elektrolyyttinen johtokyky helposti laskettavissa. Kun luonnossa esiintyvä vesi on miedonnettua suolaliuosta, voi menettelyä erittäin hyvin käyttää vesikokeissa. Jotta kuitenkin kävisi muuttaminen johtokykyä ilmaisevan luvun jotakin veden perusominaisuutta osottavaksi luvuksi, lasketaan johtokyvystä veden suolapitoisuus ilmaistuna milligrammoin litraa kohti. Mitä suurempi johtokyky on, sitä suurempi on suolapitoisuus, s. o. liuonneitten jonisoitujen aineosain määrä. Kun suolat esiintyvät sangen mietoina luonnollisessa vedessä, on oletettavissa, että ne ainakin likimittäin ovat kokonaan jonisoituja.

Kohlrauschin asettaman säännön mukaan on suolapitoisuus laskettavissa likimain seuraavasti:

Jos merkitsee huonelämmössä mittaamalla tavatun erikoisen johtokyvyn arvon kirjaimella $\varkappa$ ja samanvertainen johtokyky, joka miedossa suolaliuoksessa on likimain 100, merkitään kirjaimella λ, saadaan *keskityksen* η ekvivalentiksi $\eta = \frac{\varkappa}{\lambda} = \frac{\varkappa}{100}$, joka luku osottaa likimääräisen grammaekvivalenttien luvun sm^3 kohti. Milligrammaekvivalentit litraa kohti ilmaistaan siinä tapauksessa luvulla

$$10{,}000\ \varkappa.$$

Vedessä tavattavilla suoloilla NaCl, $^1/_2$ Ca $(HCO_3)_2$, $^1/_2$ Mg SO_4, $^1/_2$ Ca SO_4 j. n. e. on ekvivalenttipaino 60 ja 90 välillä ja keskimäärin 75.

Jos laskun perustukseksi pannaan keskimäärä, saadaan seuraava suolapitoisuus milligrammoin litraa kohti:

$$0.75 \cdot x \cdot 10^6 = 750{,}000\, x.$$

Mittaamalla yhden ainoan kerran vesinäytteen, jonka ei tarvitse olla noin 10 sm^3 suurempi, voi kädenkäänteessä saada selville veden laadun.

Tarkastettaessa puhdistusmenettelyä määrätään johtokyky: 1) Vantaan vedessä, 2) ensimäisen aluminisulfaattipanoksen tehtyä, 3) neutralisoimisen tapahduttua, vaihtopuolisesti toisen sulfaattilisäyksen tehtyä, 4) suodatetussa vedessä.

Niinkuin edellä mainittiin, pannaan sulfaatti nyttemmin veteen raakavesimäärää mittaamatta. Jos sekotussuhteet pysyvät sinällään, on johtokykykin ennallaan, edellyttäen ettei jokiveden johtokyky ole muuttunut. Poikkeaminen säännöllisestä tilasta on sentähden helposti todettavissa. Sama on laita laitoksen muissa kohdissa. Perusedellytys pientenkin eroavaisuuksien selville saamiseksi on kuitenkin, että mittaaminen toimitetaan aina saman lämpömäärän vallitessa. Täksi valittiin 25°, koska tämä lämpötila on helppo pysyttää kaikkina vuodenaikoina. Kun Kohlrauschin sääntö perustuu mittaukseen huonelämpötilan, s. o. 18 asteen vallitessa, saatiin toimittamalla vertaileva mittaussarja selville se tekijä, jonka avulla 25 asteisen veden johtokyky on laskettavissa 18 asteen arvoon. Nämä lasketut arvot ovat ne, jotka esitetään alempana olevassa esimerkissä. Kun Vantaanvedessä on suuria orgaanisten aineiden määriä, joiden vaikutuksesta veden johtokykyyn ei ole olemassa minkäänlaista selvyyttä, eikä myöskään positiivisten ja negatiivisten jonien ja niiden johtokyvyn jakautumisesta olla selvillä, ei jonisoitujen ainesten paljouden määräämisellä ole tässä tapauksessa samaa merkitystä kuin puhtaaseen veteen nähden. Jotta kävisi selville, kuinka hyvin veden yksityisten jonisoitujen aineksien paljousanalyysi käy yhteen niiden sähköanalyyttisella mittauksella selville saadun kokonaismäärän kanssa, esitettäköön tässä seuraavat analyysiotteet.

	12/VI.	29/VII.	19/IX.	31/X.
SiO_2	4.1 mg.	4.8 mg.	6.2 mg.	7.1 mg.
$Al_2O_3 + Fe_2O_3$	1.2 „	0.7 „	0.8 „	2.1 „

Ca O	11.9 mg.	17.7 mg.	21.1 mg.	23.6 mg.
Mg O	5.0 „	5.3 „	4.8 „	5.9 „
SO_3	23.8 „	21.2 „	30.8 „	36.9 „
Na Cl lask. Cl:stä . . .	9.6 „	8.5 „	8.5 „	8.5 „
Sidottua CO_2	4.4 „	15.4 „	9.9 „	7.9 „
Yhteensä	60.0 mg.	73.6 mg.	82.1 mg.	92.0 mg.
Johtokyvyn pohjalla laskettu kokonaismäärä	61.7 mg.	74.7 mg.	84.1 mg.	93.4 mg.

Yhtäpitäväisyyttä käy katsominen sangen hyväksi. Sittenkun moniaita näytteitä on analysoitu, voi pelkästään määräämällä johtokyvyn mainitulla tavalla sangen tarkoin oppia tuntemaan veden kokonaiskovuudenkin.

Tässä osottaa johtovesi likimain seuraavaa suolapitoisuuden ja kovuusmäärän keskinäistä suhdetta ilmaistuna saksalaisin kovuusastein:

Suoloja mg./lit.	Kovuusaste.
65	1.9
70	2.1
75	2.5
80	2.8
85	3.0
90	3.1
95	3.2

Jotta saisi miltei milligrammalleen tarkan tiedon suodatetun veden kokoumuksesta, on vielä toimitettava alkalisuuden titrimetrinen määrääminen, joka ilmaisee karbonaattikovuuden ja sidotun hiilidioksiidin määrän. Näiden molempain määräysten avulla, jotka voi toimittaa vajaassa kymmenessä minuutissa, voi siis oppia tuntemaan veden vaihtelevat ainekset, sen suolapitoisuuden, täydellisen karbonaatti- ja siis myös kivennäishappokovuuden, sen kalkkioksiidille vastavertaisen kalkki- ja magneesiapitoisuuden sekä siinä olevain sulfaattien ja karbonaattien määrän, joka ensimainittu varsin tarkoin vastaa kivennäishappokovuutta suhteessa SO_3 : Ca O. Kun vedessä oleva kiisuhapon, aluminin ja kloridien määrä on varsin pysyväinen, on siis seikkaperäisempää analyysia toimittamatta saatu käy-

tännöllisiin tarkoituksiin riittävän tarkka tieto puhtaan veden paljoudellisesta kemiallisesta kokoumuksesta.

Jotta kuitenkin tähän asianlaitaan saataisiin lisävalaistusta, toimitettiin tutkimussarja, joka käsitti suolapitoisuuden määräämisen johtokyvyn avulla sekä alkalisuuden ja vapaan hiilihapon (CO_2) titrimetrisiä määräyksiä vuorokauden kunakin tuntina lokakuun 8 päivästä klo 8 a. p. lokakuun 9 päivään samaan kellonlyömään, ja tehtiin tämä kahdessa laitoksen kohdassa, nimittäin suodattimesta n:o 1 ja eräästä laitoksen syöttöhanasta, joka on likeisimmässä yhteydessä kaupunkiin menevän painejohdon kanssa.

Vuorokauden kuluessa riitti *yksi* aluminisulfaattipanos, 54.3 g. kuutiometriä kohti, ja kalkkipanos oli lokakuun 8 päivän aamulla 6 litraa sammutettua kalkkia tunnissa. Sulfaattipanoksen määrää ei muutettu koko tutkimusaikana. Kalkkipanos muutettiin klo 6.15 i. p. 6:sta 8:ksi litraksi kalkkia tunnissa, syystä että veden vapaan hiilidioksiidin määrä oli päivän mittaan verkalleen kohonnut ja sen alkalisuus ja suolapitoisuus vastaavassa määrässä vähentynyt. Mainittuun aikaan pidettiin alkalisuuden lisäämistä tarpeellisena hiilidioksiidin vähentämiseksi. Tulos osottausi jo klo 7 suodattimesta otetussa näytteessä ja klo 8 suodatetun veden kokonaismäärässä, mistä lähtien hiilihappomäärä tasaisesti väheni, suolapitoisuus ja alkalisuus lisääntyivät. Kaikkien kaariviivain osottamat vähäiset epäsäännöllisyydet johtuivat ajottaisesta kalkkipanoksesta (8 kertaa $1\,^1/_2$ tai 2 litraa tunnissa); jos kalkkia olisi lisätty yhtäjaksoisesti, näyttäisi kokonaisuus tasaisemmalta.

Suodatusnäytteiden ja suodatetun veden arvojen keskimäärät ovat kuitenkin varsin likellä toisiaan:

	Suoloja.	Säädelty kovuus.	Sidottu Co_2.	Vapaa Co_2.
Suodatin	72.3 mg.	0.52 mg.	8.0 mg.	7.5 mg.
Suodatettu vesi . . .	72.3 „	0.46 „	7.0 „	8.6 „

Näiden analyysien perusteella voi edellä olevan mukaan saada seuraavan käsityksen puhtaan veden kokoumuksesta päivänään:

$Si\,O_2$	n.	7.0 mg.
$Al_2\,O_3$	n.	1.0 „
$Ca\,O$	n.	15.0 „
$Mg\,O$	n.	6.0 „
$Na\,Cl$		8.5 „

Sidottu CO_2	7.5	mg.
SO_3 . . . . . n.	26.0	„
Yhteensä	71.0	mg.

Kokonais- kovuus . . n.	2.3	astetta	
Karbonaatti- „ . . .	0.5	„	
Kivennäishappo- „ . . .	1.8	„	

Vuorokauden kuluessa olivat Vantaanveden ominaisuudet seuraavat:

Läpikuultavuus = 16 sm.
Värillisyys 378 astetta Pt. Co. mg./lit.
Johtokyky ja suolapitoisuus, edellinen 56.66 ja jälkimäinen 42.5 mg.
Permanganaatin kulutus 103.1 mg.
Puhtaan veden läpikuultavuus = 300; väri = 0. Permanganaatti = 19.0 mg.

Puhdistuksen kemiallinen tarkastus käsittää näiden molempain määräämisten soveltamisen Vantaanveteen, kemiallisesti käyteltyyn veteen parissa, kolmessa selkeytymisaltaan kohdassa, sittenkun kalkkimaito on lisätty vähää ennen suodatusta, sekä suodatettuun veteen. Jatkuvissa titreerauksissa on indikaattoriksi valittu berliniläisen toiminimen Kahlbaumin Kubel-Tiemannin mukaan valmistamaa lackmusta.

Niissä analyyseissä sitä vastoin, joiden avulla on saatava selville alkalisuuden ehdoton arvo, käytetään metylorangea. Näitä näytteitä otetaan tarpeen mukaan, toisinaan joka kymmenes minuutti, toisinaan vain joka toinen tunti, enimmäkseen sen mukaan, täytyykö käyttää jälkisaostusta. Jos näin on laita, toimitetaan aina taajoja selkeytetyn veden titreerauksia vähää ennen suodatusta.

Muutoin mitataan päivittäin jokiveden ja suodatetun veden värillisyys U. S. Geological Survey Colorimeterillä ja niiden läpikuultavuus laboratoorissa rakennetulla kojeella.

Vuorokauden varrella tehdyt huomiot yhdistellään ja keskimäärät kirjoitetaan siihen viikkoraporttiin, jonka laboratoori kunakin maanantaina antaa vesijohtokonttoriin.

Ruskeaväriset, soista ja rämeistä peräisin olevat humusaineiden ryhmään kuuluvat orgaaniset aineet ovat, niinkuin tietty, ne, jotka antavat Vantaanvedelle sen erikoisluonteen. Sen johdosta että vesistöön lisäksi tulee savea ja muita erottuneita epäorgaanisia aineita, näyttää se useinkin, suureen bakteripitoisuuteen katsomatta, fysikallisen laatunsa johdosta

sopimattomalta kulutusvedeksi. Pääosana vedessä varmasti kuitenkin on pohjavesi, ja näiden aineksien, pohjaveden, suoveden ja muun pintaveden miltei päivittäin vaihtuvin suhtein esiintyvä seos se on, joka muodostaa Vantaanveden. Pohjavesi sisältää etusijassa emäksisesti reageeravia suoloja, kalkki- ja magneesiakarbonaatteja, suovedet sitä vastoin ovat luonnostaan happamia. Tämän johdosta jokivesi on sekä laadultaan että määrältään vaihtelevaa.

Fysikallisessa suhteessa vaihtelee sen värillisyys 60 ja 750 asteen, läpikuultavuus 3 ja 50 sm. välillä; kemiallisesti katsoen voi se olla varsin vahvasti alkalista ja kokonaan vailla emäksisesti reageeravia suoloja, voipa olla ilmeisesti hapantakin, sen orgaanisten ainesten määrä voi toisinaan olla sangen vähäinen, vastaten noin 30 mg. permanganaattia litraa kohti, ja usein erittäin suuri, vastaten 150 mg., sen kovuus voi nousta 3.5 asteeseen ja laskeutua 1 asteeseen, sen bakteripitoisuus voi olla 200 vähempi ja 100,000 suurempi sm^3 kohti.

Tämän vastakohtana on nykyinen kulutusvesi kohtalaisen pysyväistä kokoumukseltaan ja vaihtelee ainoastaan paljouteen nähden. Olipa raakavesi minkälaista tahansa, puhdas vesi on aina pääasiassa samojen epäorgaanisten suolojen, etusijassa sulfaattien sekä kalkki- ja magneesiakarbonaattien ynnä vähäisen kloridimäärän liuos. Sen värillisyys vaihtelee sangen ahtaissa rajoissa, 0 ja 36 asteen välillä, sen läpikuultavuus on aina likimmittäin 300 sm. tai myös tätä lukua suurempi, sen permanganaatin kulutus on vähäinen, 10—25 mg. litraa kohti, sen kovuus vaihtelee nyttemmin 2 ja 3.2 asteen välillä, sen bakteripitoisuus 2 ja muutaman tuhannen välillä sm^3 kohti.

Mikäli kemiavalmisteita tarvitsee käyttää runsaammin, sikäli on vesi rikkaampaa kalkkisulfaatista (kipsistä) ja sentähden tuollaisessa tapauksessa jonkin verran kovempaa. Sen seikan, että sitä kävisi katsominen kovaksi vedeksi, kumoo kuitenkin jo se, että vesi on vuoden varrella keskimäärin ollut ainoastaan yhden (1) asteen kovempaa, kuin kulutustarkoituksiin oikeastaan liian pehmeä jokivesi, jonka keskikovuus on analyysien mukaan ollut 1.67 saksalaista kovuusastetta. Se seikka, että kulutusvetemme on käynyt hiukan kovemmaksi, on epäilemättä tärkeä voitto terveydelliseltä kannalta.

Mitä veden kokoumukseen muuten tulee, ansainnee nimenomaan huomauttaa, ettei se sisällä minkäänlaisia aineksia, joita ei yleensä ole kaikissa luonnollisissa vesissä, ja ettei siinä puhdistuksen johdosta lisäksi tulleita suoloja ole läheskään niin suurin määrin, kuin usein on luonnolli-

sessa vedessä. Veden kokoumuksella ja muilla ominaisuuksilla ei sentähden luonnollisesti myöskään voi olla muunlaista vaikutusta kuin samanlaatuisella luonnollisella vedellä.

Seikka, joka kuitenkin pistää silmään analyysitaulua [1]) tarkastellessa, on että johtovedessä aina on erittäin runsaasti ilmasta imeytynyttä happea. Mitä alhaisempi veden lämpömäärä on, sitä suurempi on tietenkin liuenneen hapen absoluuttinen, mutta usein suhteellinenkin määrä. Syynä tähän on se, että jo Vantaanvedessä on suuri määrä liuennutta happea. On toimeenpantu kaksi tutkimussarjaa sen seikan selville saamiseksi, missä Vantaanveden happirikastuminen etusijassa tapahtuu. Toinen tutkimussarja toimitettiin jokiveden lämpötilan ollessa korkeimmillaan, + 21°, heinäkuun 17 päivänä, toinen sen ollessa alimmillaan + 0.2°, joulukuun 30 päivänä. Tutkimus osoitti kumpaisessakin tapauksessa, että happipitoisuus alussa hiukan väheni kemiavalmisteiden lisäyksen ja imuputkissa tapahtuvan imun johdosta, mutta että se sitten lisääntyi veden kulkiessa suodattimista puhtaanveden kaivoihin, joissa vesi vapaasti juostessaan tulee likeiseen kosketukseen ilman kanssa. Mahdollisuutta tämän asianlaidan ehkäisemiseen ei ole, eikä siihen myöskään ole pakottavaa syytä, vaikka veden korrosionihalun saanee enimmältä katsoa johtuvan sen happipitoisuudesta. Kaikkialla, missä täytyy tehokkaalla tuulluutuksella vapauttaa pohjavesi raudasta, pyritään kyllästämään sitä hapella, olipa vesi muutoin minkälaatuista tahansa. Olihan vetemme alussa sangen rikasta hiilihapostakin, mutta nyttemmin neutralisoidaan tämäkin aivan enimmältä osalta, jotta siten heikonnettaisiin ainakin yhtä niistä tekijöistä, jotka osaltaan vaikuttavat ruosteen syntymiseen, kun hapen vastustamiseksi ei ole minkäänlaisia keinoja käytettävänä.

Bakteriologista tarkastusta niinikään on päivittäin toimitettu. Vuoden varrella käytellyt paljousnäytteet, lukuunottamatta yhtäkään yksityisistä suodattimista otettua näytettä, on kertomuksessa esitetty taulujen muodossa [1]).

Tämän oheisessa taulussa taas ovat yhdisteltyinä Vantaanveden, selkeytyneen veden ja kaiken suodatetun veden kaikkien näytteiden kokonaiskeskiluvut sekä niiden pohjalla laskettu puhdistustehoisuus. Vuoden alusta helmikuun 22 päivään suodatettiin vesi vanhoissa englantilaisissa hiekkasuodattimissa. Mainitusta päivästä huhtikuun 4 päivään asti annettiin osin suodattamatonta vettä ja viimeksi mainitun päivän lähinnä edellisinä päivinä

[1]) Tauluja ei ole julkaistu tässä.

ajoittain pikasuodatettua, muttae i kemiallisesti puhdistettua vettä. Erittäin silmäänpistävä on selkeytymisen asteettain lisääntyvä tehokkuus huhti—heinäkuulla, mikä kävi yhtärinnan altaissa vähitellen toimeenpantujen muutosten kanssa. Kemiallisella puhdistuksella saavutettu bakteriologinen puhdistustehoisuus on huomattavan suuri; vuoden jälkipuoliskolla kehityttyä täyteen määräänsä poisti se yksin sinänsä prosenttiluvuin yhtä suuren bakterimäärän kuin usein aikaisemmin käytetty hidas hiekkasuodatus. Amerikkalaiset pikasuodattimet ovat sitten kemiallisesti puhdistetusta ja selkeytyneestä vedestä poistaneet lisäksi keskimäärin noin 80 % vielä jälellä olevista viljelyskelpoisista baktereista.

Kuukausi.	Bakteripesäkkeitä 1 sm³:ssä keskimäärin.			Puhdistusteho.			Muistutuksia.
	Vantaan-vesi.	Selkeytynyt vesi.	Johtovesi.	Saostuksen ja selkeytymisen.	Suodatuksen.	Kaikkiaan.	
Tammikuu	3,811	—	367	—	90.37 %	90.37 %	Suodatettu tavallisilla suodattimilla.
Helmikuu	1,991	—	365	—	—	81.67 „	Suodatettu tavallisilla suodattimilla sekä osittain suodattamatonta vettä.
Maaliskuu	1,429	—	685	—	—	52.06 „	
Huhtikuu	63,574	16,684	3,515	73.76 %	78.93 „	94.47 „	Suodatettu pikasuodattimilla, osin kemiallista puhdistusta käyttämättä.
Toukokuu	13,320	3,414	999	74.37 „	70.73 „	92.50 „	
Kesäkuu	1,311	326	59	75.13 „	81.90 „	95.50 „	
Heinäkuu	724	83	17	88.54 „	79.52 „	97.65 „	
Elokuu	3,574	138	29	96.14 „	78.98 „	99.19 „	Suodatettu pikasuodattimilla ja käyttämällä kemiallista puhdistusta.
Syyskuu	4,437	261	39	94.12 „	85.06 „	99.12 „	
Lokakuu	11,764	684	103	94.19 „	84.94 „	99.13 „	
Marraskuu	9,694	641	133	93.39 „	79.25 „	98.63 „	
Joulukuu	18,652	1,123	228	93.98 „	79.69 „	98.77 „	
Keskim. koko vuodelta	11,190	—	545	—	—	—	
Keskim. huhti—jouluk.	14,117	2,595	—	87.07 %	79.89 %	—	
Keskim. touko—jouluk.	7,935	834	201	88.73 „	80.01 „	97.56 %	

Vuoden varrella osittain epäsuotuisankin selkeytymisen vallitessa saavutettu keskitehoisuus on 97.56 %, arvo, jota ei vielä milloinkaan ennen ole saavutettu. Tähän saostuksen ja selkeytymisen erittäin suureen tehoisuuteen vaikuttaa osaltaan, paitsi puhtaasti mekaaninen bakterien dekantoiminen saostetun lietteen kera, kaiketi jossain määrin sekin seikka, että

tätä menettelyä käytettäessä vedellä on jonkinlainen, vaikka alhainenkin aciditeetti. Tavallisiin, vaarattomiin vesibaktereihin nähden saattaa tämä olla vähemmän tärkeätä, mutta eräisiin patogenisiin baktereihin, esim. kolerabasilleihin nähden, jotka tarvitsevat erikoista alkalista välinettä voidakseen elää ja kehittyä, voi tällä seikalla olla sangen suuri merkitys.

Kuluvan vuoden alusta lähtien on bakteriologinen tarkastus saavuttanut entistä suurempaa käytännöllistä merkitystä, sen johdosta että se toimitetaan päivittäin eikä, niinkuin tähän asti, kerran viikossa. On asian luonnossa, ettei välittömästi käy vertaileminen harvalukuisista tutkimuksista vuoden varrella saatuja keskilukuja päivittäisten tutkimusten osottamaan tulokseen. Vaihtelut ovat niin nopeat, että erittäinkin sangen äkkiä esiintyvät maksimit, jotka niinikään nopeasti laskeutuvat, ovat aikaisemmin epäilemättä usein jääneet pysyväisempäin välitilain kustannuksella huomaamatta, minkätähden keskiluvutkin ovat olleet taajaan tehtyjen havaintojen osottamia alemmat.

Mitä on sanottu jokiveden suurista vaihteluista fysikallisessa ja kemiallisessa suhteessa, pitää siis vielä suuremmassa määrässä paikkansa bakteriologisessa suhteessa. Tässä ovat vaihtelut paljon äkillisemmät. Ei sentähden ole mitään kummallista siinä, että puhtaankin veden bakteripitoisuus voi sangen äkkiä vaihdella. Yleensä näyttää prosentittainen bakteriologinen tehoisuus jokiveden bakteriluvun lisääntyessä hiukan liian suurelta ja joen bakteripitoisuuden vähetessä liian alhaiselta, siitä johtuen, ettei keskenään verrata jotakin raakavesinäytettä ja sittemmin samaa vettä puhdistettuna, vaan voi puhtaaseen veteen verrattu raakavesi analysoidessa olla joko liian bakteririkasta tai liian bakteriköyhää verratessa alkuperäistä vettä puhdistettuun veteen. Erotus voi raakaveden erittäin äkillisistä vaihteluista johtuen olla sangen huomattava. Erittäin silmäänpistäväksi osottautuu tämä, kun altaista on kulkenut bakteririkkaampaa vettä; silloin on jokiveden bakteripitoisuuden vähenemisen vaikea lyhyessä ajassa tulla näkyviin puhdistetussa vedessä ja hetkellinen prosenttitehoisuus näyttää todellista vähemmältä.

Syksyllä alotettiin tutkimussarja eri bakterilajien jonkinlaisen luokituksen aikaansaamiseksi. Viljelemällä saman veden näytteitä sekä tavallisessa lämpötilassa, 22 asteisena, että 37 asteisena ja lukemalla ja vertailemalla 48 tunnissa kasvaneiden pesäkkeiden luku saataisiin jonkinlaista käsitystä bakterien kokonaisluvun ja sellaisten bakterien luvun välisestä suhteesta, jotka voivat bakterikehitykselle muutoin suotuisimmissa oloissa sietää ihmisruumiin lämpömäärää.

Tulokset olivat seuraavat:

Päivä.	Vantaanvesi.		Selkeytynyt vesi.		Suodatin.			Suodatettu vesi.	
	22°.	37°.	22°.	37°.	N:o	22°.	37°.	22°.	37°.
Lokakuu 6	8,460	256	410	40	5	42	3	28	2
„ 8	10,540	1,160	526	48	1	47	4	32	4
„ 12	2,290	216	106	14	8	11	2	17	3
„ 14	1,544	460	92	32	8	6	1	17	0
„ 16	1,564	280	94	18	8	16	1	21	1
„ 18	42,080	1,600	3,170	98	8	388	23	324	14
„ 20	48,160	1,750	680	98	3	126	23	184	16
„ 22	23,560	770	1,376	56	1	262	27	278	20
„ 24	9,080	750	892	52	2	212	12	148	14
„ 26	5,920	150	612	10	1	168	1	152	4
„ 28	8,200	420	870	72	5	206	8	192	6
„ 30	3,710	530	328	30	7	70	1	74	6
Marraskuu 6	22,980	850	—	122	4	268	33	316	25
„ 8	9,420	88	—	—	7	77	3	109	7
„ 10	10,440	96	1,112	46	1	172	11	184	12
„ 12	46,700	908	2,010	82	8	564	8	524	28
„ 14	7,440	184	552	34	8	242	12	124	10
„ 16	10,560	190	568	12	2	192	10	136	6
„ 18	47,870	284	936	48	1	234	2	354	8
„ 20	4,780	180	552	20	8	123	6	127	6
„ 22	2,710	160	632	38	8	42	2	66	3
„ 24	1,590	96	210	10	3	54	1	54	2
„ 26	1,070	57	149	9	5	25	0	31	0
„ 28	1,240	98	146	7	1	26	3	50	2
„ 30	1,240	74	198	14	4	34	1	32	0
Joulukuu 2	730	50	144	21	2	34	1	32	2
„ 4	1,660	129	137	23	1	37	1	41	0
„ 8	35,760	534	1,264	47	3	346	9	371	18
„ 10	80,480	336	4,510	63	2	654	7	576	2
„ 12	64,000	428	3,780	20	8	596	3	508	5
„ 14	73,900	264	5,100	44	5	904	5	688	4
„ 18	9,200	186	1,304	38	4	276	12	190	4
„ 20	4,320	44	404	8	5	145	3	104	0
„ 22	2,520	55	334	14	2	84	1	69	2
„ 24	5,630	82	153	9	6	67	1	64	1
„ 26	2,380	48	146	2	5	26	1	43	1
„ 28	970	44	—	1	1	26	0	31	0
„ 30	2,030	32	202	2	5	51	0	62	0
Keskimäärä	16,203	364	962	35	—	182	6	167	4
Prosentti koko luvusta .	—	2.25	—	4.58	—	—	3.29	—	2.39
Prosentittainen tehoisuus	—	—	94.02	90.39	—	98.88	98.36	98.95	98.90

Jokivedessä olevain, 37 asteen lämmössä elinvoimaisten bakterien luku on siis varsin vähäpätöinen ja puhdistuksella on niihin nähden sama tehokkuus kuin kokonaislukumäärään nähden, minkätähden puhdistetussa vedessä olevain tämänlaatuisten bakterien luku sinänsä katsoen onkin erittäin vähäinen.

Tämäkin tutkimussarja vahvistaa todeksi, että kemiallinen saostus ja selkeytyminen ne ovat, jotka aikaansaavat bakteripitoisuuden tuntuvan vähenemisen; amerikkalaisilla pikasuodattimilla on tässä kohden vähemmän huomattava merkitys.

Bakteriologisista tutkimuksista sopii lisäksi mainita seuraavat näytesarjat, jotka on otettu suodattimia huuhdellessa sekä pestessä ja huuhdellessa.

Huuhtelu. Suodatin n:o 1.

Kesäk. 2, 1909.

Selkeytynyt vesi	212	pes.	sm³	kohti.
Pesuvesi suodattimen pinnalla . . .	282	„	„	„
Huuhteluvesi 0′ kuluttua	98	„	„	„
„ 2′ „	144	„	„	„
„ 5′ „	178	„	„	„
„ 10′ „	80	„	„	„
„ 15′ „	76	„	„	„
„ 20′ „	76	„	„	„
„ 25′ „	70	„	„	„
Vaihtaessa puhtaanveden kaivoon	76	„	„	„
Puhdistettu vesi 35′ kuluttua	52	„	„	„

Huuhteluaika määrätty 15 minuutiksi.

Suodattimen pesu. Suodatin n:o 1.

Lokak. 8, 1909.

		Pes. sm³ kohti.
Vantaa	pinta	11,160
	pohja	10,540
Poistuva pesuvesi	1′ kuluttua	28,700
	5′ „	6,440
	10′ „	260
	15′ „	80
	20′ „	84
	30′ „	48

Seisotettu vesi suodattimen pinnalla 882

Huuhteluvesi . . . . . { 1′ kuluttua . . . 86
3′ „ . . . 54
5′ „ . . . 65
10′ „ . . . 96
15′ „ . . . 68
20′ „ . . . 56

Vaihto: huuhtelu → suodatus

Pes. sm³ kohti.

Suodatettu vesi . . . . . { 1′ kuluttua . . . 58
10′ „ . . . 67
60′ „ . . . 55

Jälkimäinen sarja osottaa kaikki suodattimen puhdistuksen vaiheet ensimäisen pesuveden poistumisesta siihen asti kun koko pesu ja huuhtelu on toimitettu sekä ensimäisen tunnin aikana suodatuksen alkamisesta lukien.

Kesäkuulla tutkittiin Vantaanjoen alavarren vettä, jonka tutkimuksen tulos on aikomus julkaista vastedes, sittenkun runsaampaa aineistoa on saatu.

Tämän lisäksi on laboratoorissa laitoksen tarpeiksi analysoitu erinäisiä aluminisulfaatin y. m. näytteitä.

Kaikkiaan on kvantitatiivisesti analysoitu seuraavat määrät näytteitä:

	Kemiall. analyyseja.	Bakteriolog. analyyseja.
1) Käytön tarkastamiseksi . . .	18,696	2,600
	Vantaanvesi.	Puhdas vesi.
2) Täydellisiä vesianalyyseja	21	16

3) Tilapäisiä tutkimuksia:

Aluminisulfaatti	17	näytettä.
Kattilakivi	1	„
Antrasiitti	1	„
Johtovesi	2	„

Yhteensä 21,354.

Yksinomaan kvalitatiivisesti tutkittujen näytteiden luku ei ole tunnettu, mutta nousee todennäköisesti 2,000 vaiheille.

XIV. Kaasulaitos.

Helsingin kaupungin kaasulaitoksen hallituksen antama kertomus Helsingin kaupungin kaasulaitoksen hallinnosta ja käytöstä vuonna 1909 oli seuraavansisältöinen:

Yleinen katsaus.

Vuoden 1909 päättyessä siirtyi kaupungin kaasulaitoksen hallinto Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan hallitukselle, jolle on vuoden 1910 alusta alkaen uskottu kunnan valaistuslaitosten, kaasulaitoksen ja sähkölaitoksen ylin valvonta ja hoito.

Koska tämä vuosikertomus on viimeinen, jonka kaupungin kaasulaitoksen hoitoa varten vuonna 1900 asetettu hallitus antoi, ja vuosi 1909 samalla on viimeinen, jolta koko vuotta koskeva kertomus on annettu kaupungin vanhan kaasulaitoksen käytöstä, sillä vanhalla kaasulaitoksella lakkautettiin työ kesällä 1910, on hallitus katsonut olevan syytä luoda silmäyksen kaasulaitoksen käyttöön sinä aikana, jonka tämä laitos on ollut kunnan hallussa.

Kaasulaitoksen käyttö 1900—09.

Parhaan kuvan siitä kehityksestä, joka kaasulaitoksella on osotettavana sen jälkeen kuin kaupunki sen lunasti vuonna 1900, antavat tuotantonumerot. Vuoden 1901 1,335,000 m³:iin nousevasta tuotannosta on vuosituotanto kohonnut 4,533,880 m³:iin vuonna 1909. Suurin kulutus yhtenä vuorokautena, mikä on omiaan osottamaan, kuinka suuria vaatimuksia laitoksen tuotantokyvyn on ollut täytettävä, on 7,170 m³:stä vuonna 1901 kohonnut 21,290 m³:iin vuonna 1908. Lämpökaasun kulutus on 184,292 m³:stä kohonnut 2,620,925 m³:iin.

Kehityksen kulku vuosina 1901—09 näkyy seuraavasta taulukosta:

	Valokaasu.	Lämpökaasu.	Kaasua katuvalaistukseen.	Koko tuotanto.
1901	636,379 m³	184,292 m³	323,089 m³	1,335,000 m³
1902	644,366 „	321,286 „	349,868 „	1,496,690 „

	Valokaasu.	Lämpökaasu.	Kaasua katuvalaistukseen.	Koko tuotanto.
1903	719,842 m³	523,607 m³	375,455 m³	1,811,330 m³
1904	796,996 „	720,083 „	394,610 „	2,149,900 „
1905	834,568 „	940,004 „	403,002 „	2,390,100 „
1906	918,931 „	1,267,987 „	487,511 „	2,912,660 „
1907	952,467 „	1,782,871 „	483,619 „	3,524,280 „
1908	993,297 „	2,283,547 „	633,089 „	4,275,090 „
1909	865,221 „	2,620,925 „	661,366 „	4,533,880 „

Niinkuin yllä esitetyistä numerotiedoista näkyy, on kaasun koko kulutuksen kasvaminen ollut hyvin nopea. Valokaasun kulutus osottaa tasaista kohoamista vuoteen 1908 asti. Vuonna 1909 sitä vastoin on merkittävänä melkoinen valokaasun kulutuksen väheneminen. Syynä siihen ettei valokaasun kulutus ole kasvanut enempää, kuin minkä taulun numerot osottavat, on se, että kaupunki on määrännyt valokaasun hinnan verrattain korkeaksi. Niin kauan kuin sähkövalon hinta oli korkea eikä varsinaista kilpailua kaasu- ja sähkövalaistuksen välillä ollut olemassa, koska kummallakin valolla oli niiden erikoisominaisuuksiin ja hinnaneroon perustuva oma kulutusalueensa, voitiin valokaasulle vuonna 1900 vahvistettu hinta, kaasun kulutuksen siitä kärsimättä, pysyttää sinä, miksi se aikanaan oli määrätty. Pitkiin aikoihin ei edes voinut olla kysymystä valokaasun hinnan alentamisesta, koska oli vaara tarjona, että kulutus kasvaisi suuremmaksi, kuin mitä kaasulaitoksen tuotantokyky vastasi. Mutta kun sähkövirran hintaa jatkuvasti on alennettu, valokaasun hinnan sillä välin ollenkaan laskematta, on luonnollista, että tämä seikka on vaikuttanut epäedullisesti valokaasun menekkiin. Syys-, loka-, marras- ja joulukuukausina 1909 ei kulutetun valokaasun määrä noussut enempään kuin 382,633 m³:iin 514,967 m³:iä vastaan samana aikana 1908. Kulutuksen vähennys tekee 25.7 %.

Lämpökaasun kulutus osottaa sitä vastoin jatkuvaa kasvamista. Kun kaasulaitos siirtyi kaupungin huostaan, oli keittokaasun hinta niin korkea, että kaasun menekki keitto- ja lämmitystarkoituksiin oli aivan mitätön. Jotta voitiin edullisesti käyttää kaasulaitosta ja vähentää tuotantokustannuksia, oli tarpeen koettaa saada lämpökaasun menekki kasvamaan ja sen kautta kaasun kulutus edullisemmin jaetuksi vuorokauden eri osille, mikä oli välttämätöntä etenkin senvuoksi, että kaasulaitoksen käytettävänä oleva kellotila oli niin vähäinen. Asettamalla lämpökaasun hinnaksi 15 penniä m³:ltä ja menestyksellä käyttämällä hyväkseen uutta menekki-

aluetta, minkä hinnan alentaminen teki mahdolliseksi, saavutettiin pian niin suuri menekki, että se voitti kaikki odotukset.

Tämän takia kävi tarpeelliseksi vuonna 1903 rakentaa kolme uutta uunia. Laitoksen laajentamismahdollisuuksien raja tuntui tällä olevan saavutettu, sillä kaasukellojen tilavuus, laitokselta menevät lähtöjohdot ja kaupungissa löytyvä liian pieniputkinen johtoverkko ei sallinut vanhan kaasulaitoksen tuotantoa enää lisättävän.

Asian näin ollen katsoi hallitus vuonna 1905 olevan edullisinta, kun kulutus uhkasi nousta yli tuotantomahdollisuuksien, rakennuttaa vanhasta laitoksesta riippumatta työskentelevän vesikaasulaitoksen, joka valmistaisi öljyllä karbureerattua vesikaasua. Vesikaasun valmistamiseen kehotti myös se seikka, että kaasulaitos vain vaivoin sai myydyksi kaasukoksinsa, joiden tuotanto oli suuresti lisääntynyt ja jotka olisi voitu edullisimmin käyttää vesikaasulaitoksella, sekä lisäksi vielä se, että tarvittiin vanhalle kaasulaitokselle, jonka tuotantokykyä oli niin liiaksi rasitettu ja käytetty, siitä riippumaton varalaitos. Vuonna 1906 kävi myöskin välttämättömäksi ryhtyä järkiperäisesti uudistamaan kaupungin liian niukaksi osottautunutta johtoverkkoa. Tässä täytyi ottaa huomioon vastaisen kaasulaitoksen asema ja tämän yhteydessä olevat kaasuntoimituksen edellytykset. Suunnitelman, jossa ehdotettiin rakennettavaksi kehän muotoisesti kautta kaupungin kulkeva ja Runebergkadulla Töölössä olevaan jakokelloon liittyvä pääjohto, hyväksyi kaupunginvaltuusto vuonna 1907. Suunnitelmassa edellytettiin, että kauan ajateltu uusi kaasulaitos tulisi rakennettavaksi Sörnäsiin, josta kaasu kompressorien ja jakokelloon vievän painejohdon avulla johdettaisiin kaupunkiin. Kaasukello ja päälähtöjohto rakennettiin vuosina 1907 ja 1908. Syksyllä 1908 otettiin kaasukello ja osa kehäjohtoa käytäntöön. Vanhalla kaasulaitoksella rakennettiin kesällä 1908 kolme uutta uunia. Uusien uunien ja kaasukellon tultua lisäksi voitiin vanhan kaasulaitoksen tuotantoa enentää niin paljon, että kahtena viime talvena kaikki käytetty kaasu on voitu siinä valmistaa. Vaikka aparaattilaitteita ja puhdistusarkkuja on laajennettu, on sinä aikana, jolloin kulutus on ollut suurin, käynyt vaikeaksi saada valmistettu kaasu tyydyttävällä tavalla puhdistetuksi. Kaasun rikkipitoisuuden vähentämiseksi on käytetty keinotekoista puhdistusmassaa tavallisissa oloissa käytetyn halvemman suomalmin sijasta, jota paitsi saksalaisia kaasuhiiliä, jotka sisältävät vähän rikkiä, on käytetty kaasun valmistukseen yhdessä parempien englantilaisten hiililajien kanssa.

Käyttöolojen ollessa näin vaikeina ei kaupungin putkijohtoverkkoa ole voitu laajentaa siinä määrin kuin kaasun tarpeen takia olisi ollut toivottavaa. Niinpä on kaasujohtoverkon ulottaminen Kallioon ja Kaivopuistoon voitu ottaa vasta vuoden 1910 menosääntöön.

Kaupungin putkijohtoverkko on kuitenkin kuluneina vuosina laajennettu lähes kaksinkertaiseksi. Kun kaasulaitos joutui kaupungin haltuun, oli johtoverkon pituus yhteenlaskettuna 37,200 m. Vuoden 1909 lopussa on tämä pituus 72,969 m.

Ellei oteta lukuun jakokelloa ja kehäjohtoa, joiden voidaan katsoa kuuluvan kaupungin uuteen kaasulaitokseen, on kuluneina vuosina kaasulaitoksella tehdyt melkoiset korjaukset ja laajennukset sekä kaikki uutisrakennukset suoritettu kaasulaitoksen käytön antamilla voittovaroilla.

Voittovaroilla suoritettujen laajennusten yhteenlaskettu menomäärä nousee Smk:aan 1,008,687: 77. Tämä määrä on osa siitä voitosta, joka kaasulaitoksen käytöstä vuosina 1900—09 on saatu ja joka kaasulaitoksen kirjojen mukaan kokonaisuudessaan tekee Smk 2,617,294: 82.

Vuotuisia poistoja on tehty samoihin määriin, mihin vuosien kuluessa suoritetut uutisrakennukset ovat nousseet. Kaasulaitoksen ostoarvon (Smk 1,400,000) ja poistojen välinen ero on Smk 391,312: 23. Kaupungin käytettäväksi jäänyt voitto (siihen luettuna katuvalaistuksesta laskettu voitto) nousee ajanjaksolta 1900—09 Smk:aan 1,608,607: 05.

Käyttö vuonna 1909.

Kaasulaitoksen käyttö vuonna 1909 osottaa prosenttimäärin laskettuna pienempää kohoamista kuin edellisenä vuonna. Kaasunvalmistus on noussut 4,533,880 m³:iin 4,275,090 m³ vastaan vuonna 1908. Lisäys tekee vain 6.05 % edellisen vuoden kulutuksesta. Ettei kaasunkulutuksen kasvaminen ole ollut suurempi, riippuu osaksi siitä, että rakennustoiminta on vuoden kuluessa ollut pieni, osaksi siitä, ettei johtoverkkoa ole sanottavasti laajennettu, ja että suuri joukko valokaasun käyttäjiä, etenkin sellaisia, jotka ovat käyttäneet kaasua porraskäytävien valaisemiseen, ovat — sähkövirran hinnan alenemisen houkuttelemina — siirtyneet sähkövalaistukseen.

Valokaasun menekin väheneminen on myöskin vaikuttanut suurimman yhtenä päivänä tapahtuneen kulutuksen määrään, joka 21,290 m³:stä vuonna 1908 on laskenut 20,090 m³:iin, sen sijaan että sen säännöllisten olojen vallitessa olisi voitu laskea nousevan noin 22,700 m³:iin.

Kaasunsaantia osottava luku on verrattain alhainen, nimittäin 27.13 m³ kaasua 100 kg:lta kaasuksi tehtyjä hiiliä. Tämä alhainen saantimäärä riippuu etupäässä epäedullisista kivihiilen säilytysoloista. Kaasulaitoksen

kivihiilivajat ovat jo kauan olleet riittämättömät, jonka tähden suuri osa kivihiiliä on täytynyt panna varastoon taivasalle. Varovaisuustoimenpiteistä huolimatta, joihin oli ryhdytty, kohosi taivasalle varastoon pantujen kivihiilien lämpömäärä kuitenkin melkoisesti ja seurauksena oli osittainen itsesyttyminen. Vahingon, joka arvioitiin Smk:ksi 2,938: 72, korvasivat yhtiöt, joissa kivihiilivarasto oli vakuutettu, mutta hiiliä kaasuksi tehtäessä oli luonnollisesti kaasun saanti tavallista pienempi. Lauhkean talven takia oli myöskin kosteutta päässyt syvälle kivihiilivarastoon, jonka tähden täytyi panna hiilet uuneihin aivan märkinä. Kun laitoksen toiminta pian lakkautetaan, on uunien korjaukset myöskin rajotettu mahdollisimman vähään, mikä osaltaan on vaikuttanut saantimäärän alenemiseen.

Uutisrakennukset.

Kehäjohtoa on laskettu koko se osa, joka tällä rakennuskaudella oli aijottu laskettavaksi. Johto ulottuu nyt Runebergkadulla Töölön kaupunginosassa olevasta jakokellosta silmukkana pistäytyen kaupunkiin ja yli Pitkänsillan Suvilahden uuteen kaasulaitokseen Sörnäisissä. Lokakuun lopussa yhdistettiin ensimäiset liittymisjohdot uuteen johtoon. Kehäjohdosta puhuttaessa saattaa mainita, että tavaran toimittajalta on saatu Smk:n 1,184: 10 suuruinen korvaus aineskustannuksista, joita kehäjohdon vuotavien liitoskohtien tiivistäminen Fredrikinkadulla on tuottanut. Suvilahdesta jakokelloon vievää painejohtoa on suuri osa jo laskettu.

Kaupungin uuden kaasulaitoksen rakennuksella Suvilahdessa on ollut melkoinen työvoima. Työ on jatkunut suunnitelman mukaisesti ja vaikeuksitta. Kaikilla vuoden rakennussuunnitelmaan merkityillä rakennuksilla olivat ennen talven tuloa katot valmiina. Kaasukellon, uunien ja aparaattien y. m. paikoilleen asettamiseen on ryhdytty ja työ jatkuu säännöllisesti. Vuoden vaihteessa oli Smk 1,604,834: 11 käytetty laitoksen rakentamiseen.

Taloudelliset tulokset.

Kaasulaitoksen käytön rahallista tulosta vuodelta 1909 on pidettävä hyvänä, vaikkakin valokaasun kulutus edellä mainituista syistä on tuottanut melkoista vähemmän voittoa kuin oli laskettu. Vuoden kokonaisylijäämä on Smk 361,454: 87. Tästä määrästä on Smk 76,958: 31 käytetty uutisrakennuksiin sekä Smk 284,496: 56 jätetty kaupungin käytettäväksi.

Yksityiskohtaisia tietoja laitoksen käytöstä annetaan seuraavassa vuoden kuluessa saavutettuja teknillisiä ja taloudellisia tuloksia koskevassa seikkaperäisessä esityksessä. Käyttökustannuksista laaditusta tauluesityksestä saadaan tiedot, jotka ovat tarpeen kaasun omia kustannuksia vastaavan hinnan laskemiseksi.

Hallinto ja käyttö.

Hallinto.

Hallinto. Tilintekovuonna ovat hallitukseen kuuluneet kauppaneuvos Hj. Schildt, puheenjohtajana, sekä toimistotirehtööri Edvin Willgren ja insinööri, dosentti G. O. Mattsson, jäseninä. Hallituksen varajäseninä ovat olleet kauppias J. Tallberg sekä insinöörit G. Zitting ja Fr. Rosberg.

Hallituksen työn jako käytön ja liikkeen tarkastukseen nähden on ollut sama kuin edellisenä vuonna.

Kaasulaitoksen konttorissa suoritettavan työn lisääntymisen takia on perustettu kassanhoitajantoimi, johon on valittu neiti E. Fonselius, joka vuodesta 1901 on työskennellyt kaasulaitoksen konttorissa. Jotta näkyisi kuinka laajaksi kaasulaitoksen liike on käynyt, mainittakoon, että kaasulaskujen luku on vuonna 1909 ollut n. 108,000 kpl., koksilaskujen ja suoritetuista sisäjohtotöistä y. m. annettujen laskujen luku 3,150 kpl. Kirjoihin merkittyjen todisteiden luku on ollut 3,700 kpl. Kirjevaihto on käsittänyt 1,583 kpl. tulleita ja 1,312 kpl. lähetettyjä kirjeitä. Kaasulaitoksen konttori muutettiin 1 päivänä kesäkuuta I. Henrikinkadun varrella olevalta vanhalta kaasulaitokselta sähkölaitoksen Kasarminkadulla olevasta rakennuksesta vuokrattuun huoneistoon.

Samassa rakennuksessa on avattu myymälä ja näyttelyhuoneisto.

Kaasunvalmistus.

Kaasunvalmistus. Tilintekovuonna on valmistettu 4,533,880 m³ kivihiilikaasua. Valmistuksen lisäys edelliseen vuoteen verraten on 6.05 %.

Tähän valmistukseen on käytetty:

tavallisia kaasuhiiliä	16,619,590 kg.
cannelhiiliä.	93,000 „
koko kivihiilen menekki	16,712,590 kg.

Kaasunsaanti metriseltä tonnilta kivihiiliä on siis

ollut	271.3 m³.
Cannelhiilien lisä painoprosenteissa on tehnyt . .	0.6 %.
Kaasun valovoima on ollut	13.61 n. k.

Kaasulaitokselle tuotuina ovat vuoden kuluessa käytetyt kivihiilet maksaneet:

tavalliset kaasuhiilet	1,000 kg:lta . . .	Smk	21.22
cannelhiilet	„ „ . . .	„	34.33

Sivutuotteet.

Koksi.

Sivutuotteet. Lukuunottamatta mitä on uunien lämmittämiseen käytetty, on kaasunvalmistuksesta saatu 164,375 hl. koksia.

Metriseltä tonnilta kaasuksi tehtyjä kivihiiliä on siis saatu 9.83 hl. koksia.

Vuoden kuluessa on myyty:

pienentämätöntä koksia	hl.	157,816
pienennettyä koksia	„	1,921
koksinmurskaa	„	1,235

Keskimyyntihinta on ollut:

pienentämättömän koksin	Smk	1: 52.42
pienennetyn koksin	„	2: 16.91

Kivihiiliterva.

Kaasunvalmistuksesta on saatu tervaa:

prima separoitua kivihiilitervaa	2,959 tynnyriä.
sekunda kivihiilitervaa.	14 „
koko tervamäärä	2,973 tynn. eli 683,790 kg.

Tervansaanti tonnilta kaasuksi tehtyjä kivihiiliä on tehnyt 40.91 kg.

Vuoden kuluessa on myyty:

prima tervaa	2,332 tynnyriä.
sekunda „	2 „

Keskimyyntihinta on ollut:

prima tervan	Smk	8: 25 tynnyriltä.
sekunda „	„	4: 00 „

Kuona ja tuhka.

Kuonaa ja tuhkaa on myyty 857 kuormaa 1 markan hinnasta kuormalta.

Kaasunkulutus.

Kaasunkulutus. Kaasunkulutus on vuonna 1909 noussut 4,532,940 m³:iin osottaen siis prosenteissa laskettuna 6.05 % lisäystä 1908 vuoden kulutukseen verrattuna.

Enimmin käytettiin kaasua 11 päivänä joulukuuta, jolloin kulutus nousi 20,090 m³:iin. Vähimmin kului kaasua 24 päivänä kesäkuuta, jolloin käytettiin ainoastaan 3,900 m³.

Suurin kulutus tuntia kohti on ollut 1,630 m³.

Kulutus on jakaantunut seuraavalla tavalla:

Kaupungin katuvalaistus, laskettuna otaksumalla tuntikulutus 120 litraksi tunnissa ynnä 5 % lisäys lyhtyjen sytyttämisestä ja sammuttamisesta sekä 8 l. tunnissa sytytysliekistä	14.59 %	661,366 m³
Kaupungin kulutus virastoissa, kouluissa, sairashuoneissa y. m.	2.73 „	123,463 „
Yksityinen kulutus	74.18 „	3,362,683 „
Kaasulaitoksen kulutus	1.62 „	73,420 „
Vuoto ja tiivistys	6.88 „	312,008 „
Yhteensä	100.00 %	4,532,940 m³

Yksityinen kaasunkulutus.

Yksityinen kaasunkulutus. Vuoden kuluessa on uusia mittareita tullut lisää 709 kpl. Kaupungissa paikoilleen asetettujen kaasumittarien koko lukumäärä oli vuoden lopussa 9,368 kpl.

Mittareista oli 7,911 kpl. asetettu lämpökaasun mittaamista varten ja 1,457 kpl. valokaasun mittaamista varten.

Mittarien kautta myydystä kaasusta, jonka määrä kaikkiaan oli 3,486,146 m³, on 865,221 m³ eli 24.82 % ollut valokaasua ja 2,620,925 m³ eli 75.18 % lämpökaasua.

Mittarien kautta myydyn kaasumäärän lisääntyminen jälkeen vuoden 1901 näkyy seuraavasta taulusta:

	Valokaasua.	Lämpökaasua.	Yhteensä.
1901	636,379 m³	184,292 m³	820,671 m³
1902	644,366 „	321,286 „	965,652 „
1903	719,842 „	523,607 „	1,243,449 „
1904	796,996 „	720,083 „	1,517,079 „
1905	834,568 „	940,004 „	1,774,572 „
1906	918,931 „	1,267,987 „	2,186,918 „

	Valokaasua.	Lämpökaasua.	Yhteensä.
1907	952,467 m³	1,782,871 m³	2,735,338 m³
1908	993,297 „	2,283,547 „	3,276,844 „
1909	865,221 „	2,620,925 „	3,486,146 „

Vuonna 1909 on valokaasun kulutus vähentynyt 128,076 m³ eli 12.89 %, kun taas lämpökaasun kulutus on lisääntynyt 337,378 m³ eli 14.76 %.

Valokaasun kulutuksessa tapahtuneen vähennyksen syytä on kosketeltu edellä olleessa katsauksessa.

Kaasumoottorit.

Vuoden kuluessa on kaasumoottorien lukumäärä vähentynyt 6 kpl. ja oli niiden lukumäärä vuoden lopussa 15 kpl. vastaten yhteensä 153.5 hv.

Yleinen valaistus.

Yleinen valaistus.

Paikoilleen asetettujen polttajien lukumäärä oli vuoden lopussa 1,935 kpl. 1,667 lyhdyssä.

Polttajat ovat jaetut siten, että 1,167 liekkiä palaa klo 12:een yöllä sekä 768 päivänkoittoon. Puolenyön lyhtyjen palamisaika tekee vuodelta 1,733 tuntia, kokoyön lyhtyjen 3,541 tuntia.

Kaupungin 1,667 lyhdystä on 1,390 kappaleessa kussakin yksi hehkuvalopolttaja, 268 kappaleessa kaksi polttajaa, yhdessä 5 polttajaa ja kuudessa polttajat avointa liekkiä varten. Torivalaistukseen käytetään yhtä lucaslamppua ja yhtä lucaskompressor-lamppua. Yli tavallisen valaistusajan on joulukuun pimeinä päivinä lamppujen annettu palaa puoli tuntia yli valaistustaulussa määrätyn ajan sekä torivalaistusta varten pidetty palamassa 1 lucaslamppu ja 23 auerliekkiä aamutunteina tammi-, helmi- ja joulukuukausina.

Lyhtyjen sytyttämistä, sammuttamista ja hoitoa varten on ollut palkattuna 31 lyhdynsytyttäjää ja 5 auerlampunhoitajaa. Yhden lyhdynsytyttäjän sytytettävänä ja hoidettavana on siis ollut 53.8 lyhtyä. Kukin auerlampunhoitaja on hoitanut 387 polttajaa.

Katuvalaistukseen on käytetty 4,915 kpl. hehkusukkia eli keskimäärin 2.54 kpl. polttajaa kohti, sekä 1,342 lampunlasia eli 0.694 kpl. polttajaa kohti. Keskimäärin on hehkusukkien kestämisaika ollut 944 polttotuntia tai laskettuna 7 ¾ tuntisen keskipoltto-ajan mukaan päivässä, 121.8 päivää sekä lasin 3,458 polttotuntia eli 447 päivää.

Vuoto ja tiivistys.

Vuoto ja tiivistys.

Kaupungin kaasujohdossa huomattujen kaasuvuotojen lukumäärä on tänä vuonna ollut 16. Putkenmurtumia on sattunut 11, jota paitsi vuotoja on syntynyt 5 liitoksessa, jotka on tiivistetty.

Vuotoluku tältä vuodelta nousee 6.88 %:iin, johon sisältyvät ne kaasunmenetykset, joita on syntynyt, kun kehäjohdon tänä vuonna laskettuja osia on yhdistetty johtoverkkoon ja ilma niistä poistettu.

Teknillisten tulosten yhdistelmä.

Teknilliset tulokset.

Kaasunvalmistus.	1909.	1908.	1907.	1906.	1905.
Kivihiilikaasua . . . . . m³	4,533,880	4,223,450	3,424,070	2,736,810	2,387,700
Vesikaasua . . . . . »	—	51,640	100,210	175,850	2,400
Yhteensä kaasua m³	4,533,880	4.275,090	3,524,280	2,912,660	2,390,100
Kaasuksi teht. tav. kivihiiliä kg.	16,619,590	14,992,913	11,224,510	8,397,325	7,887,130
» » cannelhiiliä . »	93,000	378,000	435,838	664,237	727,952
Yhteensä kaasuksi teht. kivih. kg.	16,712,590	15,370,913	11,660,348	9,061,562	8,615,082
Cannelhiililisä . . . . . %	0.6	2.46	3.74	7.33	8.45
Retorttipanoksia vuodessa . . . kpl.	97,930	90,706	81,703	80,577	77,994
Retorttivuorokausia vuodessa . »	25,072	21,090	17,312	17,611	16,971
Korkein määrä varatt. retortt. »	109	104	80	74	83
Alin » » » »	12	19	14	11	12
Retorttipanosten keskipaino . . kg.	170.65	169.5	142.07	112.3	110.5
Kaasuntuotanto ret. vuorok. . . m³	180.83	200.26	197.8	155.4	140.7
Kaasunsaanti 100 kg. hiiliä . . »	27.13	27.47	29.4	30.3	27.7
Koksinsaanti . . . . . hl.	164,375	167,266	124,558	88,776	79,091
» tonnilta kivih. . . »	9.83	10.88	10.68	9.77	9.18
Tervansaanti . . . . . kg.	683,790	619,160	491,372	382,030	316,940
» tonnilta kivih. . . »	40.91	40.28	42.15	42.16	37.95
Keskivalovoima . . . . . n. k.	13.61	13.58	13.70	13.79	13.58

Kaasunkulutus.	1909.	1908.	1907.	1906.	1905.
Kaasua katuvalaistukseen . . . m³	661,366	633,089	590,900	487,511	403,002
» yksit. valaistukseen . . »	865,221	993,297	952,467	918,931	834,568
» » lämmitykseen . »	2,620,925	2,283,547	1,782,871	1,267,987	940,004
Kaasulaitoksen oma kulutus . »	73,420	61,547	89,741	51,145	53,183
Vuoto ja tiivistys . . . . . »	312,008	302,730	107,351	188,629	158,113
» » » . . . . . %	6.88	7.08	6.09	6.13	6.62
Korkein kaasunkulutus vuorok. m³	20,090	21,290	17,090	15,190	12,200
Alin » » »	3 900	3,200	2,620	2,140	1,430

Raha-asioita koskevia tietoja ja taloudelliset tulokset.

Laajennuksia ja arvonlisäyksiä.

Pääjohtoverkko.

Pääjohtoverkko.

A. Lainavaroilla laskettuja johtoja.

N. s. kehäjohtoa on kesällä 1909 laskettu Aleksanterinkadulta yli Pitkänsillan ja pitkin I. viertotietä Suvilahden uuteen kaasulaitokseen asti käyttäen seuraavan suuruiset putkimäärät:

Fabianinkadun alle Aleksanterinkadulta Kirkkokadulle	188	m.	350	mm.	valurautaputkea.
Kirkkokadun alle Fabianin- ja Unioninkatujen välille	87	„	„	„	„
Unioninkadun alle Kirkkokadun ja Pitkänsillan välille	530	„	„	„	„
Pitkänsillan ja Siltasaarenkadun alle .	190	„	300	„	„
Siltasaarenkadun alle I. viertotielle asti	290	„	250	„	„
I. viertotien alle Siltasaarenkadulta Vaasankadulle	1,128	„	„	„	„
I. viertotien alle Vaasankadulta Pääskylänkadulle	220	„	500	„	„
Pääskylänkadun alle I. viertotieltä Suvilahden kaasulaitokselle asti . . .	517	„	„	„	„

B. Painejohto.

Painejohtoa on laskettu:

Pääskylänkadun alle Suvilahden kaasulaitokselta I. viertotielle	517	m.	300	mm.	valurautaputkea.
I. viertotien Pääskylän- ja Vaasankatujen välille	220	„	„	„	„
Vaasankadun alle I. viertotien ja Flemingkadun välille	505	„	„	„	„
Flemingkadun alle Vaasan- ja Helsinginkatujen välille	132	„	„	„	„
Helsinginkadun alle Fleming- ja Kaarlenkatujen välille	102	„	„	„	„

Helsinginkadun alle Brahen- ja Kristiinankatujen välille	178 m.	300 mm.	valurautaputkea.
Kristiinankadun alle Helsingin- ja Alppikatujen välille	62 „	„	„	„
Alppikadun alle Kristiinankadun ja Ensi linjan välille	480 „	„	„	„
Ensi linjan alle ja läpi Eläintarhan Mäntymäelle	625 „	„	„	„
Runebergkadun alle Eläintarhan portilta Suurtorille	300 „	„	„	„
Runebergkadun alle E. Rautatiekadulta Sampokadulle	460 „	„	„	„

C. Pääjohtoja.

Voittovaroilla laskettuja:

Neitsytpolun alle Tehtaan- ja Merikatujen välille	265 m.	200 mm.	valurautaputkea.
Elisabetinkadun alle Unionin- ja Nikolainkatujen välille	158 „	„	„	„
Vaasankadun alle Penger- ja Flemingkatujen välille	505 „	100	„	„
Flemingkadun alle Vaasan- ja Helsinginkatujen välille	132 „	„	„	„
Helsinginkadun alle Fleming- ja Kristiinankatujen välille	280 „	„	„	„
Kristiinankadun alle Helsingin- ja Alppikatujen välille	62 „	„	„	„
Alppikadun alle Kristiinankadun ja Ensi linjan välille	480 „	„	„	„
Ensi linjan alle Alppikadun ja rautatiepenkereen välille	120 „	„	„	„
Armfelttien alle Tehtaankadun ja Rehbindertien välille	104 „	„	„	„
Armfelttien alle Rehbinder- ja Ehrensvärdteiden välille	170 „	75	„	„
S:n	75 „	80	„	teräsputkea.
Ehrensvärdtien alle	165 „	„	„	„

Galitzintien alle Laivurikadun ja Armfelttien välille	185 m.	80 mm.	teräsputkea.
Rehbindertien alle Laivurikadun ja Armfelttien välille	120 „	„ „	„
Weckselltien alle Ehrensvärd- ja Speranskiteiden välille	130 „	„ „	„
Rautatietorin alle uuden asematalon kohdalle	139 „	„ „	„
I. Teatterikujan alle	95 „	50 „	„
L. Teatterikujan alle	115 „	„ „	„
Suvilahdenkadun alle	160 „	80 „	„

Menosääntöön oli sitä paitsi merkitty 200 mm. johto laskettavaksi Laivurikadun alle Pursimies- ja Fredrikinkatujen välille sekä 100 mm. johto laskettavaksi Hietalahdenkadun alle Ruoholahden- ja Antinkatujen välille, joita johtoja varten myönnetyt määrärahat sekä vuodesta 1908 siirretty Lapinlahden- ja Kirkkomaankatujen alle laskettavaa johtoa varten myönnetty määräraha on siirretty vuoteen 1910.

Vuoden kuluessa laskettujen johtojen arvo on:

kehäjohdon	Smk	264,713: 26
muiden johtojen.	„	23,379: 03

Vuoden 1909 lopussa oli kaupungin pääjohtojen yhteenlaskettu pituus 72,901 m., jakaantuen eri putkisuuruuksille seuraavalla tavalla:

700 mm.	680 mm.	620 mm.	570 mm.	500 mm.	450 mm.	300 mm.	250 mm.
368 m.	522 m.	401 m.	464 m.	1,479 m.	40 m.	5,309 m.	2,707 m.

200 mm.	150 mm.	125 mm.	100 mm.	[1])75 mm.	63 mm.	50 mm.	38 mm.
2,810 m.	3,669 m.	3,730 m.	11,706 m.	22,504 m.	6,505 m.	9,291 m.	1,396 m.

Pääjohtoverkon keskisuuruus on	174 mm.
ja sen koko kuutiosisältö	1,705 m³

Lyhdyt patsaineen ja tarpeineen.

Lyhdyt patsaineen ja tarpeineen.

Vuoden kuluessa ovat seuraavat lyhdyt tulleet lisäksi:

I. Roopertinkadulla	4
E. Rautatiekadulla	3

[1]) Tähän sisältyy myös 80 mm. putket.

Konstantininkadulla	1
Erottajakadulla	1
L. rantakadulla	2
L. Teatterikujalla	4
I. „	3
Rautatietorilla	12
Yhteensä	30

Lisäksi tulleista lyhdyistä on 11:ssa kaksinkertaiset polttajat ja 19:ssä yksinkertaiset polttajat.

Vuoden kuluessa lisäksi tulleitten lyhtyjen ja polttajien sekä puupatsaitten ja poistettujen seinävarsien sijaan asetettujen valurautapatsaitten arvo tekee vähentämällä vanhojen aineiden arvon Smk 4,898: 11.

Kaupunkiin asetetuista lyhdyistä on:

1,023 kpl. valurautaisilla patsailla olevia lyhtyjä,
17 „ teräspylväillä olevia lyhtyjä,
532 „ valurautaisilla seinävarsilla olevia lyhtyjä,
63 „ puupatsailla olevia lyhtyjä ja
32 „ takorautavarsilla olevia kaarilamppuja.

Yksityiset liittymisjohdot.

Yksityiset liittymisjohdot.

Vuoden kuluessa on asetettu 64 kpl. uusia liittymisjohtoja, joihin on mennyt:

14 m. 75″ valurautaputkea,
102 „ 63 ½″ „
44 „ 50″ „
581 „ 50″ teräsputkea.

Vuoden kuluessa asetettujen uusien liittymisjohtojen tuottama arvonlisäys on Smk 4,864: 16.

Suvilahden kaasulaitos.

Suvilahden kaasulaitos.

Suvilahden uudella kaasulaitoksella olivat vuoden vaihteessa seuraavat rakennukset rakennettuina ja katollisina:

Uunihuone ja lisärakennus sisältävä työmiesten ruokasalin ja pesuhuoneen.

Höyrykattilahuone ynnä torni, joka sisältää vesi-, terva- ja ammoniakkivesisäiliöt sekä kompressorilaitoksen ja pumppuaseman.

Aparaattihuone.

Puhdistushuone.

Kaasukellorakennus.

Regulaattori- ja mittarirakennus.

Konttori- ja verstasrakennus sekä insinöörien ja työnjohtajien rakennukset.

Rakennuskustannukset nousivat jouluk. lopulla Smk:aan 1,604,834: 11.

Kalusto.

Kalusto. Kaasulaitoksen kalustojen lisäykset ovat:

konttorikaluston	Smk	10,597: 88
myymäläkaluston	„	3,837: 82
sekalaisen kaluston	„	410: 83
Yhteensä	Smk	14,846: 53

Kaasumittarit.

Kaasumittarit. Vuoden kuluessa kaupunkiin asetettujen uusien mittarien arvo on . . . . . Smk 17,531: 68

Arvonlisäysten yhdistelmä.

Arvonlisäysten yhdistelmä.

Pääjohtoverkko, siihen luettuna kehäjohto	Smk	288,092: 29
Lyhdyt, patsaat ja lyhtyjen liittymisjohdot	„	4,898: 11
Yksityiset liittymisjohdot	„	4,864: 16
Kalusto	„	14,846: 53
Kaasumittarit	„	17,531: 68
Suvilahden kaasulaitos	„	1,561,541: 41
Yhteensä	Smk	1,891,774: 18
joista on suoritettu voittovaroilla	„	65,519: 51
„ „ „ lainavaroilla	„	1,826,254: 67
Yhteensä	Smk	1,891,774: 18

Kaasun hinta.

Kaasun hinta on ollut sama kuin edellisenäkin vuonna, nimittäin: Kaasun hinta.

valaistukseen käytetystä kaasusta . . . . . 30 p. m³:ltä
lämmitykseen ja käyttövoimaksi käytetystä kaasusta . . . 15 „ „

Kaupungin kuluttamasta kaasusta (lukuunottamatta katuvalaistusta) on laskettu 10 % alennus.

Katuvalaistus.

Katuvalaistukseen kuluneesta kaasusta, jonka määrä on noussut 661,366 m³:iin, on kaupunki maksanut Smk 122,273: 02 Katuvalaistus.

Tästä määrästä on mennyt kustannuksiin:

Lyhtyjen sytyttäminen, sammuttaminen ja ylläpito	Smk	50,994: 53	
Korjauksia	„	5,082: 58	
Hallintokustannuksia	„	3,233: 34	
5 % vuotuismaksu katuvalaistuksen osuudelle kaasulaitoksen omaisuuden arvosta . .	„	17,371: 87	76,682: 32
Katuvalaistuksen kaasun hinnasta on siis jälellä . . .	Smk		45,590: 70

joka vastaa 6.89 penniä m³:ltä.

Poistot.

Kaasulaitoksen kiinteimistöjen ja kalustojen tileistä tehdyt poistot nousevat samaan määrään, kuin vuoden voittovaroista on käytetty arvonlisäyksiin, jakaantuen seuraavasti: Poistot.

Pääjohtoverkko	Smk	6,921: 53
Lyhdyt, patsaat ja liittymisjohdot	„	2,759: 82
Yksityiset liittymisjohdot	„	783: 40
Kaasulaitoksella olevat rakennukset	„	13,260: 14
Uunit tarpeineen	„	9,078: 76
Aparaatit ja putkijohdot	„	4,774: 72
Kaasukellot	„	1,073: 22
Kaasunvalmistukseen kuuluva kalusto	„	280: 58
Katuvalaistukseen „ „	„	47: 20

Putkijohtotöihin kuuluva kalusto	Smk	1,008: 83
Konttorin kalusto	„	814: 71
Sekalainen „	„	497: 84
Kaasumittarit	„	9,218: 76
Vesikaasulaitos	„	15,000: —
	Yhteensä Smk	65,519: 51

Tulot ja menot.

Tulot.

Tulot ja menot.

Katuvalaistukseen käytetty kaasu	122,273: 02		
Yksityistarpeisiin „ „	639,305: 10		
Kaasumittarien vuokra	2,053: —		
Kelloissa olevien kaasumäärien ero	388: —	764,019: 12	
Yksityisten kaasujohtolaitosten asettaminen . .	— —	137,546: 71	
Koksia myyty	272,426: 85		
Tervaa „	25,640: 45		
Kuonaa ja grafiittia myyty	857: —	298,924: 30	
Korkoa	— —	59: 90	
	Yhteensä Smk	1,200,550: 03	

Menot.

Kivihiilet ja kivihiilityö	365,807: 69		
Erinäisiä aineksia ja työkaluja	9,114: 08		
Työpalkat	50,502: 35	425,424: 12	
Ainekset kaasunpuhdistukseen, käytön-, työ- y. m. kustannukset	77,653: 47		
Kaasumestarien palkat	7,450: —		
Vakuutusmaksut	11,939: 70	97,043: 17	
Uunien korjaukset	14,427: 42		
Aparaattien korjaukset	2,865: 74		
Rakennuksien „	609: 17		
Kaasukellojen „	431: 25		
Kalustojen „	2,125: 12		
Pääjohtojen „	2,497: 71	22,956: 41	
Hallinto ja konttori	— —	34,293: 67	
Katuvalaistus	— —	59,310: 45	

Yksityinen valaistus	— —		56,982: 96
Työ- ja aineskustannukset asettamistöistä, korjauksista y. m.	— —		123,128: 62
Korko kaupunginkassaan	11,789: 10		
Poistot	65,519: 51		77,308: 61
Konttorin vuokra	5,500: —		
Verstas- ja myyntihuoneistojen vuokra . . .	2,666: 66		8,166: 66
Pääjohtoverkon laajentamista varten myönnettyä määrärahaa siirretty.	— —		11,438: 80
5 %:n vuotuismaksu Smk:lle 1,675,000: — . .	83,750: —		
Vuosivoitto kaasunvalmistuksesta 188,995: 13			
„ asettamistöistä . . . 11,751: 43	200,746: 56		284,496: 56
Yhteensä Smk	— —		1,200,550: 03

Valmistuskustannukset.

Valmistuskustannukset.

Mahdollisimman selvän kuvan saamiseksi valmistuskustannuksista on yllä olevat meno- ja tuloerät yhdistetty sopivalla tavalla sauraavaan tauluun, jossa on eri sarekkeeseen merkitty se määrä, jolla kukin erä vaikuttaa kustannuksiin hyötyä tuottavasti käytetyn kaasun kuutiometriä kohti.

Vuoden 1909 tulojen ja menojen yhdistelmä sekä näiden erien jakaantuminen kutakin myydyn kaasun m³:iä kohti.

			Kaasu-m³ kohti.	
Menoja:				
Kivihiilet ja kivihiilityö	365,807: 69		8.82	
Uunityö	50,502: 35	416,310: 04	1.22	10.04
Tuloja:				
Koksi	272,426: 85		6.57	
Terva	25,640: 45		0.62	
Kuona ja grafiitti	388: —			
Kaasua kelloissa . . . 857: —	1,245: —	299,312: 30	0.03	7.22
Jälellä menoista kivihiiliin ja uunien käyttöön . .		116,997: 74		2.82
Muut kaasunvalmistuskustannukset sekä sivutuotteiden kustannukset . . .	— —	86,767: 55		2.09

Insinöörit ja kaasumestarit	— —		9,450: —		0.23
Yhteensä varsinaisia valmistuskustannuksia	— —		213,215: 29		5.14
Ylläpito ja korjaukset	22,956: 41			0.55	
Korko ja kaupunginkassan konttokuranttitili	11,789: 10			0.28	
Palo- ja tapaturmavakuutusmaksut . .	11,939: 70			0.29	
Hallituksen ja toimeenpanevan johtajan palkat	16,424: 55			0.40	
Konttorikustannukset ja vuokra . . .	21,369: 12		84,478: 88	0.52	2.04
Koko valmistuskustannukset			297,694: 17		7.18
Yksityisen kaasunkulutuksen kustannukset	56,982: 96			1.37	
Katuvalaistuksen kustannukset. . . .	59,310: 45			1.43	
Yksityisten kaasujohtotöiden kustannukset:					
Hallinto ja konttori sekä putkimestarin ja varastokirjanpitäjän palkat	14,120: —				
Työ- ja aineskustannukset, korjaukset, vuokra	111,675: 28	125,795: 28	242,088: 69	3.03	5.83
Pääjohtoverkon laajentamista varten myönnettyä määrärahaa siirretty .	11,438: 80				
Vuoden poistot	65,519: 51	76,958: 31		1.86	
5 %:n korko laitoksen kirjoihin merkitystä arvosta Smk 1,675,000: — .		83,750: —	160,708: 31	2.02	3.88
Yhteensä menoja Smk			700,491: 17		16.89

Tätä vastaavia tuloja:

Katuvalaistukseen käytetty kaasu . .	122,273: 02			2.95	

Yksityistarpeisiin käytetty kaasu:				
valaistukseen . . .	246,166: 35			
keittämiseen . . .	393,138: 75	639,305: 10	15.41	
Kaasumittarien vuokra, korkoa . . .		2,112: 90	0.05	
Yksityisten kaasujohtolaitosten asettaminen		137,546: 71	901,237: 73	3.32 21.73
Jos tästä vähennetään yllä olevat menot			700,491: 17	16.89
saadaan ylijäämä			200,746: 56	4.84
johon on lisättävä yllä laskettu korko laitoksen kirjoihin merkitystä arvosta.			83,750: —	2.02
Vuoden käytettävänä oleva voitto on siis Smk			284,496: 56	6.86

Tästä taulusta voidaan ottaa eriä yhdistelmiin ja laskelmiin, mutta samalla on kuitenkin huomioon otettava, että useat menoerät ovat jaettavat valokaasun, lämpökaasun ja katuvalaistuskaasun m³:lle suhteellisesti näiden eri lajien kulutusmääriin.

Katuvalaistuksen kustannukset tulevat siten olemaan 8.97 penniä katuvalaistukseen käytetyn kaasun m³:iä kohti.

Yksityisen kaasunkulutuksen kustannuksista tulee, kun otetaan huomioon kummankin lajin mittarien lukumäärä:

valokaasun osalle 1.02 penniä m³:iä kohti
ja lämpökaasun osalle 1.84 penniä.

Korko- ja poistokustannukset tekevät, kun otetaan huomioon sekä tuotantomäärät että arvoesineet, joita poistot ja korot koskevat:

valokaasusta	korko	1.90	penniä,	kuoletus	1.56	penniä	m³:iä	kohti.
lämpökaasusta	„	1.90	„	„	1.56	„	„	„
katuvalaistuksesta	„	2.63	„	„	1.69	„	„	„

Kun nämä kustannukset yhdistetään, saadaan omia kustannuksia vastaamaan seuraavat hinnat:

valaistukseen käytetty kaasu:

valmistuskustannukset	7.18	penniä	m³:ltä
myyntikustannukset	1.02	„	„
5 %:n vuotuismaksu perustamispääomasta .	1.90	„	„
vuoden poistot	1.56	„	„
	11.66	penniä	m³:ltä

keittämiseen käytetty kaasu:

valmistuskustannukset	7.18	penniä	m³:ltä
myyntikustannukset	1.84	„	„
5 %:n vuotuismaksu perustamispääomasta	1.90	„	„
vuoden poistot	1.56	„	„
	12.48	penniä	m³:ltä

katuvalaistus:

valmistuskustannukset	7.18	penniä	m³:ltä
lyhtyjen sytytys ja hoito	8.97	„	„
5 %:n vuotuismaksu perustamispääomasta	2.63	„	„
vuoden poistot	1.69	„	„
	20.47	penniä	m³:ltä

Voitto- ja tappiotili.

Debet.

Voitto- ja tappiotili.

Poistoja kiinteistöjen tililtä	53,651: 59	
„ kalustojen „	2,649: 16	
„ kaasumittarien „	9,218: 76	65,519: 51
Korkojen tili		11,789: 10
Hietalahden- ja Laivurikatujen pääjohtoverkon laajentamista varten myönnetty, seuraavaan vuoteen siirretty määräraha		11,438: 80

Jäännöstili.

5 %:n vuotuismaksu Smk:lle 1,675,000: —	83,750: —	
Säästö	200,746: 56	284,496: 56
Yhteensä Smk	— —	373,243: 97

Kredit.

Yksityisten kaasunkuluttajain tili	342,007: 77
Katuvalaistuksen tili	17,371: 87
Yksityisten töiden tili	11,751: 43
Mittarinvuokrien tili	2,053: —
Korkojen tili	59: 90
Yhteensä Smk	373,243: 97

Bilanssi joulukuun 31 päivänä 1909.

Varat.

Kiinteistöjen tili.

Bilanssi joulukuun 31 päivänä 1909.

Pääjohtoverkko	Smk	362,533: 90	
Lyhdyt patsaineen ja tarpeineen	„	140,129: 52	
Yksityiset johtolaitokset	„	43,250: 88	
Rakennukset kaasulaitoksella	„	92,631: 08	
Uunit tarpeineen	„	63,551: 32	
Aparaatit ja putkijohdot	„	33,423: 06	
Kaasukellot kaasulaitoksen tontilla	„	7,834: 64	
Jakokaasukello	„	275,000: —	
Kaasulaitoksen tontti	„	300,000: —	
Öljykaasulaitos	„	125,000: —	1,443,354: 40

Kalustojen tili.

Kaasunvalmistukseen kuuluva kalusto	„	2,525: 27	
Katuvalaistukseen „ „	„	424: 82	
Putkenlaskutöihin „ „	„	9,079: 49	
Konttorin kalusto	„	7,989: 35	
Kasarmink. olevan konttorin kalusto.	„	9,940: 88	
Sekalainen kalusto	„	4,891: 39	
Myymälän „	„	3,837: 82	38,689: 02
Kaasumittarien tili	„	— —	192,688: 07

Raaka-aineiden tili.

Tavalliset kivihiilet	„	148,664: 91	
Cannelhiilet	„	18,161: 28	
Muut raaka-aineet	„	88,626: 23	255,452: 42

Tavaratili.

Sekalaisia aineksia	„	— —	36,632: 02

Valmistuksen tili.

Kaasua kelloissa	„	— —	1,080: —

Lisätuotteiden tili.			
Koksivarasto	Smk	33,600: —	
Tervavarasto	„	6,113: 75	39,713: 75
Yksityisten töiden tili.			
Päättämättömät työt	Smk		15,279: 97
Kehäjohdon tili	„		622,779: 94
Suvilahden kaasulaitoksen tili	„		1,604,834: 11
Sekalaisten tili.			
Perimättömiä saatavia töistä, koksista y. m.	„		64,335: 13
Kaasunkuluttajain tili.			
Perimättömiä saatavia kaasusta	„		85,592: 05
Vekselien tili	„		1,728: —
Kassatili	„		1,771: 99
Pääjohtoverkon laajennus ja ylimääräinen määräraha 1910 vuoden voittovaroista	„		5,958: 98
	Yhteensä	Smk	4,409,889: 85

Velat.

Kaasulaitoksen ostoarvo	Smk		1,400,000: —
Kaupunginkassan konttokuranttitili	„		178,839: 71
Sekalaisten tili.			
Maksamattomia laskuja y. m.	„		11,326: 18
Kaupunginkassa:			
Lainavaroja kehäjohtoa ja kaasukelloa varten	„		897,779: 94
Lainavaroja Suvilahden kaasulaitosta varten	„		1,604,834: 11
Tallettajain tili	„		1,645: 45
Määräraha pääjohtoverkon laajentamista varten	„		30,967: 90
Voitto- ja tappiotili.			
5 %:n vuotuismaksu Smk:lle 1,675,000: —		83,750: —	
Vuoden säästö		200,746: 56	
	„		284,496: 56
	Yhteensä	Smk	4,409,889: 85

Kaasulaitoksen suhde kaupunginkassaan joulukuun 31 p:nä 1909.

Kaasulaitoksen suhde kaupunginkassaan.

Velkaa 1 päivänä tammik. 1909	Smk 239,656: 97		
Käytettävänä oleva säästö vuodelta 1908	„ 259,403: 98	499,060: 95	
Vuoden kuluessa nostettu . .	„ 320,000: —		
Korkohyvitystä	„ 11,789: 10	331,789: 10	830,850: 05
Maksettu rahaa	„ — —	398,114: 05	
Kaasua katuvalaistukseen . .	„ 122,273: 02		
Kaasua sisävalaistukseen . .	„ 19,749: 51		
Toimitettu koksia ja tehty töitä	„ 24,403: 05		
Kustannukset petrolivalaistuksesta	„ 87,470: 71	253,896: 29	652,010: 34
Velkaa kaupunginkassaan joulukuun 31 päivänä 1909		Smk	178,839: 71

Helsingin kaupungin kaasulaitoksen voittovaroilla suoritetut arvonlisäykset.

	1900.	1901.	1902.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	Yhteensä.
Pääjohtoverkko	13,240 29	9,203 13	8,723 24	29,861 13	41,608 07	47,426 88	47,142 26	24,984 50	11,527 61	23,379 03	257,096 14
Lyhdyt patsaineen ja tarpeineen	6,591 03	5,180 37	8,052 37	6,636 87	14,093 86	14,446 41	14,500 62	6,191 37	9,151 96	4,898 11	89,742 97
Yksityiset johtolaitokset	301 21	4,109 73	4,495 52	4,604 86	6,699 70	5,656 99	5,215 91	7,549 63	5,198 —	4,864 16	48,695 71
Rakennukset	3,564 25	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	3,564 25
Uunit tarpeineen	— —	— —	600 —	26,087 42	9,133 84	— —	— —	— —	41,286 97	— —	77,108 23
Aparaatit ja putkijohdot	800 —	— —	— —	1,452 77	— —	— —	— —	27,243 05	963 54	— —	30,459 36
Kalusto	10,465 89	1,731 98	2,164 25	1,383 14	1,959 43	763 36	1,989 62	3,901 97	9,560 66	14,846 53	48,766 83
Kaasumittarit	10,746 90	7,553 44	18,833 44	21,189 87	20,669 21	30,051 24	30,155 33	35,752 68	45,040 02	17,531 68	237,523 81
Öljykaasulaitos	— —	— —	— —	— —	113,483 —	— —	102,247 47	— —	— —	— —	215,730 47
	45,709 57	27,778 65	42,868 82	91,216 06	207,647 11	98,344 88	201,251 21	105,623 20	122,728 76	65,519 51	1,008,687 77
Kaup. käytettävänä oleva voitto	2,869 86	94,693 15	111,242 22	198,232 84	86,290 —	200,074 53	90,697 94	280,605 97	259,403 98	284,496 56	1,608,607 05
Arvonlis. ja käytett. oleva voitto	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2,617,294 82

Jos lasketaan 5 % korkoa ja kuoletusta kaasulaitoksen arvosta Smk 1,400,000 1 p:stä lokakuuta 1900 31 p:ään jouluk. 1908
sekä Smk 1,675,000 1 p:stä tammik. 1 p:ään jouluk. 1909 ..... Smk 661,250: —
jää kaupungille puhdasta säästöä kaasulaitoksesta ..... „ 1,956,044: 82

Poistot.

	Poistoja kiinteistä tileistä.										Kaasulaitoksen arvo.	
	1901.	1902.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	Yhteensä.	1900.	1909.
Pääjohtoverkko	5,500 98	5,575 02	5,637 99	6,122 46	6,832 17	7,644 06	105,309 50	6,827 53	6,921 53	156,371 24	261,809 —	362,533 90
Lyhdyt patsaineen ja tarpein.	2,411 82	2,467 19	2,578 90	2,660 05	2,888 73	3,119 88	42,097 69	2,629 37	2,759 82	63,613 45	114,000 —	140,129 52
Yksityiset johtolaitokset	406 02	408 10	561 85	642 71	763 85	861 71	20,323 88	693 31	783 40	25,444 83	20,000 —	43,250 88
Rakennukset	10,551 29	38,775 97	35,867 77	34,246 80	31,143 73	28,540 67	200,642 32	41,635 97	13,260 14	434,664 66	524,000 —	92,631 08
Uunit tarpeineen	1,800 —	6,615 —	6,163 88	7,658 14	7,768 82	7,186 16	45,397 38	11,888 77	9,078 76	103,556 91	90,000 —	63,551 32
Aparaatit ja putkijohdot	1,256 —	4,615 80	4,269 62	4,058 35	3,753 98	3,472 44	18,712 06	14,123 33	4,774 72	59,036 30	62,000 —	33,423 06
Kaasukellot	440 —	1,617 —	1,495 73	1,383 54	1,279 78	1,183 80	4,970 03	722 26	1,073 22	14,165 36	22,000 —	282,834 64
Kalusto	1,665 69	1,672 31	1,721 50	1,687 68	1,714 85	1,619 70	1,656 70	1,881 22	2,649 16	16,268 81	6,191 —	38,689 02
Kaasumittarit	1,074 69	861 28	1,759 89	2,731 39	3,628 28	4,949 43	9,314 58	11,297 44	9,218 76	44,835 74	— —	192,688 07
Öljykaasulaitos	— —	— —	— —	— —	— —	— —	44,700 91	31,029 56	15,000 —	90,730 47	— —	125,000 —
I. Henrikinkadulla oleva tontti	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	300,000 —	300,000 —
	25,106 49	62,607 67	60,057 13	61,191 12	59,774 19	58,577 85	493,125 05	122,728 76	65,519 51	1,008,687 77	1,400,000 —	1,674,731 49

Petrolivalaistus.

Petrolivalaistus.

Vuoden menot tämän valaistuksen käyttöön, aineksien ja kaluston ostoon sekä työkalujen kunnossapitoon tekevät Smk 87,470: 71, jakaantuen seuraavasti:

Petrolia, 168,639 kg.			Smk	34,069: 20
Sytyttäjien ja esimiesten palkat			„	38,843: 15
Ostettu 1 luxlamppu varsineen . . .	Smk	273: 25		
„ 1 aladinlamppu patsaineen . .	„	348: —		
„ 1 polkupyörä	„	216: 30		
„ 20 pelkistyslamppua	„	520: —		
„ 31 lyhtypolttajaa	„	372: —		
„ 1 alasin	„	28: 71	„	1,758: 26
Kunnossapito: palkkoja	„	4,799: 71		
„ aineksia	„	6,044: 01	„	10,843: 72
Tapaturmavakuutusmaksuja			„	364: 66
Kaasunkulutus			„	509: 70
Makasiinin, työpajan ja varastohuoneen vuokra . . .			„	920: —
Sekalaisia menoja			„	1,393: 79
			Smk	88,702: 48
Vähennetään vuoden kuluessa myydyistä lyhdyistä y. m.			„	1,231: 77
			Smk	87,470: 71

Kaupunkiin asetettujen petrolilamppujen lukumäärä oli vuoden vaihteessa:

Koko yön palavia pumppulyhtyjä	256
Puoli yötä „ „	131
Koko yön palavia painelyhtyjä	88
Puoli yötä „ „	368
Yhteensä	843

XV. Sähkölaitos.

Helsingin kaupungin sähkölaitoksen rakennushallituksen antama kertomus sähkölaitoksen käytöstä ja hallinnosta syyskuukausina vuonna 1909 oli seuraavansisältöinen:

Sähkölaitoksen hallinto.

Kun rakennusajan kirjanpäätöstä ei voitu saada valmiiksi ennen 1909 vuoden loppua, hoiti sähkölaitoksen hallintoa sen ensi käyttökautena, heinäkuun 15 päivästä joulukuun 31 päivään, rakennushallitus, johon kuuluivat kauppaneuvos Hj. Schildt puheenjohtajana sekä intendentti Karl Appelberg, tirehtööri Adolf Engström, professori, insinööri J. Sohlman ja insinööri Karl Strömberg jäseninä.

Laitoksen hoito on rakennustenjohtajan insinööri B. Wuolteen johdolla ollut uskottu samoille virkamiehille ja samalle henkilökunnalle, jotka hallitus oli rakennusajaksi valinnut.

Rakennuskonttori, joka aikaisemmin oli ollut vuokratussa huoneistossa talossa n:o 18 E. Esplanadikadun varrella, muutettiin kesäkuun 1 päivänä sähkölaitoksen omaan hallintorakennukseen Kasarminkadun varrella.

Kun liittyminen sähkölaitokseen tuli paljoa suuremmaksi, kuin mitä edeltäpäin oli voitu arvioida, oli hallitus pakoitettu antamaan kaupunginvaltuustolle viime syksynä perustellun ehdotuksen sähkölaitoksen koneiston huomattavasta laajentamisesta. Ehdotuksen, jonka mukaan arvioidut laajennukset nousivat 950,000: — Smk:aan, hyväksyi sittemmin lisätty valtuusto, ja tulee laajennustöiden, hankintasopimusten mukaan, olla valmiit syyskuun 1 päivänä vuonna 1910.

Käyttötuloksia.

Kun käytön tarkastamiseen tarvittavat mitta- y. m. laitteet käytön ensi aikoina, heinäkuun 15 päivästä lokakuun 1 päivään, olivat vielä osittain puutteellisia, käsittävät alempana mainitut käyttötulokset vain ajan lokakuusta joulukuuhun. Sitä paitsi sisältyy myöskin koneistojen virallinen koeaika mainittuun aikaisempaan käyttökauteen, ja tekisi se tältä ajalta tavalliseen tapaan kootut käyttötulokset osittain harhaanvieviksikin.

Mitä taaskin numeroilmoituksiin tulee, on sitä paitsi huomattava, että sähkölaitokseen liittäytyminen vielä lokakuussakin oli erinomaisen vilkas ja että kuormituskäyrät sentähden ovat jonkunverran normaalisista poikkeavia. Uusien virrankäyttäjien liittymisen aiheuttamaa sähkövirran käytön lisääntymistä pienensi kuitenkin loka- ja marraskuussa huomattavasti se seikka, että virrankäyttäjät alkoivat yhä enemmän, ja enemmän ottaa käytäntöön metallilankalamppuja, joita viime syksynä ilmestyi kauppaan jo 16-normaalikynttiläisiäkin.

Pääaseman käyttö.

Pääaseman käyttö.

Höyrykattiloita oli vuonna 1909 3 Babcock-Wilcox-järjestelmää, ja ovat ne täkäläisen Kone- ja siltarakennus- o. y:n hankkimat. Kattiloista on kaksi 200 ja yksi 400 m² tulipintainen, ja ovat ne varustetut tulistajilla ja ketjuarinoilla.

Kattilalaitos, joka toimitetuissa vastaanottokokeissa hyvin täytti sille asetetut vaatimukset, on sittemminkin osottautunut hyvin suunnitelluksi ja täysin ensiluokkaisesti rakennetuksi. Lukuunottamatta pienempiä venttiilien tiivistyksiä ei mitään suurempia korjaustöitä ole viime syksynä tehty.

Koko ajalla heinäkuusta vuoden loppuun käytettiin kaikkiaan 1,536.4 tonnia kivihiiliä, josta tulee 865.4 tonnia, kuten viereisestä pääaseman käyttötulos-taulusta käy selville, lokakuun 15 p:n ja joulukuun 31 p:n välisen ajan osalle, sekä loput sitä varhaisemmalle ajalle, johon sisältyy myöskin pitkä koekäyttö ja vastaanottokokeet. Kun kattilat ovat varustetut ketjuarinoilla, voidaan polttoaineena käyttää huokeampia hiililajia n. k. „steam smalls“. Ensimäinen hiilitilaus, noin 5,000 tonnia, käsitti kahta lajia, nim. „Davison-Cowpen-Bothal nuts“ ja pestyjä skotlantilaisia „nuts and beans“. Näistä ovat viimeksi mainitut osottautuneet sopivam-

miksi, sillä niillä kehitetty höyry on tullut noin 14—15 % huokeammaksi kuin edellisillä. Keskimäärin on 1 kg:lla hiiliä saatu 6.3 kg. höyryä.

Hiilenkuljetus oli väliaikaisesti järjestetty, vaan tapahtui kuitenkin sekä hiilten että tuhan kuljetus sähkömoottorivoimalla, joten henkilökuntaa säästettiin.

Hiilenkulutuksen tarkastamiseksi on hankittu itsetoimiva hiilivaaka toiminimeltä Carl Schenck Darmstadtista.

Höyryturbiinidynamoita oli kaksi 1,100 hevosvoimaista = 750 kilowattista (875 K. V. A.). Seuraava pääaseman käyttötulos-taulukko, joka käsittää ajan lokakuun 15 p:stä joulukuun 31 p:ään, osottaa koneitten olleen mainittuna aikana käynnissä 1,347 tuntia tai keskimäärin 17 1/4 tuntia vuorokautta kohti, sunnuntait siihen luettuna. Tavallisesti olivat koneet arkipäivinä käynnissä klo 6 a. p.—klo 12 yöllä sekä sunnuntai- ja pyhäpäivinä vain iltapäivän. Marraskuussa kävi yksi kone kuitenkin kolmen viikon ajan yötä päivää vesijohtolaitoksen takia, jonka omaa koneistoa korjattiin.

Kuukausi.	Koneetuntia.	Kehitetty kwt.	Lauhdutukseen, kwt.	Kehitetty ilman lauhdutusta, kwt.	Oma käyttö, kwt.	Kiertovirtaa vesijohtolaitokselle, kwt.	Ala-asemalle, kwt.	Hiilenkulutus, kg.	Hiilenkulutus kehitettyä kwt. kohti, kg.
Lokakuu 15—31 . .	201	85,010	3,417	81,593	1,316	—	80,277	150,400	1.84
Marraskuu	628	219,400	10,676	208,724	1,847	34,423	172,454	363,200	1.74
Joulukuu	518	210,305	8,800	201,505	3,230	135	198,140	351,800	1.75
Yhteensä	1,347	514,715	22,893	491,822	6,393	34,558	450,871	865,400	1.76

Lokakuun 15 päivästä joulukuun 31 päivään on kaikkiaan kehitetty 514,580 kilowattituntia kiertovirtaa. Jos aikaisemmalle käyttökaudelle, jolle ei ole olemassa varmoja käyttötuloksia, lasketaan kehitetty kilowattituntimäärä viime kuukausien kuluessa saatujen molempien asemien suhdelukujen perusteella ja lähtien virrankäyttäjien mittarilukemista, saadaan tulokseksi, että pääasemalla on koko syksyn kuluessa kehitetty noin 640,000 hyödyllistä kilowattituntia kiertovirtaa. Tähän tulee lisäksi noin 150,000—160,000 kwt., joka on koko koeaikana laskettu käytetyksi tarkastuksiin, patterien ensi latauksiin, vastaanottokokeisiin y. m. s. tarkoituksiin. Lauhdutukseen käytetty virrankulutus tekee taulun mukaan noin 4.45 % ja muu omakäyttö noin 1.24 % kehitetystä kilowattituntimäärästä. Hiilenkulutus on taulun mukaan keskimäärin 1.76 kg. kilowattituntia kohti.

Tässä on kuitenkin otettava huomioon, että hiiliä ei syyskuukausina vielä tarkoin punnittu, vaan ainoastaan mitattiin ja saatiin paino siitä laskemalla, sillä itsetoimiva hiilivaaka saatiin vasta vuoden vaihteessa kuntoon ja otettiin käytäntöön.

Käyttöhenkilökuntaan pääasemalla on kuulunut konemestari, yksi koneenkäyttäjä, kaksi mittarivahtia, yksi korjaustöidentekijä, kolme lämmittäjää ja neljä apumiestä hiilenkuljetusta sekä muita karkeampia töitä varten. Konehuoneen henkilökunta on jaettu kahteen keskimäärin 9 tunnin vuoroon, joilla on 24 tuntia vapaata joka kolmas viikko. Konemestarin vaihtovuorot ovat lyhyempiä, jotta hän voisi ja ehtisi valvoa samalla koko käyttöä, ja hoitaa sentähden korjaustöiden monttööri, joka myöskin on tutkinnon suorittanut koneenkäyttäjä, koneita lyhemmän aikaa päivittäin. Lämmittäjien työaika on niinikään 9 tuntia, josta 8 tuntia varsinaista vahdinpitoa sekä 1 tunti korjaus- ja kunnossapitotöitä päivittäin.

Ala-aseman käyttö.

Ala-aseman käyttö.

Ala-aseman koneisto käsittää kaksi 500 kilowatin (750 hv.) muuttajakonetta sekä sitä paitsi 400 kilowatin akkumulaattoripatterin, joka vastaa 5,000 amperituntia 3:n tunnin purkausajalla.

Ala-aseman käyttötulokset $^{1}/_{10}$—$^{31}/_{12}$ *1909 näkyvät seuraavasta taulukosta:*

Kuukausi.	Konetuntia.	Kehitettyä tasavirtaa, kwt.	Akkumulaattoripatteri.						Purkaus kehitettyihin kwt:hin, %
			Lataus.		Purkaus.		Vaikutusmäärä.		
			Ampt.	Kwt.	Ampt.	Kwt.	Ampt.	Kwt.	
Lokakuu	324	116,327	294,800	41,450	222,870	28,785	0.76	0.69	24.7
Marraskuu	542	144,940	259,270	37,875	204,400	25,530	0.79	0.67	17.6
Joulukuu	530	166,115	226,500	33,230	180,650	22,765	0.80	0.69	13.7
Yhteensä	1,396	427,382	780,570	112,555	607,920	77,080	0.78	0.68	18.0

Yllä olevan taulun mukaan, joka käsittää ainoastaan ajan lokakuusta joulukuuhun, on koneisto ollut käynnissä 1,396 tuntia ja on siis patteri yksinään antanut tarvittavan virran jälellä olevina 812 tuntina, joka tekee noin 36.8 % koko käyttöajasta. Aikaisempana käyttökautena, 15 päivästä heinäkuuta 1 päivään lokakuuta, eli siis virrankäytön aivan alkuaikoina, ei käyttöoloja vielä voida pitää täysin normaalisina.

Lokakuusta joulukuuhun ovat muuttajakoneet kehittäneet 427,382 kilowattituntia tasavirtaa ja on ala-asemalta tasavirtaverkkoon lähetetty 391,907 kilowattituntia, josta 77,080 kwt. eli 19.7 % patterista. Laskelmien mukaan mittarilukemien perusteella on syksyn koko käyttöajan kuluessa tasavirtaverkkoon ala-asemalta lähetetty noin 460,000 kilowattituntia.

Suurin vuorokautinen virrankulutus oli joulukuun 9 päivänä tehden 6,650 kilowattituntia. Suurin hetkellinen kuormitus 670 kwt. taaskin oli joulukuun 10 päivänä klo 4.45 i. p.

Käyttöhenkilökuntaan ala-asemalla kuuluu kolme koneenkäyttäjää, jotka samalla ovat mittarivahteja, sekä kaksi apukoneenkäyttäjää, joista toinen hoitaa etupäässä patteria. Vahdit ovat niin jaetut, että koneiston käynnissä ollessa on kaksi miestä saapuvilla, jota vastoin yöllä, kun virta otetaan patterista, vaan yksi. Vahtiaika on kuten pääasemalla keskimäärin 9 tuntia päivässä sekä joka kolmas sunnuntai vapaa.

Kaapeliverkko ja virranjako.

Kaapeliverkko.

Kaapeliojien mitat ja pituus samoinkuin nykyisen johtoverkon kaapelipituudet, läpimitat ja kuparipaino käyvät selville seuraavista taulukoista:

70—100 sm. syvien eri levyisten kaapeliojien pituus metreissä.

	Ojien leveys sm:ssä.								
	40 à 45 sm.	50 à 55 sm.	60 à 65 sm.	70 à 75 sm.	80 à 85 sm.	100 à 105 sm.	115 à 120 sm.	175 à 200 sm.	Yhteensä kaapeliojia.
	m.	m.	m.	m.	m	m.	m.	m.	m.
Tasavirta- ja talojohdot . .	31,200	2,550	8,150	400	800	150	500	120	43,870
Korkeajännityskaapeli pää- ja ala-aseman välillä . .	—	—	3,350	—	—	—	—	—	3,350
Korkeajännityskaapeli pääasemalta Vanhaankaupunkiin	—	4,150	—	—	—	—	—	—	4,150
								Yhteensä	51,370

Korkeajännitys- ja telefoniverkkokaapelit.

	3×95 mm².	3×50 mm².	10-johtoista telefonikaapelia.	Yhteensä m.	Kuparipaino, kg.
	m.	m.	m.		
Korkeajännityskaapeli pää- ja ala-aseman välillä	6,721	—	—	6,721	17,600
Telefonikaapeli pää- ja ala-aseman välillä	—	—	6,700	6,700	600
Korkeajännityskaapeli pääasemalta Vanhaankaupunkiin	—	4,160	—	4,160	5,700
			Yhteensä	17,581	23,900

Tasavirtaverkkokaapelit.

Läpileikkaus mm²:ssä.

	500 mm²	400 mm²	310 mm²	240 mm²	185 mm²	150 mm²	120 mm²	95 mm²	70 mm²	50 mm²	35 mm²	25 mm²	Metriä yhteensä.	painoyht., kg.
Syöttöjohdot	2,878	17,695	17,258	3,810	—	—	—	—	—	—	—	—	41,641	134,5
Jakojohdot	—	—	—	—	5,787	11,871	36,500	29,997	—	—	—	—	84,155	90,6
Talojohdot	—	—	—	—	—	—	400	1,357	1,972	10,256	2,000	—	15,985	10,0
Nollajohdot	—	1,850	2,520	—	2,710	3,620	—	4,050	4,840	30,000	—	11,000	60,590	46,0
												Yhteensä	202,371	281,1

Erisuuruisten kaapeliojien yhteenlaskettu pituus nousee siis 51.370 kilometriin ja laskettujen kaapelien yhteenlaskettu pituus 219,952 metriin. Kaikkien kaapelien yhteinen kuparipaino on 305,000 kg.

Jakoverkko on jaettu osastoihin 103:lla kaapelilaatikolla, joista 2 on varattu 2 × 8 johtoyhdistykselle, 22 2 × 6 ja 79 2 × 4 johtoyhdistykselle. Ainoastaan muutamissa harvoissa paikoissa en kaapeliyhdistyksiä tehty jakomuhveissa.

Melkein kaikki talojohdot ovat maanalaisia. Ainoastaan 21 kaikista 528 talojohdosta on vedetty ilmajohtoina läheisiltä tonteilta ja ovat ne pidettävät vain väliaikaisina.

Vanhankaupungin vesijohtolaitoksen korkeajännityskaapelista jaetaan sitä paitsi Toukolaan sijoitetun transformaattoriaseman kautta matalajänni-

tyksistä kiertovirtaa Toukolassa ja Hermannissa. Matalajännityksinen kiertovirtalinja on 1,300 m. pitkä ja on siihen yhdistetty 18 virrankäyttäjää, m. m. kansakoulu.

Kaikkiaan on ala-asemalta koko käyttökauden kuluessa jaettu tasavirtaa 437,911 kilowattituntia hyödyllistä sähköenergiaa, mitattuna virrankäyttäjien luona. Siitä on käytetty 100,366 kwt. eli 22.9 % voimantarpeisiin sekä 337,545 kwt. valaistukseen. Tämän käytön jakautuminen eri kuukausille käy selville seuraavasta taulukosta: Virranjako.

Jaettu kilowattituntia tasavirtaa tilaajien mittarien mukaan.

Kuukausi.	Valoa.		Voimaa.		Yhteensä.	
	Kwt.	Smk.	Kwt.	Smk.	Kwt.	Smk.
Syyskuu	44,238.63	25,024 27	21,905.52	5,191 38	66,144.15	30,215 65
Lokakuu	77,551.59	43,430 10	25,081.75	6,081 44	102,633.34	49,511 54
Marraskuu	100,140.45	56,130 76	26,568.88	6,189 72	126,709.33	62,320 48
Joulukuu	115,614.68	64,659 04	26,809.53	6,498 12	142,424.21	71,157 16
Yhteensä	337,545.35	189,244 17	100,365.68	23,960 66	437,911.03	213,204 83

Yksityisten virrankulutus syksyllä 1909.

Kuukausi.	Valoa.				Voimaa.		Valoa ja voimaa.	
	Tavallista valaistusta, kwt.	Porras- ja pihavalaistusta, kwt.	Yhteensä.		Kwt.	Smk.	Yhteensä.	
			Kwt.	Smk.			Kwt.	Smk.
Syyskuu. .	26,404.94	7,003.09	33,408.03	19,083 51	21,649.87	5,099 46	55,057.90	24,182 97
Lokakuu .	49,939.18	12,469.61	62,408.79	35,487 59	24,649.75	5,939 43	87,058.54	41,427 02
Marraskuu	66,730.82	14,676.34	81,407.16	46,546 73	26,057.89	6,278 45	107,465.05	52,825 18
Joulukuu .	79,540.30	16,077.38	95,617.68	54,962 39	26,338.34	6,345 56	121,956.02	61,307 95
Yhteensä	222,615.24	50,226.42	272,841.66	156,080 22	98,695.85	23,662 90	371,537.51	179,743 12

Kaupungin omien laitosten sekä sähkölaitoksen oma virrankulutus syksyllä 1909.

Kuukausi.	Valoa.					Voimaa.					Valoa ja voimaa yhteensä.				
	Tasa-virtaa, kwt.	Kierto-virtaa, kwt.	Yhteensä.			Tasa-virtaa, kwt.	Kierto-virtaa [1]), kwt.	Yhteensä.			Tasa-virtaa, kwt.	Kierto-virtaa, kwt.	Yhteensä.		
			Kwt.	Smk.				Kwt.	Smk.				Kwt.	Smk.	
Syyskuu	10,830.60	950.00	11,780.60	6,026	28	255.65	—	255.65	63	46	11,086.25	950.00	12,036.25	6,089	74
Lokakuu	15,142.80	1,316.00	16,458.80	8,017	22	432.00	—	432.00	107	30	15,574.80	1,316.00	16,890.80	8,124	52
Marraskuu	18,733.29	1,847.00	20,580.29	9,828	19	510.99	34,423.00	34,933.99	8,732	70	19,244.28	36,270.00	55,514.28	18,560	89
Joulukuu	19,997.00	3,230.00	23,227.00	10,393	71	471.19	135.00	606.19	150	80	20,468.19	3,365.00	23,833.19	10,544	51
Yhteensä	64,703.69	7,343.00	72,046.69	34,265	40	1,669.83	34,558.00	36,227.83	9,054	26	66,373.52	41,901.00	108,274.52	43,319	66

[1]) Vanhankaupungin vesijohtolaitokseen.

Koko virrankulutus syksyllä 1909.

Kuukausi.	Valoa.					Voimaa.					Yhteensä.				
	Kwt.	%:ssa kuuk. kulutuksesta.	Smk.		Keskimäärin kwt. kohti. Smk.	Kwt.	%:ssa kuuk. kulutuksesta.	Smk		Keskimäärin kwt. kohti. Smk.	Kwt.	%:ssa koko kulutuksesta.	Smk.		Keskimäärin kwt. kohti. Smk.
Syyskuu	45,188.63	67.35	25,109	79	— 55.6	21,905.52	32.65	5,162	92	— 23.6	67,094.15	13.98	30,272	71	— 45.1
Lokakuu	78,867.59	75.87	43,504	81	— 55.2	25,081.75	24.13	6,046	73	— 24.1	103,949.34	21.66	49,551	54	— 47.7
Marraskuu	101,987.45	62.58	56,374	92	— 55.3	60,991.88	37.42	15,011	15	— 24.6	162,979.33	33.97	71,386	07	— 43.8
Joulukuu	118,844.68	81.52	65,356	10	— 55.0	26,944.53	18.48	6,496	36	— 24.1	145,789.21	30.39	71,852	46	— 49.3
Yhteensä	344,888.35	71.88	190,345	62	— 55.2	134,923.68	28.12	32,717	16	— 24.2	479,812.03	100.00	223,062	78	— 46.5

Sähkölaitoksen meno- ja tuloarviota syksyksi 1909 tehtäessä otettiin varovaisuuden vuoksi tulopuolelle vain 200,000 kwt. hyödyllisesti annettua sähköenergiaa, ja osoittavat saavutetut tulokset siis noin 120 % lisäyksen. Tämä riippuu osaksi siitä, että sähkölaitos valmistui ja voi siis jakaa virtaa noin kuukautta ennen kuin oli laskettu, mutta pääasiassa kuitenkin siitä, että laitos on saanut osakseen yhä kasvavaa myötätuntoa ja luottamusta virtaa käyttävän yleisön puolelta.

Sähkölaitokseen liittymisen laajuus.

Sähkölaitokseen liittymisen laajuus.

Sähkölaitokseen yhdistettyjen erisuuruisten lamppujen koko luku nousi vuoden 1909 lopussa noin 46,000:een. Samaan aikaan oli laitokseen yhdistetty 345 sähkömoottoria ja 34 keitto- y. m. laitetta, jotka vastaavat yhteensä 1,008.5 hevosvoimaa. Jos lamppujen lasketaan keskimäärin kuluttavan ainoastaan 35 wattia, nousee yhdistettyjen virtaa kuluttavien laitteiden koko liittymisarvo noin 2,560 kilowattiin. On tyytyväisyydellä huomattava sähkömoottorien käytön niin pikainen kasvaminen, kuin mitä numerot osoittavat. Kun mainituista moottoreista ainoastaan 111 tai yhteensä 508 hv. on asetettu entisten vaihtovirtamoottorien tilalle, osottaa uusien moottorien liittymismäärä, että valittu virtajärjestelmä on erittäin sopiva erilaisimpiin tarkoituksiin käsi- ja pienemmässä tehdasteollisuudessa sekä muihin suuressa kaupunkiyhteiskunnassa esiintyviin tarkoituksiin ja ennustaa siis tulevaisuudessa laitoksen taloudelliselle käytölle edullisen moottorikuormituksen nopeasti kasvavan. Seuraavasta taulukosta ilmenee, mihin eri tarkoituksiin moottoreita nykyään käytetään.

Helsingin kaupungin sähkölaitokseen yhdistetyt moottorit y. m. kojeet vuoden 1910 alussa:

Tarkoitus.	Moottorien luku.	Kojeitten luku.	Yhteensä hv.
Kirjapainokoneita	155	—	335
Hissikoneistoja	24	—	129
Konepajojen koneita	34	—	87
Halkosahoja	15	—	78
Rakennusmoottoreita	11	—	66
Koneita puuseppätehtaissa	10	—	58.5

Tarkoitus.	Moottorien luku.	Kojeitten luku.	Yhteensä hv.
Koneita paperitehtaissa	8	—	28
Pesukoneita	7	—	24.5
Valokuvaus- ja kopioimiskojeita	—	13	24
Koneita makkaratehtaissa	6	—	22
Koneita kiviveistämöissä ja -hiomoissa	5	—	18
Muuttajakoneita elävien kuvien näyttämöissä	5	—	17
Mankeleita	14	—	15
Kahvimyllyjä	6	—	14
Koneita harjansitomoissa	4	—	13.5
Fysikallisia ja sairashuonekojeita	—	8	13
Ilmanvaihtajia ja lietsoja	20	—	13
Biskviitehtaita	1	—	10
Suutarinkoneita	4	—	9
Koneita leipomoissa	2	—	8.5
Koneita meijereissä	1	—	5
Keittoastioita	—	13	1.5
Muita pienempiä teollisuuslaitoksia, kuten tapetti-, teknillisiä ja tupakkatehtaita, pumppuja, tomunimijöitä, ompelukoneita j. n. e.	13	—	19
Yhteensä	345	34	1,008.5

Joulukuun 31 päivänä 1909 oli sähkövirran tilaajia 2,355 sekä yhdistettyjä sähkömittareita 2,816. Mittarit ovat tilatut osittain Siemens-Schuckertwerk'istä, osittain Allgemeine Elektricitäts-Gesellschaft'ilta.

Johtotyöosaston pääasiallisena tehtävänä on ollut talo- ja nousujohtojen tekeminen sekä myöskin sisäjohtojen laatiminen kaupungin omiin rakennuksiin. Nousujohtotyöt ovat olleet varsin laajaperäisiä, sillä maanalaiset talojohdot ovat vaatineet pääjohdot melkein kauttaaltaan uusittaviksi taloissa, joissa tilaajien johdot tähän asti tavallisesti on yhdistetty suoraan ulkoseinän läpi yksityisten yhtiöiden ilmajohtoihin. Valtuuston sähkölaitokselle myöntämät varat tämän, talonomistajille varsin tuntuvan menoerän helpoittamiseksi ovat osottautuneet erittäin tehokkaiksi sähkölaitoksen tilaajaluvun lisäämiseksi.

Taloudelliset tulokset

Taloudelliset tulokset.

sähkölaitoksen käytöstä syksyllä 1909 ja niiden suhde meno- ja tulosääntöön selvenee seuraavasta taulukosta:

Menot.		Menot kirjojen mukaan.		Määrärahat.		Menoja yli määrärahojen.		Säästöä määrärahoista.	
Hallinto.									
Palkat ja palkkiot	11,413: —								
Konttoriapulaiset	4,965: —								
Konttorin tarverahat	6,162: 24	22,540	24	30,000	—	—	—	7,459	76
Käyttökustannukset.									
Palkat menosäännön mukaan .	13,255: —								
Lämmittäjien palkat	2,490: 60								
Ylimääräiset apulaiset	2,287: 69								
Vuokrat, lämmitys, valaistus .	163: 25								
Polttoaineet	27,164: 61								
Muut käyttöaineet pääasemalla	4,400: 36								
S:n ala-asemalla	2,094: 95								
Kunnossapito ja korjaukset .	360: 26	52,216	72	20,000	—	[1]) 32,216	72	—	—
Jakokustannukset.									
Palkat ja palkkiot	2,075: —								
Mittarien lukeminen ja rahojen kanto	1,195: 45								
Mittarien kunnossapito ja paikoilleen pano	941: 50								
Varastokustannukset	1,077: 20								
Tarkastuskustannukset	400: —								
Näyttelykustannukset	2,975: 40								
Erinäiset tilaajien hankinta- y.m. kustannukset	3,974: —								
Kurssiero	117: 17	12,755	72	15,000	—	—	—	2,244	28
Sekalaisia menoja.									
Palovakuutusmaksut	1,089: 08								
Tapaturmavakuutusmaksut . .	140: —								
Patterivakuutusmaksut	6,100: —								
Erinäiset muut vakuutusmaksut	32: —	7,361	08	10,000	—	—	—	2,638	92

[1]) Lisääntymisen on aiheuttanut se seikka, että jaettu kilowattituntimäärä on kasvanut enemmän kuin kaksinkertaiseksi meno- ja tuloarvion laskelmiin verraten.

		Menot kirjojen mukaan.		Määrärahat.		Menoja yli määrärahojen.		Säästöä määrärahoista.	
Pääaseman rakennusten kunnossapito	128: 48								
Rautateiden ja katujen kunnossapito	380: —								
Ala-aseman rakennusten kunnossapito	128: 50								
Pihan ja katujen kunnossapito	14: 70								
Työkalujen ja kalustojen kunnossapito	42: 86								
Lämmitys, valaistus, puhtaanapito ja siivoaminen pääasemalla	360: 80								
S:n ala-asemalla	7,138: 65	8,193	99	7,000	—	1,193	99	—	—
	Smk	103,067	75	82,000	—	33,410	71	12,342	96
Säästö	„	156,961	63	—	—	—	—	—	—
	Yhteensä Smk	260,029	38	—	—	—	—	—	—
Tulot.									
Valaistus- ja voimavirta		222,830	26	70,000	—	—	—	152,830	26
Hallintorakennuksen vuokrat		10,825	01	9,500	—	—	—	1,325	01
Töistä ja aineksien myynnistä saatu voitto		26,374	11	2,500	—	—	—	23,874	11
	Yhteensä Smk	260,029	38	82,000	—	—	—	178,029	38

Koko virrankulutus samalta ajalta käy ilmi seuraavasta taulukosta:

Kuukausi.	Tasavirtaa, kwt.	Kiertovirtaa, kwt.	Yhteensä, kwt.
Syyskuu	66,144.15	950.00	67,094.15
Lokakuu	102,633.34	1,316.00	103,949.34
Marraskuu	126,709.33	36,270.00	162,979.33
Joulukuu	142,424.21	3,365.00	145,789.21
Yhteensä	437,911.03	41,901.00	479,812.03

Tulot sähkövirrasta, jotka edellisessä taulussa tilinpäätöksen mukaan ilmoitettiin 222,830: 26 Smk:ksi, nousivat todellisuudessa vähän suuremmiksi, nimittäin Smk:ksi 223,099: 53, riippuen siitä, että alennukset virrankäytöstä yleensä ja porras- ja pihavalaistuksesta erityisesti tilinpäätöksessä vain arvioitiin, ja ovat lopullisissa laskuissa osottautuneet Smk 269: 27 niitä pienemmiksi.

Kaikkiaan on alennuksia syyskuukausina myönnetty Smk 6,710: 94.

Tariffi, jonka kaupunginvaltuusto vahvisti vasta 1910 vuoden tammikuun alkupuolella, kuitenkin siten, että se oli sovitettava koko syksyn virrankulutukseen, sisältää seuraavat yksikköhinnat:

60 penniä kilowattitunnilta virrasta tavalliseen valaistukseen,
50 „ „ „ porras- ja pihavalaistukseen,
ja 25 „ „ „ moottoreita ja muita teollisuustarkoituksia varten, jonka lisäksi suuremmasta virrankäytöstä myönnetään alennuksia määrätyn asteikon mukaan. Sitä paitsi sisältää tariffi yksikköhintoja vuotta ja lamppua kohti pienemmille virrankäyttäjille, joilla on vaan 1—5 lamppua.

Raha-asiallisia selostuksia.

Raha-asiallisia selostuksia.

Sähkölaitoksen perustamiskustannukset nousivat joulukuun 31 päivänä 1909, mittari- ja kalustokustannuksineen, 4,479,606: 25 Smk:aan, joka jakautuu seuraaviin pääosiin:

1.	Pääasema	Smk	1,237,903: 79
2.	Ala-asema	„	1,441,486: 58
3.	Johtoverkko	„	1,541,785: 52
4.	Sähkömittarit	„	191,264: 95
5.	Kalusto	„	67,165: 41
		Yhteensä Smk	4,479,606: 25

Yksityiskohtaisemmin käy näiden pääryhmitysten sisällys sekä muut laitoksen perustamista ja käyttöä koskevat raha-asialliset seikat ilmi seuraavasta rahatoimikamarille jätetystä selonteosta:

Helsingin kaupungin sähkölaitoksen tila joulukuun 31 p:nä 1909.

Varat.

Pääasema:

Maankaivaminen	Smk	14,284: 46
Perustus	„	21,071: 21
Rakennukset	„	290,162: 02
Hiilisäiliö	„	10,807: 85
Kuljetuslaitteet.	„	19,925: 95
Vesi- ja kanavajohdot . . .	„	169,589: 47
Siirto	Smk	525,840: 96

	Siirto Smk	525,840: 96		
Sekalaista	„	38,432: 26		
Savupiippu perustuksineen .	„	38,537: 60		
Tontin tasotus y. m.	„	11,240: 91	614,051: 73	
Höyrykattilalaitteet:				
Höyrykattilat	Smk	139,546: 85		
Putkijohdot ja syöttöpumput	„	43,855: 96		
Perustus	„	1,206: 19		
Höyrykattilain muuraus . .	„	16,124: 59	200,733: 59	
Koneisto ja mittakoneet:				
Turbiinidynamot	Smk	297,191: 75		
Muuttajakoneet.	„	13,449: 26		
Nostoranat ja apukoneet . .	„	19,017: 45		
Mittakoneisto	„	37,208: —	366,866: 46	
Akkumulaattoripatteri.			12,018: 41	
Johtotyöt			5,388: 88	
Yleisiä kustannuksia			38,844: 72	1,237,903: 79
Ala-asema:				
Tontti	Smk	350,000: —		
Maankaivaminen	„	53,630: 61		
Perustustyöt	„	26,402: 27		
Kivijalka	„	16,587: 54		
Konehuone.	„	104,394: 98		
Hallintorakennus.	„	167,462: 50		
Sekalaista	„	26,314: 94		
Makasiinirakennus	„	6,284: 88		
Sekalaisia yhteisiä aineksia .	„	264,420: 28	1,015,498: —	
Koneisto ja mittakoneet:				
Muuttajakoneet.	Smk	101,734: 15		
Tasotuskone	„	6,167: 17		
Mittakoneisto	„	95,090: 51		
Juoksurana	„	9,200: —	212,191: 83	
	Siirto Smk		1,227,689: 83	

		Siirto Smk		1,227,689: 83
Akkumulaattoripatteri			150,285: 67	
Johtotyöt			18,278: 05	
Yleisiä kustannuksia			45,233: 03	1,441,486: 58
Johtoverkko:				
Korkeajännitysjohdot . . .	Smk	98,597: 98		
Syöttöjohdot	„	403,468: 21		
Jakojohdot	„	330,897: 81		
Nollajohdot	„	86,955: 36		
Varusosat.	„	123,234: 58		
Maatyöt	„	293,514: 33		
Talojohdot	„	50,000: —		
Telefonijohdot	„	10,026: 34		
Sekalaista.	„	18,238: 73		
Kaapelinveto	„	21,401: 01		
Korkeajännityskaapeli Vanhaankaupunkiin	„	47,011: 17		
Varusosat Vanhaankaupunkiin	„	3,436: 34		
Maatyöt Vanhaankaupunkiin .	„	6,622: 86		
Yleisiä kustannuksia. . . .	„	48,380: 80	— —	1,541,785: 52
Sähkömittarit			191,264: 95	
Kalustot:				
Pääaseman kalusto	Smk	13,610: 08		
Ala-aseman „	„	2,971: 46		
Konttorin „	„	26,055: 65		
Työpajan „	„	2,857: 56		
Johtoverkon „	„	1,978: 20		
Laboratoorin „	„	2,005: 50		
Varaston „	„	5,353: 88		
Näyttelyn „	„	6,372: 13		
Mittariosaston „	„	5,960: 95	67,165: 41	258,430: 36
Talojohdot	„	78,948: 77		
Talojohtojen kustannukset . .	„	136,243: 07	215,191: 84	
Varastotili	„	140,572: 04		
Näyttelyn tili	„	13,639: 82	154,211: 86	

Käyttökustannusten tili:

Hiiliä varastossa	Smk	65,114: 68	
Muita käyttöaineita pääasemalla		1,463: 98	
S:n ala-asemalla .	1,216: 40	„ 2,680: 38	67,795: 06

Tarveaineet:

Tarveaineita varastossa pääasemalla.	Smk	10,227: 81	
Tarveaineita varastossa ala-asemalla	„	2,853: 22	
Tarveaineita varastossa työpajassa	„	4,491: 86	
Tarveaineita varastossa kaapeliverkkoa varten. . .	„	57,536: 67	75,109: 56

Laajennuksia lainavaroilla:

Turbiinidynamot	Smk	3,050: —		
Perustustyöt	„	423: —		
Yleisiä kustannuksia, matkoja y. m..	„	2,458: —	5,931: —	
Suorittamattomia virtamaksuja	„	90,149: 90		
Kassatili	„	687: 64		
Korkojen tili	„	397: 72	91,235: 26	
Erinäisiä saatavia			52,647: 73	662,122: 31
			Yhteensä Smk	5,141,728: 56

Velat.

Helsingin kaupunginkassaan	Smk	4,351,238: 04	
Varattuja virtamaksuja	„	11,200: —	
Akkumulaattorin kunnossapito, patterivakuutusmaksuja	„	6,100: —	
Juoksevan tilin korko	„	681: 04	
Erinäisiä velkojia	„	615,547: 85	4,984:766: 93
Voitto- ja tappiotili, puhdas voitto			156,961: 63
		Yhteensä Smk	5,141,728: 56

XVI. Majoituslautakunta.

Majoituslautakunnan kertomus vuodelta 1909 oli seuraava:

Lautakunnan jäsenet ja virkamiehet.

Joulukuun 15 päivänä 1908 toimitetussa vaalissa valitsi kaupunginvaltuusto majoituslautakunnan jäseneksi ja puheenjohtajaksi eversti M. af Enehjelmin sekä varajäseniksi ylikassanhoitajan vapaaherra Krister Ludvig Hisinger-Jägerskiöldin ja alikapteeni Max Tamelanderin, jota paitsi edelliseltä vuodelta olivat jäseninä kapteeni Oscar Wasastjerna ja turkkuri Anton Lundqvist.

Aikaisemmissa toimissaan lautakunnassa pysyivät edelleen majoitusmestari, sotakamreeri Emil af Forselles, sihteeri, speditööri Arvid Roos, ja kielenkääntäjä, alikapteeni Gunnar Winter.

Lautakunnan toiminta.

Vuonna 1909 on lautakuntaan saapunut seuraava määrä kirjeitä ja lähetteitä, nimittäin 1 kuvernööriltä, 3 maistraatilta, 3 rahatoimikamarilta, 462 komendanttihallitukselta ja 7 erinäisiltä viranomaisilta, eli yhteensä 476 kirjelmää. Näitä ja muita lautakunnan toimialaan kuuluvia asioita käsitelläkseen ovat puheenjohtaja, sihteeri ja majoitusmestari oleskelleet tunnin kunakin arkipäivänä lautakunnan virkahuoneistossa, minkä ohessa lautakunta on kaksitoista kertaa vuoden varrella pitänyt varsinaisia kokouksia, joissa pöytäkirjaan kirjoitettujen pykäläin luku on noussut kaikkiaan 351:een. Saman ajan kuluessa on lautakunnasta lähetetty 83 kirjettä ja reversaalia sekä 496 vuokrarahain tilausta eli kaikkiaan 579 lähtevää toimituskirjaa.

Majoitus.

Seuraavat taulukot osottavat sekä niiden henkilöjen ja sotilaslaitosten lukumäärän, jotka vuonna 1909 ovat täällä nauttineet majoitusetuja, että myös kaikki tästä johtuneet kustannukset.

A. Vuokrarahoja luontoismajoituksen sijasta.

Majoituslautakunta on alempana mainitulle tänne sijoitettuun venäläiseen sotaväkeen kuuluvalle sotilashenkilöjen ja sotilaallisten laitosten

lukumäärälle vuonna 1909 tilannut vuokrarahoja vahvistetun tariffin mukaan seuraavat määrät:

	Kenraaleja.		Esi- ja yliupseereja.		Aliupseereja ja miehistöä.		Virastoja.	Smk.			
	Naineita.	Naimattomia.	Naineita.	Naimattomia.	Naineita.	Naimattomia.					
1. Olomajoitus.											
a) Helsingin linnueväki:											
Tammikuu	—	—	90	68	9	17	5	20,338	02		
Helmikuu	—	—	94	62	10	15	5	20,884	43		
Maaliskuu	—	—	96	61	9	17	5	21,160	75		
Huhtikuu	—	—	100	58	10	17	5	21,852	—		
Toukokuu	—	—	100	59	9	17	5	22,287	31		
Kesäkuu	—	—	102	126	8	17	5	24,174	98		
Heinäkuu	—	—	106	139	7	16	5	31,280	08		
Elokuu	—	—	110	136	7	17	5	29,700	80		
Syyskuu	—	1	113	97	7	19	5	27,434	94		
Lokakuu	—	—	98	75	11	19	5	23,775	78		
Marraskuu	—	—	94	99	11	19	5	24,498	66		
Joulukuu	—	—	95	86	11	18	5	24,481	88	291,869	63
b) Erotettu santarmisto:											
Tammikuu	—	—	4	5	20	2	6	2,451	24		
Helmikuu	—	—	4	5	19	2	6	2,469	80		
Maaliskuu	—	—	5	5	17	2	6	2,600	—		
Huhtikuu	—	—	5	5	18	2	6	2,654	72		
Toukokuu	—	—	5	5	19	2	6	2,512	76		
Kesäkuu	—	—	7	5	19	2	6	2,940	99		
Heinäkuu	—	—	6	5	19	2	6	2,870	—		
Elokuu	—	—	6	5	19	2	6	2,870	—		
Syyskuu	—	—	6	6	20	2	6	3,241	83		
Lokakuu	—	—	7	5	20	2	6	3,155	—		
Marraskuu	—	—	6	6	28	2	6	3,450	73		
Joulukuu	—	—	10	6	28	2	6	4,224	71	35,441	78
Siirto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	327,311	41

	Kenraaleja.		Esi- ja yliupseereja.		Aliupseereja ja miehistöä.		Virastoja.	Smk.			
	Naineita.	Naimattomia.	Naineita.	Naimattomia.	Naineita.	Naimattomia.					
Siirto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	327,311	41
2. Satunnaisesti komennettuja.											
a) Upseereja ja virkamiehiä:											
Tammikuu, 47 päivää	—	3	—	9	—	—	—	260	—		
Helmikuu, 102 »	—	7	—	16	—	—	—	572	—		
Maaliskuu, 94 »	—	2	—	11	—	—	—	440	—		
Huhtikuu, 304 »	—	11	—	25	—	—	—	1,728	—		
Toukokuu, 140 »	—	4	—	39	—	—	—	624	—		
Kesäkuu, 93 »	—	7	—	13	—	—	—	484	—		
Heinäkuu, 54 »	—	6	—	9	—	—	—	300	—		
Elokuu, 161 »	—	3	—	7	—	—	—	736	—		
Syyskuu, 150 »	—	2	—	15	—	—	—	644	—		
Lokakuu, 114 »	—	6	—	17	—	—	—	568	—		
Marraskuu, 138 »	—	7	—	16	—	—	—	680	—		
Joulukuu, 49 »	—	5	—	10	—	—	—	248	—	7,284	—
Muist. Satunnaisesti komennettujen kenraalien joukkoon on myös luettu rykmentinpäälliköt ja heidän vertaisensa, jotka ovat oikeutettuja samansuuruisiin vuokrarahoihin.											
b) Erotettuun santarmistoon kuuluvia henkilöitä:											
Elokuu, 28 päivää	—	—	—	1	—	—	—	112	—	112	—
Yhteensä Smk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	334,707	41

Siten on Venäjän valtakunnanrahaston korvattavasta olomajoituksesta maksettu vuokrarahoja:

Helsingin linnueväelle	291,869: 63		
josta määrästä on maksettu takaisin	187: 52	291,682: 11	
erotetulle santarmistolle	35,441: 78		
josta määrästä on maksettu takaisin	109: 88	35,331: 90	327,014: 01

sekä tilapäisestä komennuksesta, joka 1 §:n mukaan arm. asetuksessa heinäkuun 22 päivältä 1897, mikä koskee erinäisten pykäläin muuttamista tammikuun 18 päivänä 1882 annetussa arm. asetuksessa sotilasmajoituksen suorittamisen perusteista Suomen suuriruhtinaskunnassa, on korvattava yleisistä varoista:

upseereille ja sotilasvirkamiehille	7,284: —
Yhteensä Smk	334,298: 01

Muist. Erotetulle santarmistolle mainittuun tarkoitukseen elokuulla suoritetut 112 markkaa on maksettu takaisin.

B. Luontoismajoitus.

Luontois-majoitus.

Seuraavalle määrälle venäläiseen sotaväkeen kuuluvia henkilöitä on lautakunta vuonna 1909 osottanut luontoismajoitusta voimassa olevan majoitusohjesäännön mukaan:

	Alipäällystöä ja miehistöä.		Asuin- ja virkahuoneita.	Keittiöitä.
	Naineita.	Naimattomia.		
Olomajoitusta tammik. 1 p:stä—heinäk. 1 p:ään:				
Helsingin linnueväelle	1	10	5	2
Erotetulle santarmistolle	—	10	10	10
Olomajoitusta heinäk. 1 p:stä—jouluk. 31 p:ään:				
Helsingin linnueväelle	1	10	5	2
Erotetulle santarmistolle	—	10	10	10

Sitä paitsi on lautakunta vuonna 1909 osottanut asuntoja seuraaville tilapäisiä virkatoimia varten Helsinkiin komennetuille sotilashenkilöille:

	Kenraaleja.	Yliupseereja.
Erinäisissä kaupungin hotelleissa	2	2

Luontoismajoituksesta oli vuonna 1909 kustannuksia:

	Smk.	p:iä.	Smk.	p:iä.
a) linnueväen:				
Huoneistonvuokraa	2,016	—		
S:n tilapäisestä majoituksesta	35	—		
Lämmittämiseen käytettävistä koivuhaloista . . . . . 30.50 m³	213	59		
Leipomiseen ja ruuankeittoon käyt. havupuuhaloista . . . . 78.70 »	529	36		
Valaistuksesta	61	22		
Alipäällystön ja miehistön vuodeoljista	40	76	2,895	93
b) santarmien:				
Huoneistonvuokraa	6,270	—		
Lämmittämiseen käytetyistä koivuhaloista . . . . . 58.37 m³	410	38		
Leipomiseen ja ruuankeittoon käyt. havupuuhaloista . . . 17.87 »	120	62		
Valaistuksesta	43	63		
Vuodeoljista	34	21	6,878	84
Yhteensä	—	—	9,774	77
Kun tästä vähennetään korvaus, joka on tilattu:				
a) linnueväelle:				
Venäjän valtakunnanrahastosta, olomajoituksesta	1,900	—		
Suomen valtiovarastosta, tilapäisestä majoituksesta	40	—	1,940	—
b) santarmeille:				
olomajoituksesta	—	—	4,009	83
Yhteensä	—	—	5,949	83
niin jää erotukseksi Smk	—	—	3,824	94
joka niinmuodoin on kaupungin tappio luontoismajoituksesta vuonna 1909.				

Tämä tappio on syntynyt siitä, että vuokrat, erittäinkin pienten huoneistojen, joita on vuoden varrella melko suuri määrä tilattu santarmialiupseereille, ovat kohoamistaan kohonneet, ja on lautakunta tämän huomioon ottaen ehdottanutkin paikallisolojen vaatimia korotuksia vuokra- ja korvaustariffiin kuusivuotiskaudeksi 1910—1916.

Lautakunnan kustannukset.

C. Sekalaisia kustannuksia.

	Smk.	
Palkkiot lautakunnan virkamiehille ja palveluskunnalle	8,000	—
Kulunkeja	448	04
Yhteensä	8,448	04

Kustannuksien yhdistelmä.

Venäläisen sotaväen majoituksesta Helsingissä vuonna 1909 olleiden kustannusten yhdistelmä.

	Smk.		Smk.		Smk.		Yhteensä Smk.	
A. Maksettuja vuokrarahoja.								
Olomajoituksesta:								
Helsingin linnueväelle	291,869	63						
josta määrästä on palautettu	187	52	291,682	11				
erotetulle santarmistolle	35,441	78						
josta määrästä on palautettu	109	88	35,331	90	327,014	01		
Tilapäisestä komennuksesta:								
upseereille ja virkamiehille	—	—	—	—	7,284	—	334,298	01
B. Kustannukset luontoismajoituksesta.								
Olomajoituksesta:								
Helsingin linnueväelle	—	—	2,860	93				
erotetulle santarmistolle	—	—	6,878	84	9,739	77		
Tilapäisestä komennuksesta:								
upseereille ja virkamiehille	—	—	—	—	35	—	9,774	77
C. Sekalaiset kustannukset.								
Palkkiot ja kulungit	—	—	—	—	—	—	8,448	04
							352,520	82
Kun tästä vähennetään seuraavat korvaukset:								
Venäjän valtakunnanrahastolta:								
vuokrarahoista	—	—	327,014	01				
luontoismajoituksesta	—	—	5,909	83	332,923	84		
Siirto	—	—	—	—	332,923	84		

	Smk.		Smk.		Smk.		Yhteensä Smk.	
Siirto	—	—	—	—	332,923	84		
Suomen valtiovarastolta:								
vuokrarahoista	—	—	7,284	—				
luontoismajoituksesta	—	—	40	—	7,324	—	340,247	84
on kaupunki vuonna 1909 suorittanut majoituskustannuksia yhteensä Smk	—	—	—	—	—	—	12,272	98

XVII. Holhouslautakunta.

Holhouslautakunnan kertomus vuodelta 1909 oli seuraava:

Lautakunnan jäsenet.

Holhouslautakuntaan vuonna 1908 kuuluvista jäsenistä oli esittelijäsihteerin, lakitieteen tohtori Axel Charpentierin vuoro vuoden lopussa erota lautakunnasta, mutta kun kaupunginvaltuusto joulukuun 15 päivänä mainittua vuotta valitsi hänet uudestaan lautakunnan jäseneksi, ovat lautakuntaan vuonna 1909 kuuluneet hän ja edelliseltä vuodelta jälellä oleva puheenjohtaja, esittelijäsihteeri J. A. Nordman sekä senaatinkamreeri Axel Rikberg ja lakitieteen tohtori Alexander Gadolin. Lautakunnan sihteerinä on edelleenkin toiminut protokollasihteeri Ivar Groundstroem.

Kokoukset.

Holhouslautakunta on, samoinkuin edellisenäkin vuonna, kokoontunut kerran viikossa, paitsi kesä-, heinä- ja elokuulla, jolloin kokouksia pidettiin kahdesti kuukaudessa. Sitä paitsi on pidetty yksi ylimääräinen kokous, joten kokouksia on ollut 46.

Holhous- ja uskotunmiehen toimia.

Lautakunnan holhouskirjan kappaleessa oli 1909 vuoden alussa mainittuna kaikkiaan 396 holhousta, joista 234 perustui määräykseen ja 162 oli laissa määrättyjä holhouksia, sekä 41 uskotunmiehen tointa. Raastuvanoikeuden pitämästä holhouskirjasta on vuoden varrella lautakunnan holhouskirjaan kirjoitettu 1908 vuoden jälkipuoliskolla ja 1909 vuoden alkupuoliskolla lisäksi tulleet kaikkiaan 102 holhousta ja uskotunmiehen tointa. Vuoden varrella holhouskirjassa siten mainituista 539 holhouksesta ja uskotunmiehen toimesta on kuitenkin erinäisistä syistä vuoden kuluessa poistettu 76. Tämän johdosta oli lautakunnan holhouskirjan kappaleessa 1909 vuoden umpeenmennessä kaikkiaan 463 holhousta ja uskotunmiehen tointa eli 407 holhousta, joista 234 perustui määräykseen ja 173 oli laissa määrättyjä, sekä 56 uskotunmiehen tointa.

Luetteloja vainajista, joilta oli jälkeenjäännyt alaikäisiä lapsia.

Vuonna 1909 on lautakunta saanut kaupungin ruotsalaisten, suomalaisten ja saksalaisen evankelis-luterilaisen, roomalaiskatolisen, metodisti-episkopalisen ja baptistiseurakuntain kirkkoherranvirastoilta vastaanottaa säädetyt luettelot sellaisista 1908 vuoden jälkipuoliskolla ja 1909 vuoden alku-

puoliskolla kuolleista näiden seurakuntain jäsenistä, joiden jälkeensä jättämille alaikäisille lapsille holhooja ehkä olisi määrättävä, ja on lautakunta katsonut 37:llä mainituista kuolinpesistä olevan sellaisen varallisuuden, että tili alaikäisten omaisuuden hoidosta olisi annettava. Kreikkalais-venäläisen seurakunnan kirkkoherranvirasto on tänä vuonna, niinkuin ennenkin, laiminlyönyt tuollaisen luettelon antamisen.

Lautakunnan toiminta.

Vuoden varrella on lautakunnan pyynnöstä määrätty tai on lautakunnan mieltä kuultu määrättäessä holhoojia 54 ja uskottuja miehiä 29 tapauksessa sekä 15 tapauksessa täysikäisen henkilön asettamisesta holhunalaiseksi ja 2 tapauksessa tuollaisen henkilön vapauttamisesta holhunalaisuudesta, niin myös 2 kysymyksestä, jotka koskivat holhunalaisuuden pitentämistä holhouslain 17 §:n mukaan, ja 5 kysymyksestä, jotka koskivat vanhempien erottamista oikeudesta kasvattaa lapsiaan.

Niinikään on lautakunta holhouslain 39 ja 40 §:n mukaan antanut lausuntoja 29:stä alaikäisen kiinteistön myyntiä, 8:sta sellaisen omaisuuden kiinnitystä ja yhdestä sellaisen omaisuuden vuokralle antamista koskevasta kysymyksestä sekä käsitellyt 2 kysymystä kiinteän omaisuuden hankkimisesta vastiketta vastaan ja 5 kysymystä lainan ottamisesta alaikäisen puolesta.

Holhouslain 48 §:n säännöksen nojalla on lautakunta kolmessa tärkeänlaisessa hoitokysymyksessä antanut holhoojille neuvoja, jota paitsi lautakunta on asianomaisille antanut neuvoja moniaissa vähemmän tärkeissä tapauksissa.

Muistutuksia tilinteon laiminlyönnin johdosta.

Niistä holhoojista ja uskotuistamiehistä, jotka holhouslain 51 ja 70 §:n mukaan ovat olleet velvolliset lautakunnalle antamaan tilin hoidokkiensa omaisuuden hoitamisesta, on 15 määrättyä ja 20 lakiperäistä holhoojaa sekä 3 uskottua miestä laiminlyönyt säädetyn ajan kuluessa täyttää tämän velvollisuutensa, minkätähden lautakunta on mainitun lain 53 §:n säännöksen mukaan siitä ilmoittanut raastuvanoikeudelle.

Niissä tapauksissa, jolloin lautakunta on velvoittanut asianomaisia holhoojia ja uskottujamiehiä oikomaan antamiaan tilejä tai heiltä vaatinut tietoja ja todisteita, on lautakunnan osotuksia ja määräyksiä noudatettu muissa, paitsi 4 tapauksessa, joista lautakunnan sentähden on täytynyt tehdä ilmoitus raastuvanoikeudelle.

21 holhouksesta on raastuvanoikeus lautakunnan esityksestä määrännyt, että vastaiset tilit holhuvarain hoitamisesta saavat käsittää vuotta pitemmän ajan.

XVIII. Köyhäinasianajaja.

Köyhäinasianajajan kertomus vuodelta 1909 oli seuraava:

Helsingin köyhäinasianajajan konttorissa on käyntien luku tämän kertomusvuoden kuluessa ollut kaikkiaan 4,986, sen sijaan että käyntejä vuonna 1908 oli 4,563 ja vuonna 1907 3,912. Käyntien luku on niinmuodoin kahdessa vuodessa lisääntynyt 1,074:llä.

Vuoden eri kuukausien kesken jakautuvat nämä käynnit seuraavasti:

Tammikuu	(24	päivää)	438
Helmikuu	(24	„)	366
Maaliskuu	(26	„)	438
Huhtikuu	(24	„)	400
Toukokuu	(23	„)	390
Kesäkuu	(25	„)	359
Heinäkuu	(27	„)	445
Elokuu	(26	„)	410
Syyskuu	(26	„)	476
Lokakuu	(26	„)	475
Marraskuu	(26	„)	408
Joulukuu	(26	„)	381
		Yhteensä	4,986

Köyhäinasianajajan konttori on vuoden varrella ollut avoinna kaikkiaan 303 päivää, joten siis käyntejä on keskimäärin päivässä ollut 16.46, edellisen vuoden 15.06 ja 1907 vuoden 12.87 käynnin sijasta.

Suurin päivittäinen käyntien luku oli 33 ja pienin 6.

Vuoden varrella diariin kirjoitettujen asiain luku oli kaikkiaan 181. Edelliseltä vuodelta oli ratkaisematta 21 asiaa, joten siis diariin kir-

joitettujen asiain koko luku oli 202. Näiden asiain laatu ja käsittely käy selville tämän oheisesta taulusta I [1]).

Vuoden varrella diariin kirjoitettujen asiain ryhmittyminen vuoden eri kuukausien kesken näkyy taulusta II [1]).

Oikeudenkäynnillä ratkaistuista 97 jutusta on 87 voitettu ja 10 hävitty.

Kävijöistä, joiden asiat on vuoden varrella kirjoitettu diariin, on ollut:

Aviovaimoja	27
Leskivaimoja	21
Kauppiaita ja käsityöläisiä	13
Tehdastyöläisiä:	
miehiä	2
naisia	7
Palkollisia:	
miehiä	1
naisia	43
Työläisiä:	
miehiä	15
naisia	21
Ompelijattaria ja kankureja	10
Pesijättäriä ja silittäjättäriä	4
Ent. sotilaita	2
Kauppa-apulaisia	6
Konttoristeja	2
Asioitsija	1
Ent. ravintoloitsijattaria	3
Tarjoilijattaria	2
Kuorma-ajuri	1
Yhteensä	181

[1]) Kertomukseen liitetyt taulutiedot ovat julkaistuina Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1909.

XIX. Työväenasiain lautakunta.

Työväenasiain lautakunnan kertomus vuodelta 1909 oli seuraavansisältöinen:

Lautakunnan kokoonpano.

Työväenasiain lautakuntaan kuuluivat vuonna 1909 seuraavat henkilöt: kunnallisneuvos V. von Wright puheenjohtajana, aktuari Oskar Groundstroem varapuheenjohtajana, professori C. E. Holmberg, monttööri K. A. Kärki, johtaja E. W. Walldén, satulaseppä J. H. Alkunen ja kultaseppä Hj. Fagerroos. Varamiehiä olivat: insinööri J. Reuter, johtaja W. A. Lavonius, kirvesmies Matti Paasivuori, kansakoulunopettaja A. H. Karvonen, lakitieteen tohtori Leo Ehrnrooth, puutarhuri W. F. Sagulin ja pastori E. Murén.

Lautakunta on toimintavuoden kuluessa käsitellyt seuraavat tärkeämmät asiat ja niissä joko antanut vaaditut lausunnot tai, milloin aihetta on ollut, tehnyt esityksiä kaupunginvaltuustolle.

Asunnonvuokrasta voimassaolevan lainsäädännön tarkastaminen.

Lautakunnan ensi kokouksessa, tammikuun 26 päivänä ehdotti sen sihteeri kirjallisesti, että lautakunta tekisi kaupunginvaltuustolle esityksen, että valtuusto hallitukselta anoisi asunnonvuokrasta voimassa olevan lainsäädännön tarkastamista. Sihteerin kirjelmässä selviteltiin puheenalaisen lainsäädännön vanhentuneisuus ja vajavaisuudet, erikoisesti työväenluokassa tavallisiin lyhytaikaisiin vuokrasuhteisiin nähden, ja ilmoitettiin myöskin, kuinka vaihteleva lainkäyttö maamme eri kaupungeissa on tällaisten vuokrasopimusten irtisanomista koskevissa asioissa. Tämän johdosta lautakunta seuraavassa kokouksessaan maaliskuun 31 päivänä päätti tehdä kaupunginvaltuustolle ehdotetun esityksen (Kaup. valt. pain. asiakirjat 1909 n:o 19). Kokouksessaan toukokuun 11 päivänä valtuusto, tunnustamalla uuden asuntovuokralain tarpeellisuuden, päätti että puheenalainen esitys, koska kysymys ei suorastaan koskenut kuntaa ja sen etuja eikä alote siinä olisi valtuuston tehtävä, ei antaisi aihetta toimenpiteeseen. Lautakunnan perusteluja ja pontta hyväksi käyttämällä jätettiin sittemmin eduskunnalle asunnonvuokraa koskevan lainsäädännön tarkastamista tar-

koittava anomusehdotus. Mutta taajoista eduskunnan hajoittamisista on johtunut, ettei tämäkään tärkeä lainsäädäntöalote ole johtanut mihinkään päätökseen.

Kunnalliset työttömyysapukassat.

Ennen mainitussa kokouksessa tammikuun 26 päivänä lautakunta lakitieteen tohtori Leo Ehrnrooth'in ehdotuksesta päätti antaa sihteerilleen toimeksi hankkia lyhyen selvityksen viimeisistä toimenpiteistä ja kokemuksista mitä kunnallisiin työttömyysapukassoihin tulee. Määräyksen täyttämiseksi sihteeri sittemmin antoi lautakunnan jäsenille jakaa kolme professori K. J. Ståhlberg'in asiasta laatimaa ja „Helsingin sanomissa" 24, 27 ja 28 päivänä tammikuuta s. v. julkaisemaa kirjoitusta ynnä Työtilastollisen aikakauskirjan n:o 2 s. v., johon sisältyi laajempi esitys samasta asiasta, minkä ohessa sihteeri, asiaa lautakunnassa jälleen käytettäväksi otettaessa lokakuun 7 päivänä, kirjallisesti merkitsi kysymyksen nykyisen kannan ja ehdotti, missä järjestyksessä sitä olisi edelleen valmisteltava. Tämän jälkeen sai sihteeri toimekseen vielä laatia käytettävissä olevaan tilastolliseen ja muuhun aineistoon nojautuvan esityksen työttömyydestä, sen laadusta ja laajuudesta erittäin Helsingissä sekä sen torjumiseksi käytettävistä toimenpiteistä. Tätä esitystä, joka tulee käsittämään ajan kunnallisen työnvälityksen toimeenpanemisesta eli 1903 vuoden alusta 1909 vuoden loppuun, ei voitu vuoden kuluessa saada valmiiksi.

Työolot kaupungin väliurakkatöissä.

Ensin mainitussa kokouksessa otettiin myös käsiteltäväksi vuodelta 1908 pöydälle jäänyt kysymys työolojen järjestämisestä kaupungin väliurakkatöissä, mutta kun ei edes se ehdotus kaupungin omien työntekijäin työjärjestykseksi, minkä rahatoimikamari vuonna 1908 kaupunginvaltuuston käskystä oli laatinut, ollut antanut aihetta mihinkään toimenpiteeseen, päätti lautakunta antaa asian toistaiseksi raueta.

Kunnalliset työväenasiainvaliokunnat.

Lautakunnan ensimäisessä kokouksessa päätettiin myös lautakunnan ohjelmaan ottaa kysymys kunnallisten työväenvaliokuntain asettamisesta. Asia tuli sittemmin keskustelun alaiseksi lautakunnan kokouksessa toukokuun 27 päivänä, jolloin keskustelun pohjaksi otettiin lakitieteen tohtori Ehrnrooth'in pitämä ja „Ekonomiska samfundet"-seuran julkaisuissa painettu esitelmä työväen edustajistoista suuremmissa teollisuuslaitoksissa ja annettiin sihteerille toimeksi hankkia erikoinen selvitys kunnallisista työväenvaliokunnista ja niiden toiminnasta. Tämä selvitys esiteltiin ja jätettiin pöydälle lautakunnan kokouksessa joulukuun 23 päivänä, joten asia ei joutunut päätöksen alaiseksi vuoden kuluessa. Selvitys on sittemmin julkaistu 25 maamme sanomalehdissä eri puolueväriä, m. m. kaikissa Turun, Tampereen ja Viipurin lehdissä.

Uusi huoneisto lautakunnalle.

Tammikuun 26 päivän kokouksessa käsiteltiin vielä kysymystä sopivan huoneiston hankkimisesta lautakunnalle, jotta olisi parempi tilaisuus järjestää lautakunnan kirjastoa ja asettaa se yleisön käytettäväksi. Sihteeri sai toimekseen tässä suhteessa tehdä tiedustelun rahatoimikamarilta. Saatuaan tietää, että huoneisto oli saatavissa sekä lautakunnan kirjastolle että sihteerin neuvoakysyville työläisille tarkoitettuja vastaanottoja varten, esitti lautakunta kirjelmässä n:o 18 maaliskuun 31 päivältä kaupunginvaltuustolle, että siinä tapauksessa että puheenalaiset vastaanotot ja kirjasto siirrettäisiin johonkin kaupungin käytettävissä olevaan huoneistoon, lautakunnan sihteerille, hänen kasvavaan työvelvollisuuteen nähden, annettaisiin oikeus vastedes palkkionlisäyksenä nauttia sama määrä kuin hänen tähän asti saamansa vuokra-apu eli 600 markkaa. Saatuaan asiassa rahatoimikamarin lausunnon kaupunginvaltuusto kesäkuun 11 päivänä päätti asettaa kaksi vesijohtokonttorin aikaisemmin käyttämää huonetta lautakunnan käytettäviksi, niin pian kuin mainittu konttori oli muuttanut toiseen huoneistoon, ja kehoittaa lautakuntaa menoarviota tehdessään ensi syksynä ottamaan käsiteltäväksi kysymyksen parannetuista palkkauseduista sihteerilleen. Tämän johdosta lautakunta heinäkuun 1 päivänä otti haltuunsa kaksi huonetta ennen mainitussa huoneistossa, Katariinankatu n:o 3, ja esitti, jättämällä pois aikaisemmat vuokrarahat, menosääntöehdotuksessaan vuodeksi 1910 sihteerin palkkion 3,600 markaksi entisen 3,000 markan sijaan. Tämän palkkionlisäyksen hylkäsi kuitenkin valtuusto budjetin käsittelyssä joulukuun 30 päivänä.

Kunnallinen asunnonvälitystoimisto.

Lautakunnan kokouksessa joulukuun 23 päivänä annettiin sihteerille omasta esityksestään toimeksi lautakunnalle antaa selvitys ja esitys kunnallisen asunnonvälitystoimiston perustamisesta. Saman kysymyksen olivat valtuusmiehet kylläkin ennen antaneet raueta, mutta lautakunta katsoi syytä olevan ottaa sen uudelleen käsiteltäväksi. Luonnollisesti asiaa ei keritty vuoden kuluessa enemmän käsitellä.

Määrärahoja kunnan varoista.

Toimivuoden kuluessa on lautakunta lausuntoineen kaupunginvaltuustolle lähettänyt seuraavien yhdistysten ja laitosten hakemukset saada määrärahoja kunnan varoista: Sailors home'n johtokunnan, 10,000 markkaa, Helsingin vapaaseurakunnan, 3,000 markkaa tehtaalaisnaisten kotia varten, korkeampain ruotsalaisten työväenkurssien toimikunnan, 10,000 markkaa, ja korkeampien suomalaisten työväenkurssien toimikunnan, 15,000 markkaa. Haetut määrät myönnettiin Helsingin anniskeluosakeyhtiön voittovaroista, ja on tässä suhteessa huomattava, että työväenkurssien määrärahat on poistettu kaupungin vakinaisesta menosäännöstä, mihin ne ovat olleet otettuina viimeiset kolme vuotta.

Yleiskatsaus eräiden yhdistysten ja laitosten toimintaan.

Kuten edellisenäkin vuonna laati lautakunnan sihteeri katsauksen niiden yhdistysten ja laitosten toimintaan, jotka edellisenä vuonna lautakunnan valvonnan alaisina olivat nauttineet apurahoja Helsingin anniskeluosakeyhtiön voittovaroista. Tämä katsaus ynnä sitä valaiseva tilastotaulu on yhdessä lautakunnan ja sen sihteerin toimintakertomusten kanssa vuodelta 1908 toimitettu painoon kummallakin kotimaisella kielellä lautakunnan julkaisuna n:o 4.

Lautakunnan sihteerin harjoittamasta oikeusavusta työväenluokkaan kuuluville henkilöille tehdään yksityiskohdittain selkoa sihteerin tähän liitetyssä kertomuksessa vuodelta 1909.

Toimintavuonna kokoontui lautakunta 7 kertaa, edellisenä vuonna 8. Lähtevien, kirjaan vietyjen kirjeiden luku oli 38, edellisenä vuonna 70.

Työväenasiain lautakunnan sihteerin lautakunnalle antama kertomus hänen toiminnastaan vuonna 1909 oli seuraavansisältöinen:

Yleinen toiminta.

Vuonna 1909 on lautakunnan sihteerin toimintaan kuulunut, paitsi pöytäkirjan tekemistä lautakunnan kokouksista, lautakunnan kirjaston kartuttamista, työväenkysymysten tutkimista ja oikeusneuvojen jakamista työväelle, selvityksen hankkiminen sekä lausuntojen ja esitysten laatiminen lautakunnassa vuoden kuluessa käsiteltävistä kysymyksistä. Näistä ansainnevat muutamat tässä erikoista mainitsemista. Ne ovat: esityskirjelmä asunnonvuokraa koskevain lainsäännösten korjaamisesta; selvityksen hankkiminen työttömyysapukassoista; esitys kunnallisista työväenvaliokunnista, niiden järjestelystä ja tehtävästä; katsauksen laatiminen niiden yhdistysten ja laitosten toiminnasta, jotka vuonna 1908 työväenasiain lautakunnan valvonnan alaisina olivat nauttineet määrärahoja anniskeluosakeyhtiön voittovaroista; selvitys korkeampien työväenopetuskurssien kuulijaluvusta viime vuosina.

Esitys asunnonvuokrasta voimassa olevan lainsäädännön uudistamisesta.

Lautakunnan ensimäisessä kokouksessa kuluneena vuonna, tammikuun 26 päivänä, ehdotti sihteeri, että lautakunta tekisi kaupunginvaltuustolle sellaisen, alotteen tekemistä tarkempaan asunnonvuokraolojen oikeudelliseen järjestelyyn koskevan esityksen, kuin lautakunnalle samalla jätetty kirjelmän luonnos lähemmin osotti. Tässä kirjelmässä selviteltiin voimassa olevan lainsäädännön vanhentuneisuus mitä asunnonvuokraan tulee ja erikoisesti sen vajanaisuus työväenluokassa tavallisiin lyhytai-

kaisiin vuokrasuhteisiin nähden, ja sisältyi esitykseen myöskin tietoja siitä, kuinka vaihteleva lainkäyttö maamme eri kaupungeissa on näissä suhteissa. Tämän johdosta lautakunta seuraavassa kokouksessaan maaliskuun 31 päivänä päätti kirjelmällä n:o 7 samalta päivältä (Kaup. valt. pain. asiakirjat 1909 n:o 19) ehdottaa, että kaupunginvaltuusto hallitukselta anoisi, että asunnonvuokrasta voimassa olevat lainsäännökset otettaisiin tarkastuksen alaisiksi ja että tämän nojalla laadittaisiin esitys uusista lakimääräyksistä puheenalaisesta vuokrasta. Ehdotus ei antanut aihetta mihinkään toimenpiteeseen kaupunginvaltuuston puolelta, mutta samaa perustelua ja pontta hyväksi käyttäen tehtiin sittemmin kansaneduskunnassa anomusehdotus asunnonvuokraa koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Taajat eduskunnan hajoitukset ovat vaikuttaneet, ettei tämäkään tärkeä asia vielä ole joutunut ratkaisuaan lähemmäksi.

Kunnallisia työttömyysapukassoja koskeva selvitys.

Ennen mainitussa ensimäisessä kokouksessaan lautakunta lakitieteen tohtori Leo Ehrnrooth'in ehdotuksesta päätti antaa sihteerille toimeksi hankkia lyhyen selvityksen viimeisistä toimenpiteistä ja kokemuksista mitä kunnallisiin työttömyysapukassoihin tulee. Määräyksen täyttämiseksi sihteeri sittemmin antoi lautakunnan jäsenille jakaa kolme professori K. J. Ståhlberg'in asiasta laatimaa ja „Helsingin sanomissa“ 24, 27 ja 28 päivänä tammikuuta s. v. julkaisemaa kirjoitusta ynnä Työtilastollisen aikakauskirjan n:o 2 s. v., johon sisältyi laajempi esitys samasta asiasta, minkä ohessa sihteeri, asiaa lautakunnassa jälleen käyteltäväksi otettaessa lokakuun 7 päivänä, kirjallisesti merkitsi kysymyksen nykyisen kannan ja ehdotti, missä järjestyksessä sitä olisi edelleen valmisteltava. Tämän jälkeen käskettiin sihteeri edelleen laatimaan käytettävissä olevaan tilastolliseen ja muuhun aineistoon nojautuva esitys työttömyydestä ja sen laadusta erittäin Helsingissä sekä sen torjumiseen tähän asti käytetyistä kustannuksista. Tämä esitys, joka tulee koskemaan aikaa kunnan työnvälitystoimiston perustamisesta eli 1903 vuoden alusta 1909 vuoden loppuun, on paraikaa valmistelun alaisena.

Kunnallisia työväenvaliokuntia koskeva selvitys.

Lautakunnan ensimäisessä kokouksessa päätettiin myös lautakunnan ohjelmaan ottaa kysymys kunnallisten työväenvaliokuntien asettamisesta. Asia tuli sittemmin keskustelun alaiseksi lautakunnan kokouksessa toukokuun 27 päivänä, jolloin pohjustuksena jaettiin lakitieteen tohtori Ehrnrooth'in pitämä ja „Ekonomiska samfundet“-seuran julkaisuissa painettu esitelmä työväen edustajistoista suuremmissa teollisuuslaitoksissa, ja annettiin sihteerille toimeksi hankkia selvitys kunnallisten työväenvaliokuntien kokoonpanosta ja toiminnasta. Tämä selvitys esitettiin lautakunnan koko-

uksessa joulukuun 23 päivänä, jolloin asia vielä jätettiin pöydälle. Selvitys on sittemmin julkaistu 25 maamme sanomalehdessä eri puoluevärіä, m. m. kaikissa Turun, Tampereen ja Viipurin lehdissä.

Katsaus eräiden yhdistysten ja laitosten toimintaan.

Kuten ennenkin laati sihteeri vuoden 1909 alussa katsauksen niiden yhdistysten ja laitosten toimintaan, jotka edellisenä vuonna lautakunnan valvonnan alaisina olivat nauttineet määrärahoja Helsingin anniskeluosakeyhtiön voittovaroista. Tämä katsaus ynnä sitä valaiseva tilastotaulu ovat painettuina lautakunnan vuodelta 1908 antaman toimintakertomuksen liitteenä 2 lautakunnan julkaisussa n:o 4. Mainittu julkaisu, johon ensimäisenä liitteenä sisältyy sihteerin edellinen vuosikertomus, on toimitettu sekä ruotsiksi että suomeksi.

Selonteko työväenopetuskurssien toiminnasta.

Kun lautakunnan tietoon oli tullut, että rahatoimikamari, kuten edellisenäkin vuonna, ei ollut kaupungin tulo- ja menosääntöehdotukseen vuodeksi 1910 varannut pyydettyjä määrärahoja, yhteensä Smk 25,000: —, korkeampien työväenopetuskurssien ylläpitämistä varten, valmisti sihteeri selvityksen kurssien kehityksestä viime neljän vuoden aikana. Lautakunta päätti joulukuun 23 päivänä uskoa puheenjohtajalleen toimeksi kaupunginvaltuustossa budjettia käsiteltäessä tarjona olevan selvityksen nojalla vaikuttaa viitatun määrärahan ottamiseksi kaupungin vakinaiseen menosääntöön.

Lautakunnan kirjaston ja arkiston hoito.

Tärkeänä edellytyksenä lautakunnan ja etenkin sen sihteerin toiminnalle sosialisella työalalla on lautakunnan kirjasto, jonka avulla sihteerin on mahdollista ohjesääntönsä mukaisesti perehtyä työväestöä erityisesti koskeviin asioihin ja niihin nähden seurata uusinta kehitystä. Tätä tarkoitusta varten on vuoden kuluessa pidetty huolta sekä ammattikirjallisuuden hankkimisesta että aikakauskirjain tilauksesta. Kirjasto on nyttemmin sijoitettu lautakunnan käytettävissä olevaan erikoiseen huoneistoon talossa n:o 3 Katariinankadun varrella ja siitä on laadittu uusi, korttijärjestelmän mukainen luettelo. Kirjaston nidosten lukumäärä oli vuoden 1909 lopussa 375, siihen luettuina myös nitomattomat pienemmät tutkimukset ja kirjaset. Sitä paitsi löytyy joukko kertomuksia ja vihkojulkaisuja eri koteloissa. Myös on vuoden kuluessa edelleen kerätty ja aineenmukaisesti järjestetty huomattavampia kirjoituksia työväenkysymyksen alalta suurista pääkaupungin sanomalehdistä y. m. tilapäisiä pieniä painotuotteita. Lautakunnan kirjastoon on tilattu tai suosiollisesti saatu seuraavat aikakautiset julkaisut:

Suomesta: Työtilastollinen aikakauskirja. Yhteiskunta-taloudellinen aikakauskirja. Ammattijärjestö.

Ruotsista: Social tidskrift, liitteineen. Kungl. kommerskollegii Arbetsstatistiska meddelanden. Industria. Svenska stadsförbundets tidskrift.

Tanskasta: Samfundets Krav. Tidsskrift for Arbejderforsikring.

Saksasta: Reichs-Arbeitsblatt. Soziale Praxis. Kommunale Praxis. Zeitschrift für Wohnungswesen. Sozialistische Monatshefte.

Ranskasta: Le Musée social.

Englannista: The Progress.

Kuten edellisestä näkyy, on lautakunnan kirjasto ja arkisto nyt jo kasvanut siksi melkoisen suureksi, että on otettava harkittavaksi, kuinka ne olisivat saatettavat yleisön säännöllisesti käytettäväksi, varsinkin kun kirjastossa lienee osittain sellaista kirjallisuutta, joka ei ole edustettuna pääkaupungin muissa julkisissa kirjastoissa. Kuinka tarve tässä kohden jo on syntynyt, selviää siitä, että viime vuonnakin usea henkilö on kääntynyt lautakunnan sihteerin puoleen saadakseen käyttää lautakunnan kirjastoa ja arkistoa hyväkseen.

Annettu oikeusapu.

Lautakunnan sihteerin työväestöön kuuluville henkilöille jakama oikeusapu on vuonna 1909 kehittynyt suuressa määrin. Sitä on edelleen harjoitettu kolmena iltana viikossa, nimittäin maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 7—8 i. p., heinäkuun alusta lautakunnan omassa huoneistossa, Katariinankatu 3. Neuvoakysyvien lukuisuus on kuitenkin vaikuttanut, että vastaanottoa on useasti jatkunut klo 9:ään ja kauemminkin. Neuvoa tai oikeusapua kysyvien lukumäärä eri kuukausina, verrattuna edelliseen vuoteen, oli seuraava:

	1908.	1909.		1908.	1909.
Tammikuu	45	95	Elokuu	58	92
Helmikuu	55	115	Syyskuu	55	107
Maaliskuu	31	128	Lokakuu	90	132
Huhtikuu	52	154	Marraskuu	101	109
Toukokuu	48	115	Joulukuu	98	91
Kesäkuu	29	74	Yhteensä	713	1,285
Heinäkuu	51	73			

Neuvoakysyvien lukumäärä vastaanottoa kohti oli eri kuukausina vuonna 1909 keskimäärin seuraava:

Tammikuu	8.6	Heinäkuu	5.6
Helmikuu	9.6	Elokuu	7.1
Maaliskuu	9.1	Syyskuu	8.2
Huhtikuu	14.0	Lokakuu	10.1
Toukokuu	9.6	Marraskuu	8.4
Kesäkuu	6.2	Joulukuu	7.5

Koko vuodelta oli vuonna 1908 keskimäärä 114 vastaanotossa 6.3 ja vuonna 1909 taas 144 vastaanotossa 8.9.

Kävijäin suuri lukumäärä sekä yleensä että keskimäärin huhtikuussa oli vuoden alussa Helsingin metalliteollisuudessa puhjenneen työnsulun seurauksia. Edempänä tulee tämä seikka myös esille tiedustelujen laatua koskevassa taulussa.

Eri työväen ryhmille ja sukupuolille jakautuivat neuvonkysyjät seuraavasti:

Neuvonkysyjät.	1908.			1909.		
	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
Teollisuus- tai käsityöläisiä	228	76	304	391	143	534
Rakennustyöläisiä	100	20	120	178	26	204
Ulko- ja apurityöläisiä	92	52	144	161	66	227
Palkollisia	3	34	37	13	81	94
Muita työläisiä y. m.	47	45	92	86	111	197
Yhdistyksiä tai viranomaisia	—	—	16	—	—	29
Yhteensä	470	227	713	829	427	1,285

Kuten ennenkin teollisuus- ja käsityöntekijät muodostavat suurimman näistä ryhmistä. Jotenkin suuret ovat myös rakennus- ja ulkotyöläisten ryhmät, jossa viimemainitussa naisten luku on verrattain suuri. Palkollisten joukossa on naisia tietysti suurin osa.

Edellisestä selviää, että juuri työväen kehittyneemmät ainekset yhä enemmän käyttävät tätä kunnan tarjoomaa oikeusneuvontaa ja oikeusapua hyväkseen ja että se on niiden joukossa saavuttanut luottamusta.

Viimeisenä ryhmänä ovat niiden yhdistysten, laitosten tai komiteain asiamiehet, jotka ovat sihteerin neuvoa kysyneet ja joitten suhteen neuvonta suureksi osaksi on ollut suoranaista sosialista valistustyötä. Tästä onkin jo aikaisemmin tässä kertomuksessa huomautettu.

Asiallisesti ovat tiedustelut viime neljän vuoden aikana jakautuneet seuraavasti:

Asia, jota tiedustelu koskee.	Käyntien luku.			
	1906.	1907.	1908.	1909.
Yhdistyksiä, apukassoja, työsääntöjä y. m. s.	12	14	37	55
Tapaturmain vahingonkorvausta	22	43	52	99
Työstä irtisanomista	16	2	13	30
Siirto	50	59	102	184

Asia, jota tiedustelu koskee.	Käyntien luku.			
	1906.	1907.	1908.	1909.
Siirto	50	59	102	184
Työpalkkaa	13	16	75	132
Alaikäisen työtä	1	—	1	4
Lakkoa, työnsulkua	2	—	—	50
Palkollisasioita	5	6	21	37
Muita työsuhteita	4	8	16	9
Vuokraa ja häätöä	21	37	62	133
Velkomisasioita	10	34	52	127
Erinäisiä siviilioikeudellisia asioita	47	141	207	294
Ulosmittausta	2	9	10	34
Rikosoikeudellisia asioita	10	54	111	142
Prosessioikeudellisia asioita	—	—	—	27
Taksoitusasioita	5	5	7	25
Vaivaishoitoa	1	8	5	9
Elinkeino-oikeutta	—	—	3	10
Sosialista valistusta	—	—	8	12
Erinäisiä kyselyjä, valituksia y. m.	5	21	33	56
Yhteensä	176	398	713	1,285

Varsinaisia työväenasioita eli kahdeksaa ensimäistä ryhmää kohti oli:

1907: 89 käyntiä eli 22.4 %
1908: 215 „ „ 30.2 „
1909: 416 „ „ 32.4 „

Näiden asiain luku on siis sekä yleensä että suhteellisesti yhä lisääntymässä. Huomautettiin jo edellä, mitenkä metallityöalalla kevättalvella vallitseva työnsulku lisäsi käyntien lukua. Näissä asioissa tapahtuneet käynnit koskivat enimmäkseen työläisten merkitsemistä työnantajain keskuudessaan levittämään sulkulaisten luetteloon, n. k. „mustaan listaan", johon joutuneet eivät saaneet työtä mistään. Useissa tapauksissa osottautui merkintä erehdyksestä tapahtuneeksi tai henkilöön nähden erehdyttäväksi, jolloin korjaus aikaansaatiin, jopa korvauksen suoritustakin vahingonkärsineelle. Toisissa tapauksissa merkintä aiheutti korvauskanteen nostamisen kaupungin raastuvanoikeudessa, joka kuitenkin kumosi kanteet. Asian jouduttua oikeusriidan esineeksi, on sihteeri näissä, kuten muissa tapauksissa, osottanut asianomaisen luotaan jonkun asianajajan puoleen.

Verrattain suuri luku tiedusteluja on vuonna 1909 koskenut retteläitä ja huijauksia hautausapurenkaissa. Näihin ikäviin ilmiöihin pantiin myös huomiota sanomalehdistössä, ja tämä seikka sekä lopulta personallinen huomautus sihteerin puolelta työväenasiain esittelijälle K. Senaatin kauppa- ja teollisuustoimituskunnassa aiheutti virallisen tutkimuksen toimeenpanemista työväenapukassoista ja niiden toiminnasta.

Niinkuin jo edellisessä vuosikertomuksessa huomautettiin, on sihteerin olojen kehityksen pakosta täytynyt oikeusneuvontaan lisätä varsinainen oikeusapu, eikä ole voinut sitä kieltää niiltäkään, jotka kysyvät neuvoa muista kuin n. k. työväenasioista. Toiminta on täten johtanut sekä kirjeenvaihtoon että 62 asiakirjan, kuten haasteanomusten, hakemusten y. m. laatimiseen. Erikseen mainittakoot ne kirjalliset neuvot ja tiedonannot yleissosialisissa asioissa, joita muilta paikkakunnilta on pyydetty sosialista toimintaa varten. Tosin kaupunginvaltuusto vuonna 1907 hylkäsi silloin tehdyn ehdotuksen lautakunnan sihteerintoimen laajentamisesta sosialiseksi toimistoksi, mutta kun siitä huolimatta saapuu tiedusteluja samalta alalta, on sihteeri katsonut kunnian asiaksi niihin vastata. Käsitykselleen, että hän siinä on tehnyt oikein, on sihteeri saanut tukea siitäkin, että Helsingin maistraattikin lautakunnalle lähetti vastattavaksi Bruxelles'n kunnallishallinnon kirjeen, jossa pyydettiin tietoja kunnallisista hätäaputöistä tässä kaupungissa. Vastaamalla mainittuun tiedusteluun samoinkuin erääseen „Svenska stadsförbundets centralbyrå'n" tekemään kyselyyn oli siis sihteeri tilaisuudessa täyttämään sosialisen toimiston tehtävän ulkomaihinkin nähden.

Työväen menestyslaitosten valvonta.

Ohjesäännön mukaisesti on sihteeri personallisilla tarkastuskäynneillä ja tiedusteluilla valvonut kunnan avustamain, työväenluokan hyvää tarkoittavain laitosten toimintaa. Tämä puoli sihteerin tehtäviä tulee erikoisemmin näkyviin niissä katsauksissa mainittuun yhteiskunnalliseen toimintaan, mitkä sihteerin nyttemmin on lautakunnan määräyksestä laadittava ja jotka painetaan lautakunnan julkaisusarjaan.

Huomautettakoon tässä kuitenkin erikoisesti siitä ilahuttavasta seikasta, että kuulijain luku korkeammilla työväenopetuskursseilla yhä lisääntyy, mikäli tarkoitukseen käytettävien huoneistojen tila sen sallii. Tämä vuosien kuluessa tapahtunut edistys selviää seuraavasta kuulijain lukua työväenopetuskursseilla esittävästä taulukosta.

Lukukausi.	Kuulijain luku.			Erotus kuulijain luvussa lukukautena ja vastaavana lukukautena edellisenä vuonna.
	Ruots.	Suom.	Yhteensä.	
1905. S. l.	1,026	1,981	3,007	—
1906. K. l.	934	1,799	2,733	—
„ S. l.	822	1,679	2,501	— 506
1907. K. l.	629	1,553	2,182	— 551
„ S. l.	803	1,963	2,766	+ 265
1908. K. l.	528	1,806	2,334	+ 152
„ S. l.	486	2,643	3,129	+ 363
1909. K. l.	512	2,434	2,946	+ 612
„ S. l.	n. 530	n. 2,710	n. 3,240	+ n. 111

Nämä luvut osottavat että luennot vastaavat tarvetta, jonka säännöllinen tyydyttäminen jatkuvasti edelleen on kunnan velvollisuutena.

Vaikka työväen soitannollisen sivistyksen kohottamista silmällä pitäen myönnettyjen määrärahojen käyttö ei ole lautakunnan tarkastuksen alaisena, ei voine jättää mainitsematta tätäkään työväen henkisen elämän alaa. Sekä filharmonisen seuran huokeahintaisissa kansansymfoniakonserteissa ja tavallisissa kansankonserteissa että Helsingin torviorkesterin kesäaikaan pitämissä maksuttomissa ulkoilmakonserteissa on aina ollut runsaslukuinen ja kiitollinen kuulijakunta.

XX. Kunnan työnvälitystoimisto.

Kunnan työnvälitystoimiston johtokunnan antama kertomus vuodelta 1909 [1]) oli seuraavansisältöinen:

Toimiston johtokunta ja henkilökunta.

Kunnan työnvälitystoimiston johtokuntaan kuului v. 1909 filosofian tohtori Santeri Ivalo, puheenjohtaja, toimittaja Eero Erkko, varapuheenjohtaja, sekä tehtailija K. A. Wigg, rakennusmestari Juho Ahde, muurari A. Pastell ja kirvesmies Th. Lillqvist. Varajäseniä olivat uunintekijä Aug. Malmi, rakennusmestari J. Johansson, maalari Anton Caselius ja muurari K. Saxberg.

Toimiston henkilökuntaan, jossa vuoden aikana ei mitään muutoksia tapahtunut, kuului johtaja A. H. Karvonen, apulainen naisosastolla rouva Ina Petelius ja apulainen miesosastolla H. E. Blomqvist.

Toimiston liike vuosina 1903—09.

Toimiston liike ensimäisenä seitsenvuotiskautena näkyy seuraavasta taulukosta:

Vuosi.	Miesosasto.			Naisosasto.			Yhteensä.			Työnhakijoita 100 tarj. paikkaa kohti.	100:sta tarjotusta paikasta täytetiin.
	Työnhakemuksia.	Tarjottuja paikkoja.	Täytettyjä paikkoja.	Työnhakemuksia.	Tarjottuja paikkoja.	Täytettyjä paikkoja.	Työnhakemuksia.	Tarjottuja paikkoja.	Täytettyjä paikkoja.		
1903	5,493	2,615	2,461	1,184	430	287	6,677	3,045	2,748	219	90
1904	6,399	3,630	3,232	1,676	839	602	8,075	4,469	3,834	181	86
1905	5,200	2,733	2,547	2,413	1,561	1,210	7,613	4,294	3,757	177	87
1906	6,098	3,336	3,157	2,432	1,972	1,394	8,530	5,308	4,551	161	86
1907	5,655	3,642	3,200	2,912	2,568	1,708	8,567	6,210	4,908	138	79
1908	7,747	4,258	4,065	3,441	2,538	1,930	11,188	6,796	5,995	165	88
1909	7,930	2,977	2,804	3,883	2,794	2,143	11,813	5,771	4,947	205	86

[1]) Erinäisiä tilastotaulukkoja, jotka seurasivat kertomusta, ei ole tähän otettu.

Kun vertaa toimiston liikettä eri vuosina toisiinsa, huomaa että liike naisosastolla on säännöllisesti kasvanut vuosi vuodelta. Se lähenee miesosaston liikettä ja tulee epäilemättä lähimmässä tulevaisuudessa kasvamaan sitä suuremmaksikin, kuten useimmissa muissa pohjoismaiden kunnallisissa toimistoissa on käynyt. Tämä onkin luonnollista kehityksen kulkua, sillä naispuolisen työvoiman, varsinkin palvelusväen hankinnassa on paikkakunnalla jo kauan käytetty lukuisain yksityisten konttorien välitystä. Noiden konttorien liike siirtyy vuosi vuodelta yhä enemmän kunnan toimistoon. Miespuolista työväkeä haetaan yksityisten konttorien välityksellä sangen vähän — pääasiallisesti vaan renkejä maaseudulle —, joten kunnallisen toimiston miesosaston työala on melkein uutta. Suurimmat työpaikat paikkakunnalla ovat yleisesti tunnettuja; niihin työnhakijat käyvät itse tarjoutumassa, joten toimiston välitystä tarvitaan harvoin. Pienemmät työlaitokset ja yksityisten työntekijäin tarvitsijat kaupungissa sekä lähiseudun maanviljelijät ja muut työväen tarvitsijat käyttävät toimiston välitystä vuosi vuodelta yhä kasvavassa määrässä. Miesosaston liike on kuitenkin suuremmassa määrässä kuin naisosaston riippuvainen yleisistä työmarkkinoista sekä kunnan järjestämäin hätäaputöiden laajuudesta, joten sen liikkeessä tapahtuu suurempia vaihteluja eri vuosina.

Edelliseen vuoteen verraten on naisosaston liike kasvanut: työnhakijain luku 12.8 %, tarjottujen paikkain luku 10.1 % ja välitysten määrä 11 %. Miesosastolla on edelliseen vuoteen verraten työnhakijain luku lisääntynyt 2.4 %, mutta tarjottujen paikkain luku alentunut 30.1 % ja välitysten määrä niinikään alentunut 31 %. Tämä tarjottujen paikkain ja välitysten määrän alentuminen edelliseen vuoteen verraten johtuu yksinomaan siitä, että kunnan töihin vuonna 1908 otettiin työväkeä toimiston välityksellä varsin runsaasti, joka nosti toimiston miesosaston liikkeen normaalioloja paremmaksi, jota vastoin vuonna 1909 käytettiin toimiston välitystä sangen vähän.

Toimiston liike vuonna 1909.

Toimistossa tehtiin vuoden kuluessa 11,813 työhakemusta, joista 7,930 miesosastolla ja 3,883 naisosastolla. Työnhakijoista oli 189 miestä ja 742 naista eli yhteensä 931 henkeä henkikirjoissa toisilla paikkakunnilla. Miespuolisia työnhakijoita oli runsaimmin seuraavista ammateista: aputyöläisiä 2,998; rakennusammattilaisia 1,898 (kirvesmiehiä 1,102, muurareita 443, maalareita 182, uunintekijöitä 67, asfalttityömiehiä 40, tilkitsijöitä 37 j. n. e.); kivityömiehiä 829 (kivenhakkaajia 172, porareita y. m. 535, sementtityömiehiä 111); metalliteollisuustyömiehiä 679 (viilaajia

128, pannuseppiä 118, lämmittäjiä 99, koneenhoitajia 78, seppiä 59 j. n. e.); nuorukaisia ilman erikoista ammattia 389; renkejä ja kuskeja 186; talonmiehiä 161; puutavarateollisuustyöväkeä 160 (puuseppiä 61, sahatyömiehiä 47 j. n. e.); maataloustyöväkeä 152, kauppa-alalle pyrkijöitä 132, vahtimestareita 77, vartijoita 57, merimiehiä 54 j. n. e. Naispuolisista paikanhakijoista oli enimmin: talouspalvelijoita 2,210 (yksin palvelijoita 1,669, keittäjiä 197, sisäkköjä 178, lastenhoitajia 148 j. n. e.); siivoojia ja pesijöitä 1,070, apurityöläisiä 124, maatalouspalvelijoita 122, ravintolapalvelijoita 120, kauppa-alalle pyrkijöitä 92, leipojia 81 j. n. e.

Työpaikkoja tarjottiin 2,977 miehelle ja 2,794 naiselle eli yhteensä 5,771 hengelle. Näistä tarjotuista työpaikoista oli 442 miehen- ja 711 naisenpaikkaa toisilla paikkakunnilla.

Tarjotuista paikoista täytettiin 4,947 eli 86 %. Miehille tarjotuista paikoista täytettiin 2,804 eli 94 % ja naisille tarjotuista paikoista 2,143 eli 77 %. Toisille paikkakunnille välitti toimisto 318 miestä ja 388 naista eli yhteensä 706 henkeä (edellisenä vuotena 467 henkeä). Kaupungissa tarjotut paikat on toimisto voinut täyttää sangen tarkoin: miehille tarjotuista paikoista 98 % ja naisille tarjotuista 84 %. Toisilla paikkakunnilla tarjotuista paikoista jäi suhteellisesti suurempi määrä täyttämättä. Näistä täytettiin miesosastolla 72 % ja naisosastolla vain 55 %.

Toimisto on välittänyt työväkeä varsin monille työaloille. Miesosastolla on välityksiä eniten apuritöihin, nimittäin 1,784. Sitten seuraa järjestyksessä: rakennusammatit 296, kiviteollisuus 194, puutavarateollisuus (metsätyöt y. m.) 147, maataloustyöt 113, nuorukaiset (käskyläis- ja oppipojat) 95, rengit ja kuskit kaupungissa 78, metalliteollisuus 53. Loput miesosaston välityksistä ovat ravintolaliikkeisiin, kirjapaino-, vaatetus-, nahka- ja ravintoaineteollisuuteen sekä kauppa-alalle, talonmiehiksi, vahtimestareiksi j. n. e. Naisosaston liikkeestä muodostaa suurimman osan talouspalvelijain, siivoojain ja pesijäin paikkain välitykset. Edellisten välityksiä oli 921, jälkimäisiä 670. Sitten seuraa välitykset maataloustoimiin (karjanhoitopalvelijoiksi ja päivätyöläisiksi) 207, ravintolaliikkeisiin (ruokatarjoiluihin, kahviloihin ja varsinaisiin ravintoloihin) 179, vaatetusteollisuuteen 15, kauppa-alalle 9, kutomateollisuuteen 5 j. n. e.

Työsuhteet Helsingissä vuonna 1909.

Vaikka ainoastaan osa työnhakijoista ja työnantajista käyttävät toimiston välitystä, kuvaa tilasto toimiston liikkeestä kuitenkin yleispiirteissä työoloja paikkakunnalla, vieläpä taloudellista asemaa yleensä. Samassa suhteessa kuin taloudellinen tila vuodesta 1903 alkaen parani vuoteen 1907, aleni työnhakijain luku 100 tarjottua paikkaa kohti vuosittain

säännöllisesti. Vuonna 1903 oli 100 tarjottua paikkaa kohti 219 työnhakijaa; seuraavina vuosina tuo suhdeluku jatkuvasti aleni 180, 177, 161 ja 138:aan vuonna 1907, joka vuosi taloudellisessa elämässä ja työoloissa muodosti käännekohdan. Jo viimeksi mainittuna vuonna oli rahamarkkinain tila käynyt ahtaammaksi, vaikka se ei vielä ehtinyt työoloihin vaikuttaa. Kun seuraavina vuosina taloudellinen tila yhä kiristyi, tuntui se työnvälitystilastossakin. Työnhakijain luku 100 tarjottua paikkaa kohti vuonna 1908 nousi 165 ja vuonna 1909 205:teen.

Vuonna 1909 tosin rahamarkkinain tila jo helpottui, mutta se vaikutti työoloihin vasta vuoden lopulla. Alkupuolella vuotta oli työttömyys kaupungissa laajempi kuin minään edellisenä vuotena. Tähän vaikutti osaltaan myöskin vuoden alussa metalliteollisuusalalla alkanut työnsulku, jonka takia työt tällä alalla olivat miltei kokonaan pysähdyksissä kolme kuukautta. Varsinainen ammattityöväki ei tosin, yksityisiä poikkeuksia lukuunottamatta, työriidan aikana kääntynyt toimistosta työtä hakemaan, mutta tehtaiden apurityöväkeä oli lisäämässä muiden työnpuutteisten lukua. Työnhakijain luku talvikuukausina nousi korkeammaksi kuin koskaan ennen toimiston olemassaolon aikana. Tammikuussa oli niitä 1,817 (edellisenä vuotena 1,356), helmikuussa 1,050 (953), maaliskuussa 967 (816), huhtikuussa 927 (818), ja näistä oli eri kuukausina 269—252 naisia.

Yksityisten töitä miespuolisille työnhakijoille oli talvikuukausina omalla paikkakunnalla sangen vähän tarjolla. Toimisto välitti kolmena ensimäisenä kuukautena yksityisten töihin keskimäärin 100 miestä kuukaudessa, suurimmaksi osaksi tilapäisluontoisiin lyhytaikaisiin töihin. Kaupungin rakennuskonttori oli nyt, kuten edellisinäkin vuosina, järjestänyt kunnan töitä, joihin lienee kuitenkin aluksi voitu ottaa vain kunnan entistä työväkeä. Sitä paitsi oli toimiston välityksellä kivenmurskausta hätäaputyöksi saatavissa kaikille täällä kotipaikkaoikeudella asuville työnhakijoille. Metsätöitä maaseudulla oli toimiston välityksellä tarjolla, mutta näihin ei ollut halukkaita lähtijöitä ennenkuin vasta helmi- ja maaliskuulla. Nekin työnhakijat, joita perhesyyt eivät olisi estäneet lähtemästä työansiolle maaseuduille, jäivät kaupunkiin odottamaan tuloksia vuoden alussa muodostuneen „työttömäin komitean“ toimista työttömäin avustamiseksi. Toimiston välityksellä sai töitä (hätäaputyö yhteenluettuna) tammikuussa 794 henkeä (687 miestä ja 107 naista), helmikuussa 447 henkeä (323 miestä ja 124 naista), maaliskuussa 389 henkeä (248 miestä ja 141 naista), joten noin 50 % työnhakijoista sai työansiota.

„Työttömäin komitea“ anoi työttömäin nimessä kaupunginvaltuustolta ja K. Senaatilta töitä sekä suoranaista avustusta työttömille. Anomuksen johdosta myönsi kaupunginvaltuusto 5,000 markkaa „yhdistykselle hyväntekeväisyyden järjestämistä varten“ käsitöitten järjestämiseksi työnpuutteessa oleville naisille. Kaupungin rakennuskonttori järjesti uusia kadunaukaisutöitä, joihin työväkeä siirrettiin kivenmurskaustöistä ja muutamia kymmeniä kivityömiehiä otettiin myöskin toimiston välityksellä. K. Senaatti myönsi mainitun anomuksen johdosta 200 vapaalippua rautateillä ja 3,000 markkaa kaupungin poliisilaitoksen ja kunnan työnvälitystoimiston käytettäväksi työttömäin lähettämiseen kotiseuduilleen ja työansiolle toisille paikkakunnille. Työnvälitystoimisto, joka mainitusta apurahasta nosti 1,000 markkaa, saattoi täällä asuvain työnhakijain lähettämiseen työansiolle muille seuduille käyttää talvi- ja kevätkuukausina vain 520 markkaa ja 144 vapaalippua. Seuraavana syksynä käytettiin niistä 170 markkaa ja 24 vapaalippua eli yhteensä koko vuotena siis 690 markkaa ja 168 rautatielippua. Loput käytettiin seuraavan vuoden alussa.

Naispuolisista työnhakijoista oli palvelijattarille paikkoja riittävästi tarjolla, ellei kaupungissa niin muilla paikkakunnilla. Työnpuutteesta kärsi vain työttöminä olevain miesten vaimot ja sellaiset yksinäiset naiset, joilla oli lapsia elätettävänä, sekä vanhemmat naiset, jotka eivät palvelukseen sovellu. Näitä ei kuitenkaan toimistoon suurempaa lukumäärää ilmoittautunut; keskimäärin oli niitä toimiston kirjoissa 60—80 eri kuukausina.

Työnpuutetta oli kaupungissa vielä toukokuun loppupuolellakin, vaikka se tietenkin kuukausi kuukaudelta oli vähentynyt. Kevätkesällä oli rakennustöitä käynnissä vielä sangen vähässä määrin, mutta syyskesällä toiminta vilkastui, niin että töitä oli suhteellisesti runsaasti saatavissa, joten työnpuute ei syksyllä käynyt niin laajaksi kuin edellisenä syksynä ja talvena. Miespuolisia työnhakijoita oli vähemmin kuin edellisenä syksynä: lokakuussa 577 (edellisenä vuonna 782), marraskuussa 801 (980) ja joulukuussa 476 (846). Töitä sai toimiston välityksellä keskimäärin 200 miestä kuukaudessa mainittuna aikana. Kunnan hätäaputyöhön, johon edellisenä syksynä oli lähetetty lokakuussa 315, marraskuussa 492 ja joulukuussa 444 miestä, ei otettu muita kuin muihin töihin kykenemättömiä vanhuksia, joita toimisto välitti sanottuna aikana vain 17 [1]). Tästä huolimatta ei työnpuute kaupungissa käynyt vallan laajaksi, vaikka sitä kyllä oli olemassa varsinkin marras- ja joulukuussa. Tähän tosin

[1]) Tästä johtui tarjottujen paikkain ja välitysten määrän verrattain suuri aleneminen miesosastolla tänä vuotena.

vaikutti sekin seikka, että työnpuute edellisenä vuotena oli tiettävästi pakottanut työväkeä siirtymään toisille paikkakunnille.

Kun välitykset hätäaputyöksi tarjottuun kivenmurskaukseen, johon työntekijät turvautuvat vasta kun muuta työtä ei ole saatavissa, hyvin kuvaavat työoloja paikkakunnalla, esitettäköön tässä niistä tietoja myöskin viimeisiltä edellisiltä vuosilta. Tähän työhön lähetettiin miehiä:

	1906.	1907.	1908.	1909.
Tammikuussa	157	22	79	577
Helmikuussa	279	37	71	198
Maaliskuussa	135	23	79	105
Huhtikuussa	56	23	56	29
Toukokuussa	—	4	2	—
Kesäkuussa	—	—	3	—
Heinäkuussa	—	—	2	—
Elokuussa	—	—	1	—
Syyskuussa	5	—	9	—
Lokakuussa	13	—	315	—
Marraskuussa	125	57	492	12
Joulukuussa	127	65	444	5
Yhteensä	897	231	1,553	926

Mainittavampaa työntekijäin puutetta ei ollut muista kuin ruotsinkielisistä palvelijattarista ja maatalouspalvelijoista, joista oli puute melkein ympäri vuoden, sekä kesäkuukausina naispuolisista leipojista, peltisepistä ja kankureista. Viimeksi mainittuja toimisto hankki Tampereen toimiston välityksellä.

Kunnallinen työnvälitys Suomessa vuonna 1909.

Kunnallisten työnvälitystoimistojen liikkeestä esitetään seuraavat tiedot:

	Työnhakemuksia.		Tarjottuja paikkoja.		Täytettyjä paikkoja.	
	1908.	1909.	1908.	1909.	1908	1909.
Helsingissä	11,188	11,813	6,796	5,771	5,995	4,947
Turussa	2,413	2,898	480	569	427	531
Tampereella	2,155	3,005	1,104	1,689	1,010	1,418
Vaasassa	1,040	1,553	944	890	541	767
Viipurissa	2,648	3,172	1,215	1,320	672	803
Oulussa [1])	476	778	448	409	231	280
Yhteensä	19,920	23,219	10,987	10,648	8,876	8,746

[1]) Oulun toimisto on toimessa marraskuun alusta huhtikuun loppuun, joten tiedot koskevat tammi—huhtik. ja marras—jouluk.

Asiarekisteri.

Siv.

Ajokoulua varten anottu tontti 15
„ „ vuokrattu alue 23, 244
Ajotie Sörnäsin niemekkeelle, lupa sen rakentamiseen 30
Alamaiset, ulkomaiden, katso Ulkomaalaiset.
Alempain käsiammattilaiskoulujen johtokunnan jäsenen vaali 146
Alempi käsiammattilaiskoulu Kalliossa, esitys toisen huoneiston hankkimisesta sille . 44
Alue mallasjuomain anniskelua varten 141
„ viinien y. m. vähittäismyyntiä varten 141
„ väkiviinajuomain anniskelua varten 141
„ „ vähittäismyyntiä varten 141
Amanuenssi, Marian sairaalan, hänelle myönnetty palkankorotus 75
Ammattikoulut, katso Alemmat käsiammattilaiskoulut, Tyttöjen ammattikoulu ja Valmistava poikain ammattikoulu.
Ampumaradan laittamiseen myönnetty lupa 164
Anniskelu, mallasjuomain, sen järjestäminen 139
„ väkiviinajuomain, sen järjestäminen 139
„ „ „ yksinoikeuden myöntäminen 142
Anniskeluoikeuksia, mallasjuomain 139
„ väkiviinajuomain 139
Anniskeluyhtiö, katso Helsingin anniskeluosakeyhtiö.
Aparaatin hankkiminen kalkin sekotusta varten raakaveteen 50
Apuharvennus kaupungin metsissä 237
Apukoulu, heikkojen lasten, katso Heikkojen lasten apukoulu.
Apulainen, lainopillisesti sivistynyt, sellaisen palkkaaminen kaupunginvoudinkonttoriin 103
„ Marian sairaalan toimitsijan, hänelle myönnetty palkankorotus 106
„ rahatoimikamarin kanslistin, sellaisen palkkaaminen 166
„ sellaisen palkkaaminen maistraatin arkistoon 71, 103
„ vesijohtolaitoksen kemistin, sellaisen palkkaaminen 109
Apulaislääkäri, katso Assistentti.
Apulaisvaakamestarinvirka, liikennekonttorin, sen jälleentäyttäminen 122
Apuraha lapsenpäästölaitokselle 97
„ osuuskunnalle Skärgårdsfiskarenas andelslag 97
Apurahoja erinäisille henkilöille 95, 96, 97
„ kunnollisen palvelusväen palkitsemisrahastosta 94
Apurahat, katso myös Eläke, Helsingin anniskeluosakeyhtiö ja Matka-apuraha.
Arbetets vänner-yhdistykselle, Sörnäsin, anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 90
„ „ -yhdistyksen emäyhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 90
„ „ „ läntiselle haaraosastolle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 81

Arkistoapulaisen palkkaaminen maistraatin arkistoon 71, 103
Arkkitehtiapulaisia, ylimääräisiä, varten rakennuskonttorille myönnetty määräraha 72, 104
Arvaamattomain tarpeiden määräraha, rahatoimikamarin, sen ylitys 72
Arvonta, obligatsionien 166
Asemakaava, katso Kaupunginasemakaava.
Asemakartta, Helsingin kaupungin, sen ottaminen Suomen kartastoon 98
Asetus, poliisilaitosta koskeva, ehdotus sellaiseksi 125
Asetusehdotus, mooseksenuskolaisia koskeva 136
Asfaltoiminen, korttelin n:o 180 halki kulkevan kujan 165
Assistentin palkkaamista varten Marian sairaalaan myönnetty määräraha 106
Asuinrakennus kaupunginpuutarhurille, sen valmistaminen 39, 243
Asunnonvuokrasta voimassa olevain lainsäännösten uudistaminen 135, 358, 361
Asunnonvälitystoimisto, kunnallinen 360
Asuntotonttien myyntiin nähden muutetut maksuehdot 16
Avustetut vaivaishoidon kautta, niiden lukumäärä 181
Avustusta koteihinsa vaivaishoidolta saaneet henkilöt 183
„ työttömille 96

Baggbölen huvilayhdyskunta, katso Pakinkylä.
Becker, Werner, varatuomari, esitetty rahatoimikamarin notaariksi 121
Bengtsårin kasvatuslaitoksen ja maatilan korjaus- ja uutisrakennustöitä varten myönnetty määräraha 47
Bergman, G. K., filosofian maisteri, valittu vesijohtokonttorin kemistiksi 122, 266
Biljardin asettamiseen myönnetty lupa 138
Björkholm, A. J., kauppahallin vahtimestari, hänelle myönnetty apuraha 95
Björkstén, Max, lääketieteen tohtori, valittu Marian sairaalan kulkutautiosaston ylilääkäriksi 122
Blomqvist, Otto A., sähköteknikko, hänen sähkövirrankuluttajainsa luovuttaminen sähkölaitokselle 84
Borgströmin lahjoitusrahaston toimittaminen kaupunginkassaan 28
Budjetti, katso Meno- ja tulosääntö.
Budjettivaliokunta, pysyvä, ehdotus sellaisen asettamisesta 100
„ sen jäsenten vaali 101
Böhlen tila, kaatopaikan laittaminen sinne 65
„ „ lupa riihirakennuksen teettämiseen sinne 163
„ „ lääkärinhoidon hankkiminen sen asukkaille 77, 107
„ „ sen järjestysmies 165
„ „ „ yhdistäminen kaupunkiin 8
„ „ katso myös Fredriksperi.

Creutlein, Hildi von, tarkastaja, hänelle myönnetty palkkionlisäys 78
Cronstedt, Carl, pankinjohtaja, hänelle myönnetty tilinpäästö 70

Desinfioimisuuni, Marian sairaalan vanha, sen korjaus 106

Eduskuntavaalien kustannusten suorittaminen 72
Elinkeino-oikeuksien anomukset 137
Eläinsuojeluskonttoria varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Eläintarha, kaupunginpuutarhurille sinne rakennettu asunto 39, 243
„ lokaveden puhdistusasemain laittaminen sinne 60, 111
„ lupa sen käyttämiseen kansanjuhlia y. m. varten 162
„ „ sähköjohdon laittamiseen sen halki 31, 243
„ makin teettäminen sinne 52

Eläintarha, sen urheilukentän töiden loppuun saattaminen 63, 243, 251, 253
Eläkkeet ja apurahat, myönnetyt ja evätyt 94, 95, 96, 97
„ „ „ 1910 vuoden menosääntöön otetut 111
„ „ „ katso myös Matkastipendi.
Elätteelle annetut mielisairaat 195
„ vaivaishoidon toimesta annetut henkilöt 181
Esitelmäin pitäminen kirkoissa työväenopetuksessa 134
Esplanadi, Kappeli-, sen viereisen jalkakäytävän laajentaminen 65, 244
Esplanadit, kielletty ilmoitusten julkipano niihin 164, 243
Estlander, Georg, rahatoimikamarin sihteeri, hänelle myönnetty matka-apuraha . . . 169
Eteläisen Uunisaaren vuokraoikeuden pitennys 26
Etsivän osaston vankilaan hankittavat ilmanvaihtolaitteet 41

Fabianinkadun uudestijärjestely 5
Filharmonisen seuran orkesteria varten myönnetty määräraha 83, 84
Finanssivaliokunta, pysyvä, ehdotus sellaisen asettamisesta 100
Folkteatern-yhtiölle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 84
Forsbyn talon maalla olevan alueen vuokran poistamista koskeva anomus 99
Fredriksperin huvilayhdyskunta, kanavoimistöitä siellä 65
„ „ katkaisevan lokaviemärin rakentaminen sieltä Humallahteen 61
„ „ katso myös Böhlen tila.
Freskomaalaus kansankirjaston lukusaliin 217

Greijuksen maa- ja huvilapalstain vuokralle antaminen 18
„ sairaalan luovuttaminen mielenvikaisten naisten hoitolaksi 37, 195
Gripenberg, Mauritz, rakennustentarkastaja, hänen matkastipendianomuksensa 97
„ „ „ „ palkkansa korottaminen 72
Grönvikin lahjoitus, anomus sen saamisesta 89
Gumtähden säterin alueen vuokraoikeuden pitennys 25
„ „ rakennusten vuokraaminen 162
Göteporin kaupunginvaltuuston kanssa sovittu kunnallisten julkaisujen vaihto . . . 135

Haapaniemen istutuksen tasoitus 251, 252
Haarasairaala, mielenvikaisten hoitolaitoksen, sen perustaminen Greijuksen sairaalaan 37, 108, 195
Haartman, J. von, kunnallisneuvosmies, hänelle myönnetty palkkionkorotus . . . 70, 103
Hakaniemen torin asemakaavanmuutos 2
Hakasalmen puiston käyttäminen 162
Halkominen, tonttien 119
Halkopiha, Sörnäsin, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Hallintolautakunta, kunnan työväenasuntojen, sen johtosääntö 125
„ „ „ „ jäsenten ja varajäsenten vaali . . . 144
Hallitus kaupungin rakennustöitä varten 53
Hammasklinikka kansakoulunoppilaille, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 93
Hautapatsas kaatuneiden suojeluskaartilaisten haudalle 244
Hautausmaa-komitea, Helsingin ruotsalais-suomalaisten seurakuntien 28
Hautausmaan, uuden, vieressä olevan rantakaistaleen käyttöoikeus 28
Heikkojen lasten apukoulu, sen oppilaiden ravitseminen 82
„ „ „ ulkohuoneen teettäminen sille 81
Heinävaraston myynti 170
Hellgren, J. M., rankkurinleski, hänelle myönnetty apuraha 96

Helsingin anniskeluosakeyhtiö, määräraha sille Seurasaaren ja Korkeasaaren laitteiden kunnossapitoa varten 64, 89, 92
„ anniskeluosakeyhtiön johtokunnalle myönnetty tilinpäästö 70
„ „ johtokunnan jäsenten vaali 145
„ „ tilintarkastajan vaali 143
„ „ voittovarat, niiden jakamista varten asetettu valiokunta 143
„ „ „ vuodelta 1908 . . . . . 48, 70, 89, 94
„ „ „ „ 1909 . . . . . 48, 64, 80, 81, 82, 84
„ „ väkiviinajuomain vähittäismyynnin ja anniskelun yksinoikeuden pitentäminen 139
„ kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 90, 91
„ kansanopistoseuralle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
„ kristillisen työväenyhdistyksen anomus avustuksesta työttömille 96
„ kuuromykkäyhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
„ käsityökoululle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . 92
„ nuorten miesten kristillinen yhdistys, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
„ „ „ „ „ tontin myynti sille 13
„ palvelijataryhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
„ pitäjä, kaupungin verotus siellä 166
„ „ sen huvilayhdyskuntia varten laadittavat järjestyssäännöt 136
„ ruotsalaiselle kansanopistolle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
„ sähkövalaistus-osakeyhtiön ja kaupungin välinen oikeudenkäynti 135
„ telefoniyhdistys, sen ja kaupungin välisen sopimuksen irtisanominen . . . 171
„ „ „ velvollisuus antaa piirroksia puhelinkaapelirumpujen asemasta 32
„ „ sille myönnetty lupa puhelinkaapelikanavan suunnan muuttamiseen 32
„ teollisuuskoulu, ehdotettu tontin myynti sitä varten 12
„ „ sen johtokunnan jäsenten vaali 143, 146
„ torvisoittokunnalle myönnetty määräraha 83, 84
„ työväenyhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
„ uimaseura, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
„ „ uimalaitoksen luovuttaminen sille 25
„ vähittäismyyntiosakeyhtiön liikkeen loppuun selvitys 70, 89
Henkikirjoittajan konttorihuoneisto 168
„ „ sen korjaus 39
Henkilökohtaisten vaivaismaksujen lyhennys 168
Hermannin tontin vuokraoikeuden pitennys 27
„ uuden paloaseman rakentaminen 41
Hesperian puiston käyttäminen 162
„ sairaalassa hoidettavat isorokkopotilaat 76
„ tulirokkosairaalan voimassapito 76
Hierojan palkkaaminen Marian sairaalan sisätautien osastoon 106
Hietaniemen vuokra-alueen ja vanhan hautausmaan välisen rantakaistaleen käyttöoikeus 28
Hinta, sähkövirran 86
„ valokaasun 84

Hirn, Ilma, opettajatar, hänelle myönnetty matka-apuraha 97
Hirsien harsinta Greijuksen metsässä 239
Hoitajattaret, Marian sairaalan, heille myönnetty palkankorotus 75
„ „ „ niiden lisääminen 106
Hoitajia varten työ- ja vaivaistalon mielisairaalaan myönnetty määräraha 108
Hoitola mielenvikaisia naisia varten Greijuksen sairaalaan 37, 108, 195
Holhouslautakunnan jäsenten vaali 145
„ vuosikertomus 354
Houruinhoito, katso Mielisairaat.
Humaliston alueen vuokraaminen 23
„ „ vuokraoikeuden pitennys 26
„ tuberkulootissairaalan voimassapito 76
Humallahden tai Taivallahden ja Töölön lahden välinen kanava 61
Humallahteen Fredriksperistä rakennettava katkaiseva lokaviemäri 61
Huoneenvuokrasta voimassa olevain lainsäännösten uudistaminen 135, 358, 361
Huoneistot, kaupungin rakennuksista yksityisille luovutetut, niiden kunnossapito 65, 244
Huonekaluja rakennustentarkastajan virkahuoneistoon 73
„ varten kansakouluihin myönnetty lisämääräraha 81
Huutokaupalla luovutetut puodit kauppahalleissa 161
„ „ uimahuoneet 162
„ „ virvokejuomavaunujen ja myyntikojujen paikat 160
Huutokaupan harjoittaminen, lausunto sitä tarkoittavasta anomuksesta 138
Huutokaupatta anottu tontin lunastus 16
„ „ „ myynti 15
Huvila-alue n:o 43 Malmi, kulkutautisairaalan rakentaminen sinne 42
Huvilapalstat, Greijuksen, niiden vuokralle antaminen 18
„ Meilansin, niiden vuokraoikeuksien pitennys 25, 27
„ Merholman, niiden vuokralle antaminen 20
„ Sinivuorenmaan, niiden vuokralle antaminen 21
Huvilatontit, Eläintarhan, kiinnityksen poistaminen niiden pakkoluovutetuista osista 99
Huvilatontteja varten XIII, XIV ja XV kaupunginosassa vahvistettu rakennusjärjestys 115
Huvilayhdyskuntia varten Helsingin pitäjässä laadittavat järjestyssäännöt 136
Högsandin parantola, kansakoulunoppilaiden sinne sijoittamista varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
„ „ sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91

Idström, G. kaupungininsinööri, hänelle myönnetty matka-apuraha 169
Ilmanvaihtolaitteiden hankkiminen etsivän poliisin vankilaan 41
Ilmoitusten kielletty julkipano esplanadeihin 164, 243
Iltakursseja varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Iltapäivälastentarha, katso Kansanlastentarha.
Irtaimiston, kaupungin, katsastusmiehet 67
Isorokkopotilaiden hoito Hesperian sairaalassa 76
Istuttaminen, Koulutorin 252
Istutuksia varten myönnetty lisämääräraha 63
„ „ 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 63, 111
Istutusten hoito 248
„ kunnossapitoa varten korotettu valtion apumaksu 245
„ yksinkertaistuttaminen 63, 242
Isännöitsijä, Åggelbyn kartanon 165
Itäinen viertotie, kanavahaudan kaivamiseen sen poikki myönnetty lupa 163

Jalkakäytävä, Pohjois Esplanadikadun, sen laajentaminen 65, 244

Jantunen, P., kaupunginvaltuuston notaari, hänelle myönnetty palkankorotus . . 72, 104
Jerman, Edvard, tarkastusmies, hänelle myönnetty palkankorotus 77
Johansson, G. A., ent. kaupunginpalvelija, hänen eläkehakemuksensa 96
„ Karl, työmies, hänelle myönnetty apuraha 95
Johtaja, työ- ja vaivaistalon, hänelle myönnetty palkkionlisäys 78, 107
Johtajanvirka, vesijohtolaitoksen laboratoorin, sen täyttäminen 122, 266
Johtajat, kansankirjaston haaraosastojen, heille myönnetty palkankorotus 109
„ kasvatuslaitosten, heille myönnetty palkankorotus 83
Johtokunta, alempien käsiammattilaiskoulujen, sen jäsenten vaali 146
„ Helsingin anniskeluosakeyhtiön, katso Helsingin anniskeluosakeyhtiö.
„ kansakoulujen-, katso Kansakoulujenjohtokunta.
„ kunnan työnvälitystoimiston, sen puheenjohtajan, jäsenten ja varajäsenten vaali 145
„ Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin, sen jäsenten vaali 147
„ „ „ „ „ „ sille myönnetty tilinpäästö . . . 70
„ teollisuuskoulun, sen jäsenten vaali 143, 146
„ tyttöjen ammattikoulun, sen jäsenten ja varajäsenten vaali 146
„ ukkokoti-yhdistyksen, sen jäsenen vaali 145
„ valmistavan poikain ammattikoulun, sen jäsenen ja varajäsenten vaali . . 146
Johtosääntö, kaupunginasemakaava-toimikunnan 125
„ kaupunginvaltuuston kanslian virkamiesten 122
„ kunnan työväenasuntojen hallintolautakunnan 125
„ puutarhalautakunnan 124, 245
„ toisen kaupunginlääkärin, ehdotus sellaiseksi 128
„ vaivaishoitohallituksen kassanhoitajan 130, 180
„ „ sihteerin 130, 180
Juhlajulkaisu, sähkölaitosta koskeva 86
Julkaisujen vaihto Göteporin kaupunginvaltuuston kanssa 135
Julkipano, kielletty ilmoitusten, esplanadeihin 164, 243
Julkisivupiirustukset XIII, XIV ja XV kaupunginosan erinäisten tonttien rakennuksia varten 117, 125
Juovutusjuomat, katso Viinit ja muut miedommat juovutusjuomat.
Juslin, Olga, tohtorinleski, hänelle myönnetty eläke 94
Juutalaiset, katso Mooseksenuskolaiset.
Järjestysmies, Böhlen tilan 165
Järjestyssääntöehdotus Helsingin pitäjän huvilayhdyskuntia varten 136
Jään ottoon myönnetty lupa 164

Kaalisaari, K. G., ent. työmies, hänelle myönnetty apuraha 96
Kaapelikanavan suunnan muutos 32
Kaapelirumpujen laskeminen katuihin 32
Kaasu- ja sähkölaitosten hallituksen ohjesääntö 131
„ „ „ „ palkkaussääntö 86
„ „ „ „ puheenjohtajan, jäsenten y. m. vaali 147
Kaasujohdon teettäminen Itäiseltä viertotieltä Diakonissalaitoksen taloon 55
Kaasulaitoksen johtoverkon laajennus 314
„ kehäjohto 110, 113
„ meno- ja tulosääntö vuodeksi 1910 114
„ pääputkiverkon laajentaminen 56, 114
„ rakennuskustannusten korko 112
„ taloudelliset tulokset 308, 320
„ teknilliset „ 313

Kaasulaitoksen toimitusjohtajan palkkaussääntö 86
„ uutisrakennukset 308
„ vuosikertomus 304
Kaasulaitos, katso myös Teknilliset laitokset ja Valaistuslaitokset.
Kaasun hinta 84, 319
Kaasunkulutus 311
Kaasuntuotanto vuosina 1900—09 304
Kaasuntutkimuksen tarkastusaseman muutto 38
Kaasunvalmistus 309
„ sen sivutuotteet 310
Kaasutehtaan, uuden, rakentaminen 110, 113
Kaasuvalaistus 312, 319
Kaatopaikan laittaminen Böhlen tilalle 65
Kadunjärjestely- ja tasoitustöiden teettäminen lainavaroilla 56
Kaduntasoitustöitä työnpuutteen lieventämiseksi 57
Kadut, sähköjohtojen poistaminen niiltä 135
Kaisaniemi, liikennetie sen halki 5
„ sen ravintolan vuokralle antaminen 22
„ „ urheilukentän käyttäminen 162
„ „ vierellä olevan lokaviemärin muuttaminen 61
Kaivokadun uudestijärjestely 2
Kaivopuiston keilaradan vuokraaminen 162
„ käyttäminen lastenjuhlaa varten 162
Kalahuutokauppahalli Rantatorin kauppahallissa, sen käyttöoikeus 97, 161
Kalan, astioidun, vientimaksu 100
Kalastusoikeus Vantaanjoessa, hakemus sen vuokraamisesta 163
Kanava, Töölön lahden ja Taival- tai Humallahden välille 60
Kanavahaudan kaivaminen Itäisen viertotien poikki 163
Kanavain, poikittais-, teettämistä varten myönnetty määräraha 65
Kanavat ja viemärit, 1910 vuoden menosääntöön niitä varten otetut määrärahat . . . 111
„ katso myös Laskujohto, Lokaviemäri ja Viemärijohto.
Kanavoimistyöt, rakennuskonttorin toimittamat 228
Kansakouluhammasklinikkaa varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 93
Kansakouluhuoneistojen kunnossapitoa varten myönnetty lisämääräraha 46
Kansakoulujen erinäiset uudistukset 143
„ huonekalujen osto 81
„ korotettu valtioapu 82
„ määrärahain lisäys 81
„ „ ylitys 81
„ opettaja- ja opettajataryhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 90, 91
„ tarkastajat, kaupunkien, heidän kokouksensa 81
Kansakoulujenjohtokunta oikeutettu myöntämään virkavapautta kansakouluntarkastajalle 121
„ sen jäsenten vaali 144
„ sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Kansakoululapset, maksuton uimaopetus heille 25
„ niiden kesäsiirtoloita varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 90
„ paikkoja varten heille Högsandin parantolassa anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
„ tuberkelitautiset, heidän kesäkotiaan varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91

Kansakoululapset, veistokurssien toimeenpanemiseksi heitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Kansakoulunopettajat, heidän anomuksensa palkanparannuksesta 81
„ „ palkankorotuksensa laskeminen 80
„ „ palkankorotustaan varten myönnetty määräraha 80
„ ruotsinkielisten kansakoulujen, heille kaunolukukursseja varten myönnetty määräraha 82
„ suomenkielisten kansakoulujen, heille laulu- ja lausuntokursseja varten myönnetty määräraha 82
Kansakouluntarkastaja, kansakoulujenjohtokunnan oikeus myöntää hänelle virkavapautta 121
Kansakoulupihat, vesiputkien laittaminen niihin 46
Kansakoulupiirien kouluneuvostojen jäsenten vaali 144
Kansakoulutalo, Annankadun, sen korjaukset 46
„ „ sen muutos- ja uutisrakennustyöt 46
„ Eläintarhan huvilan n:o 7, ulkohuoneen teettäminen sinne 81
„ Kalliossa, sen huoneistojen muutos 47
„ „ „ leikkikentän tasoittaminen 46, 110
„ „ „ valmistuminen 65, 110
„ Nikolainkadun, sen ruokailusali ja odotushuone 45
„ Ratakadun, sen rakennustoimikunnan jäsenten palkkio 45
„ „ „ rakentaminen 45, 65, 110
„ Tehtaankadun, sen luokkahuoneiden sisustaminen 236
„ „ „ maalaustyöt 46, 110
„ Toukolan, sen rakennuttamiseen myönnetty lisämääräraha . . . 46, 110
„ „ „ ulkohuoneiden ja aitauksen teettäminen 46, 110
„ „ sähkövalaistuksen laittaminen siihen 46
Kansalaisoikeuden, Suomen, anomukset 137
Kansalaisuudesta, Suomen, vapautus 137
Kansallisteatteri, katso Suomen kansallisteatteri.
Kansanjuhlien y. m. pitäminen puistoissa 162
Kansankirjasto ja lukusali, sen hallituksen jäsenen ja varajäsenen vaali 146
„ „ „ „ vuosikertomus 216
„ „ „ sille myönnetty lisämääräraha 83
Kansankirjaston haaraosastojen johtajat, heille myönnetty palkankorotus 109
„ lainausliike 218
„ luettelojen painatus ja nidottaminen 109
„ lukusalin freskomaalaus 217
Kansankirjastotalo Kalliossa, anomus huoneistojen laittamisesta sinne raittiusseuroille 38
„ „ sen rakentaminen 47, 65
„ Rikhardinkadun, kassakaapin osto sinne 83
„ „ sen korjaukset 47, 235
Kansanlastentarhoja varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 89, 90
Kansanopisto, Helsingin ruotsalainen, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Kansanopistoseura, Helsingin, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Kanslia, kaupunginvaltuuston, sen virkamiehille vahvistetut johtosäännöt 122
Kansliaosasto, vaivaishoitohallituksen, sen perustaminen Kallioon 77, 107, 179
Kanslistinapulaisen ottaminen rahatoimikamariin 166
Kappeliesplanadin viereisen jalkakäytävän laajentaminen 65, 244
Kappelin rakentaminen Uspenskin tuomiokirkon vierelle 15
Karkausyrityksiä kasvatuslaitoksista 208
Karlsson, A. V., vahtimestari, hänelle myönnetty palkanparannus 79

Karlsson, Alfred, työnjohtaja, hänelle myönnetty apuraha 95
Kartasto, Suomen, Helsingin kaupungin asemakaavan laatiminen sitä varten 98
Kasarmi, Uudenmaan pataljoonan, sen rantakaistaleen käyttö 3
Kassakaapin osto Rikhardinkadun kansankirjastotaloon 83
Kassanhoitaja, vaivaishoitohallituksen, hänelle vahvistettu johtosääntö 130, 180
Kassantarkastusmiehet 67, 165
Kasvatuslaitosten johtajille myönnetty palkankorotus 83
„ valtioapu 82
Kasvatuslautakunnan jäsenet, vapaalippujen hankkiminen heille valtionrautateillä . . 135
„ jäsenten vaali 146
„ tarverahojen lisäys 72
„ vahtimestarin palkkionkorotus 104
„ vuosikertomus 206
Kasvisuojien rakentaminen kaupunginpuutarhaan 244
Katajanokan laiturirakennusta varten myönnetty lisämääräraha 62
Katsastusmiehet, kaupungin irtaimiston 67
„ kaupunginkassan 67, 165
Katselmukset, rahatoimikamarin toimittamat 160
Katselmusmiehiä kaupungin kiinteää omaisuutta varten 54
Katu- ja laiturivalaistusta varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat . . . 105
Katuja varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 58, 110
Katujen korjaukset, y. m., rakennuskonttorin toimittamat 226
„ kostuttaminen 165
„ suomenkieliset nimet 66
„ valaistusajan pitentäminen 134
Katujärjestely, Kaivokadun 2
„ Vilhonkadun 5
Katukäväistysten ja rikkain myynti 170
Katuosuuksien, yksityisten, puhtaanapidon ottaminen kaupungin huostaan 168
Katuvalaistuksen ajan pitentäminen 134
Katuvalaistus 312, 319
Kaunolukukursseja varten myönnetty määräraha 82
Kaupan harjoittaminen juovutusjuomilla, katso Vähittäismyynti.
„ „ myrkyllisillä aineilla 138
„ „ virvokejuomavaunuista, myyntikojuista y. m. 160
„ järjestyksen muuttaminen toreilla ja rantasilloilla 136
Kauppahalleja varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 110
Kauppahalli, Hakaniemen torin, sitä varten myönnetty määräraha 65
„ Kasarmintorin, sen korjaukset 40, 235
„ „ „ myymälöjen vuokran alennus 161
„ Rantatorin, anottu sähkövalon käytäntöön ottaminen sen myymälöissä . 161
„ „ sen kalahuutokauppahallin käyttöoikeus 97, 161
Kauppahallien myymälöiden vuokraaminen 161
Kauppakirjat, XIII, XIV ja XV kaupunginosan tonttien, niihin pantavat määräykset 117
Kauppaoppilaitoksia varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 108
Kaupungin kiinteä omaisuus, sen katselmusmiehet 54
„ „ „ siitä odotettavat tulot 1910 vuoden tulosäännön mukaan 112
„ velkoja varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 103
„ virastoja „ 1910 „ „ „ „ 103
Kaupunginarkkitehdin virkahuoneiston laajentaminen 39
Kaupunginasemakaavakartan kliseekivi, sen käyttämiseen myönnetty oikeus 170
Kaupunginasemakaavan muutos, Hakaniementoria koskeva 2
„ „ Kaivokatua koskeva 2

Kaupunginasemakaavan muutos, XV kaupunginosaa koskeva 2
„ „ korttelia n:o 139 koskeva 5
„ „ „ „ 297 „ 6
„ „ Siltavuorenrantaa „ 3
„ „ Vilhonkatua koskeva 5
Kaupunginasemakaava-toimikunnan johtosäännön muutos 125
„ jäsenen ja varajäsenen vaali 171
„ vuosikertomus 254
Kaupungininsinöörin vuosikertomus 226
Kaupunginkassan katsastusmiehet 67, 165
Kaupunginlähetykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . 90
„ 1910 vuoden menosäännössä myönnetty määräraha 79, 108
Kaupunginlääkäri, toinen, hänelle ehdotettu uusi johtosääntö 128
„ „ hänen osallisuutensa siviilivirkakunnan leski- ja orpokassaan 128
„ „ „ palkkansa korottaminen 74
„ „ „ valitsemisensa kaupunginvaltuuston toimitettava . . 129
„ „ „ virkatoimintansa järjestäminen 127
„ „ virkahuoneiston sisustaminen hänelle 74
Kaupunginosa, VI, sen huvila-alueiden rakennusjärjestyksen säännöksestä poikkeaminen 117
„ XI ja XII, niiden kaasutarpeen täyttäminen 55
„ XIII, XIV ja XV, erinäisille niiden tonteille vahvistettu rakennusjärjestys 115
„ „ „ „ „ niiden korttelien sisäpuoliset rakennusrajat . . 54, 55
„ „ „ „ „ „ rakennusten julkisivupiirustusten tarkastus 117, 125
„ „ „ „ „ „ tonttien kauppakirjoihin pantavat määräykset 117
„ XV, sen asemakaavan muutos 2
Kaupunginpuutarha, uusien kasvisuojain y. m. rakentaminen siihen 244
„ katso myös Talvipuutarha.
Kaupunginpuutarhurin asunnon valmistaminen 39, 243
„ konttorikaluston osto 72
„ vuosikertomus 248
Kaupunginvaltuusmiehet 1
Kaupunginvaltuuston kanslia, sen virkamiehille vahvistettu johtosääntö 122
„ kokoukset y. m. 2
„ notaarille myönnetty palkankorotus 72, 104
„ sihteeri 1
„ valmistusvaliokunta 1
Kaupunginvoudinkonttori, lainopillisesti sivistyneen apulaisen hankkiminen siihen . . 103
„ sen huoneiston laajentaminen 71, 103, 111
„ „ ulosottoapulaisten lisäämistä varten myönnetty määräraha 103
Kauravaraston myynti 170
Keilarata, Kaivopuiston, sen vuokraaminen 162
Kelkkaradat 251
Kemistinvirka, vesijohtokonttorin, sen täyttäminen 122
Kertomuksia niiden yhdistysten ja laitosten toiminnasta, joille on myönnetty apurahoja anniskeluosakeyhtiön voittovaroista 93
Kertomus apurahalla tehdystä opintomatkasta 41
Keskuslainakassa, Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain, sen osakkeiden tilaaminen . 99
Keskuslautakunta, Uudenmaan läänin vaalipiirin, sen jäsenten ja varajäsenen vaali . 144
Kestikievarin voimassapito 168

Kesäkodin laittamista varten tuberkelitautisille kansakoululapsille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Kesäloman myöntäminen kunnan virkamiehille 120
„ „ työläitoksen tarkastusmiehelle 79
„ „ „ vahtimestareille 79
Kesäoleskelupaikkain hankkimista varten lapsille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 90
Kesäsiirtolaa varten Helsingin nuorten miesten kristilliselle yhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Kesäsiirtoloita varten kansakoululunoppilaille anniskeluosakeyhtön voittovaroista myönnetty määräraha 91
„ „ työläisnaisille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Kesätyöskentelyn hankkimista varten lapsille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 81, 90
Keuhkotauti, katso Tuberkulosi.
Keuhkotautisten poliklinikkaa varten myönnetty lisämääräraha 76
Kielletty ilmoitusten julkipano esplanadeihin 164, 243
Kiinnityksen korottaminen, Sedmigradskyn kansanlastentarhan ja Marian turvakodin talojen 134
„ myöhemmäksi siirtäminen 99, 170
„ poistaminen 99
Kiinteistön omistamislupaa koskeva anomus 137
Kiinteä omaisuus, kaupungin, katso Kaupungin kiinteä omaisuus.
Kioskien paikkain vuokralle antaminen 24, 160
Kirjanpidon perusteet, teknillisten laitosten 86
Kirjanpitäjä, liikennekonttorin, hänelle myönnetty palkankorotus 104
Kirjanpitäjänvirka, vesijohtokonttorin, sen täyttäminen 122, 266
Kirkkojen luovuttaminen julkisten esitelmäin pitopaikoiksi työväenopetuksessa 134
Kivelä, mielisairaiden vastaanottolaitoksen laittaminen sinne 33
„ katso myös Työ- ja vaivaistalo.
Kivihiilenpurkaus Sörnäsin satamassa, sen helpottaminen 62
Kivihiilien hankkiminen kaupungin laitoksille teknillisistä laitoksista 69
Kliseekivi, kaupunginasemakaavakartan, sen käyttämiseen myönnetty lupa 170
Knuutila, Väinö, savuntarkastajan ent. apulainen, hänelle myönnetty palkkio 77
Kodin laittaminen kunnan työväenasuntoihin varattomille leskille ja lapsille 38
Koirat, vesikauhuisiksi epäillyt, niiden säilyttäminen 77
Koiraveron lyhennys 168
Kojut, myynti-, niiden paikkain vuokralle antaminen 160
Kokous, kansakouluntarkastajain 81
Kolerakulkutaudin aiheuttamat toimenpiteet 76
Kolerasairaalan voimassapito 75
Kolmivuotiskatselmukset, rahatoimikamarin toimittamat 160
Komitea alueen osottamista varten rakennusaineiden varastopaikoiksi 160
„ pohjavesitutkimus- 165
„ sulfaattiselluloosa-, lausunto sen mietinnöstä 137
Koneenkäyttäjiä varten liikennekonttorin 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 104
Konttorihuoneisto henkikirjoittajalle 168
Konttorikaluston osto kaupunginpuutarhurille 72
Korjaukset, Annankadun kansakoulutalon 46
„ Bengtsårin maatilan ja kasvatuslaitoksen 47
„ henkikirjoittajan huoneiston 39
„ kansankirjaston 47, 235

Korjaukset, Kasarmintorin kauppahallin 40, 235
„ kaupungin rakennusten 234
„ Marian sairaalan 42, 235
„ paloasemain 41, 235
„ palotornien 41, 235
„ poliisilaitoksen huoneistojen 41, 235
„ raatihuoneen 38, 235
„ seurahuoneen 234
„ tavaravajain 38, 235
„ tulli- ja pakkahuoneen 38, 234
„ Ursinin kallion uimahuoneiden 52
„ vesijohdon rakennusten y. m. 49
Korjaus, Marian sairaalan vanhan desinfioimisuunin 106
Korkeasaaren laitteiden kunnossapitoa varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 64, 89, 92
Korkovarain maksu, Viola Levinin lahjoitusrahastosta myönnetty 88
Koron korottaminen, maksamatta olevan tontin kauppahinnan 16
Korot, kaasulaitoksen rakennuskustannusten 112
„ H. O. Kreugerin testamenttirahaston, niiden käyttö 214
„ A. F. Laurellin rahaston, niiden käyttö 169
„ sähkölaitoksen rakennuskustannusten 112
„ vaivaishoidolle lahjoitettujen rahastojen, niiden käyttö 184
„ 1910 vuoden tulosäännön mukaan 112
Korvaus huonosta hoidosta 21
„ ruumiinvammasta 98, 169
Koskien myyntitarjouksen epäys 11
Kostutus, katujen 165
Koti palvelijattaria varten, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
„ tehtaalaisnaisia varten, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
„ Wilhelmina-, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . 91
Kouluhuonekalujen ostoa varten myönnetty lisämääräraha 81
Kouluneuvostot, kansakoulupiirien, niiden jäsenten vaali 144
Kouluoppilaille annettava maksuton uimaopetus 25
Koulupuutarhan järjestäminen Eläintarhaan 243, 252
Koulutorin istuttaminen 252
Kreugerin testamenttirahaston vuosikorkojen käyttö 214
Kristillinen nuorten miesten yhdistys, tontin myynti sille 13
„ työväenyhdistys, sen Helsingin osaston anomus raha-avustuksesta työttömille 96
Kudonnan opetuksen lakkauttaminen tyttöjen ammattikoulussa 80
Kuja korttelissa n:o 180, sen asfaltoiminen ja kunnossapito 165
Kulkutautisairaalan rakentaminen 42
Kulkuväylä, katso Liikennetie.
Kunnallinen asunnonvälitystoimisto 360
Kunnallishallintoa varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 104
Kunnallisia työttömyysapukassoja 362
„ työväenvaliokuntia 362
Kunnallisneuvosmiehenviran puuttuva vakanssisäästö 136
Kunnallispormestarinviran puuttuva vakanssisäästö 136
Kunnallisten julkaisujen vaihto Göteporin kaupunginvaltuuston kanssa 135
Kunnan antamat lainat hädänalaisille työntekijöille 189
„ työnvälitystoimisto, naisapulaisen palkkaaminen siihen 104

Kunnan työnvälitystoimisto, sen asettaminen vakinaiselle kannalle 121
„ „ „ johtokunnan puheenjohtajan, jäsenten ja varajäsenten vaali 145
„ „ „ vuosikertomus 369
„ työväenasunnot Hietaniemenkadun varrella, niitä varten myönnetty lisämääräraha 40
„ „ Kalliossa, niitä varten myönnetty lisämääräraha 40
„ „ „ vesi- ja viemärijohtojen laittaminen niihin . . 41, 110
„ „ kodin laittaminen niihin varattomille leskille ja lapsille . . . 38
„ „ niiden hallintolautakunnan johtosääntö 125
„ „ vuokria niistä 1910 vuoden tulosäännön mukaan 112
Kunnossapitovelvollisuus, kaupungin rakennuksista yksityisille luovutettujen huoneistojen 65, 244
Kuoletuslainan ottaminen 100, 101
Kuoletussuunnitelma uutta obligatsionilainaa varten 101
Kursseja, kaunoluku-, varten myönnetty määräraha 82
„ laulu- ja lausunto-, varten myönnetty määräraha 82
Kurtén, O. F., kirjanpitäjä, valittu vesijohtokonttorin kirjanpitäjäksi 122, 266
Kuuromykkäyhdistys, Helsingin, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Kuvaamataiteiden näyttelyrakennus, tontin luovuttaminen sitä varten 11, 12
Kylvettäjättären palkkaaminen Marian sairaalaan 106
Kyläsaari, sen käyttämiseen myönnetty lupa 162
Kymijoen koskien myyntitarjous 11
Kyrklund, K. K., apulaisvaakamestari, valittu liikennekonttorin vaakamestariksi . . . 122
Kyydinpidon antaminen hoidettavaksi 168
Käsiammattilaiskoulut, katso Alemmat käsiammattilaiskoulut.
Käsityökoulu, Helsingin, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Kätilöapua varattomille synnyttäjille 130
Käyttö, työ- ja vaivaistalon rakennusten 32
Käyttölupa, sähkölaitoksen 164
Käyttöoikeus Lapinniemeen, Lapinlahden keskuslaitoksen 28, 29
„ „ sen hankkiminen kaupungille 35
„ rahatoimikamarin myöntämä vapaampi 160
„ Rantatorin kauppahallin kalahuutokauppahallin 97
„ uuden hautausmaan viereisen rantakaistaleen 28
Köyhäin lasten työhuoneita varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Köyhäinasianajajan vuosikertomus 356

Laajentaminen, Kappeliesplanadin viereisen jalkakäytävän 65
„ rakennuspohjan, tontinrajan yli katua vasten 29
Laakso, K. V., hänelle myönnetty korvaus ruumiinvammasta 98
Laboratoori, vesijohtolaitoksen, apulaisen asettaminen sen kemistille 109
Laboratoorirakennuksen teettäminen Vanhankaupungin vesijohtolaitosta varten 49
Lahjoitus, Aug. Grönvikin, anomus sen saamisesta 89
Lahjoitusrahastot, niiden hoito vuonna 1908 69
„ katso myös Rahasto.
Laidunoikeus, myönnetty 162
Laina Fabianinkadun tontin n:o 1 ostoa varten 103
„ Makasiininrannan tavaravajan korotusta varten 103
Lainat, hädänalaisille työntekijöille annetut 189
„ kahta vuotta lyhemmälle takaisinmaksuajalle otetut 9, 62, 66, 113, 166

Lainat, kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetut . . . 34, 43, 52, 60, 65, 66, 113
„ 1910 vuoden tulosäännön mukaan 113
„ katso myös Obligatsionilaina.
Lainatoimikunta, katso Toimikunta.
Lainausliike, kansankirjaston 218
Lainavarat, kadunjärjestely- ja tasoitustöiden teettäminen niillä 56
Lainhuudatus Oikokadun taloon n:o 7 Sedmigradskyn pientenlastenkoululle ja Marian turvakodille 134, 215
Laiturirakennuksia varten Katajanokalla myönnetty lisämääräraha 62
„ „ myönnetty määräraha 65, 113
Laiturivalaistusta varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 105
Laivalaiturin rakentaminen Sörnäsin niemekkeelle 30
Lapinlahden keskuslaitoksen lunastaminen kaupungille 35
„ „ omistusoikeus Lapinniemeen 29, 35
„ pohjoisrannalla olevan rantakaistaleen käyttöoikeus 28
Lapinniemen omistusoikeus 29, 35
Lapsenpäästölaitosta varten anottu apuraha 97
Lapsensynnyttäjät, varattomat, heille annettava kätilöapu 130
Lapsia, alaikäisiä, joille holhooja on määrättävä 354
Laskujohto, sen teettäminen Itäisen viertotien poikki, siihen myönnetty lupa 163
„ „ „ kunnan Kalliossa sijaitseviin työväenasuntoihin . . 41, 110
„ „ „ Turvikin huvilasta mereen 64
„ katso myös Kanavoimistyöt ja Viemärijohto.
Lastenhoitoyhdistys, katso Yhdistys lastenhoidon edistämiseksi.
Lastenjuhla, myönnetty lupa Kaivopuiston käyttämiseen sitä varten 162
Lastenkoteja varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . . 92
Lastenkoti, työ- ja vaivaistalon, palkkionlisäys sen valvonnasta 78, 107
„ „ „ „ sen muuttaminen Oulunkylään 38, 195
Lastenkotia varten luovutettu alue 25
Lastenmajala, Töölön, valtioavun hakemus sitä varten 136
Lastentarha, katso Kansanlastentarha sekä Sedmigradskyn pientenlastenkoulu ja Marian turvakoti.
Lastenturvakoti, Valkonauha-yhdistyksen, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 89, 92, 94
Laulu- ja lausuntokursseja varten myönnetty määräraha 82
Laurellin stipendirahaston vuosikorkojen käyttö 169
Laurent, L., merikapteeni, hänelle myönnetty matka-apuraha 97
„ „ „ valittu vaakamestariksi tullikäyttelystä riippumatta tapahtuvaa tavarain punnitsemista ja luettelemista varten 171
Lausunto anotusta vapautuksesta silta- ja satamamaksujen suorittamisesta 98
„ biljardin pitämisestä 138
„ elinkeino-oikeuden hakemuksista 137
„ Helsingin pitäjän huvilayhdyskuntain järjestyssäännöistä 136
„ huutokaupantoimittajanammatin harjoittamisesta 138
„ katujen, torien y. m. suomenkielisistä nimistä 66
„ kiinteistön omistamisluvan hakemuksista 137
„ mallasjuomain anniskeluoikeuksista 139
„ „ myyntioikeuksista 139
„ „ vähittäiskaupan järjestämisestä 138
„ mooseksenuskolaisia koskevasta asetusehdotuksesta 136
„ myrkyllisten aineiden kaupan harjoittamisesta 138
„ poliisilaitoksen uudesta vuosirahasääntöehdotuksesta 74
„ rohdoskaupan harjoittamisesta 137

Lausunto sulfaattiselluloosakomitean mietinnöstä 137
„ Suomen kansalaisoikeuden hakemuksista 137
„ toreilla ja rantasilloilla käydyn kaupan järjestyksen muuttamisesta 136
„ tuulaakimaksun laskemisesta 98
„ Töölön lastenmajalan valtioavun hakemuksesta 136
„ vaivaishoitolainsäädännön uudistuksesta 137
„ vapautusta Suomen kansalaisuudesta koskevista hakemuksista 137
„ viinien y. m. myyntioikeuden siirtoluvan hakemuksista 139
„ väkiviinajuomain anniskeluoikeuksista 139
Lawntennishallia varten luovutettu alue 23
Leikkikenttä Kallion kansakoulutaloon 47
„ Punanotkoon 252
Leski- ja orpokassan perustaminen kaupunkien virka- ja palvelusmiehiä varten . . . 120
Levinin lahjoitusrahasto, sen korkovarain maksu 88
Liikemiesyhdistys, Suomen, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Liikennekonttorin kirjanpitäjän palkankorotus 104
„ koneenkäyttäjiä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 104
„ vaakamestarin- ja apulaisvaakamestarinvirkojen jälleentäyttäminen . 122
„ vuosikertomus 172
Liikennemaksujen alentaminen talvisaikaiselle viennille ja tuonnille 173
„ määrä 172
„ palautus 168
„ suorittamisesta myönnetty vapautus 168
Liikennemaksut, maasta vietävän paperin ja paperimassan vapautus niistä 173
Liikennetie, Siltavuoren- ja Pohjoisrannan välille 3
„ Vilhon- ja Unioninkadun välille 5
Lindell, Helmer, ylioppilas, hänelle myönnetty matka-apuraha 88
Lindfors, J. af, hänen rintakuvansa sijoittaminen Eläintarhaan 27, 244
Lindqvist, C. G, maistraatinvahtimestari, hänelle myönnetty apuraha 95
Lindroos, Erik, kelloseppämestari, hänen testamenttinsa 89
Lisämäärärahojen välttäminen kaupungin uutisrakennuksia varten 53
Lisätty kaupunginvaltuusto 9, 34, 39, 43, 51, 60, 100
Lokaveden puhdistusasemain laittaminen Töölön lahteen 61, 65, 111
Lokaviemäri, katso Laskujohto ja Viemärijohto.
Loma, puutarhalautakunnan oikeus sen myöntämiseen virkamiehilleen 120
„ katso myös Kesäloma ja Virkavapaus.
Luentoja varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Luentosali työväenopetusta varten Kallion kansakoulutaloon 47
Luentosalien rakennuttaminen korkeampaa työväenopetusta varten 49
Luettelo, kansankirjastoon hankittujen kirjain 217
Luettelot, kansankirjaston, niiden painatus ja nidottaminen 109
Luistinratojen laittamiseen myönnetty lupa 164
Lukusalit, kansankirjaston, niiden käyttö 221
Lunastus, evätty tontin 13, 15
„ Lapinlahden keskuslaitoksen 35
Luonnospiirustusten laatiminen 52
Luontoismajoitus 350
Luovuttaminen, alueen, muistomerkkiä varten Uspenskin tuomiokirkon vierelle . 15, 243
„ „ vuokraton, lastenkotia varten 24
„ „ „ vaakahuonetta varten 29
„ korttelin n:o 198, taidenäyttelyrakennuksen paikaksi 12
„ tontin, katso Tontti.

Luovuttaminen, uimalaitoksen vuokraton, Helsingin uimaseuralle 25
Lupa ajotien rakentamiseen 30
„ ampumaradan laittamiseen 164
„ biljardin pitämiseen 138
„ elinkeinon harjoittamiseen 137
„ huutokaupanammatin harjoittamiseen 138
„ jään ottoon 164
„ kanavahaudan kaivamiseen Itäisen viertotien poikki 163
„ kaupunginasemakaavakartan kliseekiven käyttämiseen 170
„ kiinteistön omistamiseen 137
„ laivalaiturin ja vahtituvan rakentamiseen 30
„ laskujohdon teettämiseen Itäisen viertotien poikki 163
„ luistinradan laittamiseen 164
„ myrkyllisten aineiden kaupan harjoittamiseen 137
„ pistoraiteen rakentamiseen 163, 164
„ puistojen y. m. käyttämiseen 162
„ purkauslaiturin rakentamiseen 164
„ raitiotien pysyttämiseen 164
„ rakennuspohjan laajentamiseen tontinrajan yli katua vasten 29
„ riihirakennuksen teettämiseen Böhlen tilalle 163
„ rohdoskaupan harjoittamiseen 137
„ syöttöjohdon laittamiseen Eläintarhan halki 31
„ sähkölaitoksen käyttämiseen 165
„ sähköraitiotien rakentamiseen 30
„ tontin halkomiseen 119
„ tonttien yhdistämiseen 118
„ „ yhteenrakentamiseen 7, 118, 164
„ vaakahuoneen teettämiseen 29
„ vaihderaiteen asettamiseen 163
„ vaihdesuojan sijoittamiseen 163
„ vaunuvaa'an asettamiseen 29
„ vedenalaisen puhelinkaapelin laskemiseen 163
„ vesijohtotöiden tekemiseen 171
„ virvokejuomain y. m. myyntiin 160
„ katso myös Lausunto ja Oikeus.
Lyhennys, henkilökohtaisten vaivaismaksujen 168
„ koiraveron 168
Lyhentäminen, taksoitettujen varojen, 1910 vuoden menosäännön mukaan 111
Lähtökatselmukset 19, 21, 22, 25
Lääkintölaillisten ruumiinavausten toimittaminen 128
Lääkäri, työ- ja vaivaistalon, hänen vuosikertomuksensa 194
Lääkärinapu öiseen aikaan 74, 106
Lääkärinhoito Böhlen tilan asukkaille 77, 107

Maistraatin ja raastuvanoikeuden tarverahat, lisäys niihin 71
Maistraatinarkistonapulaisen palkkaaminen 71
Maitopisara-yhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . 91
„ „ myönnetty vapautus liikennemaksujen suorittamisesta . . . 168
Majatalonpidon antaminen hoidettavaksi 168
Majoitus, luonnossa suoritettu 350
Majoituslautakunnan puheenjohtajan, jäsenen ja varajäsenten vaali 147
„ „ palkankorotus 109
„ vuosikertomus 347

Majoitusta nauttivien henkilöiden lukumäärä 348
Makasiinivuokrien määrä 172
Makin teettäminen Eläintarhaan 52
Makkien puhtaanapito, katso Yleinen makkien puhtaanapito.
Makkila, Annankadun kansakoulutalon, sen uudestirakentaminen 46
Maksuehdot, muutetut, tontin myyntiin nähden 16
Mallasjuoma-asiain valmisteluvaliokunnan vaali 143
Mallasjuomain anniskelun järjestely 139
„ anniskeluoikeuksien myöntäminen 139
„ myyntioikeuksien „ 139
„ vähittäiskaupan järjestäminen 138
Malmi, huvila-alue, kulkutautisairaalan rakentaminen sinne 43
Marian sairaala, hierojaa varten sen sisätautien osastolle myönnetty määräraha . . . 106
„ „ hoitajatarten ja siivoojatarten lisäämistä varten sen sisä- ja kulkutautien osastoilla myönnetyt määrärahat 106
„ „ kylvettäjätärtä varten sen sisätautien osastolle myönnetty määräraha 106
„ sairaalan amanuenssille myönnetty palkankorotus 75
„ „ apulaislääkäriä varten myönnetty määräraha 106
„ „ hallituksen jäsenten vaali 146
„ „ hoitajattarille ja siivoojattarille myönnetty palkankorotus 75
„ „ keittiön uudestisisustus 110
„ „ korjaustyöt 42, 235
„ „ kulkutautien osaston ylilääkärin vaali 122
„ „ laajentamista varten myönnetty määräraha 42, 65, 110
„ „ sairasmaksujen korotus 75
„ „ sääntöjen vahvistus 129
„ „ talousrakennuksen muutostyöt 42, 110
„ „ uuden vuosirahasäännön soveltaminen 107
„ „ vanhan desinfioimisuunin korjaus 106
„ turvakoti, katso Sedmigradskyn pientenlastenkoulu.
Martha-yhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . . 91
Matka-apuraha merikapteeni L. Laurentille 97
„ opettajatar Ilma Hirnille 97
„ professori V. Sucksdorffille, esitys sen myöntämisestä 97
„ puhtaanapitolaitosten tutkimusta varten 169
Matkastipendi Gustav Pauligin lahjoitusrahastosta 88
„ rakennustentarkastaja M. Gripenbergille, anomus sen myöntämisestä . 97
Meilansin alueen vuokraaminen ukkokoti-yhdistykselle 17
„ aluetta koskevan vuokrasopimuksen peruutuminen 27, 244
„ huvilapalstan vuokraoikeuden pitennys 25, 27
„ tiluspalstain vuokraaminen 28
Meno- ja tulosääntö, Helsingin kaupungin, vuodelta 1910 38, 40, 41, 42, 45, 46, 47, 49, 51, 52, 55, 56, 58, 62, 63, 64, 67, 73, 74, 78, 79, 80, 101, 114
„ „ „ valaistuslaitosten, vuodelta 1910 114
„ „ „ katso myös Budjetti.
Menoarvio, Turvikin ja Turstenin palstatilain 169
Menoerä, poistettu poliisireservin 73
Menosäännön käsittely kaupunginvaltuustossa, sen ajan pitentäminen 100
Menosääntö, vakinainen, kadunjärjestely- ja tasoitustöiden siirtäminen sen ulkopuolelle 56
Menosääntöehdotus Sipoon mielisairaalaa varten 34
Menot, sekalaiset, 1910 vuoden menosäännön mukaan 111
Merholman vuokraaminen 20
Metsänhoitajan vuosikertomus 237

Metsäpalot 238
Metsät, kaupungin, apuharvennus niissä 237
„ „ hirsien harsinta niissä 239
„ „ metsänperkaus niissä 237
„ „ tukkipuiden leimaaminen niissä 238
Mielenvikaisten hoitolaitoksen vuosikertomus 194
„ naisten hoitoa varten luovutettu Greijuksen sairaala 37, 195
Mielisairaala, sen rakentaminen maaseudulle 33
„ työ- ja vaivaistalon, sen haarasairaalaa varten myönnetty määräraha . . . 108
„ „ „ „ „ haarasairaalan silmälläpitoa varten myönnetty palkkionlisäys 78, 107
„ „ „ „ „ hoitajain lisäämistä varten myönnetty määräraha 108
Mielisairaat, niiden hoidon järjestäminen 32
„ Sipoon pitäjässä elätteelle annetut 196
Miesten yömajaa varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . . 92
Mittausmaksujen määrä 172
Monistajan osto 170
Monopoli, katso Yksinoikeus.
Mooseksenuskolaisia koskevasta asetusehdotuksesta annettu lausunto 136
Muistomerkki kaatuneiden suojeluskaartilaisten haudalle 244
„ Uspenskin tuomiokirkon vierelle, paikan luovutus sitä varten 15, 243
Muistutusasiassa annettu selitys 135
Mukavuuslaitosten teettäminen Ursinin kalliolle 52
Mullanvalmistus 251
Muutos, Kaisaniemen ravintolan viereisen lokaviemärin 61
„ kaupunginasemakaavan, katso Kaupunginasemakaava.
„ kaupunginasemakaava-toimikunnan johtosäännön 125
„ puhelinkaapelirumpujen suunnan 32
„ puutarhalautakunnan johtosäännön 124, 245
„ toisen kaupunginlääkärin valitsemisen järjestyksen 129
„ vaivaishoito-ohjesäännön pykäläin 130, 179
Muuttaminen, kaupungin sekä raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön välisen myönnytyssopimuksen 133
„ korttelien n:o 180, 182, 183 ja 185 rakennusjärjestyksen 116
„ toreilla ja rantasilloilla käydyn kaupan järjestyksen 136
„ varattomille synnyttäjille annettavaa kätilöapua koskevain määräysten . 130
Muutto, kaasuntutkimuksen tarkastusaseman 38
„ työ- ja vaivaistalon lastenkodin 38
Myhrberg, Herman, tarkastusmies, hänelle myönnetty palkankorotus 77
Myrkyllisten aineiden kauppa, sen harjoittamiseen anottu lupa 138
Myrskylän turvakoti, kaupungin osuus sen kustannuksista 185
Myydyt tontit, rahatoimikamarin toimesta 148
Myymälät narinkkarakennuksissa, niiden käyttö 161
Myymälöiden vuokraaminen kauppahalleista 161
Myynti, heinä-, kaura- ja olkivaraston 170
„ Siltavuoren alueen 16
„ tonttien, katso Tontti.
Myyntikojujen paikat 160
Myyntioikeudet, mallasjuomain 139
„ viinien y. m., niiden siirto 139
Myyntitarjous, Kymijoen koskien 11

Myyntitarjous, Näkinkujan tontin n:o 7 10
„ Sörnäsin rantatien tontin n:o 2 10
„ Åggelbyn kartanon vierellä sijaitsevan alueen 10
„ katso myös Osto.
Myöhemmäksi siirtäminen, kiinnityksen 99, 170
Myönnytyssopimuksen muuttamista koskeva anomus 133
Mäkinen, J., putkityöntekijä, valittu vesijohtokonttorin putkimestariksi 171
Mäntymäki Eläintarhassa, sen käyttämiseen myönnetty lupa 162

Naisasialiitto Unionille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . . 91
Naisyhdistys, Suomen, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Narinkkarakennusten myymälöiden käyttö. 161
Newarkin järjestelmän käytäntöön ottaminen kansankirjastossa 217
Nickbyn kylä Sipoossa, alueen osto sieltä 33
„ „ „ mielisairaalan rakentaminen sinne 33
Nilsson, K. J., asioitsija, otettu Böhlen tilan järjestysmieheksi 165
Norbäck, Johan, ylioppilas, valittu liikennekonttorin apulaisvaakamestariksi 122
Notaari, kaupunginvaltuuston, hänelle myönnetty palkankorotus 72, 104
„ „ „ vahvistettu johtosääntö 123
Notaarinvirka, rahatoimikamarin, sen jälleentäyttäminen 121
Nuorten miesten kristillinen yhdistys, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
„ „ „ „ tontin myynti sille 13
Näyttelyrakennus, kuvaamataiteiden, tontin luovuttaminen sen paikaksi 11, 12

Obligatsionien arvonta 166
Obligatsionilainan ottaminen 100, 101
Obligatsionitekstin ehdotus 101
Ohjelma, tulensammutusveneen, sen laadintakustannukset 73
Ohjesääntö, kaasu- ja sähkölaitoksen hallituksen 131
„ tavaroiden punnitsemista ja luettelemista varten, joka toimitetaan tullikäyttelystä riippumatta 123
„ vaivaishoito-, sen pykäläin muutos 130, 179
Oikeudenkäynti, kaupungin ja Helsingin sähkövalaistusosakeyhtiön välinen 135
Oikeuksia mallasjuomain anniskeluun 139, 140
„ „ myyntiin 139
„ viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntiin . . . 139, 141
„ väkiviinajuomain anniskeluun 140
„ „ vähittäismyyntiin 139, 140
Oikeus, kansakoulujenjohtokunnan, virkavapauden myöntämiseen kansakouluntarkastajalle 121
„ poliisimiesten, raitiotievaunun siltapaikan maksuttomaan käyttöön 133
„ puutarhalautakunnan, loman myöntämiseen virkamiehilleen 120
„ Suomen kansalais-, sen hakemukset 137
„ ulkomaalaisten, elinkeinon harjoittamiseen 137
„ Vantaanjoen kalastus-, sen vuokraaminen 163
„ katso myös Lupa.
Oikeusapu työväelle 364
Oikeusneuvosmiehen, virkaatoimittavan, palkkaamista varten myönnetty määräraha . . 71
Olkivaraston myynti 170
Omaisuus, kaupungin kiinteä, tulot siitä 1910 vuoden tulosäännön mukaan 112
„ tulipalon kautta hävinnyt, palovahingonkorvaus siitä 176
„ „ „ „ sen arvo tai vakuutussumma 176

Omistamislupa kiinteistön, sitä koskeva anomus 137
Omistusoikeus, Taivallahden viereisen ruutikellarialueen 6
„ tykistöpihan alueen 6
Opettaja- ja opettajataryhdistys, Helsingin kansakoulujen, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 90, 91
Opetus- ja sivistyslaitoksia varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 108
Opintomatka, kertomus matka-apurahalla tehdystä 41
„ katso myös Matka-apuraha ja Matkastipendi.
Orkesteria varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 84
„ „ myönnetyn määrärahan korotus 83
Osakeyhtiö Aktiebolaget Brändö villastad, sille myönnetty lupa ajotien rakentamiseen 30
„ „ „ „ „ „ „ laivalaiturin ja vahtituvan rakentamiseen 30
„ „ „ „ „ „ „ sähköraitiotien rakentamiseen Itäiseltä viertotieltä Sörnäsin niemekkeelle 30
„ „ „ „ „ „ „ vedenalaisen puhelinkaapelin laskemiseen 163
„ „ Folkteatern, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 84
„ filharmoninen seura, sen orkesteria varten myönnetty määräraha 83, 84
„ Helsingin anniskelu-, katso Helsingin anniskeluosakeyhtiö.
„ „ sähkövalaistus-, sen ja kaupungin välinen oikeudenkäynti 135
„ „ vähittäismyynti-, sen liikkeen loppuun selvitys 70, 89
„ raitiotie- ja omnibus-, katso Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö.
„ Suomen puutarhayhdistys, sen kanssa tehdyn vuokrasopimuksen peruuttuminen 27, 244
„ „ „ sen omistamain rakennusten ottaminen kaupungin haltuun 27
Osakkeiden tilaaminen, Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain keskuslainakassan 99
Osto, Sipoon pitäjässä sijaitsevan alueen 33
„ tonttien, katso Tontti.
„ Åggelbyn kartanon 110, 113
„ katso myös Lunastus ja Myyntitarjous.
Oulunkylä, siellä olevan alueen myyntitarjous 10
„ katso myös Åggelbyn kartano.

Paikkoja virvokejuomavaunuja ja myyntikojuja varten 160
Pakinkylän huvilayhdyskunta, sen järjestyssäännöt 136
Pakkahuone, katso Tulli- ja pakkahuone.
Pakkahuoneen haaraosaston laittaminen Länsirannalle 39
Palautus, tuulaaki- ja liikennemaksujen 168
„ vedenkulutusmaksun suorituksen myöhästymisen johdosta maksetun sakkokoron 98
Palkankorotus, kansakoulujen opettajiston, sen laskeminen 80
„ „ „ sitä varten myönnetty määräraha 80
„ kansankirjaston haaraosastojen johtajille 109
„ kasvatuslaitosten johtajille 83
„ kaupunginvaltuuston notaarille 72, 104
„ liikennekonttorin kirjanpitäjälle 104
„ majoituslautakunnan puheenjohtajalle 109
„ Marian sairaalan amanuenssille 75

Palkankorotus Marian sairaalan hoitajattarille ja siivoojattarille 75
„ „ „ toimitsijanapulaiselle 106
„ puutarhalautakunnan sihteerille 104
„ rakennustentarkastajalle 72
„ talojen taloudenhoitajalle 165
„ terveydellisten tutkimusten laboratoorin vahtimestarille 107
„ terveyspoliisin tarkastusmiehille 77
„ toiselle kaupunginlääkärille 74
Palkanparannus, kansakoulujen opettajiston sitä koskeva anomus 81
„ työlaitoksen vahtimestarille 79
Palkintoja alempien käsiammattilaiskoulujen oppilaille 87
„ kunnollisen palvelusväen palkitsemisrahastosta 94
Palkkaussääntö, kaasu- ja sähkölaitosten hallituksen 86
„ „ „ „ toimitusjohtajain 86
Palkkio Ratakadun kansakoulutalon rakennustoimikunnan jäsenille 45
Palkkionalennus, raatihuoneen vahtimestarin 103
Palkkionkorotus kasvatuslautakunnan vahtimestarille 104
„ kunnallisneuvosmiehelle J. von Haartman 70
Palkkionlisäys tarkastajalle Hildi von Creutlein 78
„ työ- ja vaivaistalon johtajalle 78, 107
Pallonen, Herman, ent. yövahti, hänelle myönnetty apuraha 95
Paloasemain korjaukset 41, 235
Paloaseman rakentaminen Hermanniin 41
„ „ Kallioon 41
Palokunta, vapaaehtoinen, apumaksu sen voimassapitoon 73
Palolaitos, sitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 105
Palomiehistölle annettava maksuton uimaopetus 25
Palopostit 265
Palotoimikunnan jäsenten ja varajäsenten vaali 146
„ vuosikertomus 175
Palotornien korjaukset 41, 235
Palovahingonkorvaus hävinneestä omaisuudesta 176
Palvelijatarkotia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . . 91
Palvelusväen, kunnollisen, palkitseminen 94
Paperin ja paperimassan vapautus liikennemaksujen suorittamisesta 173
Parantola, Högsandin, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Pasila, katso Böhlen tila ja Fredriksperi.
Pauligin lahjoitusrahastosta myönnetty matkastipendi 88
Pelastusarmeijalle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Pelat, O. G., rakennusmestarinleski, hänelle myönnetty apuraha 96
Perustuslaillinen työväenyhdistys, sen esitys kodin laittamisesta kunnan työväenasuntoihin varattomille leskille ja lapsille 38
„ „ sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Pesutuvan teettäminen Kallion kansakoulutaloon 47
„ „ Ratakadun poliisitaloon 41, 110
Petrolivalaistus 330
Pihamaiden tasoittaminen korttelissa n:o 372 41
Piirroksia puhelinkaapelien asemasta 32
Piirustaja-apulaisia varten rakennuskonttorille myönnetty määräraha 72
Piirustukset, julkisivu-, niiden tarkastaminen XIII, XIV ja XV kaupunginosassa 117, 125
Pikasuodattimet, vesijohdon, niiden valmiiksi saattaminen 261

Pippingsköldin turvakotia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Pistoraiteen rakennusanomukset 163, 164
Pitennys, katujen valaistusajan 134
„ tonttien rakennusajan 119
„ vuokraoikeuden 25, 26, 27, 156
Pitkänsillan uudestirakentaminen 59
Pohjavesitutkimukset 274
Pohjavesitutkimuskomitea 165
Pohjois Esplanadikadun jalkakäytävän laajentaminen 65
Pohjoisen Uunisaaren vuokraoikeuden pitennys 26
Pohjoisrannan ja Siltavuorenrannan yhdistäminen 3
Poikain ammattikoulu, katso Valmistava poikain ammattikoulu.
Poikaklubia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 90
Poikittaiskanavain teettämiseen myönnetty määräraha 65
Poikkeaminen rakennusjärjestyksen säännöksestä 117
Poistosuunnitelmia teknillisiä laitoksia varten 87
Poliisilaitoksen huoneistojen korjaukset 41
„ käyttämät kaupungin talot, niiden vuokran laskeminen 105
„ uusi vuosirahasääntö, lausunto ehdotuksesta sellaiseksi 74
Poliisilaitosta koskeva uusi asetusehdotus 125
„ varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 105
Poliisilääkärin velvollisuus toimittaa ruumiinavauksia 128
Poliisin kirjapainoa ja varuskamaria varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 105
Poliisimiehen oikeus raitiotievaunun siltapaikan maksuttomaan käyttöön 133
Polisiimiehistölle annettava maksuton uimaopetus 25
Poliisireservin menoerä, sen poistaminen 73
Poliisitalo, Pengerkadun, sen lisämäärärahan ylitys 236
„ Ratakadun, pesutuvan teettäminen siihen 41, 110
Puhdistaminen, Töölön lahden veden 60
Puhdistusasemia Töölön lahteen laskevaa lokavettä varten 61, 65, 111
Puhelinasemat, yhdistetyt, irtisanottu sopimus niiden hoidosta 171
Puhelinjohdon rakentamista koskeva hakemus 163
Puhelinkaapeli, vedenalainen, sen laskemiseen myönnetty lupa 163
Puhelinkaapelikanavan suunnan muutos 32
Puhelinkaapelirumpujen laskeminen katuihin 32
Puhtaanapito, makkien, katso Yleinen makkien puhtaanapito.
„ yksityisten katuosuuksien, sen ottaminen kaupungin haltuun 168
Puhtaanapitolaitos, sen työt ja menot vuonna 1909 232
„ sitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 64, 111
Puhtaanapitolaitosten tutkimista varten myönnetyt matka-apurahat 169
Puistojen kunnossapitoa koskevan välikirjan irtisanominen 171
„ käyttämiseen myönnetty lupa 162
Puita köyhille, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Punanotkon leikkikentän laittaminen 252
Puotien luovuttaminen kauppahalleista huutokaupalla 161
Purkauslaiturin rakentamiseen myönnetty lupa 164
Putkimestarin virat, vesijohtokonttorin, niiden täyttäminen 171
Puutarhakadun uudestijärjestäminen 5
Puutarhalautakunnan ja rakennuskonttorin välinen yhteistyö 241
„ johtosäännön muutos 124, 245
„ jäsenten ja varajäsenten vaali 145
„ oikeus loman myöntämiseen virkamiehilleen 120

Puutarhalautakunnan sihteerin palkankorotus 104
„ työjärjestys 245
„ vuosikertomus 241
Puutarhayhdistys, katso Osakeyhtiö Suomen puutarhayhdistys.

Raastuvanoikeuden ja maistraatin tarverahat, niiden lisäys 71
„ väliaikaisen viidennen osaston ylläpitoa varten myönnetty määräraha 71
Raatihuoneen korjaukset 38, 235
„ vahtimestarin palkkionalennus 103
Raha-avustusta työttömille, sitä koskeva anomus 96
Rahasto, Borgströmin lahjoitus-, sen toimittaminen kaupunginkassaan 27
„ Richard Heimbergerin palkinto-, sen ohjesääntö 87
„ H. O. Kreugerin testamentti-, sen vuosikorkojen käyttö 214
„ kunnollisen palvelusväen palkitsemista varten, siitä annetut avustukset 94
„ A. F. Laurellin, sen vuosikorkojen käyttö 169
„ Viola Levinin lahjoitus-, suoritus sen korkovaroista 88
„ Gustav Pauligin lahjoitus-, siitä myönnetty matkastipendi 88
„ Selma Schulmanin, sen hoito 169
„ vastaista ukkokotia varten, kelloseppämestari Erik Lindroosin testamentti sen kartuttamiseksi 89
Rahastot, vaivaishoidolle lahjoitetut, niiden korkojen jakaminen 184
Rahasääntö, katso Meno- ja tulosääntö sekä Vuosirahasääntö.
Rahatoimikamari, kanslistinapulaisen asettaminen sinne 166
„ sen arvaamattomain tarpeiden määrärahan ylitys 72
„ „ jäsenet vuonna 1909 148
„ „ kokoukset y. m. 148
„ „ notaarinviran jälleentäyttäminen 121
„ „ puheenjohtajan, jäsenten ja varajäsenten vaali 145
„ sille myönnetty oikeus vuokrata Vallilan tontteja 23
Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö, sen anomus myönnytyssopimuksen muuttamisesta . . 133
„ „ „ sille myönnetty lupa syöttöjohdon laittamiseen Eläintarhan poikki 31
„ „ „ „ „ „ vaihde- ja pistoraiteen laittamiseen 163
„ „ „ „ tarjottava oikeus liikennöidä raitiotielinjaa Sörnäsin niemekkeelle 31
Raitiotielinja Rautatientorin poikki 163
Raitiotien pysyttämiseen myönnetty lupa 164
„ rakentaminen Itäiseltä viertotieltä Sörnäsin niemekkeelle 30
Raitiotievaunujen siltapaikat, poliisimiesten kuljetus niillä 133
Raittiusseuroja varten anottu huoneisto Kallion kansankirjastotalossa 38
Rakennukset ja talot, niitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 110
„ kaupungin, niiden korjaukset 234
„ „ niistä yksityisille luovutettujen huoneistojen kunnossapitovelvollisuus 65
Rakennusaika, tontin, pitennetty 119
Rakennusaineiden varastopaikkojen osottaminen 160
Rakennusjärjestyksen säännöksestä poikkeaminen 117
Rakennusjärjestykset, voimassa olevat, niiden uudistaminen 115
Rakennusjärjestys erinäisiä XIII, XIV ja XV kaupunginosan huvilatontteja varten . . 115
„ korttelien n:ot 180, 182, 183 ja 185, sen muuttaminen 116
Rakennushallitus kaupungin rakennustöitä varten 53
Rakennuskonttorille myönnetty määräraha ylimääräisiä arkkitehti- ja piirustaja-apulaisia varten 72, 104

Rakennuskonttorin huoneiston laajentaminen 39
„ ja puutarhalautakunnan välinen yhteistyö 241
„ puutarhalautakunnan toimenannosta suorittamat työt 252
„ toiminta 226
„ varastonhoitajanviran jälleentäyttäminen 171
„ vuosikertomuksen valmistuminen ennen kaupungin tilien tarkastusta 69
Rakennuskustannusten kohoamista kunnan työväenasuntoja rakennettaessa koskeva tutkimus 40
Rakennuspiirustukset, rahatoimikamarin hyväksymät 160
Rakennuspohjan laajentaminen tontin rajan yli katua vasten 29
Rakennusrajat, sisäpuoliset, erinäisten korttelien XIII, XIV ja XV kaupunginosassa 54, 55
„ „ kortteliin n:o 493 ei määrätyt 55
Rakennustentarkastajan apulaisen palkkaaminen 73
„ palkankorotus 72
„ virkahuoneisto, huonekalujen hankkiminen siihen 73
„ vuosikertomus 224
Rakennustentarkastusta varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 105
Rakennustoimikunta, Kallion kansakoulutalon, sen jäsenen vaali 144
„ kulkutautisairaalan 43
„ Ratakadun kansakoulutalon, sen jäsenille myönnetty palkkio . . . 45
Rakentamattomia tontteja koskeva ilmoitus 119
Ranta-alue, Uudenmaan pataljoonan kasarmin 3
Rantakaistale, vanhan hautausmaan ja Hietaniemen vuokra-alueen välinen, sen käyttöoikeus 28
Rantasilloilla käydyn kaupan järjestyksen muuttaminen 136
Rasituksia, yleisiä, varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 109
Ratkaisemattomat asiat, kaupunginvaltuuston diariin merkityt 114
Ratsastusmaneesia varten anottu tontti 15
„ „ vuokrattu alue 23, 244
Rautatietorin poikki kulkeva raitiotielinja 163
Ravitseminen, heikkojen lasten apukoulun oppilaiden 82
Renfors, A. K., varastomestari, hänelle myönnetty apuraha 95
Rintakuva, J. af Lindforsin, sen sijoittaminen Eläintarhaan 27
Risatautisten lasten parantolaa varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Rohdoskaupan harjoittamiseen myönnetty lupa 137
Rokkopotilaiden hoito Hesperian sairaalassa 76
Roos, Odert, liikennekonttorin vaakamestari, hänelle myönnetty virkaero 122
Rouvasväenyhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . . 91
Ruokaa varten köyhille kansakoulunoppilaille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Ruokailusali Annankadun kansakoulutaloon 46
„ Nikolainkadun kansakoulutaloon 45
Ruokamullan talteen ottaminen 244
Ruotsalaiselle teatterille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . . 84
Ruuanlaittokursseja varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . 91
Ruumiinavaukset, lääkintölailliset, toisen kaupunginlääkärin vapauttaminen niiden toimittamisesta 127
Ruumiinpolttoyhdistyksen anomus lahjoituksen saamisesta 89
Ruumiinvamma, korvaus siitä 98, 169
Ruutikellarinalue, Taivallahden viereinen, sen omistusoikeus 6
Rökhus-nimisen Kymijoen kosken myyntitarjous 11

Sailors home-yhdistys, sen toimikunnan jäsenen ja varajäsenen vaali 145
„ „ „ sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 93
Sairaala, Greijuksen, sen luovuttaminen mielenvikaisten naisten hoitolaksi 37
„ Hesperian, tulirokko- ja isorokkopotilaiden hoito siellä 76
„ keuhkotautisia varten, sellaisen perustaminen Humalistoon 76
„ kolera-, sen voimassapito 75
„ kulkutauti-, sen rakentaminen 42
„ Marian, katso Marian sairaala.
„ mieli-, katso Mielisairaala.
„ työ- ja vaivaistalon, sen vuosikertomus 194
Sairaanhoitoa Böhlen tilan asukkaille 77, 107
Sairaankuljetusvaunut, palolaitoksen, niiden käyttäminen 177
Sairasmaksujen korotus Marian sairaalassa 75
Sakkokorko vedenkulutusmaksun suorituksen myöhästymisen johdosta, sen palautus . 98
Salmio, Jaakko, kaasutehtaantyömies, hänelle myönnetty apuraha 96
Satamajärjestyksen uudistamiseksi asetetun sekatoimikunnan jäsenten ehdotus 144
Satamamaksujen suoritus, anottu vapautus siitä 98
Satamaolot, Sörnäisissä, niiden järjestäminen 62
Satamat, niitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 63, 111
„ rakennuskonttorin toimittamat työt niissä 231
Satuiltoja kansankirjaston lukusalissa 217
Schulmanin testamenttivarain toimitus kaupunginkassaan 169
Sedmigradskyn pientenlastenkoulu ja Marian turvakoti, niiden johtokunnalle myönnetty tilinpäästö 70
„ „ „ „ „ „ johtokunnan jäsenten vaali 147
„ „ „ „ „ „ „ tekemä lainhuudatusta ja kiinnityksen korottamista koskeva esitys 134
„ „ „ „ „ „ talonmuutosrakennustyöt 215
„ „ „ „ „ „ vuosikertomus 211
„ „ „ „ „ niille maksetut H. O. Kreugerin testamenttirahaston vuosikorot 214
Sekalaiset menot 1910 vuoden menosäännön mukaan 111
„ tulot 1910 vuoden tulosäännön mukaan 112
Sekatoimikunta satamajärjestyksen uudistamista varten 144
Selitys muistutusasiassa 135
Selkeytymisaltaiden laittaminen Vanhankaupungin vesijohtolaitokseen 50
Seura, osakeyhtiö filharmoninen, sen orkesteria varten myönnetty määräraha 83, 84
„ uima-, katso Helsingin uimaseura.
„ Vanhankaupungin nuoriso-, katso Vanhankaupungin nuorisoseura.
Seurahuoneen korjaukset 234
Seurakunnat, Helsingin ruotsalais-suomalaiset, niiden hautausmaakomitea 28
Seurasaaren laitteiden kunnossapitoa varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 64, 89, 92
Seurat, raittius-, huoneistojen hankkiminen niille 38
„ „ niiden tonttianomus 14
„ katso myös Yhdistys.
Sihteeri, kaupunginvaltuuston, hänelle vahvistettu johtosääntö 122
„ vaivaishoitohallituksen „ „ „ 130, 180
Siltamaksujen suorittamisesta anottu vapautus 98
Siltavuoren alueen myynti 16
Siltavuorenrannan ja Pohjoisrannan yhdistäminen 3

Siltavuorenrantaa koskeva asemakaavan muutos 3
Sinivuorenmaan käyttäminen 21
Sipilä, K. V., metsänvartija, otettu Böhlen tilan järjestysmieheksi 165
Sipoon pitäjä, mielisairaalan rakentaminen sinne 33
„ „ sen alueen osto 33
Sisäpuoliset rakennusrajat, eräiden XIII, XIV ja XV kaupunginosan korttelien 54
„ „ kortteliin n:o 493 ei määrätyt 55
Siveellisyyskomitean esitys työlaitoksen perustamisesta naisia varten 80
Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa, toisen kaupunginlääkärin osallisuus siinä 128
Sjöfors-nimisen Kymijoen kosken myyntitarjous 11
Skärgårdsfiskarenas andelslag osuuskunnan anomus Rantatorin kauppahallin kalahuutokauppahallin käyttöoikeudesta 97, 161
„ „ „ apurahan anomus 97
Sokeiden miesten työlaitosta varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Sopimus, erinäisten istutusten kunnossapitoa koskeva, sen irtisanominen 171
„ Helsingin telefoniyhdistyksen kanssa, sen irtisanominen 171
„ katso myös Toimilupakirja.
Sotaväkeen kuuluvat henkilöt, jotka nauttivat majoitusta 348, 349, 350
Sotilasviranomaisten anomus Siltavuoren alueen ostamisesta 16
„ kanssa keskusteltava alueiden luovuttaminen 6
Sovintolautakunta väkiviinamonopolia varten, sen jäsenten vaali 145
Stipendit, katso Matkastipendit.
Sucksdorff, V., ensimäinen kaupunginlääkäri, esitys matka-apurahan myöntämisestä hänelle 97
Sulfaattiselluloosakomitean mietintö, lausunto siitä 137
Sundholman vuokraaminen 20
Suodattimet, vesijohtolaitoksen, niiden valmiiksi saattaminen 261
Suojeluskaartilaiset, haavoitetut, heille myönnetyt avustukset 95
„ kaatuneet, heidän hautapatsaansa 244
Suomen eläinsuojelusyhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
„ kansalaisoikeuksien anomukset 137
„ kansallisteatterille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . 84
„ kartasto, Helsingin kaupunginasemakaavakartan ottaminen siihen 98
„ kaupunki- ja maalaiskuntain keskuslainakassan osakkeiden tilaaminen 99
„ kielen käyttäminen verolippujen kirjoituksessa 171
„ liikemiesyhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
„ maantieteelliselle seuralle myönnetty määräraha Helsingin kaupunginasemakaavan painattamista varten Suomen kartastoon 98
„ naisyhdistykselle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . 91
„ puutarhayhdistys, katso Osakeyhtiö Suomen puutarhayhdistys.
„ satama- ja vesiliikennetyöntekijäin osastolle n:o 18 anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
„ vankeusyhdistyksen anomus päästä suorittamasta tehdyn vesijohtotyön kustannuksia 99
„ „ talon kiinnityksen myöhemmäksi siirtäminen 99
Suomenkieliset nimet, katujen, torien y. m. 66
Synnyttäjät, varattomat, heille annettava kätilöapu 130
Synnytyslaitosta varten anottu apuraha 97
Syöttöjohto, sen laittamiseen Eläintarhan poikki myönnetty lupa 31
Sähkö- ja kaasulaitosten hallitus, katso Kaasu- ja sähkölaitosten hallitus.
Sähköjohdon laittaminen Eläintarhan poikki 31, 243

Sähköjohtojen poistamista kaduilta koskeva oikeudenkäynti 135
„ teettäminen kaupungin taloihin 165
Sähkökäyttövoiman siirto Vanhankaupungin vesilaitokseen 50, 56, 261
Sähkölaitokseen liittymisen laajuus 339
Sähkölaitoksen kaapeliverkko 335
„ kertomus syyskuukausilta 1909 331
„ käyttölupa 164
„ laajennus 51, 110, 113
„ rakennuskustannusten korko 112
„ taloudelliset tulokset 341
„ tariffi 86
„ toimitusjohtajan palkkaussääntö 86
„ 1910 vuoden meno- ja tulosääntö 114
Sähkölaitos, sähköteknikko Otto A. Blomqvistin sähkövirrankuluttajain luovuttaminen sille 84
„ katso myös Teknilliset laitokset ja Valaistuslaitokset.
Sähkölaitosta koskevaa juhlajulkaisua varten myönnetty määräraha 86
Sähköraitiotien rakentaminen Itäiseltä viertotieltä Sörnäsin niemekkeelle 30
Sähkövalaistus Rantatorin kauppahallin myymälöihin 161
„ Toukolan kansakoulutaloon 46
Sähkövirran hinta 86
„ jako 337
Säännöt, Marian sairaalan 129
„ vastaisen mielisairaalan 34
Sörnäsin niemeke, lupa ajotien rakentamiseen sinne 30
„ „ „ laivalaiturin ja vahtituvan rakentamiseen sinne 30
„ „ „ sähköraitiotien rakentamiseen sinne 30
„ satamaolojen järjestäminen 62

Taajaväkiset yhdyskunnat Helsingin pitäjässä, lausunto niiden järjestyssääntöehdotuksesta 136
Taimitarha 237
Taivallahden tai Humallahden ja Töölön lahden välille rakennettava kanava 60
„ viereisen ruutikellarinalueen omistusoikeus 6
Takaisinsuoritus, katso Palautus.
Taksa tavarain punnitsemista ja luettelemista varten, joka toimitetaan tullikäyttelystä riippumatta 123
Taksoitus, kaupungin, Helsingin maalaiskunnassa 166
„ 1910 vuoden tulosäännön mukaan 114
Taksoituslautakunnan tarverahain määrärahan ylitys 72
Taksoitusvalmistelun perusteiden uudistaminen 171
Takuusitoumuksia, rahatoimikamarin hyväksymiä 160, 170
Talo, katso Tontti.
Taloudenhoitajan palkankorotus 165
Talvipuutarhaan asetettava J. af Lindforsin rintakuva 27, 244
Talvisaikaiselle viennille ja tuonnille myönnetty liikennemaksujen alennus 173
Tapaturmakorvaukset 98, 169
Tapaturmat tulipalojen ja tulipaloon lähdön yhteydessä 176
Tariffi, sähkölaitoksen 86
Tarkastaja, vaivaishoitohallituksen, hänelle myönnetty palkkionlisäys 78, 107
Tarkastus, Helsingin vähittäismyyntiosakeyhtiön tilien 70
„ kaupungin vakuusasiakirjain 170
„ „ 1908 vuoden tilien 68

Tarkastus, kaupunginkassan 67, 165
„ XIII, XIV ja XV kaupunginosan huvilatonttien rakennusten julkisivupiirustusten 117, 125
Tarverahat, kasvatuslautakunnan, lisäys niihin 72
„ maistraatin ja raastuvanoikeuden, lisäys niihin 71
„ taksoituslautakunnan, lisäys niihin 72
Tasoittaminen, Eläintarhan urheilukentän 63, 243, 251, 253
„ Haapaniemen istutuksen 251, 252
„ Kallion kansakoulutontin 46, 110
„ Kapteenin- ja Tehtaankadun kulmauksessa olevan avonaisen paikan . . 251
„ korttelissa n:o 372 olevien pihamaiden 41
„ Tokantorin 251
„ Toukolan kansakoulutontin 110
Tavaravaja, Makasiinirannan, pakkahuoneen haaraosaston sijoittaminen sinne 39
„ „ sen korjaukset 39, 235
„ „ „ korotus 103, 235
Teattereita varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetyt määrärahat 84
Tehtaalaisnaisten kotia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Teknilliset laitokset, hiilien hankkiminen kaupungin laitoksille niistä 69
„ „ niiden kirjanpidon perusteet 86
„ „ „ vuosikertomuksiin otettavat tiedot laitosten kirjaanpannusta arvosta 87
„ „ poistosuunnitelmain ehdotus niitä varten 87
„ „ katso myös Kaasulaitos, Sähkölaitos, Valaistuslaitokset ja Vesijohtolaitos.
Teksti, uuden kuoletuslainan obligatsionien 101
Tennishalli, katso Lawntennishalli.
Teollisuuskoulu, Helsingin, sen johtokunnan jäsenten vaali 143, 146
„ „ sitä varten ehdotettu tontin myynti 12
Terveydellisten tutkimusten laboratoori, sen vahtimestarille myönnetty palkankorotus . 107
„ „ „ sille myönnetty määräraha 77
Terveyden- ja sairaanhoitoa varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat . . . 106
Terveydenhoitojärjestyksen ehdotus 127
Terveydenhoitolautakunnan puheenjohtajan, jäsenten ja varajäsenten vaali 146
Terveystoimisto veneeristen tautien vastustamista varten, sen vahtimestarin palkkaaminen 107
„ „ „ „ „ sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
„ „ „ „ „ „ myönnetty lisämääräraha . . 77
Testamentti, kelloseppämestari Erik Lindroosin 89
Testamenttivarain toimitus kaupunginkassaan 169
Tiet ja viertotiet, niitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 62, 111
„ „ „ rakennuskonttorin rakentamat ja korjaamat 231
Tilapäiset vuokrasopimukset, rahatoimikamarin tekemät 157
Tilien tarkastus, Helsingin vähittäismyyntiosakeyhtiön 70
„ kaupungin 1908 vuoden 68
Tilinpäästö Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunnalle 70
„ kaupungin viranomaisille 69
„ pankinjohtaja Carl Cronstedtille 70
„ Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian-turvakodin johtokunnalle . . 70
Tilinpäätös, 1908 vuoden 67
Tilintarkastajan vaali, Helsingin anniskeluosakeyhtiön 143
Toimikunta erinäisiä uudistuksia varten kansakouluissa 143

Toimikunta, kaupunginasemakaava-, sen jäsenen vaali 171
„ kunnan työväenasuntojen rakentamis-, sen jäsenen vaali 144
„ Pitkänsillan uudestirakentamista varten, sen mietintö 59
„ ruotsinkielisten työväenkurssien, sen jäsenen vaali 144
„ Sailors home-yhdistyksen, sen jäsenen ja varajäsenen vaali 145
„ uuden kuoletuslainan ottamista varten 100, 101
„ katso myös Komitea, Rakennustoimikunta ja Valiokunta.
Toimilupakausi, Itäisen viertotien ja Sörnäsin niemekkeen välisen sähköraitiotien . 31
Toimilupakirja, kaupungin sekä raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön välinen, anomus sen muuttamisesta 133
„ „ „ raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön välinen, sen sovelluttaminen 31
Toimitsija, Marian sairaalan, hänen apulaisensa palkankorotus 106
Toimitusjohtajat, kaasu- ja sähkölaitosten, heille vahvistettu palkkaussääntö 86
Toimitusosasto tulli- ja pakkahuoneeseen 161
Toipumakotia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . 91
Toisen kaupunginlääkärin johtosääntö, ehdotettu uusi 128
„ „ osallisuus siviilivirkakunnan leski- ja orpokassassa 128
„ „ palkankorotus 74
„ „ valitsemisen järjestys, ehdotus sen muuttamiseksi 129
„ „ virkahuoneiston sisustaminen 74
„ „ virkatoiminnan järjestäminen 127
Toivon alueen vuokraaminen 23
Tokantorin tasoittaminen 251
Tontin halkominen 119
„ luovuttaminen raittius- y. m. yhdistyksille 14
„ „ ratsastusmaneesia ja ajokoulua varten 15
„ rakennusajan pitentäminen 119
Tontinlunastukset, 1908 vuoden tulosäännön mukaan 69
„ 1910 „ „ „ 112
Tontinlunastus, maksamaton, sen koron korottaminen 16
Tontinmyyntiin nähden muutetut maksuehdot 16
Tontit, XIII, XIV ja XV kaupunginosan, niiden kauppakirjoihin pantavat määräykset 117
„ korttelin n:o 301 b, niiden ehdotettu myynti 12
„ „ „ 301 b „ varaaminen työväenopistoa y. m. varten 40
„ n:ot 10 ja 12 Runebergkadun varrella, niiden varaaminen työväenopistoa y. m. varten 40
„ „ 1, 2 ja 3 Siltavuorenpenkereen varrella, niiden varaaminen työväenopistoa y. m. varten 40
„ „ 2, 4 ja 6 Sirkuskadun varrella, niiden järjestely 6
„ rahatoimikamarin myymät 148
„ rakentamattomat, niitä koskeva ilmoitus 119
„ Vallilan, rahatoimikamarin oikeus niiden vuokralle antamiseen 22
„ Vilhonkadun, niiden osto 110, 113
Tontti n:o 1 Fabianinkadun varrella, alueen myynti siitä 13
„ „ 1 „ „ sen osto 110, 113
„ „ 9 Helsinginkadun varrella, sen anottu lunastaminen huutokaupatta . . . 15
„ „ 1 Hermannin korttelin n:o 8, sen vuokraoikeuden pitennys 27
„ „ 8 Inkoonkadun varrella, sen kiinnityksen myöhemmäksi siirtäminen . . 99
„ „ 10 Kaivokadun varrella, alueen murtaminen siitä 2
„ „ 10 „ „ sen myynti 9
„ „ 10 „ „ „ osto 8
„ „ 3 Kansakoulukadun varrella, sen anottu vuokraton luovuttaminen ratsastusmaneesin ja ajokoulun paikaksi 15

Tontti n:o 3 Kansakoulukadun varrella, sen varaaminen työväenopistoa y. m. varten 40
„ „ 39 Korkeavuorenkadun „ „ osto 10
„ „ 13 Lapinlahdenkadun „ „ varaaminen työväenopistoa y. m. varten 40
„ „ 1 Länsirannan „ lupa sen rakennuspohjan laajentamiseen tontin rajan yli katua vasten 29
„ „ 8 Museokadun varrella, sen anottu myynti huutokaupatta 15
„ „ 7 Näkinkujan „ „ myyntitarjous 10
„ „ 1 Pohjois Rautatiekadun varrella, sen luovuttaminen kuvaamataiteiden näyttelyrakennuksen paikaksi 11
„ „ 12 Porthaninkadun varrella, kansakoulutalon rakentaminen siihen 47
„ „ 5 Rahapajankadun varrella, sen ehdotettu uudestijärjestely 5
„ „ 4 Siltasaarenkadun varrella, sen järjestely 6
„ „ 2 Sörnäsin rantatien varrella, evätty oikeus sen lunastamiseen 10
„ „ 6 „ „ „ sen myyntitarjous 13
„ „ 5 Vaasankadun varrella, sen kiinnityksen myöhemmäksi siirtäminen . . 99
„ „ 14 „ „ „ myynti 13
„ „ 3 Vallilantien „ „ vuokraaminen 22
„ raittius- y. m. yhdistyksiä varten, sen maksutta saamista koskeva anomus . . 14
„ työväenopistoa varten, sen varaaminen 40
„ Töölön työväenyhdistystä varten, sitä koskeva anomus 15
Tonttien yhdistäminen 7
„ „ yhdyskäytävällä 118
„ yhteenrakentaminen 7, 118, 164
Toreilla käydyn kaupan järjestyksen muuttaminen 136
Torien suomenkieliset nimet 66
Torvisoittokunta, Helsingin, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 83, 84
Tuberkulootissairaala, Humaliston, sen voimassapito 76
Tukkipuiden leimaus kaupungin metsissä 238
Tulensammutuskalut 177
Tulensammutusveneen ohjelman laadintakustannukset 73
Tulipalojen kautta hävinneen omaisuuden arvo tai vakuutussumma 176
„ lukumäärä ja laatu 175
Tulirokkosairaalan voimassapito Hesperiassa 76
Tulli- ja pakkahuoneen korjaukset 38, 234
„ „ „ toimitusosaston perustaminen 161
Tullitoimiston laittaminen Länsirantaan 39
Tuloa tuottavat oikeudet 1910 vuoden tulosäännön mukaan 112
Tulosääntö, katso Meno- ja tulosääntö.
Tulot, sekalaiset, 1910 vuoden tulosäännön mukaan 112
Tuominen, Alfred, rahatoimikamarin notaari, hänelle myönnetty virkaero 121
Turbiinilaitoksen laittaminen Vanhankaupungin vesijohtolaitokseen 50
Turholmaan tehtävä aitaus 64
Turstenin palstan menoarvion laatiminen 169
Turvakoti, kaupunkilähetyksen nuorten naisten, anomus avustuksesta sille 79
„ lasten, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 89, 92, 94
Turvikin huvila, likaveden johtaminen sieltä 64
„ palstan menoarvion laatiminen 169
Tuulaakimaksun laskeminen, lausunto siitä 98
„ palautus 168
Tuulaakin määrä 172
Tykistöpihan alueen omistusoikeus 6

Tylsämielisten lasten apukoulu, katso Heikkojen lasten apukoulu.
Tyttöjen ammattikoulun johtokunnan jäsenten ja varajäsenten vaali 146
„ „ kudonnan opetuksen lakkauttaminen 80
„ „ uuden opettajaviran perustaminen 80
Työ- ja vaivaistalo. sitä varten myönnetyt lisämäärärahat 79
„ „ „ uusi, sen rakentaminen 43, 110, 113
„ „ vaivaistalon johtajalle myönnetty palkkionlisäys 78, 107
„ „ „ lastenkoti, sen muuttaminen Åggelbyn kartanoon 38, 195
„ „ „ „ „ valvonnasta myönnetty palkkionlisäys 78, 107
„ „ „ mielisairaalan hoitajien luvun lisääminen 108
„ „ „ „ lisähoitolan perustaminen 37, 195
„ „ „ „ vuosikertomus 194
„ „ „ rakennusten käyttö 32
„ „ „ sairaalan vuosikertomus 194
„ „ „ toiminta 190
Työhuoneet, köyhäin lasten, niitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Työjärjestys, puutarhalautakunnan 245
Työkaluja varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 111
Työkoulu, lasten, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 90
Työlaitoksen perustaminen naisia varten 80
„ tarkastusmiehelle myönnetty kesäloma 79
„ toiminta 204
„ vahtimestarille myönnetty kesäloma 78, 108
„ „ „ palkanparannus 78, 108
Työlaitokset, kaupunkilähetyksen, niitä varten myönnetty määräraha 79
Työlaitos, sokeain miesten, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Työn jakamista varten naisille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 89
Työnpuute, sen lieventämiseksi toimeenpannut kaduntasoitustyöt 57
„ katso myös Työttömät.
Työntekijät, hädänalaiset, kunnan heille antamat lainat 189
Työnvälitystoimisto, kunnan, naisapulaisen palkkaaminen siihen 104
„ „ sen asettaminen vakinaiselle kannalle 121
„ „ „ johtokunnan puheenjohtajan ja jäsenten vaali . . 146
„ „ „ vuosikertomus 369
Työolot kaupungin väliurakkatöissä 359
Työsuhteet Helsingissä vuonna 1909 371
Työt, yleiset, niitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 110
Työttömille anottu raha-avustus 96
Työttömyysapukassoja, kunnallisia 359, 362
Työttömäin avustus 96
„ hätäapukomitean puolesta jätetty hakemus 96
Työttömät naiset, työn järjestämistä varten heille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 89
Työtupa, Töölössä oleva lasten, sitä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 90
Työväenasiain lautakunnan jäsenten ja varajäsenten vaali 145
„ „ kirjasto ja arkisto 363
„ „ sihteeri, hänen vuosikertomuksensa 360
„ „ uusi huoneisto 360

Työväenasiain lautakunnan vuosikertomus 358
Työväenasunnot, kunnan, katso Kunnan työväenasunnot
Työväenkurssien, ruotsinkielisten, toimikunta, sen jäsenen vaali 144
Työväenlasten kesätoiminnan järjestämistä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 81
Työväenluokan naisille toimeenpantuja ruuanlaittokursseja varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Työväenopetuksessa pidetyt esitelmät, kirkkojen luovuttaminen niitä varten 134
Työväenopetuskurssien toiminta 363
Työväenopetusta varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 84
„ „ ehdotettu luentosali Kallion kansankirjastotaloon 47
„ „ „ luentosalien rakennuttaminen 49
Työväenopistoa varten varatut tontit 40
Työväenopiston perustaminen 39
Työväenvaliokuntia koskeva selvitys 362
„ kunnallisia 359
Työväenyhdistys, perustuslaillinen, sen tekemä ehdotus kodin laittamisesta kunnan työväenasuntoihin varattomille leskille ja lapsille 38
„ „ sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
„ Töölön, sen anomus tontin luovuttamisesta 15
Töölön kaupunginosat, katso Kaupunginosat XIII, XIV ja XV.
„ lahden ja Taival- tai Humallahden välinen kanava 60
„ „ ruoppaaminen 61
„ „ varustaminen reunakiveyksellä 61
„ „ veden puhdistaminen 60
„ lasten työtupaa varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 90
„ lastenmajala koskeva valtioavun hakemus 136
„ työväenyhdistyksen anomus tontin luovuttamisesta 15

Uimahuoneet, Haapaniemen, Humallahden ja Ruoholahden, niiden vuokraaminen . 162
„ Ursinin kallion, niiden korjaukset y. m. 52
Uimalaitoksen luovuttaminen Helsingin uimaseuralle 25
Uimaopetus, maksuton, kansakoulunoppilaille sekä palo- ja poliisimiehistölle 25
Uimaseura, Helsingin, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92
Ukkokoti, kelloseppämestari Erik Lindroosin testamentti sen hyväksi 89
Ukkokoti-yhdistys, alueen vuokraaminen sille 17
„ sen johtokunnan jäsenen vaali 145
Ulkohuoneen rakentaminen Eläintarhan huvilaan n:o 7 81
Ulkomaalaisten hakemat Suomen kansalaisoikeudet 137
„ oikeus harjoittaa elinkeinoa 137
„ „ omistaa kiinteää omaisuutta 137
Ulosottoapulaisten lisääminen 103
Unioni, naisasialiitto, sille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Urheilukenttä, Eläintarhan, sen töiden loppuun saattaminen 63, 243, 251, 253
Urheilukentät, Eläintarhan ja Kaisaniemen, niiden käyttämiseen myönnetty lupa . 162
Ursinin kallion uimahuoneiden korjaukset 52
„ „ viereisen mukavuuslaitoksen rakentaminen 52
Uuden hautausmaan viereisen rantakaistaleen käyttöoikeus 28
Uudenmaan läänin vaalipiirin keskuslautakunnan jäsenten ja varajäsenen vaali . . 144
„ pataljoonan kasarmin ranta-alue 3
Uudistaminen, huoneen vuokrasta voimassa olevien lainsäännösten 135, 358, 361

Uudistaminen, satamajärjestyksen, sitä varten asetettu sekatoimikunta 144
„ taksoitusvalmistelun perusteiden 171
„ vaivaishoitolainsäädännön 137
„ voimassa olevien rakennusjärjestysten 115
Uunisaarien vuokraoikeuden pitennys 26
Uutisrakennuksia varten vaaditut suuret lisämäärärahat, toimenpiteitä niiden välttämiseksi 53

Vaakahuoneen paikka 29
Vaakain ja punnuksien hankkiminen tavarain punnitsemiseksi pakkahuoneen ulkopuolella 84
Vaakamestarin asettaminen punnitsemaan tavaroita pakkahuoneen ulkopuolella 121, 171
Vaakamestarinvirka, liikennekonttorin apulais-, sen jälleentäyttäminen 122
„ „ sen jälleentäyttäminen 122
Vaali, Böhlen tilan järjestysmiehen 165
„ Helsingin anniskeluosakeyhtiön tilintarkastajan 143
„ kansakoulujenjohtokunnan jäsenten 144
„ kansakoulupiirien kouluneuvostojen 144
„ kaupungin hallitusten ja lautakuntain puheenjohtajain, jäsenten ja varajäsenten 145
„ liikennekonttorin vaakamestarin ja apulaisvaakamestarin 122
„ Marian sairaalan kulkutautien osaston ylilääkärin 122
„ rahatoimikamarin notaarin 121
„ toisen kaupunginlääkärin, sen järjestyksen muutos 129
„ työväenasuntojen hallintolautakunnan jäsenten ja varajäsenten 144
„ Uudenmaan läänin vaalipiirin keskuslautakunnan jäsenten ja varajäsenen . . 144
„ vaakamestarin 122, 171
„ valiokuntain, toimi- ja johtokuntain y. m., katso Johtokunta, Rakennustoimikunta, Toimikunta ja Valiokunta.
„ vesijohtokonttorin kemistin 122, 266
„ „ kirjanpitäjän 122
„ „ putkimestarin 171
„ Åggelbyn kartanon isännöitsijän 165
Vahingonkorvaus, tapaturman aiheuttaman ruumiinvamman 98, 169
Vahtimestari, kasvatuslautakunnan, hänelle myönnetty palkkionkorotus 104
„ terveydellisten tutkimusten laboratoorin, hänelle myönnetty palkankorotus 107
„ terveystoimiston veneeristen tautien vastustamista varten, hänen palkkaamistaan varten myönnetty määräraha 107
Vahtimestarit, työlaitoksen, heille myönnetty kesäloma ja palkanparannus 78
Vahtituvan rakentaminen Sörnäsin niemekkeelle 30
Vaihderaiteen laskemiseen myönnetty lupa 163
Vaihdesuojan sijoittamiseen „ „ 163
Vaivaishoidon menot ja tulot vuonna 1909 185
„ „ 1910 vuoden menosäännön mukaan 107
Vaivaishoitohallituksen kansliaosaston perustaminen Sörnäsiin 77, 107, 179
„ kassanhoitajan johtosääntö 130, 180
„ puheenjohtajan, jäsenten ja varajäsenten vaali 146
„ sihteerin johtosääntö 130, 180
„ tarkastajalle myönnetty palkkionlisäys 78, 107
„ vuosikertomus 178
Vaivaishoitolainsäädännön uudistusta koskeva lausunto 137
Vaivaishoito-ohjesäännön pykäläin muutos 130, 179
Vaivaistalo, katso Työ- ja vaivaistalo.

Vakanssisäästö, puuttuva 135
Vakuusasiakirjat, kaupungin, niiden tarkastus 170
Vakuutussumma, tulipalon kautta hävinneen omaisuuden 176
Valaistus, katujen, rantalaiturien ja tavaravajain, sitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 105
Valaistusaika, katujen, sen pitentäminen 134
Valaistuslaitoksen meno- ja tulosääntö vuodeksi 1910 114
Valaistuslaitokset, tulo niistä 1910 vuoden tulosäännön mukaan 113
„ katso myös Kaasulaitos, Sähkölaitos ja Teknilliset laitokset.
Valiokunta, budjetti- eli finanssi-, pysyvä, sen ehdotettu asettaminen 100
„ „ sen jäsenten vaali 101
„ korttelien n:ot 180, 182, 183 ja 185 rakennusjärjestyksen muuttamista varten 116
„ kysymystä varten kadunjärjestely- ja tasoitustöiden teettämisestä lainavaroilla 56
„ „ „ katujen, torien y. m suomenkielisistä nimistä 66
„ „ „ lisämäärärahojen välttämisestä kaupungin uutisrakennuksia varten 53
„ „ „ pysyvän finanssi- eli budjettivaliokunnan asettamisesta 100
„ „ „ toisen kaupunginlääkärin virkatoiminnan järjestämisestä 127, 129
„ „ „ toreilla ja rantasilloilla käydyn kaupan järjestyksen muuttamisesta 136
„ lausuntoehdotuksen antamista varten mooseksenuskolaisia koskevasta asetusehdotuksesta 136
„ „ „ „ sulfaattiselluloosakomitean mietinnöstä 137
„ puhtaanapidon järjestämistä varten, sen jäsenen vaali 171
„ taksoitusvalmistelun perusteiden uudistamista varten 171
„ terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen tarkastusta varten 127
„ voimassa olevien rakennusjärjestysten uudistamista varten 117
„ väkiviina- ja mallasjuoma-asiain valmistelua varten 143
Valitsijamiehet kansakoulupiirien kouluneuvostojen vaalia varten 144
Valkonauha-yhdistyksen lasten turvakotia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 89, 92, 94
Vallilan tonttien vuokralle antaminen 22
Valmistavan poikain ammattikoulun johtokunnan jäsenten ja varajäsenten vaali . . 146
Valokaasun hinta 84
Valtioapu istutuksia varten 245
„ kansakouluille 82
„ kasvatuslaitoksille 82
„ Töölön lastenmajalaa varten, lausunto siitä 136
Valtioavut 1910 vuoden tulosäännön mukaan 113
Vanhan hautausmaan ja Hietaniemen vuokra-alueen välillä olevan rantakaistaleen käyttöoikeus 28
Vanhankaupungin alueen vuokraaminen 23
„ nuorisoseura, sen anomus vuokramaksun poistamisesta 99
„ „ „ „ vuokravapaudesta 23
„ „ sille myönnetty vapaampi käyttöoikeus 160
„ „ tonttipaikan vuokraaminen sille 23
„ tullijauhomyllyn vuokraaminen 163
Vankeusyhdistys, katso Suomen vankeusyhdistys.

Vankila, etsivän poliisin, ilmanvaihtolaitteiden hankkiminen siihen 41
Vantaanjoen kalastusoikeuden vuokraaminen 163
„ vedenkorkeus 268
Vapaaehtoiselle palokunnalle myönnetty apuraha 73
Vapaakaivon laittaminen Sörnäsin rantatien varrelle 110
Vapaalippujen hankkiminen valtionrautateillä kasvatuslautakunnan jäsenille y. m. . 135
Vapautus, anottu, tehdyn vesijohtotyön kustannusten suorituksesta 99
„ kunnan työväenasuntojen rakennustoimikunnan jäsenyydestä 144
„ liikennemaksun suorittamisesta 168
„ ruotsinkielisten työväenkurssien toimikunnan jäsenyydestä 144
„ siltamaksujen suorittamisesta 98
„ teollisuuskoulun johtokunnan jäsenyydestä 143
Varaaminen, tonttien, työväenopistoa y. m. varten 40
Varastonhoitajan, rakennuskonttorin, vaali 171
Varastopaikka n:o 4 a Sinivuorenmaalla, sen vuokraaminen 21
Varastopaikkoja rakennusaineita varten 160
Varastotontit n:ot 1—15 Katajanokalla, niiden vuokralle antaminen 22
Varattomille leskille ja lapsille laitettava koti kunnan työväenasuntoihin 38
„ synnyttäjille annettava kätilöapu 130
Vastaanottolaitos mielisairaita varten Kivelään 33
Vaunuvaa'an asettamiseen myönnetty lupa 29
Vedenkorkeus, Vantaanjoen 268
Vedenkulutus 276
Vedenkulutusmaksun suorituksen myöhästymisen johdosta maksetun sakkokoron palautus 98
Vedenmyyntikioskien paikkain vuokralle antaminen 24
Vedennoston kustannukset 277
„ määrä 266
Veistokouluja varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha . . 92
Veistokursseja varten kansakoulunoppilaille anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Velkoja varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 103
Veroliput, suomenkielen käyttäminen niiden kirjoittamisessa 171
Verotuksenvalmistelun perusteita uudistamaan asetettu valiokunta 171
Verotus, kaupungin, Helsingin maalaiskunnassa 166
Vesijohdon laittaminen kunnan Kalliossa sijaitseviin työväenasuntoihin 41, 110
„ pikasuodattimien valmiiksi saattaminen 260
„ poistot 276
„ putkiverkon hoito ja korjaukset 272
„ „ laajentaminen 55, 109, 113, 256
„ „ pituus 265
„ pääoma-arvo 256
„ rakennusten y. m. korjaukset 49
„ taloudellinen tulos 278
„ tulot 1910 vuoden tulosäännön mukaan 113
„ työpaja 275
Vesijohto, sitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 109
Vesijohtokonttorin kemistin vaali 122, 266
„ kirjanpitäjän vaali 122, 266
„ putkimestarin vaali 171
„ vuosikertomus 256
Vesijohtolaitoksen käyttökustannukset, niitä varten myönnetty lisämääräraha 84
„ laajentaminen 50, 109, 113, 260

Vesijohtolaitoksen laboratoori, apulaisen ottaminen sen kemistille 109
„ „ rakennuksen teettäminen sitä varten 49
„ „ sen johtajan vaali 122, 266
„ „ „ laajennus 262
Vesijohtolaitos, sähkökäyttövoiman siirto sinne 50, 56, 261
Vesijohtoputket, lasketut ja poistetut 258
Vesijohtotyön kustannusten suorituksesta anottu vapautus 99
Vesijohtotöiden tekemiseen myönnetty lupa 171
Vesijohtoveden bakteripitoisuus 272
„ kemiallinen puhdistus 280
„ selkeytyminen 271
„ suodatus 270
Vesikauhuisiksi epäiltyjen koirain säilytys 77
Vesilintuja varten rakennettava huone 244
Vesimittarit 273
Vesipostien laittaminen kansakoulujen pihoille 46
Wessman, J. E., varastonhoitaja, otettu rakennuskonttorin varastonhoitajaksi 171
Viaporin linnoitukseen poikkeavain alusten vapauttaminen satama- ja siltamaksujen suorittamisesta 98
Viemärijohdon, Kaisaniemen viereisen, muuttaminen 61
„ katkaisevan, rakentaminen Fredriksperistä Humallahteen 61
„ katso myös Laskujohto ja Kanava.
Vientimaksu, astioidun kalan 100
Viinit ja muut miedommat juovutusjuomat, niiden myyntioikeuksien siirto 139
„ „ „ „ „ „ vähittäiskaupan järjestely 139
Vilhelminakotia varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 91
Vilhonkadun uudestijärjestely 5, 13, 244
Viljellyt maat, Åggelbyn kartanon, niiden vuokraaminen 18
Viljelyspalstain vuokraaminen Greijuksesta 18
„ „ Sinivuorenmaalta 21
„ „ Sörnäsin rautatielinjan pohjoispuolelta 19
Viransijainen, avonaisen oikeusneuvosmiehenviran, sen palkkaaminen 71
Virastot, kaupungin, niitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat . . 103
Virkaero liikennekonttorin vaakamestari Odert Roosille 122
„ rahatoimikamarin notaari Alfred Tuomiselle 121
„ rakennuskonttorin varastonhoitaja A. L Wuoristolle 171
Virkahuoneistot, yksityisille luovutetut, niiden kunnossapito 65, 244
Virkamiehet, kaupunginvaltuuston kanslian, heille vahvistettu johtosääntö 122
„ kaupunkien, ehdotus leski- ja orpokassan perustamisesta heitä varten 120
„ puutarhalautakunnan, lautakunnan oikeus loman myöntämiseen heille 120
Virkamiesten kesäloma 120
Virkavapaus kansakouluntarkastajalle, kansakoulujenjohtokunnan oikeus sen myöntämiseen 121
„ katso myös Kesäloma ja Loma.
Virvokejuomavaunujen paikat 160
Vuokra, poliisilaitoksen kirjapainon ja varuskamarin 105
„ „ käytettävänä olevien huoneistojen 105
Vuokraaminen, Forsbyn tilan alueen 23
„ Greijuksen maa- ja huvilapalstain 18
„ Gumtähden rakennusten 162
„ Humaliston huvilapalstaan n:o 22 rajoittuvan alueen 23
„ Kaisaniemen ravintolan 22
„ Kaivopuiston keilaradan 162

Vuokraaminen, Katajanokan varastopaikkain 22, 24
„ Läntisen viertotien varrella olevan alueen 23, 244
„ Meilansin alueen 17
„ „ tiluspalstain 28
„ Merholman 20
„ Sinivuorenmaan alueiden 21
„ Sörnäsin rautatielinjan pohjoispuolisten viljelyspalstain 19
„ Toivon tiluksen n:o 49 alueen 24
„ Vallilan tonttien 22
„ Vanhankaupungin alueen 23
„ „ tullijauhomyllyn 163
„ Vantaanjoen kalastusoikeuden 163
„ Åggelbyn kartanon viljeltyjen maiden 18
Vuokralaki, asunnon- tai huoneen-, sen uudistaminen 135, 358, 361
Vuokralle rahatoimikamarin toimesta annetut tilukset 151
Vuokramaksu, Katariinankadun talon n:o 3 . . . . . 71, 111
Vuokramaksun poistamisanomus 99
Vuokraoikeuden pitennykset 25, 26, 27, 156
„ siirto 155
Vuokrasopimuksen peruutuminen, Meilansin aluetta koskeva 27, 244
Vuokrasopimukset, rahatoimikamarin tekemät tilapäiset 157
Vuokraton luovutus, katso Luovuttaminen.
Vuokravapaus Vanhankaupungin nuorisoseuralle 23
Vuokria Fabianinkadun talosta n:o 38 (tontista n:o 1) 112
„ kunnan työväenasunnoista, 1910 vuoden tulosäännön mukaan 112
Wuoristo, A. L., rakennuskonttorin varastonhoitaja, hänelle myönnetty virkaero . . 171
Vuosirahasääntö, Marian sairaalan uusi, sen sovelluttaminen 107
„ poliisilaitokselle ehdotettu uusi, lausunto siitä 74, 125
„ katso myös Meno- ja tulosääntö sekä Palkkaussääntö.
Vuotuismaksun suuruus tontin hintaa suoritettaessa 16
Väenlaskua varten myönnetty määräraha 112
Vähittäismyynti, mallasjuomain, sen järjestäminen 138
„ viinien y. m., sen järjestäminen 139
„ väkiviinajuomain, sen järjestäminen 139
„ „ „ yksinoikeuden pienentäminen 139
Vähittäismyyntioikeuksia, mallasjuomain 139
„ viinien y. m., niiden siirto 139
Väkiviinajuoma-asiain valmisteluvaliokunta 143
Väkiviinajuomain anniskelun järjestäminen 139
„ anniskeluoikeuksien myöntäminen 139
„ vähittäismyynnin ja annniskelun yksinoikeus 139
„ „ järjestäminen 139
Väkiviinajuomamonopolin sovintolautakunnan jäsenten vaali 145
Välikirja, katso Sopimus ja Toimilupakirja.
Väliurakkatyöt, kaupungin, työolot niissä 359

Yhdistyksille myönnetyt avustukset anniskeluosakeyhtiön voittovaroista . . . 90, 91, 92
Yhdistys Arbetets vänner, katso Arbetets vänner.
„ Helsingin kristillinen työväen-, sen työttömien avustamista koskeva anomus 96
„ „ telefoni-, katso Helsingin telefoniyhdistys.
„ lastenhoidon edistämiseksi, sille luovutettu tontti 24
„ Maitopisara-, sille myönnetty vapautus liikennemaksun suorittamisesta . . 168

Yhdistys, nuorten miesten kristillinen, tontin myynti sille 13
„ perustuslaillinen työväen-, sen esitys kodin laittamisesta kunnan työväen-asuntoihin varattomille leskille ja lapsille 38
„ ruumiinpoltto-, sen anomus lahjoituksen saamisesta 89
„ Suomen vankeus-, katso Suomen vankeusyhdistys.
„ Töölön työväen-, sen anomus tontin luovuttamisesta 15
„ ukkokoti-, sille vuokrattu Meilansin alue 17
„ katso myös Seura.
Yhdistysten johto- ja toimikuntain jäsenten vaalit, katso Johtokunta ja Toimikunta.
Yhdistäminen, tonttien 7
Yhdyskäytävä, tonttien yhdistäminen sillä 118
Yhteenrakentaminen, tonttien 7, 118, 164
Yksinoikeus, väkiviinajuomain vähittäiskaupan ja anniskelun, sen pitentäminen . . 139
Yksityiselle kansakoulu-hammasklinikalle anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 93
Yleinen makkien puhtaanapito, sen tulot ja menot 233
„ „ „ sitä varten 1910 vuoden menosääntöön otettu määräraha 111
Yleisessä varastossa tullatut tavarat 172
Yleiset paikat, niitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 58, 110
„ „ rakennuskonttorin niillä suorittamat työt 226
„ rasitukset, kaupungille kuuluvat, niitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 109
„ työt, niitä varten 1910 vuoden menosääntöön otetut määrärahat 110
Ylilääkäri, Marian sairaalan kulkutautien osaston, hänen valitsemisensa 122
Ylitys, kansakoulumäärärahain 81
„ Marian sairaalan määrärahan 75
„ Pengerkadun poliisiaseman lisämäärärahan 236
„ rahatoimikamarin arvaamattomain tarpeiden määrärahan 72
„ taksoituslautakunnan tarverahain määrärahan 72
Yökäynnit, palkkio lääkäreille niistä 74, 106
Yömajaa miehiä varten anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnetty määräraha 92

Åberg, Emma, leskirouva, hänelle myönnetty lahjapalkkio 96
Åggelbyn kartanon heinä-, kaura- ja olkivarastojen käyttö 170
„ „ isännöitsijän vaali 165
„ „ osto 110, 113
„ „ päärakennuksen luovuttaminen työ- ja vaivaistalon lastenkotia varten 38, 195
„ „ tilusten käyttö 18

Äijälä, J., putkimestari, otettu rakennuskonttorin putkimestariksi 171

Öller, T., insinööri, otettu Åggelbyn kartanon isännöitsijäksi 165

Oikaistavia.

Siv.	1,	riv.	9 ylh. on:	*V. Parviainen;* lue: *W. Parviainen.*
„	3	„	15 alh. on:	*karsarmialueen;* lue: *kasarmialueen.*
„	13	„	16 ylh. on:	*tonttia n:o 38;* lue: *taloa n:o 38.*
„	17	„	7 alh., reunanimikkeessä, on:	*Tontin;* lue: *Alueen.*
„	27	„	9 alh. on:	*J. A. Lindfors;* lue: *J. af Lindfors.*
„	28	„	7 ylh. on:	*J. A. Lindfors;* lue: *J. af Lindfors.*
„	37	„	14 alh. on:	*vaivastalon;* lue: *vaivaistalon.*
„	45	„	10 ylh. on:	*Vald. Aspelinin;* lue; *Wald. Aspelinin.*
„	95	„	21 ylh. on:	*Karl Gustaf Lindqvistille;* lue: *Carl Gustaf Lindqvistille.*
„	103	„	7—8 ylh. on:	*Fabianinkadun tontin ja talon n:o 1;* lue: *Fabianinkadun tontin n:o 1 (talon n:o 38).*
„	111	„	4 alh. on:	*vähennykseen;* lue: *lyhennykseen.*
„	112	„	11 alh. on:	*Fabianinkadun talon n:o 1;* lue: *Fabianinkadun talon n:o 38.*
„	122	„	2 ylh. on:	*Verner Becker;* lue: *Werner Becker.*
„	134	„	10 alh. on:	*taloon n:o 4;* lue: *tonttiin n:o 4.*
„	144	„	19 alh. on:	*valitsijamieheksi;* lue: *valitsijamiehiksi.*
„	243	„	3, 8, 13 ylh. ja reunanimikkeessä on:	*varapuutarha;* lue: *koulupuutarha.*
„	252	„	8 alh. ja reunanimikkeessä on:	*varapuutarha;* lue: *koulupuutarha.*
„	260	„	9 alh. on:	*seisotusaltaiksi;* lue: *selkeytymisaltaiksi.*
„	262	„	16 alh. on:	*seisotusaltaat;* lue: *selkeytymisaltaat.*
„	264	„	15 alh. on:	*seisotusaltaat;* lue: *selkeytymisaltaat.*